

Nota van Beantwoording Hertogin Hedwigepolder

Ministerie van Economische Zaken

Ministerie van Infrastructuur & Milieu

Versie Definitief

Datum 27 januari 2014

Inhoud

1	Inleiding—5
2	Thematische Behandeling zienswijzen Project Hertogin Hedwigepolder—9
3	Beantwoording zienswijzen Rijksinpassingsplan—131
4	Beantwoording zienswijzen Milieu Effect Rapport (MER)—141
5	Beantwoording zienswijzen Ontheffing Flora- en Faunawet—161
6	Beantwoording zienswijzen vergunning Natuurbeschermingswet—167
7	Beantwoording zienswijzen Ontgrondingenvergunning Provincie—171
8	Beantwoording zienswijzen Ontgrondingenvergunning Rws—173
9	Beantwoording zienswijzen watervergunning RWS / Waterschap—177
10	Beantwoording zienswijzen Onttrekking wegen aan het openbaar verkeer—179
11	Beantwoording zienswijze ingediend namens de heer de Cloedt C.S.—181
12	Toetsing MER door de commissie m.e.r—263
13	Overzicht wijzigingen n.a.v. Behandeling zienswijzen en ambtelijke wijzigingen—271
13.1	Wijzigingen als gevolg van ontvangen zienswijzen rijksinpassingsplan en uitvoeringsbesluiten—271
13.1.1	Wijzigingen in het rijksinpassingsplan en bijbehorende documenten als gevolg van zienswijzen—271
13.1.2	Wijzigingen ten aanzien van de uitvoeringsbesluiten als gevolg van zienswijzen—274

- 13.2 Ambtshalve wijzigingen—274
- 13.2.1 Ambtshalve wijzigingen rijksinpassingsplan en bijbehorende documenten—274
- 13.2.2 Ambtshalve wijzigingen uitvoeringsbesluiten—276

Bijlagen—277

Bijlage 1: Nummering indieners digitale en mondelinge (1) zienswijzen—279

Bijlage 2: Schriftelijke zienswijzen: specifiek (romeinse cijfers) en standaarden (codering)—287

Bijlage 3: Standaard schriftelijke zienswijzen waarvan afzender (deels) onleesbaar—289

Bijlage 4: Weergave van de 6 standaardzienswijzen—291

Bijlage 5: Reacties Oranjewoud op Tauw rapportage aangaande luchtkwaliteit en geluid—293

1 Inleiding

Omdat het aantal ontvangen zienswijzen in deze periode groot is (2014) en er sprake is van zeer veel zienswijzen met een inhoudelijk zelfde strekking, is gekozen voor een thematische behandeling. In deze nota van beantwoording zijn de ingediende zienswijzen thematisch samengevat en beantwoord.

De nota is als volgt opgebouwd

Alle thema's die in de zienswijzen benoemd zijn, komen aan de orde in de hoofdstukken 2 tot en met 11. De meeste zienswijzen hebben betrekking op thema's die betrekking hebben op het project Hertogin Hedwigepolder als zodanig. Om deze reden is er voor gekozen om eerst de verschillende thema's aan de orde te stellen. Vervolgens wordt in aparte hoofdstukken ingegaan op de reacties die specifiek betrekking hebben op het rijksinpassingsplan, uitvoeringsbesluiten en op het advies van de Commissie m.e.r..

De behandeling geschiedt in tabelvorm, waarin het volgende opgenomen is:

- In de eerste kolom is het nummer opgenomen van de betreffende inhoudelijke reactie, deze nummering wordt gehanteerd bij verwijzingen in de beantwoording van verschillende reacties, welke inhoudelijk gerelateerd zijn.
- In de tweede kolom is met een nummer of lettercombinatie aangegeven, welke indiener(s) deze reactie in de ingezonden zienswijze opgenomen heeft / hebben.
- In de derde kolom is de reactie samengevat (cursief weergegeven) en van een antwoord voorzien.
- In de vierde kolom is aangegeven, of de betreffende reactie en behandeling daarvan leidt tot een wijziging van het rijksinpassingsplan of een ontwerp uitvoeringsbesluit.

De volgende hoofdstukindeling is aangehouden:

2. Beantwoording zienswijzen algemeen, op het project Hertogin Hedwigepolder en thematisch geordend (veiligheid, verzilting, effecten landbouw, maar ook grondverwerving en realisatietraject...).
3. Beantwoording zienswijzen specifiek gericht op het ontwerp rijksinpassingsplan.
4. Beantwoording zienswijzen MER.
- 5-10 Beantwoording zienswijzen diverse ontwerpvergunningen: Nb wet vergunning, Ontheffing Flora en fauna wet, Ontgrondingenvergunningen RWS en provincie, Watervergunningen RWS / waterschap, Onttrekking wegen aan het openbaar verkeer.
- 11 Als apart hoofdstuk is de behandeling van de zienswijze opgenomen die ingediend is namens de heren De Cloedt en Rottier (resp. voor een groot deel eigenaar van gronden in de Hedwigepolder en pachter). Dit is zo gedaan omdat deze zienswijze het meest omvangrijk is en heel specifiek ingaat op de documenten zoals deze ter inzage gelegd zijn. In het vervolg van deze Nota wordt gesproken over de reactie van 'De Cloedt c.s.', waarmee bedoeld wordt op de betreffende gezamenlijk ingediende reactie van beiden indieners..

12 Eveneens in een apart hoofdstuk wordt ingegaan op de toetsing van de Commissie m.e.r. van het MER en de eventuele wijzigingen als gevolg daarvan voor het rijksinpassingsplan en de bijbehorende uitvoeringsbesluiten.

In hoofdstuk 13 is een overzicht opgenomen van de wijzigingen die ambtshalve of naar aanleiding van de zienswijzen doorgevoerd worden in het rijksinpassingsplan en / of de ontwerp uitvoeringsbesluiten.

In de bijlagen zijn opgenomen:

- De lijsten met ontvangen zienswijzen (digitaal (waaronder 1 mondelinge) en schriftelijk (waaronder ook een overzicht van de zienswijzen waarvan het adres van de afzender (deels) niet leesbaar is)).
- De 6 standaardzienswijzen.

Hoe vindt u de beantwoording van uw zienswijze terug?

Totaal zijn er 2014 zienswijzen ontvangen:

- 65 digitale en mondelinge zienswijzen, deze zijn met een gewoon nummer in de 2e kolom aangeduid
- 1949 schriftelijke zienswijzen (waarvan 45 (deels) onleesbaar / onvolledig), de schriftelijke zienswijzen vallen uiteen in:
 - specifieke schriftelijke zienswijzen, aangeduid met romeinse cijfers in de 2^e kolom.
 - 6 typen standaardzienswijzen, welke opgenomen zijn in de bijlagen van deze Nota van Beantwoording.

De volgende aantallen standaard zienswijzen zijn ingediend:

Standaard A L = Lange versie	Totaal 813
Standaard A K = Korte versie	Totaal 491
Standaard B L = Lange versie	Totaal 269
Standaard B V 1 = versie 1	Totaal 95
Standaard B V 2 = versie 2	Totaal 171
Standaard PvZ (= Partij van Zeeland)	Totaal 11

De standaarden A K, B L, B V 1, B V 2, zijn gebaseerd op de standaardzienswijze van Red de Polders (aangeduid met code A L). In de bijlagen van deze Nota van Beantwoording zijn deze standaarden opgenomen.

In de bijlagen zijn de lijsten opgenomen met indieners van zienswijzen:

- bijlage 1 betreft de digitale en de mondelinge zienswijzen, de nummering correspondeert met de nummers in de 2e kolom in deze Nota.
- bijlage 2 betreft de schriftelijke zienswijzen, waarbij aangegeven is of het een van de standaardzienswijzen is, of een specifieke. Wanneer het een specifieke zienswijze betreft, is hieraan een romeins cijfer gegeven, welke u bij de relevante zienswijzen aantreft in de 2e kolom in deze Nota. In deze kolom zijn ook de relevante codes van de standaardzienswijzen opgenomen, wanneer de betreffende zienswijze aan de orde komt.
- bijlage 3 betreft de zienswijzen waarvan de afzender (gedeeltelijk) niet leesbaar is.

Alle zienswijzen hebben een uniek nummer of lettercombinatie. Met dit nummer of de lettercombinatie kunt u zien, waar de onderdelen van uw zienswijze aan de orde worden gesteld.

Wegwijzer, hoe vindt u het antwoord op (een deel van) uw zienswijze?

- Zoek het nummer van uw zienswijze in een van de tabellen achterin. Wanneer u een digitale zienswijze ingediend heeft, dan treft u uw gegevens aan in de eerste tabel. Wanneer u een schriftelijke zienswijze heeft ingediend dan treft u uw gegevens aan in de tweede tabel. Wanneer dit een ondertekende standaardzienswijze betreft, treft u in de tabel bij uw naam de bijbehorende code van de betreffende standaardzienswijzen. Wanneer u een specifieke schriftelijke zienswijze opgesteld heeft, dan treft u in deze tabel in bijlage 2, bij uw naam het bijbehorende corsanummer (registratienummer welke aan uw zienswijze gegeven is bij binnenkomst bij de provincie Zeeland) aan een romeins cijfer.
- Het bij uw zienswijze behorend nummer / code / romeinse cijfer, staat vermeld in de 2^e kolom van de thematabellen bij die reacties die voorkomen in de door u opgestelde / ondertekende zienswijze.
- Werkt u digitaal, dan kunt u via 'zoeken' (de toetsencombinatie Control F (Control Find)) en het ingeven van uw nummer / code / romeins cijfer, door het document lopen en worden automatisch de rijen gevonden waarin reacties opgenomen zijn welke voorkomen in uw zienswijze. Wanneer u met een uitgeprint boekwerk werkt dan kunt u in de eerste kolom zoeken naar uw nummer. Wanneer u weet op welke thema's uw zienswijze betrekking had, dan kunt u direct naar die betreffende thema's gaan en in de betreffende tabel(len) uw nummer / code / romeins cijfer opzoeken.

Wanneer er hierbij problemen ontstaan, u hulp nodig heeft of er vragen zijn: dat kunt u contact opnemen met het projectbureau Natuurpakket Westerschelde van de provincie Zeeland.

2

Thematische Behandeling zienswijzen Project Hertogin Hedwigepolder

	De hieronder weergegeven nummers / Romeinse cijfers / codes corresponderen met de nummering van de indieners van de zienswijze (zie tabellen in bijlagen 1 t/m 3).	Samenvatting zienswijze (<i>cursief</i>) en Beantwoording	Eventuele aanpassing / verwijzing
Thema 1: Verankering, besluitvorming, maatschappelijk draagvlak, rol van diverse betrokken partijen, wisselende standpunten			
1.	Indiener nr. 8, 17, 20, 25, 26, 29, 32, 36, 37, 38, 43, 46, 48, 54, 58, 62, 65 VIII, IX, X, XI, XII, XVI, XVII, XVIII, XX, XXIII, XXIV, XXV, XXVIII, XXX, XXXI, XXXII, XXXVII, XXXIX, XLVI, L, LI, LXV, LXIII, LXIV, LXIX, LXX, Standaard PvZ, A L, B L	<i>Indieners wijzen erop dat er geen maatschappelijk draagvlak bestaat voor de ontpoldering en derhalve bij een groot deel van de Zeeuwse samenleving op grote weerstand stuit. Het verband met de Watersnoodramp wordt gelegd. Er is en wordt veel energie gestoken in land winnen op de zee. Volgens indieners is het tegen de kenmerken van een democratisch land om bij een dergelijke maatschappelijke weerstand toch door te gaan met het plan. Dat er geen draagvlak is, blijkt volgens indieners uit de NIPO enquête van 2006: 75% van de bevolking wijst realisatie van estuariene natuur in de Hedwigepolder af. Daarnaast wordt door een indiener gesteld dat belangen van direct betrokkenen en gemeente zwaarder moeten wegen dan marginale belangen van provincie, nationaal of internationaal niveau.</i>	
		Realisatie van estuariene natuur in de Hedwigepolder ligt gevoelig bij een deel van de Zeeuwse bevolking. Het plan kent dan ook een lange geschiedenis. Tal van alternatieven zijn bestudeerd. Er is uitgebreid onderzoek verricht naar de meest optimale locatie voor natuurherstel in de vorm van realisatie van estuariene natuur. Zie voor de beschrijving van de verrichte studies en onderzoeken, de beantwoording van zienswijzen onder thema 3 'Keuze Hertogin hedwigepolder en alternatievenonderzoek'. Uit deze studies en onderzoeken is gebleken dat de aanleg van estuariene natuur in de Hedwigepolder een belangrijke bijdrage levert aan een gunstige staat van instandhouding van de aanwezige habitattypen. In het rijksinpassingsplan en het MER zijn alle effecten meegewogen bij de locatiekeuze. Zie ook	

		<p>beantwoording zienswijzen onder het thema 3 'Keuze Hedwigepolder en alternatievenonderzoek'.</p> <p>Het natuurherstel van de Westerschelde, waarvan de realisatie van estuariene natuur in de Hedwigepolder onderdeel uitmaakt, is nodig voor de instandhouding van het internationale natuurbelang van de Westerschelde. Hierover zijn Europeesrechtelijke afspraken gemaakt, alsmede verdragsafspraken met Vlaanderen. Daarover heeft besluitvorming plaatsgevonden in het Kabinet en de Tweede Kamer volgens democratische spelregels, waarbij de regionale belangen steeds op zorgvuldige wijze afgewogen zijn. Ook onderhavige procedure met de mogelijkheid om zienswijzen in te dienen, hoort daarbij.</p> <p>De huidige regering heeft in het Regeerakkoord aangegeven de ontpoldering zo spoedig mogelijk ter hand te nemen. Het regeerakkoord Rutte II (najaar 2012) geeft aan: "Alle alternatieven voor natuurcompensatie rond de verdieping van de Westerschelde zijn zorgvuldig gewogen op kosten en effecten. Op grond daarvan besluiten we de volledige ontpoldering van de Hedwigepolder zo spoedig mogelijk ter hand te nemen." Op 21 december 2012 maakte de Staatssecretaris van Economische Zaken bekend dat in 2019 in de Hedwigepolder estuariene natuur gerealiseerd in 2019 helemaal ontpolderd moet zijn (zie ook paragraaf 1.2.6 ontwerp rijksinpassingsplan).</p>	
2.	Indiener XXVIII	<p><i>Al in 2009 heeft het toenmalige ministerie van LNV de procedure voor een rijksinpassingsplan voor de Hertogin Hedwigepolder opgestart. In het kader van het horen zoals bedoeld in artikel 3.28 Wro heeft onze gemeenteraad destijds een schriftelijke reactie aan het ministerie gestuurd (d.d. 1 februari 2010). Ook heeft ons college begin 2010 (op 1 februari 2010) een schriftelijke reactie gestuurd in het kader van het wettelijk vooroverleg zoals bedoeld in artikel 3.1.1 Bro. Op hoofdlijnen zijn de standpunten zoals verwoord in deze reacties, nog steeds van kracht. Wij zijn nog steeds van mening dat er geen enkel maatschappelijk draagvlak bestaat voor ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder en dat een dergelijke ontpoldering nadelig is voor onze burgers en ons grondgebied. Dit standpunt hebben wij de afgelopen jaren bij diverse gelegenheden aan zowel de provincie als het Rijk</i></p>	

		<p><i>kenbaar gemaakt. Op 11 maart 2013 heeft staatssecretaris Dijkma een werkbezoek gebracht aan de Hedwigepolder, waarbij zij het kabinetsstandpunt heeft toegelicht en heeft geluisterd naar de zorgen die binnen onze gemeente leven. Op 21 maart volgde er een brief van de staatssecretaris met een bevestiging van de uitspraken die zij tijdens haar werkbezoek heeft gedaan. Deze uitspraken hebben echter vooral een procesmatig karakter en wij hebben dan ook nog steeds het gevoel nooit inhoudelijk met de verantwoordelijke bestuurders te hebben kunnen discussiëren over dit dossier</i></p> <p><i>Gezien het gebrek aan maatschappelijk draagvlak voor de voorgenomen ontpollering verzoeken wij u nogmaals nadrukkelijk om de plannen hiervoor te heroverwegen. Wij gaan er vanuit ons standpunt hiermee duidelijk te hebben verwoord en verwachten dat u onze overwegingen serieus bij de verdere planvorming zult betrekken.</i></p>	
		<p>Het standpunt van de indiener in deze kwestie is bekend.</p> <p>Voor een reactie ten aanzien van het aspect 'maatschappelijk draagvlak' binnen deze zienswijzen, wordt verwezen naar de beantwoording van zienswijze 1 binnen dit thema.</p> <p>Specifiek wordt hieraan toegevoegd dat Staatssecretaris mevrouw Dijkma persoonlijk in de gemeenteraad van Hulst haar standpunt tijdens haar bezoek op 11 maart 2013 heeft toegelicht en ruimte geboden heeft om een reactie kenbaar te maken. Vanuit de gemeente is daar inhoudelijk op gereageerd. Door de Staatssecretaris is aangegeven dat na de vele jaren onderzoek en contra-expertises gebleken is dat er geen alternatief is en dat realisatie van estuariene natuur in de Hedwigepolder vanwege het belang van het natuurherstel van de Westerschelde onontkoombaar is.</p> <p>De gemeente Hulst is gedurende het lange traject op veel momenten betrokken geweest en heeft haar zienswijze meermalen kunnen uiten en geuit. Dat geldt voor het overleg in het BOWS (Breed Overleg Wester Schelde), voor het zoekproces in het kader van de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium, waarbij in 2004 de</p>	

		gemeente haar zienswijze heeft gegeven, de inspraak op de ontwerp-Ontwikkelingsschets 2010, de regiobijeenkomsten die intertijd zijn georganiseerd etc. Sinds 2006 is er sprake van een continue maatschappelijke discussie waaraan ook de gemeente zowel formeel als informeel meedoet. Alle inhoudelijke argumenten die door de gemeente gedurende het proces naar voren gebracht zijn, betreffen elementen die ook in het rijksinpassingsplan en de milieueffectrapportage aan de orde komen. Uiteindelijk is het aan het kabinet om een besluit te nemen op basis van een maatschappelijke, integrale belangenafweging.	
3.	Indiener 17, 25, 26, 27, 34, 35, 36, 37, 39, 43, 46, 48, 51, 52, 54, 60, 62, 65 VIII, IX, XI, XII, XVI, XVII, XVIII, XX, XXIII, XXIV, XXV, XXX, XXXI, XXXIX, XL, XLVI, L, LI, LXV, LXIV, LXIX, LXX, Standaard PvZ, A L, A K, B L	<i>Indieners constateren dat er veel moties tegen ontpoldering zijn aangenomen, zowel op gemeentelijk, provinciaal als op nationaal niveau en dat deze moties niet zijn uitgevoerd. Het geheel is een politieke kwestie geworden.</i> <i>Éen groot aantal politieke toezeggingen is niet gestand gedaan en hierdoor is de overheid tegenover de burgers ernstig in gebreke gebleven en wordt met uitvoering van het plan het algemeen belang geschaad.</i>	
		De huidige regering heeft in het Regeerakkoord aangegeven de ontpoldering zo spoedig mogelijk ter hand te nemen. Het regeerakkoord Rutte II (najaar 2012) geeft aan: "Alle alternatieven voor natuurcompensatie rond de verdieping van de Westerschelde zijn zorgvuldig gewogen op kosten en effecten. Op grond daarvan besluiten we de volledige ontpoldering van de Hedwigepolder zo spoedig mogelijk ter hand te nemen." Daarmee zijn alle eerder aangenomen moties niet meer aan de orde. Op 21 december 2012 maakte de Staatssecretaris van Economische Zaken bekend dat in 2019 in de Hedwigepolder estuariene natuur gerealiseerd moet zijn (zie ook paragraaf 1.2.6 ontwerp rijksinpassingsplan). Daarmee zijn alle eerder aangenomen moties en eerdere kabinetsplannen van kabinet Rutte I niet meer aan de orde.	
4.	Indiener nr. 10	<i>Aangegeven wordt dat het niet zeker is dat de ontpoldering doorgaat. Namelijk, zo draagt de indiener aan, de vorige regering had definitief besloten om niet te ontpolderen.</i>	
		Hiervan is geen sprake. De huidige regering heeft aangegeven in het Regeerakkoord de ontpoldering van de Hedwigepolder zo spoedig	

		<p>mogelijk ter hand te nemen. Op 21 december 2012 is dit kabinetsbesluit kenbaar gemaakt aan de Tweede Kamer (zie ook voorgaande zienswijze en reactie daarop). Er is daarmee helderheid. De diverse procedures, zoals het vaststellen van een rijksinpassingsplan en de uitvoeringsbesluiten en het verwerven van de gronden zijn gericht op het juridisch mogelijk maken van de realisatie.</p>	
5.	<p>Indiener nr. 17, 27, 34, 35, 37, 39, 48, 51, 52, 54, 60, 62 VIII, IX, X, XI, XVI, XVII, XX, XXIV, XXV, XXX, XLVI, L, LI, LXV, LXX, Standaard PvZ</p>	<p><i>Er was geen juridische noodzaak om tot ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder te besluiten in 2004. Deze juridische noodzaak is gecreëerd in 2009 in het aanwijzingsbesluit Westerschelde en Saeftinge van 23 december 2009 (10 jaar daarvoor werd de staat van de Westerschelde echter nog als gunstig gemeld bij Brussel).</i></p>	
		<p>Bij de aanmelding van de Westerschelde als Natura 2000-gebied in Brussel is de status van de Westerschelde als gunstig aangemerkt. Deze status had echter alleen betrekking op de <i>planologische bescherming</i> van het gebied. De ecologische toestand is daarin niet meegenomen; die is later voor een aantal habitattypen als ongunstig bestempeld. Al in een vroeg stadium is gebleken uit diverse studies dat het ontpolderen van de Hedwigepolder een belangrijke bijdrage levert aan het natuurherstel van de Westerschelde (zie ook de zienswijzen en beantwoording daarvan onder thema 3. Keuze Hedwigepolder en alternatievenonderzoek).</p> <p>De realisering van estuariene natuur in de Hedwigepolder als kansrijke optie voor natuurherstel in deze ecologische zone van het estuarium heeft al een lange voorgeschiedenis. Vanaf 1991 (beleidsplan Westerschelde) wordt melding gemaakt van de noodzaak van extra ruimte voor de rivier en van natuurontwikkeling langs de oevers. In 1992 (Meire et al, Het Schelde-estuarium, rapport RUG-WWE, nr 28/IN.92.57) wordt een ecologische beschrijving en een visie op de toekomst gegeven, waarin de Hedwigepolder wordt genoemd als mogelijkheid om de relatie tussen rivier en delta te herstellen. In 1996, bij de tweede verdieping van de Westerschelde, kwam de Hedwigepolder als natuurcompensatiegebied in beeld (Herstel Natuur Westerschelde, projectenbundel Heidemij, RIKZ en RA, rapportnr. 682/CE96/1036/11953). In 1997 wordt in de 4e nota waterhuishouding de indicatie van natuurherstel voor de Westerschelde gegeven en wordt</p>	

		<p>de opstelling van een langetermijnvisie aangekondigd. In 2001 wordt de langetermijnvisie Schelde-estuarium vastgesteld met daarin het voorstel om de natuurlijkheid te verbeteren door meer ruimte te geven door het verleggen van dijken. In 2002 werd, in het kader van de voorbereiding van de Ontwikkelingsschets 2010, voor de aanpak van het thema natuur, een voorstudie uitgevoerd (Het natuurtalent verzilveren; werkdocument RIKZ/OS/2002.828x). In dit werkdocument werd als zoekrichting voor de natuurontwikkeling het maken van extra ruimte voor de rivier voorgesteld. In 2003 werden in het Voorstel voor Natuurontwikkelingsmaatregelen ten behoeve van de Ontwikkelingsschets 2010 concrete maatregelen voor natuurprojecten voorgesteld.</p> <p>In december 2005 ondertekenden Vlaanderen en Nederland de vier Scheldeverdragen, waaronder het Verdrag ter uitvoering van de Ontwikkelingsschets 2010 (2004). De ontwikkelingsschets heeft de inhoudelijke noodzaak van natuurherstel van de Westerschelde aangetoond en de aard van de te nemen maatregelen aangegeven. De gezamenlijke grensoverschrijdende projecten het Zwin en de Hedwigepolder/Prosperpolder zijn opgenomen in dit Verdrag.</p> <p>In het kader van de Habitatrichtlijn is de Westerschelde & Saeftinghe aangemeld als Natura 2000-gebied (het aanwijzingsbesluit als bedoeld in artikel 10a van de Natuurbeschermingswet 1998 voor Natura 2000-gebied nummer 122 Westerschelde en Saeftinghe, is op 23 december 2009 vastgesteld). De ecologische toestand is gekenschetst als zijnde 'in slechte staat van instandhouding' en dat betekent dat Nederland daarvoor passende maatregelen moet treffen.</p> <p>Het beschermingsregime dat op grond van de Habitatrichtlijn van toepassing is op het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe bestaat uit:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. behoud- en herstelmaatregelen ('instandhoudingsmaatregelen'), om een gunstige staat van instandhouding te bereiken voor de habitats en soorten waarvoor de gebieden zijn aangewezen (artikel 6, eerste lid); 2. 'passende maatregelen', om achteruitgang van de kwaliteit van de 	
--	--	---	--

		<p>habitats en significante verstoring van soorten in de gebieden te voorkomen (artikel 6, tweede lid).</p> <p>Tegelijk met de vaststelling van het rijksinpassingsplan, wordt een voorlopig aanwijzingsbesluit van kracht, waarmee het nog niet aangewezen deel van het plangebied Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt gebracht. Dit betreft alleen de aanwijzing als Habitatrictlijngebied. Hierdoor valt de Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saefthinghe, voor zover het de aanwijzing onder de Habitatrictlijn betreft. Deze voorlopige aanwijzing (op grond van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet 1998) vindt plaats vooruitlopend op de definitieve aanwijzing van de Hertogin Hedwigepolder als onderdeel van het Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saefthinghe'. Zie verder ook de beantwoording van zienswijze 33 in dit hoofdstuk.</p>	
6.	Indiener XLV	<p><i>Indiener geeft aan dat de realisatie van het project is verankerd in het Verdrag d.d. 21 december 2005 tussen het Vlaamse Gewest en het Koninkrijk der Nederlanden. Dit verdrag werd op 18-2-2007 goedgekeurd door de 2^e Kamer en op 8-7-2008 door de 1ste Kamer. De binding van het Koninkrijk heeft plaatsgevonden tussen 30-7-2008 en 1-10-2008, de datum waarop het Verdrag in werking trad. Volgens het Draaiboek van wetgeving (ministerie van Justitie), moet voor de binding aan het Verdrag aan 2 voorwaarden worden voldaan:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. Vanuit andere departementen zijn er geen bezwaren;</i> <i>2. Het Koninkrijk moet het verdrag ook kunnen nakomen.</i> <p><i>De indiener twijfelt eraan, of destijds in de periode waarin de binding volbracht is, bekeken is of voldaan werd aan de beide voorwaarden. Daarnaast geeft de indiener aan het vreemd te vinden dat met de binding niet gewacht is tot de presentatie van het rapport over kustontwikkeling (deltacommissie 2008, samenwerken met water) op 7 september 2008. In dat rapport is aangegeven dat voor de Westerschelde de waterkeringen versterkt dienen te worden in verband met zeespiegelstijging.</i></p>	
		De zienswijze van de indiener met betrekking tot de totstandkoming	

		van het Verdrag wordt voor kennisgeving aangenomen. Voor het Verdrag is de reguliere procedure en regelgeving gevolgd.	
7.	Indiener XLV	<i>Indiener geeft aan het vreemd te vinden dat nog voor het Verdrag op 1 oktober in werking kon treden voor het College van Senatoren van de 1ste Kamer om een notitie gevraagd had om meer inzicht te krijgen in het Verdragsrecht. Vervolgens is de notitie 'criteria voor beoordeling van verdragen' tot stand gekomen (23-7-2009). Indiener geeft aan dat de Eerste Kamer ontevreden is over hoe omgegaan is met het Verdragsrecht en ook met de wijzen waarop stukken toegezonden worden ter besluitvorming (wel naar de 2^e Kamer, niet naar de 1ste Kamer). Het is daarmee mogelijk dat de 1ste Kamer niet over de juiste gegevens heeft beschikt bij de besluitvorming.</i>	
		De zienswijze van de indiener met betrekking tot de totstandkoming van het Verdrag wordt voor kennisgeving aangenomen. Het verdrag heeft niet ter visie gelegen en ligt ook niet ter discussie voor. Voor het Verdrag is de reguliere procedure en regelgeving gevolgd.	
8.	Indiener nr. 58	<i>Indiener stelt dat de uitvoering van het project Hedwigepolder onnodig en ongewenst is. Aangegeven wordt dat het Verdrag tussen het Vlaamse Gewest en het Koninkrijk der Nederlanden betreffende de uitvoering van de Ontwikkelingsschets 2010 nietig is, omdat verdragen alleen met staten en bepaalde internationale organisaties gesloten kunnen worden.</i>	
		Het nut en de noodzaak van het project Hedwigepolder komt in de toelichting op het rijksinpassingsplan en in deze nota van beantwoording aan de orde (zie beantwoording van zienswijzen onder thema 2 'Doel, nut, noodzaak en mate van doelbereiking'). De zienswijze van de indiener met betrekking tot de totstandkoming van het Verdrag wordt voor kennisgeving aangenomen. Voor het Verdrag is de reguliere procedure en regelgeving gevolgd. Aanvullend wordt opgemerkt: Het Vlaams Gewest is bevoegd om een verdrag, zoals door indiener benoemd, te sluiten. Het Vlaams Gewest is een gebiedsgebonden overheid en deel van de Belgische structuur van gemeenschappen en gewesten. De bevoegdheden van het Gewest zijn vastgelegd in de Belgische Grondwet en de Bijzondere Wet op de	

		Hervorming van de Instellingen.	
9.	Indiener nr. 17, 27, 34, 35, 37, 39, 48, 51, 52, 54, 60, 62 VIII, IX, XI, XVI, XVII, XIX, XX, XXIV, XXV, XXX, XL, XLVI, L, LI, LX, LXV, LXX, Standaard PvZ	<i>De staat en de provincie hebben in de afgelopen jaren steeds wisselende standpunten ingenomen ten aanzien van het ontpolderen. Er zijn ook vele rapporten op dit vlak verschenen. Welke standpunten en besluiten telkens door onderzoeken onderbouwd zijn (zowel de besluiten voor als tegen). Wat maakt nu dat het wel noodzakelijk is, welke reden er eerder niet was?</i>	
		De noodzaak en urgentie is door het Rijk altijd erkend. De verschillende politieke besluiten hadden te maken met verschillende visies voor oplossingsrichtingen en mogelijkheden voor alternatieven voor ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder. Daarover zijn tal van onderzoeken en adviezen verschenen (zie hiervoor de diverse zienswijzen en beantwoording hiervan bij thema 3 'Keuze Hedwigepolder en alternatievenonderzoek'). Het kabinet heeft alternatieven zorgvuldig afgewogen en geconcludeerd dat er geen aanvaardbare passende alternatieven zijn gevonden en dat de aanleg van estuariene natuur in de Hedwigepolder een belangrijke bijdrage levert aan een gunstige staat van instandhouding van de aanwezige habitattypen.	
10.	Indiener nr. 17, 27, 32, 33, 34, 35, 37, 39, 51, 52, 54, 60, 62, 65 VIII, IX, XI, XVI, XVII, XX, XXII, XXIV, XXV, XXX, XLVI, XLVII, LII, L, LI, LXV, LXIX, LXX, Standaard PvZ	<i>Door indieners worden vraagtekens gezet bij de rol van Vlaanderen. Er is sprake van een dubbele agenda. Indieners geven aan dat het lijkt alsof de enige valide reden voor de ontpoldering, het belang van de haven van Antwerpen (compensaties voor verdere uitbreiding) is. De andere redenen zijn niet valide. De zorg wordt uitgesproken, dat voorkomen dient te worden dat Antwerpen de baas wordt over het gebied. Het vermoeden bestaat bij de indieners, dat Nederland akkoord gegaan is met de Hedwigepolder, omdat Nederland anders zelf het alternatief zou moeten betalen.</i>	
		In het Verdrag tussen de Staat der Nederlanden en het Vlaams Gewest zijn afspraken gemaakt over veiligheid, toegankelijkheid en natuurlijkheid. De in het Verdrag opgenomen maatregelen onder het luik 'natuurlijkheid' zijn beargumenteerd vanuit de noodzaak tot natuurherstel. Over de kostenverdeling zijn duidelijke afspraken vastgelegd in het Verdrag. De Nederlandse regering gaat ervan uit dat Vlaanderen zijn verplichtingen op dit vlak nakomt. Een alternatief voor de realisatie van estuariene natuur in de Hedwigepolder (en dus een	

		<p>andere kostenverdeling) is op dit moment niet aan de orde.</p> <p>Anders dan door de indieners gesuggereerd, betreft de realisatie van estuariene natuur in de Hedwigepolder geen compensatie voor verdere uitbreiding van de haven van Antwerpen. Het project in de Hedwigepolder is een natuurherstelproject ter voldoening aan de eisen van de Habitatrichtlijn en om uitvoering te geven aan het Scheldeverdrag inzake de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium. In de ontwerp besluiten en in de daarbij behorende onderbouwende studies zijn het doel, de nut en de noodzaak van het natuurherstelproject Hedwigepolder aangegeven. (MER, Hoofdrapport, hoofdstuk 2.4, pagina 19 e.v.; ontwerp rijksinpassingsplan, toelichting, hoofdstuk 1.1, pagina 5).</p>	
11.	Indiener nr. 50, II, LXIX,	<p><i>Indiener geeft aan dat destijds door België een vrije doorvaart naar Antwerpen bedongen is in het verdrag uit 1839, in verband met de tol die op de Westerschelde werd geheven. Gevraagd wordt of ergens vastgelegd is, dat Nederland verantwoordelijk is voor de diepgang of ontpolderen van de Westerschelde.</i></p>	
		<p>De afspraak voor het verdiepen van de Westerschelde is vastgelegd in een van de Scheldeverdragen tussen de Staat der Nederlanden en het Vlaams Gewest. Destijds is de keuze gemaakt om de afspraken hieromtrent vast te leggen in een apart en zelfstandig bilateraal verdrag, dat goedkeuring vereist van beide nationale parlementen. De realisatie van estuariene natuur in de Hedwigepolder is als concrete maatregel opgenomen in het Scheldeverdrag met betrekking tot de uitvoering van de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium.</p>	
12.	Indiener nr. II	<p><i>De indiener geeft aan gelezen te hebben in de krant dat Marc van Peel gezegd heeft dat de 4^e verdieping er gewoon moet komen en de natuur in de Westerschelde een Nederlandse aangelegenheid is. Gesteld wordt door de indiener dat dus ontpolderen niet meer nodig is: geen verdieping meer want er is vrije doorvaart. Alleen voor grotere containerschepen is er geen doorvaart. Door de indiener wordt gesuggereerd om dit op te lossen door het uitbreiden van de haven in Zeebrugge (bijvoorbeeld door net als in Rotterdam land te winnen van de zee).</i></p>	

		Het is niet gebruikelijk om in een Nota van Beantwoording te reageren op uitspraken in de krant. In dit geval is er ook geen sprake van een vierde verdieping. De Nederlandse regering heeft hier dan ook nog geen standpunt over. Zie voor de verdere beantwoording rondom dit thema de beantwoording van de zienswijze van indiener 32 bij het thema 4 'Relatie met eventuele toekomstige ontwikkelingen'.	
13.	Indiener nr. 17, 27, 34, 35, 37, 39, 51, 52, 54, 60, 62 VIII, IX, XI, XVI, XVII, XX, XXIV, XXV, XXX, XLVI, L, LI, LXV, LXIX, LXX, Standaard PvZ	<i>Door de indieners van de zienswijzen worden twijfels geuit over de motivatie van de provincie voor de keuze voor de Hedwigepolder. Indieners zijn van mening, dat de ontpoldering van de Hedwigepolder wisselgeld is voor de alternatieve maatregelen in het Middengebied, zodat er daar niet ontpolderd hoeft te worden. Indieners vinden dat het besluit niet zorgvuldig is voorbereid en dat er onder valse voorwendselen (naast de rol van de provincie, ook de in een eerdere zienswijze binnen dit thema aan de orde gestelde rol van Vlaanderen en de Nederlandse overheid) wordt besloten tot ontpoldering.</i>	
		Het voornemen voor het realiseren van estuariene natuur in de Hedwigepolder is als grensoverschrijdend project expliciet opgenomen in het betreffende Scheldeverdrag Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium van 2005. Voor het Middengebied moesten nog concrete locaties worden gezocht. De provincie heeft de uitvoeringstaak – de voorbereiding van de realisatie van estuariene natuur in de Hedwigepolder en het Zwin alsmede locatiekeuze en voorbereiding van de planvorming in het Middengebied - op zich genomen vanuit de overtuiging dat gegeven de Rijksbesluitvorming terzake, deze planvorming beter vanuit de regio en met regionale invloed en kennis kan worden uitgevoerd. Van meet af aan is bepleit de natuurontwikkeling niet geïsoleerd te zien maar deze aan te haken bij regionale ontwikkelingsplannen waardoor een meerwaarde voor de regio bereikt kan worden. Voor het Middengebied is het (deels) gelukt alternatieven te vinden voor ontpoldering. Voor de Hedwigepolder is hier lang naar gezocht maar is dat niet gelukt.	

	De hieronder weergegeven nummers / Romeinse cijfers / codes corresponderen met de nummering van de indieners van de zienswijze (zie tabellen in bijlagen 1 t/m 3).	Samenvatting zienswijze (<i> cursief </i>) en Beantwoording	Eventuele aanpassing / verwijzing
Thema 2: Doel, nut, noodzaak, mate van doelbereiking (opslibbing, type natuur).			
14.	Indiener nr. 6, 13, 15, 17, 19, 21, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 39, 43, 46, 48, 49, 51, 52, 62 III, IV, VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XVIII, XX, XXII, XXIII, XXIV, XXV, XXX, XXXII, XLII, XLVI, L, LI, LXV, LXIX, LXX, Standaard PvZ, A L	<p><i>Indieners zienswijzen zijn van mening, dat nut en noodzaak van de realisatie van estuariene natuur in de Hertogin Hedwigepolder ontbreken. Door een indiener wordt aangegeven dat het plan niet voldoet aan de oorspronkelijke opzet.</i></p> <p><i>In het algemeen wordt aangegeven door de indieners dat ze tegen een ontpoldering en tegen het ontwerp rijksinpassingsplan zijn.</i></p>	
		<p>De staat van instandhouding van het habitatype 1130 (estuaria) in het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinge is zeer ongunstig. Uitbreiding van de oppervlakte van het estuarium is daarnaast noodzakelijk om de doelen voor de habitattypen H1310A (zilte pioniersbegroeiingen) en H1330A (schorren en zilte graslanden) te realiseren. Voor deze habitattypen is derhalve het doel uitbreiding van de oppervlakte en/of verbetering van de kwaliteit.</p> <p>Om het Schelde-estuarium weer gezond te maken, is derhalve een herstelprogramma nodig. Op grond van gedegen en uitvoerig onderzoek heeft het Rijk besloten om minimaal 600 ha estuariene natuur te ontwikkelen, waaronder bijna 300 ha in de Hedwigepolder. Hoofddoel van het project is bij te dragen aan het noodzakelijke natuurherstel in de Westerschelde.</p> <p>In de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium (uit 2005) is de realisering van estuariene natuur in de Hedwigepolder en een deel van de Prosperpolder als concrete maatregel aangewezen. In het Derde Memorandum hebben Nederland en het Vlaams Gewest vastgelegd dat beide regeringen deze besluiten tussen 2005 en 2010 wensen te effectueren. In het Schelde-verdrag betreffende de uitvoering van de</p>	

		<p>Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Vlaams Gewest is bepaald dat ten laatste in 2007 een aanvang wordt gemaakt met het project.</p> <p>De nut en noodzaak discussie is uitgebreid gevoerd in het parlement en met het kabinetsbesluit in december 2012 definitief afgerond. Het ontwerp rijksinpassingsplan en de ontwerp uitvoeringsbesluiten welke onderdeel zijn van de rijkscoördinatieprocedure en ter inzage hebben gelegen, zijn een belangrijke stap op weg naar de realisatie.</p>	
15.	<p>Indiener nr. 48, 65 X, XLII, XLVII, LII, LXX</p>	<p><i>Indieners reageren op de inleiding van het rijksinpassingsplan. Hierin is naar de mening van de indieners onvoldoende aangegeven hoe tot de conclusie is gekomen dat van een gezond ecosysteem in de Westerschelde geen sprake is. Indiener is van mening dat er in het rijksinpassingsplan geen argumenten opgenomen zijn die de inpoldering van de Hedwigepolder rechtvaardigen.</i></p> <p><i>De constatering is volgens indieners niet juist, dat de Westerschelde verwordt tot een diep kanaal en dat daarom natuurherstel noodzakelijk is. Dit valt niet wetenschappelijk te onderbouwen. De indieners zijn van mening dat met een vooringenomen standpunt gewerkt wordt: landveroveren om er zee van te maken.</i></p> <p><i>Het Land van Saeftinghe is reeds een zeer robuust natuurgebied, het is daarvoor niet nodig om hieraan de Prosper-/Hertogin Hedwigepolder toe te voegen.</i></p>	
		<p>In het inleidende hoofdstuk van het ontwerp rijksinpassingsplan is beknopt de aanleiding beschreven: "Van een gezond ecosysteem is echter geen sprake, integendeel: de natuur in het Scheldegebied staat onder druk. Onder andere de aanleg van het Schelde-Rijn-Kanaal, maar ook autonome ontwikkelingen hebben de kwaliteit van het gebied aangetast. Zones van ondiep water zijn afgenomen, slikken zijn verkleind en soms ook verlaagd en diep water is uitgebreid en dieper geworden." Ook komt in dit hoofdstuk de noodzaak voor de ontwikkeling van estuariene natuur in de Hedwigepolder vanuit de Vogel- en Habitatrichtlijn en Natura2000-gebieden aan de orde (paragraaf 1.2.1 ontwerp rijksinpassingsplan).</p>	

		<p>Hiermee is de noodzaak en aanleiding neergezet. In hoofdstuk 3 van het rijksinpassingsplan wordt dieper ingegaan op het beleidsmatige- en wettelijk kader. Onderliggende onderzoeken zijn opgenomen in onder andere het MER (bijlage 1 bij het ontwerp rijksinpassingsplan) en eerder opgestelde documenten zoals de Langetermijnvisie Schelde-estuarium (paragraaf 1.2.2 ontwerp rijksinpassingsplan) en de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium (paragraaf 1.2.3. ontwerp rijksinpassingsplan).</p> <p>Het klopt dat natuurontwikkeling in de Hertogin Hedwigepolder niet noodzakelijk is om het Land van Saefthinghe robuuster te maken. Wel is het zo dat het beide gebieden samenhangen is en daardoor het geheel robuuster wordt.</p>	
16.	Indiener 65	<p><i>Indiener vraagt om wetenschappelijk aan te tonen dat verdieping van de Westerschelde een verslechtering veroorzaakt van de aanwezige natuur. Indiener vraagt tevens om aan te tonen dat de natuur verslechterd is in de afgelopen 10 jaar (2003 – 2013), in 2003 is de Hedwigepolder reeds benoemd. Indiener is van mening dat het Saefthinghegebied bij uitstek geschikt is om ondiep water en laagdynamische habitats te creëren door middel van ontgroningen. Gevraagd wordt om aan te tonen waarom de Hedwigepolder dan wordt aangewezen. De Hedwigepolder heeft een grote natuurwaarde en dient ongemoeid gelaten te worden. Buitendijks is een grotere potentie om natuurwaarden te verhogen. Gevraagd wordt naar de huidige staat van het ecosysteem Schelde-estuarium.</i></p>	
		<p>Het verlies van 1238 hectare estuarium (Nederlands deel) vanaf begin jaren 60 is een feit. Het effect van de baggerwerken in de jaren '70 en '90 is onderzocht in onder andere de projecten OostWest en MOVE. Daaruit is niet de conclusie getrokken die door de indiener wordt gegeven. De sedimentcyclus van de Westerschelde en de Noordzee is goed beschreven in diverse rapporten van RIKZ (rapport RIKZ/2005.018), WL-Delft en Deltares (zie www.publicwiki.nl).</p> <p>Het besluit tot het realiseren van estuariene natuur in de Hedwigepolder is genomen op basis van een zorgvuldig afwegingstraject. Voor de</p>	

		<p>onderbouwing van deze keuze wordt verwezen naar de relevante beleidsdocumenten (MER, informatie locatiekeuze paragrafen 2.4.4 en 2.4.5 en bijlagen 1 en 2 van het MER, de MER is bijlage 1 bij het rijksinpassingsplan).</p> <p>Voor het voorstel van de indiener met betrekking tot herinrichting van het gebied Saeftinghe en schorren buitendijks wordt verwezen naar de eerdere alternatieven onderzoeken.</p> <p>Voor enkele habitattypen en enkele soorten van het ecosysteem van het Schelde-estuarium is de staat van instandhouding 'ongunstig' tot 'zeer ongunstig', en zijn in het aanwijzingsbesluit voor het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe verbeter- en/of uitbreidingsdoelstellingen geformuleerd. Er gelden verbeter- en uitbreidingsdoelstellingen voor de volgende habitattypen:</p> <ul style="list-style-type: none">- H1130 Estuaria: uitbreidings- en verbeteringsdoelstelling- H1310A Zilte pionierbegroeiingen(zeekraal): uitbreidingsdoelstelling- H1330A Schorren en zilte graslanden (buitendijks): uitbreidings- en verbeteringsdoelstelling. <p>Voor de habitattypen Estuaria H1130 en Slijkgrasvelden H1320 geldt (landelijk) een zeer ongunstige staat van instandhouding. Voor Schorren en zilte graslanden geldt een ongunstige staat van instandhouding. Uitbreidingsdoelstellingen zijn alleen te realiseren door toevoeging van nieuwe gebieden aan het Natura 2000-gebied, of door omvorming van het ene type naar het andere. Het is hierbij van belang dat het natuurgebied geen statisch geheel is en dat de oppervlakteverdeling van habitattypen aan continue verandering onderhevig is. De dynamiek van het systeem vormt juist een van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied.</p> <p>Vast staat dat het beoogde natuurdoel voor de Hedwigepolder ter plaatse zal worden gerealiseerd en dat het project in de Hedwigepolder zal bijdragen aan de uitbreidingsopgaven voor H1130, H1310A en H1330A.</p>	
--	--	--	--

<p>17.</p>	<p>Indiener nr. 17, 27, 34, 35, 37, 39, 48, 51, 52, 54, 60, 62, 65 VIII, IX, X, XI, XVI, XVII, XX, XXIV, XXV, XXX, XLIII, XLVI, XLVII, L, LI, LII, LXV, LXX, Standaard PvZ</p>	<p><i>Indieners geven aan dat niet inpolderingen geleid hebben tot minder ruimte, maar dat dat komt door de natuur zelf. De onbalans komt door verdieping en zandwinning. Voor de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden geldt de situatie in de periode direct voorafgaand aan de werking van de Vogel- en Habitatrichtlijn, vanaf circa 1970. In de jaren 70, was de eerste verdiepingsronde van een veel negatievere invloed op bodemligging en daarmee op de sedimentbewegingen (en verzilting) (naast de onttrekking van oppervlakte t.b.v. het Rijn-Scheldekanaal en het havenareaal voor Antwerpen). Ook de tweede verdiepingsronde in de jaren 90 had invloed op de verschuiving van ondiepe naar diepere estuariene natuur. Het verlies aan estuariene natuur is dus zeer beperkt. Er is met name sprake van een verschuiving in estuariene natuur. Daarnaast is het onjuist dat de inpolderingen uit het verleden als een oorzaak worden genoemd voor het uit balans raken van de Westerschelde. Er is in de loop van de geschiedenis meer land verspeeld aan de zee dan er is terug gewonnen. (de Westerschelde is nog nooit zo ruim geweest). Bijvoorbeeld door langdurige innundaties heeft de bedding van de Westerschelde zich sterk verwijd. Door de zandwinning en de als gevolg daarvan (de fysische reactie van de natuur) het tegennatuurlijke jaarlijkse verlies van circa 1 miljoen m3 sediment aan de Zeeschelde, waarvan 2/3 slib, wordt de Westerschelde gemiddeld steeds dieper. De vernietiging van de Hedwigepolder heeft geen invloed op de verschuiving in estuariene natuur. Beter is het stoppen van zandwinning in de Zeeschelde en de Westerschelde.</i></p> <p><i>Een indiener geeft in dit kader aan dat de reden dat er minder laagdynamisch areaal is, niet is gelegen in inpolderingen. Indiener geeft aan dat het laagdynamisch areaal juist stijgende is en het zogenaamde probleem zichzelf oplost.</i></p>	
		<p>In het rijksinpassingsplan (toelichting hoofdstuk 1.1, pagina 5) wordt aangegeven dat het Schelde-estuarium het enige estuarium in Zuidwest Nederland is dat nog redelijk intact is: een geleidelijke natuurlijke overgangszone van rivier- naar zeewater dat onder invloed van het getij voortdurend verandert. Van een gezond ecosysteem is echter geen sprake, integendeel: de natuur in het Scheldegebied staat onder druk. Onder andere de aanleg van het Schelde-Rijnkanaal, maar ook</p>	

		<p>autonome ontwikkelingen, hebben de kwaliteit van het gebied aangetast. Volgens lopende monitoring van ontwikkelingen in de Westerschelde verkeren verschillende habitattypen in de Westerschelde in een ongunstige staat van instandhouding. Zie voor de verdere beantwoording van dit deel van de zienswijze, de beantwoording van zienswijze 16 van dit hoofdstuk. De onderbouwing / vermelding van de huidige ongunstige staat van instandhouding is opgenomen in het Besluit Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe (http://www.synbiosys.alterra.nl).</p> <p>In het MER (hoofdrapport, hoofdstuk 2.4.2, pagina 22) wordt nader ingegaan op de inpolderingen waarmee in de loop der eeuwen de oppervlakte aan estuariene natuur in het estuarium sterk is afgenomen. In de afgelopen 50 jaar is de oppervlakte van het estuarium (voor de Westerschelde) met bijna 1.300 ha verminderd.</p> <p>Nog in de jaren '70 zijn grote gebieden ingepolderd (900 ha voor Schelde-Rijn kanaal en landbouwgebied bij Bath). Baggeren, zandwinning en storten van zand in de Westerschelde heeft ook invloed: versteiling van plaatranden en verdwijnen van kortsluitgeulen. Zandwinning is daarmee inderdaad een van de menselijke ingrepen waardoor de Westerschelde in een slechte toestand is. Maar deze is niet doorslaggevend. Daarnaast geldt dat voor zandwinning op de Westerschelde een afbouwbeleid geldt en in het algemeen dat het zandwinningbeleid herijkt zal worden. Op de gedane onderzoeken naar de effecten van baggerwerkzaamheden is bij de behandeling van voorgaande zienswijzen binnen dit thema reeds ingegaan.</p> <p>De indiener verwijst ter onderbouwing van zijn bezwaar naar een aantal brieven en bescheiden als bijlage gevoegd bij de ontvangen zienswijze van de indiener. De betreffende brieven en bescheiden hebben geen betrekking op de gepubliceerde ontwerp besluiten en daarbij behorende studies en kunnen daarom niet als een zienswijze op deze documenten worden aangemerkt.</p>	
--	--	--	--

18.	Indiener XL, LXX	<p><i>Indiener geeft aan dat de inhoudelijke onderbouwing van het plan niet juist is, het is gebaseerd op een compensatie van verstoring van de natuurwaarden ten gevolge van menselijk ingrijpen. Een belangrijke oorzaak van de verstoring wordt echter niet aangepakt, eerder bevorderd. Gerefereerd wordt door de indiener aan de in gebrekestellingbrief van 31 mei 2012, waarin commissaris Potocnik zich conformeert aan de conclusie uit het Deltares-rapport dat het huidige Schelde-estuarium niet in evenwicht is: de diepte past niet bij het horizontale oppervlak. Volgens de indiener is niet zozeer bedijking de hoofdoorzaak, maar de verdieping. Alleen ontpolderen is dweilen met de kraan open. De indiener onderschrijft de door de EU onderschreven conclusies, dat tenminste ook herstel in de richting van natuurlijke diepte en profiel van de rivier noodzakelijk is. Het is gevaarlijk (oogpunt natuur en veiligheid) om een variabele, de diepte, naar behoefte vast te stellen en de breedte daarvan rechtstreeks afhankelijk te maken.</i></p>	
		<p>Zie ook de beantwoording van zienswijze 16 binnen dit thema. De dynamiek van het estuarium is uitgangspunt geweest om te kiezen voor een uitbreiding van het oppervlak.</p> <p>De totstandkoming van de achterliggende documenten staat hier niet ter discussie. Met de herinrichting van de Hedwigepolder wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan de opgave van uitbreiding van het oppervlak aan estuariene natuur. Deze inrichting draagt bij aan de herstelopgave voor estuariene natuur in de Westerschelde.</p>	
19.	<p>Indiener nr. 17, 27, 34, 35, 37, 39, 48, 51, 52, 54, 60, 62 VIII, IX, X, XI, XVI, XVII, XX, XXIV, XXV, XXX, XLVI, XLVII, L, LI, LII, LXV, LXX, Standaard PvZ</p>	<p><i>Door de indieners wordt gesteld dat er zowel bij de ondertekening van het Verdrag, als bij het kabinetsbesluit met betrekking tot natuurherstel voorbij wordt gegaan aan de fysische natuur, het gedrag en de ontwikkeling van de Westerschelde onder invloed van de natuurkrachten. Dat gedrag bepaalt de mogelijkheden van de biotische natuur. Aangegeven wordt, dat het er primair om gaat dat het gedrag van de Westerschelde weer op orde komt. Indiener stelt dat met het plan voor de Hertogin Hedwigepolder weggekeken wordt van de Westerschelde en er niets gedaan wordt aan natuurherstel van de Westerschelde, zelfs geen status quo. Het is geen duurzaam plan. De indiener is daarom van mening, dat er in de inleiding van het</i></p>	

		<p><i>rijksinpassingsplan onjuiste en misleidende beweringen worden gedaan. De kennis over de fysische component is echter wel beschikbaar (Deltaresrapport), maar deze wordt echter niet gebruikt. Daarnaast ligt de aandacht eenzijdig op het maken van zee en is er geen respect voor het land. Indiener is van mening, dat op basis van een insteek waarin ook een fysische component meegenomen is, tot een fundamenteel andere insteek gekomen zal worden voor het natura 2000-gebied. Gevraagd wordt om een herziening van het rijksinpassingsplan. Indiener stelt: 'Het denken in oppervlakten door ecologen maakt een karikatuur van de veelzijdigheid van de dynamica (de natuur) van de Westerschelde en is fundamenteel onjuist'.</i></p>	
		<p>In tegenstelling tot wat de indiener aangeeft, is de fysische component wel betrokken in het traject tot op heden. Al bij de voorstudies voor het Beleidsplan Westerschelde (1991) en het Verdrag voor de 2e verruiming van de vaarweg (1996) zijn diverse studies gedaan naar de morfologie en hydraulica van de Westerschelde. Het project OostWest (uitgevoerd door het RIKZ in de jaren '95 –'97) heeft geresulteerd in een eindrapport (Westerschelde, Stram of struis, Vroon et al, 1997) waarin juist de natuurlijke fysieke toestand van het estuarium als uitgangspunt wordt genomen voor de economische en ecologische ontwikkeling.</p> <p>De keuze voor herinrichting van de Hedwigepolder en de Prosperpolder is gebaseerd op de onderbouwde verwachting dat daarmee nieuwe estuariene natuur zal ontstaan en vervolgens aan het bestaande Natura 2000-gebied kan worden toegevoegd (zie onder andere het MER (bijlage 1 bij het rijksinpassingsplan) en de Passende Beoordeling (bijlage 28a MER). Overigens wordt tegelijk met de vaststelling van het rijksinpassingsplan een voorlopig aanwijzingsbesluit van kracht, waarmee het nog niet aangewezen deel van het plangebied Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt gebracht. Dit betreft alleen de aanwijzing als Habitatrichtlijngebied. Hierdoor valt de Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saefthinghe, voor zover het de aanwijzing onder de Habitatrichtlijn betreft. Deze voorlopige aanwijzing (op grond van artikel 12 van de</p>	

		<p>Natuurbeschermingswet 1998) vindt plaats vooruitlopend op de definitieve aanwijzing van de Hertogin Hedwigepolder als onderdeel van het Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saeftinghe'.</p> <p>Het denken in oppervlakten hangt samen met de onvermijdelijke toetsing van projecteffecten aan oppervlakten die in het Verdrag Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium en tussentijdse ijkmomenten van planeffecten worden genoemd.</p>	
20.	Indiener nr. 48, X, XLII, LXX	<p><i>De indieners geven aan dat er veel technische studies opgesteld zijn (circa 35) door de Vlaams Nederlandse Schelde Commissie, welke echter niet openbaar zijn en ook niet verwerkt zijn in het rijksinpassingsplan. Indiener geeft aan te verwachten dat het wel toepassen van deze studies leidt tot een andere beeldvorming.</i></p>	
		<p>Het is niet duidelijk op welke technische studies de indieners doelen. Opgemerkt wordt, dat voor het ontwerp rijksinpassingsplan niet de Vlaams Nederlandse Schelde Commissie het bevoegd gezag is, maar de Staatssecretaris van Economische Zaken, in overeenstemming met de Minister van Infrastructuur en Milieu. Deze zijn ook verantwoordelijk voor de aan de ontwerp uitvoeringsbesluiten (zoals ontgrondingenvergunning en waterwetvergunning) ten grondslag liggende studies. Deze studies zijn samen met de ontwerp uitvoeringsbesluiten gepubliceerd.</p> <p>Wanneer bedoeld wordt door de indieners op de onderbouwende studies uitgevoerd in het kader van de Strategische MER (opdrachtgever ProSes, opgeleverd in 2004) en de MER Verruiming vaarweg (opdrachtgever RWS Zeeland), dan geldt ook hiervoor dat al die rapporten openbaar zijn en –waar van toepassing- meegenomen in de huidige voorstellen.</p>	
21.	Indiener LX	<p><i>Indiener is verontrust over het feit dat resultaten en bevindingen van allerlei uitgevoerde onderzoeken door professionele instellingen ook weer zo weerlegd zijn / worden door andere eveneens gerenommeerde instellingen. Indiener is van mening dat een aantal zaken om te komen tot de plannen voor de Hedwigepolder onjuist worden gehanteerd als basis van vertrek, met als gevolg een aaneenrijging van volgens de</i></p>	

		<i>indiener onjuiste conclusies en argumenten.</i>	
		Niet duidelijk is op welke zaken indiener doelt die onjuist zouden zijn gehanteerd als uitgangspunt voor de plannen voor de Hedwigepolder. In de ontwerp besluiten en in het onderliggende MER is onder andere aangegeven wat het doel, nut en noodzaak is van het natuurherstelproject Hedwigepolder. Om te voorkomen dat er teveel geleund wordt op een of enkele kennisinstututen, is gebruik gemaakt van brede deskundigenbijeenkomsten en contra-expertises.	
22.	Indiener nr. 48, X	<i>Aangegeven wordt dat in het Deltaresrapport 'Natuurherstel van de Westerschelde' benoemd is dat er meer behoefte is aan compensatie van slikken dan van schorren. De indiener stelt dat dit niet in lijn ligt met het plan voor de Hedwigepolder, welke volgens de indiener een 'schorrenplan' is, welke buiten de dynamica van de Westerschelde ligt. Indiener is van mening dat het project estuariene natuur Hedwigepolder op zichzelf staat: het biedt zowel geen natuurherstel van de Westerschelde, als ook geen natuurcompensatie.</i>	
		Onderdeel van estuariene natuur zijn zowel slikken als schorren en zowel laag- als hoogdynamische gebieden. In het Schelde-estuarium is gebrek aan voldoende ondiepe, luwe zones met relatief lage stroomsnelheden, waar slib kan bezinken en waar zich ongestoord de cyclus van vorming van nieuw slik en schor en de periodieke afslag daarvan bij stormvloed, kan voltrekken. Dit zijn noodzakelijke voorwaarden voor de chemische, fysische en biologische processen die dit unieke estuarium in een duurzaam gezonde staat moeten (brengen en) houden. Het project biedt ruimte aan de estuariene processen (zuurstofvoorziening, stikstofverwijdering, siliciumcyclering), laat sedimentatie van materiaal in suspensie toe en bevordert verminderde ecotopendiversiteit door het creëren van een nieuw habitat. Sedimentatie is deel van het natuurlijke proces dat zal leiden tot vegetatiesuccessie. Voor de habitattypen betekent dit dat een groot deel van het areaal dat aanvankelijk tot habitatype Estuarium (H1130) behoort, zich eerst zal ontwikkelen tot de habitattypen Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal) (H1310A) en Slijkgrasvelden (H1320), en vervolgens tot Schorren en zilte graslanden (buitendijks) (H1330A). Vast staat dat het beoogde natuurdoel voor de Hedwigepolder ter	

		<p>plaatse zal worden gerealiseerd en dat de het project in de Hedwigepolder zal bijdragen aan de uitbreidingsopgaven voor H1130, H1310A en H1330A.</p> <p>Bij het inrichten van de Hedwige-Prosperpolder wordt gestreefd naar een zo groot mogelijk, duurzaam slik- en schorgebied met een maximale kans op het laten ontstaan van een dynamisch sedimentatie/erosie-proces door middel van een éénmalige ingreep, waarna het systeem de vrijheid krijgt zichzelf te ontwikkelen, binnen een aantal randvoorwaarden.</p> <p>Diverse rapporten hanteren een verschillende snelheid van sedimentatie en erosie, al dan niet rekening houdend met de ontwikkeling van vegetatie. Op basis van monitoring zal de ontwikkeling van het gebied gevolgd worden en dat zal moeten uitwijzen in welke mate beheer noodzakelijk zal zijn.</p>	
23.	Indiener nr. 48	<p><i>Indiener is van mening, dat er door mensen habitatdoelen bedacht zijn voor het gebied. De natuur zal zich niet zo ontwikkelen. Ook het willen handhaven hiervan vervolgens, is tegennatuurlijk volgens de indiener, en rigide en onmogelijk. De indiener geeft aan, dat er beter gekozen kan worden voor de natuurlijke weg, waar mogelijk de negatieve menselijke ingrepen bij te stellen en het aan de natuur verder over te laten.</i></p>	
		<p>Het inrichtingsplan voor de Hedwigepolder voorziet in de initiële aanleg van estuariene natuur, welke zich volgens de dynamiek, de natuurlijke weg van het systeem, zal ontwikkelen. De hydromorfologische modellering van het systeem in combinatie met expert judgement onderbouwt de ontwikkeling vanuit de initiële aanleg / inrichting langs natuurlijke weg als dynamisch slikken- en schorregebied. De eenmalige inrichting is noodzakelijk voor het in gang zetten van deze processen. Zie verder het antwoord bij zienswijze 22 binnen dit thema.</p>	
24.	Indiener nr. 17, 27, 34, 35, 37, 39, 48, 51, 52, 54, 60, 62, 65 VIII, IX, XI, XVI, XVII, XX, XXIV, XXV, XXX, XLVI, L, LI, LXV, LXX, Standaard PvZ	<p><i>Het ruimer maken van de Westerschelde is tegennatuurlijk, afvoer van water ging in het verleden altijd via Oosterschelde niet via de Westerschelde. De Westerschelde was nauwer.</i></p> <p><i>Daarnaast betekent het inlaten van zout water het verzilten van een</i></p>	

		<i>gebied dat nooit zout is geweest. Het zoute water is nooit zo diep de Westerschelde in gedrongen.</i>	
		<p>Het eerste gedeelte van deze zienswijze wordt voor kennisgeving aangenomen.</p> <p>Ten aanzien van de behandeling van de opmerking gerelateerd aan het thema verzilting, wordt verwezen naar de behandeling van de reacties bij thema 10 'verzilting en watersysteem'.</p> <p>Specifiek als reactie op de zienswijze van de indieners wordt vermeld dat toen een deel van het Land van Saeftinge werd ingepolderd (1907) om de Hedwigepolder te maken, de overgang zout/brak inderdaad verder naar het westen lag, maar dat is nu niet meer. Het systeem past zich dus aan.</p>	
25.	Indiener XLV	<i>Indiener geeft aan dat de Ontwikkelingsschets 2010 onderdeel is van de Langetermijnvisie 2030. Hij leest hierin dat 'natuurlijkheid' als leidend principe gebruikt is. Indiener geeft aan dat dit niet juist is: waterveiligheid had de maatstaf moeten zijn (waarbij verwezen wordt naar bijlage 4 van het rapport Deltacommissie 2008 Samenwerken met water). Indiener geeft aan dat in dat rapport opgenomen is dat de waterveiligheid bereikt dient te worden door versterking van de waterkeringen en niet door opslibbing.</i>	
		De Ontwikkelingsschets 2010 en de Lange termijn visie 2030 liggen niet voor ter besluitvorming. De invalshoeken van genoemde documenten hadden betrekken op een brede, integrale doelstelling: waterveiligheid, toegankelijkheid en natuurlijkheid. Ten aanzien van de (dijk)veiligheid wordt verwezen naar de beantwoording van de specifieke zienswijzen hieromtrent bij het thema 7 'Dijkveiligheid'.	
26.	Indiener nr. 25, 26, 27, 33, 35, 36, 37, 39, 43, 46, 48, 65 II, VIII, IX, X, XI, XII, XVIII, XIX, XXIII, XXXIX, XL, XLIII, XLVII, L, LI, LII, LX, LXIV, LXVIII, LXIX, LXX Standaard A L, A K, B L	<i>Indieners zijn van mening dat het voorliggende plan voor de Hertogin Hedwigepolder geen duurzame maatregel is en niet bijdraagt aan het beoogde natuurherstel (onder andere omdat er een monocultuur zal ontstaan). Er zal volgens de indieners sprake zijn van het snel verdwijnen van de gewenste laagdynamische natuur. Indieners zijn van mening dat er in het kader van de duurzaamheden van het landschap op basis van ongegronde redenen gekozen is voor de Hedwigepolder. Als ongegronde redenen worden genoemd onder andere de</i>	

		<i>aansluitende ligging op de Prosperpolder, de lage bewoningsgraad en de lage verwervingskosten.</i>	
		<p>Zie ook de beantwoording bij zienswijze 22 binnen dit thema.</p> <p>Het proces van sedimentatie (opslibbing) is onderdeel van de dynamiek die van nature plaatsvindt in een estuarium en bijdraagt aan de successie van verschillende vormen van estuariene natuur. Er is geen sprake van een specifiek noodzakelijke samenstelling of verhouding van laag-/hoogdynamisch of hoge schorren / lagere slikken. Alle type combinaties en verhoudingen vallen binnen de beoogde estuariene natuur. Duidelijk is dat, ongeacht de sedimentatiesnelheid en het patroon van vegetatieontwikkeling er estuariene natuur zal ontstaan. Dit wordt onderstreept door de resultaten van de expertmeeting van 20 maart 2013, waarvan de resultaten in het MER verwerkt zijn. Tijdens deze sessie zijn de thema's opslibbing en natuurdoelen in het licht van de beschikbare modellering besproken. Tijdens deze sessie is geconcludeerd, dat nieuwe modellering niet tot andere keuzes en of conclusies zou leiden.</p> <p>Voor het onderzoeksrapport van Svašek waarnaar indieners verwijzen, wordt verwezen naar onderdeel 6 van hoofdstuk 11 (beantwoording zienswijze 'De Cloedt c.s.'). De inhoud kan als hier herhaald en ingelast beschouwd worden. Kort gesteld: er wordt bijgedragen aan het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen.</p> <p>Ten aanzien van de reactie op de opmerking van de indieners specifiek ten aanzien van het onderwerp 'onderzochte alternatieven en de keuze voor de Hedwigepolder', wordt verwezen naar de beantwoording van de diverse zienswijzen hieromtrent bij thema 3 'Alternatievenonderzoek en keuze Hedwigepolder'.</p>	<p><i>Als bijlage 9a bij het vast te stellen rijksinpassingsplan is een notitie gevoegd van Deltares (16 november 2013), opgesteld ten behoeve / als gevolg van de expertmeeting 24 oktober 2013 aangaande 'opslibbing en kwaliteit natuur'. Bij de behandeling van de zienswijze 'De Cloedt c.s.' (H 11), wordt hierop verder ingegaan. Het betreffende onderzoeksrapport van Svašek is bijgevoegd als bijlage 9b bij het vast te stellen rijksinpassingsplan.</i></p>
27.	Indiener nr. 17, 27, 34, 35, 36, 37, 39, 48, 51, 52, 54, 60, 62, 65 VIII, IX, X, XI, XVI, XVII, XIX, XX, XXIV, XXV, XXX,	<i>Indieners stellen dat door ontpolderen het gebied nog sneller volslibt en er op termijn (alleen) hoge schorren zullen zijn (gewezen wordt naar het rapport van Svašek waarin aangegeven is dat er sprake zal zijn van</i>	

	XL, XLVI, L, LI, LXV, LXX Standaard PvZ	<i>5 a 10 centimeter, terwijl het MER uitgaat van 1 centimeter per jaar). Gesteld wordt door de indieners dat dit externe effect ten onrechte niet is meegenomen in de studies. Door de aangegeven eenmaligheid van de ingreep (er wordt niet verder getuind zo verwacht een van de indieners op basis van de documenten waarin de eenmaligheid van de ingreep benadrukt wordt) wordt dit verder versterkt.</i>	
		Voor de beantwoording van de diverse aspecten uit deze zienswijze wordt verwezen naar onderdeel 6 van hoofdstuk 11 (beantwoording zienswijze 'De Cloedt c.s.').	
28.	Indiener nr. 17, 27, 34, 35, 37, 39, 48, 51, 52, 54, 60, 62 VIII, IX, X, XI, XVI, XVII, XX, XXIV, XXV, XXX, XLVI, L, LI, LXV, LXX, Standaard PvZ	<i>Indieners zijn van mening dat er naar een resultaat toe wordt geredeneerd: uit het rapport van Deltares november 2012 p. 7 staat 'het areaal schorren is momenteel ver beneden natuurlijke oppervlakte als gevolg van bedijkingen, op p. 28 van datzelfde rapport staat echter dat het areaal schorren de laatste 80 jaar juist is toegenomen. Daarnaast stelt een indiener dat uit recente meetgegevens blijkt, dat reeds door slim storten laag dynamisch gebied gecreëerd wordt.</i>	
		Ten behoeve van de beantwoording van deze zienswijze, is het betreffend Deltares-rapport van november 2012 ingezien, het is het rapport 'Vervolgonderzoek drie buitendijkse maatregelen voor natuurherstel in de Westerschelde'. Echter op pagina 7 is een tabel opgenomen waarin de tekst die in de zienswijze wordt aangehaald niet genoemd wordt, ook op pagina 28 van dat betreffende rapport uit november 2012 is niets vermeld over de toename van het areaal schorren. In de beantwoording kan derhalve niet specifiek op de reactie ingegaan worden. Zie verder de beantwoording van zienswijze 22 binnen dit thema.	
29.	Indiener 65	<i>Door de indiener wordt geconstateerd dat er in een document (niet gespecificeerd in de zienswijze) aangegeven wordt dat 'de bevindingen voor de Hedwigepolder inhouden dat er in zekere mate wordt bijgedragen aan de gestelde doelen'. Gevraagd wordt door de indiener om de begrippen 'in zekere mate' uit te leggen.</i>	
		Aangezien niet duidelijk is uit welk document het citaat genomen is, is het niet mogelijk een goede uitleg te geven, dat kan alleen binnen de juiste context.	

30.	Indiener 65, LXX	<i>Door de indiener wordt gevraagd om uit te leggen wat de huidige draagkracht van benthos voor vogel en vis is. Daarnaast wordt gevraagd hoe de primaire productie van benthos wordt berekend en waarop dat gebaseerd is. Ook wordt door een indiener gesteld, dat door de versnelde opslibbing het bodemleven in onvoldoende mate op gang zal komen.</i>	
		<p>Primaire productie is de omzetting van anorganische stoffen zoals water, meststoffen en kooldioxide in organische voedingsstoffen voor planten en dieren. Primaire productie staat aan de basis van de voedselketen: zonder primaire productie geen ecosysteem. De motor van de primaire productie draait op licht. Naarmate er meer licht is, verloopt de omzetting beter en groeien algen en planten sneller. De snelheid van de primaire productie is daarom afhankelijk van het doorzicht in het water en dus van de troebelheid. De primaire productie komt op twee manieren tot stand: in de waterfase (pelagische primaire productie) en op het oppervlak van platen, slikken en schorren (benthische primaire productie). In het kader van OMES (Onderzoek Milieu-Effecten Sigmaplan) worden op verschillende meetlocaties de pelagische en benthische primaire productie bepaald. De berekeningsmethodiek en resultaten voor primaire productie in de Westerschelde staan beschreven in de 'Eindrapportage T2009 Rapportage Schelde-estuarium – digitale bijlage 10 "ecologisch functioneren".</p> <p>De betreffende reactie ten aanzien van de versnelde opslibbing en het bodemleven is gebaseerd op een rapportage (Tauw), waarvan de redenering stoelt op bronnen die zijn gebaseerd op andersoortige wijze van ontstaan van sliblagen, namelijk door stortingen. Erkend wordt dat de ontwikkeling van bodemleven in zeer onnatuurlijke situaties zoals stortingen inderdaad achterblijft bij de ontwikkeling onder natuurlijke omstandigheden (zoals in de Hedwigepolder). De opslibbing na ontpoldering moet in deze context worden beschouwd als ontstaan onder natuurlijke omstandigheden en zeer zeker niet als 'storting'. De bewering ten aanzien van het achterblijven van de ontwikkeling van bodemleven en daarmee de beschikbaarheid van voedsel voor vogels is wordt dan ook niet onderschreven.</p>	

31.	Indiener nr. II	<i>Indiener geeft aan dat de heer De Cloedt over een brief beschikt waarin aangegeven is dat er na ontpoldering in de Hedwige geen estuariene natuur zal ontstaan.</i>	
		De indiener heeft deze reactie niet onderbouwd, en er is geen verwijzing opgenomen. Derhalve wordt de reactie voor kennisgeving aangenomen. Ten aanzien van de reactie op de opmerking van indiener dat er na ontpoldering geen estuariene natuur zal ontstaan, wordt verwezen naar de beantwoording van de reacties omtrent het onderwerp 'opslibbing' en de resultaten van de beide expertenmeetings die plaatsgevonden hebben hierover. Zie onderdeel 6 van hoofdstuk 11 van deze Nota van Beantwoording.	
32.	Indiener L, LI	<i>Indieners wijzen op een passage in het rijksinpassingsplan en MER waarin staat 'In de ecologische beoordeling scoort de Hedwigepolder onderscheidend het hoogste en wel voor schor' Dit komt uit een rapport van Grontmij 'Locatiekeuze Hedwigepolder- en Prosperpolder, 20 april 2007. Gewezen wordt door de indiener op het feit dat blijkbaar erkend wordt dat er schor ontstaat in plaats van laagdynamisch slik, ten aanzien van het laatste zijn de instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd. Daarnaast constateert de indiener, dat aangegeven is dat de Hedwigepolder beduidend hoger scoort op maatschappelijk vlak, terwijl er juist veel weerstand is, zoals blijkt uit de media.</i>	
		De huidige staat van het ecosysteem van het Schelde-estuarium is voor een aantal habitattypen (zeer) ongunstig. Zie de beantwoording bij zienswijze 16 binnen dit hoofdstuk. Voor het overige wordt verwezen naar de beantwoording van in hoofdstuk 11 van deze nota van zienswijzen alsmede de bijlagen bij dit hoofdstuk. Voor de beantwoording rondom het onderwerp 'locatiekeuze' wordt verwezen naar de behandeling van de zienswijzen bij het thema 3 'alternatievenonderzoek en keuze Hedwigepolder'. Voor de beantwoording rondom het onderwerp 'maatschappelijk draagvlak' wordt verwezen naar de beantwoording van eerste zienswijze binnen thema 1 .	

33.	<p>Indiener nr. 17, 27, 34, 35, 37, 39, 48, 51, 52, 54, 60, 62 VIII, IX, X, XI, XVI, XVII, XX, XXIV, XXV, XXX, XLVI, L, LI, LXV, LXX, Standaard PvZ</p>	<p><i>In het met redenen omkleed advies van d.d. 24 oktober 2012 wordt geciteerd uit een brief van Deltares d.d. 13 april 2012 waarin staat dat 'elke are van de Hertogin Hedwigepolder die omgezet wordt in estuariene natuur bijdraagt aan de taak van natuurherstel van de Westerschelde. Dit citaat van de Europese Commissie uit de brief van Deltares is echter geheel in strijd met de resultaten van de studie van Deltares d.d. 8 november 2008. Daarbij komt dat de Europese Commissie geen ontpoldering kan eisen. Ook stellen de indieners dat er geen onderbouwing is voor 600 hectare.</i></p>	
		<p>Het door indiener aangehaalde rapport vormt geen onderdeel van de voorliggende besluitvorming. Om deze reden wordt hierop niet expliciet ingegaan. Voor deze procedure gaat het erom, dat de Staatssecretaris van Economische Zaken op 21 december 2012 bekend heeft gemaakt dat in 2019 in de Hedwigepolder estuariene natuur gerealiseerd moet zijn (zie ook toelichting ontwerp rijksinpassingsplan, hoofdstuk 1.2 en 1.2.6, pagina 13 en 14).</p> <p>Ten aanzien van de opmerking omtrent de rol van Europese Commissie: de Eurocommissaris kan inderdaad geen realisatie van estuariene natuur in de Hedwigepolder eisen en heeft dat ook niet gedaan. De keuze voor ontpolderen van de Hedwigepolder om daarmee een bijdrage te leveren aan het natuurherstel van de Westerschelde is een autonome beslissing van de Nederlandse regering. De Europese Commissie kijkt of een lidstaat de doelen realiseert, niet hoe een lidstaat dat doet. Op grond van de Habitatrichtlijn heeft de Nederlandse regering een resultaatsverplichting. Het is aan de lidstaat Nederland zelf om – wetenschappelijk onderbouwd - aan te geven hoe het natuurherstel wordt gerealiseerd. De Europese Commissie ziet er daarbij op toe, dat een lidstaat tijdig de nodige maatregelen neemt, zeker indien er sprake is van een urgente situatie.</p> <p>Voor wat betreft de onderbouwing van de 600 hectare wordt verwezen naar paragraaf 1.2.4 van de toelichting op het ontwerp rijksinpassingsplan. In deze paragraaf wordt het rapport Natuurprogramma Westerschelde beschreven. Daarin is de onderbouwing voor de 600 hectare natuurherstel opgenomen.</p>	

34.	Indiener 58	<i>Indiener geeft aan dat de Vogel- en Habitatrichtlijn slechts spreekt van instandhouding en niet van de uitbreiding van habitats.</i>	
		In Europees verband nemen de lidstaten van de Europese Unie alle maatregelen die nodig zijn om een gunstige staat van instandhouding van (vogel)soorten en habitattypen van communautair belang te realiseren. Nederland heeft deze doelstelling op landelijk niveau en in de aanwijzingsbesluiten per Natura 2000-gebied met instandhoudingsdoelstellingen nader uitgewerkt. Voor het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saefthinghe zijn voor een aantal habitattypen uitbreidings- en verbeterdoelstellingen vastgesteld (zie beantwoording zienswijze 16 in dit hoofdstuk). Zie verder het antwoord op zienswijze 32 en de daarbij opgenomen tabel binnen dit thema.	
35.	Indiener 58	<i>Indiener geeft aan dat er geen sprake is van natuur realisatie of natuurherstel omdat er voorzien wordt in beheer.</i>	
		Het projectdoel is gericht op inrichting van het gebied ten gunste van de ontwikkeling van habitattypen en een leefgebied voor soorten die kunnen worden gerangschikt onder 'estuariene natuur'. Het nieuwe gebied zal na inrichting in beheer worden genomen en definitief worden toegevoegd aan het reeds bestaande Natura 2000-gebied Westerschelde & Saefthinghe. Echter reeds tegelijk met de vaststelling van het rijksinpassingsplan, wordt een voorlopig aanwijzingsbesluit van kracht, waarmee het nog niet aangewezen deel van het plangebied Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt gebracht. Dit betreft alleen de aanwijzing als Habitatrichtlijngebied. Hierdoor valt de Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saefthinghe, voor zover het de aanwijzing onder de Habitatrichtlijn betreft. Deze voorlopige aanwijzing (op grond van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet 1998) vindt plaats vooruitlopend op de definitieve aanwijzing van de Hertogin Hedwigepolder als onderdeel van het Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saefthinghe'. Voor het nieuwe natuurgebied, inclusief de habitattypen en de soorten die zijn voorzien, zullen beheermaatregelen worden geformuleerd in een beheerplan. Voor veel grootschalige natuurgebieden, is enige vorm van beheer noodzakelijk	

		om de beoogde natuurdoel- en habitattypen te behouden. Dus ook wanneer er sprake is van beheer, is er sprake van natuur.	
36.	Indiener nr. II	<i>Indiener geeft aan dat hij de ontwikkeling in de Prosperpolder aan de zijde van België geen natuurontwikkeling vindt. Bestaande natuur wordt vernietigd. Indiener vindt het zinloos wanneer dit ook zo geschiedt in de Hedwigepolder.</i>	
		De indiener van de zienswijze geeft een mening en deze wordt voor kennisgeving aangenomen. Het Vlaams Gewest en de Staat der Nederlanden hebben samen afgesproken dat er nieuwe estuariene natuur wordt gerealiseerd in de Prosper- en Hedwigepolder. In internationaal perspectief is dat unieke waardevolle natuur.	
37.	Indiener nr. LXX	<i>Indiener stelt dat het risico bestaat dat, als de Hedwigepolder valt, er nog veel meer ontpolderd moet worden (zie de brief van de Europese Commissie aan Nederland van 24 oktober 2012)</i>	
		Ter besluitvorming voor liggen het rijksinpassingsplan en de uitvoeringsbesluiten met betrekking tot de realisatie van estuariene natuur in de Hedwigepolder. Dit project maakt deel uit van het Natuurprogramma Westerschelde. Binnen dit programma moet voorzien worden in 600 hectare natuurherstel. Hiervoor zijn drie projecten benoemd, dit zijn de Hedwigepolder, de uitbreiding van natuurgebied 't Zwin en de buitendijkse maatregelen in het Middengebied.	
38.	Indiener nr. 9.	<i>Indiener geeft aan dat hij tevreden is met het plan en dat het jaren eerder doorgezet had moeten worden.</i>	
		Deze zienswijze wordt voor kennisgeving aangenomen.	
39.	Indiener LXII	<i>Indiener wijst op een inconsistentie tussen de informatiefolders 'Nut en noodzaak realisering estuariene natuur' / ' Natuurherstel in de Westerschelde' en de verdragen. De folders spreken over een grensoverschrijdend intergetijdengebied van 440 hectare, de verdragen spreken over 465 hectare (295 Hedwige en 170 Prosper). De indiener neemt alleen genoegen met de 465 hectare.</i>	
		In het Verdrag waarnaar de indiener verwijst, staat dat er een natuurgebied moet komen van minimaal 440 hectare (295 hectare in Nederland, 145 hectare in Vlaanderen (gebaseerd op de Ontwikkelingsschets 2010). In voetnoot 6, op pagina 11 van het ontwerp rijksinpassingsplan (zoals dat ter inzage heeft gelegen) is aangegeven 'Op Vlaams grondgebied wordt in plaats van 145 hectare,	

		170 ha estuariene natuur gerealiseerd. 465 ha (295 +170) betreft een beleidsmatige keuze'. Deze oppervlakten corresponderen ook met de hectares van de polders, zie ook kaart op pagina 50 van het ontwerp rijksinpassingsplan.	
40.	Indiener nr. 40, 53, 55 II, XXVI, XXIX, LVII, LIX, LXII	<p><i>Indiener steunt het project, er wordt hierdoor bijgedragen aan natuurbehoud, veiligheid en het nakomen van gesloten akkoorden. Indiener geeft aan dat alleen een volledige uitvoering (van de volle 465 hectare, 170 ha in de Prosperpolder en 295 hectare in de Hedwigepolder) borg staat voor de ontwikkeling van een aaneengesloten gebied brakke getijdennatuur, een unicum in Europa wat de natuurwaarden van het Schelde-estuarium benadrukt. Indiener geeft aan dat er bij minder niet voldaan wordt aan de Scheldeverdragen met Vlaanderen en ook niet aan de goede staat van instandhouding van het unieke Habitat welke Europese bescherming geniet. Indiener vraagt om waar mogelijk de opgelopen achterstand in de uitvoering in te lopen en een nauwkeurige timing op te maken. Er dient naar gestreefd te worden om de Nederlandse timing af te stemmen op de Vlaamse planning.</i></p> <p><i>Ruimte Vlaanderen benadrukt dat het rijksinpassingsplan goed aansluit op het RUP voor de Vlaamse zijde. Stichting Het Zeeuwse Landschap is groot voorstander van het te ontwikkelen Grenspark. Dit biedt de mogelijkheden voor natuurgericht recreatief medegebruik.</i></p>	
		<p>Ten aanzien van de oppervlakten wordt verwezen naar de beantwoording van voorgaande zienswijze en de kaart op pagina 50 in het ontwerp rijksinpassingsplan. Ten aanzien van de planning geldt dat deze is gecommuniceerd met het Vlaams Gewest (brief staatssecretaris Dijksma aan minister-president Peeters d.d. 21 december 2012). Een versnelling van de opgelopen achterstand, zoals indieners aangeven, is niet aan de orde. Voor de planning van de realisatie geldt dat deze zo spoedig als mogelijk is, met in achtneming van de wettelijke procedures en zorgvuldigheidsvereisten.</p> <p>Ten aanzien van het Grenspark geldt dat er tussen het Rijk en de provincie Zeeland een convenant afgesloten is inzake de Ontwikkelingsschets 2010 (d.d. 30 januari 2006), waarvan het</p>	

		<p>realiseren van een grensoverschrijdend estuariene natuurgebied in de Hedwige- en Prosperpolder onderdeel uitmaakt. Het gebied ontwikkelt zich tot een aaneengesloten robuust gebied, met een afgestemd, integraal beheer. Een grenspark kan daar op een goede manier aan bijdragen. Verder is het plan gericht op het met de betrokken partijen bereiken van een optimale natuurbeleving van het unieke natuurgebied en meerwaarderecreatie voor de regio (het plan wordt uitgewerkt in combinatie met de kracht en kwaliteiten uit de streek). Voor een optimale natuurbeleving en recreatief medegebruik worden, naast de reguliere wandel- en fietspaden, een aantal ambitieuze recreatieve maatregelen voorzien. Het betreft ecolodges, een 'belevingsas' en een natuurpaviljoen op het plateau aan de Schelde. Deze voorzieningen zijn als een wijzigingsbevoegdheid opgenomen in het ontwerp rijksinpassingsplan.</p>	
--	--	--	--

	De hieronder weergegeven nummers / Romeinse cijfers / codes corresponderen met de nummering van de indieners van de zienswijze (zie tabellen in bijlagen 1 t/m 3).	Samenvatting zienswijze (<i>cursief</i>) en Beantwoording	Eventuele aanpassing / verwijzing
--	--	---	-----------------------------------

Thema 3: Keuze Hertogin Hedwigepolder en alternatievenonderzoek

41.	Indiener nr. 17, 25, 26, 33, 34, 35, 37, 39, 43, 46, 48, 62 VIII, IX, X, XI, XII, XVI, XVII, XVIII, XX, XXIII, XXIV, XXV, XXVII, XXX, XLI, XL, XLVI, L, LI, LXV, LXX, Standaard PvZ, Standaard A L, Standaard A K, Standaard B L	<p><i>Indieners vragen, waarom voor de ontwikkeling van estuariene natuur de keuze gevallen is op de Hedwigepolder.</i></p> <p><i>Indieners zijn van mening dat de onderzoeken naar alternatieven voor de Hedwigepolder niet objectief bekeken zijn. Alternatieven hebben geen serieuze kans gekregen (rapport Maljers). Door indieners wordt gesteld dat het niet goed is dat de circa 75 ingediende alternatieven aan de openbaarheid onttrokken zijn (door deze aan dhr Maljers over te dragen).</i></p>	
		<p><i>Ten aanzien van de keuze voor de Hertogin Hedwigepolder:</i> In het voortraject is een groot aantal studies en onderzoeken uitgevoerd. Het ontwerp rijksinpassingsplan en het MER bevatten een samenvattende beschouwing van de uitgevoerde studies en de gemaakte keuzes. In deze studies is uitgebreid aandacht besteed aan mogelijke maatregelen die kunnen worden genomen om aan de natuurdoelstellingen voor de Westerschelde te voldoen. De conclusie die uit deze onderzoeken naar voren komt is dat het ontpolderen van de Hedwige- en Prosperpolder een substantiële bijdrage levert aan de natuurdoelstellingen voor de Westerschelde doordat in deze polders (na ontpoldering) estuariene natuur ontstaat.</p> <p>In het MER is de informatie over de locatiekeuze opgenomen in de paragrafen 2.4.4 en 2.4.5 en in de bijlagen 1 (Rapport Grontmij, 2007, projectnr 215563, Locatiekeuze Hedwige-Prosperpolder, geschiktheidsbeoordeling van potentiële gebieden voor estuariene natuurontwikkeling in het Schelde-estuarium tussen Hansweert en Antwerpen) en bijlage 2 (Rapport Resource Analysis en Grontmij (2007, documentnummer 5206-50-005; Onderzoek locatiekeuze Hedwige-</p>	

		<p>Prosperpolder, Onderbouwing ontpolderingsmaatregel, omvang en locatiekeuze). Aan het rapport van Grontmij, bijlage 1 bij het MER, kan het volgende worden ontleend: De geschiktheidsbeoordeling is uitgevoerd vanuit twee invalshoeken: de ecologische geschiktheid en de maatschappelijke geschiktheid.</p> <ul style="list-style-type: none"> - In de ecologische beoordeling scoort de Hedwigepolder onderscheidend het hoogst en wel voor schor. Dit betekent dat in Hedwigepolder met de minste inspanningen de hoogste natuurkwaliteit kan worden gerealiseerd. De Zimmermanpolder (222 ha) scoort voor de Nederlandse gebieden 'second-best', (eveneens voor schor) maar voldoet niet aan de eisen die aan de oppervlakte worden gesteld van circa 300 ha. De combinatie Zimmerman-Wilhelmuspolder voldoet hier wel aan (299 ha), maar scoort weer lager in de ecologische beoordeling. De combinatie Kruispolder-Wilhelminapolder scoort het best op de ontwikkeling van slik, maar deze relatieve geschiktheid is beduidend lager dan de geschiktheid van de Hedwigepolder voor schorontwikkeling. - De Hedwigepolder scoort ook maatschappelijk wezenlijk beter dan de andere polders, met name vanwege een lage bewoningsdichtheid, een gunstige kosteneffectiviteit en een logische begrenzing. De andere polders scoren beduidend lager vanwege een combinatie van wisselende minder gunstige aspecten. <p>Aanvullend op de onderscheidend hoogste scores in de geschiktheidsbeoordeling heeft de locatiekeuze voor de Hedwigepolder nog de volgende belangrijke ecologische meerwaarde op systeemniveau:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De Hedwigepolder is het enige gebied dat aansluit bij de Vlaamse gebieden (Prosperpolder) en hiermee een grotere gebiedseenheid vormt dan bij de andere gebieden mogelijk is. Dit is van groot belang vanuit het oogpunt van duurzaamheid en diversiteit; • De Hedwigepolder vormt een verbindende schakel tussen de Prosperpolder en het Verdrongen land van Saeftinghe. Hiermee ontstaat de kans op de realisatie van een groot aaneengesloten natuurgebied van internationale orde, dat unieke potenties biedt voor soorten met een grote ruimtebehoefte. 	
--	--	---	--

		<p>Ten aanzien van het rapporten van de commissies Maljers en Nijpels: De commissie Maljers is ingesteld door de provincie Zeeland in het kader van het zoeken naar alternatieven voor ontpolderlocaties in het Middengebied (en niet voor een alternatief voor de Hedwigepolder). De commissie Maljers heeft alternatieven voorgesteld maar deze zijn na studie niet realistisch gebleken. Uiteindelijk heeft de provincie Zeeland zelf met maatschappelijke organisaties een alternatief pakket maatregelen voorgesteld. Voor wat betreft de opmerking over openbaarmaking: het gaat erom dat de commissie Maljers de reacties bekeken heeft en heeft beoordeeld. Daar is een rapport over geschreven.</p> <p>De commissie Nijpels is door de toenmalige Minister van LNV ingesteld met als doel te zoeken naar een alternatief voor de Hedwigepolder. De commissie heeft ook verschillende alternatieven voorgesteld (er zijn 78 verschillende potentiële alternatieven onderzocht) en in haar rapport opgenomen maar heeft uiteindelijk geadviseerd te kiezen voor realisatie van estuariene natuur in de Hedwigepolder.</p>	
42.	Indiener 65	<p><i>Indiener is van mening dat er door de commissie Maljers geen alternatief gezocht is. Gevraagd wordt om opnieuw een alternatief te formuleren. Tevens geeft indiener aan dat commissie Nijpels geen alternatief mocht kiezen van Vlaanderen. Ook wordt aangegeven dat het validatieonderzoek van Grontmij uit 2009 al een vooraf gekozen uitkomst had.</i></p>	
		<p>Voor de beantwoording wordt verwezen naar de behandeling van de voorgaande zienswijze nr. 41. Alle mogelijkheden voor alternatieven voor realisatie van estuariene natuur in de Hedwigepolder zijn serieus bestudeerd. Telkens kwam hieruit naar voren dat de aanleg van estuariene natuur in de Hedwigepolder een belangrijke bijdrage levert aan een gunstige staat van instandhouding van de aanwezige habitattypen en een optimale oplossing is voor natuurherstel in de Westerschelde.</p> <p>Het validatieonderzoek van Grontmij is opgedragen door de toenmalige minister van LNV met als doel na te gaan of buitendijkse maatregelen mogelijk zijn (buiten hetgeen de provincie al had voorgesteld). De uitkomst was dat er beperkte mogelijkheden waren maar onvoldoende als alternatief voor de Hedwigepolder.</p>	

		Uitbreidingsdoelstellingen zijn alleen te realiseren door toevoeging van nieuwe gebieden aan het Natura 2000-gebied, of door omvorming van het ene type naar het andere. In deze context is het van belang te realiseren dat het natuurgebied geen statisch geheel is en dat de oppervlakteverdeling van habitattypen aan continue verandering onderhevig is. Sterker, de dynamiek van het systeem vormt een van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, zodat ook onderlinge verschuivingen, mits in een gewenste richting, met recht deel kunnen uitmaken van het systeem.	
43.	Indiener nr. XVIII,	<i>Indiener is van mening dat er vele alternatieven mogelijk zijn, o.a. in combinatie met de op termijn noodzakelijke kustversterking voor geheel Nederland waarbij natuur, economie, veiligheid, duurzame energieopwekking en recreatie goed gediend kunnen worden en waarbij kostbaar en economisch in gebruik zijnde landbouwgrond wordt ontzien..</i>	
		Voor de beantwoording wordt verwezen naar de reactie op zienswijze nr. 41.	
44.	Indiener nr. XIX	<i>Indiener geeft aan dat de Hedwigepolder geen logische keuze is. Ten oosten van de Westerschelde zijn er voldoende slikken en schorren (meer dan 3000 hectare). Daarnaast wordt aangedragen dat er door de Gasdam voor het merendeel brak water uit de Zeeschelde het gebied instroomt, waardoor er weinig echte zilte natuur ontstaat.</i>	
		Ten aanzien van de beantwoording van het deel van de reactie dat gaat over de keuze van de Hedwigepolder, wordt verwezen naar de reactie op zienswijze nr. 41. Ten aanzien van het tweede deel van deze reactie: Het inlaatpunt voor het water uit de Zeeschelde valt samen met de huidige inlaat van het buitenwater in het huidige Sieperdaschor. Naast dit inlaatpunt wordt een tweede inlaat gemaakt op circa 400 meter afstand zuidelijk van het Sieperdaschor. De samenstelling van het buitenwater in de toekomstige ontpolderde Hedwigepolder zal, gezien de koppeling met de inlaat in het Sieperdaschor, niet wezenlijk afwijken van de samenstelling van het huidige water in het Sieperdaschor.	
45.	Indiener 17, 25, 26, 27, 34, 35, 36, 37, 39, 48, 51, 52, 54, 60, 62 VIII, IX, X, XI, XVI, XVII, XX, XXIV, XXV, XXX, XLVI, L, LI, LXV, LXX, Standaard PvZ, Standaard A L	<i>Uitgaande van herstelopgave, is de keuze voor de Hertogin Hedwigepolder niet logisch. Het gebied slijt echter vol en wordt schor en heeft daardoor geen laagdynamische functie meer en draagt volgens de indieners niet bij aan de instandhoudingsdoelstellingen (het gebied wordt een rietmassa). Dit laten andere natuurgebieden / natuurontwikkelingsprojecten in de</i>	

		<p><i>Westerschelde zien. Indiëners zijn van mening dat het geen duurzame maatregel betreft en het beoogde doel niet bereikt wordt. Dit standpunt wordt ondersteund door de studie van les de Vries van Deltares (6 november 2008), hierin staat: de Hedwigepolder is de meeste ongunstige plek om een ontpoldering te situeren. Hierover is commotie ontstaan, in februari 2009 heeft Deltares juist een tegenovergesteld standpunt opgenomen.</i></p>	
		<p>Het doel van het project is het vergroten van het oppervlak estuariene natuur in de Westerschelde en Zeeschelde. Door het project komt (samen met de Prosperpolder) 465 ha nieuwe estuariene natuur tot stand. Sedimentatie is in dit type gebieden een normaal verschijnsel. Het tempo van opslibbing en de door golven en stroming veroorzaakte erosie zullen uiteindelijk een gevarieerd getijdenlandschap opleveren met zowel hoog als laag schor, slikken, oeverwallen, kommen, geultjes en ook riet.</p> <p>Voor een uitgebreide beantwoording omtrent dit onderwerp van opslibbing en mate van doelbereiking, wordt verwezen naar de beantwoording in onderdeel 11 van deze Nota van Beantwoording.</p>	
46.	Indiener nr. 48, X, LXVII	<p><i>Indiener draagt een alternatief aan, wat in de ogen van de indiener veel effectiever is. Aangegeven wordt dat dit alternatief meegenomen had moeten worden in het MER. Beperking van de verdere verschuiving van ondiepe naar diepere estuariene natuur kan direct bereikt worden door het stoppen van zandwinning op de Zee- en Westerschelde. Terugkeer in de Westerschelde naar meer slikken en schorren in de vorm van platen en voorland kan gerealiseerd worden door zandsuppleties op platen (zandmotors) en het Waterschapsplan (het schorrenplan). Als tijdelijke maatregel kan gekozen worden voor gecontroleerd gedempt getij met behulp van een kokersluis, waarbij de infrastructuur intact wordt gelaten. Dit alternatief geeft de minste verstoring, de minste milieuschade en het kost het minst. Het is snel te realiseren en kan ook weer snel ongedaan gemaakt worden. Ook wordt hiermee de FAO-uitspraak gestand gedaan.</i></p>	
		<p>De alternatievenafweging heeft plaatsgevonden in het MER waarbij alle reële alternatieven binnen de doelstelling van het project zijn beschouwd. Zie voor een toelichting hierop de beantwoording van de eerste zienswijze binnen dit thema.</p> <p>Het besluit tot het realiseren van estuariene natuur in de Hedwigepolder is</p>	

		<p>gekoppeld aan de documenten waarin de herstelopgave van de estuariene natuur als doel is geformuleerd. Zie voor een toelichting hierop de betreffende beantwoording van de zienswijze aangaande de juridische noodzaak (zienswijze nr 5), onder het thema 1 'maatschappelijk draagvlak, besluitvorming'.</p> <p>De directe koppeling aan effecten van zandwinning of zandsuppleties is niet aanwezig. Het is in het kader van het rijksinpassingsplan en het Inrichtingsplan Hedwigepolder niet aan de orde om de relatie met de effecten van zandwinning en –suppletie nader te analyseren. In het kader van deze zienswijze wordt er kort op ingegaan: baggeren, zandwinning en storten van zand in de Westerschelde heeft inderdaad invloed: versteiling van plaatranden en verdwijnen van kortsluitgeulen. Zandwinning is mede een van de menselijke ingrepen waardoor de Westerschelde in slechte staat van instandhouding is. Maar deze is niet doorslaggevend. Daarnaast geldt voor zandwinning op de Westerschelde een afbouwbeleid en in het algemeen geldt dat het zandwinningbeleid herijkt zal worden.</p> <p>Voor het door de indiener aangedragen alternatief met de kokersluis, geldt dat bij gecontroleerd getij een kleinere getijamplitude ontstaat, geen krek en geen geulen gevormd worden en de estuariene processen van veel minder kwaliteit zullen zijn. Daardoor is de mate waarin het doel bereikt wordt minder effectief.</p> <p>De mening van indiener wordt niet gedeeld, dat met het door de indiener aangedragen alternatief, de FAO-uitspraak gestand wordt gedaan. Er wordt hierbij immers ook grond uit landbouwkundig gebruik gehaald. Voor uitgebreidere beantwoording gerelateerd aan dit onderwerp, wordt verwezen naar de beantwoording onder thema 6 'Landbouw'.</p>	
47.	Indiener nr. 48, X	<i>Aangegeven wordt dat er wel degelijk mogelijkheden waren voor natuurcompensatie (zoals het schorrenplan van het waterschap), alleen zijn deze afgevallen in het proces omdat industriële belangen bij de commissie Nijpels zwaarden telden bij het maken van nieuwe natuur dan de natuur zelf</i>	
		Voor de beantwoording wordt verwezen naar de reactie op de zienswijze 41 van dit hoofdstuk.	

		Specifiek ten aanzien van het door de indiener benoemde plan van het waterschap, geldt dat dit is onderzocht. Onder andere de Commissie Nijpels (zie reactie zienswijze 41 binnen dit thema) heeft geconcludeerd dat dit plan de beoogde uitbreiding van het estuarium niet tot stand brengt en het ertoe leidt dat de ene beschermde natuur vervangen wordt door de andere beschermde natuur.	
48.	Indiener XVII	<i>Indiener pleit voor een alternatief: ontwikkeling van nieuwe estuariene natuur buitendijks. De natuurdoelstellingen worden ondersteund door de indiener, ook de oplossing in ontwikkeling naar laaggetijdengebieden, alleen onder de voorwaarden dat ze buitendijks plaatsvinden.</i>	
		Het (verder) ontwikkelen van buitendijkse estuariene natuur, kan, onder voorwaarden, een bijdrage leveren aan de benodigde kwaliteitsverbetering, echter niet aan de noodzakelijke uitbreiding van estuariene natuur. Om deze reden is besloten om de Hedwigepolder te ontpolderen (zie ook MER, Hoofdrapport, hoofdstuk 2.4.3, pagina 23).	
49.	Indiener 60	<i>Indiener is van mening dat het ontgraven van het Land van Saefthinghe geen goed plan is en daardoor geen redelijk alternatief. Het opnieuw ontsluiten van de oude zoom van de Walcherse zuidwestkust wordt door de indiener aangedragen als wel een goed alternatief. Gevraagd wordt of dit alternatief voldoende heeft meegewogen?</i>	
		Het ontgraven van het land van Saefthinghe vormt geen onderdeel van de besluitvorming. Het opnieuw ontsluiten van de oude zoom van de Walcherse Zuidwestkust is niet als alternatief meegewogen. Voor een compleet overzicht van de in beschouwing genomen alternatieven wordt verwezen naar MER, Hoofdrapport, hoofdstuk 2.4.5 op pagina 25 e.v.).	

	De hieronder weergegeven nummers / Romeinse cijfers / codes corresponderen met de nummering van de indieners van de zienswijze (zie tabellen in bijlagen 1 t/m 3).	Samenvatting zienswijze (<i>cursief</i>) en Beantwoording	Eventuele aanpassing / verwijzing
--	--	---	-----------------------------------

Thema 4: Relatie met eventuele toekomstige ontwikkelingen			
50.	Indiener nr. 32	<i>Indieners vragen zich af of er als gevolg van eventuele toekomstige verruiming(en) van de vaargeul in de Westerschelde nog meer natuurcompensatie noodzakelijk / te verwachten is?</i>	
		<p>De oorzaak voor de slechte staat van instandhouding van de Westerschelde is o.a. gelegen in inpolderingen, bedijkingen en verdiepingen in het verleden. Vanuit een integrale visie (Ontwikkelingsschets 2010) zijn in 2006 afspraken met Vlaanderen gemaakt over toegankelijkheid, veiligheid en natuurlijkheid. Daaronder viel ook de realisatie van estuariene natuur in de Hedwigepolder en Prosperpolder. Vanuit dezelfde analyse van de slechte staat van instandhouding wordt Nederland door de Europese Commissie vanwege de Naturawetgeving gehouden aan passende maatregelen om natuurherstel te bewerkstelligen. Los van het Scheldeverdrag of wel of geen verdiepingsmaatregelen blijft Nederland daaraan gebonden. Zie voor een uitgebreidere beantwoording de zienswijze aangaande de juridische noodzaak, onder thema 1 'Maatschappelijk draagvlak en besluitvorming'.</p> <p>Daarnaast geldt, dat eventuele verruiming(en) niet aan de orde zijn. Overigens is het project in de Hedwigepolder geen natuur<i>compensatie</i>, maar het maakt deel uit van het natuur<i>herstel</i>programma van het Scheldeverdrag Ontwikkelingsschets 2010. Dit programma moet bovendien op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn worden uitgevoerd vanwege de slechte natuurlijke toestand van de Westerschelde, los van eventuele vaargeulverruiming(en) (zie eerste alinea).</p>	

	De hieronder weergegeven nummers / Romeinse cijfers / codes corresponderen met de nummering van de indieners van de zienswijze (zie tabellen in bijlagen 1 t/m 3).	Samenvatting zienswijze (<i>cursief</i>) en Beantwoording	Eventuele aanpassing / verwijzing
Thema 5: Bestaande natuur- en archeologische waarden			
51.	Indiener nr. 4, 12, 17, 24, 25, 26, 27, 31, 33, 36, 37, 43, 46, 48, 51, 52, 60, 62, 65 II, VIII, IX, X, XI, XII, XIII, XIV, XVI, XVII, XVIII, XX, XXIV, XXV, XXX, XXXII, XXXIX, XL, XLIII, XLVI, L, LI, LXV, LXIII, LXIV, LXIX, LXX, Standaard PvZ, Standaard B L, Standaard B V 2	<p><i>Indieners zijn van mening dat er op dit moment ook al sprake is van hoge landschappelijke- en natuurwaarden in het gebied. Er bevinden zich beschermde planten en dieren. De polder is erg fraai en nu reeds onderdeel van fietsroutes. Die waarden worden door de beoogde ontwikkeling aangetast en er wordt geen compensatie voor geboden. Er komt weer een door ganzen gedomineerd gebied. Er ontstaat geen leefbare omgeving, onder andere door de vele steekmuggen en dazen.</i></p> <p><i>Een indiener is van mening, dat in het kader van dit onderwerp (de landschappelijke belevingswaarde) in het MER (paragraaf 6.2.5.11) suggestieve (winter)foto's opgenomen zijn en naar het resultaat toegeschreven is.</i></p>	
		<p>De polder heeft in zijn huidige vorm onmiskenbaar landschappelijke, natuurlijke en cultuurhistorische waarde. In het locatieonderzoek, zoals gevoegd als bijlage 1 bij de MER (rapport van Grontmij, rapportnummer 13/99076888) heeft een afweging plaatsgevonden ten aanzien van ecologische geschiktheid en maatschappelijke geschiktheid. Bij de afweging van gebieden / locaties, zijn ten aanzien van de maatschappelijke geschiktheid onder andere de criteria 'recreatieve waarden', 'bestaande natuurwaarden', 'landschappelijke-, archeologische-, cultuurhistorische waarden' meegenomen. De bomenrijen langs de wegen zijn landschappelijk fraai, maar hebben -net als het jachtbosje in de kreekrestant- geen beschermde natuurwaarde.</p> <p>In 7.8.2.2.1 van het MER (beleving van het plangebied) is ten aanzien van de verwachte toekomstige beleving opgenomen: Uit de opgenomen tabellen (MER p. 473) blijkt dat het ingerichte overstromingsgebied door recreanten, maar vooral door 'buitenstaanders', even hoog of hoger zal worden</p>	

		<p>gewaardeerd (vanuit belevingsaspect) dan het poldergebied met huidige landbouwfunctie. Voor de beleving van de toekomstige polder is de visuele aantrekkelijkheid van het landschap hierbij de belangrijkste kwaliteit. Zelfs bij omwonenden, inwoners en huidige gebruikers van de polders zal de aantrekkelijkheid van het gebied niet veel inboeten t.o.v. de waardering die men nu aan de polders toekent.</p> <p>Er is sprake van een wijziging van belevingswaarden in de Hedwigepolder, maar dat wordt niet zodanig negatief gewaardeerd, dat afgezien zou moeten worden van de voorgenomen activiteit. Er ontstaat na realisatie een landschappelijk-, ecologisch waardevol gebied. Langs het gebied wordt een fiets-/wandelroute mogelijk gemaakt, vanaf welke het nieuwe estuariene landschap beleefd kan worden.</p> <p>In het kader van onder andere het MER heeft een inventarisatie plaatsgevonden van beschermde soorten en natuurwaarden. Voor de uit onderzoek blijkende soorten en beschermde verblijfplaatsen waarvoor dat noodzakelijk is, is ontheffing aangevraagd bij de Dienst Regelingen van het Ministerie van EZ. Omdat er geen betredingstoestemming verleend is voor de gebouwen, zijn de activiteiten omtrent sloop van de gebouwen en de bij het erf horend groen, buiten de ontheffingsaanvraag gelaten. Voor de andere werkzaamheden zijn verschillende onderzoeken verricht. Voor de gebruikte onderzoeksmethoden wordt verwezen naar onderdeel "O" van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Activiteitenplan project herinrichting hertogin Hedwigepolder" van 12 juni 2013. Het betreffende ontwerp besluit wordt meegecoördineerd in de procedure van de rijkscoördinatie-regeling en heeft samen met het rijksinpassingsplan en de andere ontwerpbesluiten gelijk ter inzage gelegen. Dienst Regelingen van EZ is van mening dat het onderzoek naar de aan of afwezigheid van de aangevraagde soorten, voldoende informatie bevat om een besluit voor deze soorten te rechtvaardigen. Om deze reden was er geen aanleiding om gebruik te maken van artikel 11 Belemmeringenwet Privaatrecht.</p> <p>De mening van de indiener dat er suggestieve foto's opgenomen zijn in het MER en naar een resultaat toe geredeneerd is, wordt voor kennisgeving aangenomen. Als bijlage 21a en 21b bij het MER (welke ook mede ter inzage</p>	
--	--	---	--

		<p>hebben gelegen) zijn fotoreportages opgenomen van het gebied. Dit betreft fotoreportages uit mei 2006 en maart 2013, waardoor er sprake is van heel verschillende omstandigheden (lente en winters beeld). Beide fotoreportages zijn gemaakt bij heldere omstandigheden.</p> <p>In het gebied zullen in de toekomst de beoogde dier- en plantensoorten aanwezig zijn passend binnen een estuarien gebied. Voor een indruk van de soorten wordt verwezen naar het Land van Saeftinghe.</p>	
52.	<p>Indiener nr. 25, 26, 36, 37, 43, 46, 48, 58 III, IV, VIII, IX, X, XI, XII, XV, XVIII, XXII, XXXIX, LXIV, Standaard A L, Standaard B L, Standaard B V 1, Standaard BV 2</p>	<p><i>De reeds beschermde natuur (25 hectare) is niet in de MER beschreven.</i></p> <p><i>Daarnaast mag bestaand beschermd natuurgebied volgens de Europese regelgeving niet vervangen worden door andere natuur.</i></p>	
		<p>In paragraaf 6.2.5.3.2.3 EHS (Ecologische HoofdStructuur) van het MER is de reeds beschermde natuur beschreven. Opgenomen is: "de EHS binnen het plangebied betreft de buitendijks gelegen schorren en krekken die tevens deel uitmaken van het Natura 2000-gebied en het binnendijkse kreekrestant langs de Lignestraat. De populierenbosjes en het water- en groencluster nabij de spuikom in de noordelijke hoek van de Hedwigepolder maken geen deel uit van de EHS in Zeeland. Naast de beschermde gebieden die deel uitmaken van de EHS hebben de populierenrijen een verbindende functie voor dieren die in de polder leven, met name vleermuizen, grondgebonden zoogdieren en vogels. Binnen het plangebied staat volgens het vigerende provinciale EHS-beleid het kreekrestant op de nominatie om te worden verworven voor de EHS. De direct aangrenzende agrarische gronden zijn aangemerkt als beheersgebied (zie Figuur 6.66 in het MER). De rijksoverheid is voornemens de EHS te realiseren in het jaar 2021."</p> <p>De reeds beschermde natuur is daarmee in het MER beschreven en beschouwd binnen het beschermingskader van de EHS. De effectbeoordeling binnen dit kader heeft plaatsgevonden overeenkomstig de relevante wet- en regelgeving (Zie Spelregels EHS par. 2.4 Saldobenadering en 6.2 EHS-Saldobenadering in de Nota Ruimte). De conclusie van de toepassing van de Spelregels EHS is dat sprake is van een ruime mate van compensatie in de vorm van nieuwe natuur die planologisch onder een geborgd beschermingsregime komt vanwege aanduiding als EHS en Natura 2000-</p>	

		<p>gebied. De Hertogin Hedwigepolder gaat na realisatie onderdeel uitmaken van de EHS en ook definitief van het het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe (zoals ook aangegeven in paragraaf 3.3. en 4.4 van het ontwerp rijksinpassingsplan). Reeds tegelijk met de vaststelling van het rijksinpassingsplan, wordt een voorlopig aanwijzingsbesluit van kracht, waarmee het nog niet aangewezen deel van het plangebied Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt gebracht. Dit betreft alleen de aanwijzing als Habitatrictlijngebied. Hierdoor valt de Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe, voor zover het de aanwijzing onder de Habitatrictlijn betreft. Deze voorlopige aanwijzing (op grond van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet 1998) vindt plaats vooruitlopend op de definitieve aanwijzing van de Hertogin Hedwigepolder als onderdeel van het Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saeftinghe'. Het provinciaal beleid ten aanzien van natuur- en boscompensatie is verwoord in het Omgevingsplan Zeeland 2012 - 2018 in par. 5.5.</p>	
53.	<p>Indiener nr. 17, 27, 34, 35, 37, 39, 48, 51, 52, 54, 60, 62, 65 VIII, IX, X, XI, XVI, XVII, XX, XXIV, XXV, XXX, XLVI, L, LI, LXV, LXX, Standaard PvZ</p>	<p><i>In het kader van de ontheffing Flora- en Faunwet heeft geen ordentelijke inventarisatie van de natuur plaatsgevonden. De eigenaar heeft nooit toestemming gegeven voor boringen en flora- en faunaonderzoek. De studie kan dus niet volledig zijn.</i></p>	
		<p>Aan de eigenaar is gevraagd om toestemming te krijgen tot het betreden van zijn eigendommen teneinde verschillende typen onderzoek te kunnen uitvoeren. Vrijwillige toestemming is niet verleend. De keuze is gemaakt om in deze fase te volstaan met onderzoek vanaf de openbare weg omdat dit in deze fase van de besluitvorming voldoende informatie verschaft voor de besluitvorming. Daarbij is van belang, dat de wegenstructuur in de Hedwigepolder zodanig is, dat vanaf de openbare weg veel gegevens verkregen kunnen worden, in ieder geval zoveel gegevens als in deze fase nodig zijn.</p> <p>Voor de gebruikte onderzoeksmethoden wordt verwezen naar onderdeel "O" van het bij de aanvraag van de Ontheffing Flora- en Faunawet gevoegde rapport "Activiteitenplan project herinrichting hertogin Hedwigepolder" van 12 juni 2013. Dit Activiteitenplan heeft samen met het rijksinpassingsplan</p>	

		<p>en alle ontwerpbesluiten die meegecoördineerd worden, ter visie gelegen. Dienst Regelingen (welke de aanvraag van de Ontheffing Flora- en Faunawet beoordeelt en het besluit opstelt) is van mening dat het onderzoek naar de aan of afwezigheid van de aangevraagde soorten, voldoende informatie bevat om een besluit voor deze soorten te rechtvaardigen.</p> <p>In het kort enkele passages uit het hiervoor genoemde onderdeel "O" van het Activiteitenplan: In de Hedwigepolder zijn een aantal zwaar beschermde soorten in het kader van de Flora- en faunawet vastgesteld. Wegens het ontbreken van betredingstoestemming is de functie van de gebouwen voor de zwaar beschermde soorten niet tot in detail bekend. Derhalve is er voor gekozen om het slopen van de bebouwing en het bij het erf behorende groen uit te stellen tot het einde van de uitvoeringsperiode. Daarom blijft in de voorliggende ontheffingsaanvraag het slopen van de bebouwing buiten beschouwing. Dat wordt een nieuwe activiteit waarvoor te zijner tijd in het kader van de Wabo-procedure een ontheffing Flora- en faunawet zal worden aangevraagd. Nadat de onteigening is afgerond, wordt zo snel mogelijk gestart met het in beeld brengen van de exacte functie van de bebouwing voor de zwaar beschermde soorten.</p> <p>De natuurwaarden in de Hedwigepolder zijn op verschillende manieren in beeld gebracht. Er kan onderscheid gemaakt worden tussen bureaustudie en veldonderzoek.</p> <p><i>Bureauonderzoek</i> NDFF-gegevens De Nationale Databank Flora en Fauna heeft gegevens beschikbaar gesteld omtrent het voorkomen van (beschermde) soorten in de Hedwigepolder. In het kader van de Flora- en faunawet is hieruit een selectie gemaakt van de soorten die beschermd zijn in Tabel 2 en Tabel 3 van de Flora- en faunawet en vogels die jaarrond beschermde nesten hebben. Uit het databestand is naar voren gekomen dat er geen waarnemingen van Tabel 2-soorten zijn gedaan (of zijn doorgegeven); enkel Tabel-3 soorten van zoogdieren en van vogels met jaarrond beschermde nesten zijn aanwezig.</p>	
--	--	--	--

		<p>RoofvogelWerkgroep Zeeland De laatste vijf jaar (2007 - 2012) zijn er door de roofvogelwerkgroep Zeeland van de natuurbeschermingsvereniging De Steltkluut (actief in Oost Zeeuws Vlaanderen) een aantal roofvogels geïnventariseerd. Hieruit is gebleken dat in de laatste vijf jaar een aantal dag- en nachtroofvogels broeden in de Hedwigepolder.</p> <p><i>Veldonderzoek</i> Adviesbureau Wieland heeft met een uitgebreid veldonderzoek in 2010 en 2013 de beschermde soorten in de Hedwigepolder in het kader van de Flora- en faunawet in beeld gebracht. In 2010 en 2013 is door Adviesbureau Wieland in opdracht van Ingenieursbureau Oranjewoud BV. en de Dienst Landelijk Gebied een inventarisatie in de Hedwigepolder uitgevoerd naar soorten die beschermd worden door de Flora- en faunawet (tabel 2 en tabel 3). Hierbij zijn de volgende soortgroepen in kaart gebracht: vogels, zoogdieren, amfibieën, vissen en planten. Tijdens dit onderzoek zijn enkel Tabel 2 en 3-soorten aangetroffen van de soortgroepen zoogdieren en vogels. Alle onderzoeken zijn voornamelijk uitgevoerd vanaf openbare wegen en paden, aangezien er geen betredingstoestemming verleend is voor de landbouwgronden en de erven (inclusief bebouwing). Tijdens de "open dag" in de Hedwigepolder op 29 mei 2010 was ook het niet toegankelijke deel (waaronder de landbouwgronden en oude stroomgeulen) opengesteld. Op deze dag is tevens het niet toegankelijke deel geïnventariseerd.</p> <p>Voor de verdere beschrijving van de methode die is gebruikt om zoogdieren en vogels, beschermd onder de Flora- en faunawet, in de Hedwigepolder aan te treffen, wordt verwezen naar het betreffende deel "O" in het Activiteitenplan.</p>	
54.	Indiener nr. 36,	<p><i>Aangegeven wordt dat de Hedwigepolder geen onderdeel uitmaakt van het Natura 2000-gebied. Daarom is toetsing en aanpassing overbodig.</i></p>	
		<p>Toetsing heeft plaatsgevonden in het kader van de Flora- en faunawet voor de aanwezige beschermde soorten en voor Natura 2000-gebied in verband met het vergraven van beschermde habitattypen van de Scheldeschorren en mogelijke externe effecten op het bestaande Natura 2000-gebied.</p> <p>Het klopt dat de Hertogin Hedwigepolder nu nog geen definitief onderdeel</p>	

		<p>uitmaakt van het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe Om estuariene natuur in de Hertogin Hedwigepolder te kunnen realiseren is het echter noodzakelijk om werkzaamheden in de Scheldeschorren en het Sieperdaschor uit te voeren. Omdat op voorhand niet kon worden uitgesloten dat deze werkzaamheden en de werkzaamheden in de Hedwigepolder de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebied kunnen aantasten, is een toetsing aan de Natuurbeschermingswet uitgevoerd en een vergunning aangevraagd (waarvan het ontwerp besluit meegecoördineerd is binnen de rijkscoördinatieprocedure en samen met het ontwerp rijksinpassingsplan ter inzage heeft gelegen).</p> <p>Onder andere in paragraaf 4.4 van het vast te stellen rijksinpassingsplan en in de overwegingen bij de Natuurbeschermingswetvergunning is opgenomen, dat reeds tegelijk met de vaststelling van het rijksinpassingsplan er een voorlopig aanwijzingsbesluit van kracht wordt, waarmee het nog niet aangewezen deel van het plangebied Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt gebracht. Dit betreft alleen de aanwijzing als Habitatrictlijngebied. Hierdoor valt de Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe, voor zover het de aanwijzing onder de Habitatrictlijn betreft. Deze voorlopige aanwijzing (op grond van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet 1998) vindt plaats vooruitlopend op de definitieve aanwijzing van de Hertogin Hedwigepolder als onderdeel van het Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saeftinghe'. Wanneer de estuariene natuurgebied in de Hedwigepolder binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied valt zal ook deze estuariene natuur in de Hedwigepolder onderdeel uitmaken van de plancyclus van het Natura 2000-beheerplan voor de Deltawateren. Dit zal het geval zijn, zodra de huidige primaire waterkering wordt verwijderd, dan vormt het gebied landschappelijk en ecologisch één geheel</p>	
55.	Indiener nr. 48, X	<p><i>Indiener geeft aan dat in het Schelde-estuarium de Natura 2000 alleen geldt voor het Nederlandse deel, de Westerschelde. Terwijl in het Vlaamse deel de bestemming tijdelijke natuur ligt. Langs de Zeeschelde wordt geen enkele zeedijk gesloopt voor meer ruimte. Er is ook geen termijn opgenomen voor het treffen van maatregelen zoals benoemd in de Habitatrictlijn. Daarom is</i></p>	

		<i>de indiener van mening dat het de Staatssecretaris vrij staat om terug te komen op het voorgenomen besluit om estuariene natuur te realiseren, nu vast staat dat doordat niet alle beschikbare kennis gebruikt is, er een onjuist beeld tot stand is gekomen.</i>	
		<p>In de besluitvorming is alle beschikbare kennis gebruikt en verwerkt in de onderbouwing van de keuze tot ontpolderen. De opmerking omtrent het 'terugkomen op het voorgenomen besluit' wordt derhalve voor kennisgeving aangenomen.</p> <p>Aan Vlaamse zijde is de Prosperpolder aangewezen als Vogelrichtlijngebied in het kader van Natura 2000. Ook aan Vlaamse kant wordt ontpolderd, immers de Prosperpolder wordt ook onder water gezet. Natura 2000 geldt dus ook voor de Vlaamse zijde. Vogelrichtlijn en Habitatrictlijn betreft Europese regelgeving. Het is echter juist, dat de instandhoudingsdoelen specifiek van de Westerschelde zoals relevant voor de Hedwigepolder alleen betrekking hebben op het Nederlandse deel. Vlaanderen heeft ook met Natura 2000 te maken maar kent daarin haar eigen keuzen ten aanzien van uitwerking en doorvertaling. De keuzes die ten aanzien van de uitwerking van de doelstellingen gemaakt worden, is de verantwoordelijkheid van het land zelf. Daarnaast geldt, dat de instandhoudingsdoelen ook toegesneden zijn op het meer stroomopwaartse deel van de Schelde. Dit is terug te vinden in de inrichtingseisen voor de Prosperpolder. Voor de Prosperpolder wordt een deel van de zeedijk gesloopt en wordt er meer ruimte voor de Schelde gecreëerd.</p>	
56.	Indiener nr. 17, 48, 62, 65 VIII, IX, X, XI, XVI, XVII, XX, XXIV, XXV, XXX, LXV, LXX, Standaard PvZ	<i>Ontpolderen geeft een negatief effect op het bestaande Natura 2000-gebied, op het Sieperdaschor en het schorgebied voor de Hedwigepolder in de Westerschelde.</i>	
		Het klopt dat het realiseren van estuariene natuur in de Hertogin Hedwigepolder effect op bestaande natuurwaarden binnen het huidige Natura 2000-gebied tot gevolg heeft, maar op grond van de passende beoordeling (bijlage 28a en 28b bij het MER), de daarbijbehorende documenten (waaronder ook de in het kader van de beantwoording van zienswijzen opgestelde rapportage 'Aanvulling op het MER Hertogin Hedwigepolder', gevoegd als bijlage 8 bij het vast te stellen rijksinpassingsplan), kan geconcludeerd worden dat aantasting van de	<i>Als bijlage 8 bij het vast te stellen rijksinpassingsplan is de rapportage 'Aanvulling op het MER Hertogin Hedwigepolder' opgenomen, met</i>

		<p>natuurlijke kenmerken van het betrokken Natura 2000-gebied uitgesloten kan worden. Van belang daarbij zijn de volgende zaken.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voor het realiseren van een substantiële uitbreiding van de estuariene natuur met voldoende dynamiek in eb- en vloedstromen en golfwerking is het onvermijdelijk dat een oppervlakte van maximaal 26 hectare (mogelijk verdere beperking door optimalisering op detailniveau van maximaal 10-20%) vergraven wordt. Wezenlijk andere alternatieven die de schorafgraving verder drastisch beperken zijn er niet, gegeven de gekozen prioriteit voor dynamische estuariene processen. - De ingreep gaat ten koste van ca 26 hectare schor op een totale oppervlakte van ca 2800 hectare in het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe, welke binnen 10 jaar ruimschoots zal zijn vervangen door nieuw jong schor van een betere kwaliteit dan het kwalitatief matige actuele schor. - De omzetting van maximaal circa 26 hectare schor betekent geen aantasting van de natuurlijke kenmerken van het systeem. Er is sprake van een omzetting van een beperkte oppervlakte huidig oud schor naar het habitatype 'Estuaria'. Deze omzetting is een ondeelbaar element van de maatregel om juist de natuurlijke kenmerken van het systeem te verbeteren (te herstellen) en uit te breiden door middel van de ontpoldering. Zonder afgraving schor geen natuurherstel via het creëren van estuariene natuur in de Hedwigepolder. - Direct na realisatie van het projectvoornemen is sprake van de feitelijke aanwezigheid van 295 ha nieuwe estuariene natuur welke direct onder bescherming van de Natuurbeschermingswet 1998 kan worden gebracht. Vooruitlopend hierop zal reeds tegelijk met de vaststelling van het rijksinpassingsplan, een voorlopig aanwijzingsbesluit van kracht worden, waarmee het nog niet aangewezen deel van het plangebied Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt gebracht. Dit betreft alleen de aanwijzing als Habitatrichtlijngebied. Hierdoor valt de Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe, voor zover het de aanwijzing onder de Habitatrichtlijn betreft. Deze voorlopige aanwijzing (op grond van artikel 12 van de 	<p><i>onder andere informatie over de ingreep op schorren in het bestaande Natura 2000-gebied.</i></p>
--	--	--	--

		Natuurbeschermingswet 1998) vindt plaats vooruitlopend op de definitieve aanwijzing van de Hertogin Hedwigepolder als onderdeel van het Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saeftinghe'. Hiermee wordt invulling gegeven aan het projectdoel, wordt een bijdrage geleverd aan de instandhoudingsdoelstellingen en vindt versterking plaats van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied.	
57.	Indiener nr. 17, 25, 26, 37, 43, 46, 48, 62, 65 VIII, IX, X, XI, XII, XVI, XVII, XVIII, XIX, XX, XXIV, XXV, XXX, XXXIX, XL, XLVI, L, LI, LXV, LXIV, LXX, Standaard PvZ, Standaard A L, Standaard B L	<p><i>Is er wel voldoende rekening gehouden met de archeologische waarden? Gesteld wordt door de indieners dat in het ontwerp rijksinpassingsplan en de ontwerp-ontgrondingsvergunningen er onvoldoende zorg is voor de in het gebied aanwezige archeologische waarden en de bescherming daarvan. In het ontwerp rijksinpassingsplan wordt de kans op fysieke aantasting van archeologische resten op 'laag' ingeschat aangezien de graafwerkzaamheden in het plangebied voor het overgrote deel tot 1,2 m gaan. Dit is een onjuiste inschatting omdat beide ontwerp-ontgrondingsvergunningen ontgravingen tot een diepte van -2,2m NAP mogelijk maken waardoor het gehele plangebied afgegraven zou kunnen worden. Verder wordt er gesteld dat er in plaats van een zorgplicht in de ontwerp-ontgrondingsvergunning alleen in artikel 12 een meldplicht in de vergunning is opgenomen. Daarnaast ontbreekt in beide ontwerp-ontgrondingsvergunningen de verplichting om archeologisch onderzoek te verrichten dit terwijl het ontwerp rijksinpassingsplan dit wel voorschrijft.</i></p> <p><i>Een indiener (LI, L) geeft aan dat er door Artefact een onderzoek gedaan is naar de archeologische waarden (16 april 2013). De conclusie hiervan is dat het gebied zeer hoge verwachting heeft op archeologische waarden uit het paleolithicum tot het Neolithicum. Indiener is van mening dat de waarden niet goed zijn onderzocht (pagina 65 en verder van het ontwerp rijksinpassingsplan). Ook is indiener van mening dat het niet juist geformuleerd is in het MER (p. 253) dat het dorp Casu(w)ele mogelijk in het projectgebied ligt. Dit is een feit en blijkt uit 16^e, 17e en 19de eeuwse cartografie in het Algemeen Rijksarchief Brussel en Rijksarchief Gent. Gevraagd wordt de polder te behouden in plaats van te vernielen. Bestaande archeologische resten (twee verdwenen dorpen) worden grotendeels vernietigd. Er bevindt zich een veendijk die wordt vernietigd. Door indieners wordt gesteld dat ontpolderen in strijd is met het Verdrag van Malta. Daarnaast wordt door enkele indieners gevreesd voor het onder invloed</i></p>	

		<p><i>komen van de archeologische resten van getijdewerking doordat geulen zich kunnen verplaatsen in een dynamisch gebied. Gevraagd wordt om specifiek onderzoek hiernaar. Daarnaast wordt gevraagd om middelen voor mitigerende maatregelen, danwel voor uitgebreid archeologisch noodonderzoek en conservering.</i></p>	
		<p>In het kader van het project en de procedures is er voldoende zorg voor de in het gebied aanwezige archeologische waarden en de bescherming daarvan. Op grond van het besluit-MER/plan-MER is de eindconclusie in paragraaf 7.7.5 opgenomen voor het onderdeel archeologie dat de archeologische potentie van het gebied door het project niet in significante wijze wordt aangetast.</p> <p>In het MER is uitgebreid aandacht besteed aan de archeologische waarden en verwachtingswaarden van het plangebied. Daarbij is onder andere gebruik gemaakt van de Cultuurhistorische waardenkaart van de provincie Zeeland en van andere bronnen. Uit de beschrijvingen in het MER blijkt dat in het plangebied mogelijk resten aanwezig zijn van het verdwenen dorp Casu(w)ele. Niet is gebleken dat andere archeologische waarden in het gebied aanwezig zijn. Zie hiervoor pagina 253, 254, 265, 266 MER en paragraaf 6.2.6.1.3 MER.</p> <p>Vanwege de vragen die (ook door de Commissie m.e.r.) gesteld zijn over archeologie, is in de aanvulling bij het MER informatie opgenomen. Voor verdere beantwoording wordt naar deze aanvulling verwezen, welke als bijlage 8 bij het vast te stellen rijksinpassingsplan wordt opgenomen.</p> <p><i>Aanpassen ontwerp ontgrondingenvergunning RWS</i> Deze verplichting zoals in het ontwerp rijksinpassingsplan omschreven tot het doen van archeologisch onderzoek voor de start van de werkzaamheden, is wel overgenomen onder artikel 4.4 van de ontgrondingenvergunning van de provincie Zeeland, maar niet in de ontgrondingenvergunning van het Rijk terwijl voor een van de te graven geulaanzetten een dubbelbestemming geldt. Om deze omissie te herstellen, wordt er bij de definitieve ontgrondingenvergunning van het Rijk een voorschrift toegevoegd vergelijkbaar met het zojuist genoemde artikel 4.4 van de vergunning van de provincie.</p>	<p><i>Als bijlage 8 bij het vast te stellen rijksinpassingsplan is de rapportage 'Aanvulling op het MER Hertogin Hedwigepolder' opgenomen, met onder andere informatie over archeologische waarden.</i></p>

		<p>De archeologische waarden zijn en worden verder in kaart gebracht en zonodig geaccentueerd in het ontwerp. Wat onder de grond zit wordt (door opslibbing) beter beschermd. De kans op erosie doordat geulen zich verplaatsen is in de delen van het plangebied die ver af liggen van de Schelde gering; naar verwachting is sedimentatie hier het dominante proces. Dit betekent dat in de delen van het plangebied waar de hoogste archeologische verwachtingen aan de orde zijn (het zuidwestelijk deel) de kans op verstoring van de bestaande bodem en het bodemarchief door erosie gering is. Hiermee wordt voldaan aan het Verdrag van Malta: archeologische waarden zoveel mogelijk in de grond bewaren. Daarnaast geldt dat de werkzaamheden archeologisch begeleid worden.</p>	
58.	<p>Indiener nr. 17, 27, 34, 35, 37, 39, 51, 48, 52, 54, 60, 62 VIII, IX, X, XI, XVI, XVII, XX, XXIV, XXV, XXX, XLVI, L, LI, LXV, LXX, Standaard PvZ</p>	<p><i>De eigenaar heeft nooit toestemming gegeven voor boringen t.b.v. archeologisch onderzoek en flora- en faunaonderzoek. De gedane studie kan derhalve niet compleet zijn.</i></p>	
		<p>Ten aanzien van het deel van de reactie dat het flora- en faunaonderzoek betreft wordt verwezen naar de beantwoording van zienswijze 53 binnen dit thema.</p> <p>Ten aanzien van het deel van de reactie dat betrekking heeft op de beschrijving van de archeologische waarden en verwachtingswaarden geldt dat gebruik is gemaakt van de beschikbare gegevens, onder andere de cultuurhistorische waardenkaart van de provincie Zeeland, de beleidskaart archeologie van de gemeente Hulst en van andere bronnen (literatuur). Zie hiervoor de beantwoording van voorgaande zienswijze nr 57 en de aanvulling bij het MER, bijlage 8 bij het vast te stellen rijksinpassingsplan. Hierdoor bestaat er een goed beeld van de archeologische (verwachtings)waarden van het plangebied. Dit is voldoende voor het nu te nemen ruimtelijke besluit. Bij de voorbereiding van de uitvoering zal nader archeologisch (veld)onderzoek plaatsvinden.</p> <p>Daarnaast zijn er in de ontgrondingenvergunning ook voorwaarden ten aanzien hiervan opgenomen. Zie hiervoor ook de beantwoording van de voorgaande zienswijze nr 57.</p>	

	De hieronder weergegeven nummers / Romeinse cijfers / codes corresponderen met de nummering van de indieners van de zienswijze (zie tabellen in bijlagen 1 t/m 3).	Samenvatting Zienswijze (<i>cursief</i>) en Beantwoording	Eventuele aanpassing / verwijzing
--	--	---	---

Thema 6: Landbouw			
59.	Indiener nr. 48, X	<i>Indiener geeft aan dat Nederland zich gebonden heeft aan de volgende uitspraak van de FAO-top in Rome in 1996: 'voorkomen dient te worden dat de huidige landbouwgronden in de EU worden vrijgegeven voor bestemmingen, die hernieuwd gebruik voor de voedselproductie in de toekomst uitsluiten'. Hieraan houdt Nederland zich niet met het plan voor de Hertogin Hedwigepolder.</i>	
		<p>Het plan is niet in strijd met de FAO doelstelling. Er is geen directe relatie is tussen uitspraken van de FAO-top in Rome in 1996 en de plannen voor de Hedwigepolder. Ook ten behoeve van de ontwikkeling van woon- en werkgebieden wordt gebruik gemaakt van (voormalig) landbouwareaal. Als bijlage 12 bij het MER is een landbouwgevoeligheidsanalyse opgesteld. In het MER (paragraaf 7.8.3.2.1 en 8.2.1.) wordt ingegaan op de gevolgen voor de landbouwsector van het project in de Hedwigepolder. In totaal waren er 33 Vlaamse en 4 Nederlandse landbouwers betrokken bij het complete project in de Hedwige- en Prosperpolder tesamen. Het effect van de realisatie van estuariene natuur in het projectgebied is het grootst voor de Vlaamse landbouwers.</p> <p>In totaal is er sprake van een verlies van 293 hectare landbouwgrond in de Hertogin Hedwigepolder, dit stemt overeen met 0,2% van de totale landbouwooppervlakte in de provincie Zeeland. Dit geeft aan dat het effect voor de sector op regionaal vlak gering is. Daarnaast geldt ten aanzien van de betrokken agrarische ondernemers, dat er in Nederland een bestuursovereenkomst en een landbouwconvenant afgesloten zijn: Convenant Provincie Zeeland en ZLTO: Maatregelen voor landbouwontwikkeling (30 januari 2006). In het landbouwconvenant tussen de provincie Zeeland en de Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO) verklaren beiden zich akkoord met het flankerend landbouwbeleid, dat geldt</p>	

		<p>voor het volledige gebied waarbinnen het Natuurpakket Westerschelde wordt gerealiseerd. Voor de sector als geheel wordt aan het verlies van landbouwareaal en landbouwstructuur tegemoet gekomen door:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het beschikbaar stellen van een grondruilbank en bijbehorende kavelaanvaardingswerken. - Steun aan landbouwstructuurversterkende projecten van enige schaal. <p>Voor meer informatie over dit landbouwflankerend beleid wordt verwezen naar de beantwoording van zienswijze nr. 61 binnen dit thema.</p> <p>Naast dit landbouwflankerend beleid voor de sector is voor betrokken eigenaars en pachters in de bestuursovereenkomst een flankerend beleid voorzien waarbij vrijwillige grondaankoop op grond van de agrarische waarde gestimuleerd wordt met een medewerkerstoelage, dat alles binnen de wettelijke kaders. Bij het opstellen van dit flankerende beleid was er nog sprake van vrijwillige aankoop en geen mogelijke onteigening. Door het kabinetsbesluit van 9 oktober 2009 om via onteigening de Hedwigepolder te ontpolderen, een besluit wat op 21 december 2012 is herbevestigd, is sindsdien de financiële vergoeding op basis van volledige schadeloosstelling conform de Onteigeningswet en de daarbij behorende jurisprudentie van kracht; daarmee vervalt de grondslag voor een aparte medewerkerstoelage. Wat betreft de impact van de aanwezigheid van estuariene natuur op de omringende polders in landbouwgebruik blijkt uit paragraaf 7.3.4.1.2.2 (discipline water) van het MER, dat de landbouw achter de nieuwe waterkerende dijk geen significante effecten zal ondervinden ten gevolge van de voorgenomen activiteit, noch door beïnvloeding van kwel, noch als gevolg van het nieuwe afwateringssysteem.</p>	
60.	<p>Indiener nr. 3, 4, 5, 6, 11, 12, 17, 18, 22, 24, 25, 26, 34, 35, 37, 38, 39, 41, 42, 43, 45, 46, 48, 51, 52, 54, 60, 61, 62, 65 II, III, IV, VIII, IX, X, XI, XII, XV, XVI, XVII, XVIII, XX, XXII, XXIII, XXIV, XXV, XXVII, XXX, XXXII, XXXIX, XLI, XL, XLII, XLVI, L, LI, LXV, LXIV, LXIX, LXX, Standaard PvZ, Standaard A L, Standaard A K, Standaard B L, Standaard B V 1</p>	<p><i>Verlies aan goede landbouwgrond (terwijl er wereldwijd al zoveel verloren gaat en tekort aan voedsel is), welke veelal generaties lang bewerkt wordt. Dit wordt door de indieners gezien als kapitaalvernietiging. Door een indiener wordt gevraagd te reageren op de stelling ' wij ontpolderen, zij verhongeren'.</i></p> <p><i>Door een indiener wordt aangedragen t.a.v. het ontwerp rijksinpassingsplan 3.2.2, waar het de Rijksstructuurvisie betreft. Hierin staat dat Nederland concurrerend moet zijn. Dit is tegenstrijdig met het onttrekken van goede landbouwgrond.</i></p>	

		<p>Voor de beantwoording van de zienswijze aangaande het verloren gaan van landbouwgrond wordt verwezen naar de beantwoording van voorgaande zienswijze nr. 59 binnen dit thema. Relatief gezien is het oppervlak binnen de provincie zeer beperkt, wereldwijd is dat dan zeer zeker ook de situatie. Ten aanzien van de strijdigheid tussen het onttrekken van landbouwgrond en de concurrerendheid van Nederland, zoals beschreven in de Rijksstructuurvisie geldt dat de landbouw een van de economische sectoren is binnen Nederland. Door het landbouwflankerend beleid zoals in de eerste zienswijze binnen dit thema beschreven, wordt het effect van het project voor de Hedwigepolder op de economische concurrentiepositie van Nederland beperkt.</p>	
61.	<p>Indiener nr. 25, 26, 34, 35, 37, 39, 43, 46, 48, 60, 65, X, XII, XVIII, XIX, XXIII, XL, LXVIII, LXX, Standaard A L, Standaard A K, Standaard B L</p>	<p><i>Indieners zijn van mening dat er geen vervangende landbouwgrond is om aan de pachters aan te bieden.</i></p> <p><i>Gevraagd wordt om goede alternatieven te bieden voor de pachters, zodat deze weer een goede toekomst kunnen hebben in de landbouw.</i></p>	
		<p>Voor de beantwoording van de zienswijze ten aanzien van vervangende landbouwgrond, wordt verwezen naar de beantwoording van de eerste zienswijze nr. 59 binnen dit thema. Voor de verwerving van de grond is uitgangspunt volledige schadeloosstelling. Daarbij geldt dat alles in het werk gesteld wordt om te komen tot passende oplossingen. Voor alle pachters die aangegeven hebben bij voorkeur met grond gecompenseerd te worden, wordt op zoek gegaan naar alternatieve gronden en wordt overleg gevoerd over wensen en mogelijkheden. Als bijlage is voorin het ontwerp rijksinpassingsplan opgenomen de 'Beleidsregel schadevergoeding rijksinpassingsplan Hertogin Hedwigepolder'.</p> <p>In het convenant tussen Rijk en Provincie over de uitwerking van het 'Scheldeverdrag' is een landbouwflankerend beleid afgesproken. Dit kent 2 componenten.</p> <ul style="list-style-type: none"> - De individuele component was nog gericht op een situatie waar grondverwerving gebaseerd was op minnelijke verwerving op basis van de agrarische waarde. Het landbouwflankerend beleid voorzag in de mogelijkheid van een medewerkingstoeslag en inspanningsverplichtingen (bijv. aanbieden vervangende grond, ondersteuning bij financieringsconstructies e.d.). Voor de Hedwigepolder is de situatie in 	

		<p>die zin gewijzigd dat de toenmalige minister van LNV (brief d.d. 9 oktober 2009) heeft aangegeven zonodig over te gaan tot onteigening; daarmee wordt de basis voor vergoeding een volledige schadeloosstelling; aparte toeslagen vervallen. Wel blijven de afgesproken inspanningsverplichtingen van kracht.</p> <ul style="list-style-type: none"> - De collectieve component bestond uit een bijdrage van €13 miljoen voor versterkende maatregelen voor de landbouwsector ter compensatie van het verlies aan landbouwgrond. Inmiddels is hiervan €4,2 miljoen beschikbaar gesteld overeenkomstig het verlies aan landbouwgrond in de projecten Waterdunen en Perkpolder. Met het realiseren van estuariene natuur in de Hedwigepolder komt nog eens €8,8 miljoen beschikbaar. 	
62.	Indiener nr. XIX	<p><i>Gevraagd wordt om een onderzoek naar de landbouweffecten van de vele natuurcompensaties in de regio, zowel in Nederland als in België. Als mitigerende maatregel wordt voorgesteld een groundbank waar je naast grond ook langlopende leningen kan aangaan tegen 2% rente. Eventuele compensatiegelden dienen besteed te worden aan de landbouw in de regio, niet Zeeuws breed. (ZLTO)</i></p>	
		<p>Zoals opgenomen in de beantwoording van de eerste zienswijze nr. 59 in het kader van dit thema 'Landbouw', heeft een analyse van de mogelijke effecten van de project op de landbouw plaatsgevonden, zoals voor het gebied zelf, de pachters en eigenaren in het gebied, maar ook voor de omliggende landbouwgronden. Graag wordt verwezen naar de betreffende beantwoording voor de conclusies daaromtrent.</p> <p>In het kader van het Natuurpakket Westerschelde is een landbouwflankerend beleid afgesproken waaronder ook een collectieve component (zie daarvoor beantwoording voorgaande zienswijze nr. 61). Deze wordt o.a. aangewend voor investering in grond en structuurversterkende maatregelen. De suggestie van de indiener t.a.v. langlopende leningen maakt hiervan geen onderdeel uit. Het landbouwflankerend wordt vormgegeven binnen de Europese kaders van staatssteun.</p>	

	De hieronder weergegeven nummers / Romeinse cijfers / codes corresponderen met de nummering van de indieners van de zienswijze (zie tabellen in bijlagen 1 t/m 3).	Samenvatting Zienswijze (<i> cursief</i>) en Beantwoording	Eventuele aanpassing / verwijzing
Thema 7: dijkveiligheid,			
63.	Indiener nr. 25, 26, 27, 36, 37, 39, 43, 46, 48, 51, 52, III, IV, X, XII, XIII, XIV, XV, XVIII, XXXVII, XL, LXX Standaard A L	<p><i>Indieners zienswijzen vragen, of er goed is gekeken naar de gevolgen van de ontpoldering voor de veiligheid? Ontpolderen draagt niet bij aan de veiligheid van het gebied volgens de indieners. Door enkele indieners wordt gesteld dat er een deugdelijke integrale risicoanalyse ontbreekt.</i></p> <p><i>Het plan is strijdig met het rijksbeleid om ten behoeve van de veiligheid de primaire waterkeringen zoveel mogelijk te verkorten. Daarnaast speelt een rol de grotere golfbewegingen veroorzaakt door grotere schepen en de instroombevorderende baggerwerkzaamheden.</i></p>	
		<p>In de Ontwikkelingsschets 2010 is aangegeven dat de maatregelen zoals nu voorgesteld geen negatieve effecten hebben voor de veiligheid. Voor de natuurontwikkeling is behoud van het huidige veiligheidsniveau uitgangspunt en nieuwe inzichten daarin zullen worden meegenomen in de planvorming. De waterkering dient te alle tijde te voldoen aan de veiligheidsnorm die is vastgelegd in de Waterwet en de bijbehorende bijlage die voor deze dijkkring 32 is vastgesteld: 1/4000. Mocht deze norm niet worden gehaald, dan dienen er aanpassingen plaats te vinden. Hiermee is de veiligheid verzekerd. Dit is ook de conclusie zoals opgenomen in het MER (zie hoofdstuk 7.8.4, Veiligheid, pagina 481 e.v.).</p> <p>Met in achtneming van deze veiligheidsnorm is de nieuwe dijk ontworpen voor een levensduur van 60 jaar. Deze levensduur is gebaseerd op de 3e Kustnota (Traditie, Trends en Toekomst, december 2000, Ministerie Verkeer en Waterstaat), waarin gelet op toekomstige zeespiegelstijging voor dijken uitgegaan wordt van een levensduur van tussen de 50 en 100 jaar (pagina 36). De betreffende 60 jaar staat ook vermeld in het ontwerp-Projectplan (pagina 16). Het Projectplan is onderdeel van het rijksinpassingsplan en opgenomen als bijlage 2 (2a en 2b).</p>	

		<p>Ten aanzien van de golfbewegingen geldt dat de verwachte sedimentatie in dit gebied juist (op termijn) zorgt voor een hoog voorland voor de Deltadijk (die op zich aan de hiervoor benoemde normen zal voldoen), waardoor de golfoploop gedempt wordt (wat juist bidjraagt aan een grotere veiligheid). In paragrafen 7.8.4.2.3. en 7.3.4.1.4. van het MER wordt hierop ingegaan.</p> <p>Het rijksbeleid ten aanzien van het zoveel mogelijk verkorten van waterkeringen wordt in Nederland wel toegepast. Het tracé op Nederlands grondgebied wordt verkort. Tegelijkertijd krijgt de primaire kering op Belgisch grondgebied een hogere veiligheidsnorm. Specifiek is er sprake van de volgende verkorting: van totaal nu 5,025 km naar 4,175 km.</p>	
64.	Indiener nr. 27, 29, 48, X	<p><i>Indiener vraagt zich af waarom de polder onder water wordt gezet, terwijl er elders veel geld geïnvesteerd wordt om juist de polder droog te houden en er ook in het verleden schorren ingepolderd zijn waar het water de vrije loop had. De veiligheid in dit deel van Zeeuws Vlaanderen wordt verminderd en het doet de meerlaagse veiligheid geweld aan doordat een secundaire kering verdwijnt.</i></p>	
		<p>Voor de beantwoording ten aanzien van het onderwerp veiligheid en de gehanteerde normen, wordt verwezen naar de beantwoording van voorgaande zienswijze binnen dit thema.</p> <p>Zeeland kent een geschiedenis van de strijd tussen land en water. In het verleden zijn grote stukken van de Westerschelde ingepolderd, waardoor de rivier smal en diep is geworden. Het gevolg hiervan is dat de kwaliteit van de natuur in de Westerschelde is verslechterd; een proces dat nog steeds gaande is. Het realiseren van nieuwe estuariene natuur in de Hedwigepolder levert een bijdrage om de achteruitgang van de natuurkwaliteit tot staan te brengen.</p>	
65.	Indiener nr. 4 XIX	<p><i>Indieners geven aan dat het geen goed plan is, omdat het alleen bedoeld is om België te beschermen tegen hoge waterstanden. Ook wordt in dit kader door een indiener aangegeven dat voor de veiligheid van Antwerpen de polder beter zou kunnen functioneren als potpolder. De polder is in staat de meeste waterbergingsmogelijkheden te bieden in een situatie van een overstroming die zich eens in de 4000 jaar voordoet.</i></p>	

		In het Verdrag tussen de Staat der Nederlanden en het Vlaams Gewest zijn afspraken gemaakt over veiligheid, toegankelijkheid en natuurlijkheid. Het project in de Hedwigepolder is als concrete maatregel opgenomen in het kader van de natuurlijkheid en moet bijdragen aan de noodzaak tot natuurherstel. Daarnaast wordt ook enigszins bijgedragen aan de veiligheid, doordat de golfoploop beperkt. De veiligheidseisen voldoen aan de gangbare Nederlandse normen, waaronder ook de door de indiener genoemde eis van 1/4000. Bij de beantwoording van de eerste zienswijze binnen dit thema 'dijkveiligheid' wordt hierop uitgebreider ingegaan. Met een functie als 'potpolder' wordt niet bijgedragen aan het bereiken van de natuurdoelstellingen.	
66.	Indiener nr. II	<i>Indiener geeft aan dat er plannen zijn om de Westerschelde af te sluiten bij stormvloed. Gevraagd wordt waarom er niets met die plannen wordt gedaan?</i>	
		Er zijn momenteel geen initiatieven vanuit de rijksoverheid omtrent (het opstarten van) verkenningen naar de mogelijkheid van een stormvloedkering in de monding van de Westerschelde.	
67.	Indiener nr. 25, 26, 27, 36, 37, 39, 43, 46, 48, 51, 52, III, IV, X, XII, XIII, XIV, XV, XVIII, XXII, XXXIX, XXXVII, XLVII, LII, LXIV, Standaard A L, Standaard B L, Standaard B V 1, Standaard B V 2	<i>Indieners vragen, of er goed is gekeken naar de gevolgen van de ontpoldering voor de veiligheid? Ontpolderen draagt niet bij aan de veiligheid van het gebied volgens de indieners. Volgens de troonrede wil Den Haag enorme dijkverzwaringen rond zichzelf met het motto, dat het platteland dunner bevolkt is en dus weinig bescherming nodig heeft. Verwezen wordt naar 3.2.4 van het ontwerp rijksinpassingsplan. Kustfundament wordt aangetast door graafwerkzaamheden, baggeren en invloed van de stroming en het getij, de bodem is niet homogeen en leidt tot dijkvallen. Staat ook in een rapport, dijkveiligheid is niet het uitgangspunt om te ontpolderen. Er is toenemende kritiek van deskundigen bij RWS over kennisleemte.</i>	
		Ten aanzien van het onderwerp veiligheid wordt verwezen naar de beantwoording van de zienswijze nr. 63 binnen dit thema 'dijkveiligheid'. De veiligheid blijft minimaal gelijk aan de huidige situatie. De opmerking ten aanzien van de troonrede wordt ter kennisgeving aangenomen, de troonrede ligt niet voor ter reactie in het kader van het project voor de Hertogin Hedwigepolder.	

		<p>Het is juist dat dijkveiligheid niet de primaire reden is geweest voor ontpolderen van de Hedwigepolder, dit is de opgave voor natuurherstel. Veiligheid is echter wel een van de drie hoofddoelen / opgaven zoals opgenomen in de Ontwikkelingsschets 2010.</p> <p>Door de indiener wordt verwezen naar paragraaf 3.2.4. van het ontwerp rijksinpassingsplan, welke handelt over de relevantie van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro). Het Barro geeft richtlijnen voor de inhoud van bestemmingsplannen en inpassingsplannen voor zover het gaat om ontwikkelingen van nationaal belang. In het Barro zijn (onder andere) de grenzen van het kustfundament aangegeven, dit is gericht op bescherming van ons land tegen de zee door een duurzaam kustfundament. Het plan voor de Hedwigepolder draagt bij aan de bescherming van ons land tegen de zee, er wordt voldaan aan de veiligheidsnormen zoals opgenomen in de Waterwet (zie ook de beantwoording van de eerste zienswijze binnen dit thema).</p>	
68.	Indiener L, LI	<p><i>Indiener geeft aan dat het aanleggen van nieuwe zeewering en het verwijderen van oude niet veilig is. Indiener stelt dat het jaren zetting kost om dezelfde veiligheid te krijgen als nu.</i></p>	
		<p>In de beantwoording van voorgaande zienswijzen binnen dit thema dijkveiligheid wordt ingegaan op de gehanteerde normen, waardoor de veiligheid in de nieuwe situatie minimaal gelijk zal blijven aan de huidige situatie.</p> <p>Specifiek ten aanzien het argument 'zetting' geldt dat veiligheid niet samenhangt met zettingen van een structuur. De zettingen zullen vrijwel direct optreden. Ten gevolge van de zettingen zal de stabiliteit van de structuur er niet op verbeteren. Bij aanleg van een nieuwe dijk bestaat er geen regel die verklaart dat de stabiliteit pas gegarandeerd is na een specifiek aantal jaren na de bouw van een dijk. De vereiste die wel bestaat, is dat als er beroep wordt gedaan op de grasbekleding in de stabiliteit, dat de doorworteling voldoende moet zijn vooraleer de dijk blootgesteld mag worden aan golven. De veiligheid wordt bepaald door het controleren van instabiliteiten van de dijk, zoals bijvoorbeeld het afglijden van een talud. De nieuwe dijk is ontworpen op basis van de Nederlandse normen (welke strenger zijn dan de Belgische) en gaan uit van dat</p>	

		veiligheidsniveau voor minimaal 60 jaar. In de beantwoording van de eerste zienswijze nr. 63 binnen dit thema wordt hierop uitgebreider ingegaan.	
69.	Indiener XXXVII	<i>In 1550 is gevraagd om meer inpoldering, omdat de vaargeul niet meer voldoende uitschuurde.</i>	
		De specifieke reactie van indiener is niet duidelijk en wordt voor kennisgeving aangenomen.	
70.	Indiener XXXVII	<i>Wanneer de Schelde meer breedte zou krijgen, neemt de druk op de dijken enorm toe. Er wordt aandacht gevraagd over de angst bij de mensen voor dijkonveiligheid door het praten over de ontpoldering.</i>	
		Niet duidelijk is waarop de stelling is gebaseerd dat de druk op de dijken zou toenemen. Wanneer indiener doelt op de golfwegingen / golfslag, wordt voor de beantwoording verwezen naar de beantwoording van zienswijze nr. 63 binnen dit thema dijkveiligheid. De waterveiligheid bij het realiseren van estuariene natuur in de Hedwigepolder is zeker gesteld door de gehanteerde veiligheidsnormen (zie ook MER, hoofdstuk 7.8.4, Veiligheid, pagina 481 e.v.).	

	De hieronder weergegeven nummers / Romeinse cijfers / codes corresponderen met de nummering van de indieners van de zienswijze (zie tabellen in bijlagen 1 t/m 3).	Samenvatting zienswijze (<i>cursief</i>) en Beantwoording	Eventuele aanpassing / verwijzing
--	--	---	-----------------------------------

Thema 8: (Externe) veiligheid			
71.	Indiener L, LI	<i>Er is onvoldoende aandacht besteed aan de eventuele effecten op de asbestleidingen in de Leidingendam. De asbestleidingen moeten vervangen worden door leidingen van staal.</i>	
		<p>In het ontwerp rijksinpassingsplan is uitgegaan van een pakket mitigerende maatregelen, waarom de stabiliteit van de Leidingendam ten minste gelijk blijft aan het huidige stabiliteitsniveau (zie paragraaf 5.1 van het ontwerp rijksinpassingsplan).</p> <p>Wel kent deze oplossing als nadeel dat bij het aanbrengen van de mitigerende maatregelen men rekening zal moeten houden met de gevoeligheid van de asbestcementleidingen. Voor de ontwikkeling van de leidingendam als recreatieve-as geldt hetzelfde. En dit moet gecombineerd worden met de toegankelijkheid van de leidingendam bij onderhoud of calamiteiten.</p> <p>In nader overleg tussen leidingeigenaren en provincie is besloten dat het vervangen van de asbestcementleidingen door een stalen leiding een meer optimale oplossing biedt waar alle partijen baat bij hebben en aan willen meewerken. Hiervoor is een principeakkoord opgesteld, waarin opgenomen is dat de betreffende leiding vervangen wordt en deze tevens verplaatst wordt naar de top van de leidingendam.</p> <p>Hiermee wordt tegemoet gekomen aan betreffende zienswijze. In planologisch opzicht betekent dit een beperkte aanpassing van het vast te stellen rijksinpassingsplan, waarmee de waterleidingverplaatsing mogelijk wordt gemaakt.</p>	<p><i>Aanpassing rijksinpassingsplan en de technische detailstudies Hedwige – Prosperpolder – Gasdam (bijlage 3a t/m c bij het rijksinpassingsplan)</i></p>

72.	Indiener nr. 48, X	<i>De voorziene toeristisch recreatieve route via de gasdam is niet veilig. Daarnaast achten indieners het om gezondheidsredenen niet verstandig voor toekomstige bezoekers van de beoogde ecolodges.</i>	
		<p>De belevingsas is voorzien ter hoogte van de dienstweg op de aanvullende kleiberm. Deze kleiberm wordt gelegd op 4.06 NAP. Op deze hoogte zal de belevingsas vrijwel nooit overstromen. Dat het toch af en toe gebeurt, is niet anders dan voor andere wegen door natuurgebieden, en wordt ook niet als een probleem gezien. Uiteraard zal eventuele overstroombaarheid goed in de gaten gehouden worden en zal de recreant hierover tijdig geïnformeerd worden.</p> <p>Voor wat betreft externe veiligheid, is bij het rijksinpassingsplan een onderzoek van SAVE gevoegd. Naar aanleiding van de zienswijzen omtrent externe veiligheid, is het onderwerp opnieuw onderzocht en heeft een actualisatie en aanvulling van het onderzoeksrapport van SAVE uit april 2013 (bijlag 31 MER) plaatsgevonden. Dit geactualiseerd onderzoek is opgenomen als bijlage 10 bij het vast te stellen rijksinpassingsplan. Het onderzoek laat zien, dat de toeristisch-recreatieve route en de ecolodges en het natuurpaviljoen binnen het invloedsgebied liggen van een hogedruk aardgastransportleiding. De ecolodges betreffen recreatieve voorzieningen en zijn derhalve te typeren als beperkt kwetsbare objecten. De ecolodges zijn namelijk bedoeld voor 4 personen, waarbij er bij een maximale bezetting van de 5 ecolodges dus maximaal 20 personen aanwezig zullen zijn. Daarmee is het een beperkt kwetsbaar object. Het natuurpaviljoen is een kwetsbaar object aangezien op deze locatie meer dan 50 personen gedurende langere aaneengesloten tijd aanwezig kunnen zijn. Vanwege de ligging binnen het invloedsgebied van de leiding, dient voor dit ruimtelijke besluit de verantwoording van het groepsrisico ingevuld te worden. Uit de berekening blijkt dat het groepsrisico in de toekomstige situatie lager is dan 0,1 maal de oriëntatiewaarde en niet toeneemt. Dit betekent dat bij de invulling van de verantwoording volstaan kan worden met uitwerking van de aspecten bestrijdbaarheid en zelfredzaamheid. Deze invulling van de verantwoording geschiedt in het kader van het uitwerken van de wijzigingsbevoegdheid. Ter voorbereiding hierop vinden momenteel gesprekken plaats met de regionale veiligheidsdienst.</p>	<i>Aangepast Rapport externe veiligheid van SAVE, is als bijlage 10 opgenomen bij het rijksinpassingsplan</i>

		<p>Ten aanzien van het plaatsgevonden risico laat het rapport van SAVE (april en oktober 2013) zien, dat de PR 10-6/jaar risicocontour geen belemmering vormt voor de ontwikkeling van een Natuurpaviljoen, mits deze buiten de risicocontour gelegen is. Het kaartmateriaal zoals opgenomen in het rapport van SAVE (oktober 2013, pagina 14) laat zien dat hiervoor ruimte is buiten de contouren: een gebied van 1,35 hectare groot. De Ecolodges bevinden zich buiten de vastgestelde 10-6 risicocontour.</p> <p>Voor de goede orde wordt er hierbij nog op gewezen dat genoemde voorzieningen onderdeel uitmaken van de wijzigingsbevoegdheid zoals opgenomen in het rijksinpassingsplan. Er zal dus nog een nadere uitwerking en beoordeling plaatsvinden. Voor dit moment gaat het erom of realisatie van deze voorzieningen haalbaar geacht moet worden.</p> <p>Op basis van het voorgaande kan geconcludeerd worden dat er geen knelpunten zijn voor deze toekomstige ontwikkelingsmogelijkheid waarvoor in het rijksinpassingsplan een wijzigingsbevoegdheid opgenomen is. Dit is ook verwoord in paragraaf 6.2.5 en 6.2.6. van het ontwerp rijksinpassingsplan, zoals terinzage heeft gelegen. Wanneer er een concreet plan ligt voor deze recreatieve voorzieningen, dan zal dit aspect wederom nauwkeurig onderzocht worden.</p>	
73.	<p>Indiener nr. 17, 48, 62, 65 VIII, IX, X, XI, XVI, XVII, XX, XXIV, XXV, XXX, XLVI, L, LI, LXV, LXX, Standaard PvZ</p>	<p><i>De verlegging van de Scheldedijken betekent een reëel veiligheidsrisico voor de kerncentrale Doel. Door een indiener wordt in dit kader verwezen naar figuur 3.8 op pagina 55 van het MER.</i></p> <p><i>Verwezen wordt door de indiener naar een rapport uit 2012 door Raadgevend Ingenieursbureau F. Koch B.V..</i></p> <p><i>Andersom, wordt door enkele indieners gesteld dat er sprake is van een toename van het groepsrisico door de (mogelijke) recreatieve ontwikkelingen in relatie tot de kerncentrale Doel.</i></p>	
		<p>De betreffende figuur 3.8 in het MER op pagina 55 betreft een 3D-visualisatie van de bestaande situatie (anno 2006) en heeft geen enkele betekenis in relatie tot veiligheid van de kerncentrale.</p> <p>Door de indieners wordt gerefereerd aan een artikel van Raadgevend Ingenieursbureau F. Koch, naar aanleiding van het jaarlijkse Symposium</p>	

		<p>van de Vlaams Nederlandse Schelde Commissie op 12 oktober 2012. Het richt zich met name op maatregelen die aan Vlaamse zijde worden getroffen. De werkzaamheden aan Vlaamse zijde zijn reeds vergund. In het kader van die procedure zijn ten aanzien van dit onderwerp geen (gegronde) bezwaren ingediend. Daarnaast geldt dat uit het toenmalige advies van de dienst Veiligheidsrapportage naar voren is gekomen dat geen Ruimtelijk Veiligheidsrapport noodzakelijk was, onder andere omdat de kerncentrale Doel op meer dan 2 kilometer afstand gelegen is van het projectgebied van de Prosperpolder. De Hedwigepolder ligt vanuit de kerncentrale Doel bekeken, op grotere afstand dan de Prosperpolder.</p> <p>Voor de dijkverlegging aan Nederlandse zijde is een projectplan opgesteld. Dit projectplan heeft als bijlage 2a bij het rijksinpassingsplan ter inzage gelegen. Het projectplan bevat een gedetailleerde beschrijving van de nieuwe dijk. De dijken worden ontworpen voor een levensduur van minimaal 60 jaar en moeten ook voor minimaal die periode de dijkveiligheid garanderen. Als ontwerppeil wordt het waterpeil beschouwd welke hypothetisch voorkomt in het jaar 2066. Op verschillende locaties in het te ontpolderen gebied zijn de kritieke golfkarakteristieken bepaald voor de verschillende windrichtingen. Het plan is ontwikkeld op basis van de normen van de Waterwet, welke uitgaan van een kans van 1/4000 per jaar, dat zich een enorme storm voordoet. Na het realiseren van estuariene natuur in de Hedwige- en Prosperpolder zal het omliggende gebied derhalve beschermd worden door een nieuwe primaire waterkering, die aan de daarvoor benodigde veiligheidsvereisten voldoet. Het aantal kilometers dijk van het gehele project blijft ongeveer gelijk maar neemt op Nederlands grondgebied aanzienlijk af.</p> <p><i>Ten overvloede nog de volgende overwegingen:</i></p> <p>De kern van het artikel van Koch waarnaar verwezen wordt, betreft de uitspraak dat "Overstromingsrisico's voor kerncentrales Doel en Antwerpen groter wordt door ontpoldering." In het artikel wordt aangedragen dat door realisatie van het Saefthinghedok de Doelpolder vanuit het zuiden kwetsbaarder wordt en de bereikbaarheid van de kerncentrales van Doel in geval van nucleaire calamiteiten vanuit het noorden en noordwesten ernstig wordt bemoeilijkt. Daarnaast wordt aangegeven dat door</p>	
--	--	--	--

		<p>vergroting van komberging in het verleden sprake is van een toenemende getijdenslag in Antwerpen. Gesteld wordt dat door het Saeftinghedok en eventuele volgende verdiepingen het risico op overstromingen bovenstrooms zal worden vergroot. Het rapport waaraan gerefereerd wordt (Koch, 2012) wijst niet op het onderwerp dat een overstroming van de Doelpolder een veiligheidsrisico voor de kerncentrale vormt, maar op het hiervan afgeleide risico dat de kerncentrale dan minder goed bereikbaar zal zijn. In de beantwoording hierna worden de verschillende invalshoeken belicht.</p> <p>De kerncentrale ligt op 4 kilometer van de Hedwigepolder en is gebouwd binnen een eigen dijkengebied en hangt vooral af van de veiligheid van de eigen dijken. Kerncentrale Doel ligt op een 'eiland' gelegen tussen lager gelegen polders. De kerncentrale ligt op circa 8 m TAW (5,7 NAP) en de polders op circa 2,5 / 3 m TAW (0,2 – 0,7 NAP) .</p> <p><i>Ten aanzien van de relatie kerncentrale Doel - groepsrisico:</i> Mede naar aanleiding van de reactie (ook tijdens de inloopavond op 10 september 2013 door een bezoeker aan de orde gesteld), is de rapportage van SAVE aangaande externe veiligheid geactualiseerd in oktober 2013 (deze is als bijlage 10 gevoegd bij het vast te stellen rijksinpassingsplan). De kerncentrale Doel ligt op een afstand van 4 kilometer van de Hertogin Hedwigepolder (de kerncentrale Borssele op 35 kilometer). Vanwege de kerncentrale zijn er geen belemmeringen voor het beoogde gebruik van de polder. Daarbij valt deze inrichting niet onder het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi), maar onder de Kernenergiewet. De Kernenergiewet biedt geen bepalingen ten aanzien van de ruimtelijke ordening. De wet gaat met name in op voorwaarden voor vergunningverlening.</p> <p>Kerncentrales zijn ontworpen volgens strenge veiligheidseisen. Hoewel dit type inrichting niet valt onder het beleidsveld externe veiligheid, en concreet niet valt onder het Besluit externe veiligheid inrichtingen, wordt wel voldaan aan de veiligheidsnormen die voor andere typen inrichtingen gelden.</p>	
--	--	---	--

		<p>De afstand tussen de kerncentrale Doel (en ook de andere kerncentrale op grotere afstand) en de voorgenomen ontwikkeling is dermate groot dat ruimschoots voldaan wordt aan de voorwaarden zoals die gelden voor het plaatsgebonden risico. Het aantal personen in het plangebied neemt toe ten opzichte van de huidige situatie. Deze toename zal, gegeven de langdurige aanwezigheid van grotere groepen personen, veel, dichterbij de beide centrales (Antwerpen, Borssele) niet tot een significante stijging van het groepsrisico leiden. De toename van het aantal recreanten als gevolg van de recreatieve ontwikkelingen zijn verhoudingsgewijs nihil ten opzichte van het invloedsgebied van een kernramp (zones lopen tot ver in NL en België).</p>	
--	--	--	--

	De hieronder weergegeven nummers / Romeinse cijfers / codes corresponderen met de nummering van de indieners van de zienswijze (zie tabellen in bijlagen 1 t/m 3).	Samenvatting Zienswijze (<i>cursief</i>) en Beantwoording	Eventuele aanpassing / verwijzing
--	--	---	-----------------------------------

Thema 9: (kwaliteit) bodem, water en lucht (o.a. CO2, stikstof)			
74.	Indiener nr. VII en XXI	<p><i>Indiener geeft aan met name bezwaar te maken ten aanzien van de MER. Indiener heeft bij de zienswijze een rapport gevoegd van eigen hand, waarin zeven aandachtspunten aan de orde komen.: Ontpolderen langs de Schelde. De gevolgen voor natuur en milieu. Effecten hiervan op de gezondheid van mens en dier in de regio' (1-4-2012, C.W. Scheele). Gevraagd wordt het rapport te beoordelen als zijnde de echte MER die behoort bij het rijksinpassingsplan. Gevraagd wordt door de indiener om deze zeven aandachtspunten ieder afzonderlijk te beoordelen en aan te geven of de aandachtspunten en argumenten gegrond zijn. De zeven aandachtspunten betreffen:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. De toekomstverwachting van de vervuiling van de Zeeschelde en Westerschelde met toxische stoffen.</i> <i>2. De opslag van zwaar giftige en kankerverwekkende polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's) en giftige zware metalen in een doodlopend stroomgebied.</i> <i>3. Het gehalte aan opgeloste stof in het water loopt sterk terug in een grote massa water in de brede Westerschelde in vergelijking met een veel geringere hoeveelheid water in de smalle Zeeschelde.</i> <i>4. Resultaten van een 10 jarige studie in het slikken en schorregebied Groot Buitenschoor, gelegen tegenover de Hedwigepolder aan de Zeeschelde.</i> <i>5. Effecten van een chemisch vervuilde waterbodem in een slikken en schorregebied op daar aanwezige bodemdieren en op foeragerende vogels.</i> <i>6. Gemeten hoge concentraties aan zware metalen in het bloed van jongeren in het Antwerpse havengebied in relatie tot de hoge concentraties van dezelfde metalen in het sediment van daar aanwezige schorren gebieden.</i> 	

		<p><i>7. Hoe worden relatief lage concentraties toxische stoffen in rivierwater geaccumuleerd tot hoge concentraties in biomassa op schorren en hoe bereiken deze gifstoffen mens en dier in de omgeving van het schorrengebied.</i></p> <p><i>De betreffende indiener heeft nog een tweede zienswijze ingezonden met aanvullende informatie over zeer hoge gehalten aan zink in het water bij Schaar van Oude Doel. Gevraagd wordt de pagina 18 uit het rapport gevoegd bij zienswijze corsanummer 13018967 (romeins cijfer VII) te vervangen door de nieuwe pagina 18, die bij de zienswijze corsanummer 13019177 (romeins cijfer XXI) gevoegd is. En dit te betrekken bij de behandeling van de zienswijze.</i></p>	
		<p>Het door de indiener als bijlage bij de zienswijze gevoegde rapport is in hoofdlijnen gelijk aan eerder ingediende rapporten. Een eerdere versie van dit rapport is de aanleiding geweest voor het opstellen van het rapport van Imares uit 2010 dat als bijlage 29 bij het MER is gevoegd.</p> <p>Op de eerdere versie van het rapport van de betreffende indiener, is destijds (15 april 2012) ook gereageerd door Rijkswaterstaat Zeeland (kenmerk RWS/DZL-201/1955). Hierin is onder andere vermeld "dat Rijkswaterstaat dienst Zeeland de waterkwaliteitsbeheerder van de Westerschelde is en als beheerder de verantwoording heeft voor de gestelde (wettelijke) eisen die o.a. volgen uit de Europese Kaderrichtlijn water (KRW) ten aanzien van de waterkwaliteit. De chemische- en ecologische doelstellingen uit de KRW zijn in nationale wetgeving opgenomen. Voor de chemische doelstellingen zijn deze opgenomen in het besluit Kwaliteitseisen en Monitoring Water (BKMW) en de ministeriële regeling Monitoring KRW uit 2009 en voor wat betreft de ecologische monitoring in het Beheer- en ontwikkelingsplan Rijkswateren (BPRW). Op basis van bestaande documenten en (monitorings-) rapporten (o.a. brondocument waterlichaam Westerschelde uit 2009 en de kwaliteit van het Scheldewater in 2010) is duidelijk dat de waterkwaliteit in de afgelopen 10 jaar aanzienlijk verbeterd is. Dit leidt tot de verwachting dat de einddoelstellingen van het GEP in 2015 zijn bereikt voor alle kwaliteitsdoelstellingen, met uitzondering van de parameter stikstof."</p>	

		<p>Het nu bij de zienswijze ingediende rapport is behoudens een aantal toevoegingen in de samenvatting en in hoofdstuk 1 en de toegevoegde hoofdstukken 1a en 1b identiek aan een eerdere versie van het rapport.</p> <p>De toevoegingen in de samenvatting en de hoofdstukken 1 en 2 tot en met 7 leiden ten opzichte van de eerdere versies van het rapport niet tot nieuwe of gewijzigde inzichten ten aanzien van de voorgenomen ontwikkeling. Dit betekent dat met dit rapport en de reactie daarop van Imares (bijlage 29 bij het MER) rekening is gehouden bij het ontwerp rijksinpassingsplan. De door de indiener gemaakte opmerkingen zijn derhalve geen reden om af te zien van het voorgenomen besluit.</p> <p>Nieuwe elementen in de zienswijzen zijn de hoofdstukken 1a en 1b (zie voor de inhoud daarvan de behandeling hierna). Op deze elementen wordt in het hiernavolgende ingegaan.</p> <p><i>T.a.v. Kwaliteit zwevende stof en accumulatie van cadmium</i> Er vindt momenteel geen standaard normtoetsing plaats van gehalten aan vervuilende stoffen in waterbodems en/of zwevende stof. Wel vindt er toetsing plaats van gehalten aan vervuilende stoffen in oppervlaktewater (totaal en/of opgelost) in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW).</p> <p>In de KRW zijn milieudoelstellingen vastgesteld voor oppervlaktewater. Deze doelstellingen houden in dat de 'goede status' voor oppervlaktewateren moet worden bereikt en dat wordt voldaan aan de gestelde normen voor de ecologische en chemische kwaliteit. De doelstellingen vanuit de KRW worden gezien als resultaatsverplichtingen. Ondanks dat er binnen de KRW geen normen voor waterbodems en/of zwevende stof zijn gesteld, zijn waterbodems wel indirect verbonden met de regelgeving binnen de KRW, aangezien er een uitwisseling van stoffen tussen oppervlaktewater en waterbodem plaatsvindt. Als in stroomgebieden van lidstaten niet wordt voldaan aan de milieukwaliteitsnorm voor oppervlaktewater voor een vervuilende stof dan dienen maatregelen genomen te worden om gehalten aan de desbetreffende vervuilende stof omlaag te krijgen tot onder de milieukwaliteitsnorm voor oppervlaktewater.</p>	
--	--	---	--

		<p>De KRW heeft voor een aantal vervuilende stoffen in oppervlaktewater Environmental Quality Standard (EQS's) vastgesteld, zowel voor Annual Averages (Jaarlijkse gemiddelden) als MAC's (Maximaal Toelaatbare Concentraties)(EC, 2000; EC, 2008; EC, 2012).</p> <p>In Nederland wordt onder de Waterwet (2009) het beheer van de waterbodem gereguleerd vanuit het watersysteembeheer, waarbij de waterbodem gezien wordt als een integraal onderdeel van het watersysteem. Indien een watersysteem niet op orde is voor de kwaliteitsdoelen, worden in het kader van de planvorming de mogelijke oorzaken ervan in beeld gebracht. In de Handreiking Beoordelen Waterbodems (Hin e.a., 2010) is een toetsingskader ontwikkeld om vast te stellen of de waterbodem het bereiken van een bepaalde chemische en ecologische kwaliteit, als onderdeel van de totale gebiedskwaliteit, in de weg staat.</p> <p>De Maximaal Toelaatbare Risico's (MTR's), de waarde waarbij 95% van de potentieel aanwezige soorten in een ecosysteem in theorie is beschermd, was in de Vierde Nota waterhuishouding de minimum waterkwaliteitsnorm voor vervuilende stoffen in o.a. waterbodems. Het MTR geeft het kwaliteitsniveau aan dat op korte termijn minimaal zal moeten worden gehaald. Bijvoorbeeld een nieuwe lozing mag niet aan overschrijding van de MTR bijdragen. Daar waar het MTR nu al is bereikt, zijn de streefwaarden het ijkpunt van het kwaliteitsniveau dat op de langere termijn nagestreefd wordt.</p> <p>In het rapport van de indiener (pagina 14) wordt beschreven dat gehalten in zwevende stof de streefwaarde voor cadmium (factor 10) en lood (factor >2) overschrijden, en de MTR voor PCB's (factor >6). Dit komt overeen met wat er in het IMARES rapport (2010, bijlage 29 bij het MER) beschreven staat. Dit betekent dat in de toekomst het sedimenterende slib de MTR en/of streefwaarde kan overschrijden.</p> <p>Overschrijding van de MTR betekent overigens niet dat er toxische effecten op zullen treden. Het risico daarop ligt aan de biologische beschikbaarheid van de toxische stoffen, zoals onder andere is aangetoond voor vervuilde</p>	
--	--	--	--

		<p>Biesboschsedimenten (sterke overschrijding van de 'target value') die niet tot grote blootstelling of toxische effecten bleken te leiden (Hamers et al, 2006; tabel 7).</p> <p>Waterplanten kunnen metalen accumuleren. Pas bij hoge concentraties zullen bij planten hierdoor toxische effecten gaan optreden (zie e.g. Basile et al. 2012; Regier et al., 2013). Dit geldt ook voor zouttolerante waterplanten. Zeekraal bijvoorbeeld kan onder experimentele omstandigheden Cadmium accumuleren, en zelfs gehalten van 8000 mg/kg drooggewicht tolereren (Sharma et al., 2013). In het algemeen kunnen zouttolerante waterplanten hogere gehalten aan metalen bevatten en tolereren dan zoetwaterplanten (Milic et al., 2012; Manousaki en Kalogerakis, 2011). Dit hangt waarschijnlijk samen met het extra mechanisme van zouttolerante planten om zout uit te scheiden via zoutklieren of via de trichomen, waarbij ook geaccumuleerde metalen zoals Cadmium, Zink, Lood en Koper uitgescheiden kunnen worden. Dit proces wordt phytoexcretion genoemd (Manousaki en Kalogerakis, 2011).</p> <p>Omdat de meeste emergente waterplanten (= waterplanten die wortelen in het sediment en boven water uitsteken) metalen via de wortels opnemen en deze daarna via transport van wortels naar scheut transporteren, bevatten de wortels over het algemeen de hoogste concentraties aan geaccumuleerde metalen (Redondo-Gómez, 2013). Laatstgenoemde auteur concludeert dat Spartina een belangrijke rol speelt bij het immobiliseren van metalen in de ondergrondse plantendelen. Via dit mechanisme kan de beschikbaarheid aan metalen ook worden gereduceerd op slikken en schorren. Via de wortelknolletjes kan eventueel opname van metalen plaats vinden door vogels (zoals ganzen) die deze ondergrondse delen eten. Accumulatie van Cadmium door Spartina is maximaal 6.7 en 34.8 mg g⁻¹ voor respectievelijk sediment en wortels (Redondo-Gómez, 2013).</p> <p>Slikken en schorren kennen een wisselend waterregime met hoge waterstanden gedurende hoogwater en lage waterstanden gedurende laag water. De planten die op slikken en schorren groeien, zijn daarop aangepast. Ze kunnen overstroming en droogval tolereren. Ook kunnen ze omgaan met hoge zoutgehalten. De aanpassing daaraan betekent vaak dat</p>	
--	--	--	--

		<p>planten zich beschermen tegen uitdroging doordat ze bijvoorbeeld succulent zijn of een dikke epidermislaag op hun bladeren hebben tegen uitdroging.</p> <p>Slikken en schorren zijn vochtige milieu's (wetlands) die slechts onder extreme omstandigheden volledig uitdrogen. Verdrogen en verwaaien van plantendelen is daarom een mechanisme dat niet past bij dit milieu. Planten zullen na afsterven worden afgebroken tot organisch materiaal dat teruggaat in de voedselketen. Dit houdt tevens in dat de door de indiener gesuggereerde verspreiding van verontreinigingen vanuit het plangebied (verontreinigde plantendelen worden fijn stof dat via de atmosfeer wordt verspreid en de in woon- en leefomgeving van mensen terechtkomt) onwaarschijnlijk is en -als die al optreedt- door een sterke verdunning in de atmosfeer niet zal leiden tot een relevante belasting in de leefomgeving.</p> <p><i>T.a.v. Trends van verontreinigingen</i> Trends van gehalten aan vervuilende stoffen in zwevende stof, oppervlaktewater en biota uit de Westerschelde: Gehalten aan zware metalen in zwevende stof bij het meetpunt Waterdunen geven geen representatief beeld voor de toekomstige kwaliteit van de Hedwigepolder. De relevante meetlocatie voor de Hedwigepolder is Schaar van Ouden Doel. Bij deze locatie is er geen stijgend gehalte aan zware metalen, PCB's en PAK's in zwevende stof te zien. Zie temporele trendfiguren van Vroom e.a. (2012).</p> <p>Toetsing van de zinkgehalten aan de milieunorm in oppervlaktewater (zoals beschreven in de later toegevoegde pagina's vanaf pagina 18 van het rapport van de indiener) klopt niet. Toetsing voor metalen in oppervlaktewater voor de KRW dient plaatst te vinden op basis van de opgeloste fractie, niet totaal gehalten. Dit heeft te maken met het grote verschil in biologische beschikbaarheid hiervan. Gehalten in oppervlaktewater bij het meetpunt Schaar van Ouden Doel zijn gemiddeld stabiel of lijken licht toe te nemen voor metalen en overschrijden de milieunorm niet, met uitzondering van opgelost boor en opgelost uranium, waarbij de milieunorm wel wordt overschreden (zie figuren en tekst op pagina's 208-209 van het MER).</p>	
--	--	--	--

		<p>Voor monitoring van vervuilende stoffen in biota is er geen meetpunt bij Schaar van Ouden Doel. Wel zijn er twee andere meetpunten in de Westerschelde, die verder stroomafwaarts liggen. Gehalten aan metalen in mossel bij de locatie Hoedekenskerke lijken in de periode 2000-2010 enigszins stabiel (cadmium, kwik), licht stijgend (koper) of licht dalend (lood, zink). Deze trends zijn afkomstig van het T2009 rapport voor de Westerschelde.</p> <p>In het rapport van de indiener wordt aangegeven dat er een opvallende toename aan cadmium in mosselen is na 1998 (pagina 20). Inderdaad is er in de periode 1996-2000 een toename te zien van gehalten cadmium van 0,1 naar 1,2 mg/kg natgewicht, waarna deze stabiliseert rond 0,9 mg/kg natgewicht tussen 2001-2010. In Vroom e.a. (2012) wordt beschreven: "De metalen in mossel laten een stabiele waarde zien. Er is geen toe- of afname in de tijd te zien. Ook tussen de verschillende meetstations zijn geen duidelijke verschillen te zien. Bij Hoedekenskerke wordt het beeld bepaald door enkele uitschieters."</p> <p>Pagina 417 MER: "Om te kunnen bepalen in hoeverre gehalten aan vervuilende stoffen, die boven normen voor zwevende stof, sediment en/of water komen, effecten kunnen hebben op planten en dieren is toetsing aan normen in biota nodig. Echter, er zijn weinig normen vastgesteld voor vervuilende stoffen in planten en dieren. De Kaderrichtlijn Water heeft voor drie vervuilende stoffen een milieukwaliteitsnorm (MKN) voor biota afgeleid. Dit betreffen de stoffen (methyl)kwik, hexachloorbenzeen en hexachloorbutadieen. Er kan geen toetsing aan normen plaatsvinden voor cadmium, PCB's en PAK's in biota."</p> <p><i>T.a.v. Effect op doelstellingen Natura 2000 gebieden</i> Het feit dat stoffen worden aangetroffen in gehalten die een potentieel risico kunnen veroorzaken (in het Engels Hazard genoemd) zegt nog niets over een daadwerkelijke risico (risk) wanneer geen vergelijking gemaakt kan worden van de aangetroffen biologische beschikbare waarde en de veilige waarde. Resultaten van een eerste grove 'worst case' berekening (Van den Heuvel-Greve e.a., 2010, bijlage 29 bij het MER) laten voor cadmium en PCB's zien dat effecten van cadmium en mogelijk PCB's niet</p>	
--	--	---	--

		<p>uit te sluiten zijn voor vogels die foerageren op slikken en schorren van de Westerschelde.</p> <p>Naast de Hedwigepolder liggen het Sieperdaschor, de schorren langs de Schelde en het Verdrongen land van Saeftinge. Na een spontane dijk-doorbraak in 1990 heeft in de Sieperdaschor ontwikkeling van estuariene natuur plaatsgevonden. De bestaande natuurgebieden met estuariene natuur nabij het plangebied zijn gevormd onder invloed van het Scheldewater. De chemische samenstelling van het substraat voor de estuariene natuur die in het plangebied na realisering estuariene natuur zal ontstaan zal vergelijkbaar zijn (en waarschijnlijk zelfs beter) dan de milieuhygiënische kwaliteit van de bestaande estuariene natuur (de omstandigheden ten aanzien van de bodem- / slibkwaliteit zijn immers verbeterd).</p> <p>Er zijn geen aanwijzingen dat de bestaande estuariene natuur en de kwaliteit van de Natura 2000 gebieden in negatieve zin worden beïnvloed door de milieuhygiënische kwaliteit van het substraat.</p> <p>De verwachting is dat de milieuhygiënische kwaliteit van het substraat in de Hedwigepolder niet slechter zal zijn dan het substraat in de bestaande natuurgebieden. Het is dan ook de verwachting dat het areaal biotopen dat door de realisatie van het project zal worden toegevoegd geen milieuhygiënische belemmeringen zal kennen om te kunnen functioneren als biotoop van soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden. Dat betekent dat het plan voor de Hedwigepolder daadwerkelijk zal leiden tot uitbreiding van bruikbaar biotoop waardoor een effect op instandhoudingsdoelstellingen is uitgesloten. Verder kan worden opgemerkt dat na realisatie van estuariene natuur in de Hedwigepolder, het gebied moet worden beschouwd als onderdeel van het Natura 2000 gebied. Reeds tegelijk met de vaststelling van het rijksinpassingsplan, wordt een voorlopig aanwijzingsbesluit van kracht, waarmee het nog niet aangewezen deel van het plangebied Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt gebracht. Dit betreft alleen de aanwijzing als Habitatrictlijngebied. Hierdoor valt de Hertogin</p>	
--	--	---	--

		<p>Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe, voor zover het de aanwijzing onder de Habitatrichtlijn betreft. Deze voorlopige aanwijzing (op grond van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet 1998) vindt plaats vooruitlopend op de definitieve aanwijzing van de Hertogin Hedwigepolder als onderdeel van het Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saeftinghe'.</p> <p>In de hypothetische situatie dat de trends van de concentraties van verontreinigende stoffen in het inundatiewater en sediment niet dalend of zelfs stijgend zouden zijn (hetgeen niet te verwachten is en wat dan aanleiding zou zijn tot extra KRW-inspanningen om emissies terug te dringen) is het effect daarvan merkbaar in het gehele Natura 2000 gebied (dus niet alleen in de Hedwigepolder). Als dat (in die hypothetische situatie) vervolgens zou inhouden dat de milieuhygiënische kwaliteit in het gehele Natura 2000 gebied tot een afname van geschiktheid als biotoop zou leiden (hetgeen een negatief effect kan hebben op instandhoudingsdoelstellingen) is het des te noodzakelijker dat een groter areaal biotoop beschikbaar is, hetgeen de noodzaak voor ontpolderen van de Hedwigepolder alleen maar groter zou maken.</p> <p>Concluderend: geredeneerd vanuit mogelijke effecten op instandhoudingsdoelstellingen zijn de eventuele (beperkte) leemten in kennis en onzekerheden over de ophoping in de voedselketen geen belemmering voor het te nemen besluit over het rijksinpassingsplan (en ook bijvoorbeeld de Natuurbeschermingswetvergunning). In het MER en in de onderliggende stukken is voldoende informatie aanwezig over de milieuhygiënische aspecten van de nieuwe estuariene natuur. De biochemische kwaliteit van het gebied zal gemonitord worden. Dit is onderdeel van het monitoringsprogramma welke momenteel in ontwikkeling is.</p>	
75.	Indiener nr. 48, X, LX, LXX	<p><i>Aangegeven wordt dat het plan voor de Hedwigepolder in strijd is met artikel 13 van de Wet Bodembescherming (om alle maatregelen te nemen om verontreiniging en aantasting van de bodem te voorkomen). Daarnaast blijkt uit metingen langs de Zeeschelde en de Westerschelde, bij meetpunt Oude Doelen, dat er een piek in de verontreinigingen in het water benedenstrooms van het industriegebied van Antwerpen, voor de Hedwige-</i></p>	

		<p><i>en Prosperpolder optreedt. Het slib zal daardoor verontreinigd zijn. Aangegeven wordt dat het toelaten van nieuw vervuild slib op nieuw grondgebied ook strijdig is met provinciale eisen aan bodemkwaliteit. Hiernaar is onvoldoende onderzoek gedaan.</i></p>	
		<p>Artikel 13 Wbb luidt : "Ieder die op of in de bodem handelingen verricht als bedoeld in de <u>artikelen 6 tot en met 11</u> en die weet of redelijkerwijs had kunnen vermoeden dat door die handelingen de bodem kan worden verontreinigd of aangetast, is verplicht alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevegd, teneinde die verontreiniging of aantasting te voorkomen, dan wel indien die verontreiniging of aantasting zich voordoet, de verontreiniging of de aantasting en de directe gevolgen daarvan te beperken en zoveel mogelijk ongedaan te maken. Indien de verontreiniging of aantasting het gevolg is van een ongewoon voorval, worden de maatregelen onverwijld genomen."</p> <p>In het MER is invulling gegeven aan artikel 13 van de Wet bodembescherming: de aantasting van de bodem door de realisatie van estuariene natuur in de Hedwigepolder is onderzocht (milieuhygiënische bodemkwaliteit) en er is geconcludeerd dat de overgang van land- naar waterbodem geen negatieve effecten geeft, dat de neerslag van verontreinigde zwevende stofdeeltjes als licht tot matig negatief zijn beoordeeld maar dat tevens uit de monitoring van 2012 blijkt dat de huidige waterbodemkwaliteit in de Westerschelde aan de normen voor zoute bagger voldoet (zie MER paragraaf 7.2.4.1.1.1). De impact van de voorgenomen activiteiten op de bodemkwaliteit is meegewogen en beoordeeld in het kader van de gewenste natuurontwikkeling. Zie hiervoor ook de beantwoording van voorgaande zienswijze binnen dit thema.</p> <p>In de watervergunning van RWS staat ook vermeld, dat gelet op de eerder uitgevoerde bodemonderzoeken het niet aannemelijk is dat de bodemkwaliteit (paragraaf 7.2.2.45 en 7.2.6 MER) een beletsel vormt voor het realiseren van estuariene natuur. Alleen indien grond uit de bovengrond buiten het plangebied afgevoerd wordt, gelden er mogelijk beperkingen ten aanzien van de toepasbaarheid. Aangezien de toepasbaarheid van grond in het Besluit bodemkwaliteit wordt afgedekt, behoeven nadere voorschriften hieromtrent niet te worden opgenomen, in de watervergunning.</p>	

		<p>Los hiervan geldt, dat voorafgaand aan de feitelijke realisatie nader bodemonderzoek zal plaatsvinden. Zie hiervoor ook pagina 109 van de ontwerp rijksinpassingsplan.</p> <p>Ten aanzien van de gestelde piek in verontreinigingen kan het volgende opgemerkt worden. De bron van de metingen is niet genoemd door de indiener. Aangenomen wordt dat figuur 6.38 uit paragraaf 6.2.4.4.3.1 van het MER wordt bedoeld. In deze figuur is te zien dat in 2010 ter hoogte van de Schaar van Ouden Doel voor zware metalen hoge piekwaarden zijn vastgesteld (betreft de totaalconcentratie). In figuur 6.55 (paragraaf 6.2.4.4.3.3 MER) zijn de gehalten zware metalen in zwevende stof opgenomen. Omdat de aanslibbing in de Hedwigepolder voornamelijk zal worden veroorzaakt door zwevende stof (paragraaf 7.2.4.1.1.1 MER) is deze figuur kenmerkend voor de kwaliteit van het slib dat in de Hedwigepolder neer zal slaan. Beredeneerd is dat de licht tot matig negatieve effecten zijn te wijten aan de concentraties PAK en PCB (niet metalen) en dat deze geen belemmeringen vormen voor de voorgenomen activiteit. Zie ook de beantwoording van voorgaande zienswijze nr. 74 binnen dit thema.</p>	
76.	<p>Indiener nr. 17, 36, 37, 38, 41, 43, 46, 48, 56, 59, 60, 62, 65, II, VIII, IX, X, XI, XIII, XIV, XVI, XVII, XX, XXIII, XXIV, XXV, XXX, XXXIX, XL, XLV, XLVI, L, LI, LX, LXV, LXIV, LXVIII, LXIX, LXX, Standaard PvZ, Standaard A L, Standaard B L, Standaard B V 2</p>	<p><i>Door de indieners wordt gesteld dat de polder vol zal slibben met door toxische stoffen vervuild slib (de petrochemische industrie ligt nabij). De polder zal verworden tot een vervuild slibdepot. Met risico's voor vogels en de volksgezondheid. Door enkele indieners wordt aangegeven, dat het Land van Saeftinge nu reeds aan het volslibben met vervuild slib. Daarom wordt door de Stichting "Red onze Polders" aangifte gedaan van een dreigend milieudelict.</i></p> <p><i>Door indieners wordt verwezen naar het rapport van Dr. Scheele. Daarnaast wordt door indieners verwezen naar het Stroomgebiedsbeheerplan Westerschelde als onderbouwing van de vervuiling en het artikel 'Chemische tijdbom op de bodem van de Zeeuwse wateren (1991). Om verspreiding van vervuiling te voorkomen wordt gevraagd om baggerwerkzaamheden te beperken.</i></p>	
		<p>Op basis van huidige kennis en verwachte verbetering van water en slibkwaliteit is veronderstelling ongegrond. Zie voor uitgebreide beantwoording, de behandeling van de eerste zienswijze binnen dit thema</p>	

		<p>(de opsteller van het rapport waarnaar door de indieners van deze zienswijze wordt verwezen). Monitoring moet uitwijzen welke stoffen precies gaan voorkomen en in welke hoeveelheden (zowel in water, bodem, planten en dieren).</p> <p>Aanvullend daarop wordt nog aangegeven, dat in de beantwoording van de brief d.d. 2 maart 2011, van Vrienden van Waterdunen NEE!! (met een inhoudelijk vergelijkbare strekking als vergeleken met de inhoud van de zienswijzen), door de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu op 20 april 2011 (kenmerk IENM/BSK-2011/61093), het volgende wordt aangegeven: "De waterkwaliteit is van wezenlijk belang voor ons leefmilieu en is daarom al jaren speerpunt van overheidsbeleid, zowel nationaal als internationaal. Deze aanpak is niet zonder succes: ten opzichte van de situatie tot de jaren zeventig van de vorige eeuw, is een grote sprong voorwaarts gemaakt. Het resultaat van deze inspanningen is dat de huidige kwaliteit van onze wateren normaliter niet leidt tot 'een ernstige milieubedreigende situatie die direct de gezondheid van mens en dier aantast' zoals u veronderstelt. Natuurlijk gaan we graag de uitdaging aan om de kwaliteit van het water verder te verbeteren. Voor de lidstaten van de Europese Unie zijn hiertoe de kaderrichtlijnen Marien (zeewater) en Water (overige wateren) van kracht". Deze reactie is ook voor deze zienswijze van toepassing.</p>	
77.	Indiener nr. LXX	<p><i>Indiener stelt dat op pagina 57 van het ontwerp rijksinpassingsplan wordt beweerd dat Oranjewoud een historisch bodemonderzoek zou hebben verricht, echter hiervoor is nimmer toestemming gevraagd. Bovendien wordt op diezelfde pagina gesproken over verdachte locaties op boerderijen. Er zijn helemaal geen boerderijen in de Hedwigepolder. Op welke locaties heeft men echter bemonsterd? Ook is kennelijk in 2008 onderzoek verricht in de afgegraven schordelen (pagina 57 ontwerp rijksinpassingsplan) bij dijkopening Hedwigepolder-Schelde, ook hier is geen toestemming voor gegeven.</i></p>	
		<p>Ten aanzien van historisch bodemonderzoek geldt dat er geen boringen zijn verricht en de particuliere percelen dus ook niet zijn betreden, derhalve is ook geen toestemming vereist. Het historisch bodemonderzoek is uitgevoerd door publieke bronnen te raadplegen. Dit is toegelicht in de rapportage van het bodemonderzoek (Historisch bodemonderzoek Hertogin</p>	

		<p>Hedwigepolder, gemeente Hulst, maart 2010, Oranjewoud, rapportnummer 205298). Met de verdachte locaties op boerderijen worden de verdachte locaties uit het historisch onderzoek bedoeld. In deze rapportage wordt gesproken over woningen en erven. In de conclusies wordt echter gesproken over boerderijen (bijvoorbeeld Engelbertstraat 1). Uit de foto's die in het historisch onderzoek zijn opgenomen blijkt dat de term 'boerderij' gerechtvaardigd is; er is sprake van woningen met een boerenbedrijf/bedrijfsactiviteiten. In het kader van het historisch onderzoek zijn geen boringen of bemonsteringen uitgevoerd. In het kader van de bodemkwaliteitskaart zijn wel boringen uitgevoerd. De locaties hiervan zijn opgenomen in de rapportage van de bodemkwaliteitskaart van de gemeente Hulst.</p> <p>Het onderzoek naar de afgegraven schordelen wat benoemd is op pagina 57 van het ontwerp rijksinpassingsplan, betreft onderzoek in het kader van de Vlaamse procedure, in opdracht van Waterwegen en Zeekanaal. Het onderzoek in kader van grondverzet van schordelen, in kader van Nederlandse regelgeving dient nog plaats te vinden. Informatie over de milieuhygiënische bodemkwaliteit is verkregen bodemkwaliteitskaart van de gemeente Hulst. Tegenwoordig mag een bodemkwaliteitskaart gebruikt wordt om een indicatie van de bodemkwaliteit te verkrijgen voor andere doelen (zie: Handreikingen bodem voor gemeenten, Bodemtoets bij bestemmingsplan en omgevingsvergunning voor bouwen en bijvoorbeeld de uitgave Raakvlakken RO 2012, Kluwer). Voor de waterbodem van de Westerschelde geldt dat het gebruikte meetpunt Oude Doel deel uit maakt van een meetnet. Het gehele meetnet wordt als representatief beschouwd voor de kwaliteit van de gehele waterbodem. Het ligt voor de hand om het meest nabije meetpunt te gebruiken voor de analyse van milieueffecten omdat dit punt naar verwachting de kwaliteit van de waterbodem bij de Hedwigepolder het best weergeeft.</p>	
78.	Indiener LX	<p><i>Indiener stelt dat er meer vervuiling zal zijn indien er sprake is van meer opslibbing. Ondanks dat het Scheldewater in de afgelopen decennia schoner is geworden, is dat niet het geval bij slib waaraan vervuiling juist hecht.</i></p> <p><i>Indiener draagt daarnaast aan, dat bij eventuele herstelmaatregelen in de toekomst vanwege te hoge opslibbing en schorvorming (wat geen</i></p>	

		<i>passende maatregelen is conform uitgangspunten natuurherstel) met het vervuilde slib geen kant op kan.</i>	
		Op basis van huidige kennis en verwachte verbetering van water- en slibkwaliteit is veronderstelling ongegrond, zie beantwoording voorgaande zienswijzen binnen dit thema. Monitoring moet uitwijzen welke stoffen precies gaan voorkomen en in welke hoeveelheden (zowel in water, bodem, planten en dieren).	
79.	Indiener XXXII	<i>Indiener geeft aan dat het gebied niet vol mag lopen met vervuild Scheldewater. Dit zal zeker gevolgen hebben.</i>	
		Als de plannen uitgevoerd worden zal er inderdaad Scheldewater het gebied inkomen, de verwachte gevolgen hiervan zijn beschreven in het MER en bijbehorende rapporten (paragraaf 7.2.4.11 MER gaat over impact Scheldewater op het plangebied en 7.3.4.2. MER geeft een beschrijving van de effecten van het plangebied op de Westerschelde). In 7.4.2.1.1.1. MER is de kwaliteit van de landbodem (op basis van de bodemkwaliteitskaart) vergeleken met de normen voor slib. Hieruit volgt dat de toekomstige waterbodem vermoedelijk zal voldoen aan klasse A baggerspecie en de maximale waarden voor verspreiding in zout oppervlaktewater niet overschrijdt. Er is daarmee geen milieuhygiënische belemmering voor de uitwisseling tussen landbodem van de Hedwigepolder met de Schelde.	
80.	Indiener XL	<i>Indiener geeft aan dat er geen waarborgen zijn dat de toezeggingen van de Belgische overheid inzake het milieu gestand worden gedaan. Nog steeds wordt in strijd met de Europese richtlijn door België ongezuiverd afvalwater op de toevoerwateren van de Schelde geloosd.</i>	
		De Europese Kaderrichtlijn Water geeft voor alle landen in de Europese Unie een kader voor de bescherming en verbetering van de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater. De richtlijn verplicht de EU-lidstaten, waaronder België, tot een uniforme werkwijze en een aantal passende maatregelen voor het bereiken van de gestelde doelen.	
81.	Indiener nr. II	<i>Indiener geeft aan dat er ook elders, bijvoorbeeld ten aanzien van proefboringen naar Schaliegas in Boxtel, goed nagedacht moet worden alvorens daarmee aan de slag te gaan. Gevreesd wordt voor vervuiling van de grond in die gebieden.</i>	
		Het is juist dat er goed moet worden nagedacht alvorens een ingrijpend project gerealiseerd wordt, dat is wat ten aanzien van de Hertogin	

		Hedwige- Prosperpolder ook gedaan is. De vergelijking tussen de door de indiener genoemde projecten is niet aan de orde, omdat het twee totaal verschillende ingrepen betreft.	
82.	Indiener XLIV	<p><i>Door de indiener wordt aangegeven dat de ontgrondingsactiviteiten zullen bijdragen tot grote hoeveelheden uitgestoten broeikasgas (CO₂). Gesteld wordt dat de hoeveelheid CO₂ die uitgestoten wordt, nooit volledig wordt gecompenseerd door opname door het nieuwe estuarium, tot de volgende ontgroning. Het gevolg is een onbalans van de CO₂: meer uitstoot dan opname.</i></p> <p><i>Door de indiener wordt gevraagd om met de aannemer te bespreken het aantal transportbewegingen te beperken. Bemonster hiervoor bijvoorbeeld de kwaliteit van de afgegraven grond ter plekke. Beperk de afstand van overtollige grond. Gebruik het gronddepot niet voor tussenopslag. Daarnaast moet besproken worden dat de voertuigen minimaal uitgevoerd zijn met Euro3 motoren. Graafmachines en dumpers moeten verbeterde motoren hebben.</i></p>	
		<p>In paragraaf 5.5.3.5 van het MER is aangegeven op welke wijze luchtonderzoek heeft plaatsgevonden. Deels is dit gestoeld op de Vlaamse methodiek, maar hier wordt tevens al verwezen naar het luchtonderzoek dat is uitgevoerd om te voldoen aan de Nederlandse vereisten. Het uitgevoerde luchtkwaliteitsonderzoek (zie bijlage 24 bij het MER) voldoet aan de vereisten die hieraan in het kader van een goede ruimtelijke ordening mogen worden gesteld.</p> <p><i>Ten aanzien van CO₂ geldt:</i></p> <p>De atmosfeer bevat gemiddeld ongeveer 0,04 % kooldioxide (CO₂). CO₂ is onderdeel van een kringloop. Belangrijk onderdeel van de kringloop is het ontstaan van CO₂ als (de koolstof, C in) organische verbindingen reageert met zuurstof (O₂) uit de atmosfeer. Dit gebeurt in mens en dier (CO₂ in uitgeademde lucht) en bij verbrandingsprocessen. In dat laatste geval gaat het vaak om fossiele brandstoffen, zoals aardolie of aardgas. Planten leggen (onder invloed van zonlicht) CO₂ vast in de vorm van organische materiaal. Het gehalte CO₂ in de atmosfeer stijgt, in hoofdzaak door het grootschalige gebruik van fossiele brandstoffen. Dit is een belangrijke oorzaak voor klimaatverandering. Om deze reden wordt CO₂ aangemerkt als een broeikasgas. Kooldioxide is bij lage concentraties niet giftig. De</p>	<p><i>Als bijlage 8 bij het vast te stellen rijksinpassingsplan is opgenomen de rapportage Aanvulling op het MER Hertogin Hedwigepolder, 29 november 2013 opgenomen, met informatie ten aanzien van stikstofdepositie.</i></p>

		<p>Nederlandse en Europese regelgeving kent geen norm voor het gehalte CO₂ in de buitenlucht. Het beschouwen van de immissieconcentraties van CO₂ is daarom niet nodig.</p> <p>In het MER (paragraaf 7.8.1.2) zijn de effecten van de aanlegfase op de luchtkwaliteit beschreven. Daarbij wordt niet kwantitatief ingegaan op de emissie van CO₂ maar is volstaan met een kwalitatieve opmerking. De emissie van CO₂ is alleen relevant vanwege de bijdrage die deze emissie levert aan de hoeveelheid broeikasgassen in de atmosfeer.</p> <p>Conform de regelgeving is het niet nodig in een MER (kwantitatief) in te gaan op de emissie van CO₂. Een nadere kwantitatieve uitwerking van de CO₂-emissie en van de verschillen tussen de alternatieven ten aanzien van de CO₂-emissie is voor de besluitvorming niet relevant. De indiener van de zienswijze heeft bij zijn reactie een berekening gevoegd van de CO₂ emissie die naar zijn inzicht als gevolg van de het project zou optreden. Volgens de indiener bedraagt de CO₂-emissie als gevolg van de aanleg 1200 ton. Vergeleken met de totale emissie aan CO₂ in Nederland (volgens het CBS ongeveer: 166 miljoen Mton in 2012) is de emissie door de graafwerkzaamheden en het transport van grond niet relevant. Deze emissie treedt alleen op in de aanlegfase.</p> <p>Los van bovenstaande, is 'werken aan duurzaamheid' altijd het streven. Bij de voorbereiding van de realisatie zal hieraan ook aandacht worden besteed, de suggesties van de indiener worden hierbij betrokken.</p> <p><i>Ten aanzien van stikstof geldt:</i> De beoordeling van de mogelijke effecten van stikstofdepositie zijn in het MER gericht op het meest nabijgelegen aangrenzende Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe. De stikstofdepositie die door het project wordt veroorzaakt is afkomstig van materieel dat wordt ingezet voor grondverzet en is van tijdelijke aard, namelijk de uitvoeringsperiode. Het meest nabijgelegen gebied kent habitattypen die momenteel in de context van de stikstofdepositie niet in een overspannen situatie verkeren. Op grotere afstand van het plangebied liggen Natura 2000-gebieden waar mogelijk wel sprake is van een overspannen situatie, maar waarvan het</p>	
--	--	--	--

		niet waarschijnlijk is dat de tijdelijke bron van werkverkeer zal leiden tot significant negatieve effecten (zie hiervoor de rapportage Aanvulling bij het MER, welke als bijlage 8 bij het vast te stellen rijksinpassingsplan gevoegd is).	
--	--	--	--

	De hieronder weergegeven nummers / Romeinse cijfers / codes corresponderen met de nummering van de indieners van de zienswijze (zie tabellen in bijlagen 1 t/m 3).	Samenvatting Zienswijze (<i> cursief</i>) en Beantwoording	Eventuele aanpassing / verwijzing
--	--	--	-----------------------------------

Thema 10: Verzilting, vernatting, watersysteem/-stromen			
83.	<p>Indiener nr. 17, 25, 26, 36, 37, 42, 43, 45, 46, 48, 51, 52, 54, 62, 65 III, IV, VIII, IX, X, XI, XII, XV, XVI, XVII, XVIII, XIX, XX, XXIV, XXV, XXX, XXXIX, XLVI, L, LI, LVI, LX, LXV, LXIV, LXVIII, LXX, L Standaard PvZ, Standaard A L, Standaard B L Standaard B V 1</p>	<p><i>Indieners wijzen erop, dat er maatregelen getroffen moeten worden om te voorkomen dat er vernatting, verzilting en bedreiging van de waterkwaliteit optreedt in de (aangrenzende) landbouwgebieden door het afgraven van de beschermende kleilaag. Ook de overblijvende Prosperpolder verzilt. Door het afgraven van de Hedwigepolder verdwijnt de beschermende kleilaag. Door het afgraven van geulen, kan het zoute Scheldewater een extra druk genereren op onderliggende waterstromen. Het aanleggen van (oppervlakkige) kwel sloten wordt door de indieners als onvoldoende geacht, het zal onvoldoende effect hebben op dieper liggende waterstromen. Het is onvoldoende als enige oplossing. Daarnaast wordt aangegeven dat het optreden van kwel onvoorspelbaar is. Indiener geeft aan dat er een bodemkundig en landbouwkundige verkenning plaats moet hebben waarbij met name aandacht is voor de hydrologie van oppervlakte- en grondwater.</i></p> <p><i>Specifiek wordt door een indiener in dit kader aandacht gevraagd, voor de fruitteelt in de omgeving, die is in dit opzicht zeer kwetsbaar. Aangegeven wordt dat een goede 0-meting en monitoring essentieel zijn om te meten hoe de dunne zoetwaterlens zich gaat verdragen zowel op kwaliteit als kwantiteit. Aangegeven wordt dat er monitoring van de ruime omgeving plaats dient te vinden. Gevraagd wordt om het maken van afspraken voor de situatie dat het mis gaat ten aanzien van dit vraagstuk.</i></p> <p><i>Daarnaast wordt door een indiener aangegeven, dat in Oost-Zeeuws Vlaanderen er een tekort is aan zoetwater. Voorgesteld wordt als mitigerende maatregel op te nemen dat ondernemers met projecten hiervoor worden geholpen.</i></p>	

		<p>In het algemeen is van belang dat door de aanwezigheid van een weinig doorlatend klei/veenpakket op geringe diepte over zo goed als het volledige projectgebied en de verwachte tendens van sedimentatie, er een geleidelijke aangroei van de deklaag zal plaats vinden. De aandacht voor dit aspect gaat met name uit naar de locaties waar de weinig doorlatende kleilaag doorsneden wordt, door het graven van geulaanzetten en de vorming van een krek patroon.</p> <p>Bij de beantwoording van deze zienswijze, moet een onderscheid gemaakt worden tussen 2 aspecten: enerzijds het feit dat als gevolg van de nieuwe ringdijk er een lokale kweldruk onder de dijk kan ontstaan, hetgeen zout kwelwater in de hand kan werken; anderzijds is er de impact van de ontwikkeling van de estuariene natuur op mogelijke verzilting van het ondiepe grondwater ter hoogte van de nabijgelegen landbouwgronden.</p> <p>Wat betreft punt 1 geldt dat het doorsijpelende "zoute" oppervlaktewater rechtstreeks via de aan te leggen watergang aan de voet van de nieuwe dijk terug naar de Schelde geleid zal worden. Dit water kan dus niet lateraal indringen in de akkerlanden van de aanpalende polders. Bij de dimensionering van de nieuw aan te leggen watergang langs de ringdijk wordt rekening gehouden met deze doorsijpeling. Er wordt op basis van een empirische berekening uitgegaan van het feit dat het lekdebiet onder de dijk aanleiding zal geven tot maximaal een verdubbeling van het volume water dat onder de dijk doorkomt bij hoogtij. De dimensies van de afwateringssloot kunnen hier probleemloos op afgestemd worden. Op plaatsen waar de onderliggende kleilaag onvoldoende aanwezig is zal het lekdebiet worden beperkt door aan de rivierzijde van de nieuwe dijk een cementbetonietwant of damwand te plaatsen. Op plaatsen waar de onderliggende kleilaag onvoldoende aanwezig is zal het lekdebiet worden beperkt door aan de rivierzijde van de nieuwe dijk een cementbetonietwant of damwand te plaatsen.</p> <p>Wat betreft punt 2 is het belangrijk aan te stippen dat het ondiepe grondwater ter hoogte van de Hedwigepolder momenteel reeds brak tot matig zout is. Het diepere grondwater is in de gehele polder matig brak tot zeer brak. Ook in de aanpalende polders (Emmapolder, Prosperpolder en</p>	
--	--	--	--

		<p>Doelpolder) is het grondwater momenteel al erg verzilt. Dit staat beschreven in het MER paragraaf 6.2.3.4 (pagina 159-161). Ondanks de aanwezigheid van zout tot brak grondwater wordt in deze polders aan landbouw gedaan. Dit is mogelijk door het opstijgende verzilte grondwater voldoende diep (met name onder de wortelzone van de betrokken teelt) op te vangen en af te voeren via draineringsbuizen in de akkers, die uitmonden in de sloten. Het grondwaterpeil wordt nu dus al kunstmatig beheerst via een netwerk van draineringsbuizen, ontwateringsloten en spuisluizen (getijdesluizen met terugslagklep). Zolang deze naar behoren functioneren zal het grondwaterpeil niet stijgen tot boven het peil van de drainagebuizen en zal noch vernatting noch verzilting optreden.</p> <p>Specifiek ingaand op de zienswijze:</p> <ul style="list-style-type: none">• Voorziene maatregelen zijn derhalve: afwateringssloot langs de ringdijk, een cement-betonietwand of damwanden daar waar onderliggende kleilaag onvoldoende aanwezig is, drainagebuizen onder akkers en ontwateringsloten.• Het is niet zo dat de Hedwigepolder wordt afgegraven. Enkel het geulen- en krekensysteem wordt gegraven.• De kwelsloot langs de ringdijk wordt gedimensioneerd zodat het effect wel voldoende zou moeten zijn. De dieper liggende waterstromen zijn nu ook al matig tot zeer brak. <p>Ruim voor de start van de werkzaamheden zal een nulmeting verzilting uitgevoerd worden. Dit maakt onderdeel uit van het monitoringsplan voor de Hedwigepolder, zoals dat thans wordt opgesteld. In dit monitoringsplan zal ook aangeven worden hoe de evaluatie in zijn werk gaat, hoe de gegevens opgeslagen worden en waar deze zijn op te vragen. De indiener kan zich wenden tot projectbureau Natuurpakket Westerschelde van de provincie Zeeland voor vragen hieromtrent.</p> <p>Naast bovenstaande analyse, wordt opgemerkt dat voorin het rijksinpassingsplan als bijlage opgenomen is de 'Beleidsregel schadevergoeding Rijksinpassingsplan Hertogin Hedwigepolder'. Deze is onder andere bedoeld voor die 'situaties waarin het misgaat' zoals geformuleerd door de indiener.</p>	
--	--	--	--

84.	Indiener nr. 48, X	<i>Indiener geeft aan dat de Ontwikkelingsschets 2010 aan herziening toe is omdat het gebaseerd is op onjuistheden. Bijvoorbeeld dat de ontpoldering leidt tot een zeewaartse verschuiving van de zout gradiënt van ongeveer 5 km. De brakheid van het water ter hoogte van het plangebied zal juist toenemen, omdat de tegendruk van het beperkte zoete Scheldewater afneemt. De indiener is van mening dat er bewust maximale verzilting wordt nagestreefd van zoete gronden en dat dit haaks staat op de nationale inspanningen.</i>	
		<p>De wens van de indiener om de Ontwikkelingsschets 2010 te herzien, wordt voor kennisgeving aangenomen. De ontwikkelingsschets ligt niet voor ter reactie en besluitvorming. In het MER, Hoofdrapport, hoofdstuk 7.3.4.1.2 (pagina 346) is de invloed van estuariene natuur op de grondwaterhuishouding in de aangrenzende polders als neutraal beoordeeld.</p> <p>Ten aanzien van het thema verzilting van zoete gronden, wordt verwezen naar de beantwoording van voorgaande, eerste zienswijze binnen dit thema.</p> <p>Specifiek ten aanzien van de verschuiving van de zoutgradient: doordat de vloedgolf uit de Westerschelde verder in het estuarium is doorgedrongen, als gevolg van oppervlakteverlies van het estuarium en verruiming van de hoofdgeul, is ook de zoutgradiënt stroomopwaarts verschoven. Een vergrote komberging door de realisatie van estuariene natuur in de Hedwigepolder uit zich in een verkleining van de getijslag en een zeewaartse verschuiving van de zoutgradiënt. De uitspraken uit de Ontwikkelingsschets, zoals geciteerd door de indiener zijn derhalve niet op onjuistheden gebaseerd.</p>	
85.	Indiener LVI	<i>Indiener stelt dat er in het MER geen onderzoek gedaan is naar de effecten in de verschillende varianten op de bodem en de omliggende polders op de langere termijn. Noch is er onderzoek gedaan naar de beperkte lokale verhoging van het zoutgehalte ten gevolge van een soort nevengeuleffect met name in de voorkeursvariant. Ook is niet opgegeven wat voor zoutgehalte zal moeten optreden om zilte graslanden en zilte pionierbegroeiingen mogelijk te maken.</i>	

		<p>Met de voorziene maatregelen wordt impact buiten het projectgebied vermeden. In het MER, Hoofdrapport, hoofdstuk 7.3.4.1.2 (pagina 346) is de invloed van het estuariene op de grondwaterhuishouding in de aangrenzende polders als neutraal beoordeeld. Ten aanzien van het thema verzilting van zoete gronden, wordt verwezen naar de beantwoording van voorgaande, eerste zienswijze binnen dit thema.</p> <p>De verzilting van het projectgebied zelf na de realisatie van estuariene natuur in de Hedwigepolder hoeft niet gemodelleerd te worden om te kunnen inschatten wat de toekomstige evolutie en effecten zullen zijn, hiervoor zijn gegevens beschikbaar: zilte graslanden en zilte pioniersmilieus vereisen dat het zoutgehalte van het al dan niet incidentele overstromingswater min. 1.000 mg Cl/l tot meestal ca. 32.000 mg Cl/l bevat, i.e. brak tot zout. Andere vegetatietypes binnen de zilte graslanden zitten op de overgang van zoet naar brak en/of kennen geen overstromingsregime met zout water. Het jaargemiddelde chloridegehalte ter hoogte van meetpunt Schaar van Ouden Doel situeert zich net onder 1.000 mgCl/l, het jaarmaximum tot ca. 1.500mg Cl/l (zie figuur 6-41 in het MER), waaruit blijkt dat met deze zoutgehalten in de ontpolderde Hedwigepolder zilte vegetaties tot ontwikkeling zullen kunnen komen.</p>	
86.	Indiener 61, XXXIII	<p><i>Indiener geeft aan dat het in strijd is met een goede ruimtelijke ordening dat er nog geen duidelijkheid is over de waterafvoer (zowel afstroomrichting als capaciteit) vanuit de Prosperpolder. Vanuit de verwachte samenstelling van het kwelwater heeft het de voorkeur het water van de kwelsloot zo snel mogelijk af te voeren door het gemaal aan Belgische zijde.</i></p>	
		<p>Er is wel duidelijkheid over de waterafvoer vanuit de Prosperpolder. Heden loopt er een waterloop net ten zuiden van de (vroegere, want de dijk is nu al afgegraven) Hedwigedijk. Deze waterloop bevat ook water dat afkomstig is van Nederland. Dit water zal samen met het kwelwater door het pomp-gemaal op Vlaams grondgebied overgepompt worden in het ontpolderde gebied.</p> <p>Conform de voorkeur van de indiener van deze zienswijze, wordt het water van de kwelsloot derhalve inderdaad afgevoerd door het gemaal aan Belgische zijde. Zie ook paragraaf 7.3.4.1.1 van het MER. Daarbij geldt dat de capaciteit ook niet groter zal worden dan momenteel en daarnaast zal</p>	

		de afvoerrichting ook het zelfde blijven (richting België).	
87.	Indiener 54	<i>Indiener is fruitteler en akkerbouwer, de boomgaard en de akkerbouwgronden liggen in de Prosperpolder, grenzend aan het plangebied. Indiener vreest voor verzilting in de Prosperpolder, dit heeft nadelige gevolgen voor de bedrijfsvoering van de indiener. Daarnaast wordt gevraagd door de indiener waar hij terecht kan voor schadevergoeding als gevolg van verzilting.</i>	
		Graag wordt verwezen naar de reactie ten aanzien van de eerste zienswijze in het kader van dit thema 'verzilting, vernatting, watersysteem'. Ten aanzien van het onderwerp schadevergoeding, wordt verwezen naar de als bijlage vooraan in het ontwerp rijksinpassingsplan opgenomen 'Beleidsregel schadevergoeding Rijksinpassingsplan Hertogin Hedwigepolder'.	
88.	Indiener 54 XXXIII, LXVIII	<i>Gevraagd wordt de nulmeting verzilting uit te voeren en een monitoringsplan op te stellen. Indiener vraagt door wie de huidige situatie wordt vastgelegd en wie gaat de situatie evalueren na ontpoldering? Hoe worden deze gegevens opgeslagen en waar zijn die op te vragen?</i>	
		Zoals gevraagd door de indieners, wordt er inderdaad een monitoringplan opgesteld. Monitoring van verzilting is hiervan een onderdeel. Ruim voor de start van de werkzaamheden zal een nulmeting verzilting uitgevoerd worden. Het monitoringsplan voor de Hedwigepolder wordt thans opgesteld. In dit monitoringsplan zal ook aangeven worden hoe de evaluatie in zijn werk gaat, hoe de gegevens opgeslagen worden en waar deze zijn op te vragen. De indiener kan zich wenden tot projectbureau Natuurpakket Westerschelde van de provincie Zeeland voor vragen hieromtrent.	
89.	Indiener XXXIII	<i>Indiener stelt in het planproces steeds gewezen te hebben op de risico's van binnendijkse wateroverlast door het ontbreken van gegevens over de wijziging van het oppervlaktewatersysteem. Indiener staat niet in voor de schade als gevolg hiervan, zoals er geen overeenstemming is over wijzigingen in het binnendijkse oppervlaktewatersysteem van de Prosperpolder.</i>	
		De referentiesituatie van het oppervlaktewatersysteem wordt beschreven in het MER, paragraaf 6.2.4. De wijziging in het oppervlaktewatersysteem komt aan de orde in paragraaf 7.3.4.1.1	

	De hieronder weergegeven nummers / Romeinse cijfers / codes corresponderen met de nummering van de indieners van de zienswijze (zie tabellen in bijlagen 1 t/m 3).	Samenvatting Zienswijze (<i>cursief</i>) en Beantwoording	Eventuele aanpassing / verwijzing
--	--	---	-----------------------------------

Thema 11: Recreatie, inrichting gebied en verkeersveiligheid			
90.	Indiener 65	<i>Indiener is van mening dat de polder ook nu reeds een recreatieve waarde heeft.</i>	
		<p>De polder heeft in zijn huidige vorm ook recreatieve waarde. In paragraaf 6.2.7.4. van het MER wordt deze recreatieve waarde van het gebied in de huidige situatie specifiek beschreven. De recreatieve waarde is met name gekoppeld aan landschapsbeleving en recreatief medegebruik van het landschap door te fietsen, te wandelen of bijvoorbeeld te skaten. In 7.8.2.2.1 van het MER (beleving van het plangebied) is ten aanzien de de verwachte toekomstige beleving opgenomen: Uit de opgenomen tabellen (MER p. 473) blijkt dat het ingerichte overstromingsgebied door recreanten, maar vooral door 'buitenstaanders', even hoog of hoger zal worden gewaardeerd (vanuit belevingsaspect) dan het poldergebied met huidige landbouwfunctie. Voor de beleving van de toekomstige polder is de visuele aantrekkelijkheid van het landschap hierbij de belangrijkste kwaliteit. Zelfs bij omwonenden, inwoners en huidige gebruikers van de polders zal de aantrekkelijkheid van het gebied niet veel inboeten t.o.v. de waardering die men nu aan de polders toekent.</p> <p>Na realisatie ontstaat er wederom een landschappelijk- en ecologisch waardevol gebied, welke vanaf de routes erom heen beleefd kan worden tijdens het fietsen, wandelen of skaten.</p> <p>Daarnaast is er in het rijksinpassingsplan een wijzigingsbevoegdheid opgenomen voor het realiseren van enkele recreatieve voorzieningen in de vorm van enkele ecolodges, belevingsas op de Leidingendam en een informatiepaviljoen op de kop van de Leidingendam. Hierdoor zal de recreatieve waarde van het gebied in de toekomst gevarieerder kunnen worden.</p>	

91.	Indiener nr. 25, 26, 27, 37, 43, 46, III, IV, XII, XIII, XIV, XV, XVIII, XXII, XXIII, XXXIX, LXIV, Standaard A L, Standaard B L, Standaard B V 1, Standaard B V 2	<i>De indieners geven aan dat ze verwachten dat de uitkomst van de in de toekomst op te stellen kosten/baten-analyse zal uitwijzen dat er geen positieve uitkomst is wat betreft de toeristische meerwaarde en de economische opbrengst.</i>	
		Wanneer de situatie zich voordoet zoals de indiener schetst, leidt dat niet tot een negatief oordeel over de mate van doelbereiking van het plan voor de Hedwigepolder. Het primaire doel van het plan voor de Hedwigepolder is immers het bijdragen aan de herstelopgave voor estuariene natuur.	
92.	Indieners nr. 63, 64, II, VI	<i>Indiener geeft aan dat er teveel bezoekers zullen komen naar de Hedwigepolder, wanneer de recreatieve voorzieningen gerealiseerd worden, dat is niet passend bij de rust van en in Zeeuws-Vlaanderen. Door de indiener wordt gevraagd om aan de functie recreatie alleen invulling te geven door middel van passieve recreatie, met respect voor de omgeving. Door andere indieners wordt aangegeven dat er vooral in het weekend (geluids)overlast is van gemotoriseerd toeristisch verkeer en dat dit andere toeristen afschrikt (wandelen, fietsen).</i>	
		De zorg van de indieners wordt gewaardeerd. Het is niet de bedoeling dat er recreatie op grote schaal in het gebied plaatsvindt, overwegend recreatie gericht op natuurbeleving. De nieuwe natuur wordt gedeeltelijk openbaar toegankelijk gemaakt, vergelijkbaar met de situatie in het Land van Saefthinge. Alleen onder begeleiding van een erkende gids kan op afspraak het gebied ingegaan worden. Gemotoriseerd verkeer in het gebied is in de toekomst niet mogelijk. Het gebied kan voor wandelaars, fietsers en ruiters vanaf de omliggende dijken beleefd worden. Daarnaast zijn er gerelateerd aan de Leidingendam enkele voorstellen voor recreatief medegebruik gedaan, welke niet rechtstreeks mogelijk zijn op basis van het rijksinpassingsplan. Hiervoor is een wijzigingsbevoegdheid opgenomen. Het betreft: een belevingsas langs de Leidingendam, enkele ecolodges en een natuurpaviljoen op de kop van de Leidingendam. Pas wanneer er invulling wordt gegeven aan de wijzigingsbevoegdheid, wordt de Leidingendam niet toegankelijk voor recreanten.	

		<p>Ten aanzien van het voorkomen van overlast van gemotoriseerd verkeer op de dijken zullen voorzieningen getroffen worden. Dit wordt in het kader van de planuitwerking verder opgepakt. Er kan bijvoorbeeld gedacht worden aan selectieve barrières in de vorm van (beweegbare) paaltjes of een slagboom.</p> <p>Belangrijke voorwaarde bij de wijzigingsbevoegdheid is dat er geen significant effect mag optreden op de ontwikkeling en/of instandhouding van de doeleinden van de bestemming Natuur – Estuariene Natuur als bedoeld in de regels van het rijksinpassingsplan. Daarnaast is ook opgenomen in de wijzigingsbevoegdheid in het rijksinpassingsplan, dat voldaan dient te worden aan de mitigerende maatregelen zoals geformuleerd in de Passende Beoordeling recreatieve ontwikkelingen langs de Leidingendam (bijlage 28b MER, Oranjewoud juni 2013) op een zodanige wijze dat een vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet verleend kan worden.</p> <p>Er moeten dus maatregelen getroffen worden die leiden tot een zodanige uitwerking en gebruik van de recreatieve voorzieningen dat geen sprake is van significant negatieve effecten. Deze maatregelen moeten worden opgevolgd op het moment dat gebruik wordt gemaakt van de wijzigingsbevoegdheid in het rijksinpassingsplan. In het kader van zowel de inrichting als het gebruik zijn in de Passende Beoordeling maatregelen geformuleerd om significante effecten te voorkomen. Deze zijn ook beschreven in paragraaf 6.5.3. van het ontwerp rijksinpassingsplan. .</p>	
93.	Indiener nr. 40, II	<p><i>Gevraagd wordt om -als het mogelijk is- de wandelpaden op de Gasdam verlaagd aan te leggen en om het in de omgeving daarvan aanleggen van aantrekkelijke natuurelementen. Daarnaast wordt door de indiener voorgesteld om aan het einde van de Gasdam, aan de Schelde een verhoogd en versterkt broedvogeleiland aan te leggen.</i></p>	
		<p>Het realiseren van recreatieve voorzieningen maakt geen onderdeel uit van het voorliggende project, zie hiervoor ook de beantwoording van voorgaande zienswijze. De plannen daarvoor vergen nog nadere uitwerking, waarbij voldaan moet worden aan de mitigerende maatregelen. De gedane suggesties zullen worden meegenomen bij de nadere detaillering en definitieve vormgeving van het plan.</p>	

94.	Indiener LXII	<p><i>Indiener vraagt op welke bestaande dijken wordt bedoeld in de folder 'Projectplan dijkverlegging en dijkveiligheid', daar staat dat bomen op bestaande dijken worden behouden, voor zover deze geen schade toebrengen aan de nieuwe waterkering.</i></p> <p><i>Daarnaast geeft indiener aan, dat bomen niet passen in een estuarien milieu, deze is meestal boomloos. Daarbij komt, dat bomen juist zoveel mogelijk voorkomen moeten worden, omdat de in estuariene milieus broedende vogels kwetsbaar zijn voor predatie (vanuit de lucht bijvoorbeeld kraaien, torenvalk). Gevraagd wordt daarnaast om tegenover grondpredatoren waterbarrières aan te leggen rond broedgebieden (tegen bijvoorbeeld de vos).</i></p>	
		<p>De bedoelde bomen op de bestaande dijken worden behouden met het oog op het behoud van specifieke natuurwaarden (holten, nesten) in de huidige polder. Mochten deze bomen contraproductief zijn in relatie tot de beoogde doelsoorten in de nieuwe estuariene natuur in de Hedwigepolder, dan ligt heroverweging van het behoud van deze bomen in de rede. Monitoring van de natuurontwikkeling en de mate van doelbereiking zal onder andere ook hiervoor plaatsvinden.</p> <p>Het aspect van afscherming van broedvogels tegen predatoren zal worden meegenomen in die planuitwerking.</p>	
95.	Indiener XXVI, LXII	<p><i>Indiener geeft aan dat de ecolodges en het recreatief gebruik van de Gasdam verstoring met zich mee kan brengen (vogels) en vraagt om dit goed ingebed, naar draagkracht van het gebied vorm te geven.</i></p> <p><i>Voorgesteld wordt om dit aan de toekomstig beheerder over te laten. De natuurfunctie dient de hoofdfunctie te zijn. Bij voorkeur vindt de recreatie alleen aan de randen (nieuwe dijk) van het gebied plaats. Een indiener vraagt om het opstellen van regels en beperkingen ten aanzien van de recreatie, zodat deze ten alle tijden ondergeschikt is.</i></p> <p><i>Als suggestie wordt door een indiener aangegeven dat de wandelweg op de Gasdam zoveel mogelijk verdekt aangelegd wordt, onderaan de dijk langs de Sieperdaschor. De top van de Gasdam dient afgeschermd te worden om verstoring te voorkomen. Daarnaast zijn strikte afspraken volgens de indiener noodzakelijk, zoals geen honden.</i></p>	
		<p>De primaire functie is natuur. De suggesties sluiten aan bij de intenties van het project. De suggesties worden, zodra dat aan de orde is en waar mogelijk, meegenomen bij de nader planuitwerking van het inrichtingsplan.</p>	

		Ten aanzien van het rijksinpassingsplan geldt dat de recreatieve voorzieningen niet direct mogelijk gemaakt zijn, hiervoor is een wijzigingsbevoegdheid opgenomen is. Daarnaast geldt, dat in de regels bij deze wijzigingsbevoegdheid opgenomen is, dat het gebruik maken van de wijzigingsbevoegdheid geen significant effect mag hebben op de ontwikkelingen en/of instandhouding van de doeleinden van de bestemming Natuur – Estuariene Natuur als bedoeld in de regels van het rijksinpassingsplan. Daarnaast is ook opgenomen in de wijzigingsbevoegdheid dat voldaan dient te worden aan de mitigerende maatregelen zoals geformuleerd in de Passende Beoordeling recreatieve ontwikkelingen langs de Leidingendam (bijlage 28b MER, Oranjewoud juni 2013) op een zodanige wijze dat een vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet verleend kan worden. Er wordt dus zeer zeker rekening gehouden met de draagkracht van het gebied, zoals de indiener vraagt.	
96.	Indiener LXII	<i>Indiener geeft als suggestie om het wandelpad op de nieuwe Deltadijk, halfverlaagd aan te leggen in de helling van de dijk. Zowel om verstoring voor de natuur te voorkomen en om fietsers minder hinder van de wind te laten ondervinden. Daarnaast wordt als suggestie meegegeven om langs de wandelroute op korte afstand aantrekkelijke plasjes, drassige graslanden aan te leggen om de natuur dichterbij te brengen.</i>	
		Ten aanzien van de suggesties over het wandelpad en fietspad, zie voorgaande beantwoording van zienswijze van indieners XXVI en LXII. Ten aanzien van de suggesties over de detailinrichting (plasjes, drassige graslanden e.d.), ook dit zijn suggesties die waar mogelijk worden meegenomen bij de nadere uitwerking van het inrichtingsplan naar een bestek en uitvoeringscontract voor de realisatie- en beheerfase. Met de toekomstige beheerder worden afspraken gemaakt over primaire functies en doelen die moeten worden bereikt.	
97.	Indiener LXII	<i>Indiener vraagt om naar analogie van de uitvoering van de werken in de Prosperpolder, de werken gelokaliseerd uit te voeren en niet tegelijk over het hele gebied verspreid. Dit om verstoring te beperken. Daarnaast kan er bij de werkplanning ook rekening gehouden worden met de kansen van tijdelijke natuur. Gevraagd wordt om niet op korte afstand van de Prosperpolder opnieuw in broedeilanden te investeren, maar in diverse tijdelijke en relatief kleinschalige inrichtingswerken in niet gebruikte</i>	

		<i>werfzones. Daarnaast wordt aangegeven dat het van belang is om te voorkomen dat er zich dieren gaan huisvesten in actieve werfzones.</i>	
		De suggesties van de indiener hebben betrekking op de uitvoeringswijze van het project. In de contracteringsfase zullen de voorwaarden opgenomen worden om het werk binnen de wettelijke kaders uit te voeren waarbij met name de kritische aspecten uit de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet bepalend zullen zijn voor fasering en zonering (of beide) van werkzaamheden. Het voorkomen van vestiging van dieren tijdens de uitvoeringsperiode binnen het werkgebied ('werfzones') maakt deel uit van de genoemde voorwaarden bij het contract omdat het betrekking heeft op de wettelijke bescherming van betreffende soorten. Dit is ook reeds in de ontwerp ontheffing Flora- en faunawet opgenomen en zal richting start van het werk en gedurende de uitvoeringsfase van het werk continu worden geborgd. De ontwerp Ontheffing Flora en Faunawet is een van de ontwerp uitvoeringsbesluiten die mee gecoördineerd wordt met het rijksinpassingsplan in de rijkscoördinatieprocedure en welke tevens samen met het ontwerp rijksinpassingsplan ter inzage heeft gelegen. Voor de goede orde wordt hierbij aangegeven dat, voor zover uit de zienswijze blijkt, de indiener niet verzocht heeft om toepassing van het beleidsinstrument van de Dienst Regelingen op basis waarvan zogenaamde ontheffingen 'Tijdelijke Natuur' worden afgegeven.	
98.	Indiener LXII	<i>Indiener geeft aan dat er in het plan niet voorzien wordt in rust- en of broedplaatsen voor dieren die zich in het gebied willen huisvesten en voortplanten. Door de indiener wordt voorgesteld, om ten noordwesten van de instroomgeul J.1 een broedvogeleiland van ongeveer 1 hectare aan te leggen. Tussen de instroomgeulen J.1 en J.2 kan een veel groter versterkt broedvogeleiland aangelegd worden. Ook wordt gevraagd een zehondenplaat aan te leggen.</i>	
		De voorstellen zoals gedaan door indiener, zullen als suggesties worden meegenomen bij de nadere detaillering van het inrichtingsplan. Overigens wordt opgemerkt dat ten aanzien van broedplaatsen voor vogels geldt, dat de herinrichting van de Hedwigepolder plaatsvindt met inachtneming van de kwetsbare perioden van de vogelsoorten die binnen de potentiële verstoringafstand aanwezig zijn. Voor broedvogels geldt dat gedurende het broedseizoen geen werkzaamheden plaatsvinden binnen de invloedssfeer van actuele en potentiële broedgebieden in het Natura 2000-	

		<p>gebied. Daarbij zal worden gekeken naar de periode tussen de vroegst-broedende soort en de laatst- broedende soort. Het project zal leiden tot nieuwe natuur die aan de karakteristieke soorten van estuariene natuur nieuw broedgelegenheid zal bieden. Per saldo zal na enige tijd sprake zijn van een toename van nieuw broedgelegenheid. Voor broedvogels waar sprake is van uniek en specifiek broedgebied van de soort, wordt in de nadere detaillering van het ontwerp maatwerk verricht om ervoor te zorgen dat deze zowel tijdens als na de inrichting kunnen beschikken over een gelijkwaardig aanbod van beschikbare broedlocaties. Voor niet-broedvogels is het project gericht op het creëren van nieuw leefgebied dat per saldo een toename van het leefgebied ten opzichte van de huidige situatie zal betekenen. Tijdens de uitvoering van potentieel versturende werkzaamheden zal door middel van specifieke voorwaarden worden voorkomen dat trek- en wintervogels in de voor hun kwetsbare perioden worden verstoord. In de nadere detaillering van het uitvoeringsplan en de contractvoorbereiding wordt maatwerk verricht om de genoemde specifieke voorwaarden te borgen en daarmee ongeoorloofde verstoring te voorkomen. Voor de verstoring die niet als soort- en locatiespecifiek kan worden aangemerkt, geldt dat het grote 'achterland' van het Verdronken Land van Saeftinghe ruim voldoende uitwijkmogelijkheden biedt. Voor vogels van agrarisch grasland die momenteel gebruik maken van de Hedwigepolder als landbouwpolder geldt dat het gebied na inrichting zeker niet ongeschikt zal zijn en dus niet geheel verloren zal gaan. Voor het deel dat wel verloren gaat moet het agrarische land in de wijde omgeving van de Hedwigepolder worden beschouwd als potentieel geschikt uitwijkgebied.</p>	
99.	Indiener XXVI	<i>Indiener vraagt waarom de dijk op de grens van de 2 polders gedeeltelijk afgegraven wordt en waarom niet helemaal?</i>	
		Deze dijk ligt op Vlaams grondgebied en maakt geen deel uit van de nu voorliggende ontwerpbesluiten. In Vlaanderen is gekozen voor Alternatief 2A zoals beschreven in het MER. Het alternerend afgraven van deze dijk tussen polder en hoogschorniveau maakt daarvan onderdeel uit.	
100.	Indiener, 63, 64 XL, L, LI	<i>Door de indiener wordt aangegeven dat door de beoogde inrichting er veel bomen(singels) sneuvelen, die nu nog enige compensatie bieden tegen de onnatuurlijke horizonvervuiling door de haven en industriecomplexen. Dit in tegenstelling tot hetgeen het MER hierover aangeeft op p. 273. Door een aantal indieners wordt ook aangegeven dat de bomen behouden kunnen</i>	

		<p><i>worden, wanneer de nieuwe zeedijk tegen de oude zeedijk aanleunt.</i></p>	
		<p>Onderdeel van het Inrichtingsplan is dat de bomen op de bestaande dijken worden behouden met het oog op het behoud van specifieke natuurwaarden (holten, nesten) in de huidige polder. De andere bomen(singels) worden verwijderd, deze passen niet in een estuarien natuurgebied. Overigens wordt niet ontkend in het MER dat de kerncentrale en hoogspanningsleidingen ook nu al een aantasting vormen van de belevingswaard, op dezelfde pagina 273 (MER) staat namelijk: "De aanwezige hoogspanningsleidingen en de kerncentrale van Doel vormen daarbij beperkt negatieve beeldragers."</p> <p>In paragraaf 7.8.2.2.1 wordt ingegaan op de gevolgen voor de beleving, zowel tijdens de realisatiefase als ook tijdens de beheer- en exploitatiefase: "In de beheers- en exploitatiefase zullen de Hedwige- en Prosperpolder sterk van uitzicht en functie gewijzigd zijn t.o.v. het heden. De polder krijgt als hoofdfunctie natuurontwikkeling. De toekomstige beleving van deze natuur zal niet voor iedere betrokkene (omwonende, recreant, landbouwer) dezelfde zijn. Ze zal ook verschillen ten behoeve van de tijd, afhankelijk van de herinnering aan de 'oude' situatie, die slechts traag zal vervagen, en de mate van herstel van het gebied en ontwikkeling van nieuwe natuur na de ingrijpende inrichtingsmaatregelen." Vervolgens wordt in het MER aangegeven dat de beleving op termijn visueel aantrekkelijker zijn worden. De aantrekkelijkheid zal vooral toenemen doordat de polders een afwisselender en dynamischer landschap zullen worden. De aanwezigheid van water met hoogdynamische riviernatuur (slikken en schorren, geulenpatronen) draagt hier in belangrijke mate aan bij. Maar erkend wordt ook dat dat niet door iedereen zo beleefd zal worden. Mensen die zich verbonden voelen met de huidige situatie, zullen moeite hebben met de uitstraling van de nieuwe situatie.</p> <p>Bij deze analyse van de wijziging van de belevingswaarde van het gebied, is met name gekeken naar het projectgebied zelf, welke beleefd kan worden vanaf de omringende dijkstructuur. Het zicht de andere kant op, richting haven, kerncentrale Doel en de hoogspanningsleidingen wijzigt namelijk beperkt. De grootste wijziging betreft de verandering van de belevingswaarde van het gebied zijn, als gevolg van de gewijzigde</p>	

		inrichting van agrarisch landschap naar estuariene natuur.	
101.	Indiener nr. 44, 47, 63, 64	<p><i>Door de indieners worden een groot aantal voorstellen gedaan voor de inrichting van de Prosperpolder, waardoor het project een meerwaarde kan betekenen voor de gehele streek. Een deel van de zienswijzen is afkomstig van jonge gezinnen die in de buurt van het project wonen. De streek is belangrijk voor hen, daarom willen ze er graag wonen. De polder is hun thuis. In de streek zijn de afgelopen jaren al heel wat natuurcompensatiegebieden aangelegd. Deze gebieden kunnen een meerwaarde betekenen, het is dan van belang dat in de omgeving van het nieuwe getijdegebied Hedwige-Prosperpolder de klemtoon gelegd wordt op landbouw, passieve recreatie en (dag)toerisme. Aangegeven wordt dat de troeven van de streek verder uitgebouwd kunnen worden. Met de zienswijzen, willen de indieners bereiken dat met de komende veranderingen het best mogelijke uit de polder en voor 'het thuis' van de betreffende indieners wordt gehaald. Aangegeven wordt bijvoorbeeld dat het gebied landschappelijk aantrekkelijker gemaakt kan worden door het integreren van meer natuurlijke elementen. In de zienswijze worden hiervoor een groot aantal voorstellen gedaan. Aangegeven wordt dat het gehucht Prosperpolderdorp een zeldzaamheid is in de huidige tijd en daardoor in zijn huidige vorm behouden dient te worden. Gevraagd wordt om het investeren in het behoud en opwaarderen van de authenticiteit. De kerk en het schooltje werden gerestaureerd, de Prosperhoeve (het historische hart van de Prosperpolder) ligt er nog vervallen bij. Ook worden voorstellen gedaan voor recreatie en ontspanning (een zitplaats met speeltuin, een doorkijkpaneel, een wandellus, toegankelijk maken van het gebied, opnieuw aanplanten gerooide linden, een doordacht grensoverschrijdend bermbeheer en voor het verminderen van verkeersongevallen (snelheidsbeperkende maatregelen rondom het gehucht Prosperpolder, een verkeersplateau op de kruising van de Langestraat en de Petrusstraat). Indieners zijn van mening dat dergelijke ontwikkelingen ook leiden tot meer maatschappelijk draagvlak. De voorstellen hebben met name betrekking op de Prosperpolder. Deze is grensoverschrijdend. De indieners vragen om het goede voorbeeld van de samenleving te volgen: de zienswijze is opgesteld door samenwerkende buurtbewoners aan beide zijde van de grens, de wens wordt uitgesproken dat ook op bestuurlijke- en beleidsniveau deze samenwerking</i></p>	

		<i>doorgetrokken wordt.</i>	
		De voorstellen van de jonge gezinnen uit de Prosperpolder worden met waardering ontvangen. De voorstellen betreffen echter overwegend activiteiten die geen betrekking hebben op het projectgebied van de Hertogin Hedwigepolder zelf. De voorstellen zullen worden meegewogen in het in ontwikkeling zijnde plan voor het grenspark en proces daaromheen.	
102.	Indiener LXVI	<i>Indiener vraagt om mogelijk te maken dat ruiters rond het gebied kunnen rijden op onverkorte dijkwegen (zonder af te stijgen). Tot op heden is de Hedwigepolder een paradijs voor ruiters.</i>	
		Nader bezien zal worden of het in de toekomst voor ruiters mogelijk zal worden gemaakt om over de dijken langs het gebied en eventueel over de Leidingendam te rijden. Of dit daadwerkelijk zal worden toegestaan, eventueel in een deel van het jaar, is onder andere afhankelijk van effecten op natuurwaarden. In het projectplan en het inrichtingsplan (beiden als bijlagen bij het rijksinpassingsplan gevoegd) is de nieuwe routestructuur beschreven. De recreatieve voorzieningen dienen verder uitgewerkt te worden, bijvoorbeeld in het kader van het grenspark. Belangrijk uitgangspunt is hierbij beleefbaarheid (en waar mogelijk ook toegankelijkheid) voor bewoners uit de streek en voor toeristen enerzijds en het waarborgen van het natuurbelang anderzijds. De planvorming voor het grenspark zal daarom ook samen met partijen uit de streek plaatsvinden. Of het mogelijk is om zonder af te stijgen rond het hele gebied te rijden, kan nu nog niet aangegeven worden.	
103.	Indiener nr. XXXII, L, LI	<i>Indiener stelt een andere wijze van natuurcompensatie voor, namelijk door van de polder een toonbeeld van duurzame ontwikkeling te maken. Daarnaast moeten de boeren begeleid worden om van de lineaire landbouw over te gaan naar een circulaire. De belasting van het milieu moet drastisch worden teruggedrongen. Het gaat om een ombouw van agro-industrie naar agro-ecologie. Een andere indiener geeft aan dat het gebied potentie heeft voor windenergie.</i>	
		Het voorstel van de indiener zal niet meegenomen worden voor de Hedwigepolder, omdat het niet verenigbaar is met de doelstelling en herstelopgave voor estuariene natuur. Voor andere polders is het een mogelijkheid, maar daar dient het dan samen met de betrokken agrarische ondernemers verder uitgewerkt te worden.	

		Het project in de Hedwigepolder heeft als doel de realisering van estuariene natuur. De verenigbaarheid met windenergie is daarbij niet onderzocht. Mocht uit toekomstig onderzoek verenigbaarheid blijken, dan kan altijd nog bekeken worden of dit op deze locatie wenselijk is.	
104.	Indiener nr. 63, 64 V, VI	<i>De zienswijze heeft betrekking op verkeerskundige aspecten. Aangegeven wordt dat het Kruispunt Lignestraat – Petrusstraat een gevaarlijk kruispunt is en dat door de toename van toeristisch verkeer en meer zwakke weggebruikers, dit versterkt wordt. Onderkend wordt dat vooral de dagelijkse gebruikers van de polderwegen de regels niet respecteren. Voorgesteld wordt het realiseren van een verkeersplateau, welke ook voor landbouwverkeer bruikbaar is.</i>	
		De kruising van wegen die onderwerp is van de zienswijze is buiten het plangebied gelegen. Dit neemt niet weg dat er geen aandacht voor is. Het aandachtspunt is doorgegeven aan de betreffende wegbeheerder en gekeken wordt waar werk-met-werk gemaakt kan worden bij de werkzaamheden in het kader van de Hedwigepolder.	
105.	Indieners 63, 64	<i>Door indieners worden zorgen geuit rondom de uitbreidingsplannen van Prosperpolderdorp. Gesteld wordt dat het dorp leefbaar is in huidige vorm en geen uitbreiding nodig heeft. Gesteld wordt dat het onlogisch is een woonwijk te bouwen waar de basisvoorzieningen ontbreken.</i>	
		Het onderwerp van zienswijze, heeft geen directe relatie met het project voor de Hedwigepolder. In het kader van onderhavig project wordt de zienswijze voor kennisgeving aangenomen.	

	De hieronder weergegeven nummers / Romeinse cijfers / codes corresponderen met de nummering van de indieners van de zienswijze (zie tabellen in bijlagen 1 t/m 3).	Samenvatting Zienswijze (<i>cursief</i>) en Beantwoording	Eventuele aanpassing / verwijzing
--	--	---	-----------------------------------

Thema 12 Kosten			
106.	Indiener nr. 17, 29, 31, 58, 62, 65 VIII, IX, XI, XVI, XVII, XX, XXIV, XXV, XLVI, L, LI, LXV, LXIX, LXX, Standaard PvZ	<i>Ontpolderen is zeer duur (CPB 2005). Indieners zienswijzen vragen wat de kosten zijn van de ontpoldering en de natuurontwikkeling in de Hertogin Hedwigepolder en wie deze betaalt.</i>	
		<p>In het kader van het project, onder ander ten behoeve van de afweging van de inrichtingsalternatieven in het MER is een Kosten EffectiviteitsAnalyse opgesteld. Deze KEA is bijlage 4 bij het rijksinpassingsplan en heeft ook mede ter inzage gelegen. In het KEA is opgenomen dat de totale kostprijs voor het voorkeursalternatief (de ontwikkeling zoals verankerd in het rijksinpassingsplan Hertogin Hedwigepolder) tussen de 40,0 à 49,3 miljoen € bedraagt.</p> <p>In het ontwerp rijksinpassingsplan is in paragraaf 6.11 een passage opgenomen over de betaling verwijzend naar het Verdrag. Daarin is echter het Verdrag niet helemaal correct weergegeven. De afspraken in het Verdrag tussen Nederland en Vlaanderen zijn op hoofdlijnen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Vlaanderen betaalt de planvoorbereidingskosten en de inrichtingskosten voor de Hedwigepolder (voor zover samenhangend met het beoogde doel van estuariene natuur realiseren); dat zijn alle inrichtingskosten incl. dijkverlegging op basis van een gezamenlijk overeengekomen inrichtingsplan.</i> - <i>Vlaanderen vergoedt aan Nederland een bedrag ter grootte van de grondverwervingskosten.</i> - <i>Nederland betaalt bijkomende kosten. Het gaat dan om inrichtingskosten die niet direct nodig zijn voor het creëren van estuariene natuur, extra kosten in planvoorbereiding als gevolg van wisselende besluitvorming in Nederland, kosten voor landbouwflankwerend beleid, kosten voor meer optimale inrichting van</i> 	

		<p><i>de Leidingendam etc. Deze kosten worden gedekt uit het totale budget van 155 mln., dat door het Ministerie van EZ op de begroting is gereserveerd voor het natuurpakket Westerschelde (het bedrag betreft een raming, de werkelijke kosten kunnen hiervan afwijken)</i></p> <p>Het Project Realisering estuariene natuur in de Hertogin Hedwigepolder is zo opgezet, dat schade en nadeel zo veel als mogelijk voorkomen of gecompenseerd wordt. Voor het geval er in een specifieke situatie schade of nadeel optreedt, is er een schaderegeling opgesteld. Deze regeling is van toepassing op de gevolgen van het besluit tot vaststelling van het rijksinpassingsplan en de benodigde uitvoeringsbesluiten. In deze regeling is aangegeven, waar een verzoek tot vergoeding van schade en nadeel kan worden ingediend, en hoe dit verzoek behandeld zal worden. De 'Beleidsregel schadevergoeding Rijksinpassingsplan Hertogin Hedwigepolder' is als bijlage voorin het ontwerp rijksinpassingsplan opgenomen.</p>	
107.	<p>Indiener nr. 25, 26, 33, 34, 35, 37, 39, 43, 46, 60, III, IV, XII, XV, XVIII, XXII, XXIII, L, LI, LXX, Standaard A L, Standaard A K, Standaard B L Standaard B V 1</p>	<p><i>Indiener geven aan dat bij het berekenen van de kosten, ook de toekomstige onderhoudskosten en ingediende schadeclaims (b.v. als gevolg van verzilting) betrokken moeten worden.</i></p> <p><i>Indiener vraagt om het in de financiële exploitatie opnemen van een reservering voor consequenties naar aanleiding van monitoring, zodat maatregelen tegen verzilting zijn geborgd.</i></p>	
		<p>Bij het berekenen van de kosten is ook rekening gehouden met toekomstige onderhoudskosten van de dijk, de ingediende schadeclaims en eventuele consequenties naar aanleiding van monitoring (zoals verwoord in de Kosteneffectiviteitsanalyse (KEA, hoofdstuk 3) en het ontwerprijksinpassingsplan paragraaf 6.11, 6.12 en 6.13). Voor eventuele toekomstige beheerskosten van de aangelegde estuariene natuur na de aanlegfase geldt het reguliere instrumentarium voor de bekostiging van natuurbeheer.</p> <p>Onderdeel van het rijksinpassingsplan (bijlage voorin opgenomen) is de 'Beleidsregel met betrekking tot de behandeling en beoordeling van aanvragen voor schadevergoeding of nadeelcompensatie direct in verband met de uitvoering van het project- en rijksinpassingsplan Hertogin</p>	

		Hedwigepolder (beleidsregel nadeelcompensatie Rijksinpassingsplan Hertogin Hedwigepolder)'. Deze regeling beoogt alle verzoeken om vergoeding van planschade of nadeelcompensatie die verband houden met de uitvoering van de aanleg van estuariene natuur in de Hertogin Hedwigepolder, zoals omschreven in het project- en rijksinpassingsplan Hertogin Hedwigepolder, beleidsmatig te stroomlijnen en procedureel te coördineren, onder meer via het van toepassing verklaren van een toetsingskader voor de verzoeken en het instellen van één loket.	
108.	Indiener XL	<i>Indiener geeft aan dat het plan niet onderbouwd wordt met een deugdelijke kosten-baten analyse. Baten worden geponeerd als 'positief' zonder dat duidelijk is wat dat kwantitatief gezien voor wie inhoudt en op welke wijze en door wie een eventuele negatieve afwijking wordt gecompenseerd. Er zijn geen zekerheden in de vorm van bijvoorbeeld bankgaranties om schade, tegenvallers en teleurstellende resultaten te compenseren.</i>	
		<p>Ten behoeve van het rijksinpassingsplan is een KEA (kosten effectiviteitsanalyse) opgesteld. In deze analyse worden de alternatieven zoals beschreven in het MER beoordeeld op kosteneffectiviteit. Een KEA is niet bedoeld om de informatie te geven zoals door indiener gevraagd. In de verkenningsfase van de Ontwikkelingsschets 2010 is een maatschappelijke kosten-baten analyse opgesteld voor de natuur, waarin het project hedwigepolder is meegenomen. Omdat in de vorige onderzoeksfase deze MKBA op hoofdlijnen is uitgevoerd (zie VITO, 2004) is in het kader van de socio-economische van het project Hedwigepolder in deze fase de methodiek van de kosteneffectiviteitsanalyse (KEA) gehanteerd. Bij een KEA worden de kosten van de verschillende projectalternatieven en –varianten afgewogen tegen de mate waarin invulling gegeven wordt aan de projectdoelstelling.</p> <p>Belangrijk is enerzijds, dat het project zo is opgezet dat er geen schade ontstaat. Voor zover dat onverhoopt toch het geval mocht zijn, kan een beroep gedaan worden op de nadeelcompensatieregeling, zie hiervoor de beantwoording van de voorgaande zienswijzen binnen dit thema.</p>	

109.	Indiener nr. 25, 26, 37, 43, 46, XII, XVIII, XL, Standaard A L, Standaard B L	<i>Indiener geven aan dat er onvoldoende zicht is op de kosten die verbonden zijn aan het ruimen van de waarschijnlijk aanwezige munitie.</i>	
		<p>Onderzoek naar NGE's is in het kader van het MER is niet verplicht: of er explosieven aanwezig zijn in een gebied vormt geen afweging voor de beoordeling van milieu-effecten van verschillende varianten. Ook voor het opstellen van een rijksinpassingsplan is onderzoek naar NGE's niet standaard.</p> <p>De eventuele aanwezigheid van NGE's heeft invloed op de uitvoerbaarheid: explosieven dienen verwijderd te worden. Bureauonderzoek (informatie van de provincie Zeeland) laat zien dat er een kans op explosieven is. Ruim voorafgaand aan de werkzaamheden wordt daarom geïnventariseerd of er daadwerkelijk nog niet geëxplodeerde explosieven aanwezig zijn (en op welke diepte ze liggen) en worden de eventuele aangetroffen explosieven op een deskundige wijze, door specialisten ter zake verwijderd (voornamelijk vanuit arbo-veiligheid).</p> <p>Vooronderzoek ten behoeve hiervan kan plaatsvinden wanneer het terrein goed te betreden is en de uitgewerkte inrichting gereed is. De kosten van het ruimen zijn afhankelijk van de grootte van het terrein, de diepte en het type explosieven. In ieder geval zullen de kosten niet zodanig zijn dat deze niet passend zijn binnen de begroting voor het project.</p> <p>Daarbij geldt dat op basis van de ervaringen met de werkzaamheden die reeds in de direct aangrenzende Prosperpolder en Doelpolder zijn uitgevoerd, het niet aannemelijk is dat met het ruimen van eventueel aanwezige munitie aanzienlijke kosten gemoeid zullen zijn.</p>	<i>Er zal een inventarisatie plaatsvinden naar niet gesprongen explosieven voorafgaand aan de werkzaamheden. Voorafgaand aan de realisatie, worden de aangetroffen explosieven door een deskundige deugdelijk verwijderd.</i>
110.	Indiener nr. LXX	<i>Indiener stelt dat de enorme kosten van de verplaatsing van de radartoren niet zijn meegewogen.</i>	
		De kosten van de verplaatsing van de radartoren zijn geen onderdeel van het project. Deze kosten zijn anderszins verzekerd: de aan de studiefase gerelateerde kosten worden gedragen door de Vlaams Nederlandse Scheldec commissie (meer specifiek het Vlaamse deel daarvan, WNZ), de kosten van uitvoering worden gedeeld, waarbij de kosten van het radardeel (mechaniek, electrisch deel e.d.) gedragen worden door de	

		Schelde Radar Keten (SRK) en de kosten van de daadwerkelijk bouw van de toren door WNZ.	
111.	Indiener nr. LXX	<i>Indiener stelt dat op pagina 114 van het ontwerp rijksinpassingsplan ten onrechte wordt gesteld dat Nederland de kosten betaalt van grondverwerving. In het verdrag staat dat Vlaanderen die kosten op zich neemt, artikel 7 lid 9c. Over wie de kosten van beheer nadien draagt wordt niet gesproken.</i>	
		<p>In het ontwerp rijksinpassingsplan is in paragraaf 6.11 een passage opgenomen over de betaling verwijzend naar het Verdrag. Maar daarin is het Verdrag niet helemaal correct weergegeven. De afspraken in het Verdrag tussen Nederland en Vlaanderen zijn op hoofdlijnen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vlaanderen betaalt de voorbereidingskosten en inrichtingskosten voor de Hedwigepolder (uiteraard voorzover samenhangend met het beoogde doel van estuariene natuur realiseren); dat zijn dus alle inrichtingskosten incl. dijkverlegging op basis van een gezamenlijk overeengekomen inrichtingsplan. - De kosten voor de grondverwerving worden door Nederland betaald via het taakstellend budget voor het Natuurpakket Westerschelde. Als het totale grondverwervingstraject is afgerond zal het Vlaamse Gewest (conform de door indiener genoemde artikel 7, lid 9c) een bijdrage – ter hoogte van de werkelijke kosten van de verwerving van het Nederlandse deel van de Hedwigepolder – leveren aan Nederland. - Nederland betaalt bijkomende kosten. Het gaat dan om inrichtingskosten die niet direct nodig zijn voor het creëren van estuariene natuur, extra kosten in planvoorbereiding als gevolg van de wisselende besluitvorming in Nederland, kosten voor landbouwflankerend beleid, kosten voor meer optimale inrichting van de leidingendam etc. Deze kosten worden gedekt uit het totale budget van 155 mln. dat door het ministerie van EZ op de begroting is gereserveerd voor het Natuurpakket Westerschelde. <p>Uiteraard betreft het ramingen; de werkelijke kosten kunnen hiervan afwijken.</p>	<i>De toelichting van het rijksinpassingsplan wordt hierop aangepast.</i>

		<p>Het is juist dat er ten aanzien van de kosten van beheer geen uitspraken worden gedaan in het betreffende verdrag. Het verdrag is gericht op de realisatie, de uitvoering, niet op het beheer en onderhoud.</p> <p>Na verwerving en inrichting van de Hedwigepolder zoals in het rijksinpassingsplan is voorzien, zal in het gebied na overdracht een integraal beheer gevoerd worden. Dit beheer dient gericht te zijn op zowel aspecten van natuur, landschap en recreatie als op waterhuishoudkundige aspecten en gevoerd te worden in aansluiting op het beheer van de aangrenzende natuurgebieden. Op basis van modelverwachtingen en gedetailleerde monitoring zal de ontwikkeling van het gebied gevolgd worden en eventueel bijgestuurd. In het kader van het op te stellen beheerplan en de te maken afspraken met de toekomstige beheerder, zullen ook de kosten voor beheer en onderhoud meegenomen worden.</p>	
112.	Indiener 58	<p><i>Indiener wil opkomen voor de Belgische belasting betalers. Daarnaast geeft indiener aan dat er geen zekerheden zijn voor de betaling en kan een faillissement van het Vlaamse gewest of de Belgische staat de financiering van het project in gevaar brengen.</i></p>	
		<p>Betreffende zienswijze ten aanzien van het belang van de Belgische belastingbetalers wordt voor kennisgeving aangenomen. Ten aanzien van de kostentoedeling in het kader van planvorming en realisatie zijn tussen de betrokken actoren afspraken gemaakt, voortvloeiend onder andere uit het Verdrag waarover voorgaande zienswijze handelt. Hieraan zullen de betrokken partijen zich houden.</p>	
113.	Indiener nr. 42, 65	<p><i>Indieners zijn van mening dat de middelen die aan (de realisatie van) het project besteed worden, beter ingezet kunnen worden voor bijvoorbeeld de zorg. De kosten verbonden aan het project, zijn niet te rijmen met de bezuinigingen waarvan in Nederland momenteel sprake is.</i></p>	
		<p>Betreffende zienswijze is breder dan het project en wordt voor kennisgeving aangenomen.</p>	

	De hieronder weergegeven nummers / Romeinse cijfers / codes corresponderen met de nummering van de indieners van de zienswijze (zie tabellen in bijlagen 1 t/m 3).	Samenvatting Zienswijze (<i>cursief</i>) en Beantwoording	Eventuele aanpassing / verwijzing
--	--	---	-----------------------------------

Thema 13 Realisatie, onteigening, schadevergoeding			
114.	Indiener nr. 17, 27, 34, 35, 37, 39, 51, 52, 54, 60, 62, 65 VIII, IX, XI, XVI, XVII, XX, XXIII, XXIV, XXV, XXX, XLVI, L, LI, LXV, LXX, Standaard PvZ	<i>Indieners vragen, waarom er tot onteigening over gegaan wordt. Het streven was toch om zoveel mogelijk op vrijwillige basis het project te realiseren? Ontpolderen door onteigenen is disproportioneel.</i>	
		<p>Aanvankelijk is de uitvoering van het natuurpakket voor de Westerschelde ingezet met als uitgangspunt grondverwerving op vrijwillige basis. Onteigening is daarbij nooit uitgesloten.</p> <p>Bij de kabinetsformatie van Rutte II is definitief besloten tot het realiseren van estuariene natuur in de Hertogin Hedwigepolder. In het regeerakkoord 'Bruggen slaan' is de volgende passage opgenomen: <i>'Alle alternatieven voor natuurcompensatie rond de verdieping van de Westerschelde zijn zorgvuldig gewogen op kosten en effecten. Op grond daarvan besluiten we de volledige ontpoldering van de Hedwigepolder zo spoedig mogelijk ter hand te nemen.</i> In haar brief aan de Tweede Kamer van 21 december 2012 heeft de Staatssecretaris opnieuw aangegeven dat gelet op de urgentie en de vereiste zekerheid van realisatie, zonedig overgegaan wordt tot onteigening.</p> <p>Het flankerend beleid is door de provincie Zeeland en de ZLTO uitgewerkt en in een convenant tussen beide partijen vastgelegd (zie de eerdere beantwoording bij thema 6 'landbouw'). Nochtans kan het voorkomen dat in een polder de meeste boeren/eigenaren willen meewerken en elders gebruik maken van een goede doorstartmogelijkheid, maar één eigenaar/boer niet. Dan zal – na uiterste pogingen om tot een oplossing te komen – de onteigeningsmogelijkheid van de rijksprojectenprocedure worden ingezet. De staatssecretaris heeft hiertoe besloten gelet op de</p>	

		urgentie en de vereiste zekerheid van realisatie van dit project en dit aangekondigd in haar brief van 21 december 2012. De Tweede Kamer heeft dit niet weersproken	
115.	Indieners nr. 51, 52.	<p><i>De indieners zijn pachters van gronden in de Hertogin Hedwigepolder en eigenaar-grondgebruikers van gronden in de Prosperpolder. De indieners gaan niet akkoord met de ontpoldering om een aantal redenen, onder andere in verband met het verlies aan goed landbouwgrond wat hun inkomstenbron is, het verlies van unieke kenmerken van de polder en de risico's op het gebied van verzilting en kwel.</i></p> <p><i>De indieners hebben daarop aanvullend nog enkele concrete vragen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Hoe en door wie wordt de huidige situatie vastgelegd?</i> - <i>Wie evalueert de situatie na ontpoldering?</i> - <i>Waar en wanneer worden deze gegevens publiek gemaakt?</i> - <i>Bij wie kunnen de betreffende indieners terecht voor een schadevergoeding?</i> 	
		<p>Voor de beantwoording van de reacties ten aanzien van de thema's 'verlies landbouwgrond', 'verlies kenmerken polder' en 'risico's verzilting en kwel', wordt verwezen naar de beantwoording bij de respectievelijke thema's 6 'Landbouw', 5 'Bestaande waarden natuur en archeologie' en 10 'Verzilting, vernatting, watersysteem/-stromen'.</p> <p>Het rijk heeft als bevoegd gezag aan de Dienst Landelijk Gebied opdracht gegeven de voorbereidingen te treffen en uitvoering te geven aan eventuele onteigening. Dienst Landelijk Gebied had reeds in algemene zin de opdracht om zorg te dragen voor de grondverwerving. Dienst Landelijk gebied is derhalve aanspreekpunt voor het vastleggen van de bestaande rechten en om afspraken te maken over de toekomst onder eindverantwoordelijkheid van het bevoegd gezag.</p> <p>Een groot aantal aspecten van de huidige situatie is in het kader van het MER in beeld gebracht. Ten aanzien van evaluatie van de situatie na realisatie van estuariene natuur in de Hedwigepolder en de bekendmaking van de gegevens hieromtrent wordt momenteel een monitoringplan opgesteld. Onderdeel hiervan is een nul-meting. In het monitoringplan wordt opgenomen wie de monitoring verricht, wie de resultaten evalueert</p>	

		<p>en waar en wanneer deze gegevens publiek gemaakt worden. Monitoring omvat in ieder geval de volgende aspecten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Projectmonitoring en systeemmonitoring (natuurresultaat) 2. Monitoring Leidingendam 3. Monitoring verzilting 4. Monitoring gezondheidsrisico's 5. Monitoring vanuit het MER <p>Ten aan van de reactie op het onderwerp 'schadevergoeding' en het loket daarvoor, wordt verwezen naar de behandeling van de zienswijzen aangaande dit onderwerp onder thema 12 'Kosten'.</p>	
116.	Indiener LXVIII	<p><i>Indiener geeft aan dat de betreffende ontwikkeling de toekomst van zijn bedrijf ernstig benadeelt.</i></p>	
		<p>Het Project Realisering estuariene natuur in de Hedwigepolder is zo opgezet, dat schade en nadeel zo veel als mogelijk voorkomen of gecompenseerd wordt. Voor het geval er in een specifieke situatie schade of nadeel optreedt, is er een schaderegeling opgesteld. Deze regeling is van toepassing op de gevolgen van het besluit tot vaststelling van het rijksinpassingsplan en de benodigde uitvoeringsbesluiten. In deze regeling is aangegeven, waar een verzoek tot vergoeding van schade en nadeel kan worden ingediend, en hoe dit verzoek behandeld zal worden. Vooraan in het ontwerp rijksinpassingsplan is als bijlage opgenomen de 'Beleidsregel schadevergoeding Rijksinpassingsplan Hertogin Hedwigepolder'. Ten aanzien van de betreffende indiener geldt dat er door de Verwervingscommissie een berekening gemaakt is van de schadeloosstelling op basis van reconstructie. Er is geen sprake van inkomensderving omdat indiener financieel in staat wordt gesteld om elders grond terug te pachten, waar inkomsten uit gegenereerd kunnen worden. Er is sprake van schadeloosstelling conform de Ontheffingswet en bijbehorende jurisprudentie.</p> <p>Daarnaast geldt, dat er mogelijk sprake kan zijn van tijdelijke overlast van het project door werkverkeer tijdens de realisatieperiode. Deze tijdelijke overlast zal zoveel als mogelijk beperkt worden door het verkeer zoveel mogelijk over het water te laten plaatsvinden en door daarnaast zoveel mogelijk te voorkomen dat gebruik gemaakt wordt van de Petrusstraat. Deze uitvoeringsaspecten worden meegenomen bij het opstellen van het</p>	

		<p>bestek en bij het maken van afspraken met de aannemer.</p> <p>Ten aanzien van eventuele overlast als gevolg van de toekomstige inrichting van het gebied (bijvoorbeeld op het gebied van privacy en parkeren), geldt dat dit zoveel mogelijk beperkt zal worden door concrete maatregelen.</p>	
117.	Indiener LX	<p><i>Indiener geeft aan dat verzilting veelal jaren nadien zichtbaar wordt en negatieve economische effecten veroorzaakt bij betrokken agrarische bedrijven. Indiener stelt dat onvoldoende in beeld is of dat aan de orde kan zijn en welke maatregelen genomen kunnen worden om dat te voorkomen danwel het oplossen van gevolgschade.</i></p>	
		<p>Ten aanzien van het onderwerp schade en nadeel in het algemeen wordt verwezen naar de beantwoording van voorgaande zienswijze binnen dit thema.</p> <p>Momenteel wordt een monitoringplan opgesteld, waarmee in 2014 belangrijke voortgang zal worden gemaakt. Onderdeel van dat monitoringplan is ook het aspect verzilting. Monitoring is gericht op het tijdig in beeld krijgen van risico's en ook daar waar nodig deze te beperken of bij te sturen. Het gaat daarbij om risico's binnen het projectgebied maar ook in de nevengebieden. Naar analogie en samenhang met het monitoringsprogramma als opgezet voor Zwin, Perkpolder en Waterdunen, wordt ook voor de Hertogin Hedwigepolder een monitoringsprogramma Verzilting opgezet en uitgevoerd. Ruim voor de start van de werkzaamheden zal een nulmeting verzilting uitgevoerd worden.</p> <p>In het monitoringsplan zal ook aangeven worden hoe de evaluatie in zijn werk gaat, hoe de gegevens opgeslagen worden en waar deze zijn op te vragen. De indiener kan zich wenden tot projectbureau Natuurpakket Westerschelde van de provincie Zeeland voor vragen hieromtrent.</p>	
118.	Indiener 54	<p><i>Indiener is fruitteiler en akkerbouwer, de boomgaard en de akkerbouwgronden liggen in de Prosperpolder, grenzend aan het plangebied. Indiener vreest voor verzilting in de Prosperpolder, dit heeft nadelige gevolgen voor de bedrijfsvoering van de indiener. Daarnaast wordt gevraagd door de indiener waar hij terecht kan voor schadevergoeding als gevolg van verzilting.</i></p>	

		Graag wordt verwezen naar de beantwoording van de voorgaande drie zienswijzen binnen dit thema. Daar wordt ingegaan op de als bijlage voorin het ontwerp rijksinpassingsplan opgenomen 'Beleidsregel schadevergoeding Rijksinpassingsplan Hertogin Hedwigepolder', de wijze waarop hierop aanspraak gemaakt kan worden, wie bevoegd gezag is en op het thema (monitoring van) verzilting.	
119.	Indiener LX	<i>Indiener geeft aan dat er geen aandacht wordt besteed aan planschade op de omgeving als gevolg van wildschade. Aangegeven wordt dat in voorgaande jaren bij planvorming gewezen wordt naar van toepassing zijnde schaderegelingen vanuit de landelijke overheid, thans is dat gedebudgetteerd.</i>	
		Wildschade valt niet binnen het project voor de Hertogin Hedwigepolder. Hiervoor wordt verwezen naar www.faunafondsschade.nl . De agrariër, die schade heeft geleden door beschermde inheemse diersoorten, kan met ingang van 1 maart 2011 digitaal een verzoekschrift invullen en versturen. Het Faunafonds is de instantie die onder meer is belast met het uitkeren van tegemoetkomingen in schade, aangericht door beschermde inheemse diersoorten aan bedrijfsmatig geteelde landbouwgewassen of gehouden landbouwhuisdieren indienen. Indien een grondgebruiker in aanmerking wil komen voor een tegemoetkoming van het Faunafonds dienen in veel gevallen (preventieve) maatregelen te worden getroffen om de schade te voorkomen en/of beperken. Als er ondanks preventieve maatregelen toch nog schade van enige omvang optreedt, kan het (digitale) verzoekschrift tegemoetkoming faunaschade ingevuld worden.	
120.	Indiener 61	<i>Percelen van de indiener zijn gelegen in de Hedwigepolder. Het verlies van die gronden heeft zowel in absolute als relatieve zin een grote impact op het bedrijf van de indiener. Ontpoldering van de Hedwigepolder is daardoor een bedreiging voor de continuïteit van het bedrijf.</i>	
		Indiener is pachter van percelen in de Hedwigepolder. Het onderwerp van de zienswijze is en kan in gesprek gebracht worden met de Dienst Landelijk Gebied. Het rijk heeft als bevoegd gezag aan de Dienst Landelijk Gebied opdracht gegeven de voorbereidingen te treffen en uitvoering te geven aan eventuele onteigening. Dienst Landelijk Gebied had reeds in algemene zin de opdracht om zorg te dragen voor de grondverwerving.	

		<p>Dienst Landelijk Gebied is derhalve aanspreekpunt voor het vastleggen van de bestaande rechten en om afspraken te maken over de toekomst onder eindverantwoordelijkheid van het bevoegd gezag.</p> <p>Aanvullend wordt graag verwezen naar de beantwoording van zienswijzen onder thema 6 'Landbouw', waar het landbouwflankerend aan de orde komt.</p>	
121.	Indiener XXXIII	<p><i>Door passerend werkverkeer zal schade en overlast ontstaan aan de huidige weginfrastructuur. Verzoek om tijdig voor de aanvang van de werkzaamheden in overleg met het waterschap preventieve maatregelen te nemen voor een goede bereikbaarheid van het plangebied. Gewezen wordt op de benodigde ontheffing van de Keur Wegen Waterschap Scheldestromen 2011.</i></p>	
		<p>De verkeerseffecten in de aanlegfase en de mitigerende maatregelen (in de vorm van aan- en afvoerroutes) zijn beschreven in § 9.5.5.2 van het MER. De (minder overlast) routes zijn gebaseerd op het aantal verkeersbewegingen, de aanwezigheid van gevoelige bestemmingen en de geschiktheid van de wegen voor zwaar vrachtverkeer. In § 15.2.2 van het MER zijn de verkeerseffecten in de aanlegfase en de gebruiksfase nader beschreven. Het gemotoriseerde verkeer binnen het plangebied blijft in de beheerfase beperkt tot aan- en afvoer van goederen naar het natuurschap (welke niet rechtstreeks mogelijk is en via wijzigingsbevoegdheid gerealiseerd kan worden) en gemotoriseerd verkeer ten behoeve van onderhoud en beheer.</p> <p>Uiteraard zal tijdig voor de aanvang van de werkzaamheden contact gezocht worden met het waterschap om de uitvoering van de werkzaamheden te bespreken en in gezamenlijkheid te bekijken hoe een goede bereikbaarheid van het plangebied het beste geregeld kan worden. Voor zover nodig, zal in dat kader ook een ontheffing op de Keur Wegen Waterschap Scheldestromen 2011 gevraagd worden.</p>	
122.	Indieners 63, 64	<p><i>Indieners doen suggesties om de hinder voor de bewoners in de omgeving tijdens de werkzaamheden zoveel mogelijk te beperken. Overlast is er bijvoorbeeld door de werf in de polder. Hinder door stof kan voorkomen worden door besproeiing van werfpistes en dijk in opbouw. Overlast van werfgerelateerd verkeer kan zoveel mogelijk voorkomen worden door dit</i></p>	

		<p><i>verkeer met name in de werfzone te houden. Als route dient de minder hinder route inderdaad gebruikt te worden via kerncentrale Doel. De nieuwe minder hinder route (Zorgdijk) is hiervoor minder geschikt. Om de overlast voor aanwonenden zoveel mogelijk te vermijden, wordt gevraagd om zoveel mogelijk transport via het water. Ook wordt gevraagd om verplaatsing van het opspuitpunt, dit zal conform het MER naast de huidige Scheldedijk liggen, gevraagd wordt om dit dichterbij de nieuwe dijk te leggen.</i></p>	
		<p>Allereerst wordt verwezen naar de behandeling van voorgaande zienswijze binnen dit thema. De suggesties van de indieners van onderhavige zienswijzen zijn gericht op de wijze waarop de werkzaamheden worden uitgevoerd. Deze suggesties worden meegenomen in de uitvoeringsfase en het op te stellen contract met de uitvoerende organisatie. Ook zal steeds met de bewoners in de omgeving overleg plaatsvinden.</p> <p>Onderdeel van het voorkeursalternatief is een aantal mitigerende maatregelen gericht op het leefmilieu en 'de mens' in het algemeen. Zo zullen om de geluidsimpact van de verschillende werkzaamheden tijdens de uitvoeringsfase te beperken geluidsarme machines ingezet worden of zal er op toegezien worden dat de Europese richtlijn voor het gebruik van geluidsarm materiaal op een correcte manier wordt toegepast. Daarnaast zal de geluidhinder ook door de manier van werken (opstelling machines) worden beperkt. Voor het transport geldt dat de routes zullen worden gekozen die het minste hinder veroorzaken. Verder geldt dat voor de meest luidruchtige werkzaamheden rekening gehouden zal worden met de broedperiode. Daarnaast is in het algemeen opgenomen, dat in elke fase van de werkzaamheden gestreefd zal worden naar het voorkomen van verkeershinder op welke manier dan ook. Deze en andere mitigerende maatregelen staan beschreven op pagina 75 van het ontwerp rijksinpassingsplan.</p>	
123.	Indiener LI,	<p><i>Indiener geeft aan dat de betreffende cliënt wordt gedupeerd omdat zij het recreatieve gebied zal missen en geen plek meer zal hebben voor ontspanning met haar gezin.</i></p>	
		<p>Aan het plan ligt een integrale belangenafweging ten grondslag. De prioriteit ligt bij het realiseren van estuariene natuur ten behoeve van</p>	

		natuurherstel Westerschelde. Maar er is bij het plan ook gedacht aan recreatief medegebruik (bijvoorbeeld zachte recreatie over de dijken) en er is een wijzigingsbevoegdheid in het ontwerp rijksinpassingsplan opgenomen voor een natuurpaviljoen en enkele ecolodges. Ontspannen met het gezin zal ook hier in de toekomst mogelijk zijn. Daarnaast is en blijft er in de omgeving voldoende mogelijkheid voor wandelen, fietsen, skaten en andere recreatieve activiteiten.	
124.	Indiener L	<i>Indiener geeft aan dat de betreffende cliënt wordt gedupeerd omdat hij/zij inkomsten zal missen en hiervoor niet gecompenseerd wordt, althans niet voor wat betreft de inkomsten als rentmeester van de Hedwigepolder.</i>	
		De betreffende indiener heeft een schriftelijke aanbieding ontvangen voor het verlies aan pachtgrond in de Hedwigepolder. Compensatie als gevolg van verlies van werkzaamheden als rentmeester is wettelijk niet vereist. Er zijn meerdere mensen in de streek die als gevolg van het project enig verlies aan inkomsten hebben zoals bijvoorbeeld een loonwerker. Die personen worden allen hiervoor niet gecompenseerd.	

	De hieronder weergegeven nummers / Romeinse cijfers / codes corresponderen met de nummering van de indieners van de zienswijze (zie tabellen in bijlagen 1 t/m 3).	Samenvatting Zienswijze (<i>cursief</i>) en Beantwoording	Eventuele aanpassing / verwijzing
--	--	---	-----------------------------------

Thema 14 Verloop proces, betrokkenheid samenleving			
125.	Indiener nr. 8, 56	<i>Indieners zienswijzen voelen zich niet goed bij het proces betrokken.</i>	
		<p>De procedure voor het rijksinpassingsplan Hedwigepolder volgt de wettelijk vastgestelde procedure. In aanvulling daarop, is voorafgaand aan de start van de formele procedure, in juni 2013 een informele informatie bijeenkomst gehouden waar eenieder met vragen terecht kon en uitleg werd gegeven over het vervolgproces en de bijbehorende termijnen.</p> <p>Tijdens de formele periode van terinzagelegging is op 10 september 2013 opnieuw een informatiebijeenkomst gehouden waar men met vragen terecht kon en waar ook een formele zienswijze kon worden ingediend. Binnen de termijn van terinzagelegging van 6 weken, is het mogelijk geweest om een zienswijze in te dienen en een reactie te geven, een mogelijkheid waar deze indieners gebruik van gemaakt hebben. In het kader van de nu lopende periode van behandeling van de zienswijzen wordt afgewogen of aanpassing van het ontwerp rijksinpassingsplan op bepaalde onderdelen (of van een ontwerp-vergunning / ontwerp-besluit) aan de orde is.</p>	
126.	Indiener LXVII	<p><i>Betreffende persoon heeft een brief verzonden aan de Kamercommissie voor Infrastructuur en Milieu, brief gedateerd 19 augustus 2013. De staatssecretaris van Economische Zaken heeft hierop aangegeven dat de inhoud van de betreffende brief betrokken wordt bij de beantwoording van zienswijzen. De betreffende persoon geeft in de Kamerbrief een reactie op:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. de kennisgeving van de ter visielegging van het rijksinpassingsplan</i> <i>2. tevens op het hebben van een inrichtingsplan (het toelaten van getij staat los van een inrichtingsplan)</i> <p><i>Ad 1: de persoon is van mening dat de kennisgeving van de ter visielegging per advertentie misleidende informatie en geen objectief beeld</i></p>	

		<p><i>bevat, gegeven door de rijksoverheid:</i></p> <p><i>Ad 2: betreffend persoon stelt dat het voorgenomen inrichtingsplan niet duurzaam is, omdat het geen rekening houdt met de natuur. De natuur zal het inrichtingsplan doen onderslibben. Gevraagd wordt om het aan de natuur zelf over te laten en een kokersluis in de zeedijk aan te brengen of een bres in de zeedijk (zie uitgebreidere beschrijving van dit alternatief, bij het thema 'keuze Hedwigepolder en alternatieven', zienswijzen 48 en X).</i></p>	
		<p>Ten aanzien van de kennisgeving van de ter visielegging wordt opgemerkt dat er geen bezwaar en beroep mogelijk is tegen een kennisgeving. Ten overvloede wordt hierop kort gereageerd: in de kennisgeving is zeer beknopt en feitelijk het project omschreven. Daarnaast wordt in de kennisgeving verwezen naar de stukken die ter inzage hebben gelegen. De kennisgeving is tevens gebaseerd op deze rapporten.</p> <p>Ten aanzien van 2: voor de stelling van indiener, dat het voorgenomen inrichtingsplan niet duurzaam is, wordt verwezen naar de beantwoording van de zienswijze aangaande dit onderwerp onder thema 'Doel, nut, noodzaak, mate van doelbereiking' en de beantwoording in het kader van de zienswijze opgesteld namens 'De Cloedt s.c.', zoals opgenomen in hoofdstuk 11 van deze Nota van Beantwoording.</p>	
127.	<p>Indiener nr. 14, 25, 26, 37, 43, 46, III, IV, XII, XV, XVIII, XXII, XVIII, XXXII, XXXIX, XL, XLII, LXIV, LXIV, LXX, Standaard A L, Standaard B L, Standaard B V 1</p>	<p><i>Indieners zijn van mening dat het betreffende dossier, op een onnavolgbare en ongecontroleerde wijze de procedure is ingebracht, waardoor de burger geen recht wordt aangedaan. Gezien de hoeveelheid aan stukken die ter inzage ligt en de specialistische, technische inhoud daarvan, is het voor burgers zonder achtergrondkennis nagenoeg onmogelijk om de plannen in al hun facetten binnen de inzagetermijn van 6 weken te doorgronden. Het was aan te bevelen geweest om bij de stukken een samenvatting en/of een leeswijzer te voegen. Het proces lijkt niet de intentie te hebben om via zienswijzen nadere, waardevolle informatie te vergaren en die bij de verdere planvorming te betrekken.</i></p>	
		<p>Niet weersproken wordt, dat er sprake is van een aanzienlijke omvang van de stukken. De reden hiervoor is enerzijds, dat het inherent is aan toepassing van de rijkscoördinatieregeling dat meerdere besluiten tegelijkertijd ter visie gelegd worden, waardoor de hoeveel documenten toeneemt. Anderzijds is veel werk gemaakt van de onderbouwing van het rijksinpassingsplan, en is geprobeerd om zoveel mogelijk informatie ter</p>	

		<p>beschikking te stellen. Voor een deel van documenten kan daarbij in eerste instantie gebruik gemaakt worden van de conclusie en samenvatting en is het niet nodig, alle stukken van A tot Z te lezen. Daar waar specifieke vragen ontstaan naar aanleiding van samenvatting en conclusie, kan nader op de rapporten ingegaan worden. Zowel analoog als digitaal is de ordening van de documenten zo duidelijk mogelijk aangegeven door per besluit te werken met een aparte map. Ieder document is voorts voorzien van een inhoudsopgave.</p> <p>Daarnaast hebben er twee informatiebijeenkomsten plaatsgevonden.</p> <p>In juni 2013 is voorafgaand aan de start van de formele procedure, de publicatie van het ontwerp rijksinpassingsplan, een informatie bijeenkomst gehouden waar eenieder met vragen terecht kon en uitleg werd gegeven over het vervolgproces en de bijbehorende termijnen. Daarnaast is er ook de mogelijkheid geboden om vragen te stellen en is de mogelijkheid tot hulp geboden. Hiervan is echter nauwelijks gebruik gemaakt.</p> <p>Tijdens de formele periode van terinzagelegging is op 10 september 2013 opnieuw een informatiebijeenkomst gehouden waar men met vragen terecht kon en waar ook een formele zienswijze kon worden ingediend. De termijn van terinzagelegging is overeenkomstig de wet 6 weken.</p> <p>Tot slot is in de kennisgeving een e-mailadres en een telefoonnummer gegeven voor vragen.</p>	
128.	Indiener nr. 34, XXII	<p><i>Indiener geeft aan dat de bewoners van Zeeland over het gebied zouden moeten mogen beslissen, in plaats van de nationale en internationale politiek.</i></p>	
		<p>Voor de betrokkenheid van de samenleving tijdens het proces van het rijksinpassingsplan wordt verwezen naar de behandeling van de zienswijzen onder thema 1 'Maatschappelijk draagvlak en verankering besluitvorming' en de beantwoording van de hierop volgende zienswijze nr. 129.</p> <p>Het natuurherstel van de Westerschelde betreft een Europeesrechtelijke verplichting. De wijze waarop is een nationale aangelegenheid. Het</p>	

		<p>natuurherstel is vastgelegd in het Scheldeverdrag Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium, als onderdeel van de maatregelen om de natuurlijkheid, de toegankelijkheid en de veiligheid te verbeteren van het Schelde-estuarium. Nederland is bevoegd gezag voor de maatregelen uit het verdrag die op zijn grondgebied plaatsvinden. Nederland heeft jegens Vlaanderen de verplichting om op goede wijze het verdrag uit te voeren.</p> <p>Zie ook hiervoor verder de beantwoording onder het thema 1 'Maatschappelijk draagvlak en verankering besluitvorming'.</p>	
129.	Indiener nr. 6	<p><i>Indiener is van mening dat de besluitvorming plaatsgevonden heeft, voordat de bevolking is ingelicht.</i></p>	
		<p>Op verschillende momenten is de samenleving betrokken in het besluitvormingsproces. Tijdens het opstellen van de Ontwikkelingsschets 2010 zijn er twee inspraakmomenten geweest voor iedere burger. Eén inspraakronde over de startnotitie Strategische MER, ondersteund door informatieavonden in de regio; 3 in Zeeland (Vlissingen, Terneuzen en Reimerswaal) en 3 in Vlaanderen. De avonden werden goed bezocht (opkomst 100 tot 150 mensen). Een tweede inspraakronde vond, volgens de eerste formule, plaats over de ontwerp Ontwikkelingsschets 2010. Ook in de aan het ontwerp rijksinpassingsplan voorafgaande fase is er voldoende gelegenheid geweest voor inspraak en het inbrengen van een reactie door de bevolking, bijvoorbeeld bij de totstandkoming van de Ontwikkelingsschets. In 2004 zijn in de regio door de projectorganisatie (ProSes) informatiebijeenkomsten georganiseerd.</p> <p>Voor een verdere beantwoording verwijzen we graag naar de behandeling van eerdere zienswijzen binnen dit thema 14 'Verloop proces, betrokkenheid samenleving' en naar de behandeling van de zienswijzen onder thema 1 'Maatschappelijk draagvlak en verankering besluitvorming'.</p>	
130.	Indiener XLVIII	<p><i>Door indieners is gevraagd om een verlenging van de termijn van terinzagelegging.</i></p>	
		<p>Aan dit verzoek is geen invulling gegeven: de termijn van terinzagelegging is een wettelijke termijn van 6 weken.</p>	

131.	Indiener nr. 19	<i>Indiener dient bezwaar in tegen de wijze waarop digitaal een zienswijze ingediend kon worden. Online was het namelijk maar mogelijk om een onderwerp te benoemen en dat is te weinig.</i>	
		Het aanvinken van een onderwerp waarop de zienswijze betrekking had was geen verplicht onderdeel. In het veld waar een toelichting op de zienswijze geschreven kon worden, had de indiener van de zienswijze ook aan kunnen geven, dat aanvullend op het aangevinkte ontwerpbesluit, de zienswijze ook betrekking heeft op met name te noemen andere besluiten. Andere indieners hebben ook op die wijze gehandeld.	
132.	Indiener 55	<i>Indiener benadrukt de afstemming tussen Nederland en Vlaanderen in het voorliggende project en wenst dat deze samenwerking ook voortgezet wordt. Indiener wenst in de toekomst graag op de hoogte gehouden te worden van het verloop van het project.</i>	
		Deze reactie wordt ondersteund. De bestaande informatievoorziening richting de indiener wordt op dezelfde wijze gecontinueerd.	

	De hieronder weergegeven nummers / Romeinse cijfers / codes corresponderen met de nummering van de indieners van de zienswijze (zie tabellen in bijlagen 1 t/m 3).	Samenvatting Zienswijze (<i>cursief</i>) en Beantwoording	Eventuele aanpassing / verwijzing
Thema 15 Verzoeken, diversen			
133.	Indiener nr. 17, 25, 26, 27, 34, 36, 37, 39, 43, 46, 60, 62, 65 III, IV, VIII, IX, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVII, XVIII, XX, XXII, XXIII, XXIV, XXV, XXVII, XXVIII, XXX, XL, XLI, XLV, XLVI, L, LI, LXV, LXIII, LXX, Standaard PvZ, Standaard A L, Standaard A K Standaard B L, Standaard B V 1, Standaard B V 2	<i>Door de indieners wordt gevraagd om af te zien van de ontpoldering van de Hedwigepolder.</i>	
		Deze zienswijze wordt voor kennisgeving aangenomen. In het regeerakkoord van kabinet Rutte II (najaar 2012) 'Bruggen slaan' is opgenomen: "Alle alternatieven voor natuurcompensatie rond de verdieping van de Westerschelde zijn zorgvuldig gewogen op kosten en effecten. Op grond daarvan besluiten we de volledige ontpoldering van de Hedwigepolder zo spoedig mogelijk ter hand te nemen". Op 21 december 2012 maakte staatssecretaris van Economische Zaken Dijkema bekend dat de Hedwigepolder in 2019 helemaal ontpolderd moet zijn. Dit besluit is genomen op inhoudelijke gronden, zoals uit de beantwoordingen binnen thema 2 'Doel, nut en noodzaak' en thema 3 'Keuze Hedwigepolder en alternatievenonderzoek' blijkt, is er sprake van een hoge urgentie en noodzaak van natuurherstel en is er uit de jarenlange zoektocht geen aanvaardbaar alternatief gekomen. Voor de inhoudelijke onderbouwing wordt verwezen naar de betreffende thema's.	
134.	Indiener XXVI	<i>Indiener vraagt om het vanaf begin af aan goed volgen van het ontwikkelingsproces. Door de indiener wordt monitoring over een langere periode en een kundig beheer door een natuurbeherende organisatie van</i>	

		<i>groot belang geacht. Voorgesteld wordt, dat mogelijk De Steltkluut net als in het Nederlandse deel van Saefthinghe een belangrijke rol vervullen in de vogelmonitoring.</i>	
		Ten aanzien van monitoring geldt dat momenteel een integraal monitoringplan in ontwikkeling is, waarbinnen ook de natuurontwikkeling en mate van doelbereiking een belangrijk onderwerp is. Ten aanzien van het beheer geldt dat inderdaad een kundig integraal en samenhangend beheer van groot belang is, waarbij naast natuur onder andere ook aandacht is voor water, cultuurhistorie, veiligheid en recreatie. Hiervoor wordt een beheerplan opgesteld, waarover met de beherende organisatie afspraken gemaakt worden. Het aanbod van de indiener wordt betrokken en meegewogen bij het op te stellen plan.	
135.	Indiener LVII	<i>Indiener ondersteunt de conclusie dat een integraal beheer noodzakelijk is en wil hier graag aan meewerken. Daarom blijft de indiener graag betrokken bij de nadere uitwerking van het voortraject van het Hedwigeproject.</i>	
		De indiener van deze zienswijze wordt meegenomen in de voorbereidingen rond het opstellen van het beheerplan.	
136.	Indiener XXXV	<i>De Westerschelde is een Natura 2000 gebied. Indiener vraagt om enkel de zandplaten te beschermen. De vaargebieden niet meer aanmerken als beschermd. Voor het afgraven van zand van de zandplaten geen toestemming meer geven. In de Noordzee zijn zandplaten gelegen voor het winnen van zand.</i>	
		Deze zienswijze wordt voor kennisgeving aangenomen. Het bereik van de zienswijze valt buiten de bandbreedte van het project.	
137.	Indiener LXI, LXX	<i>Indieners geven aan respectievelijk: Graag op de hoogte te willen gehouden worden in het verdere verloop van het traject. Een mondelinge toelichting ter zeerste hoog op prijs te stellen.</i>	
		Ten aanzien van het verzoek van indiener LXI (Vlaamse Overheid Departement Leefmilieu, Natuur en Energie) geldt dat de informatievoorziening op vergelijkbare wijze als in het voortraject gecontinueerd wordt. Ten aanzien van het verzoek van indiener LXX geldt dat een mondeling toelichting mogelijk is. Hiervoor kan contact opgenomen worden met het projectbureau Natuurpakket Westerschelde van de provincie Zeeland.	

3 Beantwoording zienswijzen Rijksinpassingsplan

	De hieronder weergegeven nummers / Romeinse cijfers / codes corresponderen met de nummering van de indieners van de zienswijze (zie tabellen in bijlagen 1 t/m 3).	Samenvatting Zienswijze (<i>cursief</i>) en Beantwoording	Eventuele aanpassing / verwijzing
1.	Indiener L, LI	<i>Indiener constateert dat het project en onrechte onder de crisis en herstelwet is gebracht, dit is in strijd met de motie Meindertsmā in de eerste Kamer.</i>	
		De opvatting van de indiener dat het project ten onrechte onder de werking van de Crisis- en Herstelwet is gebracht, wordt voor kennisgeving aangenomen. Op basis van artikel 1.1, eerste lid, onder a, in samenhang met Bijlage I, artikel 2.1 van de Chw is bij een rijksinpassingsplan afdeling 2 van die wet van rechtswege van toepassing.	
2.	Indiener 58	<i>Indiener geeft aan dat de Wro slechts spreekt van nationale belangen als grond voor een rijksinpassingsplan, niet van internationale gronden.</i>	
		Het project Hedwigepolder vloeit voort uit afspraken die de Nederlandse en Vlaamse regering over het grensoverschrijdende natuurproject Hedwige-Prosperpolder hebben gemaakt. Als zodanig is het project op Nederlands grondgebied aangemerkt als nationaal belang in het toelatingsbesluit. Dit is vastgelegd in het besluit van de Ministerraad van 17 december 2004, waarin is bepaald dat voor de uitvoering van het "Project Natuurontwikkeling Westerschelde" de rijksprojectenprocedure als bedoeld in de artikelen 39a tot en met 39q van (voorheen) de Wet op de Ruimtelijke Ordening (rijksprojectbesluit- en uitvoeringsbesluitmodule) wordt gevolgd (ontwerp rijksinpassingsplan, toelichting, hoofdstuk 1.3 op pagina 15).	
3.	Indiener nr. 17, 27, 34, 35, 37, 39, 51, 52, 54, 60, 62 III, IV, VII, VIII, IX, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XX, XXII, XXIII, XXIV, XXV, XXVII, XXX, XXXII, XXXVI, XXXIX, XL, XLI, XLV,	<i>Indieners dienen een algemene zienswijze tegen het rijksinpassingsplan in op basis van een aantal inhoudelijke argumenten en motiveringen.</i>	

	XLVI, XLVIII, L, LI, LX, LXV, LXIV, LXIV, LXVIII, LXIX, LXX, Standaard PvZ, Standaard A L, Standaard A K, Standaard B L, Standaard B V 1, Standaard B V 2		
		Deze inhoudelijke argumenten en motiveringen zijn in het themahoofdstuk behandeld. De thema's en vraagstukken welke door de betreffende indieners aangedragen worden zijn herkenbaar middels het betreffende nummer van de ingediende zienswijze (Indiener nr.) Graag verwijzen we naar het themahoofdstuk voor de inhoudelijke behandeling van de ingediende argumenten en motiveringen.	
4.	Indiener L, LI	<i>Indiener constateert dat op p. 92 van het ontwerp rijksinpassingsplan opgenomen is: 'ook heeft het nieuwe landschap qua landschaps(ecologische) structuur een hogere waardering dan het huidige polderlandschap'. Gevraagd wordt door de indiener wie dat bepaalt en waaraan dan wordt getoetst.</i>	
		Deze uitspraak in het ontwerp rijksinpassingsplan is gebaseerd op onderzoeken die in het kader van het MER zijn uitgevoerd. In het MER is onder andere de belevingswaarde van het landschap beschreven in de huidige situatie en de effecten daarop na realisatie van het project voor de Hertogin Hedwigepolder. In paragraaf 7.8.2.2.1 is onder de volgende conclusie opgenomen: 'Uit bovenstaande tabellen blijkt dat het ingerichte overstromingsgebied door recreanten, maar vooral door 'buitenstaanders', even hoog of hoger zal worden gewaardeerd (vanuit belevingsaspect!) dan het poldergebied met huidige landbouwfunctie. Voor de beleving van de toekomstige polder is de visuele aantrekkelijkheid van het landschap hierbij de belangrijkste kwaliteit. Zelfs bij omwonenden, inwoners en huidige gebruikers van de polders zal de aantrekkelijkheid van het gebied niet veel inboeten t.o.v. de waardering die men nu aan de polders toekent.' Deze conclusie is gebaseerd op onderzoek (zie beschrijving in het MER) waarbij theoretische en empirische overwegingen betrokken zijn en zo kan de belevingswaarde die in het toekomstige estuariene gebied ervaren zal worden door de verschillende betrokkenen 'gemeten' worden aan de hand van vier graadmeters (zie MER paragraaf 7.8.2.2.1 voor toelichting). Hierbij zijn vier doelgroepen in ogenschouw genomen: 1. omwonenden	

		<p>(Prosperdorp, Ouden Doel, Rapenburg), 2. bewoners of landgebruikers die momenteel (agrarisch) werkzaam zijn binnen het projectgebied, 3. recreanten die niet in het studiegebied wonen, 4. overige Vlamingen of Nederlanders (buitenstaanders die niet of nauwelijks directe ervaringen met het poldergebied of rivierenlandschappen hebben).</p> <p>Aanvullend daarop heeft onder andere ook literatuuronderzoek plaatsgevonden, in dezelfde paragraaf van het MER staat bijvoorbeeld 'Uit literatuuronderzoek (Buijs, A. & Van Der Molen, D.; 2004) blijkt dat omwonenden, recreanten en buitenstaanders (burgers van ver buiten het projectgebied) enige jaren na de voltooiing van natuurontwikkeling 'in de natte sfeer' (bijv. uiterwaarden) wat landschapsbeleving betreft vrij positief reageren.</p>	
5.	Indiener XXVIII	<p><i>In het rijksinpassingsplan worden enkele recreatieve elementen mogelijk gemaakt (paviljoen, natuurbelevingsas en lodges) door middel van een wijzigingsbevoegdheid. In de MER wordt onderbouwd dat deze recreatieve elementen gerealiseerd kunnen worden, mits er mitigerende maatregelen worden getroffen. Deze recreatieve elementen hebben (weliswaar zeer beperkt) enige toevoeging van economische en belevingswaarde aan het gebied. Indiener hecht er sterk aan dat wanneer de plannen tot uitvoering zouden komen, deze recreatieve elementen zo snel mogelijk worden gerealiseerd. Indiener constateert dat het echter nog allerm minst zeker is dat deze voorzieningen er ook daadwerkelijk zullen komen. De recreatieve elementen worden slechts met een wijzigingsbevoegdheid en onder voorwaarden mogelijk gemaakt. Nadere uitwerking van deze voorzieningen, met alle daarbij behorende onderzoeken, wordt vooruit geschoven naar een later te doorlopen procedure. Dit brengt voorlopig de nodige onzekerheid met zich mee.</i></p> <p><i>Het is onduidelijk wie het initiatief neemt om invulling te geven aan de recreatieve mogelijkheden en wie de kosten hiervan draagt. Er is nog geen onderzoek gedaan naar de economische haalbaarheid van deze recreatieve voorzieningen. Gezien de beperkende voorwaarden die in het rijksinpassingsplan gesteld worden (gebruik paviljoen beperkt tot natuureducatiecentrum met ondergeschikte horeca, slechts 5 kleine lodges mogelijk, zware onderzoeksplicht en het uitvoeren van mitigerende</i></p>	

		<p><i>maatregelen ter voorkoming van negatieve effecten op broedvogels) is het maar zeer de vraag of deze voorzieningen realiseerbaar en rendabel zijn te maken en een exploitant hier in wil stappen. Het ligt voor de hand dat er in dat geval naar de overheid wordt gekeken. Indiener benadrukt dat deze kosten niet bij de gemeente terecht dienen te komen. Gevraagd wordt om het opnemen van keiharde garanties in de plannen. Er is voor de natuurwaarden in het plan veel tijd en geld besteed aan uitgebreide onderzoeken en er had tegelijkertijd ook geïnvesteerd moeten worden in nader onderzoek naar de recreatieve elementen in het plan. Gevraagd wordt met klem om alsnog nader onderzoek te doen naar de geplande recreatieve functies, de plannen hiervoor gedetailleerd uit te werken en deze vervolgens door middel van specifieke bepalingen rechtstreeks (anders dan met een wijzigingsbevoegdheid) in het rijksinpassingsplan op te nemen.</i></p>	
		<p>Er heeft reeds in het kader van het moederplan (het rijksinpassingsplan) onderzoek plaatsgevonden met betrekking tot de voorzieningen ten behoeve van recreatief medegebruik, die met de wijzigingsbevoegdheid mogelijk worden gemaakt. Daaruit is naar voren gekomen, dat de voorzieningen voor wat betreft wet- en regelgeving haalbaar en uitvoerbaar zijn. Specifiek is er een Passende Beoordeling opgesteld ten behoeve van de recreatieve voorzieningen (zie bijlage 28b bij het MER) welke via een wijzigingsbevoegdheid in het rijksinpassingsplan verankerd zijn. Daarnaast is in het kader van het aspect externe veiligheid de haalbaarheid van de wijzigingsbevoegdheid in beeld gebracht. De resultaten ten aanzien van externe veiligheid zijn opgenomen in bijlage 10 van het vast te stellen rijksinpassingsplan. Ook voor de overige aspecten die in het kader van een goede ruimtelijke ordening onderzocht dienen te worden is de uitvoerbaarheid beoordeeld, de locatie van de wijzigingsbevoegdheid maakt onderdeel uit van het plangebied waarvoor de diverse onderzoeken naar bijvoorbeeld de water-, bodem- en luchtkwaliteit, het geluid en archeologie en cultuurhistorie verricht zijn (zie H 4 van het ontwerp rijksinpassingsplan). In het MER zijn de recreatieve voorzieningen eveneens meegenomen in het onderdeel over het VKA (H 15 MER).</p> <p>In overleg met de indiener en de streek, zal een proces doorlopen worden waarin de voorzieningen ten behoeve van recreatief medegebruik verder uitgewerkt worden. Dat is met opzet zo gedaan. Nationaal gezien is het</p>	

		<p>vervullen van de natuurdoelstelling het belang, de wijze waarop de recreatieve voorzieningen uitgewerkt worden, is met name een belang van de gemeente Hulst, en dient dan ook op dit niveau uitgewerkt te worden. Een belangrijk onderdeel hiervan is om de ondernemers uit de streek te betrekken. Vanuit het project wordt het initiatief daartoe genomen. In dit proces zal de financiële exploitatie uiteraard een belangrijke factor zijn.</p> <p>In het projectbudget voor de Hedwigepolder is rekening gehouden met onderzoek en nadere uitwerking van recreatieve ontwikkelingsmogelijkheden (zoals het grensparkconcept) alsmede is een stelpost opgenomen voor een aanzet voor realisatie. Dat neemt niet weg dat ook andere partners hun bijdragen zullen moeten leveren als het gaat om het realiseren van een gezamenlijke ambitie.</p>	
6.	Indiener L, LI	<p><i>Indiener vraagt zich af waarom er conform artikel 6.12 WRO geen exploitatieplan opgesteld wordt? Gevraagd wordt of het verhaal van kosten wel goed is geregeld? Wie draagt de extra kosten van het plan nu het verdrag bepaalt dat het project ten laatste in 2007 gerealiseerd diende te zijn. De kosten zullen de pan uitrijzen, niet enkel wat betreft de aanleg, maar ook wat betreft beheer nadien vanwege opslibbing.</i></p>	
		<p>Er is geen exploitatieplan opgesteld omdat er geen sprake is van een bouwplan zoals bedoeld in lid 1 van dit artikel. In dat geval is het vaststellen van een exploitatieplan niet nodig. In de Kosten EffectiviteitsAnalyse (bijlage 4 bij het rijksinpassingsplan en mede ter inzage gelegen) is aangegeven wat de kosten ongeveer zullen zijn.</p>	
7.	Indiener L, LI	<p><i>Indiener constateert dat er in het rijksinpassingsplan op p. 85 ten onrechte de conclusie getrokken is dat er ten aanzien van bodem geen beletselen zijn om de activiteiten uit te voeren.</i></p>	
		<p>In het MER is uitgebreid aandacht besteed aan de effecten van het voorgenomen besluit op de bodemkwaliteit. Paragraaf 7.2.4.1.1 van het MER bevat een beschrijving van de impact van het Scheldewater op de bodemkwaliteit in het plangebied en § 7.3.4.2 een beschrijving van de effecten van het plangebied op de waterkwaliteit van de Westerschelde. Het MER geeft aan dat het effect op de (water)bodem niet onderscheidend is tussen de alternatieven. De stelling dat het MER onvoldoende inzicht geeft in de bodemkwaliteit wordt niet onderschreven.</p>	

		In hoofdstuk 11 van deze Nota van Beantwoording, bij de behandeling van de zienswijze die opgesteld is namens dhr. De Cloedt c.s. wordt bij onderdeel 10.5 hierop uitgebreid ingegaan, graag wordt hiernaar verwezen.	
8.	Indiener XXXVIII	<i>De ligging van de leidingen van Gasunie is niet juist op de verbeelding weergegeven.</i>	
		De ligging van de leidingen is overgenomen uit het bestemmingsplan van de Gemeente Hulst. De reactie van de indiener wordt meegenomen en verwerkt op de verbeelding van het vast te stellen rijksinpassingsplan voor de Hertogin Hedwigepolder.	<i>De verbeelding van het rijksinpassingsplan wordt aangepast.</i>
9.	Indiener XXXVIII	<i>De afwijkingmogelijkheid in artikel 7.3 onder a is in strijd met artikel 14, derde lid Bevb. Graag verwijderen. Gevraagd wordt om in artikel 7.4.1 zodanig aan te passen dat de volgende activiteit ook verboden worden: - het rooien van diepwortelende beplantingen en bomen; - het permanent opslaan van goederen; het aanleggen, vergraven, verruimen of dempen van sloten, vijvers en andere wateren.</i>	
		De reactie van de indiener wordt meegenomen en verwerkt in de betreffende regels van het vast te stellen rijksinpassingsplan voor de Hertogin Hedwigepolder.	<i>De regels van het rijksinpassingsplan worden aangepast conform de zienswijze.</i>
10.	Indiener LIII	<i>Indiener is eigenaar van een gastransportleiding in de Gasdam. Als gevolg van de ontpoldering is het noodzakelijk om maatregelen te treffen om de stabiliteit van de gasdam te borgen. Door de aanwezige AC-leidingen in de lagere berm, is een robuuste versteviging niet mogelijk. Dit is onacceptabel voor de indiener. Daarom is de indiener verheugd dat er een principeafpraak ligt tussen de Provincie Zeeland en Evides, gericht op het vervangen en verleggen van de leidingen. Indiener geeft aan dat onder voorwaarde van het daadwerkelijk uitvoeren van deze afspraken voordat de onpolderingswerkzaamheden aanvangen, deze afspraken en de te nemen maatregelen gesteund worden.</i>	
		De zienswijze van de indiener aangaande dit onderwerp wordt onderschreven. In het vast te stellen rijksinpassingsplan zal de verplaatsing (en vervanging in staal) van de waterleidingen juridisch – planologisch mogelijk gemaakt worden.	<i>De verbeelding van het rijksinpassingsplan en de technische</i>

			<i>detailstudies Hedwige – Prosperpolder – Gasdam (bijlage 3a t/m c) worden aangepast</i>
11.	Indiener LIII	<i>Indiener geeft aan bedenkingen te hebben tegen de wijzigingsbevoegdheid op de kop van de gasdam ten behoeve van de realisatie van een natuurpaviljoen annex bezoekerscentrum. Verzocht wordt om deze mogelijkheid te heroverwegen. Door de indiener wordt aangegeven, dat gelet op het rapport van SAVE d.d. 26-4-2013 (bijlage 31 MER) de wijzigingsbevoegdheid in ieder geval zou moeten worden beperkt tot het gebied zoals aangegeven op figuur 4.5 van het betreffende rapport. Daarnaast kan de aanwezigheid van het natuurpaviljoen belemmerend werken voor het realiseren van nieuwe of vervangende kruisingen van leidingen met de Westerschelde.</i>	
		<p>Voor de beantwoording van deze zienswijze ten aanzien van het aspect externe veiligheid in relatie tot het natuurpaviljoen, wordt verwezen naar de beantwoording van zienswijze 72 onder thema 7 'Externe veiligheid'. Daar is aangegeven dat een natuurpaviljoen, gelet op externe veiligheid mogelijk is.</p> <p>Het gebied voor de wijzigingsbevoegdheid in het rijksinpassingsplan is ruim opgezet. Door toepassing van extra beschermingsmaatregelen aan de leidingen kunnen externe veiligheidsrisico's namelijk verder ingeperkt kunnen worden. Hiertoe wordt overleg gevoerd met de leidingeigenaren. Ook vanuit dit aspect is de wijzigingsbevoegdheid haalbaar.</p> <p>Vanwege de ligging van de wijzigingsbevoegdheid over en nabij de leidingen, zal in de regels als voorwaarde worden opgenomen dat overleg wordt gepleegd met de leidingbeheerder(s).</p>	<i>De regels van het rijksinpassingsplan worden aangepast conform de zienswijze.</i>
12.	Indiener LIV	<i>Indiener is eigenaar van de Gasdam. Het is voor de indiener van het grootste belang dat alle maatregelen worden getroffen ten behoeve van een instandhouding van de Gasdam en een ongestoorde ligging van de leidingen. Daarnaast is het van belang dat de mogelijkheden voor verdere benutting van vrije ruimte worden veiliggesteld opdat eventuele nieuwe leidingtraces</i>	

		<p><i>kunnen worden gefaciliteerd.</i></p> <p><i>Verzoek om verlegging waterleiding mogelijk te maken in het vast te stellen rijksinpassingsplan, hierdoor kan een robuuste versteviging van de Gasdam plaatsvinden. Verwezen wordt ook naar de zienswijze van indiener LIII. Indiener verklaart zich bereid om in de daarin genoemd afspraken te participeren en verleent medewerking hieraan. Gevraagd wordt het vervangen van de AC leidingen door stalen leidingen te verwerken in de besluiten.</i></p> <p><i>Door de indiener wordt gevraagd om een adequate dubbelbestemming van de leidingen in het algemeen. Voorkeur voor een brede bestemming leidingstrook. Indiener vraagt om deze bestemming leidingenstrook zich te laten uitstrekken tot de lager gelegen berm aan de zuidoostzijde van de Gasdam. Gewezen wordt op het in het vervallen bestemmingsplan Buitengebied Zuid van de gemeente Hulst waarbij de gasdam al eerder de bestemming Leidingenzone had.</i></p> <p><i>Evenals indiener LII, heeft de indiener bedenkingen bij de wijzigingsbevoegdheid op de kop van de gasdam. Graag verwijzen we naar voorgaande onderbouwing bij Indiener LIII.</i></p>	
		<p>Het verleggen van de waterleidingen naar de top van de Leidingendam wordt juridisch planologisch mogelijk gemaakt in het vast te stellen rijksinpassingsplan. De vergunningen die nodig zijn voor de verlegging, dient Evides zelf te verzorgen.</p> <p>In het rijksinpassingsplan zal conform verzoek van de indiener, een brede bestemming Leidingstrook opgenomen worden. Voor de lage berm geldt daarbij wel een beperking ten aanzien van externe veiligheid.</p>	<p><i>De verbeelding en de regels van het rijksinpassingsplan en de technische detailstudies Hedwige – Prosperpolder – Gasdam (bijlage 3a t/m c) worden aangepast.</i></p>
13.	Indiener LVIII	<p><i>Indiener (Evides) is de eigenaar van nutsvoorzieningen ten behoeve van de levering van drinkwater in de Hedwigepolder. Daarnaast zijn van de indiener in de Leidingendam drie transportleidingen gelegen. Een stalen leiding in de kop van de dam en 2 asbestcementleidingen in de zuidelijke berm. Onderdeel van het plan voor de Hedwigepolder is een versterking van de</i></p>	

		<p><i>Leidingendam. Indiener is van mening dat deze mitigerende maatregelen er niet toe leiden dat de ongestoorde ligging en bedrijfsvoering van de asbestcementleidingen kan worden geborgd. Handhaven van de leidingen in de zuidelijke berm is derhalve ongewenst. Ten aanzien van de Leidingendam, zijn de provincie Zeeland en Evides overeengekomen, dat het vervangen van de asbestcementleidingen door stalen leidingen gecombineerd met een verplaatsing naar het hoger gelegen deel de meest robuuste en adequate oplossing is.</i></p> <p><i>Daarnaast geeft de indiener aan dat in het rijksinpassingsplan, de aanleg van nieuwe (vervangende) waterleidingen alsook eventuele toekomstige leidingen moet faciliteren door middel van een adequate dubbelbestemming voor leidingen in het algemeen (leidingenstrook). Evides gaat ervan uit dat het ontwerp rijksinpassingsplan wordt aangepast overeenkomstig de principe-afspraken. Als deze principeafspraken wordt omgezet in een definitieve, het rijksinpassingsplan zoals omschreven is vastgesteld, zijn de in de zienswijze benoemde bezwaren afdoende weggenomen.</i></p>	
		Zie de beantwoording van voorgaande zienswijze binnen dit thema.	
14.	Indiener XXXIII	<p><i>Verzoek om voor vaststelling van het plan de verlegde primaire waterkering te voorzien van de bescherming zoals vastgelegd in het Barro.</i></p>	
		<p>Het Barro ziet toe op bestaande dijken. Er is echter sprake van een nieuwe dijk die nog niet op de legger is opgenomen en waar dus nog geen beschermingszone conform het Barro voor is vastgesteld. Het is dan ook niet mogelijk om de beschermingszone al op te nemen in het rijksinpassingsplan. De waterkering zal voldoen aan de wettelijke normen. Daarnaast zal de keur van het Waterschap gelden voor deze waterkering, waarmee eventuele werkzaamheden in de nabijheid van de waterkering ook vergunningsplichtig zullen zijn. Daarmee zijn alle waterkering technische punten geborgd. Na realisatie van de dijk, kan de beschermingszone bij actualisatie van het ter plaatse geldende bestemmingsplan en rijksinpassingsplan, op de verbeelding gezet worden.</p>	
15.	Indiener L, LI	<p><i>Indiener geven aan dat ten onrechte in het ontwerp rijksinpassingsplan en het MER gesproken wordt over 'ruimte voor de rivier' als leidend principe. De Westerschelde is geen rivier, maar een estuarium met een geheel andere dynamiek dan een rivier.</i></p>	

		Gedoeld wordt op passages ten aanzien van de Ontwikkelingsschets 2010, zoals in het ontwerp rijksinpassingsplan op pagina 10 opgenomen: <i>“Op basis van dit uitgangspunt is besloten dat ‘ruimte voor de rivier’ het leidend principe is bij de invulling van het streefbeeld natuurlijkheid uit de Langetermijnvisie, alsook de voorlopige benadering voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen in de zin van de Habitatrichtlijn.”</i> Bedoeld hiermee wordt dat door het geven van extra ruimte aan de Westerschelde (een rivier die globaal gezien ter hoogte van het plangebied zich ontwikkeld tot / uitmondt in het deltagebied), herstel en uitbreiding van estuariene natuur mogelijk gemaakt wordt.	.
16.	Indiener XXXIV	<i>Indiener maakt zich sterk voor het behoud van de route door Zeeuws-Vlaanderen als hoofdtransportroute voor buisleidingen. Verzocht wordt om in de Hedwigepolder en/of in de gasdam ruimte te behouden voor nieuwe buisleidingen (alle soorten en maten) zodat de nu aanwezige hoofdroute voor buisleidingentransport behouden blijft.</i>	
		In het ontwerp rijksinpassingsplan is het Rijksbeleid aangaande buisleidingen beschreven. Echter inhoudelijk vinden er door het vast stellen van het rijksinpassingsplan geen wijzigingen plaats omdat de huidige situatie wat betreft de leidingendam / buisleidingenstraat vastgelegd wordt. Het huidige gebruik kan voortgezet worden. Door het project in de Hedwigepolder wordt de ruimte voor buisleidingen niet gewijzigd. In de toelichting van het vast te stellen rijksinpassingsplan zal de passage over de Structuurvisie Buisleidingen genuanceerd worden.	In de toelichting wordt de passage over de Rijksstructuurvisie Buisleidingen iets genuanceerd.

4 Beantwoording zienswijzen Milieu Effect Rapport (MER)

	De hieronder weergegeven nummers / Romeinse cijfers / codes corresponderen met de nummering van de indieners van de zienswijze (zie tabellen in bijlagen 1 t/m 3).	Samenvatting Zienswijze (<i>cursief</i>) en Beantwoording	Eventuele aanpassing / verwijzing
1.	Indiener nr. 17, 27, 34, 35, 37, 39, 51, 52, 54, 60, 62, 65 III, IV, VII, VIII, IX, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XX, XXII, XXIII, XXIV, XXV, XXVII, XXX, XXXII, XXXVI, XL, XLI, XLV, XLVI, XLVIII, L, LI, LX, LXV, LXX, Standaard PvZ, Standaard A L, Standaard A K, Standaard B L, Standaard B V 1, Standaard B V 2	<i>Indieners dienen een zienswijze tegen de MER in op basis van een aantal inhoudelijk argumenten en motiveringen.</i>	
		Deze inhoudelijke argumenten en motivaties zijn in het themahoofdstuk behandeld. De thema's en vraagstukken welke door de betreffende indieners aangedragen worden zijn herkenbaar middels het betreffende nummer van de ingediende zienswijze (Indiener nr.) Graag verwijzen we naar de themahoofdstukken voor de inhoudelijke behandeling van de ingediende argumenten en motiveringen.	
2.	Indiener nr. 16, 28, 32, 49,	<i>Indiener geeft aan bezwaar te hebben tegen de MER (er wordt geen motivering aangedragen)</i>	
		Omdat in de zienswijze geen onderbouwing of specificatie van de zienswijze opgenomen is, wordt deze zienswijze van de indieners voor kennisgeving aangenomen.	
3.	Indiener 55, LXI	<i>Indiener geeft aan van mening te zijn dat alle milieueffecten voldoende onderzocht zijn. Ook wordt door een indiener aangegeven dat deze van mening is dat er voldoende afstemming gezocht is met de Vlaamse plannen.</i>	
		Deze zienswijze wordt voor kennisgeving aangenomen.	
4.	Indiener XLVIII	<i>Indiener stelt in de zienswijze dat de ontwerpbesluiten niet uitgevoerd kunnen worden omdat de besluiten in strijd zijn met de milieuwetgeving.</i>	

		<p>Deze zienswijze wordt niet onderschreven en voor kennisgeving aangenomen. Toch wordt even kort ingegaan op de achtergrond van het opgestelde MER.</p> <p>In het voortraject van een aantal jaren is een groot aantal studies en onderzoeken uitgevoerd. Het ontwerp rijksinpassingsplan en het MER bevatten een samenvattende beschouwing van de uitgevoerde studies en de gemaakte keuzes. In deze studies is onder andere uitgebreid aandacht besteed aan mogelijke maatregelen die kunnen worden genomen om aan de natuurdoelstellingen voor de Westerschelde te voldoen. In het kader van de uitwerking van de planvorming voor natuurontwikkelingsmaatregelen is een m.e.r.-procedure (Besluit MER/Plan MER) gestart voor de ontwikkeling van estuariene natuur in de Hertogin Hedwigepolder en de Prosperpolder. Hiervoor zijn door de Commissie m.e.r. richtlijnen opgesteld (10 augustus 2006), waarin onder andere gevraagd om in het MER nader te onderbouwen waarom de Hedwige- en Prosperpolder de meest aangewezen locatie is om de gestelde opgave te realiseren in de vorm van een inzichtelijke en navolgbare geschiktheidsvergelijking van potentiële kustlocaties.</p> <p>Daarnaast wordt verwezen naar Hoofdstuk 11 van deze Nota van Beantwoording (behandeling zienswijze De Cloedt c.s.), waar in onderdeel 10 uitgebreid ingegaan wordt op de onderzochte milieuaspecten in het kader van het project, waarbij voldaan is aan hetgeen de milieuwetgeving stelt.</p>	
5.	Indiener XLVIII	<p><i>Indiener stelt dat de passende beoordeling in de MER onvolledig en onjuist is. Daarnaast wordt aangegeven dat er vele argumenten zijn om het voorzorgsprincipe van de Habitatrichtlijn toe te passen, waardoor het project niet gerealiseerd kan worden.</i></p>	
		<p>In het Natura 2000-ontwerpbeheerplan Westerschelde & Saefthinghe (3e concept versie 3.1) is de (milieuhygiënische) kwaliteit (gehalte aan zware metalen en organische verontreinigingen) van het Scheldewater en het sediment niet aangemerkt als een factor die het halen van de instandhoudingsdoelen in gevaar brengt. De toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998, en daarmee aan de onderliggende Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn, is uitgevoerd overeenkomstig de vereiste richtlijnen waarin de instandhoudingsdoelstellingen de kern vormen. Vanuit het Aanwijzingsbesluit en het Ontwerp-Beheerplan bestaat geen aanleiding</p>	

		<p>om in deze toetsing nader in te gaan op de milieukwaliteit van water en sediment. Er is daarom vanuit dit perspectief geen reden voor de stelling dat de passende beoordeling onjuist en onvoldoende is.</p> <p>Deze formele constatering laat onverlet dat aandacht nodig is voor de kwaliteit van water en sediment en de mogelijke effecten van (te) hoge gehalten van een aantal verontreinigingen op natuurwaarden. Van belang hierbij is dat in de directe omgeving van het plangebied natuurgebieden aanwezig zijn waarvan de kwaliteit van het substraat en het water vergelijkbaar zijn met de kwaliteit waarmee in het plangebied rekening moet worden gehouden. In het MER is hierover informatie opgenomen.</p> <p>De indiener van de zienswijze wijst onder andere op een rapport uit 2002 waarin monitoringgegevens voor het gebied Groot Buitenschor (België) zijn opgenomen (Verbessem et al, 2002). Indiener is van mening dat in het MER ten onrechte geen gebruik is gemaakt van dit rapport. De meet-gegevens in het bedoelde rapport dateren van (in hoofdzaak) de periode 1990 - 2000 en kunnen om die reden niet worden aangeduid als actuele gegevens. Overigens kan uit het rapport van Verbessem et al (2002) ook niet worden afgeleid dat het ecologisch functioneren van het ecosysteem van het Groot Buitenschor door relatief hoge gehalten van enkele con-taminanten wordt belemmerd. Het rapport geeft onder andere aan dat geen statische significante correlatie aanwezig is tussen de gehalten aan micropolluenten en de biomassa/densiteit.</p> <p>Het besluit tot het realiseren van estuariene natuur in de Hedwigepolder is daarmee niet in strijd met het voorzorgsprincipe uit de Habitatrichtlijn.</p>	
6.	Indiener XLVIII	<p><i>Indiener stelt dat het Besluit-MER ten gunste van de voorgenomen activiteit is en vaak in een verzachtende, verbloemende sfeer geschreven is. De volledige milieugevolgen zijn niet objectief en transparant in beeld gebracht.</i></p> <p>De zienswijze wordt voor kennisgeving aangenomen.</p>	
7.	Indiener L, LI, LXX	<p><i>Indiener geeft aan dat er door Artefact een onderzoek gedaan is naar de archeologische waarden (16 april 2013). De conclusie hiervan is dat het gebied zeer hoge verwachting heeft op archeologische waarden uit het paleolithicum tot het Neolithicum. Indiener is van mening dat de waarden niet goed zijn onderzocht (pagina 65 en verder van het rijksinpassingsplan).</i></p>	

		<i>Ook is indiener van mening dat het niet juist geformuleerd is in het MER (p. 253) dat het dorp Casuele mogelijk in het projectgebied ligt. Gevraagd wordt de polder te behouden in plaats van te vernielen.</i>	
		Voor de beantwoording van deze zienswijze, wordt verwezen naar de beantwoording van de zienswijzen aangaande dit onderwerp onder thema 4 'bestaande natuurwaarden en archeologie'. Nadere informatie over archeologische waarden is opgenomen in de aanvulling bij het MER, welke als bijlage 8 gevoegd is bij het vast te stellen rijksinpassingsplan.	
8.	Indiener 57, LVI	<p><i>Indiener dient een zienswijze op het MER in, inzake het ontbreken van berekeningen van de effecten van verzilting. Het plan voorziet volgens de indiener in een bewuste verzilting van zoete gronden. Verwezen wordt naar de reactie van de staatssecretaris op vragen van dhr E. Dijkgraaf, namelijk dat er zilte pioniersbegroeiingen en zilte graslanden ontstaan die duurzaam met elkaar in evenwicht zullen voorkomen (PZC 17 september 2013). In de MER is geen onderzoek gedaan naar de effecten in de verschillende varianten op de bodem en de omliggende polders op langere termijn. Ook is er geen onderzoek gedaan naar de beperkte lokale verhoging van het zoutgehalte ten gevolge van een soort nevengeul effect met name in de voorkeursvariant. Ook is niet aangegeven welke zoutgehalte moet optreden om zilte graslanden en zilte pioniersbegroeiingen mogelijk te maken. Bedacht moet ook worden in kader van Natura 2000 dat de Westerschelde voor de eerste verdiepingsronde in 1970 nog zoet was. Natuurherstel betekent in dat licht juist het terugdringen van de verzilting. In het MER zijn geen basisgegevens van de effecten van verzilting aangetroffen volgens de indiener. Het ontbreekt aan gegevens over het zoutgehalte als uitgangspunt om de verschillende varianten door te kunnen rekenen. Ook is er een beginsituatie nodig voor het invoeren van een driedimensionaal grondstromenmodel. Ook voor de omliggende gronden moet de verzilting onderzocht worden, verzilting in bodem gaat traag, maar gaat gestaag verder.</i></p> <p><i>Inzicht in verzilting is ook nodig om te bepalen of de doelstelling (zilte pionierbegroeiingen) bereikt wordt (welke laatste volgens de indiener ook oneigenlijk is, gezien de Westerschelde eerst zoet was). Daarnaast stelt de indiener dat een toets of de doelstelling (zilte pioniersbegroeiingen en zilte graslanden) enige werkelijkheidszin heeft achterwege is gebleven.</i></p>	

		<p>Inzake het ontbreken van berekeningen van de effecten van verzilting klopt het dat de verziltingsimpact niet modelmatig is doorgerekend, omdat met de voorziene maatregelen impact tot buiten het projectgebied vermeden wordt. De verzilting van het projectgebied zelf na de realisatie van estuariene natuur in de Hedwigepolder hoeft niet gemodelleerd te worden om te kunnen inschatten wat de toekomstige evolutie en effecten zullen zijn, er is voldoende informatie beschikbaar. Zie ook de beantwoording van de eerste zienswijze onder thema 10 'Verzilting, kwel en watersysteem'.</p> <p>Indiener geeft aan dat geen onderzoek gedaan is naar de beperkte lokale verhoging van het zoutgehalte ten gevolge van een soort nevengeul effect met name in de voorkeursvariant. Een dergelijke gedetailleerde impactberekening binnen het projectgebied is echter niet nodig om aan te tonen dat de doelstellingen die men voor ogen heeft in de HP gerealiseerd zullen worden, namelijk uitbreiding van de oppervlakte habitattypes 1130 (estuaria), 1310A (eenjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden met <i>Salicornia</i> spp. en andere zoutminnende planten) en 1330A (Atlantische schorren). Voor 1130 en 1330A komt daar ook nog de doelstelling 'verbetering kwaliteit' bovenop.</p> <p>Indiener geeft aan dat ook niet is aangegeven welke zoutgehalte moet optreden om zilte graslanden en zilte pioniersbegroeiingen mogelijk te maken. Zilte graslanden en zilte pioniersmilieus vereisen dat het zoutgehalte van het al dan niet incidentele overstromingswater min. 1.000 mg Cl/l tot meestal ca. 32.000 mg Cl/l bevat, i.e. brak tot zout. Andere vegetatietypes binnen de zilte graslanden zitten op de overgang van zoet naar brak en/of kennen geen overstromingsregime met zout water. Het grondwater kan ook zwak brak zijn of op de hoger gelegen delen (convexiteiten) in zilte graslanden een wisselend chloorgehalte hebben. Bijvoorbeeld het Thero-Salicornion kent een sterk wisselend chloorgehalte (0-70.000 mg Cl/l). Zilte vegetaties behorende tot het Lolio-Potentillion (o.a. <i>Trifolio-fragiferi</i> – <i>Agrostietum</i>) kennen tevens sterk wisselende zoutgehaltes. Deze vegetaties verdragen dus minstens zwak brak en kunnen daardoor hun concurrentiepositie t.o.v. sommige andere vegetatietypes versterken. In het algemeen stelt men voor de overgang van zoet naar brakke wateren de grens van 300 mg Cl/l voor. Vanaf 10.000 mg Cl/l is het</p>	
--	--	--	--

		<p>water zout. De meeste zilte graslanden zitten in de praktijk in het brakke spec-trum; zilte pioniersmilieus kunnen erg zout zijn. Men zou kunnen stellen dat vanaf (richtinggevend) 1.000 mg Cl/l zilte vegetaties kansrijk zijn maar deze 'zoutnorm' hoeft niet uniform aanwezig te zijn. Het jaargemiddelde chloridegehalte ter hoogte van meetpunt Schaar van Ouden Doel situeert zich net onder 1.000 mgCl/l, het jaarmaximum tot ca. 1.500mg Cl/l (zie figuur 6-41 in het MER[1]), waaruit blijkt dat met deze zoutgehalten in de ontpolderde Hedwigepolder zilte vegetaties tot ontwikkeling zullen kunnen komen.</p> <p>Een vergrote komberging door de realisatie van estuariene natuur in de Hedwigepolder heeft een positieve invloed op de hydrodynamische processen en de zoutgradiënt. Deze positieve invloed uit zich onder andere in een verkleining van de getijslag en een stroomafwaartse verschuiving van de zoutgradiënt.</p> <p>In het MER zijn geen basisgegevens van de effecten van verzilting aangetroffen volgens de indiener. Het ontbreekt aan gegevens over het zoutgehalte als uitgangspunt om de verschillende varianten door te kunnen rekenen. Deze gegevens zijn wel opgenomen in het MER, zie § 6.2.3.4.</p> <p>Indiener is van mening dat inzicht in verzilting ook nodig is om te bepalen of de doelstelling (zilte pionierbegroeiingen) bereikt wordt (welke laatste volgens de indiener ook oneigenlijk is, gezien de Westerschelde eerst zoet was). Door de morfologische en hydrodynamische processen én de chemische eigenschappen van het Scheldewater zal de doelstelling (estuariene natuur) bereikt worden. Wanneer we spreken van zilte pionierbegroeiing gaat het voornamelijk om zeekraal. Zeekraal zal vooral in de relatief laagdynamische milieus als pioniersvegetatie optreden zodra overstroming met zout water optreedt. Sturende factoren zijn de incidentele toevoer van zout en de erosiewerking van de overstroming en wind (met name tijdens stormen).</p>	
9.	Indiener nr. 18	<i>Indiener geeft een zienswijze op het MER, met als argumentatie dat goede landbouwgrond niet omgezet moet worden naar natuur, terwijl er voor de natuur al voldoende ruimte is.</i>	
		Ten aanzien van de beantwoording van deze zienswijze wordt verwezen naar	

		de beantwoording van de zienswijzen onder thema 6 'Landbouw'.	
10.	Indiener 65	<i>Indiener is van mening dat de impact op de mens zeer summier is meegenomen in 7.6.6, terwijl het plan grote effecten heeft op tientallen mensen.</i>	
		Deze zienswijze wordt voor kennisgeving aangenomen. In het MER is 'mens' als één van de disciplines meegenomen in de afweging tussen de varianten. Ook zijn in hoofdstuk 13 van het MER voor de discipline 'mens' onderzoeksvorstellen opgenomen waarvoor evaluatie en monitoring aan de orde is. Daarnaast zijn voor de discipline 'mens' mitigerende maatregelen opgenomen, onderdeel van de voorkeursvariant, zoals ook opgenomen in het ontwerp rijksinpassingsplan (zie p. 75).	
11.	Indiener 65	<i>Indiener vraagt om de impact op de landbouwsector te kwantificeren.</i>	
		De impact op de landbouw is beschreven in paragrafen 7.8.3.2 en 8.2.1 van het MER. In paragraaf 7.8.3.2. is zowel ingegaan op de effecten voor de landbouw in het plangebied, alsook op de effecten op de landbouw in het omringende gebied. Hierin is ook de impact gekwantificeerd, zoals: "De inrichting van de Hedwige- en Prosperpolder tot intergetijdengebied brengt een verlies van ca. 480 hectare landbouwoppervlakte met zich mee. Het betrof 187 ha landbouwgrond op Vlaams grondgebied, zowel gebouwen als gronden op basis van aangifte bij de Mestbank. Op Nederlands grondgebied betreft het bijna 293 hectare, waarvan 225 hectare landbouwgrond in gebruik bij Vlaamse landbouwers en bijna 68 hectare landbouwgrond in gebruik bij Nederlandse landbouwers. In 8.2.1.2. van het MER is bijvoorbeeld ook opgenomen dat het verlies van 293 ha landbouwgrond in de Hedwigepolder, overeenkomt met 0,2% van de totale landbouwoppervlakte in de provincie Zeeland. Dit betekent dat het effect relatief gezien beperkt is.	
12.	Indiener 65	<i>Indiener vraagt hoe de primaire productie van benthos wordt berekend en waarop dit gebaseerd is. Indiener vraagt waarom gesteld wordt dat de limitatie van opgelost silicium niet meer optreedt bij diatomeeën? Indiener geeft aan dat dit nergens is aangetoond voor het Scheldeestuarium. Gevraagd wordt om het aan te tonen. Gevraagd wordt om aan te geven wat de concentratie van opgelost silicium op dit moment is, via een representatief meetprotocol. Gevraagd wordt om aan te tonen waar de mening op gebaseerd is dat vissen zich eerder in een schorkreek zullen begeven dan door een (natuurlijke)</i>	

		<i>sluis.</i>	
		<p>Ten aanzien van de vraag omtrent primaire productie van benthos: Primaire productie is de omzetting van anorganische stoffen zoals water, meststoffen en kooldioxide in organische voedingsstoffen voor planten en dieren. Primaire productie staat aan de basis van de voedselketen: zonder primaire productie geen ecosysteem. De motor van de primaire productie draait op licht. Naarmate er meer licht is, verloopt de omzetting beter en groeien algen en planten sneller. De snelheid van de primaire productie is daarom afhankelijk van het doorzicht in het water en dus van de troebelheid. De primaire productie komt op twee manieren tot stand: in de waterfase (pelagische primaire productie) en op het oppervlak van platen, slikken en schorren (benthische primaire productie). In het kader van OMES (Onderzoek Milieu-Effecten Sigmaplan) worden op verschillende meetlocaties de pelagische en benthische primaire productie bepaald. De berekeningsmethodiek en resultaten voor primaire productie in de Westerschelde staat beschreven in de 'Eindrapportage T2009 Rapportage Schelde-estuarium – digitale bijlage 10 "ecologisch functioneren". Graag wordt hiernaar verwezen voor een toelichting.</p> <p>Voor de overige opmerkingen: Niet duidelijk is op welk onderdeel van het ontwerp rijksinpassingsplan, het MER of een van de bijlagen en andere ontwerp-besluiten de vragen betrekking hebben. Daarnaast wordt door indiener niet aangegeven binnen welk kader zijn vragen relevant zijn. Waarschijnlijk verwijst de indiener naar ofwel de instandhoudingsdoelstellingen voor het Schelde-estuarium (op Vlaams grondgebied) en/of het voorstel voor de natuurontwikkelingsmaatregelen (Van den Bergh et al., 2003). Voor een beantwoording op de door de indiener gestelde vragen kan daarom ook slechts verwezen worden naar deze betreffende documenten en de daarin gegeven toelichtingen.</p>	
13.	Indiener L, LI, LXX	<i>Indiener constateert dat op 59 van het ontwerp rijksinpassingsplan gesteld wordt dat de scheepvaart voor wat betreft het geluid de Hedwigepolder verstoort. Door indiener wordt gevraagd of geluidsonderzoek is verricht?</i>	
		Het is in het kader van een goede ruimtelijke ordening niet verplicht een afzonderlijke rapportage ten aanzien van akoestiek op te stellen. In het MER zijn de geluidsaspecten beschreven en de effecten beoordeeld in respectievelijk paragrafen 5.5.3.5, 6.2.7.1.1, 7.8.1.1 en 15.2.2. In het MER	

		<p>wordt hierbij onderscheid gemaakt in de geluidsimpact op woningen en op natuurgebied en op de verschillende fasen van voorbereiding, realisatie en beheer en onderhoud. In het MER (paragraaf 7.8.1.1) wordt gesteld dat de geluidsimpact van de aanleg en uitvoeringsfase een tijdelijke impact op het geluidsklimaat zal hebben en dat de geluidsimpact in de beheer- en exploitatiefase te verwaarlozen zal zijn. De uitvoeringstermijn omvat 3 jaar, waarbij de werkzaamheden gefaseerd naar zowel tijd als locaties zullen worden uitgevoerd.</p> <p>De nabije ligging van industrieterreinen en de aanwezigheid van scheepvaart zijn niet relevant bij het bepalen van de geluidsbelasting als gevolg van de werkzaamheden in het plangebied.</p> <p>Gezien de beperkte aanwezigheid van geluidgevoelige bestemmingen rondom het plangebied en de afwezigheid van geluidgevoelige bestemmingen in het plangebied en het feit dat het zal gaan om tijdelijke geluidbelastingen in de voorbereidings- en realisatiefase achten zijn de geluidseffecten van het plan voldoende in beeld gebracht en de uitvoerbaarheid afdoende aangetoond. Ook zijn er mitigerende maatregelen in het MER opgenomen ten aanzien van aspect geluid en effecten voor de mens. Een voorbeeld hiervan is het tijdens de uitvoeringsfase inzetten van geluidsarme machines en het erop toegezien worden dat de Europese richtlijn voor het gebruik van geluidsarm materiaal op een correcte manier wordt toegepast. Voor het transport geldt dat de routes zullen worden gekozen die het minste hinder veroorzaken. Voor een overzicht van de mitigerende maatregelen wordt verwezen naar pagina 75 van het ontwerp rijksinpassingsplan zoals dat ter visie heeft gelegen.</p> <p>Ook een ander aspect in relatie tot het thema geluid is in beeld gebracht: de invloed van geluid op de beoogde ontwikkeling in het plangebied, hierbij zijn de volgende aspecten van belang:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de huidige scheepvaart zorgt reeds voor een geluidsbelasting op het bestaande Natura 2000-gebied, vooral in het oostelijke deel; - voor vogels bestaat een breed geaccepteerde toetsingsnorm (43 en 48 dB(A)) voor effecten op broedvogels. Buiten het broedseizoen bestaan geen normen voor effectbeoordeling van geluidsverstoring op basis van 	
--	--	---	--

		<p>dB's. Voor vogels bestaan wel richtlijnen / normen voor verstoringseffecten, gebaseerd op visuele verstoring (Bureau Waardenburg (Krijgsveld et al 2008), gebaseerd op metingen van visuele verstoring door mensen, scheepvaart, vliegtuigen). Geluidsberekeningen kunnen weinig toevoegen als het gaat om het maken van daadwerkelijk bruikbare contouren in relatie tot verstoring van vogels.</p> <p>Van belang is verder dat in de uitvoeringsfase geluidsbelasting van broedgebied voorkómen dient te worden door de werkzaamheden in en nabij het Natura 2000-gebied uit te voeren buiten het broedseizoen. Buiten het broedseizoen dient het westelijk deelgebied van het Sieperdaschor ontzien te worden door buiten het broedseizoen geen werkzaamheden uit te voeren óp de dijk langs het Sieperdaschor gedurende de maanden dat daar de kritieke trek- en wintervogels zitten, het aanhouden van tenminste de verstoringafstand tot het deel waar kritieke vogels geconcentreerd aanwezig zijn (westelijk deel Sieperdaschor).</p> <p>Voor de overige natuurgebieden binnen de Hedwigepolder dienen de werken of buiten het broedseizoen plaats te vinden of zodanig op tijd gestart te worden met de verstoring dat vogels niet tot broeden komen en elders een nest bouwen. Deze zaken worden in het contract met de aannemer opgenomen.</p> <p>Voor vogels in het schorren en slikkengebied (kustbroedvogels) gelden verstoringafstanden tot maximaal circa 500 meter, in de meeste gevallen geldend voor verstoring van hoogwatervluchtplaatsen. Deze verstoringafstanden zullen worden aangehouden bij de formulering van mitigerende maatregelen tijdens de realisatiefase ter voorkoming van significant negatieve effecten.</p>	
14.	Indiener L, LI	<i>Indiener is van mening dat op p. 85 van het MER ten onrechte geconstateerd wordt dat het afgraven van Saefthinghe geen alternatief is.</i>	
		Op de betreffende pagina in het MER (85) is onderbouwd waarom het afgraven van Saefthinghe geen houdbaar alternatief is: 'schorverjonging van Saefthinghe wordt niet meegenomen als te onderzoeken alternatief in het MER, omdat deze ingreep niet bijdraagt aan de doelstelling om het	

		<p>estuarium ruimtelijk uit te breiden, hetgeen nodig is om de instandhoudingsdoelstellingen in de Westerschelde te behalen. Echte estuariene natuur (met getij) kan immers niet uitgebreid worden door in bestaande Natura 2000 gebieden (zoals Saeftinghe) bepaalde beheersmaatregelen te treffen, die gericht zijn op de verandering van de ene habitat in de andere. Per saldo komt er dan geen estuariene natuur bij. Het op grote schaal afgraven van hoog schor grijpt lokaal in en kan als niet duurzame beheermaatregel niet op één lijn worden gezet met een werkelijke uitbreiding van het estuarium. Daarnaast veroorzaakt een afgraving van een deel van het Verdrongen Land van Saeftinghe zelfs eerder een aantasting van de natuurwaarde van het gebied dan een verhoging ervan.</p> <p>In het MER wordt in § 2.4.4 en § 2.4.5. de locatiekeuze toegelicht. De bijlagen 1 en 2 van het MER geven de achterliggende informatie.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bijlage 1 van het MER: Rapport Grontmij (2007, projectnr. 215563) Locatiekeuze Hedwige- en Prosperpolder. Geschiktheidsbeoordeling van potentiële gebieden voor estuariene natuurontwikkeling in het Schelde-estuarium tussen Hansweert en Antwerpen. - Bijlage 2 van het MER: Rapport Resource Analysis en Grontmij (2007 Documentnummer: 5206-50-005); Onderzoek locatiekeuze Hedwige- en Prosperpolder. Onderbouwing ontpolderingsmaatregel, omvang en locatiekeuze. <p>Het meest recente onderzoek naar mogelijke alternatieven voor de Hertogin Hedwigepolder (Deltares, 2011) dat in § 2.4.6 van het MER kort wordt aangehaald geeft een duidelijk beeld (ook vanuit juridisch perspectief) van de doelen die met het project zouden moeten worden gerealiseerd. Dit Deltaresrapport geeft de Natura 2000 doelstellingen alleen kunnen worden gehaald als binnendijkse maatregelen (ontpolderen) worden genomen.</p>	
15.	Indiener L, LI	<p><i>Indiener geeft aan dat in het MER op p 261, 262 ten onrechte staat dat de herkenbaarheid van de Hedwigepolder en het kreekrestant matig is. De polder is uniek en het kreekrestant is beschermd natuurgebied. De Hedwigedijk is een beschermde dijk op de Nederlandse Belvederekaarten, p 262 MER. De onverharde wegen, de Erik- en Lydiastraat zijn zeer zeldzaam en in de CHS Zeeland is aandacht hiervoor gevraagd.</i></p>	

		<p>In het MER zijn de landschappelijke, cultuurhistorische (beiden paragraaf 6.2.6) en natuurwaarden (paragraaf 6.2.5) beschreven. Daarbij is onder andere gebruik gemaakt van de Cultuurhistorische waardenkaart van de provincie Zeeland. Met de bestaande waarden is bij de afweging rekening gehouden. In het ontwerp rijksinpassingsplan (paragraaf 4.4.) zijn de elementen zoals benoemd door de indiener ook opgenomen. Voor uitgebreidere toelichting op de wijze van onderzoek van de archeologische waarden en voor een aanvulling op de gegevens zoals opgenomen in het MER, wordt verwezen naar bijlage 8 van het vast te stellen rijksinpassingsplan (Aanvulling bij het MER, november 2013, Oranjewoud).</p> <p>Het is juist dat het kreekrestant in de polder onderdeel is van de provinciale EHS. Hiermee is rekening gehouden, zie voor een verdere beantwoording omtrent dit antwoord de beantwoording van de tweede zienswijze onder het thema 5 'bestaande natuur- en archeologische waarden'.</p> <p>In het kader van het Inrichtingsplan (opgenomen als bijlage 5 bij het ontwerp rijksinpassingsplan) is een verkenning opgenomen naar de mogelijkheden en kansen om het thema cultuurhistorie te verankeren in het plan voor de Hedwigepolder. Op pagina 79 van het ontwerp rijksinpassingsplan zijn hiervan een aantal voorbeelden benoemd. Bekeken is welke voorstellen, mede gelet op de verevorderde voorbereiding van de besluitvorming en de afspraken met Vlaanderen, goed verenigbaar zijn met de (natuur)doelstelling van het project en haalbaar zijn. Deze zullen verder meegenomen worden in de uitwerking van het Inrichtingsplan.</p>	
16.	Indiener nr. V,	<p><i>Indiener heeft een zienswijze op het MER. De zienswijze heeft betrekking op verkeerskundige aspecten. Aangegeven wordt dat het Kruispunt Lingestraat – Petrusstraat een gevaarlijk kruispunt is en dat door de toename van toeristisch verkeer en meer zwakke weggebruikers, de versterkt wordt. Onderkend wordt dat vooral de dagelijkse gebruikers van de polderwegen de regels niet respecteren. Voorgesteld wordt het realiseren van een verkeersplateau, welke ook voor landbouwverkeer bruikbaar is.</i></p>	
		<p>De verkeerseffecten in de aanlegfase en de mitigerende maatregelen (in de vorm van aan- en afvoerroutes) zijn beschreven in § 9.5.5.2 van het MER. De routes zijn gebaseerd op het aantal verkeersbewegingen, de aanwezigheid van gevoelige bestemmingen en de geschiktheid van de</p>	

		<p>wegen voor zwaar vrachtverkeer. In § 15.2.2 van het MER zijn de verkeerseffecten in de aanlegfase en de gebruiksfase nader beschreven.</p> <p>In § 15.2.2 van het MER is de verkeersaantrekkende werking van het plangebied in de gebruiksfase beschreven. Daarbij is geconcludeerd dat het recreatieve verkeer zonder problemen en veilig kan worden afgewikkeld. Het gemotoriseerde verkeer binnen het plangebied blijft in de beheerfase beperkt tot aan- en afvoer van goederen naar het natuurspaviljoen (via wijzigingsbevoegdheid te realiseren) en gemotoriseerd verkeer ten behoeve van onderhoud en beheer. Het recreatieve verkeer binnen het plangebied bestaat uit wandelaars en fietsers van en naar het natuurspaviljoen, langs de nieuwe dijken en wandelaars op excursie in het nieuwe slikken en schorregebied. Buiten het plangebied wordt een aantal parkeerplaatsen aangelegd om het (gemotoriseerde) recreatieve verkeer op te vangen.</p> <p>De betreffende kruising van wegen die onderwerp is van de zienswijze is buiten het plangebied gelegen. Dit neemt niet weg dat er geen aandacht voor is. Het aandachtspunt is doorgegeven aan de betreffende wegbeheerder en gekeken wordt waar werk-met-werk gemaakt kan worden bij de werkzaamheden in het kader van de Hedwigepolder.</p>	
17.	Indiener nr VII	<p><i>Indiener geeft aan dat het MER geen authentiek MER is. Het gepresenteerde MER voldoet niet aan de wettelijke minimum eisen die gesteld worden aan een MER. Er wordt niet voldaan aan de eisen.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>De milieugevolgen van de voorgenomen activiteit en alternatieven en de vergelijking daarvan.</i> - <i>Het vergelijken van de alternatieven op hun milieugevolgen is de kern van MER.</i> - <i>De gegevens in het rapport moeten juist en controleerbaar zijn.</i> <p><i>Nergens in het rapport wordt gedefinieerd wat verstaan wordt onder het begrip (nieuwe) natuur. Wanneer uitgegaan wordt van de werkelijke betekenis van natuur: 'natuur is het geheel aan bestaansbronnen en levensprocessen' zouden aan de orde moeten komen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Welke veranderingen zullen de bestaansbronnen (bodem, water, lucht) in een polder ondergaan als het water uit de Schelde daar vrij toegang heeft</i> 	

		<p>- <i>Wat is de invloed van de veranderde bestaansbronnen op de levensprocessen en op het milieu.</i></p> <p><i>De betreffende indiener heeft een rapport bijgevoegd van eigen hand, waarin bovenstaande effecten beschreven worden in de vorm van zeven aandachtspunten: Ontpolderen langs de Schelde. De gevolgen voor natuur en milieu. Effecten hiervan op de gezondheid van mens en dier in de regio' (1-4-2012, C.W. Scheele). Gevraagd wordt het rapport te beoordelen als zijnde de echte MER die behoort bij het rijksinpassingsplan.</i></p>	
		<p>Ten aanzien van de reactie omtrent de zeven aandachtspunten van de indiener wordt verwezen naar de behandeling van de eerste zienswijze bij thema 9 'kwaliteit bodem / verontreiniging water, bodem en lucht (CO2, stikstof)' in het thematische hoofdstuk van deze Nota van Beantwoording.</p> <p>Ten aanzien van de zienswijze op het MER het volgende. In de Wet milieubeheer (Wm) is bepaald dat ter zake van activiteiten die zijn aangewezen in het Besluit MER een Milieu Effect Rapport (MER) opgesteld moet worden bij de voorbereiding van de plannen en besluiten die in het Besluit MER zijn aangegeven. Er is daarom een (grensoverschrijdend) MER 'ontwikkeling van een intergetijdengebied in de Hedwige en Prosperpolder: BesluitMER / PlanMER Nederland' opgesteld. Het MER is een gecombineerde PlanMER / BesluitMER. Dit is mogelijk op basis van het bepaalde in artikel 14.4b Wet milieubeheer. In dit artikel wordt aangegeven dat indien voor een activiteit tegelijkertijd een besluit en een plan uitsluitend met het oog op de inpassing van die activiteit wordt voorbereid, één MER opgesteld kan worden. Daarnaast is het opstellen van een MER gerelateerd aan dit rijksinpassingsplan verplicht, omdat het een kader vormt voor wettelijk of bestuursrechtelijk verplichte plannen waarvoor een Passende beoordeling moet worden opgesteld op grond van artikel 19f van de Natuurbeschermingswet 1998. Gekoppeld aan het MER, is derhalve ook een Passende beoordeling opgesteld (mei 2013). De richtlijnen voor het MER voor onderhavig project, zijn reeds in 2006 vastgesteld door het bevoegd gezag.</p> <p>In het voortraject van een aantal jaren is een groot aantal studies en onderzoeken uitgevoerd. Het ontwerp rijksinpassingsplan en het MER</p>	

		<p>bevatten een samenvattende beschouwing van de uitgevoerde studies en de gemaakte keuzes. In deze studies is uitgebreid aandacht besteed aan mogelijke maatregelen die kunnen worden genomen om aan de natuurdoelstellingen voor de Westerschelde te voldoen. In het strategisch MER – welke in 2004 ten behoeve van de Ontwikkelingsschets 2010 is opgesteld - zijn voor de natuur twee pakketten van maatregelen onderzocht, waarmee in beginsel de ecologische doelstellingen kunnen worden gerealiseerd. Onderscheid is gemaakt tussen habitatgerichte maatregelen verspreid over het hele plangebied en procesgerichte maatregelen. Voor de procesgerichte maatregelen is verder onderscheid gemaakt naar twee pakketten van maatregelen. Eén pakket bestaande uit een combinatie van een beperkt aantal grote uitpolderingen (pakket A) en één pakket bestaande uit een groter aantal kleinere uitpolderingen (pakket B). De Hedwigepolder is als onderdeel van pakket B, in combinatie met de Prosper- en Doelpolder, als één der alternatieven onderzocht met andere alternatieven in deze ecologische zone (Zimmermanpolder, Molenpolder, Hellegatpolder en Ser-Arendspolder). (Strategisch MER, hoofdrapport, hoofdstuk 3.4.2. pagina 49 e.v.).</p> <p>In het kader van de uitwerking van de planvorming voor natuurontwikkelingsmaatregelen is een m.e.r.-procedure (Besluit MER/Plan MER) gestart voor de ontwikkeling van estuariene natuur in de Hertogin Hedwigepolder en de Prosperpolder. In de richtlijnen van de commissie m.e.r. werd onder andere gevraagd om in het MER nader te onderbouwen waarom de Hedwige- en Prosperpolder de meest aangewezen locatie is om de gestelde opgave te realiseren in de vorm van een inzichtelijke en navolgbare geschiktheidsvergelijking van potentiële kustlocaties. De geschiktheidsbeoordeling is uitgevoerd vanuit twee invalshoeken: de ecologische geschiktheid en de maatschappelijke geschiktheid. In de ecologische beoordeling scoort de Hedwigepolder onderscheidend het hoogst en wel voor schor. Dit betekent dat in Hedwigepolder met de minste inspanningen de meest optimale omstandigheden voor het ontstaan / op gang brengen van de hoogste natuurkwaliteit kunnen worden gecreëerd. De Hedwigepolder scoort ook maatschappelijk wezenlijk beter dan de andere polders, met name vanwege een lage bewoningsdichtheid, een hoge kosteneffectiviteit en een logische begrenzing.</p>	
--	--	---	--

		<p>De m.e.r.-regelgeving bevat geen verplichting om getrapt te besluiten en een m.e.r.-procedure uit te voeren. Het is mogelijk om direct naar een concreet (besluit) MER te gaan voor een bepaalde locatie en een bepaald voornemen. Dat legt dan wel de verplichting tot motiveren van locatie en doel bij het besluit dat dan wordt genomen. Dit betekent dat de alternatieven in het (project)MER zich kunnen richten op manieren waarop de voorgenomen activiteit (in dit geval: het ontpolderen van de Hedwigepolder en Prosperpolder) kan plaatsvinden. In het advies voor richtlijnen van de commissie m.e.r. (10 augustus 2006) wordt dan ook niet gevraagd om het onderzoeken van locatiealternatieven, maar om een nadere onderbouwing van het voornemen tot realisatie van estuariene natuur in de Hedwigepolder (p. 3 in het advies). Dit wordt bevestigd door de inhoud van het advies van de commissie m.e.r. d.d. 10 december 2013 (zie ook hoofdstuk 12, in het advies staat dat de inrichtingsalternatieven uitgebreid zijn omschreven en toereikend zijn om op basis daarvan de milieugevolgen te bepalen). Locatiealternatieven zijn alleen aan de orde als niet overtuigend kan worden onderbouwd dat andere maatregelen geen kansrijke oplossing bieden voor de gestelde opgave.</p> <p>In het MER wordt in § 2.4.4 en § 2.4.5 de locatiekeuze toegelicht. De bijlagen 1 en 2 van het MER geven hierbij de achterliggende informatie. Het meest recente onderzoek naar mogelijke alternatieven voor de Hedwigepolder (Deltares, 2011) dat in § 2.4.6 van het MER kort wordt aangehaald geeft een duidelijk beeld (ook vanuit juridisch perspectief) van de doelen die met de het project zouden moeten worden gerealiseerd. Dit Deltaresrapport geeft de Natura 2000 doelstellingen alleen kunnen worden gehaald als binnendijkse maatregelen (ontpolderen) worden genomen. In de mede naar aanleiding van het conceptadvies van de Commissie m.e.r. (zie hoofdstuk 12 van deze Nota van Beantwoording) opgestelde rapportage 'Aanvulling bij het MER' (bijlage 8 bij het vast te stellen rijksinpassingsplan) wordt nader ingegaan op de effecten op de bestaande schorren in het Natura2000-gebied.</p> <p>In het MER, welke als bijlage 1 bij het ontwerp rijksinpassingsplan ter inzage heeft gelegen, zijn drie basisalternatieven ten aanzien van de dijkconfiguratie ontwikkeld, waarbij voor de eerste twee basisalternatieven twee varianten zijn onderscheiden. In totaal zijn dus 5 alternatieven</p>	
--	--	--	--

		<p>afgewogen. Daarnaast is ook het nulalternatief opgesteld. Op basis van onderzoek en afweging in het MER, waarbij alle relevante aspecten en disciplines meegenomen zijn, worden het milieuvriendelijke alternatief (MA) en het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) gedefinieerd. In het MER zijn de effecten van de inrichting van estuariene natuur in de Hedwige- en Prosperpolder op de volgende 'sleutel disciplines' relevant voor het project onderzocht: Bodem en morfologie, Water, Natuur, Landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie, Mens (ruimtelijke en sociaal-organisatorische aspecten). Daaronder worden subdisciplines (thema's) onderscheiden, welke bij de afweging en vergelijking van alternatieven meegenomen zijn.</p> <p>In het ontwerp rijksinpassingsplan is het voorkeursalternatief (VKA) voor de Hedwigepolder verankerd, welke de inrichting is van de Hedwige- en Prosperpolder zoals deze bepaald is op basis van de uitkomsten van het MER (het MMA) alsmede de kosteneffectiviteitsanalyses (KEA) en randvoorwaarden als 'geen verzilting van het omliggende gebied', 'geen nadelige gevolgen voor de scheepvaart en de vaargeul', 'waarborging stabiliteit van de waterkeringen en de Leidingendam', 'het niet onmogelijk maken van een verbinding met Land van Saefthinghe in de toekomst' en tot slot 'geen strijdigheid met de beheersvoorschriften van de Natura 2000-gebieden'. De basis van het VKA wordt dus gevormd door het meest milieuvriendelijke alternatief (het MMA).</p>	
18.	Indiener nr. XXXIX, LXIV, LXIV,	<p><i>Met verwijzing naar het rapport van Scheele 'ontpolderen langs de Westerschelde' wordt opgemerkt dat het gestelde doel voor natuurherstel voor de Westerschelde niet beter wordt van dit project. Een prachtige polder maakt plaats voor een ernstig vervuild slib depot, met een groot risico voor vogels. Het MER vermeldt zelf dat het intergetijdengebied zal vervuilen met zware metalen, en giftige stoffen als PCB's en PAK's.</i></p>	
		<p>Voor de beantwoording van deze zienswijze wordt verwezen naar de beantwoording van de eerste zienswijzen onder het thema 9 'kwaliteit bodem / verontreiniging water, bodem en lucht (CO₂, stikstof)'. Samengevat komt de reactie erop neer dat geredeneerd vanuit mogelijke effecten op instandhoudingsdoelstellingen (waarvoor een opgave ligt voor de Westerschelde) de in het MER geconstateerde beperkte leemten in kennis over de ophoping in de voedselketen geen belemmering zijn voor de te nemen besluiten in het kader van het project voor de Hertogin</p>	

		Hedwigepolder. Er is geen sprake van effecten op het bestaande Natura 2000-gebied en ook niet van effecten binnen het gebied Hertogin Hedwigepolder waarvoor tegelijk met de vaststelling van het rijksinpassingsplan een voorlopig aanwijzingsbesluit van kracht wordt, waarmee het nog niet aangewezen deel van het plangebied Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt gebracht. Dit betreft alleen de aanwijzing als Habitatrichtlijngebied. Dit onderwerp ten aanzien waarvan sprake is van beperkte kennisleemte, zal onderdeel zijn van de monitoring, waarvoor momenteel gewerkt wordt aan een monitoringplan.	
19.	Indiener nr. XXXVI	<i>Indiener is van mening dat in het bestaande MER voor de ontpoldering van de Hedwigepolder aan de ernstige vervuiling van het Scheldewater zonder kennis van zaken voorbij is gegaan. Indiener geeft aan dat is vastgesteld dat de vervuiling gestaag toeneemt. Dit leidt ertoe dat het ontpolderen niet tot meer maar juist tot minder estuariene natuur leidt. De ontpoldering is bedreigend voor foeragerende vogels. Daarnaast stelt de indiener dat de Nederlandse regering de verantwoordelijkheid heeft voor de ontpoldering van de Hedwigepolder. De Provincie Zeeland wordt daarbij betrokken. Indiener is van mening dat de Provinciale Staten de hiervoor genoemde vervuiling ontkennen. Gevraagd wordt door de indiener om een herziene MER.</i>	
		Voor de beantwoording van deze zienswijze, wordt verwezen naar de beantwoording van beide voorgaande zienswijzen binnen dit thema. Ten aanzien van de laatste alinea van de (samengevatte) zienswijze geldt, dat deze ter kennisgeving wordt aangenomen.	
20.	Indiener nr. XLIV	<i>De indiener dient een zienswijze op het MER in betreffende de kwantitatieve analyse van de hoeveelheden broeikasgas CO₂. Het wordt als een omissie gezien om de CO₂ uitstoot niet in het MER op te nemen (terwijl er wel een hoofdstuk gewijd wordt aan de geluidsemisatie). Geadviseerd wordt om alsnog hiervan een kwantitatieve analyse op te nemen.</i>	
		In paragraaf 5.5.3.5 van het MER is aangegeven op welke wijze luchtonderzoek heeft plaatsgevonden. Deels is dit gestoeld op de Vlaamse methodiek, maar hier wordt tevens al verwezen naar het luchtonderzoek dat is uitgevoerd om te voldoen aan de Nederlandse vereisten. Het uitgevoerde luchtkwaliteitsonderzoek (zie bijlage 24 bij het MER) voldoet aan de	

		vereisten die hieraan in het kader van een GRO mogen worden gesteld. Voor de verdere beantwoording van deze zienswijze wordt verwezen naar de beantwoording van de zienswijze van dezelfde indiener, zoals die opgenomen is onder het thema 9 'kwaliteit bodem / verontreiniging water, bodem en lucht (CO ₂ , stikstof)'. Eveneens bij de regel van indiener XLIV.	
--	--	--	--

5 Beantwoording zienswijzen Ontheffing Flora- en Faunawet

	De hieronder weergegeven nummers / Romeinse cijfers / codes corresponderen met de nummering van de indieners van de zienswijze (zie tabellen in bijlagen 1 t/m 3).	Samenvatting Zienswijze (<i>cursief</i>) en Beantwoording	Eventuele aanpassing / verwijzing
1.	Indiener nr. 17, 27, 34, 35, 39, 51, 52, 54, 60, 62 III, IV, VII, VIII, IX, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XX, XXII, XXIII, XXIV, XXV, XXVII, XXX, XXXII, XXXVI, XL, XLI, XLV, XLVI, XLVIII, L, LI, LX, LXV, LXX, Standaard PvZ, Standaard A L, Standaard A K Standaard B L, Standaard B V 1, Standaard B V 2	<i>Indiener dient een zienswijze tegen de Ontheffing Flora- en Faunawet in op basis van een aantal inhoudelijk argumenten en motiveringen.</i>	
		Deze inhoudelijke argumenten en motiveringen zijn in het themahoofdstuk behandeld. De thema's en vraagstukken welke door de betreffende indiener aangedragen worden zijn herkenbaar middels het betreffende nummer van de ingediende zienswijzen (Indiener nr.) Graag verwijzen we naar de themahoofdstukken voor de inhoudelijke behandeling van de ingediende argumenten en motiveringen.	
2.	Indiener nr. 2	<i>Indiener geeft aan bezwaar te hebben tegen de ontpoldering omdat daardoor een mooi natuurgebied verloren gaat.</i>	
		Ten behoeve van het project heeft een integrale afweging plaatsgevonden. In onder andere het MER is deze afweging verankerd. Onderdeel daarvan zijn ook de bestaande natuur-, landschappelijke- en cultuurhistorische waarden. Voor de verdere beantwoording van deze zienswijze wordt verwezen naar de behandeling van de zienswijzen onder het thema 5 'bestaande natuur- en archeologische waarden'.	

3.	Indiener nr. 17, 48, 62 X, L, LII	<p><i>In het kader van de ontheffing Flora- en Faunawet heeft geen ordentelijke inventarisatie van de natuur plaatsgevonden. De eigenaar heeft nooit toestemming gegeven voor boringen en flora- en faunaonderzoek. De studie kan dus niet volledig zijn.</i></p> <p><i>Pas in 2013 is door de vertegenwoordiger van het Ministerie toestemming gevraagd en deze is geweigerd. Er kan dus geen deugdelijke rapportage zijn geproduceerd.</i></p>	
		<p>Aan de eigenaar is gevraagd om toestemming te krijgen tot het betreden van zijn eigendommen teneinde verschillende typen onderzoek te kunnen uitvoeren. Deze toestemming is niet verkregen. De keuze is gemaakt om in deze fase te volstaan met onderzoek vanaf de openbare weg. Gelet op de wegenstructuur in de Hedwigepolder (rastergewijs) is dat ook goed mogelijk.</p> <p>In het kader van onder andere het MER heeft een inventarisatie plaatsgevonden van beschermde soorten en natuurwaarden. Voor de uit onderzoek blijkende soorten en beschermde verblijfsplaatsen waarvoor dat noodzakelijk is, is ontheffing aangevraagd bij de Dienst Regelingen van het Ministerie van EZ. Omdat er geen betredingstoestemming verleend is voor de gebouwen, zijn de activiteiten omtrent sloop van de gebouwen en de bij het erf horend groen, buiten de ontheffingsaanvraag gelaten. Voor de andere werkzaamheden zijn verschillende onderzoeken verricht. Voor de gebruikte onderzoeksmethoden wordt verwezen naar onderdeel "O" van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Activiteitenplan project herinrichting hertogin Hedwigepolder" van 12 juni 2013. Het betreffende ontwerp besluit wordt meegecoördineerd in de procedure van de rijkscoördinatieregeling en heeft samen met het rijksinpassingsplan en de andere ontwerpbesluiten gelijk ter inzage gelegen. Dienst Regelingen van EZ is van mening dat het onderzoek naar de aan of afwezigheid van de aangevraagde soorten, voldoende informatie bevat om een besluit voor deze soorten te rechtvaardigen. Om deze reden was er geen aanleiding om gebruik te maken van artikel 11 Belemmeringenwet Privaatrecht.</p> <p>In het kort enkele passages uit het hiervoor genoemde onderdeel "O": In de Hedwigepolder is een aantal zwaar beschermde soorten in het kader van de Flora- en faunawet vastgesteld. Wegens het ontbreken van</p>	

		<p>betredingstoestemming is de functie van de gebouwen voor de zwaar beschermde soorten niet tot in detail bekend. Derhalve is er voor gekozen om het slopen van de bebouwing en het bij het erf behorende groen uit te stellen tot het einde van de uitvoeringsperiode. Daarom blijft in de voorliggende ontheffingsaanvraag het slopen van de bebouwing buiten beschouwing. Dat wordt een nieuwe activiteit waarvoor te zijner tijd in het kader van de Wabo-procedure een ontheffing Flora- en faunawet zal worden aangevraagd. Nadat de onteigening is afgerond, wordt zo snel mogelijk gestart met het in beeld brengen van de exacte functie van de bebouwing voor de zwaar beschermde soorten.</p> <p>De natuurwaarden in de Hedwigepolder zijn op verschillende manieren in beeld gebracht. Er kan onderscheid gemaakt worden tussen bureaustudie en veldonderzoek.</p> <p><i>Bureauonderzoek</i> NDFF-gegevens: De Nationale Databank Flora en Fauna heeft gegevens beschikbaar gesteld omtrent het voorkomen van (beschermde) soorten in de Hedwigepolder. In het kader van de Flora- en faunawet is hieruit een selectie gemaakt van de soorten die beschermd zijn in Tabel 2 en Tabel 3 van de Flora- en faunawet en vogels die jaarrond beschermde nesten hebben. Uit het databestand is naar voren gekomen dat er geen waarnemingen van Tabel 2-soorten zijn gedaan (of zijn doorgegeven); enkel Tabel-3 soorten van zoogdieren en van vogels met jaarrond beschermde nesten zijn aanwezig.</p> <p>RoofvogelWerkgroep Zeeland: De laatste vijf jaar (2007 - 2012) zijn er door de roofvogelwerkgroep Zeeland van de natuurbeschermingsvereniging De Steltkluit (actief in Oost Zeeuws Vlaanderen) een aantal roofvogels geïnventariseerd. Hieruit is gebleken dat in de laatste vijf jaar een aantal dag- en nachtroofvogels broeden in de Hedwigepolder.</p>	
4.	Indiener L, LI	<p><i>Indiener constateert dat in het MER beschermde flora en fauna wordt besproken. Gemist wordt de zeearend, specht, (bruine) rugstreepad, boomvalk, havik, soorten die voorkomen in de Hedwigepolder. Daarnaast is geen onderzoek gedaan naar het voorkomen van vaatplanten, reptielen, dagvlinders, libellen, kevers en weekdieren, terwijl de protocollen dat wel voorschrijven.</i></p>	

		<p>Omtrent de volledigheid van het onderzoek wordt verwezen naar de behandeling van voorgaande zienswijze.</p> <p>In de Hedwigepolder heeft een inventarisatie plaatsgevonden van wettelijk beschermde soorten en natuurwaarden volgens de Flora- en faunawet. Het onderzoek is gericht op de soorten die op grond van de kennis van het gebied, de regionale context, de aanwezige biotopen en de biotoopeisen van soorten, redelijkerwijs in het gebied kunnen worden verwacht. Voor zover van toepassing is voor de aangetroffen soorten en beschermde verblijfsplaatsen een ontheffing aangevraagd op grond van de bevindingen uit 2013, zonodig aanvullend onderbouwd met de bevindingen uit 2010. Deze informatie is opgenomen in een ontheffingaanvraag en met onderbouwing ter behandeling voorgelegd aan Dienst Regelingen van Economische Zaken. Dienst Regelingen is van mening dat het onderzoek naar de aan of afwezigheid van de aangevraagde soorten, voldoende informatie bevat om een besluit voor deze soorten te rechtvaardigen.</p> <p>Met betrekking tot de soorten die in de zienswijze van de indiener ter illustratie worden genoemd het volgende. De ontheffingaanvraag betreft de uitvoeringsperiode 2016 t/m 2019. Tussen 2013 (het moment van indienen van de aanvraag) en de start van de realisatiefase (2016) zal jaarlijks monitoring plaatsvinden van de dan aanwezige soorten in het plangebied. In deze monitoringsperiode zal de ontheffing worden aangepast aan de jaarlijkse bevindingen. Als daar aanleiding voor bestaat kunnen 'nieuwe' soorten, bijvoorbeeld de door indiener ter illustratie genoemde soorten, desgewenst in een aanvulling op de aanvraag aan de ontheffingaanvraag worden opgenomen.</p> <p>Met betrekking tot de belangtoetsing van soorten waarvoor ontheffing is verleend het volgende. De doelstellingen van het project dienen de genoemde belangen. In het hiernavolgende wordt een korte reactie geven. Voor de algehele onderbouwing wordt verwezen naar besluit zelf.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bescherming Flora- en fauna: De huidige agrarische functie wordt omgezet in natuur. In 2006 is het Natura 2000 doelendocument verschenen. Voor de Wester-schelde en Saefthinge zijn afspraken gemaakt over 600 hectare nieuwe estuariene natuur. Het project in de 	
--	--	--	--

		<p>Hertogin Hedwigepolder draagt hier aan bij.</p> <ul style="list-style-type: none">- Volksgezondheid en openbare veiligheid: Een meer uitgebreide onderbouwing van het belang is opgenomen in het Activiteitenplan bij de ontheffingaanvraag bij onderdeel E op blz. 7 en 8. Voor de onderbouwing van de doelen met betrekking tot dissipatie (afzwakking) van de vloedgolf wordt verwezen naar de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium (besluit 3c) op blz. 30 en 31.- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten: De zienswijze richt zich op het mogelijk dichtslippen van het gebied. Hiervoor wordt verwreven naar de beantwoording in onderdeel 6 van de hoofdstuk.- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling: Het project betreft de realisatie van estuaeriene natuur in de Hedwigepolder, een ruimtelijke inrichting zoals bedoeld in de wet. Uit recente jurisprudentie blijkt dat in dit geval belang "j", voor zover er sprake is van verstoring van voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen, ten grondslag kan liggen aan het verlenen van ontheffing voor Habitatrichtlijn- en Vogelrichtlijnsoorten. Het "economische gewin" waarbij gerefereerd wordt aan de zinsnede "Ten behoeve van dit belang kan ontheffing worden verleend, mits geen benutting of economisch gewin plaatsvindt" heeft betrekking op exemplaren van de aanwezige soorten. Ten aanzien van deze exemplaren is geen sprake van benutting of economisch gewin.	
--	--	--	--

6 Beantwoording zienswijzen vergunning Natuurbeschermingswet

	De hieronder weergegeven nummers / Romeinse cijfers / codes corresponderen met de nummering van de indieners van de zienswijze (zie tabellen in bijlagen 1 t/m 3).	Samenvatting Zienswijze (<i>cursief</i>) en Beantwoording	Eventuele aanpassing / verwijzing
1.	Indiener nr. 17, 27, 34, 35, 39, 51, 52, 54, 60, 62 III, IV, VII, VIII, IX, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XX, XXII, XXIII, XXIV, XXV, XXVII, XXX, XXXII, XXXVI, XL, XLI, XLV, XLVI, XLVIII, L, LI, LX, LXV, LXX, Standaard PvZ, Standaard A L, Standaard A K Standaard B L, Standaard B V 1, Standaard B V 2	<i>Indiener dient een zienswijze tegen de Vergunning Natuurbeschermingswet in op basis van een aantal inhoudelijke argumenten en motiveringen.</i>	
		Deze inhoudelijke argumenten en motiveringen zijn in het themahoofdstuk behandeld. De thema's en vraagstukken welke door de betreffende indiener aangedragen worden zijn herkenbaar middels het betreffende nummer van de ingediende zienswijzen (Indiener nr.) Graag verwijzen we naar de themahoofdstukken voor de inhoudelijke behandeling van de ingediende argumenten en motiveringen.	
2.	Indiener L, LI	<i>Indiener constateert dat de gevolgen voor Natura 2000-gebieden als de Brabantse Wal en Schelde- en Durme-estuarium in Vlaanderen niet zijn onderzocht. Daarnaast geeft de indiener ook aan dat de cumulatieve effecten van de uitbreiding van de haven van Antwerpen niet zijn onderzocht. Ook wordt geconstateerd dat significante schade die optreedt niet voorafgaand wordt gecompenseerd.</i>	
		Ten aanzien van de reactie over het onderzoeken van effecten op andere Natura 2000-gebieden in Nederland en Vlaanderen: De mogelijke effecten op verder weg gelegen Natura 2000-gebieden zijn afdoende beschouwd. In het kader van de beantwoording van zienswijzen is aanvullend in beeld gebracht	<i>Aanvullende informatie omtrent 'Stikstofdepositie' is opgenomen in</i>

		<p>welke effecten mogelijk op kunnen treden op een viertal Natura 2000-gebieden die (na het Natura 2000-gebied Saefthinghe) het meest dichtbij zijn gelegen. In de aanvulling bij het MER is onderbouwd dat significant negatieve effecten door stikstofdepositie kunnen worden uitgesloten aangezien het gaat om een zeer lage bijdrage van tijdelijke aard. Zie hiervoor de rapportage 'Aanvulling bij het MER Rijksinpassingsplan Hedwige' (november 2013), welke als bijlage 8 gevoegd is bij het vast te stellen rijksinpassingsplan.</p> <p><i>Cumulatie</i></p> <p>Ten aanzien van de reactie over de cumulatie met de uitbreiding van de Haven van Antwerpen geldt dat de achtergrond van deze vraag niet geheel duidelijk is. Een mogelijke interpretatie is dat volgens indiener cumulatie aan de orde is voor het thema stikstofdepositie in relatie tot Natura 2000-gebieden.</p> <p>Hierbij moet een onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds toekomstige uitbreidingsprojecten van de haven van Antwerpen die mogelijk effecten op Natura 2000-gebieden zullen hebben en anderzijds projecten uit het verleden die mogelijk nog mede een cumulatief effect kunnen bijdragen aan de (nu niet significante) effecten van schorverlies bij de Hedwigepolder. Voor de projecten in de toekomst geldt dat de Vlaamse Regering op 30 april 2013 het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (GRUP) voor het havengebied Antwerpen definitief heeft goedgekeurd. Met die beslissing legt de regering de nieuwe grenzen vast waarbinnen de haven zich in de toekomst op een duurzame manier verder kan ontwikkelen. De uitbreiding van de haven met de mogelijke bouw van een nieuw getijdendok Saefthinge valt binnen deze nieuwe grenzen. Tegen dit afbakeningsGRUP zijn bezwaren ingediend bij de Raad van State. Op 23 oktober 2013 heeft de auditeur van de Raad van State een negatief advies uitgebracht over het afbakeningsGRUP. In december wordt een arrest van de Raad van State verwacht. Als de Raad van State het advies van de auditeur volgt, kan het GRUP geschorst en mogelijk zelfs vernietigd worden. De uitbreiding van de Antwerpse haven is daarmee dus nog geen beslist beleid en het nagaan van cumulatieve effecten in het kader van de Hedwigepolder is daarmee niet aan de orde. In voorkomend geval het GRUP standhoudt en op termijn besloten wordt tot de bouw van een nieuw getijdendok zullen mogelijke effecten van dit nieuw getijdendok (referentieperiode 2020-2025) op de aanwezige natuur binnen het kader van de studie rond het dok meegenomen</p>	<p><i>de rapportage Aanvulling op het MER Hertoging Hedwigepolder, bijlage 8 bij het rijksinpassingsplan</i></p>
--	--	--	--

		<p>moeten worden. Als dat tot een nieuw getijdendok zou leiden, zal daarvoor een nieuwe passende beoordeling opgesteld moeten worden, waarbij mede gekeken moet worden naar vroegere of komende (mits beleidsmatig vastgestelde) ontwikkelingen in deze ecologische zone waaronder de Hedwigepolder.</p> <p>Voor wat betreft de ontwikkelingen in het verleden die mogelijk nog cumulatieve effecten kunnen sorteren op schorverlies bij de Hedwigepolder, ligt het genuanceerder. Het gaat dan om projecten die wel effecten hadden op de natuur maar niet significant en die nu nog, qua effect, zouden kunnen doorwerken en daarmee een cumulatief effect, op de effecten van het project Hedwigepolder zouden kunnen hebben. Die projecten zijn er niet geweest. De uitbreiding met het Deurganckdok had effecten op Natura 2000, maar die zijn geheel gecompenseerd. De recente verruiming van de vaargeul in de Zeeschelde, had ook effecten op de natuur en die worden nu gecompenseerd. Om niet steeds voor elke ingreep in de haven een compensatiedossier te krijgen, is een achtergrondnota natuur opgemaakt en in uitvoering. De doelstelling hiervan is om robuuste natuur te creëren in de haven die tegen een stootje kan en waardoor verdere ingrepen mogelijk werden gemaakt. Uitbreidingsprojecten van de Antwerpse haven uit het verleden hebben derhalve geen blijvend negatieve effecten op de natuur gehad, welke in de Passende beoordeling (PB) van de Hedwigepolder als cumulatief effect hadden moeten worden meegenomen. Voor de toekomstige projecten in Antwerpen met mogelijke invloed op Natura 2000, geldt dat deze straks passend moeten worden beoordeeld met inbegrip van eventuele cumulatieve effecten van het project in de Hedwigepolder op de bestaande schorren.</p> <p>Ten aanzien van de reactie over het vooraf compenseren van significante schade, geldt het volgende: In de overwegingen bij het besluit op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 (eveneens mede ter inzage gelegd) is opgenomen, dat op grond van de passende beoordeling en de overige aan de vergunningaanvraag toegevoegde documenten en rapporten plus de aanvulling daarop (waaronder de naar aanleiding van de ontvangen zienswijzen opgestelde rapportage 'Aanvulling bij het MER Rijksinpassingsplan Hedwigepolder', gevoegd als bijlage 8 bij het vast te stellen rijksinpassingsplan), kan worden geconcludeerd dat van een aantasting van de natuurlijke kenmerken van het betrokken Natura 2000-gebied als gevolg van</p>	
--	--	---	--

		de voorgenomen werkzaamheden - zoals deze zijn aangevraagd - geen sprake is. De verwachte afname van oppervlakte, als gevolg van de ingreep, leidt er door de ontwikkeling van een veelvoud aan nieuwe natuur van (ten dele) vergelijkbare samenstelling niet toe, dat de toekomstige oppervlakte dan wel kwaliteit lager zal worden dan de oppervlakte dan wel kwaliteit zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstellingen. Het treffen van compenserende maatregelen is dan ook niet aan de orde.	
3.	Indiener L, LI	<i>Indiener constateert dat de NB-wetvergunning is aangevraagd door W en Z te Antwerpen, volgens de wet is dit niet mogelijk en bevoegd gezag dient provincie Zeeland te zijn en recreatie is in de vergunning niet meegenomen.</i>	
		Waterwegen en Zeekanaal NV (W&Z) is verbonden aan het Vlaams ministerie van Mobiliteit en Openbare Werken (departement MOW). W&Z is dus een onderdeel van de Vlaamse overheid en als zodanig onderdeel van een buitenlandse mogendheid zoals bedoeld in artikel 2 onder a van het Besluit vergunningen Natuurbeschermingswet en dus is de Staatssecretaris van EZ het bevoegd gezag. Het klopt dat in de vergunningaanvraag op grond van de Natuurbeschermingswet geen recreatieve voorzieningen zijn opgenomen. De plannen voor recreatief medegebruik vergen in deze fase namelijk nog nadere uitwerking (met een wijzigingsbevoegdheid in het ontwerp rijksinpassingsplan verankerd) en zoals in de overwegingen bij het besluit in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 is aangegeven, zijn het realiseren van estuariene natuur in de Hertogin Hedwigepolder en de beoogde recreatieve voorzieningen ook niet zodanig met elkaar verbonden, dat zij niet los van elkaar kunnen worden vergund.	
4.	Indiener XLVIII	<i>Indiener stelt dat de passende beoordeling in de MER onvolledig en onjuist is. Daarnaast wordt aangegeven dat er vele argumenten zijn om het voorzorgsprincipe van de Habitatrictlijn toe te passen, waardoor het project niet gerealiseerd kan worden.</i>	
		Voor de beantwoording wordt verwezen naar de behandeling van dezelfde zienswijze van dezelfde indiener, zoals opgenomen in hoofdstuk 4 van deze Nota van Beantwoording 'Beantwoording zienswijzen Milieueffectrapportage' (zienswijze 5 in hoofdstuk 4).	

7 Beantwoording zienswijzen Ontgrondingenvergunning Provincie

	De hieronder weergegeven nummers / Romeinse cijfers / codes corresponderen met de nummering van de indieners van de zienswijze (zie tabellen in bijlagen 1 t/m 3).	Samenvatting Zienswijze (<i>cursief</i>) en Beantwoording	Eventuele aanpassing / verwijzing
1.	Indiener nr. 1, 17, 27, 31, 34, 35, 39, 42, 45, 51, 52, 54, 60, 62 III, IV, VII, VIII, IX, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XX, XXII, XXIII, XXIV, XXV, XXVII, XXX, XXXII, XXXVI, XL, XLI, XLV, XLVI, XLVIII, L, LI, LX, LXV, LXX, Standaard PvZ, Standaard A L, Standaard A K, Standaard B L, Standaard B V 1, Standaard B V 2	<i>Indiener dient een zienswijze tegen de ontgrondingenvergunning van de provincie Zeeland in op basis van een aantal inhoudelijk argumenten en motiveringen.</i>	
		Deze inhoudelijke argumenten en motiveringen zijn in het themahoofdstuk behandeld. De thema's en vraagstukken welke door de betreffende indiener aangedragen worden zijn herkenbaar middels het betreffende nummer van de ingediende zienswijze (Indiener nr.) Graag verwijzen we naar de themahoofdstukken voor de inhoudelijke behandeling van de ingediende argumenten en motiveringen.	
2.	Indiener nr. 7	<i>Aangegeven wordt dat het geen goed idee is om deze polder onder water te zetten. Het is een vakantiegebied voor mensen, terwijl het voor vogels (waarvoor het gebied onder andere bedoeld wordt) niet uitmaakt waar ze verblijven / vliegen.</i>	
		Inhoudelijk is de zienswijze (waarom het geen goed idee is) niet onderbouwd. Een klein deel van de te ontgronden percelen maken in het Omgevingsplan Zeeland nu reeds onderdeel uit van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en zijn begrensd als bestaande natuur. Het doel van de ontgrondingswerkzaamheden is het ontwikkelen van estuariene natuur in de Hedwigepolder, die niet zoals de indiener van de zienswijze stelt, uitsluitend voor vogels bedoeld is.	

		Ten aanzien van het verlies aan vakantiegebied: onderdeel van het plan voor de Hedwigepolder (en de Prosperpolder) en ook beleefbaarheid van de natuurwaarden en waar mogelijk ook toegankelijkheid voor recreanten. Vanaf de omringende dijken kan te voet of met de fiets het gebied beleefd worden. Daarnaast is onderdeel van het ontwerp rijksinpassingsplan een wijzigingsbevoegdheid voor recreatieve voorzieningen (belevingsas op de Leidingendam, enkele ecolodges en een natuurpaviljoen op de kop van de Leidingendam). Daarbij komt dat er in de omgeving van het plangebied nog genoeg vakantiegebied resteert.	
3.	Indiener nr. 23	<i>Aangegeven wordt dat de provincie niet de eigenaar is van de Hertogin Hedwigepolder en daarover dan ook geen zeggenschap heeft.</i>	
		Gedeputeerde staten van de provincie Zeeland zijn het bevoegde gezag in het kader van de Ontgrondingenwet en Ontgrondingenverordening Zeeland 2002. In artikel 4.5 van het ontwerpbesluit is opgenomen: "Alvorens tot de uitvoering van de ontgrondingswerkzaamheden wordt overgegaan, dienen de te ontgronden percelen in eigendom te zijn verkregen en / of dienen betreffende eigenaren schriftelijk hun toestemming te hebben gegeven." Met dit artikel wordt voorkomen dat zonder schriftelijke toestemming van de eigenaren van de te ontgronden percelen kan worden gestart met de werkzaamheden.	

8 Beantwoording zienswijzen Ontgrondingenvergunning Rws

	De hieronder weergegeven nummers / Romeinse cijfers / codes corresponderen met de nummering van de indieners van de zienswijze (zie tabellen in bijlagen 1 t/m 3).	Samenvatting Zienswijze (<i>cursief</i>) en Beantwoording	Eventuele aanpassing / verwijzing
1.	Indiener nr. 17, 27, 34, 35, 39, 51, 52, 54, 60, 62 III, IV, VII, VIII, IX, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XX, XXII, XXIII, XXIV, XXV, XXVII, XXX, XXXII, XXXVI, XL, XLI, XLV, XLVI, XLVIII, L, LI, LX, LXV, LXX, Standaard PvZ, Standaard A L, Standaard A K Standaard B L, Standaard B V 1, Standaard B V 2	<i>Indiener dient een zienswijze tegen de Ontgrondingenvergunning van RWS in op basis van een aantal inhoudelijke argumenten en motiveringen.</i>	
		Deze inhoudelijke argumenten en motiveringen zijn in het themahoofdstuk behandeld. De thema's en vraagstukken welke door de betreffende indiener aangedragen worden zijn herkenbaar middels het betreffende nummer van de ingediende zienswijzen (Indiener nr.) Graag verwijzen we naar de themahoofdstukken voor de inhoudelijke behandeling van de ingediende argumenten en motiveringen.	
2.	Indiener nr. 17, 25, 26, 37, 43, 46, 48, 62, 65 VIII, IX, X, XI, XII, XVI, XVII, XVIII, XIX, XX, XXIV, XXV, XXX, XXXIX, XL, XLVI, L, LI, LXV, LXIV, LXX, Standaard PvZ, Standaard A L, Standaard B L	<i>Gesteld wordt door de indieners dat in het ontwerp rijksinpassingsplan en de ontwerp ontgrondingsvergunningen onvoldoende zorg is voor de in het gebied aanwezige archeologische waarden en de bescherming daarvan. In het ontwerp rijksinpassingsplan wordt de kans op fysieke aantasting van archeologische resten op 'laag' ingeschat aangezien de graafwerkzaamheden in het plangebied voor het overgrote deel tot 1,2 m gaan. Dit is een onjuiste inschatting omdat beide ontwerp-ontgrondingsvergunningen ontgravingen tot een diepte van -2,2m NAP mogelijk maken waardoor het gehele plangebied afgegraven zou kunnen worden. Verder wordt er gesteld dat er in plaats van een zorgplicht in de ontwerp-ontgrondingsvergunning alleen in artikel 12 een</i>	De ontgrondingenvergunning van RWS wordt hierop aangepast.

		<p><i>meldplicht in de vergunning is opgenomen. Daarnaast ontbreekt in beide ontwerp-ontgrondingsvergunningen de verplichting om archeologisch onderzoek te verrichten dit terwijl het ontwerp rijksinpassingsplan dit wel voorschrijft.</i></p>	
		<p>In het kader van het project en de procedures is er voldoende zorg voor de in het gebied aanwezige archeologische waarden en de bescherming daarvan. Allereerst is op grond van het besluit-MER/plan-MER de eindconclusie in paragraaf 7.7.5 voor het onderdeel archeologie dat de archeologische potentie van het gebied door het project niet in significante wijze wordt aangetast. Weliswaar geldt dit met name voor de ondiepe graafwerkzaamheden (tot een diepte van 1,2m), maar ook voor de diepere ontgravingen geldt dat deze gelet op het geringe aandeel in het totale oppervlakte van het te ontpolderen gebied geen significantie oplevert. Van belang daarbij is dat op basis van gemeentelijk beleid het gebied grotendeels een gematigde verwachting heeft ten aanzien van archeologie, met uitzondering van de locatie Casuele dat zich naar verwachting aan het begin van de Hedwigepolder bevindt. Overigens het feit dat ontgrond kan worden tot maximaal NAP -2,2 meter, wil niet zeggen dat het gehele projectgebied op deze diepte gebracht mag worden. Naast de maximale diepte, is er in de ontgrondingenvergunning van Rijkswaterstaat immers ook de eis dat er slechts een maximale hoeveelheid ontgrond mag worden. Bij de ontgrondingenvergunning van de provincie wordt dit geborgd door de maximale ontgrondingsdiepte te koppelen aan de aanvraag en bijbehorende situatietekening Inrichtingsplan. Ondanks dat uit het MER volgt dat er ten aanzien van archeologie geen significante effecten te verwachten zijn, is bij de uitwerking van het meest milieuvriendelijke alternatief(MMA) in paragraaf 10.2 opgenomen dat bij ontgrondingswerkzaamheden tot een grotere diepte dan 2 meter er archeologisch onderzoek moet worden uitgevoerd. Dit MMA is de basis van het voorkeursalternatief dat is uitgewerkt in het ontwerp rijksinpassingsplan. Om die reden is in paragraaf 4.4 van dit ontwerp rijksinpassingsplan aangegeven dat er voor bepaalde locaties binnen het projectgebied een dubbelbestemming archeologie geldt, en dat er voor die locaties een zorgplicht bestaande uit een archeologisch vooronderzoek dat moet plaatsvinden in de vorm van een bureauonderzoek en controleboringen conform de richtlijnen van de provincie Zeeland. Deze verplichting uit het ontwerp rijksinpassingsplan is wel overgenomen onder artikel 4.4 van de ontgrondingenvergunning van de provincie Zeeland, maar niet in de</p>	

		<p>ontgrondingenvergunning van Rijkswaterstaat terwijl voor een van de te graven geulaanzetten een dubbelbestemming geldt. Om deze omissie te herstellen, wordt er bij de definitieve ontgrondingenvergunning van het Rijk een voorschrift toegevoegd vergelijkbaar met het zojuist genoemde artikel 4.4 van de vergunning van de provincie.</p> <p>Voor de volledigheid wordt aanvullend voor de beantwoording van deze zienswijzen ten aanzien van het verrichte onderzoek naar archeologische waarden verwezen naar de behandeling van de zienswijzen ten aanzien hiervan onder het thema 5 'Bestaande natuur- en archeologische waarden' en naar de rapportage die als bijlage 8 gevoegd is bij het vast te stellen rijksinpassingsplan 'Aanvulling bij het MER rijksinpassingsplan Hedwigepolder', welke een hoofdstuk omvat met aanvullende informatie over archeologische waarden. Daarin wordt ook specifiek ingegaan op het onderwerp 'diepte van de ontgrondingen'.</p>	
--	--	---	--

9 Beantwoording zienswijzen watervergunning RWS / Waterschap

	De hieronder weergegeven nummers / Romeinse cijfers / codes corresponderen met de nummering van de indieners van de zienswijze (zie tabellen in bijlagen 1 t/m 3).	Samenvatting Zienswijze (<i>cursief</i>) en Beantwoording	Eventuele aanpassing / verwijzing
1.	Indiener nr. 17, 27, 34, 35, 39, 51, 52, 54, 60, 62 III, IV, VII, VIII, IX, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XX, XXII, XXIII, XXIV, XXV, XXVII, XXX, XXXII, XXXVI, XL, XLI, XLV, XLVI, XLVIII, L, LI, LX, LXV, LXX, Standaard PvZ, Standaard A L, Standaard A K, Standaard B V 1, Standaard B V 2	<i>Indiener dient een zienswijze tegen de Watervergunning van RWS / waterschap in op basis van een aantal inhoudelijk argumenten en motiveringen.</i>	
		Deze inhoudelijke argumenten en motiveringen zijn in het themahoofdstuk behandeld. De thema's en vraagstukken welke door de betreffende indiener aangedragen worden zijn herkenbaar middels het betreffende nummer van de ingediende zienswijzen (Indiener nr.) Graag verwijzen we naar de themahoofdstukken voor de inhoudelijke behandeling van de ingediende argumenten en motiveringen.	

10 Beantwoording zienswijzen Onttrekking wegen aan het openbaar verkeer

	De hieronder weergegeven nummers / Romeinse cijfers / codes corresponderen met de nummering van de indieners van de zienswijze (zie tabellen in bijlagen 1 t/m 3).	Samenvatting Zienswijze (<i>cursief</i>) en Beantwoording	Eventuele aanpassing / verwijzing
1.	Indiener nr. 17, 27, 34, 35, 39, 51, 52, 54, 60, 62 III, IV, VII, VIII, IX, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XX, XXII, XXIII, XXIV, XXV, XXVII, XXX, XXXII, XL, XLI, XXXVI, XLV, XLVI, XLVIII, L, LI, LXV, LXX, Standaard PvZ, Standaard A L, Standaard A K Standaard B L, Standaard B V 1, Standaard B V 2	<i>Belanghebbende dient een zienswijze in tegen de het besluit omtrent de onttrekking van wegen aan het openbaar verkeer op basis van een aantal inhoudelijk argumenten en motiveringen.</i>	
		Deze inhoudelijke argumenten en motiveringen zijn in het themahoofdstuk behandeld. De thema's en vraagstukken welke door de betreffende indiener aangedragen worden zijn herkenbaar middels het betreffende nummer van de ingediende zienswijzen (Indiener nr.) Graag verwijzen we naar de themahoofdstukken voor de inhoudelijke behandeling van de ingediende argumenten en motiveringen.	

11 Beantwoording zienswijze ingediend namens de heer de Cloedt C.S.

1. Inleiding			
<i>Onderdeel zienswijze</i>	<i>Samenvatting zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>	Eventuele aanpassing / verwijzing
1.	<p><i>Indiener geeft in 1.1 aan dat de Hedwigepolder voor het grootste deel eigendom is van de heer De Cloedt. Ingegaan wordt op de ontstaansgeschiedenis van de polder. In 1.2 wordt opgemerkt dat de polder een hoge landschappelijke waarde heeft. Gesteld wordt dat in het Milieu Effect Rapport (MER) ten onrechte staat dat de herkenbaarheid van de Hedwigepolder en kreekrestant matig is. De Hedwigedijk is een beschermde dijk en voor de onverharde wegen is aandacht gevraagd in de CHS Zeeland. In 1.3 wordt gesteld dat, in tegenstelling tot het advies van de commissie Nijpels, niet gewerkt is aan herstel van maatschappelijke verhoudingen. In 1.4 wordt gesteld dat de keuze om te ontpolderen de uitkomst is van een uitruil. In 1.5 wordt gewezen op het ontbreken van maatschappelijk draagvlak. In 1.6 wordt gesteld dat het plan uitgaat van de verzwegen premisse dat het goed is om waar mogelijk natuur te creëren. In 1.7 wordt gesteld dat door het niet uitwerken waarom het beter zou zijn natuur te creëren dan om een bestaande polder, met eigen natuurwaarden te behouden het ontwerp rijksinpassingsplan in onderbouwing tekort schiet. Tot slot wordt in 1.8 – 1.10 gewezen op de volgens indieners onjuist veronderstelling omtrent wat ter plaatse als natuur en natuurlijk heeft te gelden. In 1.11 wordt gesteld dat het uiteindelijke doel van het ontpolderen dat uitbreiding van de Haven van Antwerpen is. In 1.12 wordt aangegeven dat op basis van het voorgaande, de indiener zich principieel verzet tegen de ontpoldering en reeds</i></p>	<p>De inleiding betreft een stellingname en samenvatting van hetgeen later in de zienswijze uitvoerig aan de orde gesteld wordt. Om deze reden wordt voor de beantwoording ook verwezen naar betreffende onderdelen van deze antwoordnota.</p> <p>1.1 Wordt voor kennisgeving aangenomen.</p> <p>1.2 De polder heeft in zijn huidige vorm onmiskenbaar landschappelijke, natuurlijke en cultuurhistorische waarde. De wijziging van deze waarden wordt als negatief gezien, maar niet zodanig, dat afgezien zou moeten worden van de voorgenomen activiteit. Een klein deel van de Hedwigepolder maakt in het Omgevingsplan Zeeland 2012-2018 onderdeel uit van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en is begrensd als bestaande natuur. Het gaat hier om een kreekrestant en betreft (deels) de kadastrale percelen gemeente Hulst sectie X nummers 2, 16, 177, 187 en 195. De Zeeuwse EHS bestaat uit bestaande natuurkerngebieden, nog te realiseren natuurontwikkelingsgebieden en ecologische verbindingzones. Het Natuurpakket Westerschelde, waarbinnen onderhavig project voor de Hedwige valt, is in het Omgevingsplan opgenomen als een integraal gebiedsontwikkelingsproject, welke reeds lopend is en verder tot realisatie gebracht moet worden. Na realisatie zal de Hertogin Hedwigepolder onderdeel uitmaken van de EHS.</p> <p>1.3 Herstel van maatschappelijke verhoudingen is een belangrijk aandachtspunt geweest in het proces. Hoewel de</p>	

	<p><i>hierom afgezien zou moeten worden van de vaststelling van het inpassingsplan en de bijbehorende besluiten. In 1.13 wordt gesteld dat er sprake is van feitelijke en juridische onjuistheden die aan de vaststelling in weg zijn en in 1.14 tot slot, wordt de vraag gesteld, waarom het rijksinpassingsplan niet benut wordt voor het toelaten van functies die wel verenigbaar zijn met het huidige gebruik van de Hedwigepolder, zoals een onshore-windpark.</i></p>	<p>Hedwigepolder een omstreden project blijft, heeft overleg plaatsgevonden met gemeente Hulst, de omwonenden en alle andere belanghebbenden bij de Hedwigepolder. De Staatssecretaris en Gedeputeerde hebben met maatschappelijke organisaties en met de gemeenteraad gesproken. In het plan is gezocht naar overleg (bijvoorbeeld met de eigenaren van de leidingen in de Leidingendam). Steeds is gekeken naar de mogelijkheden voor een oplossing op maat.</p> <p>1.4 De keuze om te ontpolderen is niet de uitkomst van een uitrust. Verwezen wordt naar het zorgvuldige proces van totstandkoming van de Lange Termijn Visie en de Ontwikkelingsschets 2010, en alle overige onderzoeken en rapportages zoals beschreven in de toelichting op het rijksinpassingsplan.</p> <p>1.5 en 1.6 Het is bekend dat 'ontpoldering' gevoelig ligt bij de Zeeuwse bevolking. Daarom is uitgebreid onderzoek gedaan naar de beste locatie voor natuurherstel in de vorm van estuariene natuur (zie ook de behandeling van zienswijzen in hoofdstuk 2, onder de thema's 1, 2 en 3 van deze Nota van Beantwoording). Daarbij kwam telkens naar voren dat de aanleg van estuariene natuur in de Hedwigepolder door het op gang brengen van estuariene processen een belangrijke bijdrage levert aan een gunstige staat van instandhouding van de aanwezige habitattypen. In het MER en de toelichting op het rijksinpassingsplan zijn alle effecten meegewogen in de afweging en keuze voor de Hedwigepolder.</p> <p>1.7 In de documenten waarmee het rijksinpassingsplan is onderbouwd is wel degelijk aangegeven wat de afweging is geweest tussen de bestaande polder met de daaraan verbonden waarden tegenover het realiseren van estuariene natuur. Zie in dit kader de effectenafweging zoals beschreven in het MER.</p> <p>1.8 – 1.10 worden voor rekening van de indiener van deze zienswijze gelaten.</p>	
--	--	--	--

		<p>Ten onrechte wordt gesteld dat het doel de uitbreiding van de Haven van Antwerpen is. Voor de beantwoording van het gestelde onder 1.11, wordt verwezen naar onder onderdeel 3 van dit hoofdstuk van de beantwoording.</p> <p>1.12 Dit betreft de samenvatting van het standpunt van de indiener van de zienswijze, deze wordt voor kennisgeving aangenomen.</p> <p>1.13 Dit betreft een samenvatting van hetgeen verder in deze zienswijze wordt gesteld. Voor de beantwoording hiervan, wordt verwezen naar het vervolg van deze nota van beantwoording.</p> <p>1.14 Het project in de Hedwigepolder heeft als doel de realisering van estuariene natuur. Andere gebruiksvormen moeten daarmee verenigbaar zijn. Plannen voor onshore-windparken voor dit gebied zijn ons niet bekend.</p>	
--	--	---	--

2. Procedure			
<i>Onderdeel zienswijze</i>	<i>Samenvatting zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>	<i>Eventuele aanpassing / verwijzing</i>
2.	<i>In paragraaf 2.1. wordt gesteld dat de Staatssecretaris van EZ onbevoegd is om uitvoering te geven aan het besluit tot toepassing van de Rijksprojectenprocedure omdat er geen sprake is van instemming van de Tweede Kamer met het besluit van de Ministerraad. Gesteld wordt dat de Staatsecretaris ook niet bevoegd is wat betreft het rijksinpassingsplan, dit volgt volgens de indieners uit artikel 3.28 Wro.</i>	<p>De toenmalige Minister van LNV heeft bij brief van 17 januari 2006 (Kamerstukken 26 980 en 30 244, nr 22) het volgende aan de Tweede Kamer geschreven: Bij brief van 7 september 2005 (30 244, nr 1) heb ik, mede namens de Minister van VROM, de Tweede Kamer ter instemming voorgelegd het besluit van de Ministerraad van 17 december 2004 om voor de uitvoeringsbesluiten van het Project Natuurontwikkeling Westerschelde de rijksprojectenprocedure ex artikel 39a tot en met q van de Wet op de Ruimtelijke Ordening toe te passen (30 244, nr 1). De rijksprojectenprocedure strekt er met name toe de besluitvorming / vergunningverlening ten aanzien van natuurprojecten zoveel mogelijk te stroomlijnen en te coördineren om de uitvoering te waarborgen. De vragen die door de vaste commissie van LNV gesteld zijn, hadden betrekking op de besluitvorming van Provinciale Staten van Zeeland over de uitvoeringstaak. De vaste commissie van LNV heeft op 30 november 2005 het verzoek tot instemming met het doorlopen van de rijksprojectenprocedure voor kennisgeving aangenomen. Deze kennisgeving dient beschouwd te worden als een instemming met het toegangsbesluit.</p> <p>Bovenstaande is niet weersproken door de Tweede Kamer. De bevoegdheid van de minister van LNV en thans de Minister van EZ tot het toepassen van de rijkscoördinatie-regeling is dan ook op grond van artikel 39a WRO (oud) en thans 3.35 Wro ontstaan.</p> <p>Op 18 december 2012 (Staatscourant 27089, 20 december 2012) heeft de Minister van EZ het besluit genomen dat de Staatssecretaris van Economische Zaken belast is met de</p>	

		<p>portefeuille natuur en biodiversiteit, waarvan het project Natuurpakket Westerschelde onderdeel uitmaakt. Hiermee heeft paragraaf 2.1 van deze zienswijze geen verdere behandeling. Het rijksinpassingsplan wordt mede namens de minister van infrastructuur en milieu vastgesteld.</p>	
	<p><i>In paragraaf 2.2. wordt gesteld dat het feit dat de zienswijzen ingediend konden worden bij de provincie Zeeland in strijd is met de Awb. Hierdoor kan volgens de indieners niet uitgesloten worden dat er personen zijn die een zienswijze hadden willen indienen maar daartoe niet of op een onjuist adres zijn overgegaan.</i></p>	<p>Op grond van artikel 3:12, derde lid, sub c, van de Awb, wordt in de kennisgeving vermeld: 'op welke wijze' het naar voren brengen van zienswijzen kan geschieden.</p> <p>Door in de kennisgeving aan te geven dat zienswijzen kunnen worden ingediend bij de Provincie Zeeland, Abdij 6, Postbus 6001, 4330 LA Middelburg, met vermelding 'zienswijze Hertogin Hedwigepolder', heeft de staatssecretaris uitvoering gegeven aan het bepaalde in artikel 3.12, derde lid, sub c van de Awb, dat in de kennisgeving wordt aangegeven 'op welke wijze' zienswijzen kunnen worden ingediend. Anders dan in de zienswijze wordt gesuggereerd, wordt de provincie Zeeland in de kennisgeving niet aangeduid als coördinerend bestuursorgaan. In de kennisgeving staat dat de staatssecretaris verantwoordelijk is voor de coördinatie en worden indieners van zienswijzen verzocht aan te geven op welk ontwerpbesluit (van de verschillende bevoegde gezagen) de zienswijze betrekking heeft.</p> <p>Dat niet is uitgesloten dat – door deze kennisgeving - er personen zijn die een zienswijze hadden willen indienen, maar daartoe niet of op een juist adres toe over zijn gegaan en derhalve in hun belangen zijn geschaad, wordt niet gevolgd. De kennisgeving bevat het adres waarop de zienswijzen kunnen worden ingediend. Het indienen van een zienswijze op een ander adres, dan het adres dat in de zienswijze is opgenomen, bijvoorbeeld op het adres van de ministerie van de Staatssecretaris, dan wel op het adres van een van de andere betrokken bevoegde gezagen met betrekking tot de ontwerpbesluiten, brengt verder op zich</p>	

		<p>zelf niet met zich mee, dat een zienswijze niet door het bevoegde gezag behoeft te worden behandeld. Derhalve wordt niet gezien hoe het belang van de indiener van deze zienswijze, dan wel anderen op dit punt zou kunnen zijn geschaad.</p>	
	<p><i>In paragraaf 2.3 wordt gesteld dat het vooroverleg opnieuw had moeten worden gedaan, nu de vooroverlegreacties uit 2010 niet als zodanig gekwalificeerd kunnen worden omdat het plan dat nu ter inzage is gelegd, een beduidend ander plan betreft.</i></p>	<p>In artikel 3.1.1. van het Besluit ruimtelijke ordening is bepaald, dat het bestuursorgaan dat belast is met de voorbereiding van een bestemmingsplan (lees hier: inpassingsplan) daarbij overleg pleegt met de besturen van betrokken gemeenten en waterschappen en met die diensten van provincie en Rijk die betrokken zijn bij de zorg voor de ruimtelijke ordening of belast zijn met de behartiging van belangen welke in het plan in het geding zijn. De wijze waarop dit overleg plaatsvindt en de stukken die daarbij overhandigd dienen te worden, zijn niet gespecificeerd. Het gaat erom dat voor de instantie die om een vooroverleg reactie gevraagd wordt, duidelijk is om welk plan het gaat.</p> <p>Het voornemen tot realisering van estuariene natuur in de Hedwigepolder en het plan hiervoor is sinds 2010 niet veranderd. Om die reden is het ook niet nodig opnieuw om een vooroverlegreactie te vragen.</p>	
	<p><i>In 2.4 wordt gesteld dat er sprake is van een onkenbare motivering omdat de omvang van de ter inzage gelegde stukken zo groot is, dat van de inhoud binnen de gestelde termijn redelijkerwijze geen kennis genomen kan worden en voorts de terinzagelegging onvolledig is en essentiële documenten ontbreken.</i></p>	<p>Niet weersproken wordt, dat er sprake is van een aanzienlijke omvang van de stukken. De reden hiervoor is enerzijds, dat het nu eenmaal inherent is aan toepassing van de rijkscoördinatieregeling dat meerdere besluiten tegelijkertijd ter visie gelegd worden, waardoor de hoeveelheid documenten toeneemt. Anderzijds is veel werk gemaakt van de onderbouwing van het rijksinpassingsplan, en is geprobeerd om zoveel mogelijk informatie ter beschikking te stellen. Voor een deel van de documenten kan daarbij in eerste instantie gebruik gemaakt worden van de conclusie en samenvatting en is het niet nodig alle stukken van A tot Z te lezen. Daar waar specifieke vragen ontstaan naar aanleiding van samenvatting of conclusie, kan nader op de rapporten ingegaan worden.</p>	

		<p>Zowel analoog als digitaal is de ordening van de documenten zo duidelijk mogelijk aangegeven door per besluit te werken met een aparte map. Ieder document is voorts voorzien van een inhoudsopgave.</p> <p>De indiener van de zienswijze onderbouwt niet, waarom er sprake is van een zijns inziens onvolledige terinzagelegging en waarom er essentiële documenten zouden ontbreken.</p> <p>Om deze reden kan hierop ook niet nader geantwoord worden.</p>	
--	--	---	--

3. Het doel			
<i>Onderdeel zienswijze</i>	<i>Samenvatting zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>	<i>Eventuele aanpassing / verwijzing</i>
3.	<i>Indiener is van mening dat de ontpoldering van de Hedwigepolder de uitbreiding van de haven van Antwerpen als doel heeft. Indiener voert daarvoor diverse argumenten aan die betrekking hebben op het proces waarin de 'Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium' tot stand gekomen is.</i>	<p>Anders dan indiener meent, heeft de realisatie van estuariene natuur in de Hedwigepolder niet ten doel om de haven van Antwerpen te kunnen uitbreiden. Realisatie van estuariene natuur in de Hedwigepolder is geen compensatieproject maar een natuurherstelproject ter voldoening aan de eisen van artikel 6 van de Habitatrictlijn. In de ontwerpbesluiten en in de daarbij behorende onderbouwende studies zijn het doel, het nut en de noodzaak van het natuurherstelproject Hedwigepolder aangegeven. (MER, Hoofdrapport, hoofdstuk 2.4, pagina 19 e.v.; ontwerp Rijksinpassingsplan, toelichting, hoofdstuk 1.1, pagina 5).</p> <p>Indiener voert de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium en het proces van totstandkoming daarvan aan om aan te tonen dat de realisatie van estuariene natuur in de Hedwigepolder uitbreiding van de Antwerpse haven ten doel zou hebben. Hoewel de Ontwikkelingsschets en het proces van totstandkoming daarvan niet ter besluitvorming voorligt en de zienswijze daarop als zodanig niet relevant is, worden, ter vermijding van misverstanden, de door indiener aangedragen argumenten om anders aan te tonen, hieronder puntsgewijs behandeld.</p> <p>3.1 De realisering van estuariene natuur in de Hedwigepolder als kansrijke optie voor natuurherstel in deze ecologische zone van het estuarium heeft al een lange voorgeschiedenis. Vanaf 1991 (beleidsplan Westerschelde) wordt melding gemaakt van de noodzaak van extra ruimte voor de rivier en van natuurontwikkeling langs de oevers. In 1992 (Meire et al, Het Schelde-estuarium, rapport RUG-WWE, nr 28/IN.92.57) wordt een ecologische beschrijving</p>	

		<p>en een visie op de toekomst gegeven, waarin de Hedwigepolder wordt genoemd als mogelijkheid om de relatie tussen rivier en vallei te herstellen. In 1996, bij de tweede verdieping van de Westerschelde, kwam de Hedwigepolder als natuurcompensatiegebied in beeld (Herstel Natuur Westerschelde, projectenbundel Heidemij, RIKZ en RA, rapportnr. 682/CE96/1036/11953). In 1997 wordt in de 4^e nota waterhuishouding de indicatie van natuurherstel voor de Westerschelde gegeven en wordt de opstelling van een langetermijnvisie aangekondigd. In 2001 wordt de langetermijnvisie Schelde-estuarium vastgesteld met daarin het voorstel om de natuurlijkheid te verbeteren door meer ruimte te geven door het verleggen van dijken. In 2002 werd, in het kader van de voorbereiding van de Ontwikkelingsschets 2010, voor de aanpak van het thema natuur, een voorstudie uitgevoerd (Het natuurtalent verzilveren; werkdocument RIKZ/OS/2002.828x). In dit werkdocument werd als zoekrichting voor de natuurontwikkeling het maken van extra ruimte voor de rivier voorgesteld. In 2003 werden in het Voorstel voor Natuurontwikkelingsmaatregelen ten behoeve van de Ontwikkelingsschets 2010 concrete maatregelen voor natuurprojecten voorgesteld, waaronder de realisering van estuariene natuur in de Hedwigepolder. In de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium, besluiten van de Nederlandse en Vlaamse regering, werd in de besluiten over de maatregelen voor natuurontwikkeling tot 2010 in het grensgebied voorzien in het ontwikkelen van de Hertogin Hedwigepolder en het noordelijk gedeelte van Prosperpolder.</p> <p>De conclusie van het voorgaande moet dan ook zijn dat de realisering van estuariene natuur in de Hedwigepolder een lange voorgeschiedenis en onderbouwing kent met steeds het doel om natuurherstel in de Westerschelde mogelijk te maken.</p>	
--	--	--	--

		<p>Anders dan indiener stelt, is de Hedwigepolder niet het enige natuurproject op Nederlands grondgebied, dat in de Ontwikkelingsschets en in het Verdrag is opgenomen. In de Ontwikkelingsschets en in het Verdrag wordt uitdrukkelijk melding gemaakt van de 600 ha te realiseren estuariene natuur, waarvan de Hedwigepolder en de vergroting van het Zwin als concrete projecten zijn aangeduid en de provincie Zeeland een nadere invulling zal geven aan de herstelopgave voor de natuur in het middengebied. Het is juist dat Vlaanderen een belangrijk deel van de kosten van het project Hertogin Hedwigepolder betaalt, maar dit houdt geen verband met de door indiener vermeende andere doelstelling van het project.</p> <p>3.2 Het is juist dat het noordelijk deel van de Prosperpolder op Vlaams grondgebied in het GRUP is aangewezen als compensatiegebied. Dat geldt niet voor de Hedwigepolder (zie hiervoor onder 3.1).</p> <p>3.3, 3.4, 3.5, 3.6 en 3.7 Anders dan indiener stelt, berust de keuze van voor realisering van estuariene natuur in de Hedwigepolder niet op de in de zienswijze genoemde bronnen. De betreffende studies hebben betrekking op natuurpotenties voor het kerngebied Prosper- en Doelpolder (De Block et al, 1998, pagina 126 en samenvatting), Castelijns en Veerman geven een inrichtingsvisie voor de Hedwigepolder. Genoemde bronnen zijn dus niet de 'dragere' voor de besluitvorming. Indiener stelt dat in de studie De Block zou staan dat ten behoeve van de havenuitbreiding de Hedwige- en Prosperpolder zouden moeten worden ontpolderd. Deze passage is in het studierapport niet aangetroffen. Ook als dat wel het geval zou zijn geweest, zou de studie geen drager voor de besluitvorming kunnen zijn.</p>	
--	--	---	--

		<p>3.8, 3.9, 3.10, 3.11, 3.12, 3.13 en 3.14 Indiener haalt citaten aan uit de handelingen van het Vlaamse parlement die moeten aantonen dat de ontpoldering van de Hedwigepolder nodig zou zijn voor de uitbreiding van de haven van Antwerpen. De betreffende citaten houden verband met de onrust die in het Vlaamse parlement was ontstaan naar aanleiding van de vrees dat Nederland zich niet aan het gesloten verdrag zou houden. In het Verdrag is duidelijk het doel van de natuurmaatregel in de Hedwigepolder vastgelegd.</p> <p>In de ontwerp besluiten en in de daarbij behorende onderbouwende studies zijn het doel, de nut en de noodzaak van het natuurherstelproject Hedwigepolder aangegeven. Het gaat om de Nederlandse doelstelling voor dit project. De door inleider aangehaalde studies, citaten en publicaties zijn in dat verband niet relevant en zijn daarom niet meegenomen in rijksinpassingsplan en bijbehorende stukken.</p>	
--	--	---	--

4. De locatiekeuze			
<i>Onderdeel zienswijze</i>	<i>Samenvatting Zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>	<i>Eventuele aanpassing / verwijzing</i>
4.	<i>Indiener stelt, dat uit de in de zienswijze genoemde rapporten blijkt dat de stelling in het ontwerp inpassingsplan, dat er veel onderzoek is verricht alvorens de uiteindelijke locatiekeuze is gemaakt, evident onjuist is.</i>	<p>4.1 Ten onrechte wordt door de indiener gesteld dat het doel van de ontpoldering het mogelijk maken van (toekomstige) havenuitbreidingen van Antwerpen. Verwezen wordt naar hetgeen hierover in het voorgaande onderdeel 3 is gesteld.</p> <p>4.2 De citaten van de indiener uit de in de zienswijze genoemde rapporten zijn selectief en de conclusies niet steeds juist. Per rapport worden een paar conclusies geciteerd die de stelling moeten onderbouwen, maar andere citaten zijn te vinden die juist een ondersteuning voor het gevoerde beleid zijn. Zo wordt in de toelichting bij de Langetermijnvisie (2001) op p. 68 geschreven (de conclusies zijn gebaseerd op een studie van Universiteit Antwerpen 'De ontwikkeling van een streefbeeld voor het Schelde-estuarium op basis van de ecosysteemfuncties, benaderd vanuit de functie natuurlijkheid'. E. de Deckere en P. Meire , 2000):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het huidige areaal aan intergetijdengebied moet behouden worden, waarbij een uitbreiding van de geulen gecompenseerd moet worden door het verplaatsen van de dijken; - Het geven van meer ruimte aan het estuarium langs alle zones zal leiden tot een verbetering van de natuurwaarden. <p>In het rapport "Voorstel voor natuurontwikkelingsmaatregelen ...(2003)" is de keuze niet gebaseerd op de 3 rapporten die in de zienswijze (3.3.) worden genoemd. De studentenrapporten zijn slechts vingeroefeningen op een toen al (sinds 1996) bekend voorstel van Nederland om de ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder in het kader van de natuurcompensatie voor</p>	

		<p>de 2^e verdieping te gaan uitvoeren. Dit voorstel is niet omgezet in een uitvoeringstraject. Het rapport van 1998 (Block <i>et al</i>) maakt alleen melding van de Hedwigepolder in de volgende zin (p. 126):</p> <p><i>“Voor het kerngebied Prosper- en Doelpolder worden hier natuurontwikkelingsvoorstellen geformuleerd, die de natuurpotenties van deze polders opnieuw tot uiting kunnen doen komen. Eén van de belangrijkste troeven is het feit dat deze polders grenzen aan de Schelde en aan de op Nederlands grondgebied gelegen, noordelijk aan de Prosperpolder grenzende Hedwigepolder. Voor deze polder bestaan in Nederland verschillende natuurontwikkelingsplannen.”</i></p> <p>Dit kan onmogelijk geïnterpreteerd worden als de basis voor de keuze voor ontpoldering van de Hedwigepolder.</p> <p>De belangrijkste rapporten die de locatiekeuze onderbouwen worden door de indiener niet beschreven: Bijlage 1 van het MER: Rapport Grontmij (2007, projectnr. 215563) Locatiekeuze Hedwige- en Prosperpolder. Geschiktheidsbeoordeling van potentiële gebieden voor estuariene natuurontwikkeling in het Schelde-estuarium tussen Hansweert en Antwerpen.</p> <p>Bijlage 2 van het MER: Rapport Resource Analysis en Grontmij (2007 Documentnummer: 5206-50-005); Onderzoek locatiekeuze Hedwige- en Prosperpolder. Onderbouwing ontpolderingsmaatregel, omvang en locatiekeuze.</p> <p>4.3, 4.4, 4.5, 4.6 en 4.7 Zoals in de beantwoording op 3.3 is aangegeven, is de keuze niet gebaseerd op de rapporten die in 3.3. worden aangehaald. Het gaat erom, dat de keuze, zoals deze is vastgelegd in het rijksinpassingsplan, goed onderbouwd is. En dat is het geval, met een verwijzing naar de rapporten zoals genoemd in de toelichting op het rijksinpassingsplan.</p>	
--	--	--	--

		<p>Hetgeen vervolgens gesteld wordt in 4.3 tot en met 4.7, maakt dit niet anders. Inderdaad is het zo, dat voor de commissies, die later nog eens gekeken hebben naar het voornemen om de Hedwigepolder te ontpolderen, het traject dat al doorlopen was, een gegeven was dat meegenomen is in het vervolgtraject. Echter, alle commissies zijn, opnieuw afwegende, steeds tot dezelfde conclusie gekomen en dat is, dat de keuze voor de Hedwigepolder voldoende onderbouwd is.</p> <p>4.8 Hier is sprake van verwarring. De ecologische <i>beschermingsstatus</i> van het gebied Westerschelde & Saeftinghe is goed, omdat dit gebied deels onder de EHS valt en in die tijd al was aangemeld als Natura 2000 gebied. Dit zegt echter niet over de stand van instandhouding van het gebied, gerelateerd aan de kwaliteit van het gebied (de instandhoudingsdoelen). Die staat van instandhouding kreeg de kwalificatie 'zeer ongunstig'. Zie ook de beantwoording van zienswijze 16 in hoofdstuk 2 van deze Nota van Beantwoording.</p> <p>4.9 Zie voorgaande beantwoording. De keuze berust niet op de door de indiener aangehaalde rapporten maar op de rapporten als beschreven in de toelichting op het rijksinpassingsplan. Hiermee is de keuze zorgvuldig en voldoende onderbouwd.</p> <p>4.10 en 4.11 De memo van De Vries is genuanceerd in een brief van Deltares aan Nijpels. In een brief aan de Kamer van 16 februari 2009 (DRZZ.2009/699) geeft de Minister hier een afdoende antwoord op. Deltares en de Commissie Nijpels hebben een gezamenlijk standpunt hierin bepaald (verwoord in een memo van Arcadis van 15 december 2008). Daarin worden de beweringen van Ies de Vries zeer genuanceerd en staat letterlijk: <i>"Het effect (van ontpoldering op de waterstanden) is zo</i></p>	
--	--	---	--

		<p><i>klein dat het geen argumenten voor of tegen ontpoldering oplevert".</i> <i>... "Uitbreiding van het gebied met estuariene natuur heeft wel grote en belangrijke effecten op de natuurwaarden in het gebied".</i></p> <p>4.12 Het kabinet Balkenende IV gaf (ondanks het positieve advies van de Commissie Nijpels) het Waterschapsalternatief nog een laatste kans. Daarover werd de nee/tenzij brief (het dubbelbesluit) gestuurd. Toen uit onderzoek bleek dat dit geen oplossing bood, is besloten het plan voor de ontpoldering van de Hedwige voort te zetten. Brief 9 oktober 2009 (Kamerstukken II 2009/10, 30 862, nr. 38).</p> <p>4.13 De politieke gang van zaken daarna is goed beschreven in de toelichting op het ontwerp rijksinpassingsplan (§ 1.2.6).</p> <p>4.14 Herhaalde malen is ruimte gegeven om toch nog een keer te onderzoeken, of het toch niet mogelijk was om estuariene natuur op een andere locatie dan de Hedwigepolder te ontwikkelen. Dat is de strekking van deze rapporten en niet, zoals de indiener stelt, de onderbouwing voor de conclusie dat de Hedwige niet ontpolderd kan worden. In het rijksinpassingsplan, het MER en de meegecoördineerde besluiten hebben de bewindslieden de vanaf 1996 t/m 2009 geleverde deskundigenrapporten aantoonbaar gebruikt voor de besluitvorming. De daarna onderzochte alternatieven (Deltares-rapport 2011) bleken niet uitvoerbaar omdat steun van de Europese Commissie of Tweede kamer ontbrak.</p>	
--	--	--	--

		4.15 Een en ander leidt ertoe dat moet worden geconcludeerd dat de locatiekeuze goed onderbouwd is en het rijksinpassingsplan en de meegecoördineerde besluiten derhalve vastgesteld kunnen worden.	
--	--	---	--

5. Nut en noodzaak			
<i>Onderdeel zienswijze</i>	<i>Samenvatting zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>	Eventuele aanpassing / verwijzing
5.	<i>5.1 Indiener stelt dat nut en noodzaak voor de ontpoldering ontbreken, althans dat deze onvoldoende zijn aangetoond. De doelen die volgens het ontwerp rijksinpassingsplan worden beoogd zullen met de realisatie van het plan niet, althans niet in de mate die wordt beoogd, worden gehaald.</i>	<p>Als het gaat om nut en noodzaak voor ontpoldering wordt verwezen naar de behandeling van zienswijzen in hoofdstuk 1, thema 1 van deze Nota van Beantwoording. De indiener neemt hier een stelling in die niet onderbouwd wordt met argumenten.</p> <p>Ten aanzien van de beoogde doelen het volgende: uit het onderzoek dat verricht is in het kader van het opstellen van het MER, maar ook uit het door de indiener van de zienswijze overgelegde (en als bijlage bijgevoegde) rapport van Svašek, de deskundigenbijeenkomst van 24 oktober jl. en de notitie van Deltares hierover (in het vervolg van de behandeling van deze zienswijze wordt hierop nader ingegaan) blijkt dat er wel sprake zal zijn van de realisering van duurzame estuariene natuur. Graag wordt ook verwezen naar de uitvoerigere beantwoording ten aanzien van dit onderwerp bij onderdeel 9.6 van de zienswijze van indiener (in dit hoofdstuk).</p> <p>Het klopt dat er een Verdrag tot stand is gekomen tussen Nederland en Vlaanderen, waarin afspraken gemaakt zijn over de drie pijlers toegankelijkheid – veiligheid – natuurlijkheid. De realisering van estuariene natuur in de Hedwigepolder is benoemd in het kader van de pijler natuurlijkheid en voldoende is aangetoond, dat de ontpoldering noodzakelijk is, en zal bijdragen tot herstel van estuariene natuur in het estuarium. De pijlers toegankelijkheid en veiligheid zijn uitgewerkt in andere projecten.</p>	
	<i>5.2 Indiener stelt dat de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State bij de beoordeling van het Aanwijzingsbesluit Westerschelde & Saeftinghe heeft</i>	Het betreft hier een aantal mededelingen. In een beheerplan wordt aangegeven op welke wijze instandhoudingsmaatregelen worden genomen en	

	<p><i>benadrukt dat de wijze waarop de instandhoudingsmaatregelen worden genomen en uitgevoerd, in het beheerplan omschreven worden. Volgens de indiener heeft de Afdeling gesteld dat pas in het beheerplan zal worden beoordeeld op welke wijze, onder andere, de verbeterdoelstelling van habitattypen H1330 kan worden bereikt.</i></p>	<p>uitgevoerd en hoe de verbeterdoelstelling wordt bereikt. Dit laat echter onverlet dat voorafgaand aan de vaststelling van het beheerplan alvast wordt bepaald hoe de instandhoudingsmaatregelen worden genomen en uitgevoerd worden. Zo ook voor het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saefthinghe. Ook zonder beheerplan geldt er een autonome verplichting instandhoudingsmaatregelen te treffen uit artikel 6 lid 1 en om passende maatregelen te treffen (voorzorgsbeginsel) uit artikel 6 lid 2.</p>	
	<p><i>5.3 Indiener stelt dat de Hedwigepolder niet met naam genoemd wordt in het ontwerp-beheerplan Natura 2000 Deltawateren. Wel wordt melding gemaakt van het Natuurherstelpakket Westerschelde.</i></p>	<p>Citaten als gegeven door indiener zijn correct. Uit de ontwerp-tekst van het beheerplan blijkt duidelijk dat de Ontwikkelingsschets (en alle besluiten en maatregelen die daar uit volgen) als uitgangspunt worden genomen voor het beheer. Daarbij hoort het aanleggen van een nieuw estuarien gebied in de Hedwigepolder- en Prosperpolder.</p>	
	<p><i>5.4 Indiener stelt, dat op nationaal niveau niet beoordeeld is of de ontpoldering noodzakelijk en gerechtvaardigd is om de instandhoudingsdoelstellingen voor het Natura 2000 gebied te bereiken, althans om daaraan een bijdrage te leveren. Daarvoor wordt verwezen naar het ontwerp beheerplan, waar de ontpoldering van de Hedwigepolder niet genoemd wordt volgens de indiener.</i></p>	<p>5.4.1-2 Een lidstaat maakt zelf de keuze welke maatregelen zij treft om invulling te geven aan de plicht tot het behalen van de gestelde instandhoudingsdoelen. Meer dan voldoende is onderzocht en onderbouwd dat de aanleg van estuariene natuur in de Hedwigepolder een belangrijke bijdrage levert aan de noodzakelijk uit te voeren maatregelen ten behoeve van het behoud en herstel van de natuur in het Schelde-estuarium. De realisering van estuariene natuur in de Hedwigepolder geeft uitvoering aan de uitbreidings- en verbeterdoelstellingen in het kader van de Habitatrichtlijn voor het gebied Westerschelde & Saefthinghe ten aanzien van habitattypen H1130 Estuaria, H1310A Zilte pioniersbegroeiingen en H1330A Schorren en zilte graslanden. Tegelijk met de vaststelling van het rijksinpassingsplan, wordt een voorlopig aanwijzingsbesluit van kracht, waarmee het nog niet aangewezen deel van het plangebied Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt gebracht. Dit betreft alleen de aanwijzing als Habitatrichtlijngebied.</p>	

		<p>Hierdoor valt de Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe, voor zover het de aanwijzing onder de Habitatrichtlijn betreft. Deze voorlopige aanwijzing (op grond van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet 1998) vindt plaats vooruitlopend op de definitieve aanwijzing van de Hertogin Hedwigepolder als onderdeel van het Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saeftinghe'.</p> <p>Het beheer van de Hedwigepolder zal ook onderdeel gaan vormen van het reguliere beheer binnen de kaders van het beheerplan Natura 2000.</p> <p>Het klopt derhalve dat de Habitatrichtlijn niet specifiek de ontpoldering van de Hedwigepolder verlangt. Wel wordt, zoals ook de indiener van de zienswijze aangeeft, van de lidstaten verlangd dat zij passende maatregelen nemen. De Europese Commissie beoordeelt vervolgens of de door de lidstaten aangedragen projecten, beschouwd kunnen worden als passende maatregelen. Wellicht ten overvloede wordt hier opgemerkt, dat in de afgelopen jaren wel degelijk geprobeerd is om alternatieve projecten te vinden. Voor de projecten die in dat kader aangedragen zijn, geldt dat ze ofwel niet voldeden, ofwel niet als passende maatregel beschouwd zijn, ofwel ze kregen onvoldoende steun.</p> <p>5.4.3-6 In de beantwoording van 5.3 is al aangegeven dat de ontpoldering van de Hedwigepolder onderdeel is van het Natuurpakket Westerschelde en zodoende wel degelijk benoemd is in het ontwerp beheerplan.</p> <p>5.4.7 – 10 De lidstaat is zelf verantwoordelijk voor de wijze waarop de instandhoudingsdoelen worden bereikt. De Europese Commissie kijkt naar het gehele pakket aan maatregelen in het kader van het doelbereik. De formulering in het rijksinpassingsplan moet worden gelezen als een 'stap in de goede richting'. het stuk waarnaar</p>	
--	--	--	--

		<p>verwezen wordt door de indiener is openbaar en toegezonden aan indiener (kamerstuk 32 670 nr 54 d.d. 13 april 2012).</p> <p>5.4.11 zie beantwoording 4.10 en 4.11.</p> <p>5.4.12 De stelling dat uit de rapporten van Svašek en Tauw zou blijken dat van doeltreffende maatregelen geen sprake zal zijn, is onjuist. Ongeacht de precieze sedimentatiesnelheid en het patroon van vegetatieontwikkeling zal estuariene natuur ontstaan met uiteindelijk ook hoog schor. Dat past allemaal in de doelstelling. In de verdere beantwoording van deze zienswijze wordt hierop ingegaan.</p>	
--	--	---	--

6. Morfologie / opslibselheid / natuurontwikkeling			
<i>Onderdeel zienswijze</i>	<i>Samenvatting zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>	<i>Eventuele aanpassing / verwijzing</i>
6.	<p><i>Onder verwijzing naar de rapporten van Svašek en Tauw die de indiener heeft laten opstellen, wordt gesteld dat het uitgesloten is dat het doel van het project Hedwigepolder (een duurzaam slikken- en schorregebied dat zich tot estuariene natuur ontwikkelt) wordt gehaald. De hoge opslibbing zal leiden tot de noodzaak om de polder telkens na verloop van enkele jaren weer af te graven, met welke handelingen mogelijk inmiddels gecreëerde natuur weer verloren gaat, en welke handelingen op zichzelf ook anderszins weer verstorend zullen zijn. Daarmee is geen rekening gehouden in de voorliggende besluiten en het MER, aldus de indiener.</i></p>	<p>De indiener geeft in deze paragrafen een aantal citaten uit de stukken. Met deze citaten wordt echter niet het totaalbeeld gegeven. In het hiernavolgende zal eerst puntsgewijs op het gestelde worden ingegaan en zal vervolgens een overall conclusie gegeven worden.</p> <ul style="list-style-type: none"> - De methode die in het kader van het MER gebruikt is om de sedimentatie te voorspellen is uitgebreid beschreven in § 5.5.2 van het MER en bestaat uit het gebruik van modellen en expert judgement. Op basis hiervan is in § 7.2.4.1.2.3 uitgegaan van de neerslag van zwevende stof en een sedimentatiesnelheid van 10-15 cm voor een periode van 15 jaar. De kwantificatie van de opslibbing is daarmee opgenomen in § 7.2.4.1.2.3. - De complexiteit van de hydrodynamiek en toevalsomstandigheden zoals bioturbatie zijn in § 12.2.1 van het MER benoemd als leemte. Tevens is in deze paragraaf beoordeeld dat deze leemte niet onoverkomelijk is doordat onzekerheden zijn opgevangen door gebruik van expert judgement. - Een slikken- en schorregebied is estuariene natuur. In §3.2.2 van het MER is verwoord dat slikken en schorren worden gedomineerd door allogene successie waarbij bij toenemende opslibbing de autogene successie steeds belangrijker wordt. Uiteindelijk ontstaat een dynamische situatie waarbij alle successiestadia aanwezig zijn. Opslibbing is daarmee onderdeel van de natuurlijke dynamiek van het terrein en vormt derhalve geen beletsel. 	<p><i>Aanpassing toelichting op het rijksinpassingsplan en toevoeging Deltares rapport als bijlage 9a bij het rijksinpassingsplan. Het betreffende onderzoeksrapport van Svašek is bijgevoegd als bijlage 9b bij vast te stellen het rijksinpassingsplan. Dit rapport vormt namelijk een belangrijke basis voor genoemde bijlage 9a.</i></p>

		<p>De indiener van de zienswijze heeft een rapport van Svašek (zie bijlage 9b bij het rijksinpassingsplan) en een rapport van Tauw overgelegd. Naar aanleiding hiervan, is aan Deltares gevraagd om een notitie te schrijven waarin de volgende vragen aan de orde worden gesteld:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Wat is het ontwikkelingsperspectief voor de opslibbing van de Hedwigepolder na aanleg conform het rijksinpassingsplan; welke bandbreedte is reeel te verwachten, in het bijzonder in het licht van de rapportage van Svašek en de expertbijeenkomst van 20 maart 2013?2. Wat betekent deze opslibbing voor het bereiken van de geformuleerde natuurdoelen? <p>De notitie van Deltares is als bijlage 9a bij het rijksinpassingsplan gevoegd. Deze notitie is op 24 oktober 2013 besproken op een expertmeeting waarbij aanwezig waren: Universiteit van Antwerpen, NIOZ, WLB, INBO, RWS Zee & Delta, VNSC, Deltares, Tauw en Svašek. Het verslag hiervan is bij de betreffende notitie van Deltares (bijlage 9a rijksinpassingsplan) gevoegd. Tijdens dit overleg is uitgesproken, dat de notitie van Deltares breed gedragen wordt.</p> <p>Kort samengevat is de conclusie van het Deltaresrapport en de deskundigen (behalve die van Svašek en Tauw) dat er geen twijfel is over de verwachte morfologische en ecologische ontwikkeling en – ondanks de bandbreedte voor opslibbing – ook niet over een termijn van minimaal tientallen jaren. Deze conclusie wordt als volgt onderbouwd:</p> <p>Ten aanzien van de eerste vraag geeft Deltares aan dat de berekeningen die door Svašek zijn uitgevoerd, geavanceerder zijn dan de berekeningen die eerder in het kader van het MER zijn uitgevoerd. Daarbij maakt Deltares</p>	
--	--	--	--

		<p>wel de uitdrukkelijke opmerking, dat Svašek geen uitgebreid gevoeligheidsonderzoek heeft gedaan. Er is bijvoorbeeld alleen naar opslibbing gekeken en niet naar de vestiging van vegetatie, het daarmee samenhangende inklinkingseffect en de stijging van de zeespiegel.</p> <p>Echter, ook de resultaten zoals door Svašek berekend, vallen binnen de verwachtingen van het MER en de deskundigenbijeenkomst van 20 maart 2013 (meerdere centimeters opslibbing per jaar), zowel ten aanzien van de opslibbingssnelheid als ten aanzien van de effecten op de getijslag. In die zin heeft Svašek, die met toepassing van de meest recente modellen de berekeningen nog eens heeft uitgevoerd, de inschatting van de deskundigen op hoofdlijnen nog eens bevestigd.</p> <p>In de beginsituatie (dat wil zeggen direct na aanleg) bestaat de Hedwigepolder vrijwel volledig uit intergetijdengebied. Een deel van de kreken zal waarschijnlijk permanent onder water blijven. De kreken en het niet-begroeide intergetijdengebied horen bij habitatype (H)1130 Estuaria. Er is daarom, volgens de deskundigen, geen twijfel dat in de beginsituatie de ontpoldering van de Hedwigepolder voldoet aan het geformuleerde natuurdoel, in het bijzonder een uitbreiding van H1130 Estuaria. Vanaf de beginsituatie zal opslibbing plaatsvinden en er zal vegetatie komen. Het mozaïek van habitats zal daardoor veranderen, waarbij in algemene zin gedurende de volledige periode van netto opslibbing het areaal kreken en intergetijdengebied zal afnemen en het areaal schor zal toenemen. De snelheid van verandering/verschuiving wordt in belangrijke mate bepaald door de snelheid van opslibbing, al dan niet versterkt door vegetatieontwikkeling. Dat er een verschuiving zal optreden is geen onderwerp van discussie. Svašek concludeert bijvoorbeeld dat na 20 jaar 50% van het areaal bestaat uit</p>	
--	--	---	--

		<p>intergetijdengebied en 50% uit gebied dat is doorgegroeid naar een hoogte boven gemiddeld hoogwater. Dit areaal wordt echter nog steeds aangemerkt als estuariene natuur (dat wil zeggen: passend bij het karakter en de doelen van het Natura 2000-gebied). De initiële uitbreiding van habitattypen H1130 estuaria zal door opslibbing in steeds toenemende mate een natuurlijke successie naar H1310 Zilte pionierbegroeiingen, zeekraal (subtype A) en H1330 Schorren en zilte graslanden, buitendijks (subtype A) doormaken.</p> <p>Op termijn wordt een situatie bereikt dat de netto opslibbing niet noemenswaardig meer is of niet substantieel meer afwijkt van vergelijkbare gebieden. Na hoeveel jaar deze situatie wordt bereikt (het gaat om decennia), is niet goed in te schatten. Er is geen twijfel dat in deze fase nagenoeg het hele gebied bestaat uit estuariene natuur, waarbij het merendeel van het areaal zal bestaan uit H1330A Schorren en zilte graslanden en een klein deel uit H1310A Zilte pionierbegroeiingen en uit H1130 Estuaria voor wat betreft de kreken die de watertoevoer tot het schor verzorgen. De verhouding tussen deze habitattypen is niet op voorhand te duiden maar ook niet relevant voor de aanduiding als estuariene natuur.</p> <p>Onder andere bureau Tauw concludeert dat daarna een verdere successie kan plaatsvinden die gedomineerd wordt door verzoeting door regenwater en vegetatieontwikkeling van een door riet gedomineerd schor. Een vegetatieontwikkeling conform het naastgelegen Saefthingeschor en huidige Siepardaschor is aannemelijk. Daarbij geldt dat hooguit een deel van het areaal, met de hoogste waarschijnlijkheid het deel dat grenst aan de dijk, zich eventueel kan ontwikkelen naar een door riet gedomineerd schor. Deltares acht het uitgesloten dat het gehele gebied deze ontwikkeling zal doormaken, zoals is</p>	
--	--	---	--

		<p>gesuggereerd in het rapport van Tauw. Ook voor het Saeftingheschor is dat, ondanks een lange termijn van opslibbing, immers nog niet het geval. Overigens behoort, blijkens de definitie van habitatype 1330A, ook door riet gedomineerd schor tot estuariene natuur. De verwachting is wel dat op termijn de invloed van estuariene dynamiek met name in de hoger opgeslibde delen van het plangebied beperkt zal zijn. Het gaat om gebieden die boven gemiddeld hoogwater liggen, maar nog steeds te maken hebben met minder vaak optredende hoge waterstanden, bijvoorbeeld bij springtij of stormen. Hoeveel van de 295 ha van de Hedwigepolder dit uiteindelijk zou kunnen betreffen, is niet aan te geven. Het duurt minimaal tientallen jaren voordat dit allerlaatste stadium voor een deel van het ontpolderde areaal wordt bereikt. Als het tempo waarin deze ontwikkeling zich voordoet de ondergrens van de bandbreedte voor opslibbing volgt, kan het zelfs meer dan 100 jaar duren, voordat het stadium wordt bereikt.</p> <p>Er zal een monitoringprogramma worden uitgevoerd, zodat de ontwikkeling in het gebied kan worden gevolgd. Door dat programma te combineren met kennisontwikkeling en –verificatie, ondersteund met modellering, zal het wetenschappelijk inzicht en de daarop gebaseerde voorspelling beter worden en (dus) de bandbreedte kleiner. De verwachte termijn voor ontwikkeling biedt volgens Deltares ruim voldoende tijd om de natuurlijke processen voor langere tijd ongestoord te laten. Indien op basis van monitoring, modellering en proces- en systeemkennis toch een ongewenste ontwikkeling mocht blijken, is er voldoende gelegenheid voor onderzoek, ontwerp en eventueel uitvoering van beheermaatregelen.</p> <p>Omdat de verwachte termijn voor ontwikkeling van de Hedwigepolder de frequentie voor beoordeling van de staat</p>	
--	--	---	--

		<p>van instandhouding van het Natura 2000 gebied Westerschelde & Saeftinghe ruim overschrijdt (minimaal tientallen jaren versus zesjaarlijks), moet eventuele introductie van beheermaatregelen in de Hedwigepolder beschouwd worden in het kader van het gehele Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe en niet alleen in het kader van de plaatselijke ontwikkeling in de Hedwigepolder. De Hedwigepolder maakt na inrichting als estuariene natuur namelijk onderdeel uit van het Schelde-estuarium en zal ook als zodanig beoordeeld (moeten) worden.</p> <p>Gelet op het bovenstaande, stelt Deltares dat het beoogde doel van dit project behaald zal worden. De voorgenomen besluiten kunnen dat ook als zodanig vastgesteld worden.</p>	
--	--	---	--

7. Goede ruimtelijke ordening			
<i>Onderdeel zienswijze</i>	<i>Samenvatting zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>	Eventuele aanpassing / verwijzing
7.	<i>Door de indiener van de zienswijze wordt gesteld, dat de basis voor het ontwerp rijksinpassingsplan niet ligt in een goede ruimtelijke ordening maar in een verplichting uit het Verdrag. Daarbij wordt opgemerkt, dat financiële motieven (Vlaanderen financiert de ontpoldering en inrichting van de Hedwigepolder) niet dragend kunnen zijn voor het ruimtelijk relevante besluit tot ontpoldering van de Hedwigepolder. Ook wordt nogmaals opgemerkt dat onmogelijk kan worden betoogd en volgehouden dat de Commissie de Staat der Nederlanden verplicht tot ontpoldering van de Hedwigepolder.</i>	<p>7.1 Anders dan de indiener van de zienswijze suggereert, mag er uiteraard een concrete aanleiding zijn voor een bepaalde ontwikkeling, zoals bijvoorbeeld een afspraak in het Verdrag. Het gaat erom dat een inpassingsplan, waarin een dergelijke ontwikkeling wordt vastgelegd goed onderbouwd is. Deze onderbouwing moet zodanig zijn, dat daaruit blijkt dat de ontwikkeling in overeenstemming is met een goede ruimtelijke ordening.</p> <p>In de Wet op de ruimtelijke ordening (Wro) is aangegeven dat gemeenten ten behoeve van een goede ruimtelijke ordening bestemmingsplannen vaststellen. Deze bepaling is ook van toepassing op inpassingsplannen. Wat een goede ruimtelijke ordening is, staat niet letterlijk omschreven in de Wro noch in het Besluit ruimtelijke ordening. Wel komen zowel de inhoudelijke als de procedurele vereisten die gesteld worden aan bestemmingsplan c.q. inpassingsplannen voort uit een goede ruimtelijke ordening.</p> <p>Zo dient een goede belangenafweging gemaakt te worden. Ruimtelijke ordening is de verdeling van de ruimte voor verschillende functies. Daarbij worden keuzes gemaakt omdat ruimte schaars is. Met dat doel, worden alle ruimtelijk relevante aspecten op een rij gezet (geordend) en belangen afgewogen. Want belangen kunnen tegenstrijdig zijn. Deze belangenafweging is de ruimtelijke ordening. Bij een goede belangenafweging moet altijd duidelijk zijn waar welke functie is, en waarom die functie nodig is (nut en noodzaak) en nu juist op die plek is gelegen. Met andere woorden, er moet altijd een antwoord zijn op de vragen "Wat waar en waarom daar". Dit antwoord moet te vinden zijn in de toelichting bij een</p>	

		<p>ruimtelijk plan zoals een inpassingsplan.</p> <p>In het verlengde hiervan geeft het Besluit ruimtelijke ordening aan dat onderzoek moet worden uitgevoerd naar de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan c.q. inpassingsplan. Een aantal ruimtelijke relevante (onderzoeks)aspecten zijn onder andere water, natuur, archeologie, geluid en luchtkwaliteit.</p> <p>Het rijksinpassingsplan voor de Hertogin Hedwigepolder, met alle daarbij behorende bijlagen, voldoet ruimschoots aan het bovenstaande. Voor de goede orde wordt erop gewezen dat al voor de totstandkoming van het Verdrag een uitvoerig onderzoekstraject heeft gelopen (Lange Termijn Visie en Ontwikkelingsschets 2010).</p> <p>7.2 In de toelichting op het rijksinpassingsplan (paragraaf 6.11) is met een verwijzing naar de Kosten Effectiviteits Analyse aangegeven wat de kosten zijn van de realisering van estuariene natuur in de Hertogin Hedwigepolder en is ook aangegeven hoe deze kosten geborgd zijn. Inderdaad is het daarbij zo dat Vlaanderen een belangrijke bijdrage levert in de financiering. Hiermee is de uitvoerbaarheid van het rijksinpassingsplan voldoende onderbouwd en wordt voldaan aan hetgeen hierover in het kader van de Wro is bepaald.</p> <p>7.3 – 7.9 Een tweetal zaken moeten onderscheiden worden. Vanuit Europa heeft Nederland de verplichting tot herstel van estuariene natuur. De keuze voor realisering van estuariene natuur in de Hedwigepolder om daarmee een bijdrage te leveren aan het natuurherstel van de Westerschelde is een autonome beslissing van de Nederlandse regering. De Europese Commissie kijkt of een lidstaat de doelen realiseert, niet hoe een lidstaat dat doet. Op grond van de Habitatrictlijn heeft de Nederlandse</p>	
--	--	--	--

		<p>regering een resultaatsverplichting. Het is aan de lidstaat Nederland zelf om – wetenschappelijk onderbouwd - aan te geven hoe het natuurherstel wordt gerealiseerd. De Europese Commissie ziet er daarbij op toe, dat een lidstaat tijdig de nodige maatregelen neemt, zeker indien er sprake is van een urgente situatie.</p> <p>Voor de Hertogin Hedwigepolder is dit het geval. Meer dan voldoende is onderzocht en onderbouwd dat de aanleg van estuariene natuur in de Hedwigepolder een belangrijke bijdrage levert aan een gunstige staat van instandhouding van de aanwezige habitattypen. Vanaf het begin van dit proces is deze maatregel als meest passende uit de onderzoeken gekomen. Let wel: Veel alternatieven zijn beschouwd, geen van allen is acceptabel gebleken zodat inderdaad gesteld kan worden dat de ontpoldering onvermijdelijk is.</p> <p>Met de definitieve keuze om in de Hedwigepolder estuariene natuur aan te leggen, keert de Nederlandse regering terug naar het oorspronkelijke pakket van maatregelen. De Nederlandse regering verwacht dan ook dat zij met de uitvoering van het totale Natuurpakket Westerschelde voldoet aan de verplichtingen in het kader van de Vogel- en Habitatrictlijn. Inmiddels heeft de Europese Commissie (bij brief van 21 maart 2013) aangegeven dat de maatregelen een stap in de goede richting zijn.</p>	
--	--	---	--

8. Archeologie			
<i>Onderdeel zienswijze</i>	<i>Samenvatting zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>	<i>Eventuele aanpassing / verwijzing</i>
8.	<p><i>Door de indiener van de zienswijze wordt gesteld, dat er in het ontwerp rijksinpassingsplan en de ontwerpen van de meegecoördineerde besluiten onvoldoende zorg is betracht ten aanzien van de in het gebied aanwezige archeologische waarden en de bescherming ervan. In het ontwerp rijksinpassingsplan wordt de kans op fysieke aantasting van archeologische resten op 'laag' ingeschat aangezien de graafwerkzaamheden in het plangebied voor het overgrote deel tot 1,2 m gaan. Dit is een onjuiste inschatting omdat beide ontwerp-ontgrondingsvergunningen ontgravingen tot een diepte van -2,2m NAP mogelijk maken waardoor het gehele plangebied afgegraven zou kunnen worden. Verder wordt er gesteld dat er in plaats van een zorgplicht in de ontwerp-ontgrondingsvergunning alleen in artikel 12 een meldplicht in de vergunning is opgenomen. Daarnaast ontbreekt in beide ontwerp-ontgrondingsvergunningen de verplichting om archeologisch onderzoek te verrichten, terwijl het ontwerp rijksinpassingsplan dit wel voorschrijft.</i></p>	<p>Tijdens het proces is het aspect archeologie en de benodigde bescherming daarvan uitgebreid en met zorg onderzocht. In het besluit-MER/plan-MER is als eindconclusie in paragraaf 7.7.5 opgenomen voor het onderdeel archeologie dat de archeologische potentie van het gebied door het project niet in significante wijze wordt aangetast. Weliswaar geldt dit met name voor de ondiepe graafwerkzaamheden (tot een diepte van 1,2m), maar ook voor de diepere ontgravingen geldt dat deze gelet op het geringe aandeel in het totale oppervlakte van het gebied geen significantie oplevert. Van belang daarbij is dat op basis van gemeentelijk beleid het gebied grotendeels een gematigde verwachting heeft ten aanzien van archeologie, met uitzondering van de locatie Casuwele dat zich naar verwachting aan de zuid-west kant van de Hedwigepolder bevindt (dat een hogere verwachtingswaarde heeft) en de voormalige kreek (die een lage verwachtingswaarde heeft). Het inrichtingsplan laat zien, dat de te graven krekten en kreekaanzetten in de meeste gevallen liggen op plaatsen waar in de ondergrond krekten en kreekresten aanwezig zijn. Nadere informatie hierover is opgenomen in de aanvulling op het MER.</p> <p>Overigens het feit dat ontgrond kan worden tot maximaal NAP -2,2 meter, wil niet zeggen dat het gehele projectgebied op deze diepte gebracht mag worden. Naast de maximale diepte, is er in de ontgrondingsvergunning van het Rijk immers ook de eis dat er slechts een maximale hoeveelheid ontgrond mag worden. Bij de ontgrondingsvergunning van de provincie wordt dit geborgd door de maximale ontgrondingsdiepte te koppelen aan de aanvraag en bijbehorende situatietekening</p>	<p><i>Aan de Ontgrondingsvergunning buitendijks wordt een voorschrift toegevoegd.</i></p>

		<p>Inrichtingenplan. Ondanks dat uit het MER volgt dat er ten aanzien van archeologie geen significante effecten te verwachten zijn, is bij de uitwerking van het meest milieuvriendelijke alternatief(MMA) in paragraaf 10.2 opgenomen dat bij ontgrondingswerkzaamheden tot een grotere diepte dan 2 meter er archeologisch onderzoek moet worden uitgevoerd. Dit MMA is de basis van het voorkeursalternatief dat is uitgewerkt in het rijksinpassingsplan. Om die reden is in paragraaf 4.4 van het ontwerp rijksinpassingsplan aangegeven dat er voor bepaalde locaties binnen het projectgebied een dubbelbestemming archeologie geldt, en dat er voor die locaties een zorgplicht bestaande uit een archeologisch vooronderzoek dat moet plaatsvinden in de vorm van een bureauonderzoek en controleboringen conform de richtlijnen van de provincie Zeeland. Deze verplichting uit het rijksinpassingsplan is wel overgenomen onder artikel 4.4 van de ontgrondingenvergunning van de provincie Zeeland, maar niet in de ontgrondingenvergunning van het Rijk terwijl voor een van de te graven geulaanzetten een dubbelbestemming geldt. Om deze omissie te herstellen, wordt er bij de definitieve ontgrondingenvergunning van het Rijk een voorschrift toegevoegd vergelijkbaar met het zojuist genoemde artikel 4.4 van de vergunning van de provincie.</p> <p>In de aanvulling op het MER, is het aspect archeologie nader in kaart gebracht. Hiervoor wordt verwezen naar de betreffende rapportage 'Aanvulling op het MER Hertoging Hedwigepolder' opgenomen als bijlage 8 bij het vast te stellen rijksinpassingsplan.</p>	
--	--	--	--

9. MER			
<i>Onderdeel zienswijze</i>	<i>Samenvatting zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>	<i>Eventuele aanpassing / verwijzing</i>
9.	<i>9.1 Door de indiener van de zienswijze wordt gesteld dat het alternatieven onderzoek onvoldoende is. In het vervolg van de zienswijze wordt aangegeven waarom naar de mening van de indiener van de zienswijze, zowel in het Strategisch MER als in het inrichtingsMER niet is voldaan.</i>	<p>Alvorens in te gaan op de specifieke onderdelen van de zienswijze, wordt hier het algemene kader geschetst.</p> <p>In het voortraject van een aantal jaren is een groot aantal studies en onderzoeken uitgevoerd. Het rijksinpassingsplan en het MER bevatten een samenvattende beschouwing van de uitgevoerde studies en de gemaakte keuzes. In deze studies is uitgebreid aandacht besteed aan mogelijke maatregelen die kunnen worden genomen om aan de natuurdoelstellingen voor de Westerschelde te voldoen. Het beeld dat uit deze onderzoeken naar voren komt is dat het ontpolderen van de Hedwige- en Prosperpolders een substantiële bijdrage levert aan de natuurdoelstellingen voor de Westerschelde doordat in deze polders (na ontpoldering) estuariene natuur ontstaat. Dit beeld wordt bevestigd door de (onder andere) de onderzoeken die ten behoeve van het MER zijn gemaakt (en tevens door het Svašek-onderzoek dat als bijlage 1 bij de zienswijze is gevoegd).</p> <p>In het kader van de uitwerking van de planvorming voor natuurontwikkelingsmaatregelen is een m.e.r.-procedure (Besluit MER/Plan MER) gestart voor de ontwikkeling van estuariene natuur in de Hertogin Hedwigepolder en de Prosperpolder. In de richtlijnen werd onder andere gevraagd om in het MER nader te onderbouwen waarom de Hedwige- en Prosperpolder de meest aangewezen locatie is om de gestelde opgave te realiseren in de vorm van een inzichtelijke en navolgbare geschiktheidsvergelijking van potentiële kustlocaties.</p>	

		<p>De geschiktheidsbeoordeling is uitgevoerd vanuit twee invalshoeken: de ecologische geschiktheid en de maatschappelijke geschiktheid. In de ecologische beoordeling scoort de Hedwigepolder onderscheidend het hoogst en wel voor schor. Dit betekent dat in Hedwigepolder met de minste inspanningen de hoogste natuurkwaliteit kan worden gerealiseerd. De Zimmermanpolder (222 ha) scoort voor de Nederlandse gebieden 'second-best', (eveneens voor schor) maar voldoet niet aan de eisen die aan de oppervlakte worden gesteld van circa 300 ha. De combinatie Zimmerman-Wilhelmuspolder voldoet hier wel aan (299 ha), maar scoort weer lager in de ecologische beoordeling. De combinatie Kruispolder-Wilhelminapolder scoort het best op de ontwikkeling van slik, maar deze relatieve geschiktheid is beduidend lager dan de geschiktheid van de Hedwigepolder voor schorontwikkeling. De Hedwigepolder scoort ook maatschappelijk wezenlijk beter dan de andere polders, met name vanwege een lage bewoningsdichtheid, een hoge kosteneffectiviteit en een logische begrenzing. De andere polders scoren beduidend lager vanwege een combinatie van wisselende minder gunstige aspecten.</p> <p>Aanvullend op de onderscheidend hoogste scores in de geschiktheidsbeoordeling heeft de locatiekeuze voor de Hedwigepolder nog de volgende belangrijke ecologische meerwaarde (systeemniveau):</p> <ul style="list-style-type: none"> - De Hedwigepolder is het enige gebied dat aansluit bij de Vlaamse gebieden (Prosperpolder) en hiermee een grotere gebiedseenheid vormt dan bij de andere gebieden mogelijk is. Dit is van groot belang vanuit het oogpunt van duurzaamheid en diversiteit; - De Hedwigepolder vormt een verbindende schakel tussen de Prosperpolder en het Verdrongen Land van Saefthinghe. Hiermee ontstaat de kans op de realisatie van een groot aaneengesloten natuurgebied van 	
--	--	---	--

		<p>internationale orde, dat unieke potenties biedt voor soorten met een grote ruimtebehoefte.</p> <p>Zie ook de beantwoording op onderdeel 9.2 – 9.5 in het hiervolgende.</p> <p>In het advies voor richtlijnen van de Cie m.e.r. (10 augustus 2006) wordt dan ook niet gevraagd om het onderzoeken van locatiealternatieven, maar om een nadere onderbouwing van het voornemen tot ontpoldering (p. 3 in het advies). Locatiealternatieven zijn alleen aan de orde als niet overtuigend kan worden onderbouwd dat andere maatregelen geen kansrijke oplossing bieden voor de gestelde opgave. In het advies van de Cie wordt ook al melding gemaakt van afgraven van schor in Saeftinge als mogelijke alternatieve maatregel.</p> <p>In het MER wordt in § 2.4.4 en § 2.4.5 de locatiekeuze toegelicht. De bijlagen 1 en 2 van het MER geven alle informatie waar de indiener van de zienswijze om vraagt. Bijlage 1 van het MER: Rapport Grontmij (2007, projectnr. 215563) Locatiekeuze Hedwige- en Prosperpolder. Geschiktheidsbeoordeling van potentiële gebieden voor estuariene natuurontwikkeling in het Schelde-estuarium tussen Hansweert en Antwerpen. Bijlage 2 van het MER: Rapport Resource Analysis en Grontmij (2007 Documentnummer: 5206-50-005); Onderzoek locatiekeuze Hedwige- en Prosperpolder. Onderbouwing ontpolderingsmaatregel, omvang en locatiekeuze.</p> <p>Het meest recente onderzoek naar mogelijke alternatieven voor ontpoldering van de Hedwigepolder (Deltares, 2011) dat in § 2.4.6 van het MER kort wordt aangehaald geeft een duidelijk beeld (ook vanuit juridisch perspectief) van de doelen die met de ontpoldering zouden moeten worden</p>	
--	--	--	--

		<p>gerealiseerd. Dit Deltaresrapport geeft de Natura 2000 doelstellingen alleen kunnen worden gehaald als binnendijkse maatregelen (ontpolderen) worden genomen. Uit het onderzoek van Deltares volgt dat eigenlijk alleen het ontpolderen van de Braakmanpolder en enkele combinaties van binnen- en buitendijkse maatregelen voldoen aan het juridisch kader (Natura 2000).</p> <p>Aan deze alternatieven kleven vanuit de maatschappelijke geschiktheid echter diverse andere bezwaren die de haalbaarheid bemoeilijken of onmogelijk maken. De alternatieven zijn daarbij tevens duurder c.q. minder kosteneffectief dan de ontpoldering van de Hedwigepolder. Het Deltaresrapport uit 2011 laat (samen met de eerdere rapporten) overtuigend zien dat locatiealternatieven -in de termen van het advies voor richtlijnen- geen kansrijke oplossing bieden voor de gestelde opgave.</p>	
	<p><i>9.1.2 – 9.1.5 Indiener stelt dat in het eerder, ten behoeve van de Ontwikkelingsschets 2010, uitgevoerd Strategisch Milieueffectrapport (MER) alternatieven voor natuurontwikkelingsmaatregelen onvoldoende zijn onderzocht.</i></p>	<p>Het Strategisch MER ligt niet voor ter besluitvorming. Voor zover de zienswijze daarop betrekking heeft is deze daarom niet relevant.</p> <p>Ter vermindering van misverstanden over het Strategisch MER, wordt hierna kort ingegaan op de wijze waarop alternatieven voor natuurontwikkeling in ecologische zone 3 (Hansweert tot grens) daarin zijn onderzocht.</p> <p>In het strategisch MER zijn voor de natuur twee pakketten van maatregelen onderzocht, waarmee in beginsel de ecologische doelstellingen kunnen worden gerealiseerd. Onderscheid is gemaakt tussen habitatgerichte maatregelen verspreid over het hele plangebied en procesgerichte maatregelen. Voor de procesgerichte maatregelen is verder onderscheid gemaakt naar twee pakketten van maatregelen. Eén pakket bestaande uit een combinatie van een beperkt aantal grote uitpolderingen (pakket A) en één pakket bestaande uit een groter aantal kleinere uitpolderingen (pakket B). De Hedwigepolder is</p>	

		<p>als onderdeel van pakket B, in combinatie met de Prosper- en Doelpolder, als één der alternatieven onderzocht met andere alternatieven: in deze ecologische zone; t.w.: Zimmermanpolder, Molenpolder, Hellegatpolder en Ser-Arendspolder. (Strategisch MER, hoofdrapport, hoofdstuk 3.4.2. pagina 49 e.v.).</p>	
	<p><i>9.2 – 9.5 Door de indiener van de zienswijze wordt gesteld, dat ook in het MER zelf een afdoende alternatievenonderzoek ontbreekt. Ook wordt er op gewezen dat de rapportage van Deltares uit 2008 niet vermeld wordt.</i></p>	<p>De m.e.r.-regelgeving bevat geen verplichting om getrapt te besluiten en m.e.r. uit te voeren. Het is mogelijk om direct naar een concreet (besluit) MER te gaan voor een bepaalde locatie en een bepaald voornemen. Dat legt dan wel de verplichting tot motiveren van locatie en doel bij het besluit dat dan wordt genomen. Dit betekent dat de alternatieven in het (project)MER zich kunnen richten op manieren waarop de voorgenomen activiteit (in dit geval: het ontpolderen van de Hedwigepolder en het noordelijke gedeelte van de Prosperpolder) kan plaatsvinden.</p> <p>In het MER wordt in § 2.4.4 en § 2.4.5 de locatiekeuze toegelicht. De bijlagen 1 en 2 van het MER geven alle informatie waar de indiener van de zienswijze om vraagt. Zie hiervoor de beantwoording van zienswijze 41 in hoofdstuk 2 van deze Nota van Beantwoording.</p> <p>In de richtlijnen is aangegeven dat het niet nodig is om locatiealternatieven te onderzoeken. Gezien de motivering ten aanzien van de locatie en de conclusie dat geen geschikte alternatieve locaties aanwezig zijn kan in het MER bij het rijkinpassingsplan worden volstaan met inrichtingsalternatieven.</p> <p>Overigens heeft de Cie m.e.r. bij het formuleren van haar advies de reacties op de startnotitie betrokken. In een deel van de reacties op de startnotitie is gevraagd om het onderzoeken van locatiealternatieven. De Cie heeft in haar advies deze reacties niet overgenomen. De inhoud van het MER voldoet aan de richtlijnen.</p>	

		<p>De rapportage Deltares 2008 (bedoeld wordt hier het korte memo dat als bijlage 6 bij de zienswijze is gevoegd) bevat een aantal niet op gebiedsspecifiek onderzoek gebaseerde stellingen ten aanzien van de ontpoldering van de Hedwigepolder. De conclusies van Deltares 2008 wordt niet ondersteund door de resultaten van de gebiedsspecifieke modelonderzoeken die (onder andere in het kader van het MER) zijn uitgevoerd. Zie ook de beantwoording op punt 4.10 en 4.11 van deze zienswijze.</p> <p>Het meest recente onderzoek naar mogelijke alternatieven voor de ontpoldering van de HHP (Deltares, 2011) dat in § 2.4.6 van het MER kort wordt aangehaald geeft een duidelijk beeld (ook vanuit juridisch perspectief) van de doelen die met de ontpoldering zouden moeten worden gerealiseerd. Dit Deltaresrapport geeft de Natura 2000 doelstellingen alleen kunnen worden gehaald als binnendijkse maatregelen (ontpolderen) worden genomen. Uit het onderzoek van Deltares volgt dat eigenlijk alleen het ontpolderen van de Braakmanpolder en enkele combinaties van binnen- en buitendijkse maatregelen voldoen aan het juridisch kader (Natura 2000).</p> <p>Aan deze alternatieven kleven vanuit de maatschappelijke geschiktheid echter diverse andere bezwaren die de haalbaarheid bemoeilijken of onmogelijk maken. De alternatieven zijn daarbij tevens duurder c.q. minder kosteneffectief dan de ontpoldering van de Hedwigepolder. Het Deltaresrapport uit 2011 laat (samen met de eerdere rapporten) overtuigend zien dat locatiealternatieven -in de termen van het advies voor richtlijnen- geen kansrijke oplossing bieden voor de gestelde opgave. In het MER is daarom terecht geen aandacht besteed aan locatiealternatieven.</p>	
--	--	---	--

	<p><i>9.6 Door de indiener van de zienswijze wordt gesteld dat er sprake is van ernstige gebreken in de deelonderzoeken. Allereerst verwijst de indiener naar hetgeen hierover in de eerdere paragraaf 6 is opgemerkt over morfologie, aanslibsnelheid en natuurontwikkeling. Uit de studie van Svašek en Tauw blijkt, dat zonder periodiek maatregelen te nemen, na circa 15 tot 20 jaar de Hedwigepolder opnieuw ontpolderd moet worden, dit betekent in feite dat er een haast permanent werkterrein gecreëerd wordt, zonder een toekomst die verder reikt dan circa 15 tot 20 jaar, aldus de indiener. Ook is er naar de mening van de indiener sprake van een aantal andere gebreken, welke in paragraaf 10 van de zienswijze verder worden toegelicht.</i></p>	<p>In de hoofdtekst van het Svašekrapport is - bij de uitgangspunten die Svašek onder andere voor de slibconcentraties hanteert - geconstateerd dat de snelheid van opslibbing voor de Hedwigepolder voor de beschouwde periode van 19 jaar gemiddeld 4,5 - 5,5 cm/jaar bedraagt en voor beide polders samen gemiddeld 5,5 - 6,2 cm/jaar voor het scenario waarin beide polders worden ontpolderd. Deze cijfers zijn in de samenvatting van het Svašekrapport opgehoogd tot 5 à 10 cm per jaar en bij dit punt in de zienswijze tot 'tenminste een factor 5 tot 10 hoger' dan de gemiddelde opslibsnelheid van 1 cm/jaar die in het MER is beschreven. Uit het Svašekrapport (zie bijvoorbeeld de figuren 3.19 en 3.49) blijkt dat na 19 jaar nog een substantieel deel van het plangebied dagelijks invloed ondervindt van getijden en nagenoeg het gehele plangebied nog wordt geïnundeerd bij springtij. Ook blijkt - bij de aannames die Svašek doet - de snelheid van opslibbing na 19 jaar substantieel lager is dan kort na ontpolderen.</p> <p>De gevolgtrekking van Tauw-Nbw 2013 op p. 22 (dat in het plangebied alleen habitatype H1330A (buitendijkse schorren en zilte graslanden) kan voorkomen) is daarom niet correct. Zoals hiervoor beschreven laat het Svašekrapport juist zien dat in een groot deel van het plangebied geen schorren (gebieden boven gemiddeld hoogwater) aanwezig zijn. Ook de argumenten van Tauw-Nbw 2013 ten aanzien van het beheer van de schorren in de vorm van beweiding snijden geen hout. Ofwel het gehele gebied is -zoals Tauw ten onrechte uit het Svašek rapport afleidt -omgevormd tot schor; in dat geval zijn geen kreken meer aanwezig en is dus beweiding zonder problemen mogelijk, ofwel het gebied bestaat -zie bijvoorbeeld Svašek figuur 3.12- uit een natuurlijk patroon van schorren en kreken waarbij de hogere delen (de schorren waar beweiding wenselijk zou kunnen zijn) allemaal aanliggen tegen de hogere randen van het plangebied die</p>	
--	--	---	--

		<p>kunnen dienen als hoogwatervluchtplaats.</p> <p>Er is bij de deskundigen (een ieder, behalve Svašek en Tauw) geen twijfel over de verwachte morfologische en ecologische ontwikkeling en – ondanks de bandbreedte voor opslibbing – ook niet over de termijn van minimaal tientallen jaren. Zie hiervoor de notitie van Deltares, waar het verslag van de expertmeeting van 24 oktober 2013 is gevoegd en hetgeen hierover in onderdeel 6 van dit hoofdstuk is gesteld.</p> <p>In het MER is op basis van modelberekeningen en expert judgement aangegeven dat in het plangebied estuariene natuur zal ontstaan. Het is niet ongebruikelijk dat modelstudies in complexe situaties leiden tot -in absolute getallen- afwijkende uitkomsten. Ook in dit geval kan worden geconstateerd dat verschillende modellen leiden tot (in absolute cijfers) verschillende uitkomsten. Duidelijk daarbij is dat de trend van de modellen -er zal opslibbing in het plangebied optreden en een gebied ontstaan met zowel hoge, nog maar zelden geïnundeerde als lage, permanent geïnundeerde gebieden en alle tussenvorm daartussengelijk is; de verschillen zijn aanwezig ten aanzien van het tempo waarin opslibbing plaatsvindt. Deze constatering sluit naadloos aan bij de constateringen die zijn gedaan in de expertenbijeenkomst in maart 2013 waarvan de resultaten in het MER zijn verwerkt. Het resultaat van het ene modelonderzoek diskwalificeert niet het andere modelonderzoek; de modelonderzoeken samen dragen bij aan het beschrijven van de meest waarschijnlijke ontwikkelingsrichting van het plangebied.</p> <p>Omdat de verwachte termijn voor ontwikkeling van de Hedwigepolder de frequentie voor beoordeling van de staat van instandhouding van het Natura 2000 gebied Westerschelde & Saeftinghe ruim overschrijdt (minimaal</p>	
--	--	--	--

		<p>tientallen jaren vs. 6 jaarlijks), moet eventuele introductie van beheermaatregelen in de Hedwigepolder tevens beschouwd worden in het kader van het gehele Natura 2000 gebied Westerschelde & Saeftinghe en niet alleen in het kader van de plaatselijke ontwikkeling in de Hedwigepolder. De Hedwigepolder maakt namelijk onderdeel uit van het Schelde-estuarium en zal als zodanig ook in dat bredere kader beoordeeld worden</p> <p>De suggestie, als zou de Hedwige een permanent werkterrein voor ontgravers worden moet dan ook als niet houdbaar terzijde geschoven worden.</p>	
--	--	---	--

10. Milieu			
<i>Onderdeel zienswijze</i>	<i>Samenvatting zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>	<i>Eventuele aanpassing / verwijzing</i>
10.	<i>10.1 De indiener van de zienswijze geeft in deze inleiding aan dat Tauw is ingeschakeld om de milieuaspecten in het ontwerp rijksinpassingsplan, het MER en de ontwerp besluiten technisch te beoordelen. Dit heeft geresulteerd in een drietal rapporten.</i>	Voor kennisgeving aangenomen.	
	<i>10.5 Met betrekking tot het aspect bodem stelt de indiener van de zienswijze, dat bodemonderzoek ontbreekt, de kwaliteit van de waterbodem onbekend is en er meer onderzoek naar verontreinigd slib nodig is.</i>	<p><i>Bodemonderzoek</i></p> <p>Tauw stelt dat in het historisch bodemonderzoek (bijlage 30 bij het MER) geen overzicht van de inpolderings-geschiedenis is opgenomen en dat onderzoek naar de aanwezigheid van dempingen van watergangen en krekken ontbreekt (bijlage 1 §1.3.1 quickscan 'goede ruimtelijke ordening' Tauw). Dit is onjuist. In het historisch bodemonderzoek zit wel degelijk een beschrijving, zij het een beperkte, van de inpolderingsgeschiedenis opgenomen in hoofdstuk 2. Informatie over dempingen is niet naar voren gekomen in de geraadpleegde bronnen. Deze bronnen voldoen aan de NEN 5725.</p> <p>Tevens stelt Tauw dat informatie over de bodemsamenstelling en de fysische bodemkwaliteit ontbreekt. Dit is onjuist. In het historisch onderzoek (§2.5) en in de bodemkwaliteitskaart (hoofdstuk 3) is een beschrijving opgenomen van de bodemopbouw. In het MER is een uitgebreide beschrijving van bodemopbouw opgenomen in § 6.2.2.</p> <p>Ook stelt Tauw dat de bodeminformatie geen antwoord geeft op de vraag wat de impact is van de bodemkwaliteit op de kwaliteit van het water, wanneer het gebied regelmatig inundeert. Tauw voert hiervoor als argument dat de beschikbare informatie over zowel de waterkwaliteit</p>	

		<p>(1 meetpunt) als de bodemkwaliteit (5 meetpunten) minimaal is.</p> <p>Hierover kan opgemerkt worden dat de gemeente Hulst met de vaststelling van de bodemkwaliteitskaart heeft aangegeven dat de informatie over de landbodem voldoende is. Omdat tegenwoordig een bodemkwaliteitskaart ook gebruikt wordt om een indicatie van de bodemkwaliteit te verkrijgen voor andere doelen (zie: Handreikingen bodem voor gemeenten, Bodemtoets bij bestemmingsplan en omgevingsvergunning voor bouwen en bijvoorbeeld de uitgave Raakvlakken RO 2012, Kluwer) is het huidige informatieniveau voldoende voor een indicatie van de aanwezige milieuhygiënische bodemkwaliteit. Voor de waterbodem van de Westerschelde geldt dat het gebruikte meetpunt deel uit maakt van een meetnet. Het gehele meetnet wordt als representatief beschouwd voor de kwaliteit van de gehele waterbodem. Het ligt voor de hand om het meest nabije meetpunt te gebruiken voor de analyse van milieueffecten omdat dit punt naar verwachting de kwaliteit van de waterbodem bij de Hedwigepolder het best weergeeft (zie ook beantwoording van punten 10.5.6 en 10.5.7).</p> <p>Voor wat betreft de verdachte locaties, geeft het ontwerp rijksinpassingsplan op pagina 57 aan waar de verdachte locaties aanwezig zijn en om welke verontreinigingen het kan gaan. De verdachte locaties zoals geïdentificeerd in het plangebied geven geen aanleiding om een geval van ernstige bodemverontreiniging te verwachten waarvoor tevens een spoedige sanering is vereist. Indien dergelijke verontreinigingen wel door de indiener van de zienswijze worden vermoed, wordt hem verzocht deze informatie te melden aan de Provincie Zeeland (bevoegd gezag Wbb).</p>	
--	--	--	--

		<p>Met de potentiële aanwezigheid van verontreinigingen is in het rijksinpassingsplan rekening gehouden. Voor de besluitvorming over het rijkinpassingsplan is het ontbreken van nadere kennis over de exacte omvang van de verontreinigingen niet van doorslaggevend belang. Bij de verdere uitwerking van de plannen zal nadere informatie over de mogelijke verontreinigingen worden verzameld.</p> <p>Het is duidelijk dat overeenstemming bestaat over de noodzaak tot nader onderzoek. Om deze reden is dan ook voorzien dat voorafgaand aan de feitelijke realisatie nader bodemonderzoek zal plaatsvinden. Zie hiervoor ook pagina 109 van de ontwerp rijksinpassingsplan. Rijkswaterstaat heeft inderdaad opgemerkt dat het als toekomstig waterbeheerder gewenst is om, voor het in beheer krijgen van het gebied, nader inzicht te krijgen in de kwaliteit van de grond door middel van historisch bodemonderzoek en inzicht te krijgen in de verplaatsingen door middel van een grondstromenplan. In de watervergunning van Rijkswaterstaat staat dat gelet op de eerder uitgevoerde bodemonderzoeken het niet aannemelijk is dat de bodemkwaliteit (paragraaf 7.2.2.45 en 7.2.6 MER) een beletsel vormt voor het project Hedwigepolder. Alleen indien grond uit de bovengrond buiten het plangebied afgevoerd wordt, gelden er mogelijk beperkingen ten aanzien van de toepasbaarheid. Aangezien de toepasbaarheid van grond in het Besluit bodemkwaliteit wordt afgedekt, behoeven nadere voorschriften hieromtrent niet te worden opgenomen, in voorliggende watervergunning. Dit aspect staat dan ook niet in de weg aan het vaststellen van de voorliggende besluiten.</p> <p><i>Kwaliteit waterbodem</i> Paragraaf 7.2.4.1.1 van het MER bevat een beschrijving van de impact van het Scheldewater op de bodemkwaliteit in het plangebied en § 7.3.4.2 een beschrijving van de</p>	
--	--	---	--

		<p>effecten van het plangebied op de waterkwaliteit van de Westerschelde. Het MER geeft aan dat het effect op de (water)bodem niet onderscheidend is tussen de alternatieven. De stelling dat het MER onvoldoende inzicht geeft in de bodemkwaliteit kunnen we niet onderschrijven.</p> <p>In §7.4.2.1.1.1 van het MER is de kwaliteit van de landbodem (op basis van de bodemkwaliteitskaart) vergeleken met de normen voor slib. Hieruit volgt dat de toekomstige waterbodem vermoedelijk zal voldoen aan klasse A baggerspecie en de maximale waarden voor verspreiding in zout oppervlaktewater niet overschrijdt. Er is daarmee geen milieuhygiënische belemmering voor de uitwisseling tussen landbodem van de Hedwigepolder met de Schelde. Zoals in het rapport Tauw-GRO wordt gesteld: tijdens de realisatiefase maakt de grond in de Hedwigepolder deel uit van de landbodem. Grondverzet zal dan plaatsvinden onder dit regime (o.a. de bodemkwaliteitskaart). Pas na realisatie zal de Hedwigepolder onder het regime van de water(bodem)beheerder vallen. De initiële kwaliteit van de dan aanwezige toplaag is afhankelijk van de ontgravingsdieptes en zal gelijk zijn aan de algemene kwaliteit zoals vastgesteld met de bodemkwaliteitskaart. Voor specifieke verdachte locaties zal, voorafgaand aan het uit te voeren grondverzet een onderzoek worden uitgevoerd.</p> <p>Overigens kan worden geconstateerd dat de bodemkwaliteit in het plangebied al snel zal worden bepaald door de kwaliteit van het sediment in de polder; de kwaliteit van de bestaande bodem is in dat geval weinig relevant.</p> <p>Zie in dit kader ook pagina 83 van het ontwerp rijksinpassingsplan: Na realisatie van het project zal de landbodem van de Hedwigepolder deel uit maken van het watersysteem. De landbodem wordt vanaf dat moment dan</p>	
--	--	--	--

		<p>ook beschouwd als waterbodem. Het is daarom van belang te onderzoeken hoe de huidige landbodemkwaliteit zich verhoudt tot de normen voor waterbodem. Daarom is een vergelijking gemaakt van de gemeten waarden voor de verschillende parameters in het onderzoek voor de bodemkwaliteitskaart en de normen voor baggerspecie.</p> <p>Hieruit volgt dat de kwaliteit van de toekomstige waterbodem in de Hedwigepolder vermoedelijk zal voldoen aan klasse A baggerspecie en aan de maximale waarden voor verspreiding in zout oppervlaktewater. Dat betekent dat er geen belemmeringen zijn te verwachten voor de overgang van landbodem naar waterbodem.</p> <p>Op de bodem van de polder zal zich een nieuwe sedimentlaag van opslubbend materiaal vormen, wat er als zwevend stof het gebied binnenstroomt en bezinkt. Zwevende stof is afkomstig uit de Zeeschelde en de Westerschelde. Om de kwaliteit van het toekomstig opslubbende materiaal te bepalen moet dus veeleer gekeken worden naar de kwaliteit van het zwevende stof in de Zeeschelde en de Westerschelde, dan naar de huidige bodemkwaliteit van de polders. Door de werking van het estuariene gebied zal er immers een netto sedimentatie optreden, waardoor de oorspronkelijke kleigronden zullen worden bedekt door een nieuwe sliblaag.</p> <p>In paragraaf 10.5.4 van de zienswijze wordt nog opgemerkt dat in het MER en het rijksinpassingsplan getoetst zou moeten worden aan de Emissie-immissietoets en de Handreiking beoordelen waterbodems. Opgemerkt kan worden dat de watervergunning is getoetst aan de Emissie-immissietoets en dat de Handreiking beoordelen waterbodems alleen een handreiking is voor (water)planvorming en niet een toetsingskader voor vergunningverlening. Verder is een waterbodem alleen</p>	
--	--	---	--

		<p>interessant als het een beperking vormt voor het behalen van KRW-doelen en in dit geval is de conclusie dat het inrichten van het estuariene gebied zal bijdragen aan een verbetering van die doelen.</p> <p><i>Slib</i></p> <p>Inzake PAK's wordt niet enkel inzicht gegeven in de concentraties en evolutie ervan nabij Schaar van Ouden Doel maar voor alle meetpunten van het Homogeen Meetnet dat werd opgezet door de Scheldelanden en – regio's en dat gecoördineerd wordt binnen de Internationale Scheldecommissie. Het betreft 14 meetpunten langs de loop van de Schelde. De concentraties van PAK's voor het jaar 2010 langs de loop van de Schelde worden in het MER weergegeven in figuur 6.39. Naast de informatie uit het Homogeen Meetnet is gebruik gemaakt van de 'Eerstelijnsrapportage Westerschelde 2011'. Hier is inderdaad ingezoomd op de resultaten ter hoogte van het meetpunt Schaar van Ouden Doel (figuren 6.56 en 6.57), omwille van het feit dat dit meetpunt representatief is voor een inschatting van de kwaliteit van de zich te ontwikkelen estuariene bodemkwaliteit in de Hedwigepolder. Dit staat letterlijk vermeld op pagina 186 én pagina 210 van het MER.</p> <p>Bij de toetsing van de gehalten aan KRW-stoffen in oppervlaktewater in de Westerschelde aan de milieukwaliteitsnormen voor oppervlaktewater (§6.2.4.4.3.4) is voor PAK's en PCB's naast het meetpunt ter hoogte van Schaar van Ouden Doel (bron: www.waterbase.nl) ook teruggegrepen naar een meetpunt van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM): meetpunt 154100: (Schelde te Zandvliet, grens Doel, vaargeul midden Schelde). Beide meetpunten liggen weliswaar in de nabijheid van elkaar (zie figuur 6.30 versus figuur 6.40), maar het betreft weldegelijk 2 verschillende meetpunten.</p>	
--	--	---	--

		<p>Door gebruik van deze bronnen wordt beoordeeld dat de informatie geschikt is om de kwaliteit van neerslaand sediment in de Hedwigepolder te beoordelen.</p> <p>Wat betreft de kwaliteit van het sediment in de Westerschelde stelt indiener ten onrechte dat de conclusies gebaseerd zijn op oude gegevens (1998 tot 2005) én veraf gelegen meetpunten. Indiener beroept zich hiervoor enkel op het Imares-onderzoek (bijlage 29 en MER pagina 221-222). Echter, het MER baseert zich voor de sedimentkwaliteit ook op het jaarlijks waterbodemonderzoek in de Westerschelde (2012: zie pagina 217 van het MER). Het monsterpunt MT 25a ligt nabij de Hedwigepolder.</p> <p>Los van het feit dat de beweringen van indiener dat de conclusies slechts berusten op één meetpunt foutief zijn, spreekt indiener zichzelf tegen inzake het beschouwen van één of meerdere meetpunten. Bij de beoordeling van het gehalte PAK's en PCB's in zwevend stof is het blijkbaar een tekortkoming dat enkel naar het meetpunt Schaar van Ouden Doel wordt gekeken, anderzijds is er kritiek wanneer naar meerdere, ook relatief verder gelegen meetpunten wordt gekeken (tabel 6-30 in het MER die gaat over de sedimentkwaliteit).</p> <p>In tegenstelling tot hetgeen de indiener van de zienswijze stelt, zijn er goede gronden om aan te nemen dat de kwaliteit van de toekomstige estuariene natuur niet zal leiden tot problemen. Dit kan worden geconcludeerd op basis van de beschikbare informatie, het MER en de bijlagen, en in het bijzonder het rapport dat Imares hierover geschreven heeft. Daarenboven kan worden gewezen op de kwaliteit van de aanliggende natuurgebieden (zoals het Sieperdaschor en de gebieden tussen plangebied en de Schelde) die zich hebben gevormd</p>	
--	--	--	--

		<p>onder omstandigheden die gelijk zijn aan (en in het verleden, met een slechtere kwaliteit van water en zwevende stof in het water, slechter waren dan) de omstandigheden waaronder de nieuwe bodem in het plangebied zal worden gevormd.</p> <p>Tot slot is het niet zo dat geanticipeerd wordt op het beter worden van de slibkwaliteit. Ook bij een gelijk blijvende kwaliteit van water en zwevende stoffen is het ontwikkelen van estuariene natuur mogelijk. De trends van de kwaliteit van de zwevende stof zijn weergegeven in § 6.4.4.3.3 van het MER. Hierin zijn de (dalende) trends voor verschillende parameters beschreven.</p>	
	<p><i>10.6 Naar de mening van de indiener is er sprake van ernstige gebreken in de uitgevoerde geluidsonderzoeken.</i></p>	<p><i>Geluidsonderzoek</i></p> <p>10.6.1 Voor wat betreft geluid, is het goed om weer even terug te gaan naar het doel van dit project, de realisering van estuariene natuur. Dit betekent dat in de beheerfase er niet of nauwelijks sprake zal zijn van geluid. Tijdens de aanlegfase wel. Het uitvoeren van een afzonderlijke geluidsrapportage is niet verplicht. Wel moet er informatie verstrekt worden over de toekomstige situatie voor wat betreft geluid. Voor dit project geldt, dat er tijdens de aanlegfase sprake zal zijn van een tijdelijke impact op het geluidsklimaat. De aanlegfase duurt weliswaar ongeveer drie jaar, maar de geluidsimpact zal in periode en naar locatie beperkter en gefaseerd zijn. In het MER zijn de geluidaspecten beschreven en de effecten beoordeeld in respectievelijk paragrafen 5.5.3.5, 6.2.7.1.1, 7.8.1.1 en 15.2.2. In het MER wordt hierbij onderscheid gemaakt in de geluidsimpact op woningen en op natuurgebied en op de verschillende fasen van voorbereiding, realisatie en beheer en onderhoud.</p> <p>10.6.2 Op Nederlands grondgebied gaat het om één - tijdelijk - gronddepot dat onderdeel vormt van het werkgebied. In het MER zijn de meest bepalende</p>	

		<p>activiteiten voor wat betreft het aspect geluid beschouwd. In de beschouwing is rekening gehouden met het in werking zijn van werkvoertuigen in het werkgebied (rupskraan, wiellader, vrachtwagen/dumper), waarbij is uitgegaan van het continue in bedrijf zijn van deze geluidbronnen. Dit is ook voldoende dekkend voor de geluidsemissie vanwege het gronddepot. In het MER wordt niet expliciet ingegaan op geluid vanwege het gronddepot, omdat andere activiteiten, gezien de ligging tot het natuurgebied en omliggende woningen meer maatgevend zijn. De locatie van het beoogde gronddepot ligt op grote afstand tot omliggende woningen en binnendijks (geluidafscherming dijklichaam) op afstand tot het natuurgebied.</p> <p>Het heien van damwanden t.b.v. de leidingendam is in paragraaf 4.4 van het MER als mogelijke maatregel genoemd, in het inrichtingsplan (en VKA) is echter voor andere maatregelen gekozen (zie paragraaf 9.4 van het MER). Voor aanleg van de dijk is niet uitgesloten dat damwanden geplaatst moeten worden, maar is het waarschijnlijk niet nodig. Bij aanleg van de dijk zijn op Vlaams grondgebied enkel cementbetonietwanden en geen damwanden geplaatst (zie voetnoten 120-122 in het MER). In voetnoot 86 van het MER is aangegeven dat de bouw van het pompgemaal waarschijnlijk reeds in de zomer van 2013 gereed is. De werkzaamheden voor aanleg van de nieuwe dijk zijn meegenomen bij het bepalen van de geluidsbelasting op omringende woningen en natuur.</p> <p>De industriële havenactiviteiten bevinden zich in het Belgische deel (zeehavengebied Antwerpen). In 6.2.7.1.1 in het MER wordt globaal ingegaan op de geluidsgevolgen ervan. De geluidsinvloed van het zeehavengebied op het plangebied is beperkt. De 50 dB(A) contour reikt niet tot het plangebied. Het cumulerend effect zal daarmee niet significant zijn.</p>	
--	--	--	--

		<p>De geluidsinvloed van scheepvaart reikt wel verder, maar dit geluid is gezien de aard en karakteristiek ervan niet gelijk te trekken met het geluid vanwege werkzaamheden in het werkgebied. Het geluid vanwege de scheepsvaart heeft een jaargemiddeld continue karakter, terwijl het geluid vanwege de werkzaamheden in het werkgebied door het jaar heen zeer sterk zullen wisselen. De geluidsproducerende werkzaamheden schuiven immers voor het overgrote deel op in het werkgebied en hebben geen vaste locatie. Voor de beoordeling is het geluid vanwege de werkzaamheden in het werkgebied daarom separaat beschouwd en niet opgeteld bij het geluid vanwege de scheepvaart.</p> <p>De geluidseffecten in de beheersfase vanwege de toename van het aantal recreanten en het gebruik van het pompemaal zijn verwaarloosbaar.</p> <p>10.6.3 De geluidsbeschouwing in het MER heeft een globaal karakter en gaat niet in op de precieze spectrale verdeling van het geluid. Overigens gezien de gehanteerde uitgangspunten voor het geluidsniveau van het in het te zetten materieel en de bedrijfstijden is eerder sprake van een overschatting (worst case) dan van een onderschatting van het geluid.</p> <p>De fasering in geluidsinformatie betreft het onderscheid in voorbereidings-, uitvoerings- en beheer en onderhoudsfase en de machines die daarin worden ingezet. Hierover en over de gehanteerde uitgangspunten is een uitgebreide beschrijving opgenomen in paragrafen 6.2.7.2.1, 7.8.1.1 en 15.2.2 van het MER. Dichtstbijzijnde geluidgevoelige bestemming betreft een agrarisch bedrijf / woning (Petrushoeve) direct ten westen van het plangebied. In het MER is hieraan nadrukkelijk aandacht besteed. Binnen het projectgebied zijn ten tijde van de realisatie geen geluidgevoelige bestemmingen meer aanwezig. Het</p>	
--	--	--	--

		<p>gronddepot en de laadplaats voor de schepen bevinden zich aan de oostzijde van het plangebied, ver van geluidgevoelige bestemmingen.</p> <p>Wat betreft het aantal vrachtwagenbewegingen is de wegcapaciteit hierin meer bepalend dan de (theoretische) maximale ontgravingscapaciteit. In paragraaf 15.2.2 van het MER is aangegeven dat een maximumsnelheid van 60 km/u is gehanteerd, echter wordt hier niet gesteld dat dit (specifiek) voor België van toepassing zou zijn. In het MER (paragraaf 15.2.2) wordt niet gesteld dat er in de realisatiefase geen sprake zou zijn van geluidhinder bij woningen, wel wordt gesteld dat de geluidbelasting voor de meeste woningen onder de voorkeursgrenswaarde van de Wet geluidhinder - welke overigens formeel voor deze situatie niet van toepassing is - zal liggen en sowieso ruim onder de maximale ontheffingswaarde.</p> <p>10.6.4 Gezien de beperkte aanwezigheid van geluidgevoelige bestemmingen rondom het plangebied en de afwezigheid van geluidgevoelige bestemmingen in het plangebied en het feit dat het zal gaan om tijdelijke geluidbelastingen in de voorbereidings- en realisatiefase zijn de geluidseffecten van het plan voldoende in beeld gebracht en de uitvoerbaarheid afdoende aangetoond.</p> <p><i>Geluidsbelasting natuurgebied</i></p> <p>In de voorbereidings- en uitvoeringsfase is sprake van (tijdelijke) geluidsbelasting op omliggend natuurgebied. In de passende beoordeling op inrichtingsplanniveau is aangegeven dat werkzaamheden met mogelijk versturende effecten op beschermde broedvogels buiten het broedseizoen zullen plaatsvinden. Voor werkzaamheden buiten het broedseizoen kunnen voor verstoringsgevoelige soorten verstoringsafstanden worden gehanteerd, zoals deze door bureau Waardenburg zijn vastgesteld.</p>	
--	--	---	--

		<p>Wanneer blijkt dat tijdelijk, tijdens de uitvoeringsfase de norm voor het milieubeschermingsgebied achter de dijk overschreden wordt, zal tegen die tijd een ontheffing aangevraagd moeten worden van de provinciale verordening. Gezien het feit dat het een tijdelijk effect betreft en het achtergrondgeluidniveau door autonoom scheepvaartverkeer op de Schelde relatief hoog is, zal hiervoor naar verwachting geen belemmering zijn (zie pagina 86 ontwerp rijkinpassingsplan).</p> <p><i>Varia</i> Daar de voorziene parkeerplaats niet in dit inpassingsplan is opgenomen is het opnemen van een geluidszone hiervoor op dit moment niet aan de orde.</p> <p>In de bijlage is een notitie opgenomen van Oranjewoud, waarin puntsgewijs ingegaan wordt op de punten die Tauw in haar rapportage benoemd heeft.</p>	
	<p><i>10.7 Naar de mening van de indiener van deze zienswijze, is het luchtkwaliteitsonderzoek (incl. stikstofdepositie) onvoldoende.</i></p>	<p>In paragraaf 5.5.3.5 van het MER is aangegeven op welke wijze luchtonderzoek heeft plaatsgevonden. Deels is dit gestoeld op de Vlaamse methodiek, maar hier wordt tevens al verwezen naar het luchtonderzoek dat is uitgevoerd om te voldoen aan de Nederlandse vereisten. Het uitgevoerde luchtkwaliteitsonderzoek (zie bijlage 24 bij het MER) voldoet aan de vereisten die hieraan in het kader van een GRO mogen worden gesteld. In de bijlage is een notitie opgenomen van Oranjewoud, waarin puntsgewijs ingegaan wordt op de punten die Tauw in haar rapportage benoemd heeft.</p> <p>Ten aanzien van de stikstofdepositie kan het volgende worden opgemerkt. Allereerst is het goed om in het oog te houden dat er geen snelweg wordt aangelegd, maar een natuurgebied. Ten aanzien van stikstofdepositie gaat het derhalve om tijdelijke en beperkte effecten. De analyse van mogelijke effecten vanwege stikstofdepositie was in het</p>	<p><i>De informatie omtrent stikstofdepositie zoals opgenomen</i></p>

		<p>MER beperkt tot het meest dichtbijgelegen Natura 2000-gebied, namelijk het Verdrongen Land van Saefthinghe; daar treden immers de hoogste depositiewaarden op. Voor dit gebied zijn effecten van stikstofdepositie uitgesloten op basis van beoordeling van de relevante parameters bij deze toetsing.</p> <p>De analyse van mogelijke effecten vanwege stikstofdepositie is in het MER beperkt tot het tot de meest dichtbijgelegen Natura 2000-gebied, namelijk het Verdrongen Land van Saefthinghe; daar treden immers de hoogste depositiewaarden op. Voor dit gebied zijn de effecten van stikstofdepositie uitgesloten op basis van beoordeling van de relevante parameters bij deze toetsing.</p> <p>Voor verder weg gelegen gebieden zijn effecten als gevolg van een tijdelijk verhoogde stikstofemissie niet waarschijnlijk, maar ter verifiëring zijn de tijdelijke effecten als gevolg van stikstofemissie (NOx en NH3) tijdens de realisatiefase ook kwantitatief in beeld gebracht. De depositiewaarden worden vanwege de geringe hoogte en de tijdelijkheid als niet relevant beschouwd voor de natuurlijke waarden van de Natura 2000-gebieden. Zie hiervoor de aanvulling op het MER, zoals bij deze Nota van Beantwoording gevoegd.</p> <p>Overigens wordt opgemerkt dat er een nieuw natuurgebied wordt ingericht dat in tegenstelling tot de huidige landbouwkundige vorm van grondgebruik geen bron van stikstofemissie is.</p>	<p><i>in de Aanvulling op het MER (bijlage 8 bij het rijksinpassin gsplan) wordt betrokken bij de Natuurbesch ermingswetv ergunning.</i></p>
--	--	---	--

11. Natuur			
<i>Onderdeel zienswijze</i>	<i>Samenvatting zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>	<i>Eventuele aanpassing / verwijzing</i>
11.	<i>11.1 Door de indiener van de zienswijze wordt gesteld, dat ontpoldering onbruikbaar is als instandhoudingsmaatregel.</i>	<p>In dit onderdeel van de zienswijze wordt de stelling herhaald dat op basis van het Svašekrapport en het Tauw rapport, geconcludeerd zou moeten worden dat het is uitgesloten dat zich op termijn duurzame estuariene natuur ontwikkelt zonder dat periodiek zodanige maatregelen worden genomen dat na circa 15 tot 20 jaar weer opnieuw de Hedwigepolder volledig ontpolderd dient te worden, en alles weer wordt stukgemaakt.</p> <p>Verwezen wordt allereerst naar de beantwoording in onderdeel 6 van dit hoofdstuk.</p> <p>11.1.2 Wellicht ten overvloede wordt hierbij nogmaals herhaald dat in het MER niet uitgegaan wordt van een opslibsnelheid van 1 cm/jaar, maar van een hogere opslibbingsnelheid. Voorts heeft wel degelijk modelmatige kwantificering plaatsgevonden met dien verstande dat modelresultaten altijd in combinatie met expert judgement bezien moeten worden. Met andere woorden: uitsluitend op basis van de huidige beschikbare modellen, kan geen betrouwbare inschatting van toekomstige ontwikkelingen ten aanzien van sedimentatie gegeven worden.</p> <p>11.1.4 Dit onderdeel van de zienswijze is gebaseerd op de rapportage van Tauw die de redenering stoelt op bronnen die zijn gebaseerd op andersoortige wijze van ontstaan van sliblagen, namelijk stortingen. Erkend wordt dat de ontwikkeling van bodemleven in dergelijke, zeer onnatuurlijke situaties achterblijft bij de ontwikkeling onder natuurlijke omstandigheden. De opslibbing na ontpoldering moet in deze context worden beschouwd als ontstaan onder natuurlijke omstandigheden en niet als 'storting'. De</p>	

		<p>bewering ten aanzien van het achterblijven van de beschikbaarheid van voedsel voor vogels is dan ook onjuist.</p> <p>Samengevat is de conclusie dat, anders dan de indiener van de zienswijze stelt, de ontpoldering, ook op langere termijn bijdraagt aan de instandhoudingsmaatregelen ten behoeve van estuariene natuur.</p>	
	<p><i>11.2 Naar de mening van de indiener van de zienswijze, zijn de Passende beoordeling en het ontwerp van de Natuurbeschermingswetvergunning gebaseerd op onbruikbare gegevens, is er sprake van een onrechtmatige salderingsmethode, en zijn er meer en grotere significante effecten op de habitattypen en op de broedvogels en niet-broedvogels.</i></p>	<p><i>Gegevens</i> Het MER en de Passende Beoordeling zijn gebaseerd op een systeembenadering van delen van het Natura 2000-gebied (Sieperdaschor, Scheldeschorren) waarin enige fluctuatie van aantallen en oppervlakten behoren tot de karakteristieken van het ecosysteem. De effectbeoordeling van zowel de ingreep als de verwachte effecten bij nieuwe ontwikkeling in de ingerichte gebieden, gaan uit van de dynamiek van het systeem van de estuariene natuur in het Natura 2000-gebied, i.c. met name het Sieperdaschor en de Scheldeschorren.</p> <p>Een gevoeligheidsanalyse van deze benadering heeft aangetoond dat de effectbeoordeling op basis van actuele gegevens niet leidt tot andere conclusies in het MER en de Passende Beoordeling. Deze gevoeligheidsanalyse wordt betrokken bij de vaststelling van de ontwerp besluiten, zodat, voor zover al gesteld zou moeten worden dat er sprake is van verouderde informatie, dit punt hiermee verholpen is. De notitie waarin deze gevoeligheidsanalyse is gevat, is onderdeel van de rapportage 'Aanvulling bij het MER Rijksinpassingsplan Hedwige', welke als bijlage 8 gevoegd is bij het vast te stellen rijksinpassingsplan. Ook is deze gevoeligheidsanalyse onderdeel van de rapportage 'Aanvulling op de Passende Beoordeling', bijlage 12 bij het vast te stellen rijksinpassingsplan.</p> <p>De systeembenadering is daarnaast onvermijdelijk vereist om te komen tot een robuuste planvorming en een</p>	<p><i>De gevoeligheidsanalyse wordt betrokken bij de vaststelling van de Natuurbeschermingswetvergunning. Hierin zijn de mitigerende maatregelen geconcretiseerd.</i></p>

		<p>robuuste aanzet voor ontwikkeling van nieuwe natuur, die niet onder invloed staat van jaarlijkse fluctuaties in de aantallen in het gebied aanwezige soorten.</p> <p>Ten aanzien van de mailwisseling omtrent de toestemming voor onderzoek kan opgemerkt worden, dat dit niet ging om gegevens in het kader van de Passende beoordeling en de Natuurbeschermingswetvergunning, maar om gegevens in het kader van de ontheffing op grond van de Flora- en faunawet. Inhoudelijk kan het volgende opgemerkt worden. Aan de eigenaar is gevraagd om toestemming te krijgen tot het betreden van zijn eigendommen teneinde verschillende typen onderzoek te kunnen uitvoeren. Deze toestemming is niet verkregen. De keuze is gemaakt om in deze fase te volstaan met onderzoek vanaf de openbare weg omdat dit in deze fase voldoende inzicht verschaft voor de besluitvorming. Gelet op de wegenstructuur in de Hedwigepolder (rastergewijs) is dit ook goed mogelijk.</p> <p><i>Salderingsmethode</i></p> <p>Met de ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder wordt beoogd nieuwe estuariene natuur te ontwikkelen, om daarmee als onderdeel van het Natuurpakket Westerschelde een wezenlijke bijdrage te leveren aan de noodzakelijk uit te voeren maatregelen ten behoeve van het behoud en herstel van de natuur in het Schelde-estuarium. Deze noodzakelijke ingreep in de inrichtingsfase leidt (op basis van de gekarteerde habitattypen in het gebied) tot een verlies van 0,33 hectare van habitatype 1130 Estuaria, 0,01 hectare van habitatype 1310A zilte pionierbegroeiingen, 3,2 hectare van habitatype 1320 Slijkgrasvelden en maximaal 26 hectare van habitatype 1330 Schorren en zilte graslanden, buitendijks (subtype A).</p> <p>Uitgangspunt voor de beoordeling of de ingreep waar vergunning voor wordt gevraagd significante gevolgen kan hebben, is of het geen blijvende schadelijke gevolgen heeft</p>	
--	--	--	--

		<p>voor de natuurlijke kenmerken van het betrokken Natura 2000-gebied. Voor de toetsing is uitgegaan van het projectdoel, namelijk inrichting van het gebied ten gunste van de ontwikkeling van habitattypen en leefgebied voor soorten die kunnen worden gerangschikt onder estuariene natuur. Bij het beoordelen van het project in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 is beoordeeld of de effecten afgezet tegen de actuele en verwachte oppervlakte of kwaliteit de instandhoudingsdoelstellingen van het betrokken beschermde gebied in gevaar (kunnen) brengen. In dit kader wordt ook verwezen naar de Aanvulling op het MER, welke als bijlage bij het rijksinpassingsplan is gevoegd. Ook hieruit blijkt, dat uitgesloten kan worden dat de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saefthinghe, aangetast kunnen worden.</p> <p>Er kan sprake zijn van significante negatieve effecten, wanneer de verwachte afname van oppervlakte en/of kwaliteit, als gevolg van de ingreep, ertoe zou leiden dat de toekomstige oppervlakte dan wel kwaliteit lager zal worden dan de oppervlakte dan wel kwaliteit zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstelling. Vanuit de aard van de ingreep (vergraving) hebben effecten betrekking op de oppervlakte en niet zozeer op de kwaliteit. In het geval van de Hedwigepolder komt het te vergraven schor in royaal ruimere mate terug dan de oppervlakte die afgegraven is. De natuurlijke kenmerken van het gebied worden derhalve niet aangetast omdat het project niet leidt tot blijvend en onherstelbare verlies van het - gehele of gedeeltelijke - prioritaire habitatype. Naast het latere positieve effect van de voorgenomen maatregelen (uitbreiding habitattypen), is ook het effect op zichzelf al niet significant negatief.</p> <p>De vraag of uitbreiding van habitattypen met een uitbreidingsdoelstelling binnen redelijke termijn nog mogelijk is of niet is vanuit de aard van het project, dat</p>	
--	--	---	--

		<p>juist is gericht op uitbreiding, niet aan de orde. De ontwikkeling van 295 hectare nieuwe estuariene natuur leidt er niet toe dat de toekomstige oppervlakte van de betrokken habitattypen lager zal worden dan de oppervlakte zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelen. Er is sprake van een toename in oppervlakte estuariene natuur. Daarmee levert het project een positieve bijdrage aan het bereiken van de instandhoudingsdoelen; significante negatieve effecten als gevolg van het project zijn dan ook uitgesloten (In de Leidraad bepaling significantie van het Regiebureau Natura 2000 wordt het begrip significante gevolgen uiteengezet, gekoppeld aan de vraag of de instandhoudingsdoelstelling kan worden gehaald. Daarbij wordt aangegeven dat bij het bepalen van de instandhoudingsdoelstellingen wordt uitgegaan van langjarige gemiddelden waarbij een tijdelijk lager niveau (van in dit geval schor) niet perse significant negatief hoeft te zijn). Het treffen van compenserende maatregelen, in welke vorm dan ook, is daarom niet aan de orde.</p> <p>Tegelijk met de vaststelling van het rijksinpassingsplan, wordt een voorlopig aanwijzingsbesluit van kracht, waarmee het nog niet aangewezen deel van het plangebied Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt gebracht. Dit betreft alleen de aanwijzing als Habitatrichtlijngebied. Hierdoor valt de Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe, voor zover het de aanwijzing onder de Habitatrichtlijn betreft. Deze voorlopige aanwijzing (op grond van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet 1998) vindt plaats vooruitlopend op de definitieve aanwijzing van de Hertogin Hedwigepolder als onderdeel van het Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saeftinghe'.. De te vergraven schorren komen dus zeker</p>	
--	--	---	--

		<p>binnen het Natura 2000-gebied terug, er is dus sprake van een tijdelijk effect (de schorren komen ruim binnen 10 jaar terug binnen het Natura 2000-gebied). (Voor meer informatie wordt verwezen naar de rapportage 'Aanvulling op het MER Hertogin Hedwigepolder', bijlage 8 bij het vast te stellen rijksinpassingsplan en de rapportage 'Aanvulling op de Passende Beoordeling, bijlage 12 bij het vast te stellen rijksinpassingsplan.)</p> <p>De verplichting tot monitoring van het optreden van effecten en het realiseren van de natuurdoelstellingen als gevolg van de inrichting van het gebied is door middel van een voorschrift aan de vergunning verbonden.</p> <p><i>Effecten op habitattypen</i></p> <p>De planvorming rond de inrichting van de Hedwigepolder gaat uit van het in gang zetten van een natuurlijk systeem van dynamische estuariene natuur. De daarbij behorende natuurlijke processen rond opslibbing, vegetatieontwikkeling enzovoorts, leiden tot een nieuw ecosysteem dat voldoet aan de karakteristiek van de beoogde doeltypen (habitattypen) in een niet-statische verhouding. Het feit dat de voorspelling van de oppervlakte-verhoudingen van de betreffende habitattypen enige onzekerheid kent, doet niets af aan het feit dat het dynamische systeem van estuariene natuur als geheel zijn intrede zal doen.</p> <p>De in het Tauw-rapport genoemde onzekerheden ten aanzien van de abiotische en biotische ontwikkelingen, zijn inherent aan de introductie van het type nieuwe natuur, maar doen niets af aan de betrouwbaarheid van het bereiken van de beoogde natuurdoelen als kerndoel, namelijk de ontwikkeling van nieuwe estuariene natuur.</p> <p>Voor de opmerkingen met betrekking tot stikstofdepositie wordt verwezen naar onderdeel 10 van dit hoofdstuk.</p>	<p><i>De voorschriften bij de Natuurbeschermingswetvergunning worden hierop aangepast.</i></p>
--	--	---	--

		<p><i>Effecten op broedvogels en niet-broedvogels</i></p> <p>De herinrichting van de Hedwigepolder vindt plaats met inachtneming van de kwetsbare perioden van de vogelsoorten die binnen de potentiële verstoringafstand aanwezig zijn. Voor broedvogels geldt dat gedurende het broedseizoen geen werkzaamheden plaatsvinden binnen de invloedssfeer van actuele en potentiële broedgebieden in het Natura 2000-gebied. Daarbij zal worden gekeken naar de periode tussen de vroegst-broedende soort en de laatst-broedende soort. Het project zal leiden tot nieuwe natuur die aan de karakteristieke soorten van estuariene natuur nieuw broedgelegenheid zal bieden. Per saldo zal na enige tijd sprake zijn van een toename van nieuw broedgelegenheid.</p> <p>Voor broedvogels waar sprake is van uniek en specifiek broedgebied van de soort, wordt in de nadere detaillering van het ontwerp maatwerk verricht om ervoor te zorgen dat deze zowel tijdens als na de inrichting kunnen beschikken over een gelijkwaardig aanbod van beschikbare broedlocaties. De in deze alinea opgenomen voorwaarde zal geborgd worden in de Natuurbeschermingswetvergunning.</p> <p>Voor niet-broedvogels is het project gericht op het creëren van nieuw leefgebied dat per saldo een toename van het leefgebied ten opzichte van de huidige situatie zal betekenen. Tijdens de uitvoering van potentieel versturende werkzaamheden zal door middel van specifieke voorwaarden worden voorkomen dat trek- en wintervogels in de voor hun kwetsbare perioden worden verstoord. In de nadere detaillering van het uitvoeringsplan en de contractvoorbereiding wordt maatwerk verricht om de genoemde specifieke voorwaarden te borgen en daarmee ongeoorloofde verstoring te voorkomen. De in deze alinea opgenomen voorwaarde zal eveneens geborgd worden in</p>	
--	--	---	--

		<p>de Natuurbeschermingswetvergunning. Voor de verstoring die niet als soort- en locatiespecifiek kan worden aangemerkt, geldt dat het grote 'achterland' van het Verdrongen Land van Saefthinghe ruim voldoende uitwijkmogelijkheden biedt.</p> <p>Voor vogels van agrarisch grasland die momenteel gebruik maken van de Hedwigepolder als landbouwpolder geldt dat het gebied na inrichting zeker niet ongeschikt zal zijn en dus niet geheel verloren zal gaan. Voor het deel dat wel verloren gaat moet het agrarische land in de wijde omgeving van de Hedwigepolder worden beschouwd als potentieel geschikt uitwijkgebied.</p> <p>Uitgangspunt voor de beoordeling of menselijk handelen significante gevolgen kan hebben, is of het geen blijvende schadelijke gevolgen heeft voor de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied. Voor de toetsing is uitgegaan van het projectdoel, namelijk inrichting van het gebied ten gunste van de ontwikkeling van habitattypen en leefgebied voor soorten die kunnen worden gerangschikt onder estuariene natuur. Bij het beoordelen van het project in het licht van Natura 2000 is, anders dan de indiener van de zienswijze kennelijk voorstaat, inderdaad beoordeeld of de effecten, afgezet tegen de actuele en verwachte oppervlakte of kwaliteit de instandhoudingsdoelstellingen van het betrokken beschermde gebied in gevaar (kunnen) brengen. In zoverre heeft de beoordeling van de effecten van het project in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 dan ook op correcte wijze plaatsgevonden. aanzien van specifieke soorten in het projectgebied het volgende.</p> <p>Ten aanzien van de broedvogels op het te vergraven schor geldt voor de fase na inrichting dat in delen van het vergraven gebied zich pioniervegetaties zullen ontwikkelen die geschikt broedbiotoop vormen voor Bontbekplevier, Strandplevier en Kluut. In het nog op te stellen beheerplan</p>	
--	--	---	--

		<p>voor het nieuwe natuurgebied worden vanuit de instandhoudingsdoelstellingen voor deze soorten maatregelen opgenomen ter instandhouding van geschikt broedgebied, en daarmee het realiseren van de doelen voor deze soorten, ook in relatie tot het Verdronken Land van Saeftinghe.</p> <p>Voor de Blauwborst geldt dat de vergraven delen zich deels weer zullen ontwikkelen tot geschikt nieuw broedgebied van rietvelden en ruigten, zodat op termijn en met inachtneming van de netto uitbreiding van het natuurgebied, sprake is van een toename van geschikt broedgebied. In het nog op te stellen beheerplan voor het nieuwe natuurgebied worden voor de Blauwborst maatregelen opgenomen die leiden tot het realiseren van de doelen voor deze soort.</p> <p>Ten aanzien van de niet-broedvogels Scholekster, Bontbekplevier, Strandplevier en Rosse grutto geldt dat het inrichtingsplan wordt geoptimaliseerd voor het creëren van een geschikte biotopen voor deze soorten. Voor de fase na inrichting zullen in het nog op te stellen beheerplan maatregelen worden opgenomen ter instandhouding van geschikt leefgebied, en daarmee het realiseren van de doelen voor deze soorten.</p> <p>Ten aanzien van de soorten Kievit, Grauwe gans en Wilde eend geldt dat zowel (tijdelijk) binnen het nieuwe natuurgebied als ook in de landbouwpolders in de omgeving voldoende uitwijkmogelijkheden bestaan om te foerageren, zodat negatieve effecten kunnen worden uitgesloten.</p>	
	<p><i>11.3 Tot slot heeft de indiener van de zienswijze een aantal algemene opmerkingen: naar zijn mening is de wijze van toetsing onjuist, is cumulatie onjuist bepaald, zijn ten onrechte de recreatieve voorzieningen niet</i></p>	<p><i>Wijze van toetsing</i> Zie ook de beantwoording onder 11.2, het kopje 'saldieringsmethode'. Voor de toetsing is uitgegaan van het projectdoel, namelijk inrichting van het gebied ten gunste</p>	

	<p><i>vergund, zijn de mogelijke effecten op het beschermd natuurmonument niet goed meegenomen, klopt het bevoegd gezag niet, zijn de vergunningvoorschriften vaag geformuleerd en heeft hij opmerkingen bij de mitigerende maatregelen.</i></p>	<p>van de ontwikkeling van habitattypen en leefgebied voor soorten die kunnen worden gerangschikt onder estuariene natuur. Bij het beoordelen van het project in het licht van Natura 2000 is, anders dan indiener kennelijk voorstaat, inderdaad beoordeeld of de effecten afgezet tegen de actuele en verwachte oppervlakte of kwaliteit de natuurlijke kenmerken van het systeem in gevaar (kunnen) brengen. In zoverre heeft de beoordeling van de effecten van het project in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 dan ook op correcte wijze plaatsgevonden.</p> <p>Onduidelijk is waarom indiener in dit verband de datum van 21 maart 2000 noemt als referentiesituatie voor de beoordeling van habitattypen en –soorten. Die datum heeft niets te maken met het verbod als opgenomen in artikel 6 lid 2 van de Habitatrichtlijn.</p> <p><i>Cumulatie</i></p> <p>Ten aanzien van de reactie over de cumulatie geldt dat de achtergrond van deze vraag niet geheel duidelijk is. Een mogelijke interpretatie is dat volgens indiener cumulatie aan de orde is voor het thema stikstofdepositie in relatie tot Natura 2000-gebieden in relatie tot de Haven van Antwerpen. Bij de toetsing van het project Hedwigepolder ten aanzien van dit aspect wordt geconcludeerd dat negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen worden uitgesloten: Hierbij moet een onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds toekomstige uitbreidingsprojecten van de haven van Antwerpen die mogelijk effecten op Natura 2000-gebieden zullen hebben en anderzijds projecten uit het verleden die mogelijk nog mede een cumulatief effect kunnen bijdragen aan de (nu niet significante) effecten van schorverlies bij de Hedwigepolder. Voor de projecten in de toekomst geldt dat de Vlaamse Regering op 30 april 2013 het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (GRUP) voor het havengebied</p>	
--	--	---	--

		<p>Antwerpen definitief heeft goedgekeurd. Met die beslissing legt de regering de nieuwe grenzen vast waarbinnen de haven zich in de toekomst op een duurzame manier verder kan ontwikkelen. De uitbreiding van de haven met de mogelijke bouw van een nieuw getijdendok Saefthinge valt binnen deze nieuwe grenzen. Tegen dit afbakeningsGRUP zijn bezwaren ingediend bij de Raad van State. Op 23 oktober 2013 heeft de auditeur van de Raad van State een negatief advies uitgebracht over het afbakeningsGRUP. In december wordt een arrest van de Raad van State verwacht. Als de Raad van State het advies van de auditeur volgt, kan het GRUP geschorst en mogelijk zelfs vernietigd worden. De uitbreiding van de Antwerpse haven is daarmee dus nog geen beslist beleid en het nagaan van cumulatieve effecten in het kader van de Hedwigepolder is daarmee niet aan de orde. In voorkomend geval het GRUP standhoudt en op termijn besloten wordt tot de bouw van een nieuw getijdendok zullen mogelijke effecten van dit nieuw getijdendok (referentieperiode 2020-2025) op de aanwezige natuur binnen het kader van de studie rond het dok meegenomen moeten worden. Als dat tot een nieuw getijdendok zou leiden, zal daarvoor een nieuwe PB opgesteld moeten worden, waarbij mede gekeken moet worden naar vroegere of komende (mits beleidsmatig vastgestelde) ontwikkelingen in deze ecologische zone waaronder de Hedwigepolder.</p> <p>Voor wat betreft de ontwikkelingen in het verleden die mogelijk nog cumulatieve effecten kunnen sorteren op schorverlies bij de HP, ligt het genuanceerder. Het gaat dan om projecten die wel effecten hadden op de natuur maar niet significant en die nu nog, qua effect, zouden kunnen doorwerken en daarmee een cumulatief effect, op de effecten van het project Hedwigepolder zouden kunnen hebben. Die projecten zijn er niet geweest. De uitbreiding met het Deurganckdok had effecten op Natura 2000, maar die zijn geheel gecompenseerd. De recente verruiming van</p>	<p><i>De regels van het rijksinpassingsplan worden aangepast.</i></p>
--	--	---	---

		<p>de vaargeul in de Zeeschelde, had ook effecten op de natuur en die worden nu gecompenseerd. Om niet steeds voor elke ingreep in de haven een compensatiedossier te krijgen, is een achtergrondnota natuur opgemaakt en in uitvoering. De doelstelling hiervan is om robuuste natuur te creëren in de haven die tegen een stootje kan en waardoor verdere ingrepen mogelijk werden gemaakt. Uitbreidingsprojecten van de Antwerpse haven uit het verleden hebben derhalve geen blijvend negatieve effecten op de natuur gehad, welke in de Passende beoordeling (PB) van de Hedwigepolder als cumulatief effect hadden moeten worden meegenomen. Voor de toekomstige projecten in Antwerpen met mogelijke invloed op Natura 2000, geldt dat deze straks passend moeten worden beoordeeld met inbegrip van eventuele cumulatieve effecten van het project in de Hedwigepolder-op de bestaande schorren.</p> <p><i>Recreatieve voorzieningen</i></p> <p>De recreatieve voorzieningen (belevingsas, natuurpaviljoen en ecolodges) maken geen onderdeel uit van de realisering van estuariene natuur en zijn er juridisch gezien ook niet onlosmakelijk mee verbonden. Anders dan de indiener van de zienswijze stelt, is het recreatieve gebruik van de Leidingendam niet rechtstreeks mogelijk gemaakt, zie hiervoor de planregels artikel 4.1 en 4.7.1. Voorts blijkt uit de definitiebepaling in artikel 1.13 dat de verbindingsas langs de Leidingendam nadrukkelijk niet als extensieve recreatie wordt gezien. Ter verduidelijking zullen hier het paviljoen en de ecolodges ook aan worden toegevoegd. Weliswaar is op basis van artikel 4.1. onder d algemeen ondergeschikt recreatief medegebruik toegestaan, maar dit is wat anders dan een natuurbelevingsas richting het natuurpaviljoen. Het is derhalve mogelijk om deze voorzieningen in het kader van het wijzigingsplan en verdere realisatieplan, apart te toetsen en hiervoor een aparte Natuurbeschermingswetvergunning te verlenen.</p>	
--	--	---	--

		<p><i>Doelen Beschermd Natuurmonument</i> De beoordeling van de effecten op de doelen uit de aanwijzing als Beschermd Natuurmonument, heeft plaatsgevonden in paragraaf 5.6 van de Passende Beoordeling.</p> <p><i>Bevoegd gezag</i> Waterwegen en Zeekanaal NV (W&Z) is verbonden aan het Vlaams ministerie van Mobiliteit en Openbare Werken (departement MOW). W&Z is dus een onderdeel van de Vlaamse overheid en als zodanig onderdeel van een buitenlandse mogendheid zoals bedoeld in artikel 2 onder a van het Besluit vergunningen Natuurbeschermingswet en dus is de Staatssecretaris van EZ het bevoegd gezag.</p> <p><i>Vergunningvoorschriften en mitigerende maatregelen</i> De voorschriften en beperkingen waaronder de vergunning wordt verleend zijn specifiek toegespitst op (de aard van) het project en de omstandigheden ter plaatse. Het voorliggende ontwerp zal in de detaillering ten behoeve van de contracteringsfase nog worden geoptimaliseerd ten gunste van de doelstelling. Het inrichtingsplan is daarbij kaderstellend.</p> <p>De mitigerende maatregelen zoals opgenomen in de Passende Beoordeling worden in de nu volgende fase van voorbereiding van de contractfase nader uitgewerkt opdat zekerheid van naleving tijdens de uitvoering is geborgd. De uitwerking zal bestaan uit maatwerk in tijd en ruimte en worden afgestemd op de aard van de werkzaamheden.</p>	
	<p><i>Naar de mening van de indiener van de zienswijze, is ten onrechte toetsing aan de Verordening Ruimte en Spelregels EHS achterwege gebleven.</i></p>	<p>Anders dan de indiener van deze zienswijze stelt, leidt de ontpoldering tot waardevolle natuur en is er voorts geen sprake van (meer en grotere) effecten vanwege de realisering van estuariene natuur. Hiervoor wordt verwezen naar hetgeen hierover in het voorgaande is opgemerkt.</p>	

		<p>Het Natuurpakket Westerschelde, waarbinnen onderhavig project voor de Hedwige valt, is in het Omgevingsplan van de provincie Zeeland opgenomen als een integraal gebiedsontwikkelingsproject, welke reeds lopend is en verder tot realisatie gebracht moet worden.</p> <p>Een klein deel van het plangebied is opgenomen in de Verordening Ruimte Provincie Zeeland (VRPZ) als Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en is begrensd als bestaande natuur. Het betreft het kreekrestant in de Hedwigepolder, de Sieperdaschor en een deel van de Scheldeschor, welke laatste twee beiden onderdeel zijn van het Natura 2000-gebied. De begrenzing van deze bestaande natuur EHS zal in stand blijven. Deze zal, na inrichting van de polder, onderdeel gaan uitmaken van het grotere EHS gebied en binnen de begrenzing vallen van het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe. Tegelijk met de vaststelling van het rijksinpassingsplan, wordt een voorlopig aanwijzingsbesluit van kracht, waarmee het nog niet aangewezen deel van het plangebied Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt gebracht. Dit betreft alleen de aanwijzing als Habitatrictlijngebied. Hierdoor valt de Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe, voor zover het de aanwijzing onder de Habitatrictlijn betreft. Deze voorlopige aanwijzing (op grond van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet 1998) vindt plaats vooruitlopend op de definitieve aanwijzing van de Hertogin Hedwigepolder als onderdeel van het Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saeftinghe'.</p> <p>Daarnaast draagt de beoogde ontwikkeling bij aan behoud, versterking en ontwikkeling van de ecologische kwaliteiten</p>	
--	--	--	--

		<p>van het estuarium. Tijdens de realisatiefase zal er sprake zijn van een tijdelijke aantasting van de huidige natuurwaarden. De relatief omvangrijke toename van het oppervlak aan EHS en de kwaliteitswinst voor de kwetsbare estuariene natuur wegen daar ruimschoots tegenop. Daarbij komt voor het kreekrestant, dat dit een overblijfsel is van de oude geul en deze zal na inrichting weer onderdeel uitmaken van de hoofdgeul. Naast kwaliteitsverbetering zal per saldo de oppervlakte van de EHS toenemen aangezien na inrichting van de polder deze opgenomen zal worden binnen de begrenzing van de EHS.</p> <p>Het nieuwe EHS-gebied zal te zijner tijd worden opgenomen in het provinciaal natuurbeheerplan, inclusief aanduiding van de bijbehorende provinciale doeltypen/beheertypen. Ook zal de nieuwe EHS opgenomen worden in de Verordening ruimte van de provincie Zeeland.</p> <p>Met betrekking tot de spelregels EHS en de Verordening Ruimte het volgende.</p> <p>De reeds beschermde natuur is in het MER beschreven en beschouwd binnen het beschermingskader van de EHS. De effectbeoordeling binnen dit kader heeft plaatsgevonden overeenkomstig de relevante wet- en regelgeving (Zie Spelregels EHS par. 2.4 Saldobenadering en 6.2 EHS-Saldobenadering in de Nota Ruimte). De conclusie van de toepassing van de Spelregels EHS is dat sprake is van een ruime mate van compensatie in de vorm van nieuwe natuur die planologisch onder een geborgd beschermingsregime komt vanwege aanduiding als EHS en Natura 2000-gebied. Reeds tegelijk met de vaststelling van het rijksinpassingsplan, wordt een voorlopig aanwijzingsbesluit van kracht, waarmee het nog niet aangewezen deel van het plangebied Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt gebracht. Dit</p>	
--	--	--	--

		<p>betreft alleen de aanwijzing als Habitatrichtlijngebied. Hierdoor valt de Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe, voor zover het de aanwijzing onder de Habitatrichtlijn betreft. Deze voorlopige aanwijzing (op grond van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet 1998) vindt plaats vooruitlopend op de definitieve aanwijzing van de Hertogin Hedwigepolder als onderdeel van het Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saeftinghe'.</p> <p>De Hedwigepolder gaat na realisatie onderdeel uitmaken van de EHS (zoals ook aangegeven in paragraaf 3.3. en 4.4 van het Ontwerp Inpassingsplan). Het provinciaal beleid ten aanzien van natuur- en boscompensatie is verwoord in het Omgevingsplan Zeeland 2012 - 2018 in par. 5.5.</p>	
--	--	--	--

12. Flora en fauna			
<i>Onderdeel zienswijze</i>	<i>Samenvatting zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>	<i>Eventuele aanpassing / verwijzing</i>
12.	<p><i>Ten aanzien van de ontheffing Flora en fauna is de indiener van mening, dat het onderzoek te beperkt is geweest, er voor diverse soorten geen ontheffing is verleend en voor de soorten waarvoor wel ontheffing is verleend, het belang niet aanwezig is. Tot slot is de indiener van mening, dat mitigatie en compensatie onvoldoende geborgd zijn.</i></p>	<p><i>Onderzoek</i> Voor de gebruikte onderzoeksmethoden wordt verwezen naar onderdeel "O" van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Activiteitenplan project herinrichting hertogin Hedwigepolder" van 12 juni 2013. De Dienst Regelingen (het onderdeel van het ministerie van EZ dat de aanvraag beoordeeld heeft) is van mening dat het onderzoek naar de aan- of afwezigheid van de aangevraagde soorten, voldoende informatie bevat om een besluit voor deze soorten te rechtvaardigen. In aanvulling daarop is in de ontheffing een voorwaarde omtrent monitoring opgenomen.</p> <p><i>Soorten waarvoor geen Ffw ontheffing is verleend</i> Het onderzoek is gericht op de soorten die op grond van de kennis van het gebied, de regionale context, de aanwezige biotopen en de biotoopeisen van soorten, redelijkerwijs in het gebied kunnen worden verwacht. Voor zover van toepassing is voor de aangetroffen soorten een ontheffing aangevraagd op grond van de bevindingen uit 2013, zondig aanvullend onderbouwd met de bevindingen uit 2010. Deze informatie is opgenomen in een ontheffingaanvraag en met onderbouwing ter behandeling voorgelegd aan Dienst Regelingen.</p> <p>Met betrekking tot de soorten die in de zienswijze ter illustratie worden genoemd ("Rugstreeppad, Boomvalk, Huisemus, Steenuil") het volgende. De ontheffingaanvraag betreft de uitvoeringsperiode 2016 t/m 2019. Tussen het moment van indienen van de aanvraag (2013) en de start van de realisatiefase (2016) zal jaarlijks monitoring plaatsvinden van de dan aan te treffen soorten in het plangebied. Indien de bevindingen uit de monitoring tijdens</p>	

		<p>de ontheffingsperiode daartoe aanleiding geven, kan de Dienst Regelingen besluiten om de ontheffing aan te passen. Als daar aanleiding voor bestaat kunnen 'nieuwe' soorten, bijvoorbeeld de door indiener ter illustratie in 2013 genoemde waargenomen soorten, desgewenst in een aanvulling op de aanvraag aan de ontheffing worden toegevoegd. Ten aanzien van de Huismus geldt dat de sloop van de nestplaatsen van deze soort vooralsnog buiten het project en daarmee buiten de ontheffingaanvraag is gelaten. Voor deze soort zal in samenhang met de sloopvergunning / Omgevingsvergunning, te zijner tijd een ontheffing worden aangevraagd.</p> <p><i>Belangtoetsing soorten waarvoor ontheffing is verleend</i> De doelstellingen van het project dienen de genoemde belangen. In het hiernavolgende wordt een korte reactie geven. Voor de algehele onderbouwing wordt verwezen naar besluit zelf.</p> <ul style="list-style-type: none">- Bescherming Flora- en fauna: De huidige agrarische functie wordt omgezet in natuur. In 2006 is het Natura 2000 doelendocument verschenen. Voor de Westerschelde en Saefthinge zijn afspraken gemaakt over 600 hectare nieuwe estuariene natuur. De ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder draagt hier aan bij.- Volksgezondheid en openbare veiligheid: Een meer uitgebreide onderbouwing van het belang is opgenomen in het Activiteitenplan bij de ontheffingaanvraag bij onderdeel E op blz. 7 en 8. Voor de onderbouwing van de doelen met betrekking tot dissipatie (afzwakking) van de vloedgolf wordt verwezen naar de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium (besluit 3c) op blz. 30 en 31.- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten: De	
--	--	---	--

		<p>zienswijze richt zich op het mogelijk dichtslippen van het gebied. Hiervoor wordt verworven naar de beantwoording in onderdeel 6 van de hoofdstuk.</p> <ul style="list-style-type: none">- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling: Het project betreft de ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder, een ruimtelijke inrichting zoals bedoeld in de wet. Uit recente jurisprudentie blijkt dat in dit geval belang "j", voor zover er sprake is van verstoring van voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen, ten grondslag kan liggen aan het verlenen van ontheffing voor Hrl en Vrl soorten. Het "economische gewin" waarbij gerefereerd wordt aan de zinsnede "Ten behoeve van dit belang kan ontheffing worden verleend, mits geen benutting of economisch gewin plaatsvindt" heeft betrekking op exemplaren van de aanwezige soorten. Ten aanzien van deze exemplaren is geen sprake van benutting of economisch gewin. <p><i>Borging mitigatie en compensatie</i> Mitigatie en compensatie zijn geborgd in de voorschriften in Bijlage 1 bij de ontheffing. De soortspecifieke maatregelen zijn geborgd in het onderdeel 'Specifieke voorschriften' onder nummers 10 t/m 17. Onder voorschriften 18 en 19 is geborgd dat genoemde mitigatie en compensatie worden gemonitord op functionaliteit.</p>	
--	--	--	--

13. Verkeer			
<i>Onderdeel zienswijze</i>	<i>Samenvatting zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>	Eventuele aanpassing / verwijzing
13.	<i>Naar de mening van de indiener van de zienswijze, is het verkeersonderzoek gebrekkig of ontbreekt dit.</i>	<p>De verkeerseffecten in de aanlegfase en de mitigerende maatregelen (in de vorm van aan- en afvoerroutes) zijn beschreven in § 9.5.5.2 van het MER. De routes zijn gebaseerd op het aantal verkeersbewegingen, de aanwezigheid van gevoelige bestemmingen en de geschiktheid van de wegen voor zwaar vrachtverkeer. In § 15.2.2 van het MER zijn de verkeerseffecten in de aanlegfase en de gebruiksfase nader beschreven.</p> <p>In § 15.2.2 van het MER is de verkeersaantrekkende werking van het plangebied in de gebruiksfase beschreven. Daarbij is geconcludeerd dat het recreatieve verkeer zonder problemen en veilig kan worden afgewikkeld. Het gemotoriseerde verkeer binnen het plangebied blijft in de beheerfase beperkt tot aan- en afvoer van goederen naar het natuurpaviljoen (via wijzigingsbevoegdheid te realiseren) en gemotoriseerd verkeer ten behoeve van onderhoud en beheer. Het recreatieve verkeer binnen het plangebied bestaat uit wandelaars en fietsers van en naar het natuurpaviljoen, langs de nieuwe dijken en wandelaars op excursie in het nieuwe slikken en schorregebied. Buiten het plangebied wordt een aantal parkeerplaatsen aangelegd om het (gemotoriseerde) recreatieve verkeer op te vangen.</p> <p>Deze mening van de indiener van de zienswijze wordt gezien het voorgaande, niet gedeeld.</p>	

14. Water			
<i>Onderdeel zienswijze</i>	<i>Samenvatting zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>	<i>Eventuele aanpassing / verwijzing</i>
14.	<i>De indiener van de zienswijze vraagt zich af hoe de levensduur van de dijk zich verhoudt tot het advies van Rijkswaterstaat Zeeland hierover. Ook is hij van mening dat de conclusie dat de ontwikkeling van het intergetijdengebied in positieve zin bijdraagt aan de waterkwaliteit, te stellig is. Tot slot wordt gesteld, dat er een beschrijving opgenomen had moeten worden van de ecologische c.q. biologische kwaliteit van het waterlichaam Westerschelde.</i>	<p>Rijkswaterstaat heeft weliswaar 100 jaar geadviseerd, maar bedoeld is een levensduur van 50-100 jaar zoals is vermeld op pagina 36 van de 3e Kustnota en daar voldoet de te maken kering aan. De levensduur van tussen de 50 en 100 jaar is gerelateerd aan een toekomstig middenscenario waarbij in de komende eeuw het water 60 cm stijgt. Daarbij geldt dat zoals in paragraaf 2.7.2 op pagina 16 van het projectplan Hulst Hertogin Hedwigepolder staat dat de te maken kering moet voldoen aan de norm van 1/4000 per jaar. Deze veiligheidsnorm waar de te maken kering aan moet voldoen, wordt iedere 6 jaar getoetst. Mocht deze norm niet worden gehaald dan volgen er aanpassingen. Zodoende is de veiligheid van de te maken kering voldoende gegarandeerd.</p> <p>Met in achtneming van de veiligheidsnorm 1/4000 is de nieuwe dijk ontworpen voor een levensduur van 60 jaar. Deze levensduur is gebaseerd op de 3e Kustnota (Traditie, Trends en Toekomst, december 2000, Ministerie Verkeer en Waterstaat), waarin gelet op toekomstige zeespiegelstijging voor dijken uitgegaan wordt van een levensduur van tussen de 50 en 100 jaar (pagina 36). De betreffende 60 jaar staat ook vermeld in het ontwerp-Projectplan (pagina 16). Het Projectplan is onderdeel van het rijksinpassingsplan en opgenomen als bijlage 2 (2a en 2b).</p> <p>Paragraaf 7.3.4.2.1.1 handelt over het uitlogingsrisico van verontreinigingsparameters van de polderbodem naar de Schelde. Op basis van een kwalitatieve inschatting is de verwachting dat aanleg van estuariene natuur in de Hedwigepolder in positieve zin bijdraagt aan de waterkwaliteit (zie 7.3.4.2.1.2 MER). De Westerschelde is</p>	

		<p>echter een groot waterlichaam waardoor er veel moet gebeuren wil er een 'gevoelige verbetering' optreden, in het MER wordt ook niet gesteld dat dit aan de orde zou zijn.</p> <p>Gesteld wordt dat geen rekening is gehouden in het MER met uitspoeling van nutriënten uit de landbouwgrond in de Hedwigepolder richting Westerschelde. Echter in paragraaf 7.3.4.2.1, p. 376 van het MER wordt hier het nodige over opgemerkt. Gezien de opslibbing van het gebied is het uitspoelen van nutriënten uit de voormalige landbouwgronden naar verwachting beperkt</p> <p>In het MER is wel degelijk een beschrijving gegeven van de ecologische dan wel biologische kwaliteit van het waterlichaam Westerschelde, bij het onderdeel waterbodempkwaliteit paragraaf 6.2.4.4.4 p. 217 MER. Ook in de Watervergunning op p. 20 onder het kopje ecologie is hier aandacht aan geschonken.</p>	
--	--	--	--

15 Veiligheid			
<i>Onderdeel zienswijze</i>	<i>Samenvatting zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>	<i>Eventuele aanpassing / verwijzing</i>
15.	<i>15.1 Door de indiener van de zienswijze wordt aangegeven dat niet uitgesloten is dat de ontpoldering gezien moet worden als een inrichting in de zin van artikel 1.1 lid 3 Wet milieubeheer, waarbij indiener stelt, dat er grond gewonnen worden, zodat het ontpolderen een inrichting zou kunnen zijn die valt onder categorie 11 van onder C van bijlage 1 bij het Bor. Als dat het geval is, is een milieuvergunning vereist en zou het ontpolderen tevens kunnen kwalificeren als een Bevi inrichting.</i>	<p>De voorliggende ontpoldering wordt niet gezien als een inrichting. Het winnen van grond behoort niet tot de doelstellingen van het project.</p> <p>Het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) is uitsluitend van toepassing op de besluiten bedoeld in artikel 2 en artikel 3. In artikel 2, lid 1 zijn onder a t/m h inrichtingen en categorieën van inrichtingen genoemd. Een ontpoldering valt hier niet onder.</p>	
	<i>15.2 Naar de mening van de indiener van de zienswijze, moet iedere mogelijke verhoging van het veiligheidsrisico voor kerncentrale Doel onderzocht worden.</i>	<p>Het rapport Koch lijkt zich met name te richten op de maatregelen die aan Vlaamse zijde getroffen worden. De werkzaamheden aan Vlaamse zijde zijn reeds vergund. Daaruit kan worden afgeleid dat de veiligheid van de kerncentrale in relatie tot de ontpoldering van de Prosperpolder geen reden was de vergunning niet te verlenen.</p> <p>Voor het Nederlandse gebied (dat, gezien vanuit de kerncentrale, achter de Prosperpolder ligt) geldt, dat na ontpoldering van de Hedwigepolder het omliggende gebied beschermd wordt door een nieuwe primaire waterkering, die aan de daarvoor benodigde veiligheidsvereisten voldoet. Van extra veiligheidsrisico's is geen sprake.</p> <p>Voor de Leidingendam geldt, dat de stabiliteit van deze dam na ontpoldering ten minste gelijk blijft aan het stabiliteitsniveau dat de dam nu heeft. Ook vanuit deze dam, ontstaan er dus geen extra veiligheidsrisico's.</p> <p>Voor de mogelijke golfoploop in het plangebied wordt verwezen naar hetgeen hierover is opgenomen in</p>	

		<p>paragrafen 7.8.4.2.3 en 7.3.4.1.4. van het MER. Uit het rapport van Koch 2012 valt overigens te concluderen dat niet een overstroming van de Doelpolder een veiligheidsrisico voor de kerncentrale vormt, maar het hiervan afgeleide risico dat de kerncentrale dan minder goed bereikbaar zal zijn.</p> <p>De dijk lengte van de nieuwe dijk is minder dan in de huidige situatie (voor het gehele project vermindert de dijk lengte van 5,025 km naar 4,175 km, aan Nederlandse zijde is er sprake van een halvering, van 3,65 km naar 1,5 km). Als bijlage 2a bij het inpassingsplan heeft het ontwerp projectplan ten behoeve van de dijkverlegging ter inzage gelegen. Het projectplan bevat een gedetailleerde beschrijving van de nieuwe dijk. De dijken worden ontworpen voor een levensduur van minimaal 60 jaar en moeten ook voor minimaal die periode de dijkveiligheid garanderen. Als ontwerppeil wordt het waterpeil beschouwd welke hypothetisch voorkomt in het jaar 2066. Op verschillende locaties in het te ontpolderen gebied zijn de kritieke golfkarakteristieken bepaald voor de verschillende windrichtingen. Het plan is ontwikkeld op basis van de normen van de Waterwet, welke uitgaan van een kans van 1/4000 per jaar, dat zich een enorme storm voordoet. Na ontpoldering van de Hedwige- en Prosperpolder zal het omliggende gebied derhalve beschermd worden door een nieuwe primaire waterkering, die aan de daarvoor benodigde veiligheidsvereisten voldoet.</p> <p>De rapportage van SAVE aangaande externe veiligheid is geactualiseerd in oktober 2013. De kerncentrale Doel ligt op een afstand van 4 kilometer van de Hertogin Hedwigepolder (de kerncentrale Borssele op 35 kilometer). Vanwege dit bedrijf zijn er geen belemmeringen voor het beoogde gebruik van de polder. Daarbij valt deze inrichting niet onder het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi),</p>	
--	--	---	--

		<p>maar onder de Kernenergiewet. De Kernenergiewet biedt geen bepalingen ten aanzien van de ruimtelijke ordening. De wet gaat met name in op voorwaarden voor vergunningverlening.</p> <p>Kerncentrales zijn ontworpen volgens strenge veiligheidseisen. Hoewel dit type inrichting niet valt onder het beleidsveld externe veiligheid, en concreet niet valt onder het Besluit externe veiligheid inrichtingen, voldoen ze wel aan de veiligheidsnormen die ook voor andere typen inrichtingen geldt. Daarmee is een beschouwing vanuit het perspectief van externe veiligheid, ten aanzien van beide kerncentrales, te geven.</p> <p>De afstand tussen de kerncentrale Doel (en ook de andere kerncentrale op grotere afstand) en de voorgenomen ontwikkeling is dermate groot dat ruimschoots voldaan wordt aan de voorwaarden zoals die gelden voor het plaatsgebonden risico. Het aantal personen in het plangebied neemt toe ten opzichte van de huidige situatie. Deze toename zal, gegeven de langdurige aanwezigheid van grotere groepen personen, veel dichterbij de beide centrales (Antwerpen, Borssele) niet tot een significante stijging van het groepsrisico leiden. De toename van het aantal recreanten als gevolg van de recreatieve ontwikkelingen zijn verhoudingsgewijs nihil ten opzichte van het invloedsgebied van een kernramp (zones lopen tot ver in NL en België).</p>	
--	--	---	--

16. Uitvoerbaarheid			
<i>Onderdeel zienswijze</i>	<i>Samenvatting zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>	<i>Eventuele aanpassing / verwijzing</i>
16.	<i>16.1 De indiener van de zienswijze is van mening, dat het ontwerp rijksinpassingsplan uiterst summier is over de financieel economische uitvoerbaarheid van het Hedwigeproject. Hij wijst er daarbij op dat de te ontpolderen gronden geen eigendom zijn van de Nederlandse Staat maar van De Cloedt, en hij heeft tot op heden nog geen formeel bod in het kader van de minnelijke verwerving ontvangen.</i>	<p>Nu als bijlage bij het rijksinpassingsplan een Kosten Effectiviteitsanalyse is gevoegd, waarin duidelijkheid gegeven wordt over de kosten, en tevens in het Verdrag de financiële afspraken tussen Vlaanderen en Nederland zijn vastgelegd, kan niet gesteld worden dat de financieel economische uitvoerbaarheid onvoldoende is belicht.</p> <p>Het klopt, dat de indiener van de zienswijze nog geen formeel bod ontvangen had ten tijde van de indiening van de zienswijze. Het proces rondom de minnelijke verwerving loopt, en het formele bod is daarin ingepland.</p>	
	<p><i>16.3 Voor wat betreft de verwijzing naar het Verdrag heeft hij de volgende opmerkingen:</i></p> <p><i>1. Hij is verbaasd over het standpunt van het ontwerp rijksinpassingsplan, dat de kosten van grondverwerving door Nederland gedragen worden. Naar mijn mening staat dit anders in artikel 7, lid 9 van het Verdrag.</i></p> <p><i>2. Hij denkt dat Nederland zich niet heeft gerealiseerd, dat de bepaling van artikel 9, voor zover het betreft de kosten verbonden aan ontpoldering van de Hedwigepolder, in het Verdrag is geclausuleerd door de zinsnede 'met deze investering wordt rekening gehouden in geval van negatieve ontwikkelingen ten gevolge van het in artikel 3, eerste lid, omschreven project. Deze bepaling had aanleiding moeten zijn om een verklaring te vragen aan het Vlaams Gewest dat zij daadwerkelijk rekening hebben gehouden met de betreffende</i></p>	<p>1. Het klopt, dat de toelichting van het rijksinpassingsplan op dit punt aangepast moet worden. In het ontwerp rijksinpassingsplan is in par 6.11 een passage opgenomen over de betaling verwijzend naar het Verdrag. Maar daarin is het Verdrag niet helemaal correct weergegeven. De afspraken in het Verdrag tussen Nederland en Vlaanderen zijn op dit punt dat Vlaanderen aan Nederland een bedrag vergoedt ter grootte van de grondverwervingskosten (zie ook de beantwoording in hoofdstuk 2, thema 12 van deze Nota van Beantwoording.</p> <p>2 en 3. De regering van het Vlaams Gewest heeft, bij brief (7 februari 2013) van Minister-president Peeters aan Staatssecretaris Dijksma, laten weten tevreden te zijn met het kabinetsbesluit met betrekking tot de ontpoldering. Tevens is daarin aangegeven dat het Vlaams Gewest hecht aan de volledige uitvoering van de Verdragsrechtelijke afspraken (de afspraken over de kostenverdeling zijn een integraal onderdeel van het Verdrag).</p>	<i>De toelichting op het rijksinpassingsplan wordt aangepast.</i>

	<p><i>investeringen.</i></p> <p><i>3. Uit het ontwerp rijksinpassingsplan volgt niet, dat het Gewest Vlaanderen bereid is om de kosten op basis van het Verdrag daadwerkelijk voor zijn rekening te nemen.</i></p> <p><i>4. Er is geen rekening gehouden met de aanzienlijke kosten van onderhoud en beheer, in het bijzonder wanneer, zoals uit Svašek volgt, na enkele jaren weer gebaggerd moet worden.</i></p> <p><i>5. Het feit dat de gronden eigendom zijn van De Cloedt staat aan de (economische) uitvoerbaarheid in de weg. Uit het ontwerp rijksinpassingsplan blijkt niet van een beoordeling van de kans van slagen van een administratieve en gerechtelijke onteigeningsprocedure. In het bijzonder noemt de indiener de toetsing aan het noodzaakvereiste.</i></p> <p><i>6. Uit de stukken blijkt dat uitgegaan wordt van verwerving van de gronden voor geen hogere prijs dan de agrarische waarde. Omdat het, als dus de indiener, gaat om een project met een zowel nationaal als internationaal grote politieke en maatschappelijke lading, waarbij onmiskenbaar een direct verband moet worden gelegd tussen de opgave voor natuurherstel en de toegankelijkheid van de Antwerpse Haven, betekent dit dat onder ogen moet worden gezien van welk (rendabel) onteigeningsrechtelijk complex de Hedwigepolder deel uitmaakt, hetgeen potentieel majeure gevolgen heeft voor de verwervingskosten van de noodzakelijke gronden. Ten onrechte is hiermee geen rekening gehouden.</i></p>	<p>4. Pas na evaluatie van een jarenlange monitoring van de natuurontwikkeling is duidelijk of, en zo ja, welke vorm van (regulier) beheer nodig is. Pas dan komen eventuele kosten in beeld.</p> <p>5. Op grond van de Onteigeningswet is het mogelijk om in het belang van de ruimtelijke ontwikkeling gronden te onteigenen. Dit uitgangspunt is gehanteerd bij het opstellen van het rijksinpassingsplan. Een eventueel beroep op zelfrealisatie zal in de administratieve procedure door de Kroon worden beoordeeld. Een dergelijk beroep heeft alleen kans van slagen als de zelfrealisator kan aantonen dat hij in staat en bereid is de bestemming zelf te realiseren op de wijze die de planwetgever voorstaat. Als dat zo is, dan staat daarmee de uitvoerbaarheid van het plan ook vast. Het feit dat de gronden in eigendom zijn van De Cloedt staat derhalve niet aan de (economische) uitvoerbaarheid van het plan in de weg.</p> <p>6. In het Verdrag met het Vlaams Gewest staat vermeld dat het project Hedwigepolder voortkomt uit natuurherstel. Ook in de Ontwikkelingsschets 2010 en het Kabinetsbesluit van 21 december 2012 staat het zo omschreven. Bij verwerving / onteigening van gronden met een agrarische bestemming naar een natuurbestemming zoals hier aan de orde is, is de agrarische waarde leidend. Van een relatie met de haven van Antwerpen, die volgens de indiener zou moeten leiden tot een hogere complexwaarde, is geen sprake. De raming van de verwervingskosten is gebaseerd op de agrarische waarde en is, gelet op het bovenstaande, toereikend.</p>	
--	--	--	--

17. Uitvoeringsbesluiten			
<i>Onderdeel zienswijze</i>	<i>Samenvatting zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>	Eventuele aanpassing / verwijzing
17.	<i>17.1 De indiener van de zienswijze geeft aan dat hij geacht wil worden zich te hebben verzet, onder verwijzing naar de in deze zienswijze opgenomen argumentatie, tegen elk van de meegecoördineerde besluiten.</i>	Verwezen wordt naar hetgeen in deze nota van beantwoording is opgemerkt ten aanzien van de in de zienswijze opgenomen argumentatie.	
	<i>17.2 Ten aanzien van de provinciale ontgrondingsvergunning wordt gesteld, dat de aanvraag buiten behandeling gelaten had moeten worden, nu de eigenaar de aanvraag niet mede ondertekend heeft.</i>	Omdat op dit project de rijkscoördinatieregeling van toepassing is, zijn alle besluiten gelijktijdig ter inzage gelegd, en is de onteigeningsprocedure niet afgewacht. Om er voor de zorgen dat de eigenaar niet onnodig geschaad wordt in zijn belangen is in artikel 4.1 van de vergunning bepaald, dat pas tot uitvoering overgegaan mag worden nadat de te ontgronden percelen in eigendom verkregen zijn. Op deze wijze is gehandeld naar de doelstelling van betreffende bepaling in de Ontgrondingsverordening.	
	<i>17.3 Het besluit tot onttrekking van de wegen is te onbepaald, nu het moment van onttrekking niet met een datum is vastgelegd en voorts onvoldoende belangenafweging heeft plaatsgevonden omdat niet is meegenomen wat er tussen nu en 2016 nog gaat gebeuren.</i>	Door in het besluit tot onttrekking van de wegen te bepalen, dat deze onttrekking pas geëffectueerd wordt op het moment dat het project feitelijk start, blijven de wegen zo lang als mogelijk hun huidige status behouden en kunnen de wegen ook als zodanig gebruikt worden. Het moment van de start van de werken is een heel helder moment zodat van enige vaagheid geen sprake is. De belangenafweging zal in 2016 niet anders zijn dan nu: omdat de Hedwigepolder ontpolderd wordt, kunnen de wegen niet meer gebruikt worden.	

18. Schaderegeling			
<i>Onderdeel zienswijze</i>	<i>Samenvatting zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>	<i>Eventuele aanpassing / verwijzing</i>
18.	<i>De indiener van de zienswijze is van mening dat artikel 2 van de Schaderegeling verwarring oproept. In artikel 2 lijkt een inhoudelijk toetsingskader te omvatten voor de afhandeling van schadeverzoeken. Dit kader bestaat uit in de eerste plaats uit een algemene formule maar vervolgens wordt het materiele toetsingskader van de RNC van toepassing verklaard, tenzij een bijzondere wet zich hier tegen verzet. Tot slot wordt bepaald, dat ook schadevergoeding in een andere vorm dan geld mogelijk is. Nu enerzijds in de toelichting wordt gesteld dat de schaderegeling geen verandering brengt in de bevoegdheden van de betrokken bestuursorganen die bij bijzondere wet zijn toegekend en het materiele toetsingskader met betrekking tot vergoeding van nadeelcompensatie of planschade ook voorgaat, wekt artikel 2 louter verwarring. Dit wordt verstrekt doordat vergoeding van onrechtmatig veroorzaakte schade in het geheel niet wordt bestreken door de schaderegeling maar door het civiele recht.</i>	Zoals in de toelichting bij de beleidsregel nadeelcompensatie Rijksinpassingsplan staat vermeld, is met de regeling beoogt om alle verzoeken om vergoeding van schade ten gevolge van rechtmatig overheidshandelen die verband houden met het project beleidsmatig te stroomlijnen en procedureel te coördineren, onder meer via het van toepassing verklaren van een loket. Ten aanzien van mogelijke schadeveroorzakende besluiten is in de toelichting onder toepassingsbereik nog toegevoegd het besluit op grond van de Waterwet. Verder wordt waar mogelijk de Regeling nadeelcompensatie Verkeer en Waterstaat 1999 gebruikt, tenzij de bijzondere wet waar het schadeveroorzakend besluit op is gebaseerd een andere behandeling voorschrijft.	<i>Toelichting toepassingsbereik beleidsregel is aangepast conform beantwoording.</i>

12 Toetsing MER door de commissie m.e.r

1. Inleiding: voorlopig advies commissie m.e.r.

Het MER voor de realisatie van estuariene natuur in de Hedwigepolder, is tegelijkertijd met het ontwerp rijksinpassingsplan en de ontwerp uitvoeringsbesluiten ter inzage gelegd. Ook is het MER, met de ingediende zienswijzen, toegestuurd aan de commissie voor de milieueffectrapportage (commissie m.e.r.).

De commissie m.e.r. heeft in eerste instantie een voorlopig advies uitgebracht. Daarin heeft de commissie m.e.r. aangegeven dat zij vindt dat het milieueffectrapport (MER) over de herinrichting van de Hedwigepolder goed in beeld brengt dat de heringerichte polder in elk stadium van zijn ontwikkeling natuurwinst voor het estuarium van de Westerschelde oplevert. Het gebied zal in de loop der jaren opslibben, maar dat doet aan deze constatering geen afbreuk.

Het MER laat volgens de commissie m.e.r. duidelijk zien dat het ontpolderen van de Hedwigepolder in elk stadium positief bijdraagt aan Natura 2000-doelen voor de Westerschelde. Meteen na ontpoldering zal het gewenste 'intergetijdengebied' ontstaan. Dit type gebied biedt volop ruimte voor estuariene processen van sedimentatie en erosie en bijbehorende natuur. Door opslibbing verandert het intergetijdengebied na verloop van tijd geleidelijk in (hooggelegen) schor dat uiteindelijk steeds minder overstroomt.

Het tempo waarin de opslibbing plaatsvindt, wordt in de morfologische modellen in het MER onderschat, aldus de commissie. De tekst in het MER geeft dat zelf ook aan. Via de ontvangen zienswijzen is een ander morfologisch rapport beschikbaar gekomen. De commissie vindt dat dit rapport een realistischer beeld geeft van het opslibtempo. Hierdoor zal de ontwikkeling van intergetijdengebied naar hoger gelegen schor sneller verlopen. Echter omdat schor ook een bijdrage levert aan het beoogde natuurherstel is dit geen probleem.

In het voorlopig oordeel over het MER geeft de commissie m.e.r. aan dat op een drietal punten aanvullende informatie gewenst is. De commissie heeft daarom geadviseerd om in een aanvulling op het MER:

1. nader in te gaan op de gevolgen vanwege de verwijdering van 52,2 ha Atlantische schorren binnen het bestaand Natura 2000-gebied Westerschelde & Saefthinghe;
2. beter inzicht te geven in de risico's op aantasting van archeologische waarden;
3. beter aan te geven of de toename aan stikstofdepositie tijdens de realisatiefase leidt tot significante effecten op Natura 2000-gebieden en zo ja, hoe dit wordt voorkomen.

2. De aanvulling op het MER

Deze door de commissie m.e.r. gevraagde aanvulling is gegeven in het rapport 'Aanvulling op het MER Hertogin Hedwigepolder' (Oranjewoud, november 2013) welke als bijlage 8 bij het rijksinpassingsplan is gevoegd. Kort samengevat, kunnen hieruit de volgende conclusies getrokken worden op de genoemde drie onderwerpen.

Ad 1

De aantasting van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied bij uitvoering van het voorkeursalternatief kan uitgesloten worden, gelet op het volgende:

- a. Voor het realiseren van een substantiële uitbreiding van estuariene natuur met voldoende dynamiek in eb- en vloedstromen en golfwerking is het onvermijdelijk dat een zekere oppervlakte van maximaal 26 hectare (met een mogelijk optimalisatie op detailniveau van 10 tot 20%) vergraven wordt. Wezenlijk andere alternatieven die de schorafgraving verder drastisch beperken zijn er niet, gegeven de gekozen prioriteit voor dynamische estuariene processen.
- b. De ingreep gaat ten koste van maximaal 26 hectare schor op een totale oppervlakte van circa 2800 hectare in het Natura 2000 gebied Westerschelde & Saefthinghe (derhalve minder dan 1%), welke binnen 10 jaar ruimschoots zal zijn teruggekomen als nieuw jong schor van een betere kwaliteit dan het kwalitatief matige actuele schor.
- c. De omzetting van maximaal circa 26 hectare schor betekent geen aantasting van de natuurlijke kenmerken van het betreffende gebied. Er is sprake van een omzetting van een beperkte oppervlakte huidig oud schor naar het habitat 'Estuaria'. Deze omzetting is een ondeelbaar element van de maatregel om juist de natuurlijke kenmerken van het systeem te verbeteren (te herstellen) en uit te breiden door middel van de ontpoldering: zonder vergraving van het schor geen natuurherstel via het creëren van estuariene natuur in de Hedwigepolder.
- d. Direct na realisatie van het projectvoornemen is sprake van de feitelijke aanwezigheid van 295 hectare nieuwe estuariene natuur. Tegelijk met de vaststelling van het rijksinpassingsplan, wordt een voorlopig aanwijzingsbesluit van kracht, waarmee het nog niet aangewezen deel van het plangebied Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt gebracht. Dit betreft alleen de aanwijzing als Habitatrictlijngebied. Hierdoor valt de Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saefthinghe, voor zover het de aanwijzing onder de Habitatrictlijn betreft. Deze voorlopige aanwijzing (op grond van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet 1998) vindt plaats vooruitlopend op de definitieve aanwijzing van de Hertogin Hedwigepolder als onderdeel van het Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saefthinghe'. Er wordt hiermee invulling gegeven aan het projectdoel, een bijdrage geleverd aan de instandhoudingsdoelstellingen en er vindt versterking plaats van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied.

Onder punt a is aangegeven dat de vergraving van schor noodzakelijk is voor het bereiken van het projectdoel. In het onderstaande wordt hierop nader ingegaan.

Allereerst is van belang, dat het niet mogelijk is om estuariene natuur in de Hedwigepolder te realiseren zonder vergraving van schorren. Het vergraven van schorren is daarmee onderdeel van het project realisering estuariene natuur, met andere woorden: de maatregel is deel van het natuurherstel zelf.

In totaal wordt er maximaal 26 hectare schor vergraven. Dat is op te splitsen in drie delen:

- verlies van schor ten behoeve van aanvullende berm en weg ter hoogte van de Leidingendam (5 hectare);
- schorvergraving ten behoeve van de noordelijke geul door het Sieperdachor (12 hectare);
- schorvergraving voor de Hedwigepolder, tevens ten behoeve van de zuidelijke geul rechtstreeks de Hedwigepolder in (9 hectare).

Het schorverlies ten behoeve van de aanvullende berm ter hoogte van de leidingendam staat niet ter discussie. Deze berm is nodig voor de stabiliteit van de leidingendam en om een weg te maken, in plaats van de huidige weg over de Sieperdadijk. Met deze berm, en enige kleinere ingrepen waarvan de noodzaak niet ter discussie staat, is 5 hectare schor gemoeid.

Kijkend naar de twee geulen (waarvoor een schorvergraving van maximaal 21 hectare nodig is) die zijn voorzien, dient de noordelijke geul door het Sieperdaschor beschouwd te worden als de hoofdgeul. Deze sluit aan op het oude kreekrestant in de Hedwigepolder. De verwachting is dat deze geul na 20 jaar nog steeds ongeveer op dezelfde locatie zal liggen. Dit hangt samen met de karakteristieken van het getij. Geulen zijn geneigd zich te richten op de dominante stroming. Hier is de vloedstroom dominant, en de meest noordelijke geul is dan ook op de vloedstroming gericht.

Het niet uitgraven van de zuidelijke geul zou niet leiden tot minder schorvergraving, omdat het schor voor de Hedwigepolder toch moet worden weggegraven. Dit moet, omdat voor de realisering van estuariene natuur in de Hedwigepolder (de afwisseling van de processen van sedimentatie en erosie) niet alleen de in- en uitstroom van water essentieel is, maar ook de golfdynamiek. Maximale expositie naar de rivierzijde door het afgraven van het schor is hiervoor noodzakelijk: zo kan er maximale golfwerking komen in de Hedwigepolder.

De vraag die dan nog resteert is, of het mogelijk is om binnen deze drie schorvergravingen, misschien iets minder te doen. Uit expert judgement¹ is naar voren gekomen, dat de breedtes zoals aangeven zijn op het inrichtingsplan, nodig zijn om voldoende in- en uitstroom van water mogelijk te maken. Wel is het zo, dat uiteraard gezocht moet blijven worden naar optimaliseringen in de marge. Dit wordt ook richting bestekken en uitvoering gedaan door middel van een simulatiemodel waarin hydrodynamica, morfologie en vegetatie meegenomen worden. Voor een optimalisering die eventueel hieruit naar voren zou kunnen komen, wordt gedacht aan 10% tot 20% van 21 ha. Dit betekent dat de bandbreedte voor de afgraving van schor, gesteld zou moeten worden op minimaal 22 en maximaal 26 hectare. Dat het minimum binnen deze bandbreedte bij de uitvoering opgezocht zal worden, wordt geborgd door het uitvoeren van (model)berekeningen op detailniveau in de besteksfase.

¹ Bijeenkomst op 26 november jl., het verslag is als bijlage bij de Aanvulling op het MER Hertogin Hedwigepolder (bijlage 8 rijksinpassingsplan) gevoegd.

Samengevat is de conclusie, dat het vergraven van maximaal 26 hectare schor noodzakelijk is om estuariene natuur in de Hedwigepolder te realiseren. Enige optimalisatie van het voorkeursalternatief is in principe mogelijk, dit leidt tot een vermindering van de schorvergraving van maximaal 4 hectare (zo is de inschatting).

Ad 2

Aanvullend op de eerdere archeologische gegevens die betrokken zijn bij het MER, zijn de Cultuurhistorische waardenkaart van de provincie Zeeland en de Beleidsnota Archeologie van de gemeente Hulst nogmaals beschouwd, is nader gekeken naar de informatie die beschikbaar is over het verdronken dorp van Casu(w)ele en over mogelijk aanwezige veendijken. Ook is een betere relatie gelegd tussen de archeologische waarden en de ontgravingslocaties en -dieptes binnen het plangebied. Daaruit is naar voren gekomen, dat de graafwerkzaamheden in het plangebied beperkt zijn tot het graven van de geul- en kreekaanzetten. Het ontwerp voor het geulen- en krekenspatroon is voor een belangrijk deel gebaseerd op het historische krekenspatroon. Ter plaatse van deze krekens, is de archeologische verwachtingswaarde gering. Uit het voorgaande kan worden afgeleid dat de kans op aantasting van archeologische waarden als direct (vergraven) en indirect (erosie) gevolg van de ingreep gering is. Middels voorschriften aan de beide Ontgrondingenvergunningen is voorzien in archeologische begeleiding van de vergravingen. Hiermee is het belang van mogelijk archeologische waarden ruim geborgd.

Ad 3

In aanvulling op het MER, zijn de effecten als gevolg van mogelijke stikstofdepositie in beeld gebracht voor de drie Natura 2000 gebieden die niet vlakbij, maar wel in de buurt van het plangebied liggen. Het betreft de Brabantse Wal inclusief de Kalmthoutse Heide (NI en B), het Klein en Groot Schietveld (B) en Bossen en heiden van zandig Vlaanderen (B). Mogelijke effecten als gevolg van stikstofdepositie hangen voor deze gebieden samen met de vervoersbewegingen (aan- en afvoer van met name grond).

Uit de berekeningen blijkt, dat de maximale depositie waarmee rekening gehouden moet worden (worst case benadering), verwaarloosbaar klein is. Gezien de zeer geringe bijdrage van de ingreep aan de stikstofdepositie en gezien het tijdelijke karakter (alleen in de aanlegfase) is een nadere beschouwing van eventuele cumulatie met andere voorgenomen activiteiten niet noodzakelijk.

3. Definitieve advies commissie m.e.r.

Op 10 december 2013 heeft de commissie m.e.r. het definitieve advies uitgebracht. Dit advies is als bijlage bij het rijksinpassingsplan gevoegd. Dit advies bevat enerzijds een standpunt aangaande de toepassingsmogelijkheden van de Natuurbeschermingswet, anderzijds een aantal aanbevelingen. In het hiernavolgende zal eerst aangegeven worden wat de aanbevelingen zijn en hoe hiermee omgegaan wordt. Vervolgens zal in gegaan worden op de toepassingsmogelijkheden van de Natuurbeschermingswet.

Aanbevelingen

a. Beheer

Aanbeveling: De commissie m.e.r. adviseert om bij het besluit aan te geven welke beheermaatregelen ter plaatse van de Hedwige op termijn mogelijk en nodig zijn en dit te relateren aan de toekomstige functie en de te verwachten status van het gebied als onderdeel van het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saefthinghe.

Reactie: In lijn met het advies van de commissie, wordt thans gewerkt aan het opstellen van een programma van eisen voor de monitoring van de Hedwigepolder. De verwachting is, dat in 2014 de eerste berekeningen hiervoor uitgevoerd worden. Deze berekeningen worden meegenomen in de fase van optimalisering van het inrichtingsplan richting de uitvoeringsfase. Ook worden in deze periode de voorbereidingen getroffen voor de monitoring na inrichting van het gebied en afgraven van de dijken. Daarbij zal ook in beeld gebracht worden welke mogelijkheden voor beheermaatregelen er zijn en ook, hoe bepaald wordt of en wanneer, welke beheermaatregelen mogelijk zijn. Het is nu nog niet mogelijk om deze beheermaatregelen al te exact te definiëren. Van belang hierbij is ook, dat de Hertogin Hedwigepolder onderdeel wordt van het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saefthinghe en daarmee ook in een breder kader beschouwd kan worden. Reeds tegelijk met de vaststelling van het rijksinpassingsplan, wordt een voorlopig aanwijzingsbesluit van kracht, waarmee het nog niet aangewezen deel van het plangebied Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt gebracht. Dit betreft alleen de aanwijzing als Habitatrichtlijngebied. Hierdoor valt de Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saefthinghe, voor zover het de aanwijzing onder de Habitatrichtlijn betreft. Deze voorlopige aanwijzing (op grond van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet 1998) vindt plaats vooruitlopend op de definitieve aanwijzing van de Hertogin Hedwigepolder als onderdeel van het Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saefthinghe'. Er kan op dit moment nog geen volledige opvolging gegeven worden aan het advies van de commissie m.e.r. Echter, in het Natuurbeschermingswetvergunning is middels een voorschrift bepaald, dat monitoring uitgevoerd moet worden. Op deze wijze is voorzien in voldoende borging.

b. Effecten op vogels en andere beschermde soorten

Advies: De commissie m.e.r. adviseert dat het, ter vermijding van nadelige gevolgen voor kwalificerende niet-broedvogels, noodzakelijk is de uitvoeringsperiode aan te passen. Hiermee moet bij de vergunningverlening rekening gehouden worden.

Reactie: Gelet op de actualisatie van de vogelgegevens, zal inderdaad een aanpassing van de vergunningvoorschriften op dit punt plaatsvinden.

c. Effecten op archeologische waarden

Advies: de commissie m.e.r. geeft aan dat naar haar oordeel nog informatie ontbreekt over de diepte van de vergraving en de diepte van de laag waar archeologische resten kunnen worden verwacht. De commissie m.e.r. adviseert om met deze opmerking rekening te houden bij de verdere detaillering van het plan en de voorschriften van archeologische begeleiding van de uitvoering.

Reactie: Dit advies van de commissie m.e.r. wordt ter harte genomen. Bij de verdere detaillering van het plan wordt nadere informatie verzameld over de diepte van de vergraving in relatie tot de laag waar archeologische resten verwacht kunnen worden. Deze informatie wordt gebruikt bij het opstellen van de voorschriften van archeologische begeleiding.

De Natuurbeschermingswet

Naar aanleiding van het voorlopige advies van de Commissie m.e.r. is aanvullend onderbouwd dat aantasting van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe, uitgesloten kan worden. Hiervoor wordt verwezen naar de Aanvulling op het MER, zoals in het voorgaande beschreven.

Naar aanleiding van deze Aanvulling heeft de commissie m.e.r. allereerst aangegeven dat zij overtuigd is van de noodzaak om 26 hectare schor te vergraven. Ook heeft de commissie m.e.r. aangegeven dat geen twijfel kan bestaan over de positieve bijdrage die de herinrichting van de Hedwigepolder levert aan de instandhoudingsdoelstellingen van dit gebied.

Toch maakt de commissie m.e.r. een voorbehoud op het punt van de juridische toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998, waarbij de commissie m.e.r. wijst op de in het Aanwijzingsbesluit opgenomen instandhoudingsdoelstellingen. De commissie m.e.r. geeft daarvoor aan dat het aan het bevoegd gezag is om binnen de kaders van de natuurbeschermingsregelgeving tot een adequate oplossing te komen.

Naar het oordeel van het bevoegd gezag past de wijze van toetsing binnen de kaders van de natuurbeschermingsregelgeving. Zij wijst daarbij op het volgende.

- Met de Aanvulling op het MER is ecologisch gezien ruim voldoende onderbouwd dat geen aantasting van natuurlijke kenmerken plaatsvindt. Terecht wordt daarbij rekening gehouden met de uitbreiding van het Natura 2000-gebied met de Hedwigepolder. Daarbij is van belang dat deze uitbreiding onlosmakelijk verbonden is met het vergraven van de schorren in het bestaande natuurgebied: het één is niet mogelijk zonder het ander, er is sprake van een functionele verbondenheid: de tijdelijke aantasting leidt tot een blijvend natuurherstel. Er gaat (anders dan bijvoorbeeld bij de aanleg van een snelweg) geen Natura 2000-gebied verloren, er is alleen sprake van een (tijdelijke) wijziging van het habitatype.
- Het binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied brengen van de Hedwigepolder is mogelijk als het gebied ecologisch kwalificeert. Echter reeds tegelijk met de vaststelling van het rijksinpassingsplan, wordt een voorlopig aanwijzingsbesluit van kracht, waarmee het nog niet aangewezen deel van het plangebied Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt gebracht. Dit betreft alleen de aanwijzing als Habitatrichtlijngebied. Hierdoor valt de Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe, voor zover het de aanwijzing onder de Habitatrichtlijn betreft. Deze voorlopige aanwijzing (op grond van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet 1998) vindt plaats vooruitlopend op de definitieve aanwijzing van de Hertogin Hedwigepolder als onderdeel van het Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saeftinghe'. Dit betekent dat ook nu al zo goed mogelijk zeker gesteld is, dat binnen het (uitgebreide) Natura 2000-gebied schorren zullen terugkomen en dat er dus sprake is van een tijdelijk effect (nieuwe schorren komen binnen 10 jaar terug binnen het Natura 2000-gebied).
- Het vergraven van schorren is, gelet op het Aanwijzingsbesluit Westerschelde & Saeftinghe van 2009 mogelijk. De voorgenomen afgraving van schorren past in de natuurlijke dynamiek van het systeem. Uit recente ecotopenkaarten blijkt dat het estuarium zoveel veerkracht heeft, dat het meerjarig gemiddelde aan oppervlakte schor de beperkte afgraving kan dragen.

- In de periode dat tijdelijk verlies van schor optreedt, zijn er voor vogels ruim voldoende uitwijkmogelijkheden in de directe omgeving (Sieperdaschor en Saeftinghe met een oppervlakte van meer dan 2 800 hectare schor).
- Hoewel het beheerplan voor Westerschelde & Saeftinghe nog niet is vastgesteld, is helder dat de werkzaamheden die voorgenomen zijn, niet strijdig zijn met het beheerplan. Dit betekent ook, dat, als het beheerplan al vastgesteld zou zijn, er mogelijk niet eens een vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet aan de orde zou zijn. De reden dat het beheerplan nog niet is vastgesteld, heeft niets te maken met de Hedwigepolder zelf, maar met andere zaken.
- In de Leidraad bepaling significantie van het Regiebureau Natura 2000 wordt het begrip significante gevolgen uiteengezet, gekoppeld aan de vraag of de instandhoudingsdoelstelling kan worden gehaald. Daarbij wordt ook aangegeven dat bij het bepalen van de instandhoudingsdoelstellingen wordt uitgegaan van langjarige gemiddelden waarbij een tijdelijk lager niveau (van in dit geval schor) niet perse significant negatief hoeft te zijn.

Het tijdelijke verlies aan habitattypen waarbij op afzienbare termijn meer van dezelfde soort terug komt, is in het afgelopen jaren meerdere malen bij de Raad van State aan de orde geweest. De casus is daarbij steeds hetzelfde geweest: door een ingreep verdwijnt een stukje habitat dat na de werkzaamheden in veel ruimere mate terug komt. Dat stukje moet nu eenmaal verdwijnen om het project te kunnen realiseren. Maar er komt later wel meer voor terug. Om estuariene natuur in de Hedwigepolder te kunnen realiseren, verdwijnt er een stukje schor ten gunste van een ander kwalificerend habitatype (er is dus in het geval van de Hedwigepolder geen sprake van het verdwijnen van Natura 2000-gebied, alleen van omzetting naar een ander habitatype). Het verdwenen habitatype komt ruimschoots terug in Hedwigepolder zelf. Dit wordt ook door de commissie m.e.r. erkend.

In de procedures waar een tijdelijk verlies aan de orde was, stelde de Afdeling zich in deze zaken terecht de vraag of het tijdelijke verlies en de 'compensatie' daarvan nu moest worden beoordeeld als een mitigerende maatregel of dat er sprake was van compensatie (en een ADC-toets gevolgd had moeten worden). Dit laatste is feitelijk wat de commissie m.e.r. voor de Hedwigepolder stelt: elk verlies aan beschermd habitatype, ook al is dit van tijdelijke aard, dat zich in een ongunstige staat van instandhouding bevindt levert per definitie een significant negatief effect op. Naar de mening van het bevoegd gezag, is dit zowel ecologisch als juridisch gezien niet juist.

Specifiek wordt hierbij gewezen op de uitspraak van de Afdeling van 25 september 2013 (nr 201206223/1/A4) over het Inrichtingsplan en Waterbesluit Slenkstructuren Nationaal Park Dwingelderveld. Hierin stelde de Afdeling vast "*.....dat die effecten tijdelijk zijn, de herstelperiode naar verwachting relatief kort is – voor één peilvak circa 10 jaar – en dat door uitvoering van het plan tegelijktijd nieuwe oppervlakten aan droge en natte habitattypen worden ontwikkeld. Significante gevolgen door de waterberging zijn daarom volgens het rapport uitgesloten. Hetgeen de woudreus aanvoert geeft geen aanleiding om aan de juistheid hiervan te oordelen. De rechtbank heeft terecht geconcludeerd dat een passende beoordeling van de gevolgen van het plan voor Dwingelderveld niet is vereist. Nu compenserende maatregelen pas zijn vereist als significant negatieve gevolgen optreden, heeft de rechtbank ook terecht geen aanleiding gezien het besluit tot vaststelling van het plan wegens het ontbreken van maatregelen onrechtmatig te achten. Het betoog faalt....."*

Evenals bij Dwingelderveld zal het verlies van schor bij de Hedwigepolder een relatief korte periode van 10 jaar beslaan. Binnen deze periode zal het schor zich naar verwachting van de deskundigen herstellen in een omvang die twee keer groter is dan de omvang van het schor dat wordt afgegraven.

Voor de juridische beoordeling van de voorgenomen maatregelen, moet niet alleen gekeken worden naar de Habitatrichtlijn zelf, maar ook naar het doel van de Richtlijn, namelijk het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen. Dit betekent dat bij de beoordeling of 'aantasting van de natuurlijke kenmerken' is uitgesloten, gekeken moet worden of het in het geding zijnde plan of project tot blijvend en onherstelbaar verlies van de in het geding zijnde natuurwaarden leidt. A contrario betekent dit dat in het geval van een niet blijvend én herstelbaar verlies het bevoegd gezag mag vaststellen dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast en toestemming mag verlenen voor het plan/project zonder dat de ADC-criteria van de uitzonderingsbepaling in artikel 6, lid 4, doorlopen hoeven te worden. In het geval van de Hedwigepolder komt het te vergraven schor in ruimere mate terug dan de oppervlakte die afgegraven is. Weliswaar verdwijnt het habitatype tijdelijk, maar dat betekent niet dat het niet kan en zal terugkomen. Naar de mening van het bevoegd gezag is de commissie m.e.r. er bij de juridische beoordeling dan ook onterecht aan voorbij gegaan dat het tijdelijk verdwijnen van habitattypen onder de richtlijn mogelijk is als de betreffende habitattypen maar op de een of andere manier terugkomen en er dus voldaan wordt aan de instandhoudingsdoelstellingen. Van belang hierbij is naar de mening van het bevoegd gezag ook, dat juist natuurherstel het doel van het project is.

De conclusie dient dan ook te zijn dat ook juridisch gezien in dit geval de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast omdat het project niet leidt tot blijvend en onherstelbaar verlies van het - gehele of gedeeltelijke - habitatype. Dit betekent dat naast het latere positieve effect van de voorgenomen maatregelen (uitbreiding habitattypen), ook het effect op zichzelf al niet significant negatief is.

4 Zienswijzen met betrekking tot het MER

In de periode van terinzagelegging zijn ook zienswijzen ingediend op het MER. Deze zienswijzen zijn in onderhavige Nota van Beantwoording samengevat en van een beantwoording voorzien. In deze Nota van Beantwoording is in het volgende hoofdstuk een overzicht gevoegd van de wijzigingen die ten opzichte van het ontwerprijksinpassingsplan en de ontwerpbesluiten naar aanleiding van de zienswijzen (dus ook de zienswijzen met betrekking tot het MER), in het vast te stellen rijksinpassingsplan en in de vast te stellen besluiten zijn doorgevoerd.

13 Overzicht wijzigingen n.a.v. Behandeling zienswijzen en ambtelijke wijzigingen

Dit hoofdstuk omvat de wijzigingen in het rijksinpassingsplan (toelichting, verbeelding en regels) en de uitvoeringsbesluiten die doorgevoerd worden ten behoeve van de vaststelling- naar aanleiding van de beantwoording van de ontvangen zienswijzen en tevens de ambtshalve wijzigingen.

13.1 Wijzigingen als gevolg van ontvangen zienswijzen rijksinpassingsplan en uitvoeringsbesluiten

13.1.1 *Wijzigingen in het rijksinpassingsplan en bijbehorende documenten als gevolg van zienswijzen*

Wijzigingen in de toelichting van het rijksinpassingsplan en bijbehorende documenten

1. In paragraaf 2.6 van het rijksinpassingsplan (Hoofdstuk 2 MER), wordt het toetsingsadvies van de Commissie m.e.r. beschreven en de conclusies daarvan voor het rijksinpassingsplan, de uitvoeringsbesluiten en de bijbehorende documenten.
2. Als gevolg van de behandeling van ontvangen zienswijzen aangaande het thema 7 'Dijkveiligheid' en 8 'Externe veiligheid' heeft een actualisatie plaatsgevonden van het onderzoek naar het aspect externe veiligheid (bijlage 31 bij het MER, SAVE, oorspronkelijk april 2013). Het rapport is geactualiseerd in november 2013. In het kader van de actualisatie is geconcludeerd dat bij de uitwerking van de wijzigingsbevoegdheid een verantwoording van het groepsrisico plaats dient te vinden ten aanzien van het aspect zelfredzaamheid van de bezoekers van de recreatieve voorzieningen die mogelijk kunnen worden gemaakt middels het (te zijner tijd) toepassen van de wijzigingsbevoegdheid. Ter voorbereiding hierop vinden reeds gesprekken plaats met de veiligheidsdienst. Het geactualiseerde rapport aangaande externe veiligheid wordt als bijlage 10 gevoegd bij het vast te stellen rijksinpassingsplan. De resultaten van deze actualisatie worden verwerkt in het vast te stellen rijksinpassingsplan in de paragraaf: 6.2.6.
3. Als gevolg van de behandeling van de ontvangen zienswijzen aangaande het thema 9 'Kwaliteit bodem, water en lucht (o.a. CO₂, stikstof)' en meer specifiek het onderdeel luchtkwaliteit, zienswijze aangaande de vergunning Natuurbeschermingswet (Hoofdstuk 6), de behandeling van de zienswijze 'De Cloedt c.s.' (hoofdstuk 11) en het (concept)advies van de Commissie m.e.r. is een aanvulling opgesteld bij het MER met aanvullende informatie ten aanzien van stikstofdepositie. De rapportage 'Aanvulling bij het MER Hertogin Hedwigepolder' (Oranjewoud, projectnummer 225938, november 2013)' is als bijlage 8 gevoegd bij het rijksinpassingsplan. De conclusies uit deze aanvullende informatie over stikstofdepositie worden verwerkt in de toelichting op het rijksinpassingsplan in paragrafen 4.4. en 6.2.3.
4. Als gevolg van de behandeling van de ontvangen zienswijzen aangaande het thema 5 'Bestaande natuur- en archeologische waarden' en meer specifiek het onderdeel archeologische waarden, de behandeling van de zienswijze 'De Cloedt c.s.' (hoofdstuk 11) en het (concept)advies van de Commissie m.e.r. is een aanvulling opgesteld op het MER met aanvullende informatie omtrent archeologie en cultuurhistorie. De rapportage 'Aanvulling bij het MER Hertogin Hedwigepolder' (Oranjewoud, projectnummer 225938, november 2013)' is als bijlage 8 gevoegd bij het

rijksinpassingsplan. Conclusies uit deze aanvullende informatie over archeologie en cultuurhistorie worden verwerkt in de toelichting van het vast te stellen rijksinpassingsplan in de paragrafen 4.4 en 6.3.

5. Als gevolg van de behandeling van de ontvangen zienswijzen aangaande het thema 2 'Doel, nut, noodzaak, mate van doelbereiking' en de zienswijze 'De Cloedt c.s.' (hoofdstuk 11) en het in opdracht van hem opgesteld Svašek rapport, heeft op 24 oktober 2013 een expertmeeting plaatsgevonden rondom het thema 'opslibbing en kwaliteit natuur'. De ten behoeve en als resultaat van deze expertmeeting opgestelde notitie door Deltares (14 november 2013) is als bijlage 9a gevoegd bij het rijksinpassingsplan. Het betreffende 'Svašek rapport' is als bijlage 9b bij het rijksinpassingsplan gevoegd, dit onderzoeksrapport vormt namelijk een belangrijke basis voor de notitie van Deltares (bijlage 9a). De conclusies van de notitie en de expertmeeting d.d. 24 oktober 2013 worden verwerkt in de toelichting van het vast te stellen rijksinpassingsplan in de paragrafen 6.2.1, 6.5.
6. Als gevolg van de zienswijze 'De Cloedt c.s.' (hoofdstuk 11) is in paragraaf 6.8.2 (watertoets – Rijkswaterstaat) aangegeven dat het gaat om een termijn van 50-100 jaar.
7. Als gevolg van hetgeen gesteld is in zienswijze nummer 26 in hoofdstuk 2 en de zienswijze 'De Cloedt c.s.' in hoofdstuk 11, alsmede in verband met hetgeen de commissie m.e.r. in het voorlopig advies heeft opgemerkt, is in de Aanvulling op het MER nader onderbouwd, dat aantasting van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000 gebied uitgesloten kan worden. Dit is verwerkt in paragraaf 6.5.2 van de toelichting op het rijksinpassingsplan. De rapportage 'Aanvulling op het MER Hertogin Hedwigepolder' (Oranjewoud, projectnummer 225938, november 2013) is als bijlage 8 gevoegd bij het rijksinpassingsplan, de rapportage 'Aanvulling op de Passende beoordeling bij het rijksinpassingsplan en de vergunningaanvraag Natuurbeschermingswet 1998 op basis van bij het Inrichtingsplan Hertogin Hedwigepolder' (Oranjewoud, projectnr. 225938, december 2013) is als bijlage 12 gevoegd bij het rijksinpassingsplan.
8. Als gevolg van de behandeling van zienswijze nr. 109, binnen thema 12 'Kosten', zal in het rijksinpassingsplan een passage toegevoegd worden aan paragraaf 6.11 aangaande de kosten verbonden aan de eventueel te verwijderen niet gesprongen explosieven (NGE's) in relatie tot de economische haalbaarheid.
9. Als gevolg van de behandeling van zienswijze 111 in hoofdstuk 2 en onderdeel 16.1 in hoofdstuk 11, wordt de passage over de kosten die Vlaanderen betaalt, aangepast.
10. Als gevolg van de behandeling van zienswijzen 12 en 13 aangaande de asbest cementleidingen binnen hoofdstuk 3 'Beantwoording zienswijzen rijksinpassingsplan' (indiener LIV), worden de verbeelding en de regels aangepast (zie hierna volgende deelparagraaf 12.1.2). Daarnaast wordt de voorgenomen vervanging in staal en verplaatsing van de betreffende leidingen verwoord in paragraaf 6.6 van de toelichting van het rijksinpassingsplan 'Leidingen en infrastructuur - de Leidingendam'. Ook worden de wijzigingen in de regels en op de verbeelding aangaande dit onderwerp toegelicht in hoofdstuk 7 van het rijksinpassingsplan, 'Juridisch planologische regeling'
11. Als gevolg van de behandeling van zienswijze 16 binnen hoofdstuk 3 'beantwoording zienswijzen rijksinpassingsplan' (indiener XXXIV) wordt paragraaf 3.2.11 'Structuurvisie buisleidingen 2012 – 2035' genuanceerd, zodat duidelijk wordt dat aan het huidige gebruik ter plaatse van de Leidingendam niets wijzigt.
12. Het hoofdstuk 7 van het rijksinpassingsplan 'Juridisch planologische regeling', wordt toegesneden op de hierna beschreven wijzigingen in de regels en op de verbeelding als gevolg van de wijzigingen naar aanleiding van ontvangen zienswijzen.

Wijzigingen op de verbeelding van het rijksinpassingsplan

1. Onder andere als gevolg van de behandeling van inhoudelijke reactie 71 binnen het thema 8 'Externe veiligheid' (indiener L, LI) en inhoudelijke reacties 10 en 12 op het rijksinpassingsplan (indiener LIII, LIV) wordt op vrijwel de gehele leidingendam de dubbelbestemming "Leiding - Leidingenstrook" opgenomen zodat het verplaatsen van de waterleidingen naar de kop van de leidingendam mogelijk wordt. De dubbelbestemmingen 'Leiding – Ethyleen', 'Leiding – Gas' en 'Leiding – Water' komen hierdoor te vervallen.
2. Als gevolg van de behandeling van inhoudelijke reactie 8 op het rijksinpassingsplan (indiener XXXVIII) wordt gecontroleerd of de leidingen zijn gelegen binnen de nieuw op te nemen leidingenstrook.
3. Onder andere als gevolg van de behandeling van inhoudelijke reactie 12 op het rijksinpassingsplan (indiener LIV) wordt op de leidingendam de dubbelbestemming "Leiding - Leidingenstrook" opgenomen zodat de verdere benutting van vrije ruimte wordt veiliggesteld opdat eventuele nieuwe leidingtracés kunnen worden gefaciliteerd. Op het plateau wordt deze leidingenstrook doorgetrokken, daarbij ruimte houdend voor het toekomstige natuurpaviljoen zoals de mogelijke locatie hiervoor in beeld is gebracht in het externe veiligheidsonderzoek dat als bijlage 10 bij het rijksinpassingsplan wordt gevoegd. De dubbelbestemmingen 'Leiding – Ethyleen', 'Leiding – Gas' en 'Leiding – Water' komen hierdoor te vervallen. Met de functieaanduiding 'specifieke vorm van leiding uitgesloten – bevb' ter plaatse van de lage berm van de leidingendam (zuidkant dam) worden vervolgens binnen deze leidingenstrook leidingen waardoor vervoer van gevaarlijke stoffen plaatsvindt, conform de huidige situatie uitgesloten.

Wijzigingen in de regels van het rijksinpassingsplan

1. Als gevolg van de behandeling van inhoudelijke reactie 9 op het rijksinpassingsplan (indiener XXXVIII) wordt de voorwaarde als opgenomen in artikel 7.3 onder a van de regels van het inpassingsplan verwijderd.
2. Als gevolg van de behandeling van inhoudelijke reactie 9 op het rijksinpassingsplan (indiener XXXVIII) wordt artikel 7.4.1. zodanig aangepast dat de volgende activiteiten ook verboden zijn:
 - Het rooien van diepwortelende beplantingen en bomen;
 - Het permanent opslaan van goederen;
 - Het aanleggen, vergraven, verruimen of dempen van sloten, vijvers en andere wateren.
3. Als gevolg van de behandeling van inhoudelijke reactie 11.3 binnen het thema 11 'Natuur' (indieners 'De Cloedt c.s.') wordt de definitie voor extensieve recreatie voor de duidelijkheid zodanig aangevuld dat – naast de belevingsas – ook het paviljoen en de ecolodges niet onder dit begrip vallen.
4. Onder andere als gevolg van de behandeling van inhoudelijke reactie 71 binnen het thema 8 'Externe veiligheid' (indiener L, LI) en inhoudelijke reacties 10 en 12 op het rijksinpassingsplan (indiener LIII, LIV) wordt in verband met de nieuw op te nemen dubbelbestemming 'Leiding – Leidingenstrook' een nieuw artikel in de regels opgenomen dat inhoudelijk overeenkomt met de artikelen zoals deze zijn opgenomen voor de afzonderlijke dubbelbestemmingen 'Leiding – Ethyleen', 'Leiding – Gas' en 'Leiding – Water', daarbij in de bestemmingsomschrijving uitgaande van 3 waterleidingen, 3 gasleidingen en 1 ethyleenleiding. De afzonderlijke artikelen per leidingtype komen hierdoor te vervallen. Daarnaast worden nieuwe leidingen toegestaan mits wordt voldaan aan het aanlegvergunningstelsel. In het nieuwe artikel 'Leiding – Leidingenstrook' zal ten behoeve

van de functieaanduiding 'specifieke vorm van leiding uitgesloten – bevb' worden opgenomen dat er ter plaatse van de aanduiding geen leidingen zijn toegestaan waardoor vervoer van gevaarlijke stoffen plaatsvindt als bedoeld in artikel 2 eerste lid van het Besluit externe veiligheid buisleidingen.

5. Als gevolg van de behandeling van inhoudelijke reactie 11 (indiener LIII) wordt als voorwaarde aan de wijzigingsbevoegdheid voor het natuurpaviljoen en de belevingsas toegevoegd dat er: daardoor geen onevenredige aantasting mag plaatsvinden van het doelmatig functioneren en de belangen van de aanwezige leiding(en). Burgemeester en wethouders winnen omtrent deze voorwaarde vooraf schriftelijk advies in bij de beheerder van de betreffende leiding(en).

13.1.2 Wijzigingen ten aanzien van de uitvoeringsbesluiten als gevolg van zienswijzen

1. Als gevolg van de behandeling van inhoudelijke reactie 2 (indiener L, LI) op de vergunning Natuurbeschermingswet en als gevolg van de zienswijze 'De Cloedt c.s.' (hoofdstuk 11), is er een aanvulling op de Passende Beoordeling met betrekking tot stikstofdepositie, een gevoeligheidsanalyse met betrekking tot vogelgegevens opgesteld waarin tevens nader onderbouwd is, dat aantasting van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe kan worden uitgesloten. Deze aanvulling op de Passende Beoordeling en het (voorlopig) advies van de Commissie m.e.r. is bij de besluitvorming omtrent de vergunningverlening in het kader van de Natuurbeschermingswet betrokken. Op basis van de aanvulling op de Passende beoordeling zijn de mitigerende maatregelen zoals verankerd in de vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 nader geconcretiseerd (zie ad. 3).
2. Als gevolg van de behandeling van inhoudelijke reactie 2 op de ontgrondingenvergunning RWS en inhoudelijke reactie 8 ingediend namens 'De Cloedt c.s.' wordt in de ontgrondingenvergunning van het Rijk een vergelijkbaar voorschrift toegevoegd als onder artikel 4.4. (verplichting tot het doen van archeologisch onderzoek) van de ontgrondingenvergunning van de provincie Zeeland is opgenomen met nadere motivering.
3. Als gevolg van de behandeling van inhoudelijke reactie 11.2 van 'De Cloedt c.s.' worden in de Natuurbeschermingswetvergunning in de voorwaarden middels geconcretiseerde mitigerende maatregelen geborgd dat de werkzaamheden dusdanig gefaseerd worden uitgevoerd dat ongeoorloofde versterking van specifieke broed- en niet-broedvogels voorkomen wordt.

13.2 Ambtshalve wijzigingen

13.2.1 Ambtshalve wijzigingen rijksinpassingsplan en bijbehorende documenten

Ambtshalve wijzigingen vaststellingsbesluit en bijbehorende documenten

1. In de toelichting van de schaderegeling wordt onder het toepassingsbereik aangegeven dat ook Gedeputeerde Staten van de provincie Zeeland de beleidsregel onderschrijven. Daarnaast wordt de watervergunning opgenomen en wordt de functie van het projectplan als onderdeel/bijlage van het inpassingsplan nader omschreven. Als laatste wordt de IMRO-code NL.IMRO.0000.EZip13HHP-3000 en de datum van inwerking treding opgenomen.

Ambtshalve wijzigingen in de toelichting en bijbehorende documenten

1. Er is enige verwarring ontstaan omtrent de begrippen 'intergetijdengebied' en 'estuariene natuur'. In hoofdstuk 1.1 van de toelichting op het rijksinpassingsplan is een toelichting opgenomen en de gebruikte begrippen in de toelichting zijn hierop aangepast.
2. In paragraaf 1.2 en 5.1 zijn enige passages uit de Aanvulling op het MER Hertogin Hedwigepolder verwerkt.
3. Paragraaf 6.13 van het rijksinpassingsplan 'Monitoring' wordt aangepast aan de laatste stand van zaken rondom het monitoringsplan.
4. In paragraaf 5.2.3. van het rijksinpassingsplan 'Toekomstige inrichting van het plangebied' is de kaart van het Inrichtingsplan opgenomen.
5. In paragraaf 6.11 van het rijksinpassingsplan 'Economische uitvoerbaarheid' worden de meest recente cijfers uit de juiste versie van het KEA verwerkt. De versie van het KEA d.d. 19 juni 2013 welke mede ter inzage heeft gelegen bij het rijksinpassingsplan is de juiste versie.
6. Op pagina 73 in het ontwerprijksinpassingsplan is de kaart van het MMA, door een kaart van betere kwaliteit vervangen (zijnde kaart 13 bij het MER).
7. Nader onderzoek laat zien dat het aantal hectare schorren dat invloed ondervindt van de realisatie van het project in de Hedwigepolder niet circa 52 hectare bedraagt (zoals opgenomen in de Passende Beoordeling op inrichtingsniveau, bijlage 6 van het ontwerp rijksinpassingsplan), maar circa 26 hectare. In een aanvulling bij deze Passende Beoordeling op inrichtingsniveau, worden de juiste aantallen opgenomen. Deze aantallen zijn ook opgenomen in de rapportage Aanvulling bij het MER Rijksinpassingsplan Hedwigepolder (november 2013), welke als bijlage 8 gevoegd wordt bij het vast te stellen rijksinpassingsplan. De rapportage 'Aanvulling op de Passende beoordeling bij het rijksinpassingsplan en de vergunningaanvraag Natuurbeschermingswet 1998 op basis van bij het Inrichtingsplan Hertogin Hedwigepolder' (Oranjewoud, projectnr. 225938, december 2013) is als bijlage 12 gevoegd bij het rijksinpassingsplan. In paragraaf 6.5 van het rijksinpassingsplan is dit verwerkt.
8. In paragraaf 6.11 van het ontwerp rijksinpassingsplan zijn de hoofdlijnen uit het Verdrag niet geheel juist weergegeven ten aanzien van de kostenverdeling tussen Vlaanderen en Nederland. In de beantwoording van de zienswijzen onder het thema 'kosten' in deze Nota van Beantwoording is de juiste formulering opgenomen. Deze wordt verwerkt in het vast te stellen rijksinpassingsplan.
9. Op p. 57 van het ontwerp rijksinpassingsplan wordt verwezen naar een bodemonderzoek uit 2008 naar de bodemkwaliteit van de buitendijkse schorren, hierbij is in het ontwerprijksinpassingsplan geen bronvermelding opgenomen. In het vast te stellen rijksinpassingsplan is hiervoor een bronvermelding opgenomen.
10. Tegelijk met de vaststelling van het rijksinpassingsplan, wordt een voorlopig aanwijzingsbesluit van kracht, waarmee het nog niet aangewezen deel van het plangebied Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt gebracht. Dit betreft alleen de aanwijzing als Habitatrichtlijngebied. Hierdoor valt de Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe, voor zover het de aanwijzing onder de Habitatrichtlijn betreft. Deze voorlopige aanwijzing (op grond van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet 1998) vindt plaats vooruitlopend op de definitieve aanwijzing van de Hertogin Hedwigepolder als onderdeel van het Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saeftinghe'. Dit wordt verankerd in de toelichting van het vast te stellen rijksinpassingsplan in de paragrafen: 1.2.1, 4.4, 6.5.1, 6.5.2.
11. Tot slot hebben enige redactionele verbeteringen plaatsgevonden.

Ambtshalve wijzigingen op de verbeelding

1. Het IDN-nummer van het inpassingsplan wordt ten behoeve van de volgende fase in de procedure als volgt aangepast: NL.IMRO.0000.EZip13HHP-3000.
2. De plangrens ter hoogte van de kop van de leidingendam is in overeenstemming gebracht met de topografische kaart.

Ambtshalve wijzigingen in de regels

1. Het IDN-nummer van het inpassingsplan wordt ten behoeve van de volgende fase in de procedure als volgt aangepast: NL.IMRO.0000.EZip13HHP-3000.
2. In artikel 4.6.2. onder d. van de regels wordt opgenomen dat de ontwikkeling en / of instandhouding van de doeleinden van de bestemming Natuur – Estuariene Natuur inclusief de daarbij behorende ondergeschikte voorzieningen betreft.
3. Artikel 4.1. onder c. van de regels wordt als volgt gewijzigd: ter plaatse van de aanduiding 'water', tevens voor water (geulen en krekens).
4. Het plantype in de onderliggende plangegevens wordt gewijzigd in 'inpassingsplan'.
5. Artikel 4.7.1. wordt aangevuld: wijzigen ten behoeve van extensieve recreatie met een paviljoen en een belevingsas.
6. Artikel 4.7.1. onder a wordt als volgt gewijzigd: het paviljoen mag uitsluitend gebruikt worden als natuureducatiecentrum met daaraan ondergeschikt en daarmee samenhangende horeca inclusief terras en bijbehorende voorzieningen waaronder een fietsenstalling en laad- en losruimte.

13.2.2 *Ambtshalve wijzigingen uitvoeringsbesluiten*

1. In artikel 4.4. van de ontgrondingenvergunning van de provincie Zeeland wordt opgenomen dat de uitkomsten van het archeologisch onderzoek ter goedkeuring worden gezonden aan het bevoegde gezag.
2. In de Flora- en faunaontheffing zijn enkele administratieve wijzigingen doorgevoerd, te weten: een onjuiste datum voor het indienen van het eerste monitoringsverslag, een ontbrekende datum van ontvangst van aanvullingen, het herstellen van enkele typfouten. Daarnaast is met betrekking tot de veldspitsmuis opgenomen dat dit een soort is die moeilijk vast te stellen is door middel van veldonderzoek. Als laatste is het vergunningenregime geupdate voor wat betreft de sloop van gebouwen.
3. In de Natuurbeschermingswetvergunning zijn een gering aantal wijzigingen van redactionele aard doorgevoerd. Daarnaast is omschreven dat in het kader van de vaststelling van het rijksinpassingsplan, er een voorlopig aanwijzingsbesluit Habitatrichtlijngebied van kracht wordt, waarmee het nog niet aangewezen deel van het plangebied Hertogin Hedwigepolder na vaststelling van het rijksinpassingsplan ook onder het beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt gebracht.

Bijlagen

Bijlage 1: Nummering indieners digitale en mondelinge (1) zienswijzen

Nummer	M,D,W	Datum	Naam	Adres	PC	Woonplaats	emailadres	Zienswijze	Algemeen	MER	Ontwerpbesluit onttrekking wegen	Ontwerpbesluit Waterverg.	Ontwerpbesluit ontgrondingenverg. Provincie	Ontwerpbesluit ontgrondingenverg. RWS	Natuurbescherming swet verg.	Ontheffing Flora en Fauna
1	D	20-08-2013	B. de Smit	Haringvlietstraat 25	4465 BT	Lewedorp	desmitbo@gmail.com	 P:\Natuurpakket Westerschelde\Natuurpakket					X			
2	D	20-08-2013	Pascal Gerritsen	Londenweg 249	3137 LX	Vlaarding en	pjgerritsen1393@gmail.com	 P:\Natuurpakket Westerschelde\Natuurpakket								X
3	D	20-08-2013	Bob Streefkerk	Vogelensanckstraat 13	4571 JX	Axel	streefjb@zeelandnet.nl	 Adobe Acrobat Document	X							
4	D	20-08-2013	P. Boogaard	Wolphaartsweg 10	4454 BP	Borssele	boogaardp@zeelandnet.nl	 P:\Natuurpakket Westerschelde\Natuurpakket	X							
5	D	20-08-2013	L.J. Jansen	Hoofdweg 55	9628 CL	Siddeburen		 Adobe Acrobat Document		X						
6	D	20-08-2013	Everaert	Churchillaan 424	4532 MC	Termeuzen	jopago33@gmail.com	 P:\Natuurpakket Westerschelde\Natuurpakket	X							
7	D	20-08-2013	C. de Gier	Tonnekrek 32	3823 JJ	Amersfoort	cdegier01@tele2.nl	 P:\Natuurpakket Westerschelde\Natuurpakket					X			
8	D	20-08-2013	M.J. Eversdijk	Boterbloem 4	4421 MJ	Kapelle	mjeversdijk@hetnet.nl	 P:\Natuurpakket Westerschelde\Natuurpakket	X							
9	W	20-08-2013	Karel Leeftink				via website	 P:\Natuurpakket Westerschelde\Natuurpakket	X							
10	W	20-08-2013	Theo Prinse				via website	 P:\Natuurpakket Westerschelde\Natuurpakket	X							

Nummer	M,D,W	Datum	Naam	Adres	PC	Woonplaats	emailadres	Zienswijze	Algemeen	MER	Ontwerpbesluit ontbreking wegen	Ontwerpbesluit Waterverg.	Ontwerpbesluit ontgrondingenverg. Provincie	Ontwerpbesluit ontgrondingenverg. RWS	Natuurbescherming swet verg.	Ontheffing Flora en Fauna
11	W	20-08-2013	H.D. Nota			Haarlem	via website		X							
12	W	21-08-2013	Martijn Van Hoecke Baudouin	Van Torhoutsstraat 100	9700	Oudenaarde België	via website									
13	D	21-08-2013	L.E. Bakker	Scheepstimmerdijk 69	4301 LS	Zierikzee			X							
14	D	22-08-2013	A.J.M. Dorpmans	Prins Bernhardlaan 2	4511 XP	Breskens	diu-donne@hetnet.nl		X							
15	D	22-08-2013	Miranda de Muijnk	Henry Dunantlaan 8	4334 BH	Middelburg	info@de-middelburcht.nl		X							
16	D	22-08-2013	Miranda de Muijnk	Henry Dunantlaan 8	4334 BH	Middelburg	info@de-middelburcht.nl			X						
17	D	23-08-2013	Joop Rotte	Paulus Potterlaan 23	4382 RW	Vlissingen	joopr@zeelandnet.nl		X							
18	D	24-08-2013	J. Jansen van Rosendal	Van Diemensstraat 7	4535 AP	Terneuzen	rijaro@zeelandnet.nl			X						
19	D	24-08-2013	Deborah de Buck	Churchillaan 828	4532 JD	Terneuzen	buckvers@zeelandnet.nl		X							
20	D	25-08-2013	P. Louws	Melanendreef 179	4614 GK	Bergen op Zoom	p.louws@ziggo.nl						X			

Nummer	M,D,W	Datum	Naam	Adres	PC	Woonplaats	emailadres	Zienswijze	Algemeen	MER	Ontwerpbesluit onttrekking wegen	Ontwerpbesluit Waterverg.	Ontwerpbesluit ontgrondingenverg. Provincie	Ontwerpbesluit ontgrondingenverg. RWS	Natuurbeschermswet verg.	Ontheffing Flora en Fauna
21	D	26-08-2013	K. de Boon	Dorpsweg 25	4224 NB	Hoonaar	kevindeboon@gmail.com		x							
22	D	28-08-2013	L.J. Poortvliet	Oude Rijksweg 46	4472 AH	s'Heer-Hendrikskinderen			x							
23	D	29-08-2013	G. Strik	Jalan Sri Lagenda 4/11	07000 Kuah	Maleisie	godeliefsstriik@gmail.com						x			
24	D	03-09-2013	J.J.M. Kusters	Irenestraat 1	5761 AP	Gemert-Bakel	sjefkusters@live.nl		x							
25	D	03-09-2013	Luc van Acker	Inghelosenbergh 37	4564 DK	Sint Jansteen	ackervluc@zeelandnet.nl		x	x						
26	D	03-09-2013	Willy-Jeane van Acker	Inghelosenbergh 37	4564 DK	Sint Jansteen	willy-jeane@zeelandnet.nl		x	x						
27	D	04-09-2013	Marina Govaert de Groene	Graafjansdijk A 135	4554 AK	Westdorpe	marina.f.b.zvl@zeelandnet.nl		x							
28	D	04-09-2013	Daan Tollenaar	Churchillaan 1158	4532 JK	Terneuzen				x						
29	D	05-09-2013	J. Schouten	Kievitstraat 29	4561 KK	Hulst	schoutenj@zeelandnet.nl		x							
30	D	05-09-2013	J. Nachtegaal	Kievitstraat 29	4561 KK	Hulst	jamschouten@hotmail.com		x							

Nummer	M,D,W	Datum	Naam	Adres	PC	Woonplaats	emailadres	Zienswijze	Algemeen	MER	Ontwerpbesluit onttrekking wegen	Ontwerpbesluit Waterverg.	Ontwerpbesluit ontgrondingenverg. Provincie	Ontwerpbesluit ontgrondingenverg. RWS	Natuurbescherming swet verg.	Ontheffing Flora en Fauna
31	D	05-09-2013	R. Gruson	Acaciastraat 1	4537 XP	Terneuzen	gruver@kpnplanet.nl						x			
32	D	07-09-2013	B. Vonck	Lange Voorhout 12	4371 TB	Koudekerke				x						
33	D	10-09-2013	Helge Prinsen	Singel 157	4381 VG	Vlissingen	helgeprinsen@gmail.com		x							
34	D	10-09-2013	E. van de Klundert	Oosterpark 2	4356 GH	Oostkapelle	e.vandeklundert@live.nl		x							
35	D	10-09-2013	Eric Visser	Spui 48	4539 PB	Spui	bts@zeelandnet.nl			x						
36	D	10-09-2013	George Verhagen	Eikenlaan 17	4564 AX	Sint Jansteen	gverhagen@hetnet.nl		x							
37	D	10-09-2013	R.C.M. de Gronckel	Eerste Verkortingslaan 8a	4571 RK	Axel	rcmdegronckel@kpnplanet.nl			x						
38	D	10-09-2013	Otto Vosveld	Milockstraat 13	4561 GZ	Hulst	vosveld@zeelandnet.nl		x							
39	D	10-09-2013	Koen Weemaes	Wingerd 71	2496 VH	Den Haag				x						
40	D	10-09-2013	René Maes	Kazernesstraat 32	B-2070	Zwijndrecht	renemaes@gmail.com		x							

Nummer	M,D,W	Datum	Naam	Adres	PC	Woonplaats	emailadres	Zienswijze	Algemeen	MER	Ontwerpbesluit onttrekking wegen	Ontwerpbesluit Waterverg.	Ontwerpbesluit ontgrondingenverg. Provincie	Ontwerpbesluit ontgrondingenverg. RWS	Natuurbescherming swet verg.	Ontheffing Flora en Fauna
41	D	10-09-2013	J. Geelhoedt	Hugevlietstraat 12	4521 AV	Biermiet			X							
42	D	10-09-2013	Gerda Dieleman	Havenstraat 20	4521 PX	Biermiet	dieleman7@kpnplanet.nl						X			
43	D	11-09-2013	C.J.M. van Roeijen	Arnoutstraat 14	4568 BC	Nieuw-Namen			X							
44	D	11-09-2013	Familie Vereecken-Stöcker	Hertog Prosperstraat 22	B-1930	Kieldrecht	kerstbram@telenet.be		X							
45	D	11-09-2013	L.A.B. van der Rest	Molenstraat 38	4571 EZ	Axel	lvdrest@zeelandnet.nl						X			
46	D	11-09-2013	M.A. Oele	J. Brassersstraat 6	4333 MB	Middelburg	moele@zeelandnet.nl		X							
47	D	11-09-2013	De Cock	Langestraat 23	4568 PK	Nieuw-Namen	gertdecock@hotmail.com		X							
48	D	11-09-2013	Ir.W.B.P. M. Lases	Hanzehof 19	4002 HC	Tiel	w.b.p.m.lases@planet.nl		X							
49	D	12-09-2013	Steijn	Anjeliernaan	4382 PZ	Vlissingen	steijnm@zeelandnet.nl		X							
50	D	12-09-2013	J. Verbeek				jwverbeek@zeelandnet.nl		X							

Nummer	M,D,W	Datum	Naam	Adres	PC	Woonplaats	emailadres	Zienswijze	Algemeen	MER	Ontwerpbesluit onttrekking wegen	Ontwerpbesluit Waterverg.	Ontwerpbesluit ontgrondingenverg. Provincie	Ontwerpbesluit ontgrondingenverg. RWS	Natuurbescherming swet verg.	Ontheffing Flora en Fauna
51	D	19-9-2013	Paul Van Broeck	Belgische Dreef 4	9130 B	Kieldrecht	raf_van_broeck@hotmail.com		X	X	X					
52	D	19-9-2013	Raf Van Broeck	Dorpsstraat 16 bus 12	9130 B	Kieldrecht	raf_van_broeck@hotmail.com		X	X	X					
53	D	25-9-2013	Fran Wagemaans	Miksebeekstraat 93	2930 B	Brasschaat	frank.wagemans@live.be		X							
54	D	27-9-2013	P.J.M. De Gendt	Zorgdijk 4	4568 PN	Nieuw-Namen	pdegendt@kpnplanet.nl		X							
55	D	27-9-2013	Ruimte Vlaanderen	Phoenixgebouw Koning Albert II-laan 19 bus 12	1210 B	Brussel	emilie.verwimp@ruimte.vlaanderen.be		X							
56	D	27-9-2013	L.E.A. Ducheine	Sint-Sebastiaanstraat 3	4527 HC	Aardenburg	leoduc@zeelandnet.nl		X							
57	D	28-9-2013	Ir.W.B.P. M. Lases	Hanzehof 19	4002 HC	Tiel	w.b.p.m.lases@plases.net.nl			X						
58	D	28-9-2013	J.P. Meijaard	Deurningkerstraat 7-101	7514 BC	Enschede			X							
59	M	30-9-2013	Mw. Van den Bos	Eikenlaan 5	4564 AX	Sint Jansteen			X							
60	D	30-9-2013	Aarnoud de Hamer	Houwersstraat 13	4341 GS	Arnhem	a.de_hamer@zeelandnet.nl		X							

Nummer	M,D,W	Datum	Naam	Adres	PC	Woonplaats	emailadres	Zienswijze	Algemeen	MER	Ontwerpbesluit onttrekking wegen	Ontwerpbesluit Waterverg.	Ontwerpbesluit ontgrondingenverg. Provincie	Ontwerpbesluit ontgrondingenverg. RWS	Natuurbescherming swet verg.	Ontheffing Flora en Fauna
61	D	30-9-2013	E.P.S. Baecke v.o.f.	Langestraat 7	4568 PK	Nieuw-Namen	epsbaecke@plane.t.nl		X							
62	D	30-9-2013	M.B.W. Colsen	Port Scaldis 9-41	4511 DB	Breskens	mbwcolsen@hotmail.com			X						
63	D	30-9-2013	Familie Vereecken-Stöcker	Hertog Prosperstraat 22	B-9130	Kieldrecht	natuurblik@telenet.be		X							
64	D	30-9-2013	De Cock	Langestraat 23	4568 PK	Nieuw-Namen				X						
65	D	30-9-2013	Wisse	Steengrachtsweg 1A	4364 RB	Grijpskerke	renewisse@zeelandnet.nl			X						

Bijlage 2: Schriftelijke zienswijzen: specifiek (romeinse cijfers) en standaarden (codering)

Corsanr.	Registratiedatum		Naam	Adres	Postcode, Plaats	code standaard / romeins cijfer specifiek
13017082	22-08-13		ir. K. Boorsma	Postbus 647	9200 AP DRACHTEN	Specifiek
13018938	12-09-13	10-9-2013	J. Vlaeminck	Geulstraat 5	4535 CV TERNEUZEN	nhhhhhhhh
13018302	5-09-13		Mieras Juridisch Advies (namens Verbist)	Plasweg 3	4421 PX KAPELLE	Specifiek - LXX
13017732	3-09-13					Specifiek - LXIX
13017565	27-08-13		P. de Wolf	Hoofdwarstraat 1	1781 LL JULIANADORP	specifiek - XXXI
13017733	3-09-13		H. A.A. Magnus	Schoolstraat 15	5081 VE HILVARENBEEK	specifiek - XXXII
13018572	6-09-13		Waterschap Scheldestromen	Postbus 1000	4330 ZW MIDDELBURG	specifiek - XXXIII
13018622	10-09-13		P, Meeusen	Irislaan 177	4383 VT VLISSINGEN	specifiek - XXXV
13018673	11-09-13		J. Schijve	Markt 18	4525 AD RETRANCHEMENT	specifiek - XXXVI
13019228	24-09-13		Nederlandse Gasunie nv	Postbus 19	9700 MA GRONINGEN	Specifiek - XXXVIII
13019258	20-09-13		L.P. van der Vliet	Sint Janstraat 31	4331 KB MIDDELBURG	Specifiek - XL
13020200	20-09-13		J. van Eck	Oude Galgenstraat 25	4564 BD SINT JANSTEEN	Specifiek - LXV
13020856	20-09-13		Familie Boogaard	Zuidweg 2	4413 NM KRABBENDIJK	Specifiek - LXIII
13020907	20-09-13		M.F. de Feijter - Dekker	Eendragtweg 12	4543 PL ZAAMSLAG	Specifiek - XXXIX
13021080	24-09-13	26-9-2013		Gemeente Hulst	4560 AA HULST	Specifiek - XXVIII
13021081	18-09-13	26-9-2013	A. Lems	Van Nispenplein 12	4381 VD VLISSINGEN	Specifiek - XLVI
13021413	20-09-13	24-9-2013	Ingenieusbureau Boorsma BV	Postbus 2505	3800 GB AMERSFOORT	Specifiek - XLVII
13021422	20-09-13	24-9-2013	B. Meijer	Gerard van der Nissestr 27	4543 AD ZAAMSLAG	Specifiek - XLIV
13021438	25-09-13	26-9-2013	H. Bijl	Caustraat 65	4301 ML ZIERIKZEE	Specifiek - XLV
13021469	25-09-13	27-9-2013	Vereniging Nieuwe Natuur ? Nee !	Welbergsweg 7	7495 SZ AMBT DELDEN	Specifiek - XLIII
13021475	26-09-13	27-9-2013	M.A.G.A. Philipsen-Hermans	Kalverdijk 5	4588 RC WALSOORDEN	Specifiek - XLVIII
13021476	26-09-13	27-9-2013	Actiecomité "Red onze Polders"	Eendragtweg 12	4543 PL ZAAMSLAG	Specifiek - XLIX
13021486	19-09-13	27-9-2013	Mieras Juridisch Advies	Plasweg 3	4421 PX KAPELLE	Specifiek - L
13021487	19-09-13	27-9-2013	Mieras Juridisch Advies	Plasweg 3	4421 PX KAPELLE	Specifiek - LI
13021491	26-09-13	27-9-2013	Stichting De Levende Delta	Brugstraat 32	4475 AP WILHELMINADORP	Specifiek - XLII
13021497	20-09-13	27-9-2013	Ingenieusbureau Boorsma BV	Postbus 2505	3800 GB AMERSFOORT	Specifiek - LII
13021574	30-09-13		Namens De Cloedt en Rottier, Houthoff Buruma	Postbus 75505	1070 AM AMSTERDAM	Specifiek - LV
13022168	30-09-13		Zebra Gasnetwerk BV	Postbus 24	4600 AA BERGEN OP ZOOM	Specifiek - LIII
13022169	30-09-13		Delta N.V.	Postbus 5048	4330 KA MIDDELBURG	Specifiek - LIV
13022170	30-09-13		ZLTO	Postbus 46	4460 BA GOES	Specifiek - LX
13022419	28-09-13		Ir.W.B.P.M. Lases	Hanzehof 19	4002 HC TIEL	Specifiek - LVI
13022435	27-09-13		Evides Waterbedrijf	Postbus 4472	3006 AL ROTTERDAM	Specifiek - LVIII
13022436	30-09-13		Stichting Het Zeeuwse Landschap	Postbus 25	4450 AA HEINKENSZAND	Specifiek - LVII
13022557	3-10-13	27-9-2013	J. van de Wiele	A. van Puijmbroecklaan 122	9120 MELSELE	Specifiek - LXII
13022559	30-09-13		Ruimte Vlaanderen	Koning Albert II-laan bus 12-19	1210 Brussel	Specifiek - LIX
13022902	10-10-13	1-9-2013	Vlaamse Overheid Departement Leefmilieu, Natuur en Energie	Koning Albert II-laan bus 20 bus 8	1000 BRUSSEL	Specifiek - LXI
13022945	11-10-13	30-9-2013	P. Tusschens	Rijksstraat 73	B- 9130 VERREBROEK	Specifiek - LXVI
13021344	20-09-13		C.M. de Putter	Veer 56	4543 NK ZAAMSLAG	Specifiek - XXXVII
13018592	9-09-13		LSNed Leidingenstraat	Wouwbaan 135	4702 TA ROOSENDAAL	specifiek Gasdam - XXXIV
13017154	26-08-13		Hanja de Vos	Veerweg 90	4493 AT KAMPERLAND	specifiek positief - XXIX
13021120	24-09-13		L.J.M. de Theije	Petrusstraat 1	4568 PL NIEUW-NAMEN	Specifiek - LXVIII
13018267	4-09-13		L.H.J. Minnaar	Van Maelstedestraat 11	4472 AS 's-HEER HENDRIKSKINDEREN	standaard AK
13018268	4-09-13		S.O. Minnaar-Westdorpe	Van Maelstedestraat 11	4472 AS 's-HEER HENDRIKSKINDEREN	standaard AK
13018292	5-09-13		M.A. de Bokx	Oude Zeedijk 1	4571 PP AXEL	standaard AK

13018295	5-09-13		J. de Regt	Amstelstraat 26	4535 CG TERNEUZEN	standaard AK
13018296	5-09-13		C. van Langevelde	Magdalenastraat 25	4566 BA HEIKANT	standaard AK
13018297	5-09-13		M. van Langevelde-Mechielsen	Magdalenastraat 25	4566 BA HEIKANT	standaard AK
13018300	5-09-13		C. van Nieuwenhove	Amstelstraat 26	4535 CA TERNEUZEN	standaard AK
13018589	9-09-13	6-9-2013	J.E.A.R. Erpelinck-Triest	Bachstraat 57	4571 XC AXEL	standaard AK
13018591	9-09-13	6-9-2013	A.A.E. Nagelkerke	Willemstraat 37	4481 AS KLOETINGE	standaard AK
13018616	10-09-13	6-9-2013	J.M. Kools - Dekker	Poppenroedestraat 3	4335 ED MIDDELBURG	standaard AK
13018618	10-09-13	5-9-2013	Bas Rijk	Zoutestraat 103	4561 TB HULST	standaard AK
13018620	10-09-13		J. de Putter	Oosterstraat 68 18	4571 GP AXEL	standaard AK
13018621	10-09-13	6-9-2013	J.I. Kools	Poppenroedestraat 3	4335 ED MIDDELBURG	standaard AK
13018624	10-09-13	6-9-2013	C.J. van der Jagt-Kot	Ten Ankerweg 82	4691 GZ THOLEN	standaard AK
13018625	10-09-13	6-9-2013	H.L. van der Jagt	Ten Ankerweg 82	4691 GZ THOLEN	standaard AK
13018627	10-09-13		P. Groenenberg-Brusket	Bergweg 49	4461 LZ GOES	standaard AK
13018629	10-09-13		G.J.S. Schipper-Hoekman	Bergweg 53	4461 LZ GOES	standaard AK
13018630	10-09-13		F.C. Schipper	Bergweg 53	4461 LZ GOES	standaard AK
13018631	10-09-13		C.J. Hoogesteger	Jachthoek 4	4421 PR KAPELLE	standaard AK
13018661	11-09-13		Mevr. W.J.P. de Putter-Boeije	Oosterstraat 68 18	4571 GP AXEL	standaard AK
13018676	11-09-13		G. v.d. Veer	Graaf Adolfstraat 4	4461 TD GOES	standaard AK
13018678	11-09-13		M.J. Kaas	Achterberg 32	4707 MH ROOSENDAL	standaard AK
13018689	11-09-13		J. A. Nieuwenhuize	Marnixflat 9	4461 WX GOES	standaard AK
13018691	11-09-13		Pierre de Nijs	Zuidvlietstraat 86	4461 HA GOES	standaard AK
13018725	9-09-13	6-9-2013	J.C.F.M. den Tenter	La Traviata 40	4564 ER SINT JANSTEEN	standaard AK
13018909	12-09-13		Greta Verzeeuw	Kerkhofstraat 49	4431 AN 's-GRAVENPOLDER	standaard AK
13018915	13-09-13	12-9-2013	E. Heijne-Dierick	Het Zand 24	4576 CC KOEWACHT	standaard AK
13018918	12-09-13	20-9-2013	C. Cooker	Statenstraat 19	4551 VV SAS VAN GENT	standaard AK
13018920	12-09-13	10-9-2013	Mevr. G. Dieleman	Havenstraat 20	4521 PX BIERVLIET	standaard AK
13018921	12-09-13	11-9-2013	C. Reijerse	Rembrandtstraat 2	4451 AV HEINKENSZAND	standaard AK
13018927	12-09-13		M. de Frel	Graaf Adolfstraat 20	4461 TD GOES	standaard AK
13018928	12-09-13		Jan van Doeselaar	Scheldekade 9	4531 EE TERNEUZEN	standaard AK
13018975	13-09-13	12-9-2013	A. Zegwaard-Dijkshoorn	Noordweg 380	4333 KK MIDDELBURG	standaard AK
13019071	13-09-13	12-9-2013	J.A. Zegwaard	Noordweg 380	4333 KK MIDDELBURG	standaard AK
13019089	16-09-13	12-9-2013	C. Schipper	Krommedijk 72	3312 CH DORDRECHT	standaard AK
13019090	16-09-13	14-9-2013	J.A. Ringelberg	Nieuwe Koolweg 3	4301 SC ZIERIKZEE	standaard AK
13019107	16-09-13	11-9-2013	M. Neve-Verdurmen	Waterstraat 8	4588 KL WALSOORDEN	standaard AK
13019108	16-09-13	12-9-2013	J. Fijnaut	Rijsenburg 5	4551 HS SAS VAN GENT	standaard AK
13019109	16-09-13	12-1-1900	M.J. Tissink	Van Dishoekstraat 608	4382 EX VLISSINGEN	standaard AK
13019134	13-09-13	11-9-2013	W. Berk	Paardenmarkt 17	4401 EE YERSEKE	standaard AK
13019139	17-09-13	11-9-2013	G.G.L. Langedijk	Seisbolwerk 12	4331 RD MIDDELBURG	standaard AK
13019140	17-09-13	11-9-2013	J.J. Langedijk - Geensen	Seisbolwerk 12	4331 RD MIDDELBURG	standaard AK
13019142	17-09-13	12-9-2013	A. Schipper	Acaciastraat 1	3319 VA DORDRECHT	standaard AK
13019151	17-09-13	14-9-2013	L. Neele	Stikkerstraat 3	4462 CN GOES	standaard AK
13019154	17-09-13	16-9-2013	L.J. Geluk - vd Slikke	Ina Boudier-Bakkerlaan 1	4481 DB KLOETINGE	standaard AK
13019232	19-09-13		J. Koster	Molendijk 34a	4542 BK HOEK	standaard AK
13019272	13-09-13	11-9-2013	D.C.J. van den Berg - Eerland	Grevelingenstraat 4	4456 BK LEWEDORP	standaard AK
13019273	13-09-13	11-9-2013	N. van den Berg	Grevelingentstraat 4	4456 BK LEWEDORP	standaard AK
13019274	13-09-13	11-9-2013	J.A. Schipper	Eerste Reedwarsstraat 19	3312 VK DORDRECHT	standaard AK
13019275	13-09-13	12-9-2013	J. Koppejan	Kloetsingseweg 50	4462 BA GOES	standaard AK
13019276	13-09-13	12-9-2013	A.E. Eggebeen	Graaf Adolfstraat 12	4461 TD GOES	standaard AK
13019285	13-09-13	11-9-2013	J.H. Kockx	Prinsenlaan 47	4336 HJ MIDDELBURG	standaard AK
13019286	13-09-13	11-9-2013	J. Kockx - Rubbens	Prinsenlaan 47	4336 HJ MIDDELBURG	standaard AK
13019293	13-09-13	11-9-2013	J.M. Berk - Eckhardt	Paardenmarkt 17	4401 EE YERSEKE	standaard AK
13019331	18-09-13	17-9-2013	M.P.M. van Heijst	Trintellaan 22	4484 RJ KORTGENE	standaard AK
13019358	19-09-13	11-9-2013	R. Elenbaas	M.D. de Grootstraat 81	4461 WB GOES	standaard AK

13019360	19-09-13	18-9-2013	D.J. Koster-Tolhoek	Molendijk 34	4542 BK HOEK	standaard AK
13019361	19-09-13	17-9-2013	J. Huissen	Bijsterweg 38	4471 PR OUD-SABBINGE	standaard AK
13019750	23-09-13	16-9-2013	G. Modde	Sint Bavostraat 20	4527 CJ AARDENBURG	standaard AK
13019752	23-09-13	11-9-2013	J. Oppeneer-Cerpentier	Molenweg 30	4575 KB KOEWACHT	standaard AK/ XLI
13020033	20-09-13	19-9-2013	A. de Feijter	Eendragtweg 12	4543 PL ZAAMSLAG	standaard AK / LXIV
13021078	24-09-13	21-9-2013	A. Boogaard	Smidsbolwerk 2	4332 AA MIDDELBURG	standaard AK
13021104	23-09-13	24-9-2013	J. de Kunder	IJsbaanstraat 3	4537 PH TERNEUZEN	standaard AK
13021105	23-09-13	24-9-2013	M. de Kunder	IJsbaanstraat 3	4537 PH TERNEUZEN	standaard AK
13021106	14-09-13	24-9-2013	M. van Oosten	Assumburg 71	4385 EH VLISSINGEN	standaard AK
13021107	14-09-13	24-9-2013	M. van Oosten	Flankstraat 17	4551 AR SAS VAN GENT	standaard AK
13021108	14-09-13	24-9-2013	H. van Oosten	Flankstraat 17	4551 AR SAS VAN GENT	standaard AK
13021109	21-09-13	24-9-2013	J. de la Ruelle	Statenstraat 32	4551 VX SAS VAN GENT	standaard AK
13021110	21-09-13	24-9-2013	R. Staelens	Statenstraat 26	4551 VX SAS VAN GENT	standaard AK
13021111	21-09-13	24-9-2013	L. Staelens	Statenstraat 26	4551 VX SAS VAN GENT	standaard AK
13021112	21-09-13	24-9-2013	J. Gelissen	Statenstraat 17	4551 VV SAS VAN GENT	standaard AK
13021113	21-09-13	24-9-2013	S. de Groene	Statenstraat 28	4551 VX SAS VAN GENT	standaard AK
13021114	21-09-13	24-9-2013	M. Heijens-de Block	Statenstraat 24	4551 VX SAS VAN GENT	standaard AK
13021115	21-09-13	24-9-2013	M. van Peteghem	Statenstraat 32	4551 VX SAS VAN GENT	standaard AK
13021116	21-09-13	24-9-2013	E. Ranschaert-Lammens	Statenstraat 30	4551 VX SAS VAN GENT	standaard AK
13021117	21-09-13	24-9-2013	J. Heijens	Statenstraat 24	4551 VX SAS VAN GENT	standaard AK
13021118	21-09-13	24-9-2013	R. Gelissen-Brouwers	Statenstraat 17	4551 VV SAS VAN GENT	standaard AK
13021119	24-09-13	19-9-2013	J. Boone	Nieuwe Diep 10	4465 AA GOES	standaard AK
13020479	20-09-13	1-9-2013	P.A.C. Boëne	Dwarsstraat 1	4569 PB GRAAUW	standaard A K
13021121	20-09-13	13-9-2013	G. van de Hoek	Hennahof 8	1339 EB ALMERE	standaard AK
13021122	20-09-13	13-9-2013	A. Dekker	Duinweg 49	4356 AR OOSTKAPELLE	standaard AK
13021124	20-09-13	13-9-2013	J. Dekker	Aagtekerkseweg 4	4356 RL OOSTKAPELLE	standaard AK
13021232	18-09-13	24-9-2013	N. van de Vijver-Goethals	Bernhardstraat 69	4554 BD WESTDORPE	standaard AK
13021233	17-09-13	24-9-2013	P. de Cooker	Statenstraat 74	4551 VZ SAS VAN GENT	standaard AK
13021234	14-09-13	24-9-2013	D. de Cooker	Walstraat 15	4551 ES SAS VAN GENT	standaard AK
13021235	14-09-13	24-9-2013	E. Bikker	Constantijn Huijgenslaan 2	4382 BP VLISSINGEN	standaard AK
13021236	23-09-13	24-9-2013	P. Bikker	Pauwenburgweg 111	4384 JD VLISSINGEN	standaard AK
13021237	14-09-13	24-9-2013	M. Bikker	Pauwenburgweg 111	4384 JD VLISSINGEN	standaard AK
13021238	23-09-13	24-9-2013	H. Sijnesael	Zeelandiastraat 9	4551 AD SAS VAN GENT	standaard AK
13021241	22-09-13	24-9-2013	G. van de Vijver	Bernhardstraat 69	4554 BD WESTDORPE	standaard AK
13021242	20-09-13	24-9-2013	M.C.A. van Geetsum	Statenstraat 21	4551 VV SAS VAN GENT	standaard AK
13021243	23-09-13	24-9-2013	F. Sijnesael-Aerssens	Zeelandiastraat 9	4551 AD SAS VAN GENT	standaard AK
13021244	24-09-13	11-9-2013	J. van de Berge - de Ronde	Nieuwe Diep 20	4465 AA GOES	standaard AK
13021436	20-09-13	26-9-2013	M. de Koster	Korenhalmdijk 2	4431 NE 'S-GRAVENPOLDER	standaard AK
13021976	2-10-13	30-9-2013	A. Tollenaar	Omloop 2	4542 DB HOEK	standaard AK
13021977	2-10-13	30-9-2013	S.A. de Putter	Prins Hendrikstraat 62	4571 HG AXEL	standaard AK
13022420	1-10-13	27-9-2013	G. Langeroot	t Schuttebocht 21	4501 AA OOSTBURG	standaard AK
13022434	1-10-13	30-9-2013	D.J. Dekker	Van Middelhovenstraat 109	4571 AC AXEL	standaard AK
13022439	1-10-13	30-9-2013	M. Dekker	Zandstraat 8	4551 LH SAS VAN GENT	standaard AK
13022444	1-10-13	28-9-2013	S. Moersheim	Aalscholver 13	4533 ED TERNEUZEN	standaard AK
13022445	1-10-13	28-9-2013	R. Langeroot	Aalscholver 13	4533 ED TERNEUZEN	standaard AK
13022449	1-10-13	30-9-2013	J.D.A. Haak	Kanaalpark 49	4553 EB PHILIPPINE	standaard AK
13022450	1-10-13	30-9-2013	N.S. Dekker	Churchillaan 1120	4532 JK TERNEUZEN	standaard AK
13022451	1-10-13	30-9-2013	S. Loof-Dekker	Churchillaan 816	4532 JD TERNEUZEN	standaard AK
13022452	1-10-13		N.S. Dekker-de Feijter	Langs de Kreek 5	4535 CA TERNEUZEN	standaard AK
13022556	3-10-13	30-9-2013	De Meijer-Haak	Lozeschorweg 1	4542 PP HOEK	standaard AK
13022558	3-10-13	21-9-2013	H. Hilgeman	Oude Skingel 24	4461 RT GOES	standaard AK
13022935	11-10-13	11-9-2013	M. de Muynck	Dokstraat 17	4331 HK MIDDELBURG	standaard AK
13011126	30-09-13	13-9-2013	S.J. Louwerse	Duinbeekseweg 1	4356 CD OOSTKAPELLE	standaard AL
13017728	3-09-13		J. L. Punt	Spanjaardsweg 1	4553 PA PHILIPPINE	standaard AL
13018257	3-09-13	3-9-2013	E.C. van Ooij-Ortelee	Churchillaan 938	4532 JG TERNEUZEN	standaard AL
13018298	5-09-13	3-9-2013	G.W. de Bokx	Langs de Kreek 9	4535 CA TERNEUZEN	standaard AL

13018588	9-09-13	3-9-2013	T. Prinse	Drostlaan 40	4541 ES SLUISKIL	standaard AL
13018694	11-09-13	10-9-2013	Th. De Pooter-vd Heuvel	Stuvesande 20	4532 MH TERNEUZEN	standaard AL
13018695	11-09-13		S. Rijnhout	Reggestraat 6	4535 GH TERNEUZEN	standaard AL
13018878	11-09-13	10-9-2013	J.M. de Pooter	Maassingel 1	4535 HD TERNEUZEN	standaard AL
13018879	11-09-13	10-9-2013	L. Klaassen	Chopinlaan 28	4536 BN TERNEUZEN	standaard AL
13018881	11-09-13	10-9-2013	M.J. de Pater	Reiger 11	4533 EG TERNEUZEN	standaard AL
13018882	11-09-13	10-9-2013	M. De Pooter	Stuvesande 20	4532 MH TERNEUZEN	standaard AL
13018908	12-09-13	10-9-2013	J.C.P. van de Bulck- Meerman	Johan van Reigersbergstraat 207	4336 XH MIDDELBURG	standaard AL
13018911	12-09-13	12-9-2013	J.P. Crombeen	Middelburgsestraat 54	4388 NW OOST-SOUBURG	standaard AL
13018917	12-09-13	10-9-2013	C. van den Bulck	Johan van Reigersbergstraat 207	4336 XH MIDDELBURG	standaard AL
13018929	12-09-13	10-9-2013	Th.A. van Meelen	Walsoordensestraat 50	4588 KD WALSOORDEN	standaard AL
13018932	12-09-13	10-9-2013	M.I.P. van Meelen - Roels	Walsoordensestraat 50	4588 KD WALSOORDEN	standaard AL
13018940	12-09-13	10-9-2013	M. Knuyt	Michiel de Ruijtersingel 33	4535 AW TERNEUZEN	standaard AL
13018941	12-09-13	10-9-2013	M.J. Eversdijk	Boterbloem 4	4421 MJ KAPELLE	standaard AL
13018961	10-09-13	10-9-2013	G. Verhagen	Eikenlaan 17	4564 AX SINT JANSTEEN	standaard AL
13019088	16-09-13	15-9-2013	S.G. Nooteboom	Molenwater 127	4331 SG MIDDELBURG	standaard AL
13019098	16-09-13	11-9-2013	R.H. van Mourik	Schotsehoek 24	4352 AH GAPINGE	standaard AL
13019113	16-09-13		S. de Ridder	Magdalenastraat 23	4566 BA HEIKANT	standaard AL
13019114	16-09-13	12-9-2013	A. de Putter	Keizerstraat 27	4542 BD HOEK	standaard AL
13019115	16-09-13	12-9-2013	C. Middelhuis	Julianastraat 19	4566 AC HEIKANT	standaard AL
13019116	16-09-13	12-9-2013	A. de Pooter	Voorburcht 4	4543 AZ ZAAMSLAG	standaard AL
13019117	16-09-13		E. Pols	Churchillaan 832	4532 JD TERNEUZEN	standaard AL
13019118	16-09-13		W.F. de Ridder	Magdalenastraat 23	4566 BA HEIKANT	standaard AL
13019147	17-09-13	14-9-2013	J. Caljouw	J.W. Schuurmanstraat 131	4357 EJ DOMBURG	standaard AL
13019152	17-09-13	15-9-2013	W. Quinten	Azalealaan 40	4401 GV YERSEKE	standaard AL
13019153	17-09-13		G. Korstanje en J.M. Korstanje - van Dalen	Wildemanshoekseweg 6	4436 RT OUDELANDE	standaard AL
13019156	17-09-13	15-9-2013	J.A. Casteleijn	Anna Blamanlaan46	4385 KK VLISSINGEN	standaard AL
13019160	17-09-13	15-9-2013	J.H.C. Ramstijn	Van Heetveldestraat 32	4543 AX ZAAMSLAG	standaard AL
13019164	17-09-13	14-9-2013	M.A.A. Commelin	Draaibrug 54	4527 PE AARDENBURG	standaard AL
13019165	17-09-13	14-9-2013	A.J. Commelin	Draaibrug 54	4527 PE AARDENBURG	standaard AL
13019168	17-09-13	14-9-2013	E.J. Corthals	Draaibrug 52	4527 PE AARDENBURG	standaard AL
13019169	17-09-13	14-9-2013	W.M.A. Tellier-Commelin	Hoogstraat 58 H	4525 AD RETRANCHEMENT	standaard AL
13019227	19-09-13	18-9-2013	M.J.C. Smet	Churchillaan 1048	4532 JJ TERNEUZEN	standaard AL
13019259	20-09-13	18-9-2013	C. van Leeuwen	Molenlaan 6	4401 CC YERSEKE	standaard AL
13019263	20-09-13	19-9-2013	Dorpsraad Nieuw-Namen p/a voorzitter P. Smit	Arnoutstraat 4	4568 BC NIEUW-NAMEN	standaard AL
13019266	20-09-13	11-9-2013	W.S. Dieleman	Canisvlietstraat 3	4541 BE SLUISKIL	standaard AL
13019268	20-09-13	19-9-2013	A. van Strien	Van Strienweg 4	4471 RH WOLPHAARTSDIJK	standaard AL
13019270	20-09-13	18-9-2013	C.H. Kalisvaart - Dekker	Aandijkseweg 6	4543 PT ZAAMSLAG	standaard AL
13019278	13-09-13	11-9-2013	Fam. F.R. Pos - Verstraate	Achterstraat 14	4543 BB ZAAMSLAG	standaard AL
13019280	13-09-13	8-9-2013	T.W. de Kok - Potter	Rozenlaan 3	4356 JK OOSTKAPELLE	standaard AL
13019281	13-09-13	8-9-2013	P.C. de Kok	Rozenlaan 3	4356 JK OOSTKAPELLE	standaard AL
13019282	13-09-13	12-9-2013	A.I. Vermeule	Damstraat 20	4456 AW LEWEDORP	standaard AL
13019283	13-09-13	12-9-2013	J.M. van Doorn-Oeij	Johan van Reigersbergstraat 195	4336 XH MIDDELBURG	standaard AL
13019284	13-09-13	12-9-2013	J.A. van Doorn	Johan van Reigersbergstraat 195	4336 XH MIDDELBURG	standaard AL
13019338	17-09-13	18-9-2013	L.F.C. de Putter	Bovendonk 46	4707 ZT ROOSENDAAL	standaard AL
13019363	19-09-13	18-9-2013	T.A. Verduijn	Veer 56	4543 NK ZAAMSLAG	standaard AL
13019749	23-09-13	19-9-2013	A. Kleinepier	Duinstraat 16	4371 AZ KOUDEKERKE	standaard AL
13019751	23-09-13	18-9-2013	B. Boonman	Batterijweg 6	4471 RJ WOLPHAARTSDIJK	standaard AL
13019753	23-09-13	19-9-2013	S. Martens	Keetenstraat 8	4456 BH LEWEDORP	standaard AL
13019767	24-09-13	25-9-2013	T.G. Koole	Ijssellaan 25	4417 DB HANSWEERT	standaard AL
13019768	23-09-13	25-9-2013	J.J. Nieuwenhuijse-de Schipper	Gerbernesseweg 24	4443 AJ NISSE	standaard AL
13019769	23-09-13	25-9-2013	C.R. Nieuwenhuijse	Gerbernesseweg 24	4443 AJ NISSE	standaard AL

13021086	30-09-13	26-9-2013	J. Nijssen	Julianastraat 11	4451 BS HEINKENSZAND	standaard AL
13021087	30-09-13	26-9-2013	P. Beijaard	s-Gravenpoldersestraat 22	4433 AH HOEDEKENSKERKE	standaard AL
13021088	30-09-13	26-9-2013	J. Dieleman	De Stelle 26	4464 BP GOES	standaard AL
13021089	30-09-13	16-9-2013	P. Bouterse	Jasmijnstraat 3	4431 DV 's-GRAVENPOLDER	standaard AL
13021091	30-09-13	25-9-2013	A.C. de Bruine	Prunusstraat 41	4431 DC 's-GRAVENPOLDER	standaard AL
13021093	30-09-13	17-9-2013	F.J. Dieleman	Bernhardstraat 11	4542 AX HOEK	standaard AL
13021094	30-09-13		D. Cummins	Olivierstaat 22	4571 AZ AXEL	standaard AL
13021095	30-09-13	13-9-2013	A.F. Meulenberg	Vijfzoodijk 3	4436 RR OUDELANDE	standaard AL
13021096	30-09-13	11-9-2013	J. Visser	Willemstraat 18	4481 AT KLOETINGE	standaard AL
13021097	30-09-13		J. Krijger-Dourlein	Willemstraat 20	4481 AT KLOETINGE	standaard AL
13021098	30-09-13	11-9-2013	L.J. Moerland	Beukenstraat 3	4462 TN GOES	standaard AL
13021099	30-09-13	11-9-2013	A.C. Almekinders-Welleman	Beukenstraat 1	4462 TN GOES	standaard AL
13021100	30-09-13	11-9-2013	W. Almekinders	Beukenstraat 1	4462 TN GOES	standaard AL
13021101	30-09-13	13-9-2013	H. Meulenberg-Almekinders	Vijfzoodijk 3	4436 RR OUDELANDE	standaard AL
13021102	30-09-13	27-9-2013	J.S. v.d. Maas	Haagdijk 11	4431 NG 's-GRAVENPOLDER	standaard AL
13021103	30-09-13	27-9-2013	E.M. v.d. Maas	Haagdijk 11	4431 NG 's-GRAVENPOLDER	standaard AL
13021123	20-09-13	18-9-2013	C. van de Bosse	Aagtekerkseweg 3	4356 RH OOSTKAPELLE	standaard AL zienswijze ingetrokken
13021239	24-09-13	23-9-2013	E.E. Crombeen	Rolbregedyk 8	8406 AN TIJNJE	standaard AL
13021240	24-09-13	23-9-2013	Y. Tanaka	Rolbregedyk 8	8406 AN TIJNJE	standaard AL
13021348	20-09-13	18-9-2013	J. Jansen	Nachtegaallaan 35	4461 RJ GOES	standaard AL
13021394	20-09-13	18-9-2013	K.C. Jansen	Bakkersboogerd 14	4424 EJ WEMELDINGE	standaard AL
13021395	20-09-13	18-9-2013	C. Jansen	Bakkersboogerd 14	4424 EJ WEMELDINGE	standaard AL
13021498	25-09-13	27-9-2013	F. Sturm	Schoolstraat 32	4354 AK VROUWENPOLDER	standaard AL
13021499	23-09-13	27-9-2013	M Geldof	Schoolstraat 33	4354 AJ VROUWENPOLDER	standaard AL
13021500	24-09-13	27-9-2013	G. Wisse	Kloosterweg 6	4363 SC AAGTEKERKE	standaard AL
13021501	24-09-13	27-9-2013	M. Wisse- v.d. Woestijne	Kloosterweg 6	4363 SC AAGTEKERKE	standaard AL
13021502	24-09-13	27-9-2013	J. Wisse	Kloosterweg 6	4363 SC AAGTEKERKE	standaard AL
13021503	24-09-13	27-9-2013	M. Wisse	Kloosterweg 6	4363 SC AAGTEKERKE	standaard AL
13021504	24-09-13	27-9-2013	A. Geelhoed	Schoolstraat 29	4354 AJ VROUWENPOLDER	standaard AL
13021505	24-09-13	27-9-2013	T. Geelhoed	Schoolstraat 29	4354 AJ VROUWENPOLDER	standaard AL
13021506	24-09-13	27-9-2013	M. Geldof	Schoolstraat 33	4354 AJ VROUWENPOLDER	standaard AL
13021507	24-09-13	27-9-2013	H. Tilroe	Schoolstraat 31	4354 AJ VROUWENPOLDER	standaard AL
13021508	24-09-13	27-9-2013	P.G. Tilroe-Kempe	Schoolstraat 31	4354 AJ VROUWENPOLDER	standaard AL
13021509	24-09-13	27-9-2013	T. Geelhoed	Schoolstraat 29	4354 AJ VROUWENPOLDER	standaard AL
13021510	24-09-13	27-9-2013	H.P. Louwerse	Vrouwenpolderseweg 30 A	4353 KA SEROOSKERKE WALCHEREN	standaard AL
13021511	24-09-13	27-9-2013	M. Blok-Spruijt	Eendekotsweg 2 A	4352 JD GAPINGE	standaard AL
13021512	24-09-13	27-9-2013	D.P. Blok	Eendekotsweg 2 A	4352 JD GAPINGE	standaard AL
13021513	24-09-13	27-9-2013	A. Verhage	Noordhoutstraat 19	4353 BK SEROOSKERKE WALCHEREN	standaard AL
13021514	23-09-13	27-9-2013	J.J. Melse	Coosje Buskenstraat 48	4381 LE VLISSINGEN	standaard AL
13021515	23-09-13	27-9-2013	J.D. Spruijt	Elektraweg 30	4338 PK MIDDELBURG	standaard AL
13021516	23-09-13	27-9-2013	R. Spruijt	Elektraweg 30	4338 PK MIDDELBURG	standaard AL
13021517	23-09-13	27-9-2013	M.P. van Amrooy	Elektraweg 32	4338 PK MIDDELBURG	standaard AL
13021518	23-09-13	27-9-2013	M.L.C. Spruijt-Overwijk	Elektraweg 30	4338 PK MIDDELBURG	standaard AL
13021519	23-09-13	27-9-2013	C.W. Spruijt	Elektraweg 30	4338 PK MIDDELBURG	standaard AL
13021520	26-09-13	27-9-2013	C. Louws	Pelgrimstraat 25	4354 AN VROUWENPOLDER	standaard AL
13021521	25-09-13	27-9-2013	C. Melse	Zoekweg 3	4354 SJ VROUWENPOLDER	standaard AL
13021522	26-09-13	27-9-2013	A. Melse	Zoekweg 3	4354 SJ VROUWENPOLDER	standaard AL
13021523	23-09-13	27-9-2013	P. Louws-Dingemanse	Pelgrimstraat 25	4354 AN VROUWENPOLDER	standaard AL
13021524	26-09-13	27-9-2013	J.M. Boogaard	Kruisweg 8	4335 CT MIDDELBURG	standaard AL
13021525	26-09-13	27-9-2013	A. Wijkhuijs	Pelgrimstraat 14	4354 AR VROUWENPOLDER	standaard AL
13021526	26-09-13	27-9-2013	J. Wijkhuijs-Geertse	Pelgrimstraat 14	4354 AR VROUWENPOLDER	standaard AL
13021527	26-09-13	27-9-2013	J. de Nooijer	Kloosterstraat 3	4354 AT VROUWENPOLDER	standaard AL
13022112	30-09-13	19-9-2013	D. Muller	Dillenburglaan 20	4461 TL GOES	standaard AL
13022113	30-09-13	18-9-2013	J.G.W. Bustraan	Magnoliastraat 125	4431 DP 's-GRAVENPOLDER	standaard AL
13022114	30-09-13	19-9-2013	M. van der Heijde	Cypresenstraat 13	4462 BT GOES	standaard AL

13022115	30-09-13	19-9-2013	G. de Bliet	Zuiderzeestraat 87	4388 GP OOST-SOUBURG	standaard AL
13022116	30-09-13	18-9-2013	D. Nuhaan	Duke Ellingtonstraat 47	4337 XT MIDDELBURG	standaard AL
13022117	30-09-13	18-9-2013	C. Steenbakker	Doelstraat 9	4436 AN OUDELANDE	standaard AL
13022118	30-09-13	18-9-2013	R. Keurhorst	Coxstraat 44	4421 DB KAPELLE	standaard AL
13022119	30-09-13	17-9-2013	P. Jansen	Eindje de Rondte 55	4416 CP KRUIINGEN	standaard AL
13022120	30-09-13	17-9-2013	A. Murre	Oostsingel 64	4454 BB BORSSELE	standaard AL
13022121	30-09-13	18-9-2013	K. Cappon	M.A. de Ruijterlaan 70	4461 GG GOES	standaard AL
13022122	30-09-13	17-9-2013	R. Hendrikse	Dr. Leenhoutsstraat 3	4542 AB HOEK	standaard AL
13022123	30-09-13	17-9-2013	R. Markaban	Karrelanden 18	4464 JH GOES	standaard AL
13022124	30-09-13	17-9-2013	W.P. Steketee	Molenweg 81	4388 NA OOST-SOUBURG	standaard AL
13022126	30-09-13	19-9-2013	M.D. Mieras-Schipper	Jachthoek 2	4421 PR KAPELLE	standaard AL
13022127	30-09-13		P. Kasselaar-Paauwe	Nieuwe Hoondertsedijk 1	4431 RL 's-GRAVENPOLDER	standaard AL
13022128	30-09-13	17-9-2013	J.F. Jansens	Wilhelminastaat 5	4436 AE OUDELANDE	standaard AL
13022129	30-09-13		J. van Damme	Kamperfoeliestraat 10	4431 EC 's-GRAVENPOLDER	standaard AL
13022130	30-09-13	22-9-2013	H. van Damme	Kamperfoeliestraat 10	4431 EC 's-GRAVENPOLDER	standaard AL
13022131	30-09-13	19-9-2013	J. Mieras	Jackthoek 2	4421 PR KAPELLE	standaard AL
13022132	30-09-13	18-9-2013	A.M. de Witte	Tienhoven 88	4697 GT SINT-ANNALAND	standaard AL
13022133	30-09-13	19-9-2013	K. Louisse	Kastanjestraat 26	4431 CV 's-GRAVENPOLDER	standaard AL
13022134	30-09-13	16-9-2013	W.A. de Witte	Tienhoven 88	4697 GT SINT-ANNALAND	standaard AL
13022135	30-09-13		J. Bergwerf	Wilhelminastraat 58	4424 BD WEMELDINGE	standaard AL
13022136	30-09-13	16-9-2013	C.M. de Koster	Schuitweg 12	4431 BB 's-GRAVENPOLDER	standaard AL
13022137	30-09-13	19-9-2013	J.W. Blok	Fortrapastraat 11	4431 BT 's-GRAVENPOLDER	standaard AL
13022138	30-09-13	16-9-2013	M. Boonman	Bonekruidstraat 26	4451 TT HEINKENSZAND	standaard AL
13022139	30-09-13	16-9-2013	Ch. van Liere	Kapelseweg 51	4481 PD KLOETINGE	standaard AL
13022140	30-09-13	16-9-2013	P. Koolaard	Oudelandsestraat 2	4691 BK THOLEN	standaard AL
13022141	30-09-13	16-9-2013	G. van Manen	Ooststraat 48	4421 EC KAPELLE	standaard AL
13022142	30-09-13	18-9-2013	J. Allemekinders	Robiniahof 5	4431 CZ 's-GRAVENPOLDER	standaard AL
13022143	30-09-13	17-9-2013	B. Moeleker	Nieuwe Kerkstraat 39	4421 JX KAPELLE	standaard AL
13022144	30-09-13	25-9-2013	S. Looij	H. Roland Holstlaan 15	4481 DG KLOETINGE	standaard AL
13022145	30-09-13	25-9-2013	E. Goedbloed	Nagelenburgsingel 103	4388 KH OOST-SOUBURG	standaard AL
13022146	30-09-13	20-9-2013	A. Boone-Adelaar	Zuidsingel 18	4454 BG BORSSELE	standaard AL
13022147	30-09-13	26-9-2013	G-J. van der Poel	Borszeestraat 57	4454 BS BORSSELE	standaard AL
13022148	30-09-13	26-9-2013	M. Steenbakker	Roompot 59	4417 CK HANSWEERT	standaard AL
13022149	30-09-13	25-9-2013	M. Paauwe	Morlodestraat 20	4413 AP KRABBENDIJKE	standaard AL
13022150	30-09-13	24-9-2013	K. en T. v.d. Velde	Prunusstraat 110	4431 DB 's-GRAVENPOLDER	standaard AL
13022151	30-09-13		A. van 't Veer	Egelantierstraat 18	4431 EP 's-GRAVENPOLDER	standaard AL
13022152	30-09-13	26-9-2013	A-J. Hoekman	Manneegeul 6	4464 JN GOES	standaard AL
13022153	30-09-13	21-9-2013	C. Harmse	Leijenhof 13	5321 SZ HEDEL	standaard AL
13022154	30-09-13	25-9-2013	A. de Bruine	Prunusstraat 41	4431 DC 's-GRAVENPOLDER	standaard AL
13022155	30-09-13	24-9-2013	C. van der Velde	Prunusstraat 40	4431 DA 's-GRAVENPOLDER	standaard AL
13022156	30-09-13	21-9-2013	W. Harthoorn	Pr. Willem-Alexanderstraat 27	4441 AR OVEZANDE	standaard AL
13022157	30-09-13	21-9-2013	Th. v.d. Bosch	Grevelingen 80a	5215 ES 's-HERTOGENBOSCH	standaard AL
13022158	30-09-13	21-9-2013	A. Harmse	Leijenhof 13	5321 SZ HEDEL	standaard AL
13022160	30-09-13	21-9-2013	P. Harthoorn	Berkenstraat 17	5151 XK DRUNEN	standaard AL
13022161	30-09-13	21-9-2013	P.C.M. Harthoorn-Harmse	Berkenstraat 17	5151 XK DRUNEN	standaard AL
13022162	30-09-13	9-9-2013	C.P. Kaboord	Den Omloop 8	4472 AM 's-HEER HENDRIKSKINDEREN	standaard AL
13022163	30-09-13	26-9-2013	A. Jasperse	Colijnsplaatseweg 15	4486 AV COLIJNSPLAAT	standaard AL
13022164	30-09-13	13-9-2013	H. Buijze	Polderweg 27	4444 NA 's-HEER ABTSKERKE	standaard AL
13022165	30-09-13	26-9-2013	C.J. de Jonge	Havenstraat 32	4433 AM HOEDEKENSKERKE	standaard AL
13022167	30-09-13	26-9-2013	M. ten Haaf	Prins Bernhardstraat 4	4471 PZ WOLPHAARTSDIJK	standaard AL
13022171	30-09-13	17-9-2013	D. Fierens	Dr. Schutterstraat 34	4307 BP OOSTERLAND	standaard AL
13022172	30-09-13	27-9-2013	J.A. Koopman-de Feijter	Weststraat 2	4543 CC ZAAMSLAG	standaard AL
13022186	30-09-13	26-9-2013	J.J. Nagelkerke	Broekestraat 11	4411 CS RILLAND	standaard AL
13022187	30-09-13	26-9-2013	P.A. Koeman	Rosierlaan 39	4413 HC KRABBENDIJKE	standaard AL
13022188	30-09-13	26-9-2013	J. de Kunder	Weelweg 4-A	4414 AW WAARDE	standaard AL
13022189	30-09-13	26-9-2013	C. Hoogerland-Veerman	Ferdinand Bollaan 32	4401 SC YERSEKE	standaard AL

13022190	30-09-13	26-9-2013	I. v.d. Kuijl	Maartenbroerseweg 44	4417 BL HANSWEERT	standaard AL
13022191	30-09-13	26-9-2013	J.C. Jansen	Mastgat 12	4417 CL HANSWEERT	standaard AL
13022192	30-09-13	26-9-2013	J. Kloosterman	J.W. Frisostraat 26A	4413 CC KRABBENDIJKE	standaard AL
13022193	30-09-13	26-9-2013	L. Weststrate-Kloosterman	J.W. Frisostraat 26A	4413 CC KRABBENDIJKE	standaard AL
13022194	30-09-13	23-9-2013	P.C. Kole	Couwervestraat 2	4416 BD KRUININGEN	standaard AL
13022197	30-09-13	25-9-2013	J. Geys	Burg. Vogelaarstraat 5	4435 AR BAARLAND	standaard AL
13022198	30-09-13	25-9-2013	B. Geys	Burg. Vogelaarstraat 5	4435 AR BAARLAND	standaard AL
13022199	30-09-13	27-9-2013	H. Schrijver	Provincialeweg 11	4431 NA 's-GRAVENPOLDER	standaard AL
13022200	30-09-13		C. Benard	Casembrootstraat 10	4311 AB BRUINISSE	standaard AL
13022201	30-09-13	27-9-2013	B. Fowlie	Wilhelminastraat 151	4484 AE KORTGENE	standaard AL
13022202	30-09-13	28-9-2013	N. Krull	Koos Vorrinkstraat 53	4463 TX GOES	standaard AL
13022203	30-09-13	27-9-2013	C. Junien	Zuidweg 8	4316 AA ZONNEMAIRE	standaard AL
13022204	30-09-13	27-9-2013	P. de Jong	Wielewaa 4	4533 GG TERNEUZEN	standaard AL
13022205	30-09-13	27-9-2013	H. van Dalen	Schipperstraat 9	4401 BA YERSEKE	standaard AL
13022206	30-09-13	28-9-2013	M. Geene	Klaprooslaan 73	4537 CX TERNEUZEN	standaard AL
13022207	30-09-13	22-9-2013	T. Neyt	Wachtebkestraat 174	B-9060 ZELZATE	standaard AL
13022208	30-09-13	24-9-2013	W. Smolders-van Huykelom	Heyhoefpromenade 134	5043 RP TILBURG	standaard AL
13022209	30-09-13	17-9-2013	E.M. van Bommel	Slotstraat 32	4435 AP BAARLAND	standaard AL
13022210	30-09-13	26-9-2013	J.J. Nijse	s-Gravepolderseweg 9-511	4462 CD GOES	standaard AL
13022211	30-09-13	26-9-2013	J. Nijse-Nieuwae	s-Gravepolderseweg 9-511	4462 CD GOES	standaard AL
13022230	30-09-13	24-9-2013	M. de Vlieger	Nieuweweg 30	4435 AE BAARLAND	standaard AL
13022231	30-09-13	22-9-2013	M. de Broekert	Wachtebkestraat 174	B-9060 ZELZATE	standaard AL
13022232	30-09-13	24-9-2013	K. Blok	Oostweg 97a	4413 BS KRABBENDIJKE	standaard AL
13022233	30-09-13	24-9-2013	Th. Smolders	Heyhoefpromenade 134	5043 RP TILBURG	standaard AL
13022234	30-09-13	18-9-2013	S. Bolt	Paul Krugerstraat 14	9953 RB BAFLO	standaard AL
13022235	30-09-13	18-9-2013	L. Bolt	Paul Krugerstraat 14	9953 RB BAFLO	standaard AL
13022236	30-09-13	27-9-2013	M.P. de Broekert	Hellewoudstraat 8	4437 AL ELLEWOUTSDIJK	standaard AL
13022237	30-09-13	19-9-2013	C. Martens	Middenweg 40	4841 RR PRINSENBEK	standaard AL
13022238	30-09-13	17-9-2013	A. Krijgh-Vogel	Landingsweg 64	4435 NR BAARLAND	standaard AL
13022424	1-10-13	20-9-2013	A.I. van Cadzand	Spuikomweg 2	4522 PW BIERVLIET	standaard AL
13022425	1-10-13	30-9-2013	J.M. de Feijter	Tuinstraat 4	4521 BR BIERVLIET	standaard AL
13022426	1-10-13	30-9-2013	A.J. van Cadzand-de Feijter	Spuikomweg 2	4522 PW BIERVLIET	standaard AL
13022427	1-10-13	25-9-2013	T.C. Walhout-Nijse	Noordzandstraat 4	4401 CG YERSEKE	standaard AL
13022428	1-10-13	29-9-2013	J. van de Velde	Weststraat 9	4543 CC ZAAMSLAG	standaard AL
13022429	1-10-13	30-9-2013	A.J. Verpoorte	Diaconiestraat 32	4543 CP ZAAMSLAG	standaard AL
13022430	1-10-13	30-9-2013	G.P. Verpoorte	Diaconiestraat 32	4543 CP ZAAMSLAG	standaard AL
13022431	1-10-13	30-9-2013	E.A. Verpoorte-Dieleman	Diaconiestraat 32	4543 CP ZAAMSLAG	standaard AL
13022432	1-10-13		P. Hamelink	Polderstraat 39	4543 AA ZAAMSLAG	standaard AL
13022433	1-10-13	30-9-2013	N. Hamelink-van Hoeve	Polderstraat 39	4543 AA ZAAMSLAG	standaard AL
13022437	1-10-13	22-9-2013	E.C.W.M. Roelans	Molenstraat 87	4567 BC CLINGE	standaard AL
13017757	3-09-13	31-8-2013	J. Palmer	Cartesiusstraat 53	2562 SC 's-GRAVENHAGE	standaard BL
13018290	5-09-13	4-9-2013	C. van Nieuwenhove	Amstelstraat 26	4535 CG TERNEUZEN	standaard BL
13018294	5-09-13	4-9-2013	J.A. de Regt	Amstelstraat 26	4535 CG TERNEUZEN	standaard BL
13018617	10-09-13	2-9-2013	TC Rietveld	Tolgaardestraat 6	8042 CH ZWOLLE	standaard BL
13018626	10-09-13	9-9-2013	A. Dees	Spoorstraat 105	4541 AJ SLUISKIL	standaard BL
13018880	11-09-13	9-9-2013	Fam. Murre de Feijter	Kanaalkade 4	4571 CK AXEL	standaard BL
13018930	10-09-13	12-9-2013	D.L.J. Goeree	Zoutestraat 147	4569 TA GRAAUW	standaard BL
13019230	24-09-13		J. de Jonge	Leeuwerikenstraat 9	4461 RD GOES	standaard BL
13019287	13-09-13	6-9-2013	P.M. Lucasse	Visserijstraat 16	4564 BL SINT JANSTEEN	standaard BL
13019332	17-09-13	18-9-2013	J.G.M. Wijnen	Braamdijk 21	4525 LG RETRANCHEMENT	standaard BL
13019362	16-09-13	19-9-2013	A. Antheunis	Matheneststraat 59 /4	4834 EA BREDA	standaard BL
13019773	23-09-13	25-9-2013	C.M. de Putter	Drieweg 2	4543 RS ZAAMSLAG	standaard BL
13019774	24-09-13	25-9-2013	J.P. de Putter	Drieweg 2	4543 RS ZAAMSLAG	standaard BL
13019775	23-09-13	25-9-2013	A.E. Janse	Bernhardstraat 13	4542 AX HOEK	standaard BL
13021027	24-09-13	20-9-2013	D.H. Almekinders	Schorpioen 16	4501 HB OOSTBURG	standaard BL
13021079	24-09-13	18-9-2013	J. Meerman	Oud Heiligeweg 31	4307 LA OOSTERLAND	standaard BL

13021082	22-09-13	26-9-2013	Ch. Mangnus	Piet Mondriaanplein 261	3812 GZ AMERSFOORT	standaard BL
13021083	22-09-13	26-9-2013	E. Mangnus	Marathonweg 61 II	1076 TC AMSTERDAM	standaard BL
13021084	22-09-13	26-9-2013	L. Hoek	Knol 3	4542 PX HOEK	standaard BL
13021085	23-09-13	26-9-2013	A. Mangnus	Stadsweide 69	4521 BD BIERVLIET	standaard BL
13021444	23-09-13	26-9-2013	J. Mangnus-Ysebaert	Stadsweide 69	4521 BD BIERVLIET	standaard BL
13021572	30-09-13	27-9-2013	H.J.N. Hermans	Reygenskreek 2	4585 AP HENGSTDIJK	standaard BL
13021596	1-10-13	27-9-2013	Fam. De Smit	Turkeijeweg 17	4508 NW WATERLANDKERKJE	standaard BL
13021719	7-10-13	28-9-2013	D.J.P. Roelse	Oostlangeweg 19	4513 KB HOOFDPLAAT	standaard BL
13022174	30-09-13	30-9-2013	D. de Bat	Reuzenhoek 4a	4543 NB ZAAMSLAG	standaard BL
13022176	30-09-13	24-9-2013	J.D.J. de Bat	Reuzenhoek 4a	4543 NB ZAAMSLAG	standaard BL
13022177	30-09-13	22-9-2013	M. de Bat	Reuzenhoek 4a	4543 NB ZAAMSLAG	standaard BL
13022178	30-09-13	23-9-2013	E. de Bat	Reuzenhoek 4a	4543 NB ZAAMSLAG	standaard BL
13022182	30-09-13	27-9-2013	R.A. van den Bos	Oude Drydijck 31	4564 CT SINT JANSTEEN	standaard BL
13022183	30-09-13	27-9-2013	S. van den Bos	Jos Everaardstraat 34	4564 CM SINT JANSTEEN	standaard BL
13022184	30-09-13	27-9-2013	E. Verdurmen	Burg. IJsebaertstraat 6	4564 AJ SINT JANSTEEN	standaard BL
13022239	30-09-13	18-9-2013	C. de Kraker-Klaassen	Rembrandtlaan 9	4532 HP TERNEUZEN	standaard BL
13022240	30-09-13	18-9-2013	A. de Putter	Terneuzensestraat 45	4543 BM ZAAMSLAG	standaard BL
13022241	30-09-13	18-9-2013	P. Duerink	Klaprooslaan 96	4537 CT TERNEUZEN	standaard BL
13022242	30-09-13	18-9-2013	L. Duerink-van Pagee	Klaprooslaan 96	4537 CT TERNEUZEN	standaard BL
13022243	30-09-13	23-9-2013	W. de Ridder	Binnendijk 17	4542 RL HOEK	standaard BL
13022244	30-09-13	18-9-2013	N. Duerink-de Fouw	Oleanderstraat 64	4537 XE TERNEUZEN	standaard BL
13022245	30-09-13	18-9-2013	J.P. Duerink	Oleanderstraat 64	4537 XE TERNEUZEN	standaard BL
13022246	30-09-13	18-9-2013	R. de Putter	Terneuzensestraat 43	4543 BM ZAAMSLAG	standaard BL
13022247	30-09-13	18-9-2013	C.C. van Vuuren- Deurwaarder	Kampersedijk 9	4543 PN ZAAMSLAG	standaard BL
13022248	30-09-13	23-9-2013	Hamelink	Molenweg 2	4543 PA ZAAMSLAG	standaard BL
13022249	30-09-13	18-9-2013	W. de Putter	Terneuzensestraat 43	4543 BM ZAAMSLAG	standaard BL
13022250	30-09-13	18-9-2013	J. de Mul	Axelsestraat 109	4543 CG ZAAMSLAG	standaard BL
13022251	30-09-13	18-9-2013	S. van der Bosse	Axelsestraat 109	4543 CG ZAAMSLAG	standaard BL
13022252	30-09-13	18-9-2013	C. Deurwaarder-Duerink	Stoofstraat 15	4543 BE ZAAMSLAG	standaard BL
13022253	30-09-13	18-9-2013	M. Slabbekoorn	Axelsestraat 3	4543 CD ZAAMSLAG	standaard BL
13022254	30-09-13	18-9-2013	B. den Deurwaarde	Galvanistraat 4	4532 KL TERNEUZEN	standaard BL
13022255	30-09-13	18-9-2013	E. Piessens-Bakker	Schubertstraat 11	4536 AR TERNEUZEN	standaard BL
13022256	30-09-13	18-9-2013	J.A. Koopman-de Feijter	Weststraat 2	4543 CC ZAAMSLAG	standaard BL
13022257	30-09-13	18-9-2013	A. Guiljam	Hoek van de Dijk 4	4543 NE ZAAMSLAG	standaard BL
13022258	30-09-13	18-9-2013	J. de Feijter-van Hoeve	Axelsestraat 39	4543 CD ZAAMSLAG	standaard BL
13022259	30-09-13	18-9-2013	N.A. Hamelink-Vlaanderen	Molenstraat 59	4543 CN ZAAMSLAG	standaard BL
13022260	30-09-13	18-9-2013	C. de Putter	Terneuzensestraat 43	4543 BM ZAAMSLAG	standaard BL
13022261	30-09-13	18-9-2013	O. Gaglojeva	Zwalustraat 19	4561 KL HULST	standaard BL
13022262	30-09-13	19-9-2013	D. de Deckere-Reijns	Leeghwaterstraat 72	4561 MB HULST	standaard BL
13022263	30-09-13	18-9-2013	L. de Putter-de Kraker	Celsiusstraat 43	4532 KV TERNEUZEN	standaard BL
13022264	30-09-13	17-9-2013	S. Geeve	Merelstraat 21	4561 KH HULST	standaard BL
13022265	30-09-13	17-9-2013	W.S. Groenewegen	Van Riebeecklaan 42	4562 AL HULST	standaard BL
13022266	30-09-13	17-9-2013	T. de Booij	Merelstraat 30	4561 KJ HULST	standaard BL
13022267	30-09-13	17-9-2013	E. Geeve	Merelstraat 21	4561 KH HULST	standaard BL
13022268	30-09-13	19-9-2013	A. de Feijter	Bakkersstraat 63	4501 RB OOSTBURG	standaard BL
13022269	30-09-13	19-9-2013	B.F. de Feijter	Axelsestraat 39	4543 CD ZAAMSLAG	standaard BL
13022270	30-09-13	19-9-2013	A. van Driel-Duerink	Brouwerijstraat 26	4543 CX ZAAMSLAG	standaard BL
13022271	30-09-13	19-9-2013	M. Maas	Montgomerysingel 20	4587 EX KLOOSTERZANDE	standaard BL
13022272	30-09-13	18-9-2013	F. Kolijn	Huijgensstraat 20	4532 KB TERNEUZEN	standaard BL
13022273	30-09-13	19-9-2013	C. Kolijn	Huijgensstraat 20	4532 KB TERNEUZEN	standaard BL
13022274	30-09-13	19-9-2013	P. Kolijn	Huijgensstraat 20	4532 KB TERNEUZEN	standaard BL
13022275	30-09-13	19-9-2013	M.S. van der Meer	Wulpenbek 1	4542 PS HOEK	standaard BL
13022276	30-09-13	18-9-2013	S. Blom	Lovenweg 2	4542 NZ HOEK	standaard BL
13022277	30-09-13	18-9-2013	J.P. Walhout	Noordzandstraat 4	4401 CG YERSEKE	standaard BL
13022278	30-09-13	18-9-2013	J. Corbijn	Diaconiestraat 14	4543 CP ZAAMSLAG	standaard BL

13022279	30-09-13	19-9-2013	S.J. Verhelst-van Woerden	Margarethaweg 2	4533 AS TERNEUZEN	standaard BL
13022280	30-09-13	19-9-2013	J.A. Verhelst	Margarethaweg 2	4533 AS TERNEUZEN	standaard BL
13022281	30-09-13	25-9-2013	H. Zwemer	Zuidlandstraat 8	4532 CG TERNEUZEN	standaard BL
13022282	30-09-13	25-9-2013	M. Oosdijk	Zuidlandstraat 8	4532 CG TERNEUZEN	standaard BL
13022283	30-09-13	18-9-2013	M.A. Corbijn-de Putter	Diaconiestraat 14	4543 CP ZAAMSLAG	standaard BL
13022284	30-09-13	26-9-2013	A. Walhout	Leliestraat 64	4461 PH GOES	standaard BL
13022285	30-09-13	24-9-2013	J. Zwemer	Zuidlandstraat 8	4532 CG TERNEUZEN	standaard BL
13022286	30-09-13	24-9-2013	J.S. Zwemer	Huijgensstraat 10	4532 KB TERNEUZEN	standaard BL
13022287	30-09-13	24-9-2013	D. Lintvelt	Hoogaars 22	4341 MN ARNEMUIDEN	standaard BL
13022288	30-09-13	26-9-2013	M. Witte	Weststraat 2a	4543 CC ZAAMSLAG	standaard BL
13022289	30-09-13	20-9-2013	R. Zegers	Schenkeldijk 1	4543 PJ ZAAMSLAG	standaard BL
13022290	30-09-13	26-9-2013	E.J. Witte-Dieleman	Weststraat 2a	4543 CC ZAAMSLAG	standaard BL
13022291	30-09-13	23-9-2013	C. Kamerik	Valweg 4	4543 PH ZAAMSLAG	standaard BL
13022292	30-09-13	23-9-2013	E. Hamelink	Molenweg 2	4543 PA ZAAMSLAG	standaard BL
13022293	30-09-13	24-9-2013	W. van Driel-de Wit	Hoek van de Dijk 5	4543 NE ZAAMSLAG	standaard BL
13022294	30-09-13	20-9-2013	C. Zegers-Guiljam	Schenkeldijk 1	4543 PJ ZAAMSLAG	standaard BL
13022295	30-09-13	23-9-2013	W. Guiljam	Val 10	4543 PB ZAAMSLAG	standaard BL
13022296	30-09-13	23-9-2013	D. Guiljam	Val 10	4543 PB ZAAMSLAG	standaard BL
13022297	30-09-13	25-9-2013	P.J. Nijssen-Minnaar	Weststraat 4	4543 CC ZAAMSLAG	standaard BL
13022298	30-09-13	24-9-2013	M. van Wijck	Oosterschelde straat 19	4535 GA TERNEUZEN	standaard BL
13022299	30-09-13	24-9-2013	P. Vasseur	Vijverstraat 23	4506 AK CADSAND	standaard BL
13022300	30-09-13	24-9-2013	A.W. Duijster	Noordweg 38	4413 AD KRABBENDIJK	standaard BL
13022301	30-09-13	25-9-2013	A.A. Nijssen	Weststraat 4	4543 CC ZAAMSLAG	standaard BL
13022302	30-09-13	25-9-2013	A. Nijssen	Weststraat 4	4543 CG ZAAMSLAG	standaard BL
13022303	30-09-13	24-9-2013	G. Martiny	Prinses Julianastraat 33	4511 BR BRESKENS	standaard BL
13022304	30-09-13	24-9-2013	C. van de Velde-Verhelst	Weststraat 9	4543 CC ZAAMSLAG	standaard BL
13022305	30-09-13	24-9-2013	Hoeymakers	Hugo de Grootstraat 13	4416 ED KRUININGEN	standaard BL
13022306	30-09-13	23-9-2013	C. Koesveld-Egas	Julianastraat 25	4542 BB HOEK	standaard BL
13022307	30-09-13	23-9-2013	J. van Cadsand	Julianastraat 24	4542 BB HOEK	standaard BL
13022308	30-09-13	20-9-2013	E.P. de Vos-Lensen	Stuvesande 590	4532 ML TERNEUZEN	standaard BL
13022309	30-09-13	21-9-2013	P. de Zeeuw	Stuvesande 596	4532 ML TERNEUZEN	standaard BL
13022310	30-09-13	20-9-2013	M.P. Beuzenberg	Stuvesande 554	4532 ML TERNEUZEN	standaard BL
13022311	30-09-13	22-9-2013	E. Verhage	Stuvesande 588	4532 ML TERNEUZEN	standaard BL
13022312	30-09-13	23-9-2013	K. Nijeboer	Koningsdijk 10	4585 RX HENGSTDIJK	standaard BL
13022313	30-09-13	20-9-2013	A.L.W. van Kakerken	Stuvesande 586	4532 ML TERNEUZEN	standaard BL
13022314	30-09-13	20-9-2013	K. Fraanje	Van de Baanstraat 6	4543 CA ZAAMSLAG	standaard BL
13022315	30-09-13	20-9-2013	A.C. Lensen	Valeriaanstraat 50	4537 DC TERNEUZEN	standaard BL
13022316	30-09-13	23-9-2013	J. Verschelling-de Vos	Axelsestraat 49	4543 CD ZAAMSLAG	standaard BL
13022418	1-10-13	27-9-2013	Fam. De Smit	Turkeijeweg 17	4508 NW WATERLANDKERKJE	standaard BL
13022438	1-10-13	28-9-2013	J. Dieleman	Boerengat 51	4542 PZ HOEK	standaard BL
13022446	1-10-13	15-9-2013	M.W.B. Mangnus	Burg. IJsebaertstraat 2	4564 AJ SINT JANSTEEN	standaard BL
13022447	1-10-13	15-9-2013	A. van den Dries	Burg. IJsebaertstraat 2	4564 AJ SINT JANSTEEN	standaard BL
13018666	11-09-13	9-9-2013	A. Vermeulen	Nieuwsstraat 20	4515 CE IJZENDIJK	standaard BV 1
13018667	11-09-13	9-9-2013	J. Haak	Dierkensteenweg 3-010	4501 RD OOSTBURG	standaard BV 1
13018679	11-09-13	9-9-2013	P.H. Kamts	Dierkensteenweg 3-112	4501 RD OOSTBURG	standaard BV 1
13018682	11-09-13	11-9-2013	E. Kragten-Roep	Dierkensteenweg 3-109	4501 RD OOSTBURG	standaard BV 1
13018685	11-09-13		L. Geschiere	Mary Stuartlaan 8	4351 SR VEERE	standaard BV 1
13018686	11-09-13	9-9-2013	H. Zeelenberg	Dierkensteenweg 3	4501 RD OOSTBURG	standaard BV 1
13018692	11-09-13	10-9-2013	H. de Greve	Simonswei 14	4451 BN HEINKENSZAND	standaard BV 1
13018910	12-09-13	11-9-2013	Peter Crusen	Stroodorpe 46	4541 CE SLUISKIL	standaard BV 1
13018922	12-09-13	10-9-2013	M.A. Houtekamer	Rozenstraat 35	4486 CE COLIJNSPLAAT	standaard BV 1
13018925	10-09-13	12-9-2013	A.R.J. van den Hoek	Loensweg 2	4306 NB NIEUWERKERK	standaard BV 1
13018926	10-09-13	12-9-2013	M.J.L. van den Hoek-Heule	Loensweg 2	4306 NB NIEUWERKERK	standaard BV 1
13018931	12-09-13	10-9-2013	Mevr. de Blaeij- de Braal	Visartstraat 14	4541 BB SLUISKIL	standaard BV 1
13018933	12-09-13	11-9-2013	L. Cruson - de Blaeij	Stroodorpe 46	4541 CE SLUISKIL	standaard BV 1
13018936	12-09-13	9-9-2013	F. Neijt	Albertpolderstraat 32	4541 BH SLUISKIL	standaard BV 1

13018937	12-09-13	10-9-2013	R. Cruson	Geulstraat 5	4535 CV TERNEUZEN	standaard BV 1
13018939	12-09-13	10-9-2013	L. de Blaey	Visartstraat 14	4541 BB SLUISKIL	standaard BV 1
13018978	11-09-13	9-9-2013	M.Q. de Regt	Dierkensteenweg 3	4501 RD OOSTBURG	standaard BV 1
13019095	12-09-13	16-9-2013	J.J. de Clerck	Handboogstraat 10	4524 BG SLUIS	standaard BV 1
13019096	12-09-13	16-9-2013	P. van der Hooft	Pallas 2	4501 GR OOSTBURG	standaard BV 1
13019097	12-09-13	16-9-2013	N. Laseure-de Clerck	Vrijstraat 18	4524 CE SLUIS	standaard BV 1
13019102	13-09-13	16-9-2013	J. Houtekamer-Schuit	Bekhof 12	4401 CT YERSEKE	standaard BV 1
13019103	12-09-13	16-9-2013	M. Krijger	Port Scaldis 1 62	4511 DA BRESKENS	standaard BV 1
13019104	12-09-13	16-9-2013	P.W. Vroon	Promenade 3 11	4511 RB BRESKENS	standaard BV 1
13019105	12-09-13	16-9-2013	K.M.A.J. Callens	Promenade 3 11	4511 RB BRESKENS	standaard BV 1
13019106	16/09/2013	13-9-2013	M. Houtekamer	Bekhof 12	4401 CT YERSEKE	standaard BV 1
13019148	17-09-13	15-9-2013	N. de Braal	Stroodorpe 23	4541 CC SLUISKIL	standaard BV 1
13019149	17-09-13	14-9-2013	Fam. Mirer	Tuinstraat 42	4697 BS SINT-ANNALAND	standaard BV 1
13019150	17-09-13	14-9-2013	J. Mirer	Tuinstraat 42	4697 BS SINT-ANNALAND	standaard BV 1
13019162	13-09-13	17-9-2013	A Schijve	Promenade 3 /4	4511 RB BRESKENS	standaard BV 1
13019163	16-09-13	17-9-2013	P.J. Luteijn	Termoere 11 A	4504 SC NIEUWVLIET	standaard BV 1
13019231	19-09-13	16-9-2013	J.J. Mak - Vanpoecke	Dierkensteenweg 3 105	4501 RD OOSTBURG	standaard BV 1
13019267	20-09-13	19-9-2013	A.L. Raydt	Kaai 30-E	4527 AE AARDENBURG	standaard BV 1
13019269	20-09-13	19-9-2013	Fractie Nieuw Gemeentebelang Gemeente Sluis p/a A. Rosendaal	Bruggendijk 7	4505 PP ZUIDZANDE	standaard BV 1
13019330	18-09-13	17-9-2013	C. Coppens	Crijnssenlaan 12	4511 XH BRESKENS	standaard BV 1
13019335	18-09-13		S.E. Mulder - Wisse	Kinderdijk 34 B	4331 HG MIDDELBURG	standaard BV 1
13022440	1-10-13	9-9-2013	A.K. Geldof	Wijkhuijweg 3	4356 RC OOSTKAPELLE	standaard BV 1
13022441	1-10-13	9-9-2013	C. Geldof	Torenstraat 15	4356 BG OOSTKAPELLE	standaard BV 1
13022443	1-10-13	9-9-2013	K. Geldof	Wijkhuijweg 3	4356 RC OOSTKAPELLE	standaard BV 1
13022196	30-09-13	23-9-2013	D. de Jonge-Declercq	Drie Minuten 11	4413 GE KRABBENDIJK	standaard BV 1
13022195	30-09-13	23-9-2013	D. de Jonge	Drie Minuten 11	4413 GE KRABBENDIJK	standaard BV 1
13019343	18-09-13	17-9-2013	Misilje-Klap	Nieuwleusenerstraat 11	4506 AB CADZAND	standaard BV 1
13019159	17-09-13	16-9-2013	A.M.R. Baecke	Wilhelminadijk 4	4522 GP BIERVLIET	specifiek (1ste drie asterixen)
13020479	1-10-13	9-9-2013	W. Geldof	Wijkhuijweg 3	4356 RC OOSTKAPELLE	standaard BV 2
13022421	1-10-13	12-9-2013	J. Lauret van Opdurp	Weijkmanlaan 31	4511 CS BRESKENS	standaard BV 2
13022422	1-10-13	29-9-2013	J. Dieleman	Boerengat 51	4542 PZ HOEK	standaard BV 2
13022423	1-10-13	30-9-2013	E. Freijser	Woestijnestraat 5	4567 PG CLINGE	standaard BV 2
13022453	1-10-13	28-9-2013	W. Weemaes	Kauterstraat 40	4568 AN NIEUW NAMEN	standaard BV 2
13021343	20-09-13	17-9-2013	H.J.M. van de Sande	Sandenburghlaan 8 d	4351 RM VEERE	standaard BV 2
13022181	30-09-13	27-9-2013	T. van de Wal	Vivaldistraat 12	4561 VT HULST	standaard BV 2
13022180	30-09-13	27-9-2013	N. Stock-Coone	Eikenlaan 3	4564 AX SINT JANSTEEN	standaard BV 2
13022179	30-09-13	24-9-2013	M. Scheele	Drie Minuten 15	4413 GE KRABBENDIJK	standaard BV 2
13022175	30-09-13	29-9-2013	R. de Bat	Reuzenhoek 4a	4543 NB ZAAMSLAG	standaard BV 2
13022173	30-09-13	26-9-2013	J.C. Janssen	Blaauwe Hofke 23	4561 NV HULST	standaard BV 2
13022317	30-9-2013	28-9-2013	P.E.J. Bleijenbergh	Reephof 10	4424 DC WEMELDINGE	Partij voor Zeeland
13022185	30-09-13	20-8-2013	F.A.J.M. Staal	Zandbergsestraat 27	4569 TC GRAAUW	Partij voor Zeeland
13020038	20/09/2013	10/09/2013	F.A.J. Machielse	Jos Everaardstraat 28	4564 CM SINT JANSTEEN	Standaard BV 2
13020045	20/09/2013	18/09/2013	L. Inghels	Hoofdstraat 63	4564 AN SINT JANSTEEN	Standaard BV 2
13020052	20/09/2013	18/09/2013	R de Bruijn	Beukenlaan 41	4564 CB SINT JANSTEEN	Standaard BV 2
13020053	20/09/2013	18/09/2013	T Verhagen	Beukenlaan 5	4564 CB SINT JANSTEEN	Standaard BV 2
13020054	20/09/2013	18/09/2013	N Verhagen	Beukenlaan 5	4564 CB SINT JANSTEEN	Standaard BV 2
13020055	20/09/2013	18/09/2013	Maatschap Verhagen	Beukenlaan 5	4564 CB SINT JANSTEEN	Standaard BV 2
13020057	20/09/2013	19/09/2013	G van Acker	Lyceumstraat 23	4561 HT HULST	Standaard BV 2
13020956	20/09/2013	20/09/2013	De Maire Pr.	Bloempotse 19	B 1970 MEERDONK	Standaard BV 2
13020963	20/09/2013	20/09/2013	L. Vernimmen	Kerkepad 6	B 2940 STABROEK	Standaard BV 2
13020964	20/09/2013	20/09/2013	G. Van Eekvelde	Hellestraat 223	B 9190 STEKENE	Standaard BV 2
13020969	20/09/2013	20/09/2013	B. Pierssens	Eeckburgstraat 8	B 9170 SINT GILLIS WAAS	Standaard BV 2
13020971	20/09/2013	20/09/2013	E. Martens	Verbrandedijk 53	B ZWIJNDRECHT	Standaard BV 2

13020973	20/09/2013	20/09/2013	Ollebek	't Hoeksken 1	4575 NG OVERSLAG	Standaard BV 2
13020976	20/09/2013	20/09/2013	B. van Eelveldt	Provincialebaan 1	B 9120 VRASENE	Standaard BV 2
13020978	20/09/2013	20/09/2013	J. Krol	Zuiddijk 4	4585 PP HENGSTDIJK	Standaard BV 2
13020998	20/09/2013	20/09/2013	M van de Boogaert	Pompstraat 111	9170 SINT GILLES	Standaard BV 2
13021002	20/09/2013	01/09/2013	K. Nijs	Plezantstraat 241 BVS 8	9100 SINT-NIKLAAS	Standaard BV 2
13021217	20/09/2013	03/09/2013	M. Baert-De Windt	Brouwerijstraat 63	4565 EL KAPELLEBRUG	Standaard BV 2
13021222	20/09/2013	02/09/2013	J.C.L. de Koning	Bellinistraat 16	4561 VH HULST	Standaard BV 2
13021246	20/09/2013	02/09/2013	P.C.J. de Cock	Molenstraat 83 a	4567 BC CLINGE	Standaard BV 2
13021252	20/09/2013	02/09/2013	E.C.L. Saman	Dullaertstraat 21	4561 KA HULST	Standaard BV 2
13021253	20/09/2013	02/09/2013	E.P.J. Weemaes	Van Hovestraat 23	4564 BE SINT JANSTEEN	Standaard BV 2
13021317	20/09/2013	09/09/2013	M.J.A. Mol	Monsterweg 150	4454 PP BORSSELE	Standaard BV 2
13020034	20/09/2013	20/09/2013	C. Vlaasenoord-David	Kerklaan 9	4576 AV KOEWACHT	Standaard BV 2
13020035	20/09/2013	20/09/2013	A. van den Berghe	Schoolstraat 34	4576 AB KOEWACHT	Standaard BV 2
13020036	20/09/2013	06/09/2013	A.A.V. Bim-Baek	Heerstraat 17 a	4564 EA SINT JANSTEEN	Standaard BV 2
13020046	20/09/2013	18/09/2013	P. Inghels-de Burger	Hoofdstraat 63	4564 AN SINT JANSTEEN	Standaard BV 2
13020050	20/09/2013	20/09/2013	M. van Mossevelde-Dobbelaar	Kerklaan 6	4576 AX KOEWACHT	Standaard BV 2
13020062	20/09/2013	20/09/2013	E. Thui	Eversacker 15	5096 CC HULSEL	Standaard BV 2
13020069	20/09/2013	18/09/2013	M Block	Hoofdstraat 53	4564 AN SINT JANSTEEN	Standaard BV 2
13020070	20/09/2013	18/09/2013	B Weerman	Steensedijk 96	4561 GP HULST	Standaard BV 2
13020877	20/09/2013	01/09/2013	M van Havenbergh	Veerstraat 25	4568 PH NIEUW NAMEN	Standaard BV 2
13020983	20/09/2013	01/09/2013	C van Ruck	Provincialebaan 1	9120 VRASENE	Standaard BV 2
13020986	20/09/2013	01/09/2013	C Kips	Rozenstraat 10	4569 AV GRAAUW	Standaard BV 2
13020997	20/09/2013	01/09/2013	D Geernaerts	Vermeylenlaan 5 22	2050 ANTWERPEN	Standaard BV 2
13020999	20/09/2013	01/09/2013	M. Buijs	Pompstraat 111	9170 SINT-GILLIS-WAAS	Standaard BV 2
13021003	20/09/2013	20/09/2013	R. Schelleman-Driest	Kanaalkade 118	4571 CM AXEL	Standaard BV 2
13021067	20/09/2013	05/09/2013	M. Baert	Honore Colsenhof 24	4541 EW SLUISKIL	Standaard BV 2
13021073	20/09/2013	09/09/2013	E. de Bot-Verwei	Jos Everaardstraat 13	4564 CL SINT JANSTEEN	Standaard BV 2
13021075	20/09/2013	09/09/2013	P. de Cock	Molenhoekstraat 40	9170 MEERDONK	Standaard BV 2
13021216	20/09/2013	03/09/2013	M. Baert-De Windt	Brouwerijstraat 63	4565 EL KAPELLEBRUG	Standaard BV 2
13021218	20/09/2013	02/09/2013	C. Sturms	Leeuwerikstraat 8	4561 KM HULST	Standaard BV 2
13021219	20/09/2013	02/09/2013	P. Sturm	Leeuwerikstraat 8	4561 KM HULST	Standaard BV 2
13021220	20/09/2013	02/09/2013	J. Schelfhout	Oude Drydijck 3	4564 CT SINT JANSTEEN	Standaard BV 2
13021245	20/09/2013	02/09/2013	A. Verhelst	Tolweg 105	4561 RL HULST	Standaard BV 2
13021342	20/09/2013	10/09/2013	J.A.M. Borm	Hulster Nieuwlanddijk 2	4561 RT HULST	Standaard BV 2
13020037	20/09/2013	20/09/2013	J. Hillege / P. Hillege Moens	Verdunlaan 5	4564 AZ SINT JANSTEEN	Standaard BV 2
13020049	20/09/2013	06/09/2013	R. van Poelje	Felix Timmermansstraat 5	4561 LP HULST	Standaard BV 2
13020051	20/09/2013	20/09/2013	A.J. Mortier	Heerstraat 5 c	4564 EA SINT JANSTEEN	Standaard BV 2
13020065	20/09/2013	18/09/2013	G.R.L. van Acker	Meidoornstraat 5	4564 CE SINT JANSTEEN	Standaard BV 2
13020066	20/09/2013	18/09/2013	I van Acker van de Vijver	Meidoornstraat 5	4564 CE SINT JANSTEEN	Standaard BV 2
13020067	20/09/2013	18/09/2013	E Strobbe	Schoolstraat 31	4566 AS HEIKANT	Standaard BV 2
13020068	20/09/2013	18/09/2013	R van Eerdenburgh	Dorpsstraat 64	4569 AK GRAAUW	Standaard BV 2
13020148	20/09/2013	10/09/2013	P. Vingerhoets-de Meijer	Donze Visserstraat 43	4531 BB TERNEUZEN	Standaard BV 2
13020552	20/09/2013	20/09/2013	A.J. de Schepper	Lange Nieuwstraat 8 c	4587 RJ KLOOSTERZANDE	Standaard BV 2
13020878	20/09/2013	01/09/2013	M Velghe	Buitenstraat 38	9170 SINT GILLIS	Standaard BV 2
13020979	20/09/2013	01/09/2013	I. Pieters	Frisostraat 41 B10	9120 BEVEREN-WAAS	Standaard BV 2
13021071	20/09/2013	06/09/2013	J. v d Walle	Sint Janstraat 4	4565 EN KAPELLEBRUG	Standaard BV 2
13021074	20/09/2013	10/09/2013	A. Dobbelaer	Clingedijk 2	4564 CA SINT JANSTEEN	Standaard BV 2
13021221	20/09/2013	02/09/2013	E. Vermeulen	Oude Galgenstraat 26	4564 BD SINT JANSTEEN	Standaard BV 2
13021247	20/09/2013	02/09/2013	O. van Dorsselaer	Vinkebroeksestraat 3 A	4564 RB SINT JANSTEEN	Standaard BV 2
13021248	20/09/2013	02/09/2013	R.M. Warrens	Kennedylaan 22	4567 CV CLINGE	Standaard BV 2
13021249	20/09/2013	02/09/2013	A.L.M. Dobbelaer	Brouwerijstraat 65	4565 EL KAPELLEBRUG	Standaard BV 2
13021250	20/09/2013	02/09/2013	C.J.M. Dobbelaer-de Windt	Brouwerijstraat 65	4565 EL KAPELLEBRUG	Standaard BV 2
13021336	20/09/2013	09/09/2013	H.C.L.J Gijsel	Heerstraat 17 b	4564 EA SINT JANSTEEN	Standaard BV 2
13021337	20/09/2013	10/09/2013	E. de Kever	Heerstraat 17 a	4564 EA SINT JANSTEEN	Standaard BV 2

13021338	20/09/2013	04/09/2013	C. Morcus	Heerstraat 5 d	4564 EA SINT JANSTEEN	Standaard BV 2
13021339	20/09/2013	04/09/2013	R. Vervaeck	Heerstraat 5 d	4564 EA SINT JANSTEEN	Standaard BV 2
13021340	20/09/2013	04/09/2013	M. Morcus	Hemelstraat 33	4564 BA SINT JANSTEEN	Standaard BV 2
13019954	20/09/2013	01/09/2013	D. Stog	Steenbeekstraat 33	9120 VRASENE	Standaard BV 2
13019955	20/09/2013	01/09/2013	W. van Heelst	Vercauterenweg 3	4568 PR NIEUW NAMEN	Standaard BV 2
13019996	20/09/2013	01/09/2013	R Smet	Molenhof 5	9120 BEVEREN-WAAS	Standaard BV 2
13020056	20/09/2013	19/09/2013	C.J.P. Inghels	Van Hovestraat 19	4564 BE SINT JANSTEEN	Standaard BV 2
13020076	20/09/2013	18/09/2013	G. Audenaerd	Eikenlaan 8	4564 AX SINT JANSTEEN	Standaard BV 2
13020077	20/09/2013	18/09/2013	A. Audenaerd-Verstraeten	Eikenlaan 8	4564 AX SINT JANSTEEN	Standaard BV 2
13020080	20/09/2013	18/09/2013	B. de Letter	Scottstraat 7	4562 BG HULST	Standaard BV 2
13020142	20/09/2013	02/09/2013	De A Meijer	Tholensstraat 98	4531 AT TERNEUZEN	Standaard BV 2
13020143	20/09/2013	02/09/2013	J de Meijer - van den Berge	Tholensstraat 98	4531 AT TERNEUZEN	Standaard BV 2
13020144	20/09/2013	04/09/2013	P Vingerhoets	Donze Visserstraat 43	4531 BB TERNEUZEN	Standaard BV 2
13020494	20/09/2013	20/09/2013	M. Van de Perre	Klapperstraat 26	9120 BEVEREN-WAAS	Standaard BV 2
13020760	20/09/2013	01/09/2013	Van den Bergh	St. Hubertusstraat 54	2940 HOEVENEN	Standaard BV 2
13020768	20/09/2013	01/09/2013	onleesbaar			Standaard BV 2
13020772	20/09/2013	01/09/2013	M. Tott�-Martens	Hoofdstraat 49	4564 AM SINT JANSTEEN	Standaard BV 2
13020808	20/09/2013	01/09/2013	J. van Damme-Remerij	Keizersputstraat 6	4575 NL OVERSLAG	Standaard BV 2
13020810	20/09/2013	01/09/2013	Gijsselings-Roeyen	Ganzendries 18	9130 KIELDRECHT	Standaard BV 2
13021068	20/09/2013	06/09/2013	Fr. WARRENS	Gentsevaart 30	4565 EV KAPELLEBRUG	Standaard BV 2
13021070	20/09/2013	06/09/2013	S. Warrens	Gentsevaart 30	4565 EV KAPELLEBRUG	Standaard BV 2
13021072	20/09/2013	06/09/2013	F. Hauten	Sint Janstraat 4	4565 EN KAPELLEBRUG	Standaard BV 2
13021076	20/09/2013	09/09/2013	A.A.M.J. Schillemans	Vlasstraat 35	4566 BC HEIKANT	Standaard BV 2
13021329	20/09/2013	09/09/2013	I. Berbioux	Lieievrouwdreef 21	9990 MALDEGEM	Standaard BV 2
13021330	20/09/2013	09/09/2013	A. Moenhout	Bogaerdestraat 172	9990 MALDEGEM	Standaard BV 2
13021335	20/09/2013	10/09/2013	J. Coppieters	Geslechtendijk 41	4564 BN SINT JANSTEEN	Standaard BV 2
13019979	20/09/2013	20/09/2013	H Mahu	Hengstdijkse Kerkstraat 34	4585 AB HENGSTDIJK	Standaard BV 2
13019980	20/09/2013	01/09/2013	D Ryckaert	Bormte 105	9190 STEKENE	Standaard BV 2
13019982	20/09/2013	01/09/2013	J Rijckaert	Kloosterstraat 37	9190 STEKENE	Standaard BV 2
13019984	20/09/2013	01/09/2013	Van O As	Engelsesteenweg 65	9130 DOEL	Standaard BV 2
13019985	20/09/2013	01/09/2013	J.A.P. Nagelkerke	Grote Kreekweg 8	4561 GS HULST	Standaard BV 2
13019987	20/09/2013	01/09/2013	J Keersemaeker	Zoetwaterstraat 72	9100 SINT NIKLAAS	Standaard BV 2
13020643	20/09/2013	01/09/2013	J. de Kock	Geraniumstraat 4	4587 AA KLOOSTERZANDE	Standaard BV 2
13020646	20/09/2013	01/09/2013	M. Schelfhout	Kerkendam 12	9120 MELSELE-BEVEREN	Standaard BV 2
13020647	20/09/2013	01/09/2013	J. de Roeck	Kerkendam 12	9120 MELSELE-BEVEREN	Standaard BV 2
13020648	20/09/2013	01/09/2013	R. van Heese	Zeildijk 3	4583 SJ TERHOLE	Standaard BV 2
13020658	20/09/2013	01/09/2013	A. de Potter	Drieshoekstraat 17	9130 VERREBROEK	Standaard BV 2
13020659	20/09/2013	20/09/2013	L. Langeroot - Mille	't Schuttebocht 21	4501 AA OOSTBURG	Standaard BV 2
13020661	20/09/2013	20/09/2013	J. Puymbrouck	Zoetenberm 15	9130 DOEL	Standaard BV 2
13020663	20/09/2013	01/09/2013	M. van Stevendaal	Karnemelkstraat 4	4585 AD HENGSTDIJK	Standaard BV 2
13020664	20/09/2013	01/09/2013	H. Batens	Kemphoekstraat 23	9170 SINT GILLIS WAAS	Standaard BV 2
13020666	20/09/2013	20/09/2013	Nielandt - Ijssewijn	Tragel 6	9130 KIELDRECHT	Standaard BV 2
13020667	20/09/2013	01/09/2013	A. van de Brande	's-Gravenstraat 80	4567 AL CLINGE	Standaard BV 2
13020669	20/09/2013	01/09/2013	E. van der Lee	Sportlaan 17	9120 VRASENE	Standaard BV 2
13020676	20/09/2013	01/09/2013	C. Cornelissens	Duivenhoekweg 4	4587RG KLOOSTERZANDE	Standaard BV 2
13020753	20/09/2013	20/09/2013	K. De Ridder	Gr. Margaretalaan 17	B 9150 RUPELMANDE	Standaard BV 2
13020759	20/09/2013	20/09/2013	D. de Paepe	Hoefkensdijk 18	4584 RR KUITAART	Standaard BV 2
13020799	20/09/2013	01/09/2013	J Blommaert	Standertmolenstraat 18	4569 TB GRAAUW	Standaard BV 2
13020812	20/09/2013	20/09/2013	L. Pieters	Guido Gezellelaan 8	4561 NS HULST	Standaard BV 2
13019960	20/09/2013	01/09/2013	B. Inghels	Vylainlaan 20	4566 AW HEIKANT	Standaard BV 2
13019966	20/09/2013	02/09/2013	R. Steigrad	Max Temmermanlaan 29	2920 KALMTHOUT	Standaard BV 2
13019967	20/09/2013	01/09/2013	Moyson	Heistseleerd 34	2220 HEIST-OP-DEN-BERG	Standaard BV 2
13019968	20/09/2013	01/09/2013	M. Boelens	Heistse Hoekstraat 34	2220 HEIST-OP-DEN-BERG	Standaard BV 2
13020408	20/09/2013	01/09/2013	M. Suys	Molenstraat 172	1851 HUMBEEK	Standaard BV 2
13020409	20/09/2013	01/09/2013	M. de Gendt	Molenstraat 172	1851 HUMBEEK	Standaard BV 2
13020413	20/09/2013	01/09/2013	K. de Brabander	Mithremstraat 54	9940 EVERGEM	Standaard BV 2

13020492	20/09/2013	01/09/2013	R. Baete	Mechelsesteenweg 187 /1	2018 ANTWERPEN	Standaard BV 2
13020629	20/09/2013	20/09/2013	Th van Haelst	Parallelweg 4	4568 PS NIEUW NAMEN	Standaard BV 2
13020637	20/09/2013	01/09/2013	C. de Lomper	Zandloperstraat 4	9170 MEERDONK	Standaard BV 2
13020651	26/09/2013	01/09/2013	E.C. de Smet	Beukelzstraat 16	4567 CM CLINGE	Standaard BV 2
13020677	20/09/2013	01/09/2013	R. Relaes	Weverstraat	9100 SINT- NIKLAAS	Standaard BV 2
13020679	20/09/2013	01/09/2013	A. Geboes	Rode Kruisstraat 45	9100 SINT-NIKLAAS	Standaard BV 2
13020682	20/09/2013	01/09/2013	T. Falek	Martje van Wardje 3	4564 CZ SINT JANSTEEN	Standaard BV 2
13020694	20/09/2013	01/09/2013	R. De Smit	Burgemeester Van Hovelaan 31	9170 DE KLINGE	Standaard BV 2
13020756	26/09/2013	01/09/2013	A.A. Kampen	groenendijk 140	4587 CZ KLOOSTERZANDE	Standaard BV 2
13020776	20/09/2013	01/09/2013	A. Schelleman	Kraagdijk 2	4538 PN TERNEUZEN	Standaard BV 2
13020783	20/09/2013	01/09/2013	B. Van Broeck	Emmabaan 76	4576 EG KOEWACHT	Standaard BV 2
13020784	20/09/2013	01/09/2013	R. Pieters	Hulsterloostraat 115	4568 AC NIEUW NAMEN	Standaard BV 2
13020800	20/09/2013	01/09/2013	M. Van Puyenbrouk	Grotebaan 125	9120 MELSELE	Standaard BV 2
13020801	20/09/2013	01/09/2013	P. De Saegher	Overloopstraat 47	2830 TISSELT	Standaard BV 2
13020802	20/09/2013	01/09/2013	M. Allemiemens	grotebaan 125	9120 MECHELEN	Standaard BV 2
13020803	20/09/2013	01/09/2013	I. De Saegher	Overloopstraat 47	2830 TISSELT	Standaard BV 2
13020061	20/09/2013	18/09/2013	L. de D'Hondt	Hoofdweg Zuid 73	4574 RV ZUIDDORPE	Standaard BV 2
13020063	02/10/2013	20/09/2013	M.S. Cammaert	Hoofdweg Zuid 73	4574 RV ZUIDDORPE	Standaard BV 2
13020145	20/09/2013	04/09/2013	P Vingerhoets	Donze Visserstraat 43	4531 BB TERNEUZEN	Standaard BV 2
13020146	20/09/2013	01/09/2013	P. Schoonakker	Burgemeester Geillstraat 53	4531 EC TERNEUZEN	Standaard BV 2
13020147	20/09/2013	10/09/2013	L. de Meijer	Burgemeester Geillstraat 53	4531 EC TERNEUZEN	Standaard BV 2
13020382	20/09/2013	10/09/2013	Secretaris 50 plus Zeeland	Postbus 5045	4380 KA VLISSINGEN	Standaard BV 2
13020427	20/09/2013	01/09/2013	N. Roggeman	Schoolstraat 1 a	9170 MEERDONK	Standaard BV 2
13020430	20/09/2013	01/09/2013	W. Camerlynck	Napoleonkooi 37 39	2000 ANTWERPEN	Standaard BV 2
13020466	20/09/2013	01/09/2013	A. van Mensel	Zwaantje 69	9130 VERREBROEK	Standaard BV 2
13020473	20/09/2013	01/09/2013	J. Lauwers	Brielstraat 61	9120 MELSELE, BEVEREN	Standaard BV 2
13020640	20/09/2013	01/09/2013	L.V.C. Geerts	Kopstraat 8	2900 SCHOTEN	Standaard BV 2
13020652	20/09/2013	20/09/2013	A. de Wilde	Zandstraat 139	9170 SINT-PAUWELS	Standaard BV 2
13020655	20/09/2013	20/09/2013	W. van Damme	Liniestraat 163	4561 ZV HULST	Standaard BV 2
13020681	20/09/2013	01/09/2013	J. Rijk	Woestijnstraat 8 a	4567 PG CLINGE	Standaard BV 2
13020691	20/09/2013	20/09/2013	L. Maes	Reygerskreek 37	4585 AP HENGSTDIJK	Standaard BV 2
13020794	20/09/2013	01/09/2013	J. Risseeuw	Waterfront 350	4531 HZ TERNEUZEN	Standaard BV 2
13021069	26/09/2013	06/09/2013	W.R.M. Warrens	St. Jansteenstraat 2	9190 STEKENE	Standaard BV 2
13021276	20/09/2013	06/09/2013	B. van Vandeghem	Koewacht 45	9190 STEKENE	Standaard BV 2
13021277	20/09/2013	06/09/2013	I. van Laan	Dreef 20	4586 AN LAMSWAARDE	Standaard BV 2
13021278	20/09/2013	06/09/2013	R.G.J. van Laere	Dreef 8	4586 AN LAMSWAARDE	Standaard BV 2
13020374	20/09/2013	13/09/2013	M.B. Vipagee-Goossens	Johan Willem Frisostraat 22	4413 CC KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020375	20/09/2013	13/09/2013	J. Verwey	Wilhelminastraat 52	4413 BA KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020376	20/09/2013	12/09/2013	J. Lobbezoo	Zuidweg 3	4413 NL KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020377	20/09/2013	12/09/2013	M.J. Garian-Slabbekorn	Roelshoekweg 8	4413 NG KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020378	20/09/2013	12/09/2013	A.S. Heberteijn-Guiran	Herenstraat 28	4331 JT MIDDELBURG	Standaard BV 1
13020379	20/09/2013	12/09/2013	M.A. Staal	Kerkpolder 17	4413 GA KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020380	20/09/2013	12/09/2013	T. Jonge-van Luijk	Oude Rijksweg 6 a	4413 NA KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020381	20/09/2013	12/09/2013	W. Wagenaar	Hinkelingestraat 6	4413 AG KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020715	20/09/2013	12/09/2013	J. Tramper	Deltastraat 15	4413 EC KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020716	20/09/2013	12/09/2013	J. de Koeijer / A. de Graaf	Deltastraat 11	4413 EC KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020816	20/09/2013	14/09/2013	C.C.S. Boogaard-Geluk	Zuidweg 2	4413 NM KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020819	20/09/2013	14/09/2013	L.F. van Iwaarden-Krijger	Parallelweg 2	4413 NJ KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020823	20/09/2013	14/09/2013	M.J.M. Jakobsen	Roelshoekweg 26	4413 NG KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020824	20/09/2013	13/09/2013	A Godeschalk - Eversdijk	Scoudestraat 14	4413 AJ KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020826	20/09/2013	13/09/2013	J Bouwman - van Iwaarden	Korenbloem 23	4421 MH KAPELLE	Standaard BV 1
13020828	20/09/2013	13/09/2013	J de Jonge - van Iwaarden	Troelstraweg 305	4384 GR VLISSINGEN	Standaard BV 1
13020829	20/09/2013	13/09/2013	D Wiskerke - van Iwaarden	Aalbessestraat 46 b	4413 DE KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020830	20/09/2013	13/09/2013	M.C. van Koeveringe	Parkzicht 34	4414 AG WAARDE	Standaard BV 1
13020833	20/09/2013	14/09/2013	M.A. Lous - van Houte	Aalbessestraat 8	4413 DE KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020834	20/09/2013	14/09/2013	W.A. Lous	Aalbessestraat 8	4413 DE KRABBENDIJKE	Standaard BV 1

13020835	20/09/2013	16/09/2013	C Sonke	Aalbessestraat 42 e	4413 DE KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020845	20/09/2013	18/09/2013	F van de Vliet	Jan Vaderstraat 69	4365 BH MELISKERKE	Standaard BV 1
13020848	20/09/2013	18/09/2013	J.L. Verschuure	Wilhelminastraat 67	4413 AX KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020814	20/09/2013	12/09/2013	M.J. van Mechelen	Vijverstraat 25	4411 AS RILLAND	Standaard BV 1
13020817	20/09/2013	14/09/2013	J Krijger-Traas	Parallelweg 4	4413 NJ KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020820	20/09/2013	14/09/2013	C Geense	Roelshoekweg 10	4413 NG KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020822	20/09/2013	14/09/2013	N Jakobsen - Geense	Roelshoekweg 26	4413 NG KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020825	20/09/2013	13/09/2013	M Godeschalk	Scoudestraat 14	4413 AJ KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020827	20/09/2013	13/09/2013	H.R. Schuur - van Iwaarden	Simon Vestdijkstraat 8	6708 NW WAGENINGEN	Standaard BV 1
13020831	20/09/2013	13/09/2013	M van Koeveringe-Koeman	Parkzicht 34	4414 AG WAARDE	Standaard BV 1
13020832	20/09/2013	13/09/2013	N Bastiaanse	Bergwei 25	4364 AZ GRIJPSKERKE	Standaard BV 1
13020836	20/09/2013	16/09/2013	J de Vos	Aalbessestraat 44 a	4413 DE KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020837	20/09/2013	16/09/2013	M.J. van Oesten - van Houdt	Aalbessestraat 44	4413 DE KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020838	20/09/2013	16/09/2013	J.M. Huissen - Engelse	Aalbessestraat 42 c	4413 DE KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020839	20/09/2013	16/09/2013	P Hage	Hinkelingestraat 1 a	4413 AE KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020840	20/09/2013	16/09/2013	L van Luijk	Johan Willem Frisostraat 30	4413 CC KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020842	20/09/2013	16/09/2013	P.J. Snoep	Kruisbessestraat 65	4413 DB KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020846	20/09/2013	18/09/2013	Fam Minnaard	Westerscheldestraat 2	4413 CZ KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020847	20/09/2013	18/09/2013	M Nieuwenhuize	Scoudestraat 30	4413 AJ KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020849	20/09/2013	12/09/2013	J.J. Tramper	Doelstraat 47	4413 BG KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020850	20/09/2013	19/09/2013	W.J. van den Berg - Duinkerke	Johan Willem Frisostraat 37	4413 CB KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020851	20/09/2013	19/09/2013	F. van de Berge	Johan Willem Frisostraat 37	4413 CB KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020852	20/09/2013	19/09/2013	A. Koster	Oude Rijksweg 4	4413 NA KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020853	20/09/2013	18/09/2013	C. van Leeuwen	Molster 21	4413 HB KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020854	20/09/2013	18/09/2013	T. van Leeuwen	Molster 21	4413 HB KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020855	20/09/2013	19/09/2013	K. de Kok	Watervliet 39	4413 GC KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020815	20/09/2013	11/09/2013	J.A. Boogaard	Zuidweg 2	4413 NM KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020818	20/09/2013	12/09/2013	N van Iwaarden	Parallelweg 2	4413 NJ KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020821	20/09/2013	14/09/2013	Fam Hoogesteger	Roelshoekweg 14	4413 NG KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020841	20/09/2013	16/09/2013	J. Geense	Blinkertstraat 12	4413 AL KRABBENDIJKE	Standaard BV 1
13020204	20/09/2013	16/09/2013	K Goudswaard	W van Zijlstraat 30	2957 BH NIEUW-LEKKERLAND	Standaard B L
13020206	20/09/2013	20/09/2013	J Witkam	Marnixstraat 21	3333 XH ZWIJNDRECHT	Standaard B L
13020598	20/09/2013	10/09/2013	M. Peeters	Hulster Nieuwlanddijk 3	4561 RT HULST	Standaard B L
13020908	20/09/2013	16/09/2013	E. Goossen	Anemonenlaan 12	4542 CG BELGIE	Standaard B L
13020911	20/09/2013	12/09/2013	A.K. van Willigen - den Ouden	Lindelaan 58	3331 AP ZWIJNDRECHT	Standaard B L
13020912	20/09/2013	12/09/2013	D. Wijk	P.C. Hoofdstraat 15	3333 XK ZWIJNDRECHT	Standaard B L
13020928	20/09/2013	10/09/2013	M. Raes	Beukenlaan 3	4564 CB SINT JANSTEEN	Standaard B L
13021021	20/09/2013	12/09/2013	G. Kerkfort	Omloop 16	4542 DB HOEK	Standaard B L
13021030	20/09/2013	11/09/2013	K. v.d. Mooter	Frederik Hendrikstraat 17	4586 AA LAMSWAARDE	Standaard B L
13021163	20/09/2013	10/09/2013	J Hamelink	Axelsestraat 116	4543 RN ZAAMSLAG	Standaard B L
13021164	20/09/2013	10/09/2013	C Hamelink-de Visser	Axelsestraat 116	4543 RN ZAAMSLAG	Standaard B L
13021203	20/09/2013	12/09/2013	R Ferket-de Clerck	Arenbergstraat 3	4568 PD NIEUW NAMEN	Standaard B L
13021211	20/09/2013	12/09/2013	Dieleman	Veer 53	4543 NK ZAAMSLAG	Standaard B L
13021212	20/09/2013	12/09/2013	R. Dieleman	Kamperseweg 16	4543 PP ZAAMSLAG	Standaard B L
13021256	20/09/2013	07/09/2013	J.H. de Feijter	Beostenblijsestraat 10	4571 PA AXEL	Standaard B L
13021257	20/09/2013	08/09/2013	J.C. van Gaalen	Havendijk 5	4583 RW TERHOLE	Standaard B L
13021258	20/09/2013	20/09/2013	C. Dekker	Hogeweg 25	4561 RN HULST	Standaard B L
13021259	20/09/2013	20/09/2013	H.M.B. Stevens	Linieweg 4	4571 PC AXEL	Standaard B L
13021260	20/09/2013	20/09/2013	H. Stevens	Linieweg 4	4571 PC AXEL	Standaard B L
13021268	20/09/2013	20/09/2013	C. Cammaat - Morres	Zuidijk 29	4585 PP HENGSTDIJK	Standaard B L
13021270	20/09/2013	12/09/2013	M. Smet-Herman	Molenweg 7	4576 CW KOEWACHT	Standaard B L
13021272	20/09/2013	08/09/2013	A.W. van Hoeve	Burgemeester Dhoogeweg 5	4553 PP PHILIPPINE	Standaard B L
13021275	20/09/2013	10/09/2013	R. Ivens	Leeghwaterstraat 39	4561 MC HULST	Standaard B L

13020084	20/09/2013	19/09/2013	M. Magnus-van de Vijver	Hulster Nieuwlandweg 3	4561 HA HULST	Standaard B L
13020091	20/09/2013	20/09/2013	M Neve-Verdurmen	Walsoordensestraat 8	4588 KC WALSOORDEN	Standaard B L
13020227	20/09/2013	20/09/2013	T. Leclou	Rapenburg 52	4581 AE VOGELWAARDE	Standaard B L
13020231	20/09/2013	20/09/2013	J.A. Verdoorn	Sweelinckhof 70	4536 HC TERNEUZEN	Standaard B L
13020233	20/09/2013	20/09/2013	G.L. Leclou	Oude Zeedijk 4	4571 PP AXEL	Standaard B L
13020913	20/09/2013	11/09/2013	J.P.M.C. Ging-Hoenman	van de Veldeplantsoen 16	3764 BS SOEST	Standaard B L
13020914	20/09/2013	12/09/2013	L.V. Wijk	Fazantplein 116	3334 SL ZWIJNDRECHT	Standaard B L
13020916	20/09/2013	11/09/2013	A. Kolff	Jan Luykenstraat 3	3333 XD ZWIJNDRECHT	Standaard B L
13020919	20/09/2013	12/09/2013	F.A. van Willigen	Donkerstraat 64	4463 VW GOES	Standaard B L
13020925	20/09/2013	10/09/2013	G van den Bos	Eikenlaan 5	4564 AX SINT JANSTEEN	Standaard B L
13020927	20/09/2013	10/09/2013	G. Hertog	Luduinapark	4561 JW HULST	Standaard B L
13020936	20/09/2013	20/09/2013	S Barbe	Ellestraat 27	4566 AX HEIKANT	Standaard B L
13021010	20/09/2013	20/09/2013	E. de Bruijne	Havenstraat 9	4553 AV PHILIPPINE	Standaard B L
13021012	20/09/2013	20/09/2013	I. Neissen	Zaamslagseweg 2	4571 PV AXEL	Standaard B L
13021014	20/09/2013	20/09/2013	E. Zenner	Zelzatestraat 61	B 9960 ASSENEDE	Standaard B L
13021057	20/09/2013	20/09/2013	K. Verherbrugge-Korbes	Mauritsstraat 2	4551 GR SAS VAN GENT	Standaard B L
13021213	20/09/2013	12/09/2013	F. Vinke	Hulsterseweg 59	4571 RJ AXEL	Standaard B L
13021214	20/09/2013	12/09/2013	O. Coers	Klaprooslaan 11	4537 CW TERNEUZEN	Standaard B L
13021251	20/09/2013	23/09/2013	L. Verhaegen	Aandijkseweg 4	4543 PT ZAAMSLAG	Standaard B L
13021254	20/09/2013	20/09/2013	A.R.M. Vael	Groeneweg 1	4543 RP ZAAMSLAG	Standaard B L
13021255	20/09/2013	07/09/2013	M.P.E. de Feijter	Beostenblijsestraat 10	4571 PA AXEL	Standaard B L
13021261	20/09/2013	20/09/2013	M.W. Dekker	Hogeweg 25	4561 RN HULST	Standaard B L
13021262	20/09/2013	20/09/2013	J. van de Bossche-Pieters	Kapittelstraat 4	4554 AP WESTDORPE	Standaard B L
13020083	20/09/2013	19/09/2013	L.A.E. Mangnus-van Acher	Poorterslaan 127	4561 ZM HULST	Standaard B L
13020087	20/09/2013	15/09/2013	F. Mangnus	Hendrik Casimirlaan 31	4561 WH HULST	Standaard B L
13020088	20/09/2013	15/09/2013	P. Mangnus	Zustersstraat 28	4564 HA SINT JANSTEEN	Standaard B L
13020226	20/09/2013	15/09/2013	M. Vermaat-van Hoecke	Beatrixstraat 10	4554 CL WESTDORPE	Standaard B L
13020404	20/09/2013	01/09/2013	P van Driessen	Langeweg 9	4542 RT HOEK	Standaard B L
13020611	20/09/2013	08/09/2013	J.W.M. Heijning	Liniedijk 2	4561 RZ HULST	Standaard B L
13021020	24/09/2013	11/09/2013	K. Jacobs	Westsingel 1 a	4571 VE AXEL	Standaard B L
13021052	20/09/2013	10/09/2013	E Dekker	Reuzenhoek 30	4543 NC ZAAMSLAG	Standaard B L
13021125	20/09/2013	10/09/2013	K.G. Roelse	Oosterstraat 6	4571 GP AXEL	Standaard B L
13021126	20/09/2013	07/09/2013	M. hoogstrate	Vinkstraat 16	4561 KG HULST	Standaard B L
13021128	20/09/2013	10/09/2013	E.J. Vinke-Murre	Liniedijk 5	4571 PD AXEL	Standaard B L
13021129	20/09/2013	10/09/2013	G.W. Verhagen	Clausstraat 46	4561 JD HULST	Standaard B L
13021130	20/09/2013	10/09/2013	W. Vinke	Liniedijk 5	4571 PD AXEL	Standaard B L
13021131	20/09/2013	10/09/2013	D. Verschuren	Schoolweg 21 c	4531 CA TERNEUZEN	Standaard B L
13021132	20/09/2013	09/09/2013	J. Hoogstrate	's-Gravenstraat 247	4567 AE CLINGE	Standaard B L
13021133	20/09/2013	10/09/2013	M. de Feijter	Pouckestraat 1	4571 PL AXEL	Standaard B L
13021134	20/09/2013	10/09/2013	P. Vinke	Beostenblijsestraat 7	4571 PA AXEL	Standaard B L
13021135	20/09/2013	10/09/2013	B.K. Verhagen	Clausstraat 46	4561 JD HULST	Standaard B L
13021136	20/09/2013	10/09/2013	J.M. Vinke	Oosterstraat 6	4571 GP AXEL	Standaard B L
13021142	20/09/2013	13/09/2013	P. Warnier	De Butstraat 35	4561 LT HULST	Standaard B L
13021227	20/09/2013	10/09/2013	M. de Maat- d'Haens	Zoutestraat 184 c	4561 TC HULST	Standaard B L
13021263	20/09/2013	20/09/2013	P Ardonne	Trompstraat 9	4587 ER KLOOSTERZANDE	Standaard B L
13021303	20/09/2013	09/09/2013	W. Bleys	Campensedijk 22	4581 PW VOGELWAARDE	Standaard B L
13019944	20/09/2013	16/09/2013	B. Bakker	Oudeweg 23	4571 LL AXEL	Standaard B L
13019950	20/09/2013	13/09/2013	J.L. den Exter	Bankertstraat 15	4571 BS AXEL	Standaard B L
13019951	20/09/2013	13/09/2013	J. Koster	Burgemeester Geillstraat 14	4531 EB TERNEUZEN	Standaard B L
13020012	20/09/2013	11/09/2013	R. Scheerders	Kwikstraat 2	4587 LE KLOOSTERZANDE	Standaard B L
13020017	20/09/2013	14/09/2013	J. Mangnus	Willem Hendrikstraat 12	4569 PD GRAAUW	Standaard B L
13020019	20/09/2013	17/09/2013	P.J.A. van Eerdenburgh	Dorpsstraat 64	4569 AK GRAAUW	Standaard B L
13020020	20/09/2013	14/09/2013	E. Voermans	Willem Hendrikstraat 14	4569 PD GRAAUW	Standaard B L
13020022	20/09/2013	14/09/2013	H. Altenbrug	Zandbergsestraat 24	4569 TD GRAAUW	Standaard B L
13020071	20/09/2013	13/09/2011	S. Mangnus	Steensedijk 58	4561 GN HULST	Standaard B L
13020072	20/09/2013	14/09/2013	B. Ivens	's-Gravenstraat 81	4567 AB CLINGE	Standaard B L

13020074	20/09/2013	18/09/2013	T.D.M.S. de Winter	Klein Cambroondijk 2	4561 RR HULST	Standaard B L
13020082	20/09/2013	19/09/2013	P.J.E. Mangnus	Poorterslaan 127	4561 ZM HULST	Standaard B L
13020085	20/09/2013	14/09/2013	Y. van Bommel	Hoef 39	5525 KM DUIZEL	Standaard B L
13020232	20/09/2013	14/09/2013	S. Verdoorn	Bosjesweg 107	4541 AN SLUISKIL	Standaard B L
13020405	20/09/2013	01/09/2013	S. Colen	Arenbergstraat 2	4568 PD NIEUW NAMEN	Standaard B L
13020487	20/09/2013	20/09/2013	J. Gillis	Oostlangeweg 9	9130 DOEL	Standaard B L
13020918	20/09/2013	12/09/2013	A. Kerver	De Genestetstraat 23	3333 XA ZWIJNDRECHT	Standaard B L
13021264	20/09/2013	20/09/2013	M.J. Vinke-den Hamer	Hulsterseweg 59	4571 RJ AXEL	Standaard B L
13021265	20/09/2013	20/09/2013	J. van Ginneken	Buizerd 2	4533 GK TERNEUZEN	Standaard B L
13021266	20/09/2013	20/09/2013	G. Dekker-Guiljam	Veer 35	4543 NJ ZAAMSLAG	Standaard B L
13021267	20/09/2013	20/09/2013	Hooft de Grave	Huijgensstraat 1	4532 KA TERNEUZEN	Standaard B L
13021269	20/09/2013	20/09/2013	A. Cammaat	Zuidijk 29	4585 PP HENGSTDIJK	Standaard B L
13021271	20/09/2013	08/09/2013	J. van Hoeve-Buyck	Burgemeester Dhoogeweg 5	4553 PP PHILIPPINE	Standaard B L
13020001	20/09/2013	18/09/2013	K Boone	Gerard van der Nissestr 57	4543 AH ZAAMSLAG	Standaard B L
13020002	20/09/2013	19/09/2013	E. Molders-Koole	Zandbergsestraat 31	4569 TC GRAAUW	Standaard B L
13020004	27/09/2013	16/09/2013	K Boone	Gerard van der Nissestr 57	4543 AH ZAAMSLAG	Standaard B L
13020006	20/09/2013	18/09/2013	H Scheerders	Anemoonstraat 5	4587 AT KLOOSTERZANDE	Standaard B L
13020007	20/09/2013	18/09/2013	D van Passel	Bossestraat 37	4581 BA VOGELWAARDE	Standaard B L
13020011	20/09/2013	14/09/2013	M Staal	Zandbergsestraat 44	4569 TE GRAAUW	Standaard B L
13020014	20/09/2013	10/09/2013	P. Strobbe	Leeghwaterstraat 84	4561 MB HULST	Standaard B L
13020015	20/09/2013	11/09/2013	H. Foubert	Heidestraat 79	9170 DE KLINGE	Standaard B L
13020018	20/09/2013	14/09/2013	J.C. Heijens	Dorpsstraat 1 B	4569 AG GRAAUW	Standaard B L
13020023	20/09/2013	09/09/2013	K Steyaert	Irisstraat 2	4569 BC GRAAUW	Standaard B L
13020073	20/09/2013	14/09/2013	A.J. van Bommel	Hoef 39	5525 KM DUIZEL	Standaard B L
13020089	26/09/2013	15/09/2013	L. Mangnus	Zustersstraat 28	4564 HA SINT JANSTEEN	Standaard B L
13020199	20/09/2013	02/09/2013	A. den Ouden	Lekdijk 89	2957 CD NIEUW-LEKKERLAND	Standaard B L
13020225	20/09/2013	14/09/2013	A.I.W. Buijze	Krabbedijk 2	4503 GN GROEDE	Standaard B L
13020234	20/09/2013	12/09/2013	E. Martens	Churchillaan 424	4532 MC TERNEUZEN	Standaard B L
13020235	20/09/2013	17/09/2013	J. Everaert	Churchillaan 424	4532 MC TERNEUZEN	Standaard B L
13020236	20/09/2013	11/09/2013	A. Hoek	P.C. Hoofstraat 28	3333 XK ZWIJNDRECHT	Standaard B L
13020237	20/09/2013	11/09/2013	H. Roos	Mimosastraat 35	3333 SB ZWIJNDRECHT	Standaard B L
13020238	20/09/2013	11/09/2013	L. Hoekman	Helmersstraat 25	3333 XB ZWIJNDRECHT	Standaard B L
13020239	20/09/2013	11/09/2013	M.J. Hoekman-Schouten	Helmersstraat 25	3333 XB ZWIJNDRECHT	Standaard B L
13020240	20/09/2013	11/09/2013	A. v.d. Dool	Uranusstraat 130	3331 SW ZWIJNDRECHT	Standaard B L
13020243	20/09/2013	11/09/2013	R. Hofman	Hugo de Grootstraat 58	3361 HH SLIEDRECHT	Standaard B L
13021294	20/09/2013	10/09/2013	J.C. de Putter-Scheele	Terneuzensestraat 47	4543 BM ZAAMSLAG	Standaard B L
13019949	26/09/2013	17/09/2013	M.W.J. Koster	Buitenweg 22	4571 ER AXEL	Standaard B L
13020003	20/09/2013	19/09/2013	A Molders	Zandbergsestraat 31	4569 TC GRAAUW	Standaard B L
13020005	20/09/2013	20/09/2013	J van Bollen	Plevierstraat 3	4585 AL HENGSTDIJK	Standaard B L
13020008	20/09/2013	18/09/2013	M van Passel	Bossestraat 37	4581 BA VOGELWAARDE	Standaard B L
13020009	02/10/2013	12/09/2013	F.A.G.M. Staal	Zandbergsestraat 27	4569 TC GRAAUW	Standaard B L
13020010	20/09/2013	14/09/2013	R Martens	Brahmsstraat 9	4561 VX HULST	Standaard B L
13020013	20/09/2013	10/09/2013	F van de Ha	Sweelinckhof 8	4561 VL HULST	Standaard B L
13020016	20/09/2013	11/09/2013	A Huyghe	Heidestraat 79	9170 DE KLINGE	Standaard B L
13020021	20/09/2013	14/09/2013	R Kips	Dwarsstraat 13	4569 PB GRAAUW	Standaard B L
13020141	20/09/2013	06/09/2013	P van Nes	Zaaidijk 4	4571 PZ AXEL	Standaard B L
13020229	20/09/2013	14/09/2013	M.B. v.d. Velde	Kerkepad 72	4532 ZA TERNEUZEN	Standaard B L
13020230	20/09/2013	20/09/2013	A. Verdorn-Leelou	Sweelinckhof 70	4536 HC TERNEUZEN	Standaard B L
13020486	20/09/2013	20/09/2013	J. Gillis	Oostlangeweg 9	9130 DOEL	Standaard B L
13020495	20/09/2013	14/09/2013	I. de Jonge - Moerland	Burg van Doornstraat 1	4693 EL POORTVLIET	Standaard B L
13020920	20/09/2013	12/09/2013	Twj de Waard	Jan Luykenstraat 12	3333 XE ZWIJNDRECHT	Standaard B L
13021013	20/09/2013	11/09/2013	E. Verdegem	Daasdonk 4	Waarschoot	Standaard B L
13021223	20/09/2013	20/09/2013	Familie De Putter	Drieweg 2	4543 RS ZAAMSLAG	Standaard B L
13021288	20/09/2013	08/09/2013	W. de Kraker	Kamperseweg 10	4543 PP ZAAMSLAG	Standaard B L
13021289	20/09/2013	20/09/2013	J. de Kraker	Wilhelminastraat 33	4543 CS ZAAMSLAG	Standaard B L
13021290	20/09/2013	10/09/2013	K. de Kraker	Nicolaas Beetsstraat 16	4561 ND HULST	Standaard B L

13021304	20/09/2013	20/09/2013	C. Bleys	Campensedijk 22	4581 PW VOGELWAARDE	Standaard B L
13020198	20/09/2013	13/09/2013	M. de Ouden	Dotterbloem 4	2957 RA NIEUW-LEKKERLAND	Standaard B L
13020597	20/09/2013	10/09/2013	W. Mangnus	Hulster Nieuwlanddijk 3	4561 RT HULST	Standaard B L
13020910	20/09/2013	12/09/2013	Th. Witman van Breugel	Marnixstraat 21	3333 XH ZWIJNDRECHT	Standaard B L
13020917	20/09/2013	12/09/2013	Kerver	Helmersstraat 23	3333 XB ZWIJNDRECHT	Standaard B L
13021015	20/09/2013	11/09/2013	H. Mulder & Pot	Churchillaan 7	4571 HX AXEL	Standaard B L
13021018	20/09/2013	11/09/2013	V. Laroy	Dorp 24	9920 LOVENDEGEM	Standaard B L
13021019	20/09/2013	12/09/2013	M. de Clerck	Willem Alexanderstraat 1	4587 BM KLOOSTERZANDE	Standaard B L
13021022	20/09/2013	11/09/2013	P. Verbrugge-van Cadzand	Oude Havendijk 2	4585 PW HENGSTDIJK	Standaard B L
13021023	20/09/2013	12/09/2013	S. Roelse-Vergouwe	Klaprooslaan 4	4537 CR TERNEUZEN	Standaard B L
13021024	20/09/2013	11/09/2013	C Verlinde	Reuzenhoek 14	4543 NB ZAAMSLAG	Standaard B L
13021025	20/09/2013	11/09/2013	L.A.L.R. Verschueren	Ooststraat 2	4587 RM KLOOSTERZANDE	Standaard B L
13021026	20/09/2013	12/09/2013	J. Scheele	Paviljoenweg 1	4543 RT ZAAMSLAG	Standaard B L
13021029	20/09/2013	11/09/2013	S van de Vijver	Benedenstraat 6	4576 CL KOEWACHT	Standaard B L
13021035	20/09/2013	12/09/2013	B. Situm	Wagnerhof 74	4536 BS TERNEUZEN	Standaard B L
13021077	20/09/2013	09/10/2013	Maatschap den Dekker	Kruisstraat 1	4587 RN KLOOSTERZANDE	Standaard B L
13021192	20/09/2013	01/09/2013	A. Michielsen-de Moor	Statenboomweg 4	4567 PD CLINGE	Standaard B L
13021291	20/09/2013	20/09/2013	C. Vijlder-Pieter	Kamperseweg	4543 PP ZAAMSLAG	Standaard B L
13021292	20/09/2013	20/09/2013	A. Bleijs	Kamperseweg	4581PW VOGELWAARDE	Standaard B L
13020224	20/09/2013		M. van der Zee	Grote Huissenspolder 3	4543 PS ZAAMSLAG	Standaard B L
13020039	20/09/2013	11/09/2013	J de Caluwe	Nieuwstraat 1	4576 AH KOEWACHT	Standaard A L
13020040	20/09/2013	11/09/2013	E de Caluwe-de Schepper	Nieuwstraat 1	4576 AH KOEWACHT	Standaard A L
13020041	20/09/2013	11/09/2013	R Bogaert	's-Gravenstraat 281	4567 AG CLINGE	Standaard A L
13020042	20/09/2013	12/09/2013	J Bogaert	's-Gravenstraat 279	4567 AG CLINGE	Standaard A L
13020044	20/09/2013	15/09/2013	K Bogaert	Tiberghienweg 20	4567 BR CLINGE	Standaard A L
13020197	20/09/2013	13/09/2013	W. van Klink	Koninginnelaan 57	3136 EJ VLAARDINGEN	Standaard A L
13020211	20/09/2013	20/09/2013	J. Verhage-Walhout	Nieuwstraat 12	4374 BD ZOUTELANDE	Standaard A L
13020921	20/09/2013	10/09/2013	O. Schauwaert	Rietstraat 2	4561 SK HULST	Standaard A L
13020922	20/09/2013	10/09/2013	L Verschueren	Sasdijkweg 7	4581 RP VOGELWAARDE	Standaard A L
13020929	20/09/2013	10/09/2013	de Theije	Hoofdweg Noord 38	4574 RB ZUIDDORPE	Standaard A L
13020930	20/09/2013	10/09/2013	R. Dobbelaar	Bossestraat 147	4581 BC VOGELWAARDE	Standaard A L
13020931	20/09/2013	10/09/2013	J.M. Dobbelaar	Bossestraat 147	4581 BC VOGELWAARDE	Standaard A L
13020932	20/09/2013	10/09/2013	G.A. Gielen - Nannes	Grote Markt 11	4561 EA HULST	Standaard A L
13020933	20/09/2013	10/09/2013	LaCroix	Rembrandtstraat 27	4567 CR CLINGE	Standaard A L
13021006	20/09/2013	10/09/2013	J. Huffel	Vondelstraat 30	4561 LR HULST	Standaard A L
13021007	20/09/2013	10/09/2013	F. Cammaert	Clingeweg 4	4567 PJ CLINGE	Standaard A L
13021041	20/09/2013	20/09/2013	E.C. Boone	Churchillaan 778	4532 JC TERNEUZEN	Standaard A L
13021060	20/09/2013	12/09/2013	R. Schalkens	Beestenmarkt 24	4561 AM HULST	Standaard A L
13021161	20/09/2013	10/09/2013	W.J.M. Poppe	Van der Maelstedeweg 24	4561 GT HULST	Standaard A L
13021274	20/09/2013	10/09/2013	C. Peersman	Pastoor Mertensstraat 29	4564 AK SINT JANSTEEN	Standaard A L
13021311	20/09/2013	10/09/2013	A de Groene	Eikenlaan 47	4576 BJ KOEWACHT	Standaard A L
13021312	20/09/2013	10/09/2013	T.I. Hoofman	Eikenlaan 47	4576 BJ KOEWACHT	Standaard A L
13021313	20/09/2013	10/09/2013	E Kint	Janseniuslaan 49	4561 NL HULST	Standaard A L
13019804	20/09/2013	05/09/2013	C.H. Op 't Hof	Ovezandseweg 3 a	4436 RE OUDELANDE	Standaard A L
13020194	20/09/2013	12/09/2013	W. Nieuwenhuyzen	Molenlaan 25	4401 CB YERSEKE	Standaard A L
13020209	20/09/2013	09/09/2013	A. Stroo	Nieuwstraat 10	4374 BD ZOUTELANDE	Standaard A L
13020210	20/09/2013	20/09/2013	W. Verhage	Nieuwstraat 12	4374 BD ZOUTELANDE	Standaard A L
13020241	20/09/2013	09/09/2013	Nieuwenhuizen	Frisostraat 4	4493 BR KAMPERLAND	Standaard A L
13020249	20/09/2013	10/09/2013	J. Kielman-de Feijter	Van Middelhovenstraat 46	4571 AE AXEL	Standaard A L
13020599	20/09/2013	20/09/2013	A. Rosendaal	Bruggendijk 7	4505 PP ZUIDZANDE	Standaard A L
13020909	20/09/2013	15/09/2013	Ch. Vlasveld	La Traviata 40	4564 ER SINT JANSTEEN	Standaard A L
13020942	20/09/2013	10/09/2013	P. Suy	Beukendreef 13	9180 MOERBEKE-WAAS	Standaard A L
13021032	20/09/2013	13/09/2013	S. Erasmus	Jan van Galenstraat 78	4535 BX TERNEUZEN	Standaard A L
13021156	20/09/2013	20/09/2013	Oggel-Rammeslso	Basiliekstraatje 36	4561 AW HULST	Standaard A L
13021158	20/09/2013	10/09/2013	G. Janssen-Marinessen	Molenstraat 70	4567 BE CLINGE	Standaard A L
13021159	20/09/2013	10/09/2013	J.C. Zoetewij	Binnenhaven 22	4424 BN WEMELDINGE	Standaard A L

13021162	20/09/2013	10/09/2013	A. van Mieghem	Langeweg 8	4311 RB BRUINISSE	Standaard A L
13021165	20/09/2013	10/09/2013	E. Buijsse	Liniestraat 4	4561 ZX HULST	Standaard A L
13021166	20/09/2013	10/09/2013	D.S.E. Rooms-van Laare	Lange Bellingstraat 50 A	4561 EE HULST	Standaard A L
13021167	20/09/2013	10/09/2013	B. van Acker Rombaut	Traverse 12	4561 GE HULST	Standaard A L
13021314	20/09/2013	10/09/2013	P van Looij	Warandastraat 9 a	4564 RA SINT JANSTEEN	Standaard A L
13021315	20/09/2013	10/09/2013	C de Schepper-Vercouteren	Joost de Moorstraat 20	4571 BR AXEL	Standaard A L
13021316	20/09/2013	20/09/2013	R de Schepper	Joost de Moorstraat 20	4571 BR AXEL	Standaard A L
13021318	20/09/2013	10/09/2013	L.J. Lokerse	Diaconielaan 23	4443 AN NISSE	Standaard A L
13021323	20/09/2013	10/09/2013	A van Beek	Olmenstraat 46	4581 AV VOGELWAARDE	Standaard A L
13019803	20/09/2013	09/09/2013	J.M. Boone	Vrouwenweg 5	4433 RT HOEDEKENSKERKE	Standaard A L
13019805	20/09/2013	05/09/2013	J.J.M. Wittebols	Kade 59	4703 GC ROOSENDAAL	Standaard A L
13019806	20/09/2013	08/09/2013	I Boone-Berman	Molenstraat 42	4433 AD HOEDEKENSKERKE	Standaard A L
13019807	20/09/2013	08/09/2013	H Boone	Molenstraat 42	4433 AD HOEDEKENSKERKE	Standaard A L
13019836	20/09/2013	18/09/2013	A Naalden-Klaaysen	Donatello 33	4812 JR BREDA	Standaard A L
13019843	20/09/2013	19/09/2013	Herwig	Kolveniershof 72	4461 DB GOES	Standaard A L
13019844	20/09/2013	16/09/2013	C.C. Lokerse - vande Panne	Middenstraat 2	4431 BS 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019887	20/09/2013	20/09/2013	B. Murre	Raadhuisstraat 13	4431 AG 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019889	20/09/2013	20/09/2013	M. van Belzen	Wilgestraat 21	4431 CJ 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019892	20/09/2013	20/09/2013	K. Lepoetu	Conferencestraat 5	4421 DP KAPELLE	Standaard A L
13019893	20/09/2013	20/09/2013	I.P.M. van 't Leven	Raadhuisstraat 27	4431 AH 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020602	20/09/2013	20/09/2013	A de bruijne	Canisvlietstraat 15	4541 BE SLUISKIL	Standaard A L
13020605	20/09/2013	10/09/2013	J.M. Verplanke	Oude Spoorbaan 8	4571 DZ AXEL	Standaard A L
13020934	20/09/2013	12/09/2013	G.J.J. van Eeden	Janseniuslaan 96	4561 NN HULST	Standaard A L
13021038	20/09/2013	12/09/2013	S. Vereecken	Lange Nieuwstraat 3	4587 RH KLOOSTERZANDE	Standaard A L
13021138	20/09/2013	10/09/2013	W. Bleys	Campensedijk 22	4581 PW VOGELWAARDE	Standaard A L
13021157	20/09/2013	20/09/2013	G. Janssen-Marinessen	Molenstraat 70	4567 BE CLINGE	Standaard A L
13021180	20/09/2013	10/09/2013	R. de Waal	Stationsstraat 32	4571 LB AXEL	Standaard A L
13021181	20/09/2013	10/09/2013	A.F. Burm	Langestraat 9	4568 PK NIEUW NAMEN	Standaard A L
13021182	20/09/2013	10/09/2013	A. de Verschelden Beyn	Traverse 16	4561 GE HULST	Standaard A L
13021183	20/09/2013	10/09/2013	J. de Beyn	Traverse 16	4561 GE HULST	Standaard A L
13021215	20/09/2013	03/09/2013	J.F.M. Smet	Molenweg 7	4576 CW KOEWACHT	Standaard A L
13021279	20/09/2013	10/09/2013	E Verhelst	Knol 18	4542 PV HOEK	Standaard A L
13019868	20/09/2013	14/09/2013	J.C. Flikweert-Mol	Provincialeweg 24 a	4431 NB 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019870	20/09/2013	12/09/2013	A. Blok	Groenedijk 8	4441 TJ OVEZANDE	Standaard A L
13019922	20/09/2013	20/09/2013	F.C.J. Uitterhoeve	Iepestraat 20	4431 CR 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019927	20/09/2013	20/09/2013	J.J. Lokerse-Allemekinders	's-Gravenstraat 22	4431 AC 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019928	20/09/2013	20/09/2013	J. Lokerse	's-Gravenstraat 22	4431 AC 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019930	20/09/2013	20/09/2013	J. den Ouden	Middenstraat 13	4431 BS 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019931	20/09/2013	20/09/2013	B. Kesselaar	Nieuwe Hoondertsedijk 6 a	4431 RL 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019932	20/09/2013	20/09/2013	B. Kesselaar	Nieuwe Hoondertsedijk 6 a	4431 RL 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020031	20/09/2013	10/09/2013	M. Waesberghe	Oudestraat 11	9190 STEKENE	Standaard A L
13020043	20/09/2013	15/09/2013	Arm. Bogaert	Tiberghienweg 20	4567 BR CLINGE	Standaard A L
13020047	20/09/2013	15/09/2013	P. Bogaert	Tiberghienweg 20	4567 BR CLINGE	Standaard A L
13020048	20/09/2013	15/09/2013	A. Bogaert	Tiberghienweg 20	4567 BR CLINGE	Standaard A L
13020058	20/09/2013	11/09/2013	R.C. Kuiper	Poortstraat 64 B	3572 HL UTRECHT	Standaard A L
13020352	20/09/2013	06/09/2013	J. Zandee	Dorpsstraat 110	4413 CE KRABBENDIJKKE	Standaard A L
13020353	20/09/2013	06/09/2013	J. Zandee	Morlodestraat 43	4413 AN KRABBENDIJKKE	Standaard A L
13020364	20/09/2013	19/09/2013	J.J Donker	Watervliet 57	4413 GC KRABBENDIJKKE	Standaard A L
13020373	20/09/2013	17/09/2013	E.M. Poppe	Rontgenstraat 6	4416 DP KRUININGEN	Standaard A L
13020600	20/09/2013	20/09/2013	L Flikweert	Blauwe Torenpad 1	4524 EW SLUIS	Standaard A L
13020739	20/09/2013	17/09/2013	C.G. Nieuwnhuijzen	Slotstraat 21	4416 AS KRUININGEN	Standaard A L
13020740	20/09/2013	17/09/2013	M Nieuwehuijzen	Slotstraat 21	4416 AS KRUININGEN	Standaard A L
13020742	20/09/2013	12/09/2013	J.A. Don	Nieukerckestraat 20	4413 EM KRABBENDIJKKE	Standaard A L
13020749	20/09/2013	05/09/2013	Ch Polderman	Waalstraat 23	4417 AP HANSWEERT	Standaard A L
13020750	20/09/2013	06/09/2013	J. Jong	Gawege 11 a	4414 NA WAARDE	Standaard A L

13020207	20/09/2013	20/09/2013	M.J. Visser-Post	Duinweg 29	4374 EA ZOUTELANDE	Standaard A L
13020208	20/09/2013	20/09/2013	G. van Zanten	De Bellink 10	4374 EH ZOUTELANDE	Standaard A L
13020365	20/09/2013	19/09/2013	M. Pagee	Dorpsstraat 138	4413 CG KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020745	20/09/2013	05/09/2013	L de Jonge	Oude Rijksweg 6 A	4413 NA KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020746	20/09/2013	05/09/2013	F Koeman	Mauritsstraat 3	4414 AK WAARDE	Standaard A L
13021037	20/09/2013	20/09/2013	P.R. Obrie	Hendrikstraat 14	4532 AM TERNEUZEN	Standaard A L
13021040	20/09/2013	11/09/2013	F.J. van Esch	Lange Nieuwstraat 19	4587 RH KLOOSTERZANDE	Standaard A L
13021045	20/09/2013	20/09/2013	P.J.A. de Poorter	Sweelinckhof 1	4536 HA TERNEUZEN	Standaard A L
13021047	20/09/2013	20/09/2013	G. van der Bijl	Langs de Kreek 14	4535 CC TERNEUZEN	Standaard A L
13021051	20/09/2013	11/09/2013	G. Scheele	Maatstraat 1	4543 PX ZAAMSLAG	Standaard A L
13021053	20/09/2013	10/09/2013	A.A. Catseman	Kleine Huissenspolderweg 2	4543 PK ZAAMSLAG	Standaard A L
13021127	20/09/2013	10/09/2013	A.L. de Feijter	Lange Nieuwstraat 7	4587 RH KLOOSTERZANDE	Standaard A L
13021224	20/09/2013	10/09/2013	R. Verhagen	Beukenlaan 5	4564 CB SINT JANSTEEN	Standaard A L
13021225	20/09/2013	10/09/2013	P.J.A. d' Haens	Havenstraat 17	4569 TK GRAAUW	Standaard A L
13021226	20/09/2013	10/09/2013	D. de Regt	Schenkeldijk 4	4543 PJ ZAAMSLAG	Standaard A L
13021228	20/09/2013	10/09/2013	G. de Maat	Zoutestraat 184 c	4561 TC HULST	Standaard A L
13021229	20/09/2013	10/09/2013	E.J. Piessens	's-Gravenstraat 258	4567 AR CLINGE	Standaard A L
13021230	20/09/2013	10/09/2013	J. v.d. Heyden	Saxhavenstraat 36	4561 HC HULST	Standaard A L
13021300	20/09/2013	10/09/2013	P. Jansen	Irenestraat 5	4532 BG TERNEUZEN	Standaard A L
13021301	20/09/2013	10/09/2013	L.J Jansen	Irenestraat 5	4532 BG TERNEUZEN	Standaard A L
13021306	20/09/2013	10/09/2013	J. Dieleman	Eendragtweg 6	4543 PL ZAAMSLAG	Standaard A L
13021307	20/09/2013	10/09/2013	K. de Putter	Drieweg 2	4543 RS ZAAMSLAG	Standaard A L
13021321	20/09/2013	12/09/2013	E. Vael	Riet- en Wulfsdijkweg 12	4561 PZ HULST	Standaard A L
13019840	20/09/2013	19/09/2013	L. Menheere-Schrijver	Abelenstraat 17	4462 BP GOES	Standaard A L
13019845	20/09/2013	16/09/2013	J. Lokerse	Middenstraat 2	4431 BS 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019850	20/09/2013	16/09/2013	G.H. Toorenaar	Gerbernesseweg 17	4443 AH NISSE	Standaard A L
13019851	20/09/2013	16/09/2013	L. Dekker	Zwanenburg 2	4472 BG 'S-HEER HENDRIKSKINDEREN	Standaard A L
13019852	20/09/2013	16/09/2013	A. van Damme	Fortrapastraat 9	4431 BT 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019857	20/09/2013	20/09/2013	C. Stouten-Folmer	Populierestraat 10	4431 CK 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019862	20/09/2013	11/09/2013	J. Lokerse	Hellenburgstraat 30	4436 AK OUDELANDE	Standaard A L
13019863	20/09/2013	11/09/2013	P.E.B. Fierloos-Lokerse	Prunusstraat 52	4431 DB 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019865	20/09/2013	20/09/2013	J.A. Blok	Provincialeweg 20	4431 NB 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020351	20/09/2013	06/09/2013	A.M. Sniijders	Oude Rijksweg 11 a	4413 NA KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020366	20/09/2013	09/09/2013	M. Vreede	Nieuwerkerckestraat 60	4413 EN KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020367	20/09/2013	19/09/2013	L.J. Pagee	Noordweg 64	4413 AD KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020368	20/09/2013	19/09/2013	W. Luijendijk	Koninginneweg 31	2411 XK BODEGRAVEN	Standaard A L
13020369	20/09/2013	17/09/2013	P. Poppe	Rontgenstraat 6	4416 DP KRUININGEN	Standaard A L
13020370	20/09/2013	17/09/2013	G Poppe	Rontgenstraat 6	4416 DP KRUININGEN	Standaard A L
13020371	20/09/2013	17/09/2013	M Poppe	Rontgenstraat 6	4416 DP KRUININGEN	Standaard A L
13020729	20/09/2013	16/09/2013	H.M. Paauwe-Schrijvers	Tremel 22	4413 HA KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020731	20/09/2013	11/09/2013	J den Herder	Nieuwlandse Binnendijk 6	4415 AB OOSTDIJK	Standaard A L
13020732	20/09/2013	05/09/2013	J Scharck-Wolfert	Johan Willem Frisostraat 13	4413 CA KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020738	20/09/2013	09/09/2013	H. Beeke	Albert Schweitzerstraat 1	4416 CW KRUININGEN	Standaard A L
13020741	20/09/2013	18/09/2013	V Atteren	Nieuwerkerckestraat 15	4413 EH KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020747	20/09/2013	05/09/2013	A. Koeman	Mauritsstraat 3	4414 AK WAARDE	Standaard A L
13020748	20/09/2013	05/09/2013	A.C. Polderman-Joose	Waalstraat 23	4417 AP HANSWEERT	Standaard A L
13019834	20/09/2013	17/09/2013	P.M. Poortvliet-de Leeuw	Prinses Wilhelminastraat 2	4435 AH BAARLAND	Standaard A L
13019846	20/09/2013	16/09/2013	A. geertse	Fortrapastraat 31	4431 BV 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019847	20/09/2013	16/09/2013	M. Geertse-Verburg	Fortrapastraat 31	4431 BV 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019848	20/09/2013	16/09/2013	A. van de Driest	Goesestraatweg 19	4431 CC 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019849	20/09/2013	16/09/2013	W.L. Harthoorn	Goesestraatweg 19	4431 CC 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019853	20/09/2013	16/09/2013	P. Schrier	Kastanjestraat 33	4431 CW 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019854	20/09/2013	17/09/2013	A. Kraamer	Berkehof 19	4431 CN 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019855	20/09/2013	17/09/2013	J.E. de Graaf	Fortrapastraat 39	4431 BV 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019856	20/09/2013	11/09/2013	S.A. Brand	Ambachtsstraat 62	4431 BG 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019858	20/09/2013	20/09/2013	L. Stouten	Populierestraat 10	4431 CK 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L

13019859	20/09/2013	18/09/2013	J. Schrier-van der Heijde	Iepestraat 52	4431 CR 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019860	20/09/2013	18/09/2013	K. Schrier	Iepestraat 52	4431 CR 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019861	20/09/2013	11/09/2013	C.P. Kersjens	Ambachtsstraat 62	4431 BG 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019937	20/09/2013	11/09/2013	A. Murre	Heer Geertspolderweg 5	4431 RX 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019938	20/09/2013	18/09/2013	J.J. Flikweert	Schoorkenszandweg 19	4431 NC 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020090	20/09/2013	15/09/2013	S Magnus-Kroes	Hendrik Casimirlaan 31	4561 WH HULST	Standaard A L
13020220	20/09/2013	20/09/2013	van Zweeden	Oranjestraat 34	4532 BV TERNEUZEN	Standaard A L
13020222	20/09/2013	20/09/2013	R. Koutelen	van Bovenstraat 27	4531 AE TERNEUZEN	Standaard A L
13020356	20/09/2013	07/09/2013	R. van Houte	Polderweg 2	4416 RE KRUININGEN	Standaard A L
13020735	20/09/2013	09/09/2013	C.J. Houtman-Kok	Eindje de Rondte 53	4416 CP KRUININGEN	Standaard A L
13020743	20/09/2013	05/09/2013	F. Fraas	Meestoof 3	4413 GM KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020744	20/09/2013	05/09/2013	M Fraas-Dees	Meestoof 3	4413 GM KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020937	20/09/2013	20/09/2013	W. van Delft	Reepstraat 94	9170 SINT GILLIS WAAS	Standaard A L
13019879	20/09/2013	20/09/2013	A. Jobse	Burg Jansenstraat 6	4431 BL 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019918	20/09/2013	16/09/2013	H. Damme	Zuidweg 23	4443 AA NISSE	Standaard A L
13019920	20/09/2013	16/09/2013	R. van Damme	Gerbernesseweg 14	4443 AJ NISSE	Standaard A L
13019934	20/09/2013	16/09/2013	A. Lokerse	Schoorkenszandweg 4	4431 NC 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019935	20/09/2013	16/09/2013	J. Lokerse	Schoorkenszandweg 4	4431 NC 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019936	20/09/2013	13/09/2013	M. Krijger	Burg Jansenstraat 6	4431 BL 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019939	20/09/2013	18/09/2013	D. Stelling	Esdoornstraat 12	4431 DE 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019941	20/09/2013	18/09/2013	K. Stelling	Esdoornstraat 12	4431 DE 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019942	20/09/2013	18/09/2013	M. Andrea	Goesestraatweg 6	4431 CC 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019943	20/09/2013	17/09/2013	A.C. Kraamer-Brasser	Berkehof 19	4431 CN 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020182	20/09/2013	06/09/2013	E. Aarnoutse-Duine	Steigerweg 6	4433 BA HOEDEKENSKERKE	Standaard A L
13020730	20/09/2013	11/09/2013	R. Allewijn	Noorddijk 13	4413 NE KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020733	20/09/2013	05/09/2013	M.D. Schurarts	Johan Willem Frisostraat 13	4413 CA KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020736	20/09/2013	09/09/2013	T. de Kort de meijer	Slotstraat 83	4416 AT KRUININGEN	Standaard A L
13020737	20/09/2013	09/09/2013	J. de Kort	Slobstraat 83	4416 AT KRUININGEN	Standaard A L
13021137	20/09/2013	10/09/2013	D. Inghels	Julianastraat 115 a	4566 AE HEIKANT	Standaard A L
13021139	20/09/2013	10/09/2013	I. van Sonsbeek	Bellinistraat 3	4561 VH HULST	Standaard A L
13021140	20/09/2013	10/09/2013	J. vd Kerkhove	Van der Maelstedeweg 38	4561 GT HULST	Standaard A L
13021141	20/09/2013	10/09/2013	P. vd Kerkhove	Van der Maelstedeweg 38	4561 GT HULST	Standaard A L
13021143	20/09/2013	10/09/2013	R. Boogaert	Smedenplein 10	4561 BG HULST	Standaard A L
13021155	20/09/2013	10/09/2013	E. Fassaert	Tabakstraat 19	4561 HW HULST	Standaard A L
13021302	20/09/2013	10/09/2013	R. van Broeck	Dorpsstraat 16 bus12	9130 KIELDRECHT	Standaard A L
13021327	20/09/2013	10/09/2013	A. Verhelst	Tolweg 105	4561 RL HULST	Standaard A L
13019808	20/09/2013	10/09/2013	J Boone	Vrouwenweg 5	4433 RT HOEDEKENSKERKE	Standaard A L
13019830	20/09/2013	14/09/2013	P.A. van Wingen	Stripseweg 4	4435 RL BAARLAND	Standaard A L
13019831	20/09/2013	14/09/2013	L.P. van Wingen	Stripseweg 4	4435 RL BAARLAND	Standaard A L
13019832	20/09/2013	17/09/2013	A.W.C. Elshove-Marcus	Florishoek 18	4435 AW BAARLAND	Standaard A L
13019833	20/09/2013	17/09/2013	H.W. Elshove	Florishoek 18	4435 AW BAARLAND	Standaard A L
13019837	20/09/2013	18/09/2013	F. Traas	Schoolstraat 8	4431 AL 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019841	20/09/2013	19/09/2013	L. Menheere	Abelenstraat 17	4462 BP GOES	Standaard A L
13019842	20/09/2013	19/09/2013	C.J. de Broekert	Kolveniershof 72	4461 DB GOES	Standaard A L
13019899	20/09/2013	20/09/2013	H. Dubbelman	Fortrapastraat 41	4431 BV 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019904	20/09/2013	18/09/2013	M. Boonman	Prunusstraat 59	4431 DD 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019908	20/09/2013	18/09/2013	J. Helmstrijd	Magnoliastraat 156	4431 EK 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020075	20/09/2013	18/09/2013	K.A. Ivens-Schouw	's-Gravenstraat 81	4567 AB CLINGE	Standaard A L
13020081	20/09/2013	10/09/2013	S. Troost	Oude Zeedijk 33	4571 PP AXEL	Standaard A L
13020172	20/09/2013	05/09/2013	J.P. Goense	Goesestraatweg 41	4431 RG 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020190	20/09/2013	05/09/2013	F.C. Koens	Esdoornstraat 52	4431 DG 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020192	20/09/2013	04/09/2013	C. Hoogerheide	Iepestraat 22	4431 CR 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020193	20/09/2013	04/09/2013	J.J. Duine	Goesestraatweg 12	4431 CD 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020221	20/09/2013	12/09/2013	J.A. van Kouteren-Rosseel	Grenulaan 28	4531 AB TERNEUZEN	Standaard A L
13020247	20/09/2013	10/09/2013	J. Gijs-Teulle	Graaf Jansdijk 70	4571 SJ AXEL	Standaard A L
13020384	20/09/2013	10/09/2013	M. Kouijzer	Janseniuslaan 93	4561 NL HULST	Standaard A L

13020388	20/09/2013	10/09/2013	B. Buijsse	Poorterslaan 60	4561 ZN HULST	Standaard A L
13020393	20/09/2013	02/09/2013	C. Dobbelaer-Inghels	Hoofdstraat 65	4564 AN SINT JANSTEEN	Standaard A L
13021055	20/09/2013	10/09/2013	G.A. Rouw	Noordwegseweg 1	4458 AT 'S-HEER ARENDSKERKE	Standaard A L
13019809	20/09/2013	09/09/2013	I Boone	Vrouwenweg 3	4433 RT HOEDEKENSKERKE	Standaard A L
13019810	20/09/2013	08/09/2013	C Huissen	's-Gravenpoldersestraat 30	4433 AH HOEDEKENSKERKE	Standaard A L
13019812	20/09/2013	06/09/2013	J Hopmans	Commejansstraat 21	4437 AR ELLEWOUTSDIJK	Standaard A L
13019813	20/09/2013	12/09/2013	H.J. Kloet	Zwanestraat 38	4451 DW HEINKENZAND	Standaard A L
13019814	20/09/2013	12/09/2013	W Kloet	Zwanestraat 38	4451 DW HEINKENZAND	Standaard A L
13019815	20/09/2013	12/09/2013	R Smits	Dunantstraat 271	2713 SK ZOETERMEER	Standaard A L
13019816	20/09/2013	09/09/2013	J Boone	Vrouwenweg 3	4433 RT HOEDEKENSKERKE	Standaard A L
13019817	20/09/2013	06/09/2013	C Mol	Bakendorpseweg 21	4435 NH BAARLAND	Standaard A L
13019818	20/09/2013	06/09/2013	C de Bois	Slotstraat 17	4435 AM BAARLAND	Standaard A L
13019819	20/09/2013	12/09/2013	H Smits	Dunantstraat 271	2713 SK ZOETERMEER	Standaard A L
13019897	20/09/2013	16/09/2013	A. bij de Vaate	Populierestraat 2	4431 CK 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019898	20/09/2013	20/09/2013	M.J. Dubbelman-Vermet	Fortrapastraat 41	4431 BV 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019900	20/09/2013	17/09/2013	H.J. de Graag	Fortrapastraat 39	4431 BV 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019902	20/09/2013	17/09/2013	S.C. de Koeijer	Populierestraat 42	4431 CK 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019903	20/09/2013	18/09/2013	A.J. de Kraker	Ambachtsstraat 57	4431 BD 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020355	20/09/2013	06/09/2013	M. Zandee	Dorpsstraat 110	4413 CE KRABBENDIJK	Standaard A L
13020357	20/09/2013	07/09/2013	H. Houte	Polderweg 2	4416 RE KRUININGEN	Standaard A L
13020362	20/09/2013	08/09/2013	G Klooster	Oosthavendijk 5	4475 AA WILHELMINADORP	Standaard A L
13020363	20/09/2013	19/09/2013	Krijger	Burg Sandbergstraat 3	4413 CL KRABBENDIJK	Standaard A L
13020372	20/09/2013	17/09/2013	A Poppe	Rontgenstraat 6	4416 DP KRUININGEN	Standaard A L
13020391	20/09/2013	10/09/2013	R Verdurmen	Zandstraat 29	4576 BV KOEWACHT	Standaard A L
13020396	20/09/2013	09/09/2013	B Koster	Voltastraat 26	4532 LH TERNEUZEN	Standaard A L
13020398	20/09/2013	10/09/2013	T Tieleman	Koninginnestraat 23	4568 PT NIEUW NAMEN	Standaard A L
13019872	20/09/2013	20/09/2013	J. Kesselaar	Kerkhoekstraat 20	4431 AP 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019873	20/09/2013	20/09/2013	E. Lokerse-Jobse	Provincialeweg 24	4431 NB 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019876	20/09/2013	20/09/2013	M. Flikweert	Provincialeweg 24 a	4431 NB 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019882	20/09/2013	20/09/2013	J.J. Murre de Bat	Heer Geertspolderweg 5	4431 RX 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019894	20/09/2013	20/09/2013	J.L. Neels	Galmgat 31	4336 KB MIDDELBURG	Standaard A L
13019905	20/09/2013	20/09/2013	M.F.C. Bookelaar	Groeweg 9	4431 RD 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019911	20/09/2013	18/09/2013	P Bal	Magnoliastraat 100	4431 EK 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019929	20/09/2013	12/09/2013	J. den Ouden-Huissen	Middenstraat 13	4431 BS 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019940	20/09/2013	18/09/2013	E. de Koster	D A Poldermansstraat 7	4431 AZ 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019945	20/09/2013	17/09/2013	A. Waverijn-Roelse	Spanjaardsweg 6	4553 PA PHILIPPINE	Standaard A L
13020248	20/09/2013	20/09/2013	W.R.M. Warrens	St. Jansteenstraat 2	9190 STEKENE	Standaard A L
13020334	20/09/2013	11/09/2013	A. Selim	Marijkestraat 19	4461 VE GOES	Standaard A L
13020340	20/09/2013	11/09/2013	R. Tramper	Hornikswai 48	4464 AR GOES	Standaard A L
13020360	20/09/2013	07/09/2013	L Zweemer	Kerpolder 33	4413 GA KRABBENDIJK	Standaard A L
13020386	20/09/2013	10/09/2013	L. Nuffel-van Waas	Vondelstraat 30	4561 LR HULST	Standaard A L
13020387	20/09/2013	10/09/2013	K van Dijck	Molenstraat 114	9130 KIELKNECHT	Standaard A L
13020389	20/09/2013	10/09/2013	J Truijman	Leeghwaterstraat 64	4561 MB HULST	Standaard A L
13020390	20/09/2013	10/09/2013	A. Verdurmen-De Bar	Nieuwe Karnemelkstraat 15	4576 BT KOEWACHT	Standaard A L
13020392	20/09/2013	10/09/2013	S. Mol	Patrijzendijk 10	4561 RV HULST	Standaard A L
13020394	20/09/2013	03/09/2013	W Dobbelaar	Hoofdstraat 65	4564 AN SINT JANSTEEN	Standaard A L
13020395	20/09/2013	20/09/2013	M. Kampen	Lorentzlaan 30	4532 KP TERNEUZEN	Standaard A L
13020397	20/09/2013	10/09/2013	R. Tieleman	Koninginnestraat 23	4568 PT NIEUW NAMEN	Standaard A L
13020399	20/09/2013	10/09/2013	A. Tieleman	Van der Maelstedeweg 92	4561 GV HULST	Standaard A L
13019820	20/09/2013	12/09/2013	P. van der Zee	Jan van Bloisstraat 32	4691 HL THOLEN	Standaard A L
13019821	20/09/2013	12/09/2013	A. Hoge	Jan van Bloisstraat 2	4691 HL THOLEN	Standaard A L
13019822	20/09/2013	12/09/2013	M. Laroes	Elvis Presleylaan 27	4462 LB GOES	Standaard A L
13019823	20/09/2013	12/09/2013	M.C. Aarnoutse	Provincialeweg 6 a	4431 NB 'S GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019824	20/09/2013	10/09/2013	J.W. Minnaard	Nieuweweg 20	4435 AD BAARLAND	Standaard A L
13019825	20/09/2013	09/09/2013	P. Boone	Vrouwenweg 5	4433 RT HOEDEKENSKERKE	Standaard A L
13019826	20/09/2013	10/09/2013	N. Boone	Burg van Lierestraat 2	4436 AL OUDELANDE	Standaard A L

13019827	20/09/2013	16/09/2013	C. Laroës-van Tilburg	Elvis Presleylaan 27	4462 LB GOES	Standaard A L
13019864	20/09/2013	20/09/2013	A. Pikaart	Burg Vogelaarstraat 22	4435 AS BAARLAND	Standaard A L
13019866	20/09/2013	20/09/2013	J. Lokersse	Provincialeweg 24	4431 NB 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019867	20/09/2013	20/09/2013	M. Blok-Sinke	Provincialeweg 20	4431 NB 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019869	20/09/2013	20/09/2013	N.J. Buijze	Polderweg 27	4444 NA 'S-HEER ABTSKERKE	Standaard A L
13019871	20/09/2013	20/09/2013	P.P. Verhage	Egelantierstraat 42	4431 EP 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019884	20/09/2013	20/09/2013	M.P. Wisse-Dek	Sandeeweg 3	4416 NJ KRUININGEN	Standaard A L
13019890	20/09/2013	20/09/2013	C. Wisse	Sandeeweg 3	4416 NJ KRUININGEN	Standaard A L
13020183	20/09/2013	06/09/2013	J. Fierloos	Zuidweg 10	4443 AB NISSE	Standaard A L
13020184	20/09/2013	05/09/2013	A. Groen	Esdoornstraat 32 A	4431 DE 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020185	20/09/2013	05/09/2013	H.M. Aarnoutse-Berman	Goesestraatweg 10	4431 CD 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020186	20/09/2013	05/09/2013	J.W. Blok	Wilgestraat 48	4431 CH 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020187	20/09/2013	05/09/2013	A.E. Aarnoutse	Goesestraatweg 10	4431 CD 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020188	20/09/2013	20/09/2013	J. de Visser	Kerkhoekstraat 2	4431 AP 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020189	20/09/2013	05/09/2013	J. van Leeuwen	Middenstraat 10	4431 BS 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020191	20/09/2013	04/09/2013	N. de Witte	Zuidweg 14	4443 AB NISSE	Standaard A L
13019265	20/09/2013	13/09/2013	P. de Vos	Diezestraat 20	4535 EL TERNEUZEN	Standaard A L
13020155	20/09/2013	05/09/2013	R. Hoogerheide	Zuidweg 18	4443 NE NISSE	Standaard A L
13020157	20/09/2013	05/09/2013	C.J. Haeck	Schoener 15	4511 JT BRESKENS	Standaard A L
13020159	20/09/2013	10/09/2013	J. De Broekert-Kopmels	Goesestraatweg 8	4431 CD 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020160	20/09/2013	10/09/2013	G. De Broekert	Goesestraatweg 8	4431 CD 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020166	20/09/2013	05/09/2013	M.J. De Kunder-Vader	Zaidijk 1	4431 RH 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020167	20/09/2013	05/09/2013	J.D.P. de Kunder	Zaidijk 1	4431 RH 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020171	20/09/2013	05/09/2013	S.M. Mazurek-Goense	Goesestraatweg 41	4431 RG 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020173	20/09/2013	05/09/2013	P.L. Koens-Van willegen	Esdoornstraat 52	4431 DG 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020176	20/09/2013	06/09/2013	P.L. van Rottier	Kamperfoeliestraat 4	4431 EC 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020177	20/09/2013	06/09/2013	M.J. Van de Guchte	Wolfhoekseweg 2	4438 AB DRIEWEGEN	Standaard A L
13020178	20/09/2013	05/09/2013	P. Vermue	Essedijkje 2	4421 RK KAPELLE	Standaard A L
13020180	20/09/2013	05/09/2013	M. Kool	Kolewiegenhoek 5	4435 AT BAARLAND	Standaard A L
13020181	20/09/2013	06/09/2013	M.C. Aarnoutse	Steigerweg 6	4433 BA HOEDEKENSKERKE	Standaard A L
13020278	20/09/2013	06/09/2013	de Nood	Egelantierstraat 66	4431 EP 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020288	20/09/2013	07/09/2013	W.J. de Witte - van der Ree	Esdoornstraat 13	4431 DH 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020289	20/09/2013	07/09/2013	H.G. de Witte	Esdoornstraat 13	4431 DH 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020290	20/09/2013	05/09/2013	F. Hoogstrate	Esdoornstraat 68	4431 DG 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020293	20/09/2013	06/09/2013	P. de Jager	Fortrapastraat 12	4431 BW 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020298	20/09/2013	07/09/2013	A. van Hoeve	Fortrapastraat 37	4431 BV 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020361	20/09/2013	07/09/2013	A. Koster	Cruijckelcreke 1	4491 PS WISSENKERKE	Standaard A L
13020508	20/09/2013	12/09/2013	P. Nijse-de Visser	Ambachtsstraat 72	4431 BG 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13021920	20/09/2013	11/09/2013	M. van Pienbroek	Oranjestraat 46	4532 BV TERNEUZEN	Standaard A L
13020154	20/09/2013	05/09/2013	C. Huissoon	Goesestraatweg 3	4431 CC 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020163	20/09/2013	04/09/2013	O. Zandee	Morlodestraat 2	4413 AP KRABBENDIJKKE	Standaard A L
13020164	20/09/2013	05/09/2013	H.M. In 't Anker	Molenweg 2	4423 PD SCHORE	Standaard A L
13020170	20/09/2013	05/09/2013	N.M. Goense-van Westeinde	Goesestraatweg 44	4431 RG 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020174	20/09/2013	06/09/2013	L. Van der Maas	Tulpstraat 75	4461 NX GOES	Standaard A L
13020175	20/09/2013	06/09/2013	J.W. Kusters	Colijnsplaatseweg 24	4486 AX COLIJNSPLAAT	Standaard A L
13020272	20/09/2013	07/09/2013	P.E. Klijn	Langeweg 29	4431 RP 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020273	20/09/2013	07/09/2013	G.J. Klijn	Langeweg 29	4431 RP 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020274	20/09/2013	07/09/2013	C.J. Klijn - Blok	Langeweg 29	4431 RP 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020275	20/09/2013	07/09/2013	M. Klijn	Langeweg 29	4431 RP 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020276	20/09/2013	20/09/2013	G.A. Zwigelaar	Paardebloemstraat 3	5317 ND NEDERHEMERT	Standaard A L
13020280	20/09/2013	06/09/2013	H.M. Hoogerheide - Vermeij	Iepestraat 22	4431 CR 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020302	20/09/2013	16/09/2013	L.A. Kesselaar	Nieuwe Hoondersedijk 8	4431 RL 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020314	20/09/2013	11/09/2013	J. Bosman	Ambachtsstraat 55	4431 BD 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020315	20/09/2013	12/09/2013	P. Harthoorn-Kopmels	Westerstraat 34	4451 BR HEINKENSZAND	Standaard A L

13020316	20/09/2013	11/09/2013	L.W. Bosman-Nieuwenhuijse	Ambachtsstraat 55	4431 BD 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020320	20/09/2013	13/09/2013	Van Den J.M. Berg	Goesestraatweg 5	4431 CC 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020385	20/09/2013	10/09/2013	E. de Bock - Seij	Leeuwerikstraat 7	4561 KM HULST	Standaard A L
13020718	20/09/2013	14/09/2013	C.M. Veerhoek	Kruisbessestraat 59	4413 DB KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020720	20/09/2013	16/09/2013	C. Dagevos	Zwaakseweg 7	4424 NE WEMELDINGE	Standaard A L
13020721	20/09/2013	15/09/2013	L. Dorst	Hoofdstraat 29	4441 AA OVEZANDE	Standaard A L
13020722	20/09/2013	16/09/2013	A.J. van Baarle	Maaiklinkstraat 13	4438 AM DRIEWEGEN	Standaard A L
13020727	20/09/2013	17/09/2013	P. Allewijn	Dorpsstraat 124	4413 CG KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020263	27/09/2013	06/09/2013	G.M. de Jonge - Jacobs	Goesestraatweg 30	4431 CD 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020265	27/09/2013	07/09/2013	L. Aarnoutse	Grintweg 42	4401 NG YERSEKE	Standaard A L
13020266	27/09/2013	07/09/2013	C. Hoogesteger	Middenstraat 9	4431 BS 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020267	27/09/2013	07/09/2013	N.C. Hoogesteger - Zuijddijk	Middenstraat 9	4431 BS 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020268	27/09/2013	07/09/2013	Heijboer	Weeldijk 2	4431 RJ 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020269	27/09/2013	06/09/2013	M. Vermue	Essedijkje 4	4421 RK KAPELLE	Standaard A L
13020270	27/09/2013	07/09/2013	C. Murre - Riemens	De Boog 9	4431 AT 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020271	27/09/2013	07/09/2013	J.M. Schout	Fortrapastraat 49	4431 BV 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020277	20/09/2013	05/09/2013	A. Lamers	Leen Evertsestraat 2	4436 AT OUDELANDE	Standaard A L
13020279	20/09/2013	06/09/2013	R Koppejan	Torenstraat 27	4365 AD MELISKERKE	Standaard A L
13020281	20/09/2013	06/09/2013	C.P. Scheers	Ring 26	4455 AE NIEUWDORP ZLD	Standaard A L
13020282	20/09/2013	06/09/2013	R. Hamelink	Belvederestraat 32	4611 KK BERGEN OP ZOOM	Standaard A L
13020286	20/09/2013	07/09/2013	P. de Witte-Weststrate	Gerbernesseweg 2	4443 AJ NISSE	Standaard A L
13020287	20/09/2013	07/09/2013	M. de Witte	Gerbernesseweg 2	4443 AJ NISSE	Standaard A L
13020711	20/09/2013	12/09/2013	M.J. Kole	Dorpsstraat 79 b	4413 CD KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020714	20/09/2013	12/09/2013	J.S. Spruyt - Maljaars	Schoolstraat 25	4354 AJ VROUWENPOLDER	Standaard A L
13020717	20/09/2013	14/09/2013	J. Zweedijk	Kruisbessestraat 59	4413 DB KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020719	20/09/2013	16/09/2013	L. Visser - Heijnen	Ravenstein 13	4416 HW KRUININGEN	Standaard A L
13020723	20/09/2013	17/09/2013	G. Vette	's-Heerenhoeksedijk 18	4453 RB 'S-HEERENHOEK	Standaard A L
13020724	20/09/2013	17/09/2013	J.J. van Koeveringe -1	Kruisbessestraat 38	4413 DC KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020725	20/09/2013	17/09/2013	D.J. Vette	's-Heerenhoeksedijk 18	4453 RB 'S-HEERENHOEK	Standaard A L
13020726	20/09/2013	17/09/2013	J.J. van Koeveringe - 2	Kruisbessestraat 38	4413 DC KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020728	20/09/2013	16/09/2013	A.A. Paauwe	Tremel 22	4413 HA KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020024	20/09/2013	10/09/2013	H. d' Haens	Havenstraat 15	4569 TK GRAAUW	Standaard A L
13020202	20/09/2013	10/09/2013	C.P. Nieuwenhuijze	Lindemansweg 9	4474 NJ KATTENDIJKE	Standaard A L
13020223	20/09/2013	12/09/2013	C.E.A. v.d. Peijl - de Ranitz	Churchillaan 694	4532 JB TERNEUZEN	Standaard A L
13020242	20/09/2013	09/09/2013	M.J. Begthel	Nieuwstraat 8	4493 BD KAMPERLAND	Standaard A L
13020253	20/09/2013	06/09/2013	A.C. Knulst	Kerkweg 3	4696 RE STAVENISSE	Standaard A L
13020257	20/09/2013	07/09/2013	M. de Winter	Monnikendijk 49	4474 NC KATTENDIJKE	Standaard A L
13020264	27/09/2013	06/09/2013	P.G. de Jonge	Goesestraatweg 20	4431 CD 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020330	20/09/2013	18/09/2013	Beijnsens	Berkenstraat 21	4462 VW GOES	Standaard A L
13020510	20/09/2013	11/09/2013	H. Lambregtse	Ambachtsstraat 64	4431 BG 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020519	20/09/2013	11/09/2013	Paauwe	Willem Zelleweg 33 A	4462 AA GOES	Standaard A L
13020525	20/09/2013	20/09/2013	J.A. van der Linden	J Antonides vd Goeskd 8 14	4461 BH GOES	Standaard A L
13020528	20/09/2013	08/09/2013	M. Straub-Steenis	Weidezicht 19	4462 VK GOES	Standaard A L
13020531	20/09/2013	08/09/2013	J. Goense	Weidezicht 23	4462 VK GOES	Standaard A L
13020537	20/09/2013	20/09/2013	D. de Hond	J.D. van Mellestraat 14	4461 VS GOES	Standaard A L
13020601	26/09/2013	10/09/2013	J. Bleijenbergh-Dobbelaar	Hoofdstraat 45	4564 AM SINT JANSTEEN	Standaard A L
13020617	24/09/2013	10/09/2013	J. Rosendaal	Bruggendijk 7	4505 PP ZUIDZANDE	Standaard A L
13020708	20/09/2013	12/09/2013	A. Harthoorn - Wagenaar	Bolwerk 10	4415 AA OOSTDIJK	Standaard A L
13020709	20/09/2013	17/09/2013	E. Allewijn - Wijn	Dorpsstraat 124	4413 CG KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020710	20/09/2013	20/09/2013	M. Schrijver	Dorpsstraat 79 B	4413 CD KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020712	20/09/2013	12/09/2013	J. Blok - Dekker	Morlodehof 6	4413 BW KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020713	20/09/2013	12/09/2013	J. Spruyt	Schoolstraat 25	4354 AJ VROUWENPOLDER	Standaard A L

13021297	26/09/2013	10/09/2013	F.L. van Mullem	Moerschansstraat 294	4561 ZP HULST	Standaard A L
13021298	26/09/2013	10/09/2013	R. Warmenhoven	Koninginnestraat 23	4568 PT NIEUW NAMEN	Standaard A L
13019912	20/09/2013	18/09/2013	M.C. Filius	Magnoliastraat 148	4431 EK 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019914	20/09/2013	16/09/2013	M.H. van 't Wout-van Gogh	Goesestraatweg 36	4431 CD 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019915	20/09/2013	16/09/2013	H.J.M. van 't Wout	Goesestraatweg 36	4431 CD 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019916	20/09/2013	16/09/2013	R. van Manen	Ooststraat 48	4421 EC KAPELLE	Standaard A L
13020509	20/09/2013	12/09/2013	M. Nijse	Ambachtsstraat 72	4431 BG 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020511	20/09/2013	11/09/2013	R. Grootjans	Jachthuisstraat 19	4481 AK KLOETINGE	Standaard A L
13020514	20/09/2013	20/09/2013	J. Krijger-Dourlein	Willemsstraat 20	4481 AT KLOETINGE	Standaard A L
13020516	20/09/2013	10/09/2013	Westrate	Deltastraat 7	4474 AK KATTENDIJK	Standaard A L
13020520	20/09/2013	07/09/2013	E. Schmeitz	Marijkeweg 26	6709 PG WAGENINGEN	Standaard A L
13020857	20/09/2013	14/09/2013	E. Foosse	Prinses Wilhelminastraat 15	4435 AG BAARLAND	Standaard A L
13020858	20/09/2013	14/09/2013	C.J. de Broekert	Burg Vogelaarstraat 7	4435 AR BAARLAND	Standaard A L
13020861	20/09/2013	16/09/2013	C. Allemekinders	Westdorpseweg 4	4435 RM BAARLAND	Standaard A L
13020862	20/09/2013	16/09/2013	C. de Winter	Westdorpseweg 4	4435 RM BAARLAND	Standaard A L
13020864	20/09/2013	20/09/2013	R. Traas	van Zijlstraat 25	4453 BB 'S-HEERENHOEK	Standaard A L
13020865	20/09/2013	20/09/2013	T. Traas	van Zijlstraat 25	4453 BB 'S-HEERENHOEK	Standaard A L
13020867	20/09/2013	06/09/2013	D.F. Lindenbergh	Florishoek 14	4435 AW BAARLAND	Standaard A L
13020872	20/09/2013	05/09/2013	E. de Broekert	Kraaijensteinweg 25	4328 RZ BURGH-HAAMSTED	Standaard A L
13020873	20/09/2013	07/09/2013	A. Brands	Ankeveenstraat 80	5036 CC TILBURG	Standaard A L
13020881	20/09/2013	13/09/2013	J.M. Braam-Jasperse	Everingse Binnendijk 9	4436 RN OUDELANDE	Standaard A L
13020882	20/09/2013	14/09/2013	D. Unrind	Berkenstraat 38	4462 VX GOES	Standaard A L
13020883	20/09/2013	06/09/2013	J.B. v.d. Does	Oudekamerseweg 1	4451 NC HEINKENSZAND	Standaard A L
13020889	20/09/2013	06/09/2013	M Mol	Bakendorpseweg 21	4435 NH BAARLAND	Standaard A L
13020152	20/09/2013	06/09/2013	J.C. Koeveringe	Goesestraatweg 38	4431 CD 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020158	20/09/2013	05/09/2013	A.C. Hoogerheide	Zuidweg 18	4443 NE NISSE	Standaard A L
13020161	20/09/2013	05/09/2013	R. Meijler	Slotstraat 50	4435 AP BAARLAND	Standaard A L
13020162	20/09/2013	05/09/2013	A. Meijler	Slotstraat 50	4435 AP BAARLAND	Standaard A L
13020168	20/09/2013	20/09/2013	A. Aarnoutse	Zaaidijk 3	4431 RH 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020195	20/09/2013	12/09/2013	F.F. Nieuwenhuyzen-v.d. Berge	Molenlaan 25	4401 CB YERSEKE	Standaard A L
13020196	20/09/2013	13/09/2013	W.C. van Klink-Slabbekoorn	Koninginnelaan 57	3136 EJ VLAARDINGEN	Standaard A L
13020203	20/09/2013	10/09/2013	G. Kielman	Van Middelhovenstraat 46	4571 AE AXEL	Standaard A L
13020515	20/09/2013	10/09/2013	J.J. van der Have	Langeweg 1	4475 PA WILHELMINADORP	Standaard A L
13020517	20/09/2013	10/09/2013	C. van der Have-Kik	Langeweg 1	4475 PA WILHELMINADORP	Standaard A L
13020522	20/09/2013	10/09/2013	L. Spruit	Doornenburg 3	4385 EJ VLISSINGEN	Standaard A L
13020535	20/09/2013	09/09/2013	M.L. de Broekert	Bosseweide 22	4431 AE 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020538	20/09/2013	20/09/2013	Boutens	Weidezicht 22	4462 VK GOES	Standaard A L
13020540	20/09/2013	09/09/2013	A.M. Janse-van Houte	Weidezicht 24	4462 VK GOES	Standaard A L
13020543	20/09/2013	09/09/2013	C. Lentink	Weidezicht 75	4462 VM GOES	Standaard A L
13020545	20/09/2013	06/09/2013	K. Vermue-vt Westende	Essedijkje 4	4421 RK KAPELLE	Standaard A L
13020547	20/09/2013	06/09/2013	J. Eggebeen	Willem de Goedestraat 9	4431 BM 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020548	20/09/2013	06/09/2013	C. de Looff	Julianastraat 11	4484 AK KORTGENE	Standaard A L
13020549	20/09/2013	06/09/2013	A. Aarnoutse	Wielingenstraat 8	4454 BL BORSSELE	Standaard A L
13020869	20/09/2013	07/09/2013	C. Schipper	De Honte 5	4433 BJ HOEDEKENSKERKE	Standaard A L
13020871	20/09/2013	05/09/2013	C.H. Op 't Hof	Ovezandseweg 3 a	4436 RE OUDELANDE	Standaard A L
13020885	20/09/2013	06/09/2013	A.M. van de Does	Oudekamerseweg 1	4451 NC HEINKENSZAND	Standaard A L
13020898	20/09/2013	09/09/2013	C. Hurvink	Burg Vogelaarstraat 11	4435 AR BAARLAND	Standaard A L
13019874	26/09/2013	11/09/2013	C.J. Visser	Polderweg 5	4444 AA 'S-HEER ABTSKERKE	Standaard A L
13020025	20/09/2013	10/09/2013	J van Goethem	Emmabaan 27	4576 EA KOEWACHT	Standaard A L
13020026	20/09/2013	14/09/2013	S van den Bergh	Havenstraat 28	4569 TL GRAAUW	Standaard A L
13020027	20/09/2013	14/09/2013	J de Backer	Havenstraat 30	4569 TL GRAAUW	Standaard A L
13020030	20/09/2013	10/09/2013	P.A.M. Bul en Sevensteur	Havenstraat 19	4569 TK GRAAUW	Standaard A L
13020153	20/09/2013	06/09/2013	A. van Koeveringe Nijse	Goesestraatweg 38	4431 CD 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020156	20/09/2013	05/09/2013	M.J. Hogerheide-Hoekman	Zuidweg 18	4443 NE NISSE	Standaard A L

13020165	20/09/2013	05/09/2013	C. Aarnoutse	Goesestraatweg 10	4431 CD 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020169	20/09/2013	05/09/2013	L.J. Goense	Goesestraatweg 44	4431 RG 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020179	20/09/2013	05/09/2013	H.J.M.M. Coppens	Martinus Nijhofflaan 12	4481 DK KLOETINGE	Standaard A L
13020354	20/09/2013	06/09/2013	J.N. Zandee	Dorpsstraat 110	4413 CE KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020358	20/09/2013	07/09/2013	D. Zweemer-Koster	Kerkpolder 33	4413 GA KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020359	20/09/2013	09/09/2013	M.M. Allewijn	Noorddijk 13	4413 NE KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020698	20/09/2013	09/09/2013	R.P.C. Allewijn	Noorddijk 13	4413 NE KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020699	20/09/2013	11/09/2013	A.H. van Driessen	Oosterscheldestraat 8	4413 CT KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020700	20/09/2013	11/09/2013	J van Driessen-Kamphof	Oosterscheldestraat 8	4413 CT KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020701	20/09/2013	11/09/2013	J van de Vreugde-Eijke	J Antonides vd Goeskd 8 12	4461 BH GOES	Standaard A L
13020702	20/09/2013	11/09/2013	P.J. Hoogstrate	J Antonides vd Goeskd 8 11	4461 BH GOES	Standaard A L
13020703	20/09/2013	20/09/2013	I Hoogstrate-Rietveld	J Antonides vd Goeskd 8 11	4461 BH GOES	Standaard A L
13020704	20/09/2013	11/09/2013	J.J. Geschiere-Wondergem	J Antonides vd Goeskd 8 04	4461 BH GOES	Standaard A L
13020705	20/09/2013	11/09/2013	J Brasser	Doelstraat 77	4413 BG KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020707	20/09/2013	12/09/2013	C Harthoorn	Bolwerk 10	4415 AA OOSTDIJK	Standaard A L
13021044	26/09/2013	20/09/2013	Th. Nijs	Leeuwenlaan 17	4532 AC TERNEUZEN	Standaard A L
13020151	20/09/2013	06/09/2013	K. Aarnoutse	Groenewegje 3	4434 RG KWADENDAMME	Standaard A L
13020244	26/09/2013	10/09/2013	S.J.M. de Hullu Palmen	Nieuwvlietseweg 16	4504 AD NIEUWVLIET	Standaard A L
13020260	20/09/2013	06/09/2013	G Timmerman	Monnikendijk 45	4474 NC KATTENDIJKE	Standaard A L
13020529	20/09/2013	09/09/2013	J.A. van de Kraan	Bongerd 53	4462 TB GOES	Standaard A L
13020530	20/09/2013	08/09/2013	J.J.M. Straub	Weidezicht 19	4462 VK GOES	Standaard A L
13020532	20/09/2013	09/09/2013	P.J. de Broekert	D A Poldermansstraat 2	4431 AZ 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020533	20/09/2013	09/09/2013	M.M. de Broekert	D A Poldermansstraat 2	4431 AZ 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020534	20/09/2013	09/09/2013	M. de Broekert	Bosseweide 22	4431 AE 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020536	20/09/2013	20/09/2013	P.H. van de Rijt	Weidezicht 53	4462 VL GOES	Standaard A L
13020539	20/09/2013	08/09/2013	C.A.M. Bouwense	Weidezicht 66	4462 VM GOES	Standaard A L
13020541	20/09/2013	09/09/2013	C.A.J. Krediet- van de Kraan	Weidezicht 58	4462 VM GOES	Standaard A L
13020542	20/09/2013	06/09/2013	M. Oostdijk	Weidezicht 21	4462 VK GOES	Standaard A L
13020544	20/09/2013	09/09/2013	J.A. de Witte hoffius	Zuidweg 14	4443 AB NISSE	Standaard A L
13020546	20/09/2013	06/09/2013	E. Vermue-Vermue	Essedijkje 2	4421 RK KAPELLE	Standaard A L
13020550	20/09/2013	06/09/2013	K. Aarnoutse	Groenewegje 3	4434 RG KWADENDAMME	Standaard A L
13020551	20/09/2013	06/09/2013	A.C. Aarnoutse-Blok	Groenewegje 3	4434 RG KWADENDAMME	Standaard A L
13020615	24/09/2013	10/09/2013	B. van Acker Rombaut	Traverse 12	4561 GE HULST	Standaard A L
13020616	24/09/2013	10/09/2013	A. Boogerd	Koning Willem III-weg 4	4543 RD ZAAMSLAG	Standaard A L
13020618	24/09/2013	10/09/2013	J. Mangnus	Warandastraat 1 a	4564 RA SINT JANSTEEN	Standaard A L
13020844	20/09/2013	14/09/2013	J Kievit	Kerkpolder 29	4413 GA KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020915	26/09/2013	12/09/2013	A. Nooitrust	P.C. Hoofdstraat 15	3333 XK ZWIJNDRECHT	Standaard A L
13021296	26/09/2013	10/09/2013	D Dekker	Paviljoenweg 8	4521 RD BIERVLIET	Standaard A L
13021309	26/09/2013	13/09/2013	H. Jonkheijm	Bierkaaistraat 30	4561 BC HULST	Standaard A L
13019910	26/09/2013	18/09/2013	J. Noordijk	Vrouwenweg 7	4433 RT HOEDEKENSKERKE	Standaard A L
13020251	20/09/2013	05/09/2013	L. de Korte	Marnixflat 25	4461 WX GOES	Standaard A L
13020256	20/09/2013	09/09/2013	M.J. Breure	Willemsstraat 14	4481 AT KLOETINGE	Standaard A L
13020261	20/09/2013	09/09/2013	De J.W. Kraker	Oude Bosstraat 27	4421 AN KAPELLE	Standaard A L
13020499	20/09/2013	11/09/2013	J. Wisse	Magnoliastraat 38	4431 DL 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020518	20/09/2013	10/09/2013	G. Gonesh	Populierestraat 37	4431 CL 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020521	20/09/2013	20/09/2013	A. de Ruijter	Nieuwe Diep 22	4465 AB GOES	Standaard A L
13020523	20/09/2013	10/09/2013	R. van Eijk-de Jong	Aartjeskreek 26	4465 AG GOES	Standaard A L
13020526	20/09/2013	20/09/2013	J.H. Krijger	Hollandiaplein 72	4461 GT GOES	Standaard A L
13020527	20/09/2013	07/09/2013	F. Offermans	Kerkhoekstraat 8	4431 AP 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020697	20/09/2013	08/09/2013	W.M. Allewijn	Oosthavendijk 5	4475 AA WILHELMINADORP	Standaard A L
13020843	20/09/2013	11/09/2013	R Dees	Westerscheldestraat 25	4413 CX KRABBENDIJKE	Standaard A L
13020868	20/09/2013	06/09/2013	A.J. Lindenbergh	Florishoek 14	4435 AW BAARLAND	Standaard A L
13020887	20/09/2013	09/09/2013	F.S. Kooyman	Mosgroen 253	2718 HL ZOETERMEER	Standaard A L
13020890	20/09/2013	13/09/2013	H.J Verhoeven	Sint Antoniusstraat 7	5334 JZ VELDDRIEL	Standaard A L
13020891	20/09/2013	13/09/2013	L. Bakker	Zandgouw 2 A3	4847 RR TETERINGEN	Standaard A L

13020893	20/09/2013	13/09/2013	C. Tramper	Steigerweg 8	4433 BA HOEDEKENSKERKE	Standaard A L
13020895	20/09/2013	07/09/2013	F. Broekert	Lijnbaan 38	4461 HK GOES	Standaard A L
13020896	20/09/2013	05/09/2013	S. Matheissen	's-Gravenpoldersestraat 27	4433 RV HOEDEKENSKERKE	Standaard A L
13020897	20/09/2013	05/09/2013	J.J. Huissen-Lukasse	's-Gravenpoldersestraat 27	4433 RV HOEDEKENSKERKE	Standaard A L
13021280	20/09/2013	10/09/2013	A.A.C. de Putter-de Milliano	Driewegenweg 5	4521 GV BIERVLIET	Standaard A L
13021281	20/09/2013	10/09/2013	B. Boerjan	Kanaalzicht 39	4541 CH SLUISKIL	Standaard A L
13021286	20/09/2013	20/09/2013	T. Maas	Frederik Hendrikstraat 44	4586 AC LAMSWAARDE	Standaard A L
13011125	26/09/2013	17/09/2013	Joh. de Visser	Aagtekerkseweg 13	4356 RH OOSTKAPELLE	Standaard A L
13019261	26/09/2013	18/09/2013	H.W. Verhage-Jobse	Aagtekerkseweg 17	4356 RH OOSTKAPELLE	Standaard A L
13019264	02/10/2013	13/09/2013	J. Pauwels	Hendrikstraat 9	4532 AM TERNEUZEN	Standaard A L
13020201	20/09/2013	12/09/2013	J. Janssen	Godsplein 4 j	4561 BD HULST	Standaard A L
13020252	20/09/2013	07/09/2013	C.G. Knulst-van Heterene	Kerkweg 3	4696 RE STAVENISSE	Standaard A L
13020254	20/09/2013	05/09/2013	C Zuidweg	Plasweg 5	4421 PX KAPELLE	Standaard A L
13020255	20/09/2013	07/09/2013	C.P. Timmerman-Aarnoutse	Monnikendijk 45	4474 NC KATTENDIJKKE	Standaard A L
13020258	20/09/2013	07/09/2013	A.W. Timmerman	Monnikendijk 49	4474 NC KATTENDIJKKE	Standaard A L
13020259	20/09/2013	07/09/2013	V Vermeulen	Krullebaar 57	4421 TC KAPELLE	Standaard A L
13020262	20/09/2013	09/09/2013	A.J. Kraker-van Belzen	Oude Bosstraat 27	4421 AN KAPELLE	Standaard A L
13020497	20/09/2013	20/09/2013	P. Bongers	Bazelstraat 25	9150 KRUIBEKE	Standaard A L
13020498	20/09/2013	12/09/2013	C.A. Harthoorn	Westerstraat 34	4451 BR HEINKENSZAND	Standaard A L
13020500	20/09/2013	10/09/2013	S. Wisse	Meidoornhof 1	4431 CT 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020501	20/09/2013	14/09/2013	J Kopmels- Langeler	Kapelseweg 41	4481 PC KLOETINGE	Standaard A L
13020503	20/09/2013	14/09/2013	M. Moerland	Oude Rijksweg 77	4472 AE 'S-HEER HENDRIKSKINDEREN	Standaard A L
13020504	20/09/2013	11/09/2013	H. Lambregtse	Ambachtsstraat 64	4431 BG 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020505	20/09/2013	11/09/2013	H. Lambregtse	Ambachtsstraat 64	4431 BG 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020506	20/09/2013	11/09/2013	H. Lambregtse	Ambachtsstraat 64	4431 BG 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020513	20/09/2013	08/09/2013	C. Verstraten-Buijze	Weidezicht 43	4462 VK GOES	Standaard A L
13020524	20/09/2013	20/09/2013	A.M.P. van de Voorn	Weegbreepad 28	4461 MK GOES	Standaard A L
13020939	20/09/2013	20/09/2013	L. Blanckaert	Willem de Zwijgerlaan 19	4561 WK HULST	Standaard A L
13020945	20/09/2013	20/01/2013	Theissen	Leharstraat 35	4561 VG HULST	Standaard A L
13021005	20/09/2013	20/09/2013	G. de Bock	Leeuwerikstraat 7	4561 KM HULST	Standaard A L
13019835	20/09/2013	18/09/2013	N. Naalden	Donatello 33	4812 JR BREDA	Standaard A L
13019895	20/09/2013	11/09/2013	Sj Vroonland	Iepestraat 44	4431 CR 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020250	20/09/2013	20/09/2013	J. Otjes	HAVENFORT	4561 GD HULST	Standaard A L
13020300	20/09/2013	07/09/2013	I. Heijboer	Weeldijk 2	4431 RJ 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020301	20/09/2013	16/09/2013	A. Kesselaar	Nieuwe Hoondersedijk 6 a	4431 RL 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020313	20/09/2013	07/09/2013	M. Schmeitz	Borzestraat 10 bus 132	2000 ANTWERPEN	Standaard A L
13020317	20/09/2013	11/09/2013	R. Grootjans	Jachthuisstraat 19	4481 AK KLOETINGE	Standaard A L
13020319	20/09/2013	05/09/2013	B. Lokers	Goesestraatweg 5	4431 CC 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020347	20/09/2013	20/09/2013	M. Porssius	Weidezicht 47	4462 VK GOES	Standaard A L
13020349	20/09/2013	15/09/2013	A.A. Dees	Martinus Nijhofflaan 106	4481 DL KLOETINGE	Standaard A L
13020383	20/09/2013	10/09/2013	P. Kouijzer	Janseniuslaan 93	4561 NL HULST	Standaard A L
13020502	20/09/2013	14/09/2013	J Kopmels- Langeler	Kapelseweg 41	4481 PC KLOETINGE	Standaard A L
13020866	20/09/2013	14/09/2013	A. Harinck	Berkenstraat 38	4462 VX GOES	Standaard A L
13020892	20/09/2013	13/09/2013	T. Panis	Zandgouw 2 a3	4847 RR TETERINGEN	Standaard A L
13020894	20/09/2013	07/09/2013	R. Bastings	Ankeveenstraat 80	5036 CC TILBURG	Standaard A L
13020924	20/09/2013	10/09/2013	A. de Smit	Hendrik Casimirlaan 18	4561 WJ HULST	Standaard A L
13020926	20/09/2013	10/09/2013	A. Cleijman	Stationsweg 6 B	4561 GB HULST	Standaard A L
13020946	20/09/2013	20/09/2013	Blanckaert-Piesens	Willem de Zwijgerlaan 19	4561 WK HULST	Standaard A L
13021054	20/09/2013	20/09/2013	R. Catseman	Kleine Huissenspolderweg 2	4543 PK ZAAMSLAG	Standaard A L
13021058	20/09/2013	20/09/2013	F. Van Gijzel	Gemenestraat 22	B 9130 VERREBROEK	Standaard A L
13021160	20/09/2013	10/09/2013	W.J.M. Poppe	Van der Maelstedeweg 24	4561 GT HULST	Standaard A L
13021282	20/09/2013	20/09/2013	P. Verhaegen	Stevinstraat 17	4515 GB IJZENDIJKKE	Standaard A L
13022229	30/09/2013	17/09/2013	A.H. van der Ree	Azaleastraat 16	3281 CB NUMANSDORP	Standaard A L
13020284	30/09/2013	06/09/2013	A.J.P. van de Waart	Parallelweg 21	4462 AL GOES	Standaard A L
13020285	30/09/2013	07/09/2013	G.M. de Witte	Gerbernesseweg 2	4443 AJ NISSE	Standaard A L

13020291	30/09/2013	07/09/2013	P van Dijk	Magnoliastraat 15	4431 DN 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020292	30/09/2013	07/09/2013	C.P. Anthonise	Kastanjestraat 20	4431 CV 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020294	30/09/2013	06/09/2013	J.J.H.G. Schmitz	Goesestraatweg 28	4431 CD 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020295	20/09/2013	06/09/2013	M. Joziase	Goesestraatweg 28	4431 CD 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020296	20/09/2013	09/09/2013	J. Otte	Fortrapastraat 53	4431 BV 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020297	30/09/2013	10/09/2013	S.P. Otte-Minnaard	Fortrapastraat 53	4431 BV 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020299	30/09/2013	07/09/2013	C.J. van Hoeve-Breure	Fortrapastraat 37	4431 BV 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020303	30/09/2013	16/09/2013	B. Kesselaar	Nieuwe Hoondertsedijk 6 a	4431 RL 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020304	20/09/2013	16/09/2013	J.M. de Witte	Oostmolenweg 96	4481 PL KLOETINGE	Standaard A L
13020305	30/09/2013	16/09/2013	M. Kesselaar	Franseweg 2	4421 RW KAPELLE	Standaard A L
13020306	20/09/2013	16/09/2013	M. van Dijk	Provincialeweg 6	4431 NB 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020307	30/09/2013	16/09/2013	A. de Koster	Boerhaavestraat 24	4416 EJ KRUININGEN	Standaard A L
13020308	20/09/2013	16/09/2013	L.C. de Koster	Haaimeet 34	4423 AH SCHORE	Standaard A L
13020310	20/09/2013	16/09/2013	C. Flipse	Onruststraat 10	4493 EC KAMPERLAND	Standaard A L
13020312	20/09/2013	16/09/2013	J.J. de Koster	Boerhaavestraat 13	4416 EH KRUININGEN	Standaard A L
13020318	20/09/2013	06/09/2013	J.A. Wisse	Walstraat 17	4458 BR 'S-HEER ARENDSKERKE	Standaard A L
13020496	20/09/2013	14/09/2013	C.L. de Jonge	Burg van Doornstraat 1	4693 EL POORTVLIET	Standaard A L
13020870	20/09/2013	06/09/2013	M.S. op 't Hof-Dijke	Prinses Wilhelminastraat 19	4435 AG BAARLAND	Standaard A L
13020902	20/09/2013	13/09/2013	Ravesteijn	Prinses Maria Stuartstr 12	5151 VG DRUNEN	Standaard A L
13020903	20/09/2013	05/09/2013	A. Elenbaas	Nieuweweg 38	4435 AE BAARLAND	Standaard A L
13020904	20/09/2013	05/09/2013	A. Op 't Hof	Prinses Wilhelminastraat 19	4435 AG BAARLAND	Standaard A L
13020245	20/09/2013	10/09/2013	I.J. de Hullu	Nieuwvlietseweg 16	4504 AD NIEUWVLIET	Standaard A L
13020246	20/09/2013	10/09/2013	J. Gijs	Graaf Jansdijk 70	4571 SJ AXEL	Standaard A L
13020331	20/09/2013	13/09/2013	J. Verstegen	Colijnhof 20	4463 TL GOES	Standaard A L
13020332	20/09/2013	20/09/2013	E. Spruit	's-Gravenpolderseweg 9	4462 CD GOES	Standaard A L
13020336	20/09/2013	20/09/2013	J.C. van 't Hof	Bongerd 78	4462 TC GOES	Standaard A L
13020337	20/09/2013	18/09/2013	C. Boonman	Kruiuitsedijk 12	4436 RC OUDELANDE	Standaard A L
13020338	20/09/2013	18/09/2013	J. Boonman	Kruiuitsedijk 12	4436 RC OUDELANDE	Standaard A L
13020339	20/09/2013	11/09/2013	M.L. Vreeke	Kasteelstraat 104	4381 SN VLISSINGEN	Standaard A L
13020341	20/09/2013	11/09/2013	M.K. Nieuwelink-Schmidt	Louise de Coligny laan 4 D	4461 SR GOES	Standaard A L
13020342	20/09/2013	11/09/2013	W van Liere	Sinoutskerke 8	4444 RT 'S-HEER ABTSKERKE	Standaard A L
13020343	20/09/2013	20/09/2013	E. Welleman	van de Plasschestraat 44	4444 AG 'S-HEER ABTSKERKE	Standaard A L
13020344	20/09/2013	20/09/2013	M. Braam	Polderweg 2	4444 AA 'S-HEER ABTSKERKE	Standaard A L
13020345	20/09/2013	11/09/2013	Van Nieuwenhuyzen	Oostsingel 2 04	4461 KC GOES	Standaard A L
13020346	20/09/2013	20/09/2013	L. Hooijmeijer	Bongerd 23	4462 TA GOES	Standaard A L
13020706	20/09/2013	11/09/2013	J Brasser	Doelstraat 77	4413 BG KRABBENDIJK	Standaard A L
13020859	20/09/2013	14/09/2013	N. de Broekert-Koopman	Burg Vogelaarstraat 7	4435 AR BAARLAND	Standaard A L
13020947	20/09/2013	10/09/2013	K. Martinet	Julianastraat 98	4566 AJ HEIKANT	Standaard A L
13020949	20/09/2013	10/09/2013	B. Bertram	Binnenpad 4	4576 CD KOEWACHT	Standaard A L
13020950	20/09/2013	10/09/2013	K. Steijaert	Rossinistraat 20	4561 VP HULST	Standaard A L
13021283	20/09/2013	10/09/2013	R. Verbist	Smetstraat 21	4568 AL NIEUW NAMEN	Standaard A L
13021284	20/09/2013	10/09/2013	S. de Clerck-de Maerschallck	Elzenstraat 37	4581 AW VOGELWAARDE	Standaard A L
13021285	20/09/2013	10/09/2013	S.R. van Rumste	Visartstraat 72	4541 BB SLUISKIL	Standaard A L
13021287	20/09/2013	10/09/2013	G. Depauw	Tivoliweg 58	4561 HM HULST	Standaard A L
13019878	20/09/2013	11/09/2013	S. Harinck	Hellenburgstraat 30	4436 AK OUDELANDE	Standaard A L
13019891	20/09/2013	16/09/2013	C. van Manen	Ooststraat 48	4421 EC KAPELLE	Standaard A L
13019896	20/09/2013	12/09/2013	J.L. Bij de Vaate	Populierestraat 2	4431 CK 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019901	20/09/2013	17/09/2013	S.C. de Koeijer	Populierestraat 42	4431 CK 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019906	20/09/2013	18/09/2013	J. Velthove	Langeweg 47	4431 RP 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019907	20/09/2013	18/09/2013	L. de Korne	Magnoliastraat 1	4431 DN 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019909	20/09/2013	18/09/2013	A.H. Brouwer-Almekinder	Egelantierstraat 34	4431 EP 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13019913	20/09/2013	18/09/2013	C.J. Mol	Wilgestraat 16	4431 CH 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020309	30/09/2013	14/09/2013	C. Kesselaar	's-Gravenpoldersestraat 34	4433 RV HOEDEKENSKERKE	Standaard A L
13020311	30/09/2013	05/09/2013	H. Kesselaar	Fortrapastraat 15	4431 BT 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020324	20/09/2013	12/09/2013	C.S. van Liere	Oude Bosstraat 38	4421 AS KAPELLE	Standaard A L

13020326	20/09/2013	14/09/2013	D. Dekker	Karel Doormanstraat 44	4461 GP GOES	Standaard A L
13020327	20/09/2013	13/09/2013	B. van Vuure	Kokkelbank 6	4465 AP GOES	Standaard A L
13020328	20/09/2013	20/09/2013	J.A.M. Renne	Beukenpad 28	4462 SZ GOES	Standaard A L
13020329	20/09/2013	13/09/2013	M. Boogaard	Molenstraat 44 A	4433 AD HOEDEKENSKERKE	Standaard A L
13020350	20/09/2013	15/09/2013	A.J.M. Goense-Boonman	Hoefbladstraat 67	4451 TL HEINKENSZAND	Standaard A L
13020863	20/09/2013	16/09/2013	L.A.I. Burgel	Havenstraat 28	4433 AM HOEDEKENSKERKE	Standaard A L
13020874	20/09/2013	07/09/2013	L.C. de Broekert	Paukenshoekstraat 15	4421 GB KAPELLE	Standaard A L
13020899	20/09/2013	09/09/2013	M. Stekete	Slotstraat 7	4435 AM BAARLAND	Standaard A L
13020900	20/09/2013	10/09/2013	M. Schijf	Torenstraat 4	4435 AL BAARLAND	Standaard A L
13020901	20/09/2013	10/09/2013	G. Nijse	Torenstraat 4	4435 AL BAARLAND	Standaard A L
13020905	20/09/2013	05/09/2013	M. Op 't Hof	Ovezandseweg 3 a	4436 RE OUDELANDE	Standaard A L
13020906	20/09/2013	05/09/2013	H.C. Broeren-Wittebols	Kade 59	4703 GC ROOSENDAAL	Standaard A L
13019877	20/09/2013	11/09/2013	E. Visser	Polderweg 5	4444 AA 'S-HEER ABTSKERKE	Standaard A L
13019888	20/09/2013	14/09/2013	D.C. de Koster	Provincialeweg 10	4431 NB 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020321	20/09/2013	12/09/2013	M. Poleij	Jolstraat 22	4401 JB YERSEKE	Standaard A L
13020322	20/09/2013	12/09/2013	F. Adriaenssens	Roompotstraat 11	4456 BD LEWEDORP	Standaard A L
13020323	20/09/2013	20/09/2013	J.J. Colijn	Populierestraat 7	4431 CL 'S-GRAVENPOLDER	Standaard A L
13020860	20/09/2013	16/09/2013	M.J. Meeuwse	Nieuweweg 29	4435 AB BAARLAND	Standaard A L
13020884	20/09/2013	06/09/2013	J. van Wingen	Delische Weg 4	4435 NB BAARLAND	Standaard A L
13020886	20/09/2013	09/09/2013	C.S. Kooyman-Roos	Landingsweg 25	4435 NR BAARLAND	Standaard A L
13020888	20/09/2013	07/09/2013	J.L. Overbeeke	Klaverstraat 6	4456 CB LEWEDORP	Standaard A L
13021299	26/09/2013	10/09/2013	M. de Bruijn	Lange Nieuwstraat 30	4561 CD HULST	Standaard A L
13020212	20/09/2013	20/09/2013	J.A. van Kouteren-Rossee	Grenulaan 28	4531 AB TERNEUZEN	Standaard A K
13020213	20/09/2013	20/09/2013	van Zweeden	Oranjestraat 34	4532 BV TERNEUZEN	Standaard A K
13020214	20/09/2013	20/09/2013	R.W. van Kouteren	Burgemeester Geillstraat 27	4531 EA TERNEUZEN	Standaard A K
13020216	20/09/2013	20/09/2013	C. van der Peijl	Churchillaan 694	4532 JB TERNEUZEN	Standaard A K
13020554	20/09/2013	01/09/2013	J van Duyze	Schelpstraat 4	4568 PE NIEUW NAMEN	Standaard A K
13020557	20/09/2013	01/09/2013	A Schelfhout	Pauwstraat 141	9120 MELSELE	Standaard A K
13020558	20/09/2013	01/09/2013	J Mussche	Pauwstraat 141	9120 MELSELE	Standaard A K
13020560	20/09/2013	01/09/2013	R Totte	Oud Avenberg 12	9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13020571	20/09/2013	20/09/2013	G Merterten	Ellienstraat 36	9170 SINT GILLES	Standaard A K
13020573	20/09/2013	01/09/2013	Th Dobbelaer	De Verrekijker 35	4564 DB SINT JANSTEEN	Standaard A K
13020574	20/09/2013	20/09/2013	A van Borsseleer	Pastoor Mertensstraat 17	4564 AK SINT JANSTEEN	Standaard A K
13020588	20/09/2013	01/09/2013	R. BoÅ«nne	Oude Graauwsedijk 25	4569 PJ GRAAUW	Standaard A K
13020596	20/09/2013	01/09/2013	N. van Remortel	Woestijnestraat 9	4568 PG NIEUW NAMEN	Standaard A K
13020876	20/09/2013	01/09/2013	P. Geerts	Molenhoekstraat 60 A	9170 MEERDONK	Standaard A K
13020952	20/09/2013	13/09/2013	W. van de Vijvere	Heirstraat 19	9112 SINAAI-WAAS SINT-NIKLAAS	Standaard A K
13020962	20/09/2013	20/09/2013	K. Willekens	Dorpsstraat 108	B 2950 KAPellen	Standaard A K
13020975	20/09/2013	20/09/2013	M. Ollebek	't Hoeksken 1	4575 NG OVERSLAG	Standaard A K
13020991	20/09/2013	01/09/2013	L. de Bock	Veerstraat 36	4568 PH NIEUW NAMEN	Standaard A K
13020993	20/09/2013	01/09/2013	F.J.A. Vlasveld	Arnoutstraat 12	4568 BC NIEUW NAMEN	Standaard A K
13020994	20/09/2013	01/09/2013	R.C.B. Boon	Veerstraat 36	4568 PH NIEUW NAMEN	Standaard A K
13021001	20/09/2013	20/09/2013	R. Schelleman-Driest	Kanaalkade 118	4571 CM AXEL	Standaard A K
13021031	20/09/2013	13/09/2013	D. Dobbelaar	Jan van Galenstraat 78	4535 BX TERNEUZEN	Standaard A K
13021207	20/09/2013	20/09/2013	R. Van der Corput	Koerspleindreef 58	B 2950 KAPellen	Standaard A K
13020577	20/09/2013	01/09/2013	F. de Deckere	Woestijnestraat 9	4568 PG NIEUW-NAMEN	Standaard A K
13020578	20/09/2013	01/09/2013	M.T. Rumes	Koning Mobellaan 29	9111 BELGIE	Standaard A K
13020580	20/09/2013	01/09/2013	R. Dul	Camiel Huysmanslaan 44	9100 SINT - NIKLAAS	Standaard A K
13020583	20/09/2013	01/09/2013	M. Calewij	Notelaarstraat 17	9950 WAARSCHOOT	Standaard A K
13020584	20/09/2013	01/09/2013	F. Heijneman	Kloosterstraat 42	9960 ASSENEDE	Standaard A K
13020585	20/09/2013	01/09/2013	E. De Ben	Velstraat 270	9170 TEMSE	Standaard A K
13020586	20/09/2013	01/09/2013	A. De Mey	Veldstraat 240	9140 TEMSE	Standaard A K
13020587	20/09/2013	13/09/2013	M. Pauwels	Houtvoortstraat 241	9170 SINT GILLIS WAAS	Standaard A K
13020590	20/09/2013	01/09/2013	De Smedt Lis	Tolweg 94	4561 RK HULST	Standaard A K
13020592	20/09/2013	01/09/2013	A.D. Overdulve	De Butstraat 32	4561 LV BELGIE	Standaard A K
13020593	20/09/2013	01/09/2013	V. Verhofstede	Molenhoekstraat 28	9170 BELGIE	Standaard A K

13020594	20/09/2013	01/09/2013	T. Verhaert	Molenhoekstraat 28	9170 MEERDONK	Standaard A K
13020955	20/09/2013	20/09/2013	Y. Blommant	Standertmolenstraat 18	4569 TB GRAAUW	Standaard A K
13020957	20/09/2013	20/09/2013	K. Kaldunski	Sportpleinstraat 25	B 9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13020966	20/09/2013	20/09/2013	P. van Kerckhoven	Zorgdijk 5	4568 PN NIEUW NAMEN	Standaard A K
13020968	20/09/2013	20/09/2013	E. De Wilde	Gemenestraat 4 a	B 9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13020974	20/09/2013	01/09/2013	O. Blommaert	Dorpsdam 45	9120 VRASENE	Standaard A K
13021188	20/09/2013	01/09/2013	F. De Bruyne	Sint Jozefstraat 40 A	9160 LOKEREN	Standaard A K
13021202	20/09/2013	01/09/2013	M. Slingerland	Emmabaan	4576 EG KOEWACHT	Standaard A K
13021205	20/09/2013	01/09/2013	G.F.P.M. Michielsens	Statenboomweg 4	4567 PD CLINGE	Standaard A K
13021208	20/09/2013	01/09/2013	D. Vogelaar	Kruisdorpsedijk 1	4587 RA KLOOSTERZANDE	Standaard A K
13021210	20/09/2013	01/09/2013	S. Peersman	Hooghuisstraat 32	2940 HOEVENEN	Standaard A K
13020875	20/09/2013	01/09/2013	J. de Wolf	Bloempotstraat 47	9135 MEERDONK	Standaard A K
13020954	20/09/2013	20/09/2013	R. Vlasveld	Tragel 75	B 9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13020959	20/09/2013	20/09/2013	B. Moens	Guido Gezellestraat 26	B 2070 ZWIJNDRECHT	Standaard A K
13020960	20/09/2013	20/09/2013	K. van Raemdonck	Kallobaan 148 a	B 9120 BEVEREN	Standaard A K
13020961	20/09/2013	20/09/2013	P. de Mol	Bloemendalestraat 94	B 8730 BEERMEN	Standaard A K
13020965	20/09/2013	20/09/2013	Vereecken	Grote Baan 46	B 9420 MELSELE	Standaard A K
13020967	20/09/2013	20/09/2013	J. De Maayre	Boerkrijglaan 6	B 9170 DEKLINGE	Standaard A K
13020972	20/09/2013	20/09/2013	Ollebek	't Hoeksken 1	4575 NG OVERSLAG	Standaard A K
13020977	20/09/2013	20/09/2013	J. Gosselin	Hertog Prosperstraat 18	B 9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13021036	20/09/2013	20/09/2013	R. Stockman	Wagnerhof 74	4536 BS TERNEUZEN	Standaard A K
13021048	20/09/2013	20/09/2013	A. Koeijvoets	Nieuwstraat 56	4531 CX TERNEUZEN	Standaard A K
13021177	20/09/2013	01/09/2013	R. Garcia	Sint Pietersstraat 8	9120 KALLO	Standaard A K
13021178	20/09/2013	01/09/2013	Van Daele	Sint Pietersstraat 8	9120 KALLO	Standaard A K
13021179	20/09/2013	01/09/2013	Mangnus	Willem Hendrikstraat 12	4569 PD GRAAUW	Standaard A K
13021184	20/09/2013	01/09/2013	S. Vijdt	Iependreef 14	2850 KAPellen	Standaard A K
13021185	20/09/2013	01/09/2013	J. Vijdt	Esdoornhaar 17	9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13021186	20/09/2013	01/09/2013	L. Smet	Heidestraat 36	9170 DE KLINGE	Standaard A K
13021187	20/09/2013	01/09/2013	de Vos	Antwerpsesteenweg 341	2660 HOBOKEN(ANTWERPEN)	Standaard A K
13021189	20/09/2013	20/09/2013	F. Van de Vijver	Zwaantje 8	9130 VERREBROEK	Standaard A K
13021190	20/09/2013	20/09/2013	G. De Wreede	Van Craenenbroeckstraat 18	9120 BEVEREN	Standaard A K
13021191	20/09/2013	01/09/2013	M. De Brabander	Schoonstraat 264	9940 EVERGEM	Standaard A K
13021196	20/09/2013	01/09/2013	F. Verdurmen	Heerlijkheid 18	4564 EL SINT JANSTEEN	Standaard A K
13021199	20/09/2013	01/09/2013	De Boem	Vogelzangstraat 36	1790 AFFLIGEM	Standaard A K
13020563	20/09/2013	01/09/2013	L. Kouwijzer	Acacialaan 38	9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13020567	20/09/2013	01/09/2013	P. Geerts	Molenhoekstraat 70	9170 MEERDONK	Standaard A K
13020569	20/09/2013	01/09/2013	B. De Vos	Zorgdijk 1	4568 PN NIEUW NAMEN	Standaard A K
13020575	20/09/2013	02/09/2013	F Maes	Lakenlaan 7	9170 KIELDRECHT	Standaard A K
13020576	20/09/2013	20/09/2013	E de Rijke	Veerstraat 22	4568 PH NIEUW NAMEN	Standaard A K
13020579	20/09/2013	12/09/2013	P van Driessche	Camiel Huysmanslaan 44	9100 SINT NIKLAAS	Standaard A K
13020595	20/09/2013	01/09/2013	L. Wilsens	Molenhoekstraat 70	9170 MEERDONK	Standaard A K
13020879	20/09/2013	01/09/2013	H.E.M.M. Vervaet	Kapittelstraat 1	4554 AP WESTDORPE	Standaard A K
13020953	20/09/2013	20/09/2013	H. Verstiggel	Tragel 87	B 9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13020958	20/09/2013	20/09/2013	S. de Bruyn	Kemphoekstra 440	B 9170 SINT GILLIS WAAS	Standaard A K
13020970	20/09/2013	20/09/2013	Buys	Kallobaan 142	B 9190 BEVEREN	Standaard A K
13020981	20/09/2013	01/09/2013	E van Boven	Prinses Marie Josestraat 15	9100 SINT NIKLAAS	Standaard A K
13020982	20/09/2013	01/09/2013	W Goille	Kouterstraat 129	9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13020985	20/09/2013	01/09/2013	E Bral	Molenhoekstraat 42	9170 MEERDONK	Standaard A K
13020988	20/09/2013	01/09/2013	M Verberdem	Gildestraat 18	9120 BEVEREN	Standaard A K
13021145	20/09/2013	10/09/2013	M. Dingemanse	Oranjeplein 17	4374 AG ZOUTELANDE	Standaard A K
13021147	20/09/2013	10/09/2013	N. de Jonge	Weverstraat 16	4389 TR RITTHEM	Standaard A K
13021171	20/09/2013	20/09/2013	T. Kras	Kouterstraat 253	B 9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13021172	20/09/2013	20/09/2013	O. Cerpentier	Oud Arendberg 82	B 9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13021173	20/09/2013	20/09/2013	P. Magnus	Willem Hendrikstraat 12	4569 PD GRAAUW	Standaard A K
13021176	20/09/2013	20/09/2013	B.J.A. van Duyse	Schelpstraat 4	4568 PE NIEUW NAMEN	Standaard A K
13021193	20/09/2013	01/09/2013	F. D'Hooghe	Kolkstraat 22	9100 NIEUWKERKEN	Standaard A K

13020095	20/09/2013	14/09/2013	A. Sibelt	Ds A J W Vogelaarstraat 18	8151 AN LEMELERVELD	Standaard A K
13020098	20/09/2013	11/09/2013	J.P. Verstraten	Oosterstraat 8 -10	4571 GP AXEL	Standaard A K
13020101	20/09/2013	09/09/2013	J.A. van Oudheusden	Van der Fuyckstraat 108	3232 AS BRIELLE	Standaard A K
13020219	20/09/2013	12/09/2013	M. Kolijn-Vos	Alvarezlaan 147	4536 BC TERNEUZEN	Standaard A K
13020562	20/09/2013	01/09/2013	A. van Dorsselaer-Smits	Pastoor Mertensstraat 17	4564 AK SINT JANSTEEN	Standaard A K
13020568	20/09/2013	20/09/2013	Vankoele	Zorgdijk 1	4568 PN NIEUW NAMEN	Standaard A K
13020582	20/09/2013	12/09/2013	S Hoste	Waalpoelstraat 25	09960 ASSENEDE	Standaard A K
13020606	20/09/2013	09/09/2013	B Hamelink	Lieievrouwdreef 21	9990 MALDEGEM	Standaard A K
13020607	20/09/2013	08/09/2013	G Bobieux	Ten Boogarde 31	8200 SINT MICHIELS BRUGGE	Standaard A K
13020980	20/09/2013	01/09/2013	G. Fierens	Fort Verboomstraat 11	9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13020984	20/09/2013	01/09/2013	L. Stronks	Verboonstraat 11	9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13020987	20/09/2013	01/09/2013	D. Nys	Gildestraat 15	9120 BEVEREN	Standaard A K
13020989	20/09/2013	01/09/2013	L. Suijs	Molenstraat 172	1891 GRIMBERGEN	Standaard A K
13020990	20/09/2013	01/09/2013	P. Bosman	Molenstraat 75 B3	9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13020995	20/09/2013	01/09/2013	J. de Smet-van de Ploeg	Beukelzstraat 16	4567 CM CLINGE	Standaard A K
13021049	20/09/2013	20/09/2013	J. Dieleman	2e Verbindingsstraat 22	4531 BJ TERNEUZEN	Standaard A K
13021168	20/09/2013	20/09/2013	A. Magnus	Dwarsstraat 2	4569 PB GRAAUW	Standaard A K
13021174	20/09/2013	20/09/2013	Laurel	Willem Hendrikstraat 12	4569 PD GRAAUW	Standaard A K
13021175	20/09/2013	20/09/2013	P.A. de Kock	Drogendijk 8	4588 KK WALSOORDEN	Standaard A K
13021194	20/09/2013	01/09/2013	P. van Campen	Oud Arenberg 78 D	9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13021195	20/09/2013	01/09/2013	B. Bracke	Oud Arenberg 78 D	9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13021200	20/09/2013	01/09/2013	H. Christiaens	Meerskant 61	9280 LEBBEKE	Standaard A K
13021201	20/09/2013	01/09/2013	J. Moorthamers	Smoutstraat 6 A	9170 SINT-GILLIS-WAAS	Standaard A K
13020096	20/09/2013	14/09/2013	P.K. Sijs-Moeiliker	Ridder Robertstraat 1	4543 AL ZAAMSLAG	Standaard A K
13020097	20/09/2013	14/09/2013	J. Sijs	Ridder Robertstraat 1	4543 AL ZAAMSLAG	Standaard A K
13020103	20/09/2013	09/09/2013	P. Kalle	Binnenweg 48	3248 AG MELISSANT	Standaard A K
13020217	20/09/2013	20/09/2013	C Kaak	Schuttershof 13	4537 BS TERNEUZEN	Standaard A K
13020218	20/09/2013	06/09/2013	D.A. Core	Reuzenhoeksedijk 8	4533 PK TERNEUZEN	Standaard A K
13020553	20/09/2013	01/09/2013	S van Bunder	Hertog Prosperstraat	9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13020556	20/09/2013	01/09/2013	J. van Crombrugge	Verbindingsstraat 8	2970 SCHILDE	Standaard A K
13020561	20/09/2013	01/09/2013	L Mangnus	De Verrekijker 35	4564 DB SINT JANSTEEN	Standaard A K
13020564	20/09/2013	01/09/2013	C Van Den Brande	Kauterstraat 41	4568 AM NIEUW NAMEN	Standaard A K
13020566	20/09/2013	01/09/2013	R.P.V. Itegem	Vlasstraat 3	4576 BA KOEWACHT	Standaard A K
13020589	20/09/2013	20/09/2013	R. van Waes	Rozenstraat 42	4587 AE KLOOSTERZANDE	Standaard A K
13020992	20/09/2013	01/09/2013	G. Verschuren	Spoorwaterstraat 25	4561 ZH HULST	Standaard A K
13021000	20/09/2013	01/09/2013	Chr. Woumein	August Vermeylenlaan 5 22	2050 ANTWERPEN	Standaard A K
13021043	20/09/2013	20/09/2013	E. de Nijs	Leeuwenlaan 17	4532 AC TERNEUZEN	Standaard A K
13021046	20/09/2013	20/09/2013	P.J.A. de Poorter	Sweelinckhof 1	4536 HA TERNEUZEN	Standaard A K
13021144	20/09/2013	09/09/2013	A. van Damme	Groenendijk 69	4587 CS KLOOSTERZANDE	Standaard A K
13021149	20/09/2013	10/09/2013	H.C. de Jager	Loensweg 1	4306 NB NIEUWERKERK	Standaard A K
13021150	20/09/2013	10/09/2013	R. v.d. Berghe	Johan Bastingstraat 8	4576 DD KOEWACHT	Standaard A K
13021152	20/09/2013	10/09/2013	J. Hiel	Groenendijk 69	4587CS KLOOSTERZANDE	Standaard A K
13021154	20/09/2013	10/09/2013	B. Kleij	Koningin Julianastraat 12	4332 VZ MIDDELBURG	Standaard A K
13021204	20/09/2013	20/09/2013	R. Ferket	Arenbergstraat 3	4568 DD NIEUW NAMEN	Standaard A K
13021328	20/09/2013	09/09/2013	L. Moenhout	B. Lippenslaan 16	9990 MALDEGEM	Standaard A K
13021331	20/09/2013	09/09/2013	L. Hamelink	Lieievrouwdreef 21	9990 MALDEGEM	Standaard A K
13020092	20/09/2013	14/09/2013	J. de Caluwe-Hamelink	Marijkestraat 2	4571 VX AXEL	Standaard A K
13020093	20/09/2013	14/09/2013	T. de Caluwe	Marijkestraat 2	4571 VX AXEL	Standaard A K
13020094	20/09/2013	14/09/2013	D. Sibelt	Ds A J W Vogelaarstraat 18	8151 AN LEMELERVELD	Standaard A K
13020099	20/09/2013	11/09/2013	A. Verschelling	Handelstraat 12	4571 XB AXEL	Standaard A K
13020100	20/09/2013	11/09/2013	J. Schieman	Trumanlaan 22	4571 HZ AXEL	Standaard A K
13020104	20/09/2013	09/09/2013	J.J. v.d. Berg	Wilgensingel 1	3181 XJ ROZENBURG ZH	Standaard A K
13020105	20/09/2013	09/09/2013	P. v.d. Wulp	Haagwinde 27	3297 WJ PUTTERSCHOEK	Standaard A K
13020106	20/09/2013	09/09/2013	V. Beers	Oranjelaan 13	4761 GL ZEVENBERGEN	Standaard A K
13020108	20/09/2013	06/09/2013	J. de Putter	Trumanlaan 12	4571 HZ AXEL	Standaard A K

13020109	20/09/2013	14/09/2013	De Heer/mevrouw Schilperoord	Andries Vierlinghlaan 5	4797 CW WILLEMSTAD NB	Standaard A K
13020110	20/09/2013	09/09/2013	M. Stolk	Paul Krugerstraat 69	2987 BR RIDDERKERK	Standaard A K
13020111	20/09/2013	09/09/2013	B. v.d. Velde	Burg de Zeeuwstraat 218	2981 AG RIDDERKERK	Standaard A K
13020113	20/09/2013	09/09/2013	J.J. van de Griend	Westerscheldestraat 163	4335 NG MIDDELBURG	Standaard A K
13020114	20/09/2013	09/09/2013	C. v.d. Velde	Verdilaan 3	3247 EB DIRKSLAND	Standaard A K
13020119	20/09/2013	09/09/2013	M. Rientjes	Dijkgraaf 14	3232 PS BRIELLE	Standaard A K
13020132	20/09/2013	14/09/2013	H. Schipper	Wilhelminastraat 73	4571 JL AXEL	Standaard A K
13020133	20/09/2013	14/09/2013	G. Brandt	Kanaalkade 34	4571 CK AXEL	Standaard A K
13020134	20/09/2013	14/09/2013	E. Brandt	Kanaalkade 34	4571 CK AXEL	Standaard A K
13020138	20/09/2013	14/09/2013	De Heer/mevrouw Hamelink	Singelweg 23	4571 KA AXEL	Standaard A K
13020555	20/09/2013	01/09/2013	de Wolf	Zeveneekhoekstraat 74	9100 NIEUWKERKEN	Standaard A K
13020880	20/09/2013	01/09/2013	A.J. de Schepper	Lange Nieuwstraat 8 c	4587 RJ KLOOSTERZANDE	Standaard A K
13021148	20/09/2013	10/09/2013	M. El Fikri	A. Rodenbachstraat 25	2140 ANTWERPEN	Standaard A K
13021153	20/09/2013	10/09/2013	C.R. Janse	Oranjestraat 10	4571 HN AXEL	Standaard A K
13019978	20/09/2013	01/09/2013	A van den Berghe	Oudendoeldijk 1	9130 DOEL	Standaard A K
13019983	20/09/2013	01/09/2013	van Kerckhove	Kuildamstraat 12	9100 SINT NIKLAAS	Standaard A K
13019988	20/09/2013	01/09/2013	R Heyndriekx	Molenstraat 95	9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13019989	20/09/2013	01/09/2013	G Forerille	Fortlaan 11	2070 ZWIJNDRECHT	Standaard A K
13019993	20/09/2013	20/09/2013	S Vandenkerkhove	Michielsstraat 4	9130 VERREBROEK	Standaard A K
13019994	20/09/2013	01/09/2013	R Creve	Oud-Arenberg 111	9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13019998	20/09/2013	01/09/2013	G Apers	Molenhof 5	9120 BEVEREN	Standaard A K
13020122	20/09/2013	11/09/2013	Fam. Koster	Van Gistellelaan 9	4571 EG AXEL	Standaard A K
13020139	20/09/2013	14/09/2013	E.J. Nijs	Robertstraat 42	4571 AV AXEL	Standaard A K
13020140	20/09/2013	14/09/2013	E.A. Dekker	Gerard van der Nissestr 21	4543 AD ZAAMSLAG	Standaard A K
13020632	20/09/2013	01/09/2013	M van Crombruggen	Flierke 12	2870 PUURS	Standaard A K
13020695	20/09/2013	01/09/2013	G. de Smit	Burg. K.L. Verbraekenstraat 2	9170 SINT-GILLIS-WAAS	Standaard A K
13020751	20/09/2013	20/09/2013	De Wilde	Rodenbachstraat 15	B 9130 MEERDONK	Standaard A K
13020758	20/09/2013	20/09/2013	C.D. vd Burgh	Hoefkensdijk 18	4584 RR KUITAART	Standaard A K
13020762	20/09/2013	01/09/2013	D. Peeters	Overheide 2	2870 PUURS	Standaard A K
13020765	20/09/2013	20/09/2013	M. van Hecke	Cuwaertstraat 5	4568 BJ NIEUW NAMEN	Standaard A K
13020766	20/09/2013	20/09/2013	E. Cornelis	Veldstraat 152	B 9140 TEMSE	Standaard A K
13020767	20/09/2013	01/09/2013	L. Vorsselmans	Van Asschestraat 30	2160 WOMMELGEM	Standaard A K
13020769	20/09/2013	01/09/2013	A. Bernaers	Ciamberlanidreef 68 B1	9120 BEVEREN	Standaard A K
13020770	20/09/2013	01/09/2013	R. Vorsselmans	Van Asschestraat 30	2160 WOMMELGEM	Standaard A K
13020771	20/09/2013	20/09/2013	L. Beck	Molenstraat 78	B 9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13020807	20/09/2013	20/09/2013	C. Altroye	Speelhof 210 W	B 9190 STEKENE	Standaard A K
13020809	20/09/2013	01/09/2013	Tilleman	Plezantstraat 154 7	9100 SINT-NIKLAAS	Standaard A K
13019952	20/09/2013	01/09/2013	E. Geeten	Molenstraat 105	9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13019953	20/09/2013	01/09/2013	I. van Puyvelde	Boerenstraat 160	9120 BEVEREN	Standaard A K
13019956	20/09/2013	20/09/2013	G. Mosschins	Destelheidestraat 21	1653 DWORP	Standaard A K
13020403	20/09/2013	20/09/2013	A. Vermeulen	Sluisstraat 20	9130 VERREBROEK	Standaard A K
13020411	20/09/2013	01/09/2013	P. Mangnus	Rechtepad 2	4581 RL VOGELWAARDE	Standaard A K
13020412	20/09/2013	01/09/2013	E. Adriaenssens	Pauwelsdreef 9 A	2940 HOEVENEN	Standaard A K
13020414	20/09/2013	01/09/2013	S. Raes	G. Neesstraat 1	9120 BEVEREN	Standaard A K
13020433	20/09/2013	01/09/2013	Van den Bossche	Eeckbergstraat 67	9170 SINT-GILLIS-WAAS	Standaard A K
13020434	20/09/2013	01/09/2013	K. Joos	Eeckbergstraat 67	9170 SINT-GILLIS-WAAS	Standaard A K
13020435	20/09/2013	01/09/2013	J. van den Bossche	Smokkelstraat 5	9190 STEKENE	Standaard A K
13020493	20/09/2013	20/09/2013	H. Blommaert	Hofstraat 29	9140 TEMSE	Standaard A K
13020591	20/09/2013	20/09/2013	C. de Vliegere	Tolweg 94	4561 RK HULST	Standaard A K
13020678	20/09/2013	20/09/2013	R. van Boven	Scheldeweg 2	4587 RD KLOOSTERZANDE	Standaard A K
13020683	20/09/2013	01/09/2013	Cool	Windmolenstraat 29	9120 VRASENE	Standaard A K
13020692	20/09/2013	01/09/2013	D. Pieters	Maximiliaanstraat 1	4564 EN SINT JANSTEEN	Standaard A K
13020752	20/09/2013	01/09/2013	K. Stoop	Houtenkruisstraat 31	9150 KRUIBEKE	Standaard A K
13020754	20/09/2013	01/09/2013	K. Dentant	H. Consciencestraat 88 2	9100 SINT-NIKLAAS	Standaard A K
13020757	20/09/2013	01/09/2013	J. Adriaenssens	Fortlaan 11	2070 ZWIJNDRECHT	Standaard A K

13020761	20/09/2013	01/09/2013	L. Maes	Binnenpad 37	2940 STABROEK	Standaard A K
13021197	20/09/2013	01/09/2013	E. Poucke	Bergstraat 31	9180 MOERBEKE-WAAS	Standaard A K
13021198	20/09/2013	01/09/2013	E. van Laere	Reepstraat 89	9170 SINT-GILLIS-WAAS	Standaard A K
13021206	20/09/2013	01/09/2013	G. van den Berghe	Houtvoortstraat 24 I	9170 SINT-GILLIS-WAAS	Standaard A K
13021209	20/09/2013	01/09/2013	M. Stylema	Kieldrechtsebaan 7 b-20A	9130 VERREBROEK	Standaard A K
13019981	20/09/2013	01/09/2013	G Buyle	Scheldeweg 9	4587 RD KLOOSTERZANDE	Standaard A K
13019992	20/09/2013	01/09/2013	B Derez	Koning Boudewijnstraat 173	8520 KUURNE	Standaard A K
13019997	20/09/2013	01/09/2013	P Smet	P Stoutstraat 20	9120 BEVEREN	Standaard A K
13020000	20/09/2013	01/09/2013	G Thielman	Oude Molenstraat 162	9170 DE KLINGE	Standaard A K
13020631	20/09/2013	01/09/2013	R de Geeter	Westernieuwweg zuid 14	8377 HOUTAVE	Standaard A K
13020662	20/09/2013	01/09/2013	Y. van Eerdenburgh-vd Velde	Zoutestraat 131	4561 TB HULST	Standaard A K
13020665	20/09/2013	01/09/2013	G. van de Walle	Scheldemolenstraat 61	9130 DOEL	Standaard A K
13020670	20/09/2013	01/09/2013	K. de Brouwer	Pastoor Steenssensstraat 39	9120 BEVEREN	Standaard A K
13020671	20/09/2013	01/09/2013	F. de Cock	Molenstraat 9	9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13020673	20/09/2013	01/09/2013	D.M. Seij	Reygenskreek 37	4585 AP HENGSTDIJK	Standaard A K
13020674	20/09/2013	01/09/2013	R. Van Overloop	Eyekeensbeekstraat 20	9150 KRUIBEKE	Standaard A K
13020675	20/09/2013	01/09/2013	R. van de Brande	Reijnaertstraat 35	4568 BA NIEUW NAMEN	Standaard A K
13020684	20/09/2013	01/09/2013	R. Goole	Lesseliersdreef 19	9120 BEVEREN-WAAS(BEVEREN)	Standaard A K
13020687	20/09/2013	20/09/2013	R. Eyckens	Hegge 103	2381 WEELDE	Standaard A K
13020688	20/09/2013	20/09/2013	A. Nono	Hegge 103	2381 WEELDE	Standaard A K
13020689	20/09/2013	01/09/2013	P. van Acker	Reijnaertstraat 35	4568 BA NIEUW NAMEN	Standaard A K
13020696	20/09/2013	20/09/2013	M. De Volder	Rodenbachstraat 15	B 9130 MEERDONK	Standaard A K
13020773	20/09/2013	01/09/2013	F Tulle	Hoofdstraat 49	4564 AM SINT JANSTEEN	Standaard A K
13020774	20/09/2013	20/09/2013	M Knicknie	Dorpsstraat 14	4569 AJ GRAAUW	Standaard A K
13020775	20/09/2013	01/09/2013	W Dieleman	Kraagdijk 2	4538 PN TERNEUZEN	Standaard A K
13020789	20/09/2013	20/09/2013	J Goossen	Blaauwe Hofke 134	4561 NV HULST	Standaard A K
13020811	20/09/2013	20/09/2013	T. Pieters	Guido Gezellelaan 8	4561 NS HULST	Standaard A K
13020813	20/09/2013	20/09/2013	T Wentzler	Plattedijk 4	4585 PT HENGSTDIJK	Standaard A K
13019957	20/09/2013	20/09/2013	H. de Pot	Destelheidestraat 24	1653 DWORP	Standaard A K
13019959	20/09/2013	20/09/2013	M. van Haelst	Parallelweg 1	4568 PS NIEUW NAMEN	Standaard A K
13019964	20/09/2013	01/09/2013	H. Vlaminck	Neerstraat 92	9112 SINAAI	Standaard A K
13019999	20/09/2013	01/09/2013	E Thooft	Scheldeweg 9	4587RD KLOOSTERZANDE	Standaard A K
13020400	20/09/2013	01/09/2013	M. Fassaert	Carmelweg 13	4561 XE HULST	Standaard A K
13020402	20/09/2013	01/09/2013	B. van de Heiden	Klinkerstraat 11	4567 CD CLINGE	Standaard A K
13020636	20/09/2013	01/09/2013	N. Kindt	Kloosterstraat 24	9170 MEERDONK	Standaard A K
13020644	20/09/2013	01/09/2013	F. van Bogaert	Hospitaalstraat 55	9140 STEENDORP	Standaard A K
13020649	20/09/2013	01/09/2013	R. Gauwe	Langelede 156	9185 WACHTEBEKE	Standaard A K
13020654	20/09/2013	01/09/2013	A. de Vos	Moortelhoekstraat 82	9111 BELSELE	Standaard A K
13020656	20/09/2013	01/09/2013	G. Wijnacker	Nieuwe Karnemelkstraat 18	4576 BT KOEWACHT	Standaard A K
13020657	20/09/2013	01/09/2013	J. Wijnacker - d'Haen	Nieuwe Karnemelkstraat 18	4576 BT KOEWACHT	Standaard A K
13020660	20/09/2013	20/09/2013	G. Clarijsse	Vrasenestraat 127	9100 NIEUWKERKEN-WAAS	Standaard A K
13020668	20/09/2013	01/09/2013	M. Apers	Scheldemolenstraat 61	9130 DOEL	Standaard A K
13020672	20/09/2013	01/09/2013	A. Buyl	Boerenstraat 146	9120 BEVEREN	Standaard A K
13020690	20/09/2013	01/09/2013	M. de Berge	Kauterstraat 16	4568 AN NIEUW NAMEN	Standaard A K
13020785	20/09/2013	01/09/2013	C. Kotvis	Hulsterloostraat 114	4568 AH NIEUW NAMEN	Standaard A K
13020787	20/09/2013	20/09/2013	A. Knicknie	Dorpsstraat 14	4569 AJ GRAAUW	Standaard A K
13020788	20/09/2013	20/09/2013	J. Fasaeert-Goossen	Carmelweg 13	4561 XE HULST	Standaard A K
13020795	20/09/2013	01/09/2013	R. Cornelissen	Duivenhoekseweg 4	4587 RG KLOOSTERZANDE	Standaard A K
13020796	20/09/2013	11/09/2013	A. Baer	Dorpsstraat 62	4569 AK GRAAUW	Standaard A K
13020797	20/09/2013	01/09/2013	J.S. Krol	Zuiddijk 4	4585 PP HENGSTDIJK	Standaard A K
13020805	20/09/2013	01/09/2013	J. de Rijck Wannas	Speelhof 210 W	9190 STEKENE	Standaard A K
13019958	20/09/2013	01/09/2013	D. Hartog	Kriek 46	9130 KALLO (KIELDRECHT)	Standaard A K
13019961	20/09/2013	01/09/2013	J. Ingels	Vylainlaan 20	4566 AW HEIKANT	Standaard A K
13019962	20/09/2013	01/09/2013	C. Pauwels	Willem van Doornykstraat 40	9120 HAASDONK	Standaard A K
13019965	20/09/2013	20/09/2013	B. Ongene	Weerstraat 92	9112 SINAAI-WAAS	Standaard A K

13019969	20/09/2013	01/09/2013	I. van Landeghem	Kouterstraat 241	9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13019970	20/09/2013	01/09/2013	N. De Couwer	Saeftinge 3	9130 DOEL	Standaard A K
13019971	20/09/2013	01/09/2013	R. van den Berghe	Wilgenlaan 14 A	9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13019972	20/09/2013	01/09/2013	P.C.E. Mangnus	Willem Hendrikstraat 12	4569 PD GRAAUW	Standaard A K
13019973	20/09/2013	01/09/2013	M. Benoy	Pietenpoortstraat 25	2550 KONTICH	Standaard A K
13019974	20/09/2013	01/09/2013	H. Versmissen	Zoetenberm 23	9130 DOEL	Standaard A K
13019975	20/09/2013	20/09/2013	J. de Keersmaeker	Zoetwaterstraat 72	9100 NIEUWKERKEN-WAAS(SINT-NIKLAA	Standaard A K
13019976	20/09/2013	01/09/2013	J. Versmissen	Zoetenberm 23	9130 DOEL	Standaard A K
13019977	20/09/2013	01/09/2013	D. van den Berghe	Oudendoeldijk 15	9130 DOEL	Standaard A K
13019995	20/09/2013	01/09/2013	A. Praet	Piet Stoutstraat 20	9120 BEVEREN-WAAS	Standaard A K
13020401	20/09/2013	01/09/2013	K. Londers	Leuvense straatweg 334	3070 KORTENBERG	Standaard A K
13020406	20/09/2013	01/09/2013	A Mangnus	Dwarsstraat 5	4569 PB GRAAUW	Standaard A K
13020642	20/09/2013	01/09/2013	E.P. de Kock	Geraniumstraat 4	4587 AA KLOOSTERZANDE	Standaard A K
13020645	20/09/2013	01/09/2013	V. Mentzy	Singel 20	9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13020777	20/09/2013	01/09/2013	M. Hendrieckx	Belgische Dreef 9	9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13020791	20/09/2013	01/09/2013	I Aelbrecht	Zillebeek 10 A	9120 BEVEREN	Standaard A K
13020792	20/09/2013	20/09/2013	J. Lonse	Glazenleeuwstraat 124	9120 BEVEREN WAREGEM	Standaard A K
13020798	20/09/2013	01/09/2013	D. Verreth	Boekweitlaan 15	2861 ONZE-LIEVE-VROUW-WAVER	Standaard A K
13020804	20/09/2013	01/09/2013	M. De Bock	Antwerpsesteenweg 26	2070 BURCHT	Standaard A K
13019963	20/09/2013	01/09/2013	F. Vonck	Pastoor Copstraat 32	9100 SINT-NIKLAAS	Standaard A K
13019990	20/09/2013	20/09/2013	L. Van Laer	Koning Nobellaan 45	B 9111 BELSELE	Standaard A K
13020120	20/09/2013	09/09/2013	G.G. Brekelmans	Hollandlaan 16	5152 GG DRUNEN	Standaard A K
13020136	20/09/2013	14/09/2013	H. Theunissen	Olijfwilgpad 13	7421 AN DEVENTER	Standaard A K
13020410	20/09/2013	01/09/2013	Laureys	Tuinlaan 8	9120 VRASENE(BEVEREN)	Standaard A K
13020417	20/09/2013	01/09/2013	J. v.d. Waart	Zoutestraat 200	4561 TC HULST	Standaard A K
13020418	20/09/2013	01/09/2013	J. v.d. Waart - Burm	Zoutestraat 200	4561 TC HULST	Standaard A K
13020419	20/09/2013	01/09/2013	Van Den Branden	Drielingenstraat 87	9100 NIEUWKERKEN	Standaard A K
13020420	20/09/2013	01/09/2013	D. de Paep	Drielingenstraat 83	9100 NIEUWKERKEN	Standaard A K
13020421	20/09/2013	01/09/2013	R. Beck	Leurshoek 91	9120 BEVEREN	Standaard A K
13020422	20/09/2013	01/09/2013	M. Sponselee	Polderweg 34	4585 PG HENGSTDIJK	Standaard A K
13020423	20/09/2013	01/09/2013	N. de Kerf	Reijnaertstraat 20	4568 BA NIEUW NAMEN	Standaard A K
13020436	20/09/2013	01/09/2013	T. Thielman	Rijkstraat 17	9130 VERREBROEK	Standaard A K
13020437	20/09/2013	01/09/2013	J. Verdonck	Driesstraat 25	2880 BORNEM	Standaard A K
13020438	20/09/2013	01/09/2013	F. Pulverenti	Lange Dweerstraat 382 W	9190 STEKENE	Standaard A K
13020439	20/09/2013	01/09/2013	M. van Moer	Geestdam 11	9120 BEVEREN	Standaard A K
13020440	20/09/2013	01/09/2013	A. Cleiren	Oud Arenberg 10	9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13020621	20/09/2013	20/09/2013	T. Weemaes	Waterhoenlaan 6	B 9120 BEVEREN	Standaard A K
13020624	20/09/2013	20/09/2013	J. Adriaansens	J. Charholtelaan 151	B 9100 SINT NIKLAAS	Standaard A K
13020626	20/09/2013	20/09/2013	A. Cerpentier	Nieuw Arenberg 8	B 9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13020630	20/09/2013	20/09/2013	B. van den Berghe	Westenieuwweg Zuid 14	B 8377 ZUIENKERKE	Standaard A K
13020781	20/09/2013	01/09/2013	M. van Mol	Oud Arenberg 43	9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13020786	20/09/2013	01/09/2013	A. Bernaers	Rekumnovarumlaan 32	9120 VASENE	Standaard A K
13020121	20/09/2013	09/09/2013	M. v.d. Meijden	Abraham van der Hulststr 16	3223 RJ HELLEVOETSLUIS	Standaard A K
13020123	20/09/2013	11/09/2013	A.L. Ruijtenburg	Noordstraat 56	4571 GE AXEL	Standaard A K
13020124	20/09/2013	11/09/2013	D. Dieleman de Blaay	Nieuwendijk 45	4571 LG AXEL	Standaard A K
13020125	20/09/2013	11/09/2013	E. Herman	Hoofdweg Zuid 46	4574 RX ZUIDDORPE	Standaard A K
13020127	20/09/2013	11/09/2013	V. van Leeuwen	Singelweg 83	4571 KC AXEL	Standaard A K
13020128	20/09/2013	11/09/2013	M. de Feijter	Jan Memlingstraat 4	4571 MD AXEL	Standaard A K
13020129	20/09/2013	11/09/2013	J.P. Dieleman	Zuidsingel 28	4571 HP AXEL	Standaard A K
13020130	20/09/2013	11/09/2013	J. Verstraten	Julianastraat 16	4571 GT AXEL	Standaard A K
13020131	20/09/2013	11/09/2013	A.P. Dobbelaar	Mozartstraat 26	4571 XJ AXEL	Standaard A K
13020135	20/09/2013	14/09/2013	M. Hamelink	Singelweg 23	4571 KA AXEL	Standaard A K
13020137	20/09/2013	14/09/2013	G.J. Theunissen	Baandersweg 22	7425 BA DEVENTER	Standaard A K
13020407	20/09/2013	01/09/2013	J. de Wolf	Bloempotstraat 47	9135 MEERDONK	Standaard A K
13020462	26/09/2013	20/09/2013	W. de Wolf	Blomepotstraat 41	4170 MEERDONK	Standaard A K
13020639	20/09/2013	01/09/2013	A. Bogaert	Meerdonkdorp 29 b3	9170 MEERDONK	Standaard A K

13020641	20/09/2013	01/09/2013	B. van Osselaer	Zandloperstraat 4	9170 MEERDONK	Standaard A K
13020653	20/09/2013	20/09/2013	P. van Geetsom	Zandstraat 139	9170 SINT-PAUWELS	Standaard A K
13020680	20/09/2013	01/09/2013	M. van Osselaer	Bergmolenstraat 34	9120 MELSELE	Standaard A K
13020693	20/09/2013	01/09/2013	M. Pieters-Picavet	Maximiliaanstraat 1	4564 EN SINT JANSTEEN	Standaard A K
13020779	20/09/2013	01/09/2013	K. Maes	J.B. Tassynstraat 129	2070 ZWIJNDRECHT	Standaard A K
13020782	20/09/2013	01/09/2013	J. Van Bilsen	Camermanstraat 29	9130 DOEL	Standaard A K
13020790	20/09/2013	01/09/2013	J. Schelfhout	Zillebeek 10 a	9120 BEVEREN	Standaard A K
13020951	20/09/2013	01/09/2013	J. Blommaert	Plattedijk 4	4585 PT HENGSTDIJK	Standaard A K
13021151	26/09/2013	10/09/2013	M. van de Hel	Oranjerie 25	4691 LK THOLEN	Standaard A K
13020115	20/09/2013	09/09/2013	W. Bouter	Eleonorastraat 95	3135 PA VLAARDINGEN	Standaard A K
13020116	20/09/2013	09/09/2013	R. Ligthart	Scholeksterstraat 90	3181 ST ROZENBURG ZH	Standaard A K
13020117	20/09/2013	09/09/2013	J.W. van de Voorm	Harriet Freezerstraat 36	3207 HB SPIJKENISSE	Standaard A K
13020118	20/09/2013	09/09/2013	F.H. Andries	Ebalstraat 2 a	3061 KA ROTTERDAM	Standaard A K
13020215	26/09/2013	20/09/2013	J. Koliijn	Alvarezlaan 147	4536 BC TERNEUZEN	Standaard A K
13020416	20/09/2013	01/09/2013	P. Verhuist	Gustaaf Neesstraat 1	9120 BEVEREN	Standaard A K
13020455	20/09/2013	01/09/2013	V. de Bie	Acacialaan 17	9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13020460	20/09/2013	01/09/2013	A. De Wilde	Kreek 100 C	9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13020463	20/09/2013	01/09/2013	D. de Gendt	Louisastraat 1	4568 PC NIEUW NAMEN	Standaard A K
13020467	20/09/2013	01/09/2013	K. van Gijssel	Onze Lieve Vrouwstraat 61	9120 BEVEREN	Standaard A K
13020468	20/09/2013	01/09/2013	F. van Goethem	Onze Lieve Vrouwstraat 58	9120 BEVEREN	Standaard A K
13020481	20/09/2013	01/09/2013	P. Lensen	Ellestraat 14	4566 AZ HEIKANT	Standaard A K
13020483	20/09/2013	20/09/2013	G. Maes	Elzelaarstraat 4	B 2070 ZWIJNDRECHT	Standaard A K
13020570	26/09/2013	01/09/2013	van Guijse	Reijstraat 99	9470 ST. GILLES-WAAS	Standaard A K
13020620	20/09/2013	01/09/2013	R van Wesemael	Parallelweg 2	4568 PS NIEUW NAMEN	Standaard A K
13020625	20/09/2013	01/09/2013	G. Adriaenssens	Gentseweg 21 b2	9120 BEVEREN-WAAS	Standaard A K
13020627	20/09/2013	01/09/2013	van de Meersche	Anemonenstraat 18	9120 BEVEREN-WAAS	Standaard A K
13020628	20/09/2013	01/09/2013	T. de Swaef	Kijkuitstraat 7	4567 PA CLINGE	Standaard A K
13020633	20/09/2013	01/09/2013	R. Ivens	Koben Geertsstraat 61	9120 BEVEREN	Standaard A K
13020634	20/09/2013	01/09/2013	A. Coppieters	Spurt 11 a	9220 HAMME	Standaard A K
13020635	20/09/2013	01/09/2013	Van Kerckhove	Koben Geertsstraat 61	9120 BEVEREN	Standaard A K
13020650	20/09/2013	01/09/2013	L. Roels	Palingsgatstraat 32	9111 BELSELE	Standaard A K
13021146	26/09/2013	10/09/2013	P.J. van de Schraaf	Deltastraat 19	4474 AK KATTENDIJKE	Standaard A K
13020424	20/09/2013	01/09/2013	F. Suy	Lodewijk de Vochtstraat 43	9120 BEVEREN-WAAS	Standaard A K
13020426	20/09/2013	01/09/2013	S. Baegen	Nobelplein 28	4568 AV NIEUW NAMEN	Standaard A K
13020428	20/09/2013	01/09/2013	N.J. van der Wal	Dwarsdijk 9	3612 AN TIENHOVEN UT	Standaard A K
13020429	20/09/2013	01/09/2013	J. Poppe	Oostlangeweg 14	9130 DOEL	Standaard A K
13020431	20/09/2013	01/09/2013	E. Housen	Sint Engelbertusstraat 22	9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13020432	20/09/2013	01/09/2013	H. van Overmeiren	Hombachstraat 40	4568 AX NIEUW NAMEN	Standaard A K
13020441	20/09/2013	20/09/2013	P. Gaputen	Eikenlaan 10	B 9111 BELSELE	Standaard A K
13020442	20/09/2013	20/09/2013	De Kausmaker	Perstraat 115	B 9120 HAASDONK	Standaard A K
13020443	20/09/2013	20/09/2013	Louis Neuville	Oud Arendberg 43	B 9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13020444	20/09/2013	20/09/2013	Hamerycka	Oud Arendberg 39 a	B 9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13020445	20/09/2013	20/09/2013	M. Janssens	Westzeestraat 1	B 9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13020446	20/09/2013	20/09/2013	G. Gaille	Marktplein 81	B 9150 KIELDRECHT	Standaard A K
13020447	20/09/2013	20/09/2013	Hamerycka	Oud Arendberg 39 a	B 9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13020448	20/09/2013	20/09/2013	T. de Wolff	Tragel 90	B 9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13020449	20/09/2013	20/09/2013	Houiben	St. Engelbertusstraat 13	B 9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13020451	02/10/2013	01/09/2013	J. van Suy	Vlasstraat 3	4576 BA KOEWACHT	Standaard A K
13020452	20/09/2013	20/09/2013	J.H. Oppeneer	Westsingel 32	4571 VE AXEL	Standaard A K
13020454	20/09/2013	20/09/2013	M. Zaman	Ferlemanstraat 91	4535 JB TERNEUZEN	Standaard A K
13020456	20/09/2013	20/09/2013	T. Decoene	Westzeestraat 5	B 9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13020457	20/09/2013	01/09/2013	B. De Gendt	Kreek 100 C	9130 KIELDRECHT	Standaard A K
13020458	20/09/2013	20/09/2013	J.P. Huyck	Pastorijstraat 46 bus1	B 9100 SINT NIKLAAS	Standaard A K
13020461	20/09/2013	20/09/2013	V. Vlegels	Bloempotstraat 57	B 9170 MEERDONK	Standaard A K
13020623	20/09/2013	20/09/2013	E. Van oost	Prinses Josephine Charlottelaan 51	B 9100 SINT NIKLAAS	Standaard A K
13019946	20/09/2013	09/09/2013	B.A. van de Velde	Boshuizen 4	3334 BD ZWIJNDRECHT	Standaard A K

Bijlage 3: Standaard schriftelijke zienswijzen waarvan afzender (deels) onleesbaar

Corsanr.	Registratiedatum	Naam	Adres	Postcode, Plaats	Zienswijze	
13022166	30-9-2013	Vermeulen		Lewedorp	Standaard A L	
13022159	30-9-2013	P. Wagenaar	Lindestraat 40	4436 AJ	Oudelande	Standaard A L
13022125	30-9-2013	E. Francke		Kloetinge	Standaard A L	
13021092	30-9-2013			Goes	Standaard A L	
13021090	30-9-2013			s Gravenpolder	Standaard A L	
13020283	20-9-2013			Bergen op Zoom	Standaard A L	
13020335	20-9-2013				Standaard A L	
13020333	20-9-2013	Beysens		Goes	Standaard A L	
13021169	20-9-2013	Anneke van Duijke	Crijnssenstraat	Axel	Standaard A K	
13021170	20-9-2013	Ronald van de Wege	Crijnssenstraat	Axel	Standaard A K	
13020572	20-9-2013	Tom Mertens		Schelle	Standaard A K	
13020763	20-9-2013	Brack			Standaard A K	
13020064	20-9-2013			Sint Jansteen	Standaard B V 2	
13020996	20-9-2013	Smidt		Verrebroek	Standaard A K	
13019829	20-9-2013	Bakker- Klap	Bloemenlaan	Vlissingen	Standaard A L	
13020205	20-9-2013	Jelline Burghout			Standaard B L	
13020755	20-9-2013	Van Moer		Beveren	Standaard A K	
13020112	20-9-2013	T. van de Erve		Nieuw Beyerland	Standaard A K	
13019811	20-9-2013	Boon	Vrouwenweg	Hoedekenskerke	Standaard A L	
13019828	20-9-2013	J. Bakker	Bloemenlaan	Vlissingen	Standaard A L	
13019986	20-9-2013	Stefan Opgenhaffen		Sint Niklaas	Standaard A K	
13020415	20-9-2013				Standaard A K	
13020464	20-9-2013	Piet de		Doel	Standaard A K	
13020686	20-9-2013				Standaard A K	
13019991	20-9-2013	Cornelis		Meesbeke	Standaard A K	
13020685	20-9-2013				Standaard A K	
13020948	20-9-2013	J. Dobbelaer		Sint Jansteen	Standaard A L	
13020107	20-9-2013	A. Koppelaar			Standaard A K	

13020622	20-9-2013					Standaard A K
13020603	20-9-2013	Dave Siebrecht				Standaard A L
13020079	20-9-2013	Goossen				Standaard B V 2
13020559	20-9-2013			Kieldrecht		Standaard A K
13021016	20-9-2013					Standaard B L
13021017	20-9-2013	S. Gravenmaker				Standaard B L
13020078	20-9-2013					Standaard B V 2
13020425	20-9-2013			Beveren		Standaard A K
13020778	20-9-2013			Beveren		Standaard B V 2
13020764	20-9-2013					Standaard A K
13020638	20-9-2013					Standaard A K
13021004	20-9-2013			Antwerpen		Standaard A K
13021011	20-9-2013					Standaard B L
13020806	20-9-2013	Verbraecken		Stekene		Standaard B V 2
13020793	20-9-2013	Van Hoeylandt	Glazenleeuwstraat	Beveren		Standaard A K
13020565	20-9-2013					Standaard A K
13019260	20-9-2013		Aagtekerkeseweg 6	4356 RL		Standaard A L

Bijlage 4: Weergave van de 6 standaardzienswijzen

Standaard AL

13020211

..... , september 2013

Betreft: Zienswijze Ontwerp Rijksinpassingsplan 'Hertogin Hedwigepolder', gemeente Hulst ✓

Geachte dames en heren,

Bij deze ontvangt u mijn zienswijze betreffende dit Rijksinpassingsplan

Ik ben tegen dit OntpolderProject omdat:

- * De Scheldenatuur wordt niet beter van dit project. Een prachtige polder maakt plaats voor een ernstig vervuild slibdepot, met een groot risico voor de vogels.
- * De Hedwigepolder is nu een fraai cultureel historisch landschap met bomen, bosjes, weiden en een spuikom. Een bestaand, beschermd natuurgebied mag volgens de Europese regelgeving niet vervangen worden door andere natuur.
- * De reeds beschermde natuur - 25 ha - is niet in de MER beschreven.
- * Ontpolderen draagt niet bij aan de veiligheid van het gebied.
- * De uitkomst van de kosten / baten analyse zal uitwijzen dat er geen positieve uitkomst is wat betreft de toeristische meerwaarde en de economische opbrengst.
- * De bestaande archeologische resten - twee verdwenen dorpen - worden grotendeels vernietigd.
- * Er is onvoldoende zicht op de kosten van de ruiming van de waarschijnlijk aanwezige munitie.
- * Uit verschillende onderzoeken blijkt dat er geen maatschappelijk draagvlak bestaat voor de ontpolderplannen.
- * Er is al veel landbouwgrond teloor gegaan, dat is kapitaalsvernietiging.
- * Er is geen vervangende landbouwgrond om aan de pachters aan te bieden.
- * Alle onderzoeken naar alternatieven zijn niet objectief gebleken; m.n. de alternatieven hebben geen serieuze kans gekregen. (rapport Maljaars)
- * Er zijn vele moties tegen ontpoldering aangenomen, zowel op gemeentelijk, provinciaal als op nationaal niveau. Deze moties zijn gewoon niet uitgevoerd.
- * Het is geen duurzame maatregel en draagt niet bij aan het beoogde natuurherstel.
- * Het ontpolderdossier is op een onnavolgbare, ongecontroleerde en de burger-geen-recht doende manier in procedure gebracht.
- * Door het afgraven van de Hedwigepolder verdwijnt de beschermende kleilaag en zullen de aangrenzende polders verder verzilten en de waterkwaliteit in de omringende polders wordt bedreigd. Kwelsloten zijn onafdoende.
- * De toekomstige onderhoudskosten en ingediende schadeclaims als gevolg van o.a. de verzilting zijn niet berekend.

Om bovenstaande redenen verzoek ik u deze zienswijze gegrond te verklaren en zodanig verder te geleiden, zodat nu eindelijk definitief wordt afgezien van ontpoldering van de Hedwigepolder.

Met vriendelijke groeten,

Handtekening :

Naam : J. Verhage Walhout
Adres : Kruisstraat 12
Woonplaats : 4374 BD Rountelande

PROVINCIE ZEELAND	
AFO:	A. J. Geerts
ADRES:	
DATA:	20 SEP 2013
DOCU:	13020211
ZAAK:	
CLASS:	

Standaard A k

...Zondag, 1 september 2013 ✓

Betreft: Zienswijze Hertogin Hedwigepolder

Geachte dames en heren,

Bij deze wil ik een zienswijze indienen tegen het ontwerp RijksInpassingsPlan, het ontwerp uitvoeringsbesluiten en de MER m.b.t. het Hedwigeproject.

Ik ben tegen dit OntpolderProject omdat:

- * Er is al veel landbouwgrond teloor gegaan, dat is kapitaalsvernietiging.
- * Er is geen vervangende landbouwgrond om de landbouwgrond die verloren gaat te compenseren.
- * Alle onderzoeken naar alternatieven zijn niet objectief gebleken; m.n. de alternatieven hebben geen serieuze kans gekregen
- * Er zijn vele moties tegen ontpoldering aangenomen, zowel op gemeentelijk, als op provinciaal, als op nationaal niveau, maar daar is geen continue uitvoering aan gegeven.
- * Het is geen duurzame maatregel.
- * De toekomstige onderhoudskosten en ingediende schadeclaims als gevolg van o.a. de verzilting zijn niet berekend.

Om bovenstaande redenen verzoek ik u deze zienswijze gegrond te verklaren en zodanig verder te geleiden, zodat nu eindelijk definitief wordt afgezien van ontpoldering van de Hedwigepolder.

Met vriendelijke groeten,

Handtekening :

Naam :

De Bock dudurna

Straat en nummer :

Peersstraat 36

Postcode

4568 PH

en

Peew-Namen

Woonplaats

:

PROVINCIE ZEELAND

AFD. AFD. TERMIJN

AMBT. Geerts

DATUM 20 SEP. 2013

DOC.NR.
ZAAK NR.
CLASS

13020991

Bestuur van de Provincie
Postbus 6001
4330 LA Middelburg
Nederland

Standaard B

[Handwritten signature]

L

13021257

, 20 september 2013 ✓

Betreft: Zienswijze Hertogin Hedwigepolder

Geachte dames en heren,

Bij deze wil ik een zienswijze indienen tegen het ontwerp RijksInpassingsPlan, het ontwerp uitvoeringsbesluiten en de MER m.b.t. het Hedwigeproject.

Ik ben tegen dit OntpolderProject omdat:

- * Het geen enkel doel dient. De Scheldenatuur wordt er niet beter van. Een prachtige polder maakt plaats voor een vervuild slibdepot, met risico's voor de vogels en voor de volksgezondheid.
- * De Hedwigepolder is nu al een fraai cultureel historisch landschap met bomen, bosjes, weiden en een spuikom. Een huidig, beschermd natuurgebied mag volgens de Europese regelgeving niet vervangen worden door andere natuur.
- * De uitkomst van de kosten / baten analyse zal uit wijzen dat er geen positieve uitkomst is wat betreft de toeristische meerwaarde en de economische opbrengst.
- * Ontpolderen draagt niet bij aan de veiligheid van het gehele gebied.
- * De reeds beschermde natuur - 25 ha - is niet in de MER beschreven.
- * De bestaande archeologische resten - twee verdwenen dorpen - worden vernietigd.
- * Er is nog onvoldoende zicht op de kosten van de ruiming van de waarschijnlijk aanwezige munitie.
- * Uit verschillende onderzoeken blijkt dat er geen maatschappelijk draagvlak bestaat voor de ontpolderplannen.
- * Er is al veel landbouwgrond teloor gegaan, dat is kapitaalsvernietiging.
- * Er is geen vervangende landbouwgrond om de landbouwgrond die verloren gaat te compenseren.
- * Alle onderzoeken naar alternatieven zijn niet objectief gebleken; m.n. de alternatieven hebben geen serieuze kans gekregen
- * Er zijn vele moties tegen ontpoldering aangenomen, zowel op gemeentelijk, als op provinciaal, als op nationaal niveau, maar daar is geen continue uitvoering aan gegeven.
- * Het is geen duurzame maatregel en draagt niet bij aan het beoogde natuurherstel.
- * Het ontpolderdossier is op een onnavolgbare, ongecontroleerde en de burger-geen-recht doende manier in procedure gebracht.
- * Door het afgraven van de Hedwigepolder verdwijnt de beschermende kleilaag en zullen de aangrenzende polders verder verzilten en de waterkwaliteit in de omringende polders wordt bedreigd.
- * De toekomstige onderhoudskosten en ingediende schadeclaims als gevolg van o.a. de verzilting zijn niet berekend.

Om bovenstaande redenen verzoek ik u deze zienswijze gegrond te verklaren en zodanig verder te geleiden, zodat nu eindelijk definitief wordt afgezien van ontpoldering van de Hedwigepolder.

PROVINCIE ZEELAND	
Geerts	
DATE	20 SEP. 2013
DOOR	13021257
ZAKENR.	
CLASS	

Standaard B V1

Bestuur van de F
Postbus 6001
4330 LA Middel

12 september 2013

Betreft: Zienswijze Hertogin Hedwigepolder

Geachte dames en heren,

Bij deze wil ik een zienswijze indienen tegen het ontwerp RijksInpassingsPlan, het ontwerp UitvoeringsBesluiten en het MilieuEffectRapport m.b.t. het Hedwigeproject.

Ik ben tegen dit OntpolderProject omdat:

- * De uitkomst van de kosten / baten analyse zal uitwijzen dat er geen positieve uitkomst is wat betreft de toeristische meerwaarde en de economische opbrengst.
- * Ontpolderen draagt niet bij aan de veiligheid van het gehele gebied.
- * De beschermende natuur - 25 ha - is niet in het MER beschreven.
- * Er is al veel landbouwgrond teloor gegaan, dat is kapitaalsvernietiging.
- * Het ontpolderdossier is op een onnavolgbare, ongecontroleerde en de burger-geen-recht doende manier in procedure gebracht.
- * Door het afgraven van de Hedwigepolder verdwijnt de beschermende kleilaag en zullen de aangrenzende polders verder verziilen. Ook zal de waterkwaliteit in de omringende polders verder worden bedreigd.
- * De toekomstige onderhoudskosten en ingediende schadeclaims als gevolg van o.a. de verzilting zijn niet berekend

Om bovenstaande redenen verzoek ik u deze zienswijze gegrond te verklaren en zodanig verder te geleiden, zodat nu eindelijk definitief wordt afgezien van ontpoldering van de Hedwigepolder.

Met vriendelijke groeten,

Naam: A.S. Hebertlein-Quiran

Straat en nummer: Heerenstraat 28

Postcode en Woonplaats: 4331JT Middelburg

Handtekening:

PROVINCIE ZEELAND	
AFD. ONTW	AMBT. m. Geertz
AFD. TERMIJN	
DATUM	20 SEP. 2013
DOC NR.	13020378
ZAAK NR.	
CLASS.	

Bestuur va
Postbus 60
4330 LAN
Nederland

Standaard BV 2

02..... , september 2013

Betreft: Zienswijze Hertogin Hedwigepolder

Geachte dames en heren,

Bij deze wil ik een zienswijze indienen tegen het ontwerp RijksInpassingsPlan, het ontwerp uitvoeringsbesluiten en de MER m.b.t. het Hedwigeproject.

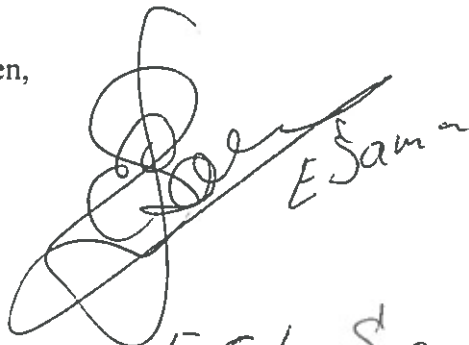
Ik ben tegen dit OntpolderProject omdat:

- * Het geen enkel doel dient. De Scheldenatuur wordt er niet beter van. Een prachtige polder maakt plaats voor een vervuild slibdepot, met risico's voor de vogels en voor de volksgezondheid.
- * De Hedwigepolder is nu al een fraai cultureel historisch landschap met bomen, bosjes, weiden en een spuiikom. Een huidig, beschermd natuurgebied mag volgens de Europese regelgeving niet vervangen worden door andere natuur.
- * De uitkomst van de kosten / baten analyse zal uit wijzen dat er geen positieve uitkomst is wat betreft de toeristische meerwaarde en de economische opbrengst.
- * Ontpolderen draagt niet bij aan de veiligheid van het gehele gebied.

Om bovenstaande redenen verzoek ik u deze zienswijze gegrond te verklaren en zodanig verder te geleiden, zodat nu eindelijk definitief wordt afgezien van ontpoldering van de Hedwigepolder.

Met vriendelijke groeten,

Handtekening :

Naam : EEL Saman

Straat en nummer : Dullaertstraat 21

Postcode 4561 NA en Woonplaats Hulst :

maak van de schelde een kanaal

PROVINCIE ZEELAND
 AFD. TECHN. WERKZ. GEEST
 DATUM 20 SEP. 2013
 13021252

Zienswijze
partij voor Zeeland
PVZ

13017589

PROVINCIE ZEELAND

AFD. Ontw
AFD. TERMIJN

AMBT.
D. Kruis

DATUM 28 AUG. 2013

DOC.NR.
ZAAK NR.
CLASS.

PER AANGETEKENDE POST

Provincie Zeeland
Postbus 6001
4330 LA Middelburg

~~TERMIJN~~(plaats), 20 augustus 2013

Inzake: zienswijze Hertogin Hedwigepolder

Geachte dames, heren,

Bij deze wil ik een zienswijze indienen tegen ontwerp rijksinpassingsplan, ontwerp uitvoeringsbesluiten en het MER voor het Hedwigeproject.

Feiten

Al vanaf 1996 wordt getracht het inmiddels veel besproken gebied te ontpolderen ten behoeve van compensatie voor de Tweede Verdieping van de Westerschelde. Vanwege fel verzet van de Zeeuwse bevolking is toen afgezien van ontpolderen.

In 2005 zijn tussen Nederland en Vlaanderen de Scheldeverdragen gesloten, ten behoeve van onder andere de Derde Verdieping van de Westerschelde. In artikel 3 lid 2 is in het verdrag betreffende de uitvoering van de ontwikkelingsschets 2010 Schelde-Estuarium het volgende opgenomen:

2. Met de volgende grensoverschrijdende projecten wordt ten laatste in 2007 van start gegaan:

(a) het vergroten van het Zwin met minimaal 120 en maximaal 240 ha door het landinwaarts verplaatsen van dijken in de Willem-Leopoldpolder;

(b) het ontwikkelen van een intergetijdengebied met een omvang van minimaal 440 ha in de Hertogin Hedwigepolder en het noordelijk gedeelte van de Prosperpolder.

3. In Nederland worden ten laatste in 2010 langs de Westerschelde werken uitgevoerd of in uitvoering genomen ter realisatie van minimaal 600 ha estuariene natuur. Voorzover de in het tweede lid omschreven projecten worden verwezenlijkt op Nederlands grondgebied, vormen deze een onderdeel van de in dit lid omschreven te realiseren natuur.

Dus de Hertogin Hedwigepolder wordt met name genoemd in het verdrag én het gaat om realisatie van estuariene natuur en niet om veiligheidsdoeleinden!

Er is geen polder waarover zo veel te doen is geweest dan over de Hertogin Hedwigepolder. De polder is 12 keer onderwerp geweest van een plenair debat in de Tweede Kamer. Daarnaast nog vele malen in commissies, Eerste Kamer, Statenvergaderingen enz. Tot driemaal toe besloot een kabinet tot het afzien van ontpoldering en zoeken naar een alternatief. Onder grote druk van Vlaanderen en Europese Commissie heeft het kabinet op 21 december 2012 alsnog besloten tot ontpoldering over te gaan.

Gronden van bezwaar

1. Gemaakte redeneerfouten

Eind 2004 werd door Proses de ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium (OS 2010) gepresenteerd. Op 11 maart 2010 heeft het kabinet ingestemd met OS 2010. Er ontstond wederom grote commotie onder de bevolking vanwege de opgenomen ontpolderingsplannen. Die commotie ontstond ook bij de Staten van Zeeland. Daarom is gevraagd aan het toenmalige ministerie van LNV gevraagd om een onderbouwing te leveren van de 600 ha estuariene nieuwe natuur. Kennelijk was die onderbouwing er nog niet. Dat bevestigt de mening dat sprake was van een deal tussen natuurbeschermingsorganisaties en de overheden. De Vogelbescherming ging akkoord met de Derde Verdieping in ruil voor onder andere de Hedwigepolder.

In elke geval heeft dit geleid tot een rapport van LNV van 15 september 2005. In dit rapport wordt beweerd dat menselijke ingrepen in casu inpolderingen de Westerschelde in een te nauw jasje hebben gestoken. Kortweg gezegd dient door ontpolderen de Westerschelde meer ruimte te krijgen. De conclusie dat dit door inpolderingen is geschied is onjuist en is een denkfout. Al vanaf de middeleeuwen werd er door de monniken ingepolderd. En dat gebeurde juist met die gebieden die de zeearm zelf had opgeslibt. Dat kostte het minst omdat de zeearm deze gebieden zelf had ophoogd. Vergelijk dit met het land van Saeftinghe. Dat gebied is door de Westerschelde zelf gecreëerd, namelijk een grootschalig opgehoogd schorgebied dat geen estuariene natuurfunctie meer vervult. Juist zo'n gebied werd ingepolderd. Dat is ook vroeger gebeurd. Door vele vloed en inunderingen heeft de zeearm het gebied weer herwonnen. De stelling dat door inpolderingen de Westerschelde minder ruimte heeft gekregen is derhalve niet juist. Dat heeft de natuur zelf gedaan. Dat er een onbalans is, komt door de vele verdiepingen en zandwinningen.

Verder is de Westerschelde een dynamische morfologische omgeving die zich niet laat inmeten in hectares soorten natuur. Wel kan geconcludeerd worden dat het laag dynamisch areaal is verminderd ten koste van het areaal hoog dynamisch areaal, zie figuur 2.4 op blz 28 in het rapport van 15 september 2005.

Daarnaast is het zo dat de Westerschelde zelfs vroeger veel nauwer was. Het was een stroompje vergeleken met nu. Afvoer van water ging via de Oosterschelde en niet via de Westerschelde.

Het ruimer maken van de Westerschelde is dus tegennatuurlijk!!

Het technisch oplossen van het probleem van de onbalans tussen laag en hoog dynamisch areaal is het afgraven van hoog dynamisch areaal of slim storten van bagger. Dat blijkt nu ook al doordat uit recente meetgegevens blijkt dat het slim storten laag dynamisch gebied oplevert. De trend is gebroken, zie vervolgonderzoek drie buitendijkse maatregelen voor natuurherstel in de Westerschelde van Deltares van november 2012, pagina 22.

Opvallend in het rapport is dat op pagina 7 het volgende wordt gesteld: "*Gesignaleerd wordt dat momenteel het areaal schorren ver beneden de natuurlijke oppervlakte is als gevolg van bedijkingen*". Op zich juist omdat juist de hoger gelegen gebieden zijn ingedijkt. Vreemd omdat op pagina 28, eerder genoemd, het areaal schorren de laatste 80 jaar juist is toegenomen. Ook dat bevestigt de mening dat er naar een resultaat wordt toe geredeneerd.

Het rapport tracht derhalve een deal te onderbouwen nadat het besluit al was genomen. Er was echter geen enkele juridische noodzaak om tot ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder te besluiten. Dat werd later "gevonden" door het aanwijzingsbesluit Westerschelde en Saeftinghe van 23 december 2009 waarin werd vermeld dat staat van de Westerschelde zeer ongunstig is. En er een herstelopgave werd geformuleerd voor laag dynamisch areaal. Overigens had Nederland 10 jaar eerder de staat van de Westerschelde nog als zijnde gunstig aangemeld in Brussel. Weer een bevestiging van het feit dat er naar een resultaat is toegewerkt.

Uitgaande van de herstelopgave voor laag dynamisch areaal is echter een keus voor de Hertogin Hedwigepolder niet logisch. Onbetwist staat vast dat het gebied volslibt en tot schor verwordt en geen laag dynamische functie meer vervult. Voor de instandhoudingsdoelstellingen dient de ontpoldering dus geen enkel doel. Het gebied wordt een rietmassa zoals het Sieperdaschor momenteel is. Overigens is het ontpolderen juist nadelig voor dit Natura 2000 gebied omdat het nog sneller volslibt. Dit extern effect is ten onrechte niet meegenomen en daarmee meegewogen in de studies. Deze mening wordt ondersteund door de studie van Ies de Vries van Deltares van 6 november 2008 die concludeert dat: "*De Hedwigepolder is de meest ongunstige plek om een ontpoldering te situeren.*" Dit is een bijlage van het rapport: Alternatief voor ontpoldering van de Stichting De Levende Delta en ZLTO van 18 november 2008, naar aanleiding van de commissie Nijpels. Hierover is grote commotie ontstaan in februari 2009 omdat Deltares eerder een tegengestelde bewering bezigde. Het bracht minister Verburg in het nauw.

2. Huidige waarden Hertogin Hedwigepolder

Vast staat dat de polder in de huidige vorm een hoge landschappelijke waarde heeft. Vele bewindslieden hebben dat beaamd, te beginnen met Cees Veerman, toenmalige minister van Landbouw in 2007. Ook de vele Kamerleden zowel van de Eerste, als Tweede Kamer, Europarlementariërs, statenleden roemen de schoonheid van de polder. De polder, ingepolderd in 1906, is nog in de staat zo die toen is ingepolderd. De vele bosjes, beschermd natuurgebied, spuiikom, grote landbouwkavels, welke nimmer zijn verkaveld, rechte laan met populieren enz. maken van de polder een uniek geheel. De polder is ook onderdeel van een Eco-fietsroute. Is in 2006 aangewezen als foerageergebied voor onder andere ganzen.

De opbrengst wordt herinvesteed in het onderhoud van de polder. Vele planten en dieren vinden er een plek.

Wanneer de polder wordt vernietigd en de kleilaag wordt weggehaald, blijft er een troosteloze vlakte over die overspoeld wordt met vervuild slib. Het kost vele honderden jaren om er weer goede landbouwgrond van te maken. Wereldwijd is er door erosie, droogte, verzilting en verkeerd landbouwgebruik een enorm jaarlijks verlies aan goede landbouwgrond, zie Isric Wageningen, 2012.

Verder heeft het gebied een zeer hoge archeologische verwachtingswaarde. Ook bevindt zich een veendijk welke wordt vernietigd.

Ik meen dat de polder beschermd moet worden in plaats van vernietigd!

Verder betekent verlegging van de Scheldedijken een reëel veiligheidsrisico voor de kerncentrale Doel.

3. Vele Rapporten

Er zijn met betrekking tot de ontpoldering met name aan de zijde van de Staat vele rapporten verschenen, onder andere kan genoemd worden:

- Verantwoording realisering (minimaal) 600 ha estuariene nieuwe natuur door LNV, 15 september 2005;
- Rapport van de Commissie Maljers, onderzoek alternatieven ontpoldering Westerschelde, december 2006;
- Extern juridisch advies van AKD op verzoek van Tweede Kamer, 29 november 2007;
- Juridisch advies betreffende locatie natuurherstel SBW Westerschelde door prof. Mr. J.M. Verschuuren op verzoek van Provincie Zeeland, november 2007;
- Wennen aan de Westerschelde, alternatieven voor de Hertogin Hedwigepolder, advies commissie Nijpels, 21 oktober 2008;
- Validatieonderzoek buitendijks natuurherstel Westerschelde, Grontmij, 2 oktober 2009;
- Rapport Natuurherstel in de Westerschelde, Deltares, 17 juni 2011;
- Review Rapport Natuurherstel in de Westerschelde, 20 januari 2012;
- Vervolgonderzoek drie buitendijkse maatregelen voor natuurherstel in de Westerschelde, Deltares, november 2012.

Opvallend daarbij is dat de Staat (en provincie Zeeland) steeds wisselende standpunten met betrekking tot de Hedwigepolder hebben ingenomen. Eerst wel ontpolderen (1996), dan weer niet (1996), dan weer wel (2004/5), dan weer niet (april 2009), dan weer wel (oktober 2009), dan weer niet (2011), dan weer wel (2013).

Deze wisselende standpunten heeft de Staat steeds trachten te onderbouwen met zogenaamde quasiwetenschappelijke rapporten.

Het moge duidelijk zijn de Staat kennelijk het standpunt huldigt: zo de wind waait, waait mijn jasje. Het onderwerp "Hertogin Hedwigepolder" is kennelijk zo controversieel dat de Staat steeds geen definitief standpunt durft in te nemen.

In het regeerakkoord van VVD en PvdA van 29 oktober 2012 om de Hedwigepolder toch maar onder water te zetten is juist daarom een ongeloofwaardige en onbegrijpelijke beslissing. Waarom hoefde het eerder niet?

4. Rol Vlaanderen

Een zeer dubieuze rol neemt Vlaanderen in. Men roept steeds dat het ontpolderen op verzoek van Nederland in het verdrag is gekomen, doch als het erop aankomt spant Vlaanderen een arbitrageprocedure aan tegen Nederland als de Hedwigepolder niet snel ontpolderd wordt.

Wanneer de discussie in het Vlaams parlement wordt gevolgd blijkt als snel de dubbele agenda van de Vlamingen. In de Commissie voor Leefmilieu en Natuur, Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid en Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed Vergadering van 23 juni 2005 op een vraag van Patrick Lachaert tot Kris Peeters Vlaams Minister van Openbare werken, Energie, Leefmilieu en Natuur, over het ontpolderingsproject Hedwigepolder het volgende: De heer Jos de Meyer: *“Ik wil u de volgende raad geven. Indien de Vlaamse Regering zou beslissen om het project wel te laten doorgaan, moet u er zeker voor zorgen dat het project dat hoofdzakelijk wordt gerealiseerd met Vlaamse gelden, zeker en vast meetelt voor de noodzakelijke compensaties voor de havenuitbreiding. Op die manier zorgt u ervoor dat we geen tweemaal betalen voor compenserende maatregelen”*. Minister Kris Peeters antwoordt: *“De ligging van de Hedwigepolder in de nabijheid van de zone waar met het oog op de toegang tot het Deurganckdok een verruiming van de rivier noodzakelijk is, maakt dat die zone geschikt is als compensatie voor het verlies aan estuarien milieu.”* Verder blijkt bovendien dat Vlaanderen subsidie ontvangt van Europa via het Interreg III B-project Floodscape. Op de plenaire vergadering van 26 oktober 2011 stelt Jos De Meyer: *“Ik wil toch opnieuw mijn bekommernis formuleren: wat ook het resultaat is van de onderhandelingen tussen Nederland en Europa, het kan voor ons niet dat er bijkomende natuurcompensaties zouden moeten gebeuren in Vlaanderen”*.

Het blijkt dat Vlaanderen de onderhandelingen rond het sluiten van het verdrag kennelijk goed heeft voorbereid. Minister Peeters zegt verder: *“Laten de drie pijlers realiseren zonder domme dingen te doen.”*

Vervolgens komt in 2008 de advies commissie Nijpels die een alternatief moet zoeken voor de Hedwigepolder en dreigt het mis te gaan. Vlaanderen stuurt echter onderhandelaar Wivina DeMeester op Nijpels af en houdt Nijpels het volgende voor: *“Indien zou gekozen worden voor een alternatief, en Hedwigepolder niet gerealiseerd zou worden, vervallen uiteraard alle afspraken verbonden aan deze realisatie. Concreet betekent dit dat Vlaanderen, na de eventuele keuze voor alternatieven in Nederland enkel kan instaan voor financiering en realisatie van de ontpoldering van Hedwigepolder op Vlaams grondgebied”*. Met andere woorden: Nederland moet zelf maar een alternatief betalen. Waarop Nijpels niet anders kon dan beweren dat het alternatief er niet is omdat het anders te duur wordt voor Nederland. Eind goed al goed zo lijkt het.

Naar aanleiding van het advies van de commissie Nijpels bleef de Tweede Kamer echter van mening dat er niet ontpolderd moest worden. In februari 2009 organiseerde de Tweede Kamer een hoorzitting met een reeks van deskundigen. Daarbij werd de twijfel bij de Kamerleden bestaan, sterker nog men wilde niet tot ontpoldering besluiten. Het Kabinet Balkenende IV nam daarom in april 2009 een dubbelbesluit. De Hedwigepolder hoefde niet te worden ontpolderd als dit niet op onoverkomelijke Europeesrechtelijke bezwaren zou stuiten. Anders wel. Dus voorlopig geen ontpoldering. In de tussentijd werd bij de Raad van State een strijd gevoerd over de baggervergunningen voor de Derde Verdieping van de Westerschelde. Eind juli 2009 schorste de Raad van State echter deze baggervergunningen. Het moge duidelijk zijn dat Vlaanderen op de achterste benen stond. Inderhaast werd Grontmij opdracht gegeven onderzoek te doen naar de alternatieve mogelijkheden voor ontpoldering van de

Hedwigepolder. De uitkomst stond natuurlijk al vooraf vast. Dit leidde tot het Validatieonderzoek Natuurherstel Westerschelde van 2 oktober 2009. Conclusie: toch maar ontpolderen. Daardoor trok de Vogelbescherming haar bezwaren in tegen de Derde Verdieping en accordeerde de Raad van State begin 2012 de baggervergunningen. Eind goed al goed, zo lijkt het wederom.

Vervolgens kwam in 2010 Rutte I, dit kabinet sloot het gedoogakkoord met de PVV. Dit kabinet besloot wederom een alternatief te zoeken voor de ontpoldering van de Hedwigepolder, in overleg met Vlaanderen. Dit alternatief kwam er met het rapport Natuurherstel in de Westerschelde van Deltares van 17 juni 2011. Uiteraard kwam Vlaanderen weer in het geweer. Peeters reageert als door een wesp gestoken en riep: "*Pacta sunt servanda*". En kwam met het aanspannen van een arbitrageprocedure op grond van het Scheldeverdrag, Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-Estuarium.

De vraag is waarom doet Vlaanderen zo moeilijk over natuurherstel in Nederland op Nederlands grondgebied. Enkel omdat het staat genoemd in het verdrag. Omdat het is afgesproken? Er is meer aan de hand. Ze betalen er niet voor niets voor. Ze hebben de klei nodig voor de Haven van Antwerpen. Het is een gebied dat kan dienen als compensatie voor uitbreiding van de Haven van Antwerpen. Er is ruimte nodig voor de toegang van het Deurganckdok. Het is wisselgeld voor de komst van de Vierde Verdieping en dient als berging voor overtollig slib. Ze eisen zelfs 800 mln euro van Nederland als schadevergoeding als de Hedwigepolder niet ontpolderd wordt. Dat alleen al zet te denken.

Voor de provincie is de ontpoldering van de Hedwigepolder wisselgeld voor de alternatieve maatregelen in het Midden-gebied en hoeft er daar niet te worden ontpolderd.

Kortom, de polder is wisselgeld voor andere belangen dan de enkel de natuur. Cliënt vindt om die reden dat het besluit niet zorgvuldig is voorbereid en dat onder valse voorwendselen wordt besloten tot ontpoldering. Er is een dubbele agenda en de polder is pasmunt voor andere dossiers zoals Fyra, zeesluis Terneuzen, HSL, wegenvignet, enz.

5. Rol Europa

De rol van de Europese Commissie is nog wellicht nog bedenkelijker. De Europese Commissie dient toe te zien op naleving van de Vogel-en Habitatrichtlijn (VHR) aangezien de Westerschelde als speciale beschermingszone (SBZ) is aangewezen. Steeds weer riepen de verantwoordelijke ministers Veerman en Verburg dat Europa ontpoldering van de Hedwigepolder zou eisen. Toenmalig Europarlementariër Dorette Corbey van de PvdA riep al in 2007 dat Europa dat niet zou kunnen vorderen. Toch stuurt de Europese Commissie steeds weer aan op snelle ontpoldering. Uit het geheime document, het met redenen omkleed advies van 24 oktober 2012 blijkt eens te meer dat de Europese Commissie alles uit de kast haalt om de Hedwigepolder te ontpolderen. Men citeert uit een brief van Deltares van 13 april 2012 waaruit zou blijken dat elke are van de Hertogin Hedwigepolder omgezet in estuariene natuur zou bijdragen aan de taak van natuurherstel Westerschelde. Uit het de studie van hetzelfde Deltares van 8 november 2008 blijkt nu juist het tegenovergesteld. Het is de slechtste plek.

Onjuiste aannames

Samengevat zijn kunnen de volgende onjuistheden in het ontwerp rijksinpassingplan, ontwerp uitvoeringsbesluiten en MER worden opgemerkt:

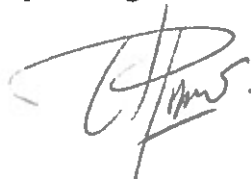
- commissie Maljers heeft geen alternatief gezocht voor de Hedwigepolder;
- commissie Nijpels mocht geen alternatief kiezen van Vlaanderen;
- validatieonderzoek van Grontmij uit 2009 had vooraf al een gekozen uitkomst;
- kortom alle onderzoeken naar alternatieven waren vals en nutteloos;
- Europa kan geen ontpoldering eisen;
- er is onder de bevolking geen draagvlak voor ontpoldering;
- gemeenten zijn tegen, Waterschap is tegen;
- Tweede Kamer, motie van der Staaij, 5 oktober 2006 tegen ontpoldering;
- provincie is voor om het Middengebied te redden;
- de Staat van de Westerschelde is niet ongunstig;
- de Westerschelde zit niet in een te nauw jasje, de Westerschelde is nog nooit zo breed geweest;
- dat er een onbalans is komt door verdiepingen en zandwinning en niet door inpolderingen;
- dat er minder laag dynamisch areaal is komt niet door inpolderingen;
- het laag dynamische areaal is juist stijgende, het zogenaamde benoemde probleem lost zichzelf op;
- de Hedwigepolder ontpolderen is geen duurzame maatregel;
- ontpolderen van de Hedwigepolder levert geen estuariene natuur op, althans niet op termijn;
- de polder zogenaamd teruggeven aan de natuur is onzin. De polder is zelf door de natuur zo gevormd;
- ook het inlaten van zout water is het verzilten van een gebied dat nooit zout is geweest, het zoute water is nooit zover in de Westerschelde binnengedrongen;
- de overblijvende Prosperpolder verzilt;
- ontpolderen is in strijd met verdrag van Malta vanwege archeologische vindplaatsen;
- ontpolderen vernietigt vruchtbare landbouwgrond;
- het gebied slijt vol met vervuild slib, kortbij is petro-chemische industrie;
- ontpolderen door onteigening is disproportioneel;
- ontpolderen dient geen natuur, maar de Haven van Antwerpen;
- er is causaal verband tussen de Hedwigepolder en de uitbreiding van de Haven van Antwerpen;
- er is geen vervangende (landbouwgrond) beschikbaar;
- ontpolderen geeft een negatief effect op het bestaande Natura-2000 gebied;
- ontpolderen geeft een risico voor de veiligheid voor de kerncentrale Doel;
- de Hedwigepolder is landschappelijk waardevol en bevat een beschermd natuurgebied;
- ontpolderen is zeer duur, zie CPB in 2005;
- de Hedwigepolder heeft momenteel al een recreatieve waarde;
- in de polder bevinden zich beschermde planten en dieren;
- de eigenaar heeft nooit toestemming gegeven onderzoek te doen voor boringen en flora- en faunaonderzoek. Dus kan de studie niet volledig zijn;
- de Vogelbescherming is zielig en procedeert door zelfs nu het kabinet heeft besloten tot ontpolderen. Niemand vertrouwt elkander in dit dossier;
- Prof. Joop Schaminee (hoogleraar Vegetatiekunde) op 3 oktober 2012: Discussie Hedwige moet opnieuw;
- niet ontpolderen, maar ontkolderen!!!

Conclusie

Het moge onderhand duidelijk zijn dat het besluit om tot ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder niet op juiste gronden stoelt en rammelt van alle kanten. De voorbereiding is onvolledig en ontpoldering wordt uitgevoerd op valse redenen en dient geen enkel doel. De natuur wordt er niet beter van, sterker nog het besluit werkt negatief op het bestaande Natura 2000 gebied, het Sieperdaschor en het schorgebied voor de Hedwigepolder in de Westerschelde. Er is strijd met het Verdrag van Malta. Het Scheldeverdrag kan geen belemmering zijn. Er zijn voldoende ontsnappingsmogelijkheden. Vlaanderen heeft de Derde Verdieping en kan de Hedwigepolder niet claimen.

Om deze redenen verzoek ik u deze zienswijze gegrond te verklaren, daarheen leidend dat nu eindelijk definitief wordt afgezien van ontpoldering van de Hedwigepolder.

Met vriendelijke groeten,

....A. ROUW.... (naam) 906-12/08-1936
J. VAN LOOYSTR.1. (straat en nummer)
4532 SC. T. E. ANKEREN (postcode en plaats)

Bijlage 5: Reacties Oranjewoud op Tauw rapportage aangaande luchtkwaliteit en geluid

Memo

betreft

Hedwigepolder; Aanvullingen op beantwoording NvZ tav geluid

memorr. 2013.3
 aan Susanne de Geus
 Eva Haverkorn
 van Liesbeth van Kempen Vincent Huizer
 projectnummer 225938
 datum 28 november 2013

In deze memo wordt specifiek ingegaan op de punten die Tauw heeft benoemd in haar rapportage ten aanzien van een goede ruimtelijke onderbouwing op diverse deelaspecten. Zoals in de vorm van bijlage 3 gevoegd bij de zienswijze van dhr. De Cloedt.

#

1. De geluidsemisatie van de (inrichting van de) gronddepots had in het kader van een effectbeoordeling onderzocht moeten worden.

Op Nederlands grondgebied gaat het om één - tijdelijk - gronddepot dat onderdeel vormt van het werkgebied. In het MER zijn de meest bepalende activiteiten voor wat betreft het aspect geluid beschouwd. In de beschouwing is rekening gehouden met het in werking zijn van werk- voertuigen in het werkgebied (rupskraan, wiellader, vrachtwagen/dumper), waarbij is uitgegaan van het continue in bedrijf zijn van deze geluidbronnen. Dit is ook voldoende dekkend voor de geluidsemisatie vanwege het gronddepot. In het MER wordt niet expliciet ingegaan op geluid vanwege het gronddepot, omdat andere activiteiten, gezien de ligging tot het natuurgebied en omliggende woningen meer maatgevend zijn. De locatie van het beoogde gronddepot ligt op grote afstand tot omliggende woningen en binnendijks (geluidafscherming dijklichaam) op afstand tot het natuurgebied.

2. De geluidsemisatie van het plaatsen van damwanden had in het kader van een effectbeoordeling onderzocht moeten worden.

Het heien van damwanden t.b.v. de leidingendam is in paragraaf 4.4 van het MER als mogelijke maatregel genoemd, in het inrichtingsplan (en VKA) is echter voor andere maatregelen gekozen (zie paragraaf 9.4 van het MER). Voor aanleg van de dijk is niet uitgesloten dat damwanden geplaatst moeten worden, maar is het waarschijnlijk niet nodig. Bij aanleg van de dijk zijn op Vlaams grondgebied enkel cementbetonietwanden en geen damwanden geplaatst (zie voetnoten 120-122 in het MER). In voetnoot 86 van het MER is aangegeven dat de bouw van het pompemaal waarschijnlijk reeds in de zomer van 2013 gereed is.

De werkzaamheden voor aanleg van de nieuwe dijk zijn meegenomen bij het bepalen van de geluidsbelasting op omliggende woningen en natuur. Naar verwachting zullen er geen of slechts beperkt nog damwanden worden geplaatst. Dit zal, als het al aan de orde is, met toepassing van Best Beschikbare Technieken gebeuren. Gezien de worstcase uitgangspunten (de commissie Mer onderschrijft dit) die in de geluidbeschouwing van het MER zijn gehanteerd (inzet 4x materieel met bronniveau van circa 108/109 dB(A) continue in bedrijf, zie hiervoor tabel 7.47 in het MER) zal eventuele geluidproductie door plaatsen van damwanden passen in de uitgangspunten waarmee nu in beschouwing rekening is gehouden.

3. De in het MER gehanteerde toetswaarde ten aanzien van effecten van geluid op natuur wordt niet onderbouwd.

De waarden waarnaar wordt verwezen, 43 dB(A) voor de meest gevoelige soort en 58 dB(A) voor de gevoeligste soort, is alleen aan de orde voor een langtijdige en continue of steeds terugkerende blootstelling aan geluid, zoals bijvoorbeeld voor wegverkeer. Voor kort (enkele dagen) op één plaats voortkomend geluid vanwege het werk, zoals hier aan de orde is, zijn in de literatuur geen passende

normen voorhanden, vandaar dat hier in overleg met deskundigen is gekomen tot een aanname hiervoor.

Voor werkzaamheden buiten het broedseizoen kunnen voor verstoringgevoelige soorten verstoringafstanden worden gehanteerd, zoals deze door bureau Waardenburg (Krijgsveld et al, 2008) zijn vastgesteld. Voor vogels in het schorren- en slikkengebied (kustbroedvogels) gelden verstoringafstanden tot maximaal ca 500 meter, in de meeste gevallen geldend voor verstoring van hoogwatervluchtplaatsen. Deze verstoringafstanden zullen worden aangehouden bij de formulering van mitigerende maatregelen tijdens de realisatiefase ter voorkoming van significant negatieve effecten.

4. De tijdelijkheid van de werkzaamheden en fasering hierbij wordt met het oog op de totale realisatieduur van meerdere jaren (drie à vier jaar) ter discussie gesteld.

In het MER wordt uitgegaan van een uitvoeringstermijn van 3 jaar.

5. De cumulatieve van de verschillende geluidsemissies had in het kader van een effectbeoordeling onderzocht moeten worden.

De industriële havenactiviteiten bevinden zich in het Belgische deel (zeehavengebied Antwerpen). In 6.2.7.1.1 in het MER wordt globaal ingegaan op de geluidsgevolgen ervan. De geluidsinvloed van het zeehavengebied op het plangebied is beperkt. De 50 dB(A) contour reikt niet tot het plangebied. Het cumulerend effect zal daarmee niet significant zijn.

De geluidsinvloed van scheepvaart reikt wel verder, maar dit geluid is gezien de aard en karakteristiek ervan niet gelijk te trekken met het geluid vanwege werkzaamheden in het werkgebied. Het geluid vanwege de scheepsvaart heeft een jaargemiddeld continue karakter, terwijl het geluid vanwege de werkzaamheden in het werkgebied door het jaar heen zeer sterk zullen wisselen. De geluidsproducerende werkzaamheden schuiven immers voor het overgrote deel op in het werkgebied en hebben geen vaste locatie. Voor de beoordeling is het geluid vanwege de werkzaamheden in het werkgebied daarom separaat beschouwd en niet opgeteld bij het geluid vanwege de scheepvaart. Het geluid van scheepsvaart (autonoom) draagt wel bij aan het zogenoemde referentieniveau van het omgevingsgeluid, dat in de Provinciale Milieuverordening Zeeland als maat wordt gehanteerd om een geluidsontheffing te kunnen verlenen. Vandaar dat dit als zodanig in het MER is benoemd in paragraaf 6.2.7.1.1.

Verder zijn in de bijlage nog enkele specifieke punten benoemd:

6. De effecten in de beheer- en exploitatiefase worden weggeschreven, maar zonder voldoende onderbouwing. Er zijn geen berekeningen uitgevoerd voor het geluid van het pompgemaal en er is geen inschatting gemaakt van stemgeluid van toekomstige recreanten.

Het pompgemaal is gelegen op Vlaams grondgebied, binnen een gebouw en niet in de directe nabijheid van woningen. Het geluidseffect is verwaarloosbaar.

Wat betreft het stemgeluid van recreanten is wellicht alleen het recreatieve verkeer langs de leidingendam van zodanige omvang dat hier mogelijk een effect zou kunnen optreden. Het pad is echter voorzien op een berm die lager ligt dan de leidingendam, waardoor een afscherpende werking optreedt. Daarnaast is voorzien in afscherpende beplantingen, waardoor het geluidseffect verder wordt gereduceerd.

7. Er is onvoldoende inzicht in een aantal belangrijke uitgangspunten voor de geluidberekeningen, zo is niet duidelijk met welke bodemfactoren gerekend is en op welke beoordelingshoogte.

De uitgevoerde berekeningen zijn indicatief van aard, waarbij conservatieve/worst case aannamen zijn gedaan voor de overdachtdemping. Zo is luchtabsorptie en bodemdemping beperkt meegerekend (alleen 500 Hz band) en is geen rekening gehouden met mogelijke afscherming van dijken, taluds en andere obstakels. Dit heeft als gevolg dat de waarden te beschouwen zijn als maximale waarden en dat de reële waarden lager zullen liggen.

8. De gehanteerde toetswaarden voor de effectbeoordeling van geluid in het MER (60 dB(A) voor mensen en 55 dB(A) voor natuur) zijn opvallend hoger dan de richtwaarde van 48 dB(A).

Voor de indicatieve beoordeling van geluid is uitgegaan van worst case uitgangspunten. Er zullen voldoende mogelijkheden zijn om het werk (voorbereidingsfase en uitvoeringsfase) zodanig in te richten (inrichten precieze werkgebieden, werktijden, in te zetten materiaal) dat wordt voldaan aan genoemde waarden.

En dan nog een aantal zaken meer in detail:

9. Er is uitsluitend gerekend met geluidsniveaus in de octaafband van 500 Hz, terwijl op grotere afstand van (industriële) bronnen de octaafband van 250 Hz overheerst. Door deze keuze kan een onderschatting gemaakt zijn van het effect op grotere afstanden.

De toegepaste rekenmethode is indicatief van aard en kent daardoor een zekere mate van spreiding. Met de overdrachtdemping in de 500 Hz band wordt een afspiegeling gegeven van de gemiddelde demping over de verschillende octaafbanden. Het is inderdaad zo dat in lagere octaafbanden de luchtdemping minder is, maar daar staat tegenover dat als we naar hogere frequentiebanden kijken de luchtdemping juist veel groter zal zijn. In de berekeningen is beperkt rekening gehouden met overdrachtdemping, zo is geen rekening gehouden met de afscherpende werking van gebouwen, wallen etc.. Daarnaast zijn de uitgangspunten voor het geluid aan de bron en de bedrijfstijden worst case gekozen. De resultaten daardoor eerder overschat dan onderschat. Zie ook het advies van de commissie mer die dit beaamt.

10/11. Er is geen fasering aangebracht tussen de verschillende geluidberekeningen en het blijft onduidelijk of de tijdsriteria (conform Circulaire Bouwlawaai) juist zijn in relatie tot de lange looptijd van het project.

In de berekeningen is fasering aangebracht voor zover dat in dit stadium mogelijk. Zo is onderscheid gemaakt in de voorbereidingsfase, uitvoeringsfase en beheerfase en is er per fase onderscheid gemaakt in de werkonderdelen. De precieze werkindeling en fasering in de vorm van exacte aantal dagen per werkfase/werkgebied zal pas in een later stadium (uitvoering bekend zijn). Bedoelde tijdsriteria en geluidswaarden ingevolge de Circulaire Bouwlawaai richten zich op woningen. Alleen op momenten dat de werken op (relatief) korte afstand tot woningen optreden is sprake van verhoogde geluidsniveau ten opzichte van de normen uit genoemde Circulaire. Omdat het werk constant in beweging is en in ogenschouw nemend dat de uitgangspunten voor zowel het geluid aan de bron als de overdrachtdemping "worst case" zijn geformuleerd is voldoende aannemelijk gemaakt dat aan de waarden met bijhorende tijdsaanduiding voor wat betreft de fasering kan worden voldaan.

12. Waarom is er niet voor gekozen om meer gedetailleerde geluidberekeningen uit te voeren.

Geluid is met name in de voorbereidings- en uitvoeringsfase aan de orde. De precieze invulling van het werk (precieze in te zetten materieel, exacte fasering, exacte tijdsduur van het werk etc.) is nu nog niet bekend. Voor meer getailleerde berekeningen is detailinformatie nodig die nu nog ontbreekt, er is daarom gekozen voor een globalere opzet.

13. Een onderzoek naar de geluidemissie van de afvoer van grond over het water ontbreekt, met name de impact van vrachtverkeer naar het schip ontbreekt.

Het vervoer per vrachtverkeer naar het schip is niet inderdaad specifiek benoemt, maar dat neemt niet weg dat in geluidbeschouwing wel degelijk rekening is gehouden met vrachtverkeer. In nagenoeg elke beschouwde werkfase zijn vrachtwagens en dumpers als relevante geluidbron opgenomen (zie hiervoor de tabellen in pa 7.8.1.1.1 en 7.8.1.1.2 in het MER.

14. Het aantal vrachtwagens per dag is onderschat.

Voor het aantal verkeersbewegingen over de weg zal met name de weggcapaciteit bepalend zijn. Als er meer grond per dag wordt afgevoerd dan waar nu van wordt uitgegaan dat zal dit over het water worden afgewikkeld. Het is niet aannemelijk dat er meer bewegingen over de weg zullen plaatsvinden dan waar nu van is uitgegaan.

15. Het uitgangspunt voor de wegdekverharding DAB klopt niet voor Vlaanderen.

Voor de berekeningen is inderdaad uitgegaan van de verharding in het Nederlandse deel. Overigens zijn de verschillen in geluidsemissie tussen DAB en licht beton niet zodanig dat daardoor de conclusie anders wordt. Ook met lichtbeton als uitgangspunt is het aannemelijk dat de geluidwaarden lager zullen uitvallen dan de maximaal toegestane waarde op grond van de Wet geluidhinder

16. Onduidelijk is waar de gehanteerde rijsnelheid op is gebaseerd.

Er is uitgegaan van de reëel te achten rijsnelheid. Overigens zal invoer van een iets hogere snelheid (bijvoorbeeld 80 km/uur) niet leiden tot een andere conclusie. Ook in dat geval is het aannemelijk dat de geluidwaarden lager zullen uitvallen dan de maximaal toegestane waarde op grond van de Wet geluidhinder.

17. Er is geen rekening gehouden met de geluidsemissie van wegverkeer op de natuur.

Het effect vanwege verkeer is in de berekening voor natuur meegenomen in de vorm van een industrielawaabron zoals opgenomen in de tabellen onder 7.8.1.1.1 en 7.8.1.1.2 in het MER. Er is in dit kader gekeken naar het Letmaal en niet naar het Lden zoals wordt gesuggereerd.

18. Onduidelijk is waarom geen detailberekening is uitgevoerd voor wegverkeerslawaaai.

Voor de beoordeling van de effecten in het MER is met de uitgevoerde berekeningen voldoende duidelijk wat de verwachte geluidseffecten op langs de route gelegen woningen zijn. De genoemde waarde van 48 dB is de voorkeurgrenswaarde ingevolge de Wet geluidhinder, bedoeld voor dagelijks en jaarlijks voorkomende situatie (permanent). De maximale toegestane waarde is, gezien het tijdelijke karakter van het werk (3 jaar) een meer reële maat. Hieraan wordt voldaan zo blijkt uit de berekening. Overigens zijn genoemde waarden uit de Wet geluidhinder enkel gebruikt om de vastgestelde geluidsniveau's te kunnen spiegelen. De grenswaarden zijn formeel niet van toepassing omdat geen sprake zal zijn van wegaanleg of -aanpassing .

Memo

betreft
Hedwigepolder; Aanvullingen op NvZ tav lucht

memonr. 2013.3
aan Susanne de Geus
Eva Haverkorn
van Liesbeth van Kempen Dennis Bouman
projectnummer 225938
datum 28 november 2013

In deze memo wordt specifiek ingegaan op de punten die Tauw heeft benoemd in haar rapportage ten aanzien van een goede ruimtelijke onderbouwing op diverse deelaspecten (bijlage 3 gevoegd bij de zienswijze van dhr. De Cloedt).

1. Transparantie van het onderzoek naar luchtkwaliteit is gering. Weinig transparantie in wat in welke fase (uitvoering, eindfase) plaatsvindt en hoe lang verschillende onderdelen duren.

Ten aanzien van luchtkwaliteit is de uitvoeringsfase het meest relevant, in verband met het werkverkeer in het gebied en van en naar het gebied. In de beheerfase (eindfase) is alleen nog sprake van een zekere hoeveelheid (dag)recreatief verkeer. In het MER wordt uitgegaan van een uitvoeringstermijn van 3 jaar.

2. De gebruikte methode is eigenaardig.

In paragraaf 5.5.3.5 van het MER is aangegeven op welke wijze luchtonderzoek heeft plaatsgevonden. Deels is dit gestoeld op de Vlaamse methodiek, maar hier wordt tevens al verwezen naar het luchtonderzoek dat is uitgevoerd om te voldoen aan de Nederlandse vereisten.

3. Er wordt geen toelichting gegeven wat de aard van de meetstations zijn (achtergrond, straat, stedelijk, etc.).

De meetstations zijn logischerwijze gekozen als zijnde de meest dichtstbijzijnde. Beide stations zijn onderdeel van het landelijke meetnet. De locatie van de meetstations is plattelandsgebied vergelijkbaar met de Hedwigepolder.

4. Het is niet duidelijk wat de autonome ontwikkeling is van de luchtkwaliteit.

De bijdrage vanuit het plangebied zal in de autonome situatie niet wijzigen. De verwachting is dat de luchtkwaliteit de komende jaren zal verbeteren als gevolg van (generieke) maatregelen vanuit de overheid (bijlage 24 paragraaf 3.4).

5. Uit de metingen blijkt dat er sprake is van overschrijdingen (ozon, PM10). Er wordt in de beschrijving van de planeffecten geen rekening gehouden met de betekenis van deze overschrijdingen.

Uit de metingen van de nabijgelegen meetstations blijkt dat hier incidenteel sprake is van een (te) hoge concentratie, (structurele) overschrijdingen van de normen vindt echter niet plaats (zie paragraaf 6.2.7.1.2 in het MER). Daarnaast is wat het fijnstof (PM10) betreft in het luchtkwaliteitsonderzoek (bijlage 24 bij het MER) aangetoond dat hiervoor ruim binnen de geldende normen wordt gebleven.

6. Er wordt niets gedaan met de huidige situatie.

In de huidige situatie is de luchtkwaliteit voldoende.

7. Het is niet duidelijk wat het planeffect nu precies is.

Wat betreft de planeffecten in de uitvoeringsfase is gerekend met de meest relevante werktuigen en materiaal dat wordt ingezet. Voor de beheerfase is een kwalitatieve beschrijving van het planeffect opgenomen (NIBM). Op basis van het luchtkwaliteitonderzoek kan worden geconcludeerd dat op de afzonderlijke toetspunten voldaan wordt aan de daar van toepassing zijnde grenswaarde zoals opgenomen in bijlage 2 van de Wet milieubeheer.

8. Voor NO2 wordt gesuggereerd dat er 20-23 microgram per kuub ruimte is voor luchtkwaliteit. Dit doet geen recht aan de eerdere constatering (paragraaf 6.2.7.1.2 van het MER) dat de gemeten concentraties tot 30-35 microgram per kuub zijn. Zonder nadere onderbouwing wordt geconstateerd dat het niet aannemelijk is dat dit gat wordt opgevuld.

In paragraaf 6.2.7.1.2 van het MER zijn de jaargemiddelde concentraties voor NO2 opgenomen, variërend in de range van 19 tot 35 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Dit is ruim onder de jaargrenswaarde NO2 voor de bescherming van de gezondheid van de mens 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Gezien de veronderstelde - en in bijlage 24 ook berekende - bijdrage van de activiteiten is het niet waarschijnlijk dat overschrijding plaats vindt van de jaargrenswaarde.

9. Er is een passage over ozon opgenomen. Daarin wordt louter geconcludeerd dat het om in het MER beschreven redenen onmogelijk is de directe invloed op het project op ozonvorming vast te stellen. Er wordt verder niets meer met deze leemte in kennis gedaan. Terwijl eerder is geconstateerd dat de ozonconcentratie kritisch is.

In paragraaf 6.2.7.1.2 van het MER wordt een beschouwing gegeven op de ter hoogte van de twee meetpunten geconstateerde ozon-concentraties, hieruit blijkt echter niet dat de ozonconcentratie kritisch is.

10. Er worden in het MER geen conclusies verbonden aan de ongewenste effecten van stofhinder en stofwolken.

In paragraaf 7.8.1.2.1 is een alinea opgenomen ten aanzien van stofhinder, hierin wordt geconstateerd dat er niet verwacht wordt dat bewoners veel hinder zullen ondervinden van stof(wolken).

11. Er is geen onderzoek uitgevoerd naar PM2,5 en ultrafijn stof.

Voor PM2,5 gaat vanaf 1 januari 2015 een grenswaarde gelden. In de Wet milieubeheer is bepaald dat daar op dit moment nog niet aan getoetst hoeft te worden, ook in het geval dat er na de genoemde datum gevolgen voor de luchtkwaliteit zijn. Gelet op de relatie tussen de concentraties PM10 en PM2,5, kan, uitgaande van de huidige kennis over de emissies en concentraties PM2,5 en PM10, worden gesteld dat als vanaf 2011 voldaan wordt aan de grenswaarden voor PM10 ook aan de grenswaarden voor PM2,5 zal worden voldaan .

12. In paragraaf 7.8.1.2 en het luchtkwaliteitsonderzoek zijn schepen niet in beschouwing genomen. Schepen zijn een belangrijke bron van NO2 en PM10.

De intensiteit van scheepvaart bij de uitvoering van het project zal zich - mede gezien de benodigde laadtijd voor de schepen - beperken tot ca. 2 schepen per dag, dit valt in het niet bij de totale scheepvaart op de Westerschelde en leidt ter plaatse van de relevante beoordelingslocaties niet tot een relevante bijdrage.

13. In het onderzoek (bijlage 24) ontbreekt een onderbouwing van de beoordelingspunten.

In paragraaf 2.3 van het Luchtonderzoek wordt ingegaan op (de keuze van) de beoordelingslocaties. De toetspunten zijn onder meer geplaatst bij een woning (J), langs wegen en dijken (U) en op een aantal andere locaties, waaronder in het veld en midden in het af te graven gebied (zie figuur 3.5). Daarnaast is met CARII, versie 11.0 de luchtkwaliteit berekend voor een locatie in België.

14. Het aantal onderzochte bronnen op pagina 9 is niet compleet, er is ook sprake van sloop van wegen en gebouwen, het rooien van vegetatie en realisatie van ontsluiting en afvoer per schip.

Er is uitgegaan van een worst case benadering voor de wat betreft de luchtkwaliteit meest relevante activiteiten en inzet van machines. Daarnaast is de tijdsduur waarin de sloop- en opruimingswerkzaamheden plaats zullen vinden beperkt ten opzichte van de graafwerkzaamheden.

15. Er wordt vermeld dat de modellering van de mobiele werktuigen 'worst case' is gebeurd. De emissies zijn echter over het hele plangebied uitgesmeerd, terwijl lokaal wel hogere concentraties optreden.

De worst-case benadering heeft betrekking op de volgende aspecten:

- modellering van slechts een aantal routes en graaflocaties;
- een bedrijfsduur van 240 dagen per jaar terwijl naar verwachting 200 dagen per jaar wordt gewerkt aan het grondverzet;
- er is voor gekozen in het model de maximale intensiteiten over de aan- en afvoerroute te laten rijden;
- het verkeer in de voorbereidings- en uitvoeringsfase is bij elkaar opgeteld;
- er is uitgegaan van 500 dumperbewegingen per dag dit is naar verwachting een ruime overschatting;
- er is voor gekozen een fractie van 2/3 (335 dumperbewegingen) over alle wegvakken in het plangebied te laten rijden. Dit is ook een *worstcase*-aannname, aangezien het aantal dumperbewegingen in het plangebied in een realistische situatie door verdeling over de verschillende aan- en afvoer routes lager uitkomt;
- aangezien CAR Vlaanderen geen achtergrondconcentraties weer kan geven voor 2013, is uitgegaan van de achtergrondconcentraties van 2010. Dit is een *worst case*-aannname, aangezien verwacht wordt dat de luchtkwaliteit in België, evenals in Nederland, jaarlijks verbetert als gevolg van (generieke) maatregelen vanuit de overheid.

16. Onderzoek naar (effecten van) stikstofdepositie ontbreekt.

Zie de Aanvulling op het MER en de beantwoording in de NvZ.

17. Het effect van ammoniakemissies is niet meegenomen (komt ook vrij bij verkeer).

Zie de Aanvulling op het MER en de beantwoording in de NvZ.

18. Het is niet duidelijk waar de Natura 2000 gebieden en de voor stikstof gevoelige habitats zich precies bevinden in relatie tot de bronnen.

Zie het MER (bijlage 32) en de Aanvulling op het MER.

19. Er wordt gesteld dat de deposities ruim onder de KDW ligt, echter uit de figuren 1 en 2 van bijlage 32 blijkt dat de achtergronddepositie in gebieden groter kan zijn dan de KDW.

De stelling betreft de achtergrondwaarden in het Natura 2000 gebied Westerschelde en Saeftinghe, deze liggen ruim onder de KDW die voor dit Natura 2000 gebied als norm gesteld zijn.

